This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Sec 2431 d 14
13-14

COLECCION

DE

DOCUMENTOS INÉDITOS DEL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

PUBLICADA DE REAL ÓRDEN

POR

SU CRONISTA,

D. Próspero de Bofarull y Mascaró.

TOMO XIII.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

DOCUMENTOS LITERARIOS

EN

ANTIGUA LENGUA CATALANA

(Siglos XIV y XV.)

PUBLICADOS DE REAL ÓRDEN

POR

D. PRÓSPERO DE BOFARULL Y MASCARÓ,

Cronista de la Corona de Aragon.

BARCELONA.

EN LA IMPRENTA DEL ARCHIVO.

1857.

PRELIMINAR.

La riqueza que encierra el Archivo general de la Corona de Aragon es un presente de gran valia para la historia nacional y tambien para la literatura y las ciencias.

Asi lo expresámos en el preliminar de esta Coleccion, al consignar los desvelos de la Reina Ntra. Sra. para que se difundiesen las luces en todos sus dominios; y deseosos de satisfacer esta laudable mira, á par que de acreditar lo que en un principio indicámos, hemos creido conveniente hacer alternar con las muestras diplomáticas ya publicadas, y que interesan mas de cerca á la historia, otras de interés literario y científico, no menos importantes en estos tiempos, en que los estudios filológicos devuelven su importancia á los idiomas olvidados, y en que la literatura deduce grandes verdades hasta, á veces, de simples y ligeros fragmentos.

Por esto, al tratar de la publicacion de este volúmen, que puede considerarse mas literario que diplomático, hemos procurado que su contenido fuese de materias diversas, amenas tan solo algunas de ellas, y útiles todas en general, de modo que la variedad ha sido una de las leyes de preferencia que hemos seguido, al ordenarlas. Las colecciones de códices que guardamos de los desaparecidos monasterios de Ripoll y San Cucufate del Vallés (restos preciosos, pero escasísimos, por desgracia,) son las fuentes á que hemos acudido, para llevar á cabo nuestro intento: en ellas se encuentran esparcidos ejemplos de todo género literario, tanto por lo que toca á la novela, como á la composicion religiosa en general, y hasta á la traduccion, realzando mas la importancia de tales ejemplos la circunstancia de pertenecer algunos de ellos á una época notable, cual es el siglo que corre desde mediados del XIV° á igual término del XV°, (segun se verá en la tabla de materias que sigue,) época que fijamos por nuestra propia opinion, que confirma, en parte, por lo que toca á los códices de Ripoll, el catálogo compuesto por el sabio monge Olzinelles, existente en el Archivo.

No hay que recordar aqui la escasez de signos ortográficos que se empleaban en los siglos anteriores á la imprenta, y la confusion de ciertas inflexiones, para espresion de las cuales se emplea, alguna vez, diferente signo, segun sea la comarca á que pertenezca el escritor, así como la dificultad de interpretacion de palabras equivocadas por los escribientes: para lo primero, advertimos que, insiguiendo nuestro sistema de dar á la publicacion todo el carácter posible de antiguedad, solo hemos empleado el punto final para marcar la separacion del período, y para lo último, esto es, para la correcion de palabras equivocadas,

hemos hecho tan solo las salvedades que marcan las notas y los paréntesis, con los interrogantes en casos dudosos, segun se podrá ver en el decurso del volúmen, si bien hemos creido necesario, para el mejor sentido, en algunos casos, hacer separacion de párrafos que estaban unidos debiendo ser separados, ó al contrario.

Respecto á lo segundo, ó sea lo concerniente á la gramática ó filolojía, no hemos hecho variante alguna, por ser parte que no nos corresponde: tales dudas, así como la estima del mérito que tengan las obras y fragmentos que ofrecemos, las resolverán los estudiosos que escojan este campo para investigar y deducir cual pudo ser la importancia de la literatura catalana en otros dias.

TABLA

DE LAS MATERIAS QUE COMPRENDE ESTE TOMO.

Época del manuscrito.		Pág.
Med. del s. XV . .	Sitio y destruccion de Jerusalen por Vespasiano	9
Ult. ter. del s. XIV.	Historia del rey de Hungria	53
Fines del s. XIV. .	Historia del Caballero Tuglat . .	81
Ult. del s. XIV y prin. del XV . . .	Mascaron.	107
Fines del s. XIV..	Vida de Santa Margarita.	119
	La pasion de Jesu-Cristo	131
	Oracio de nostro Sr. J. C. . . .	149
	Oracio de nostra dona Sta. Maria	151
	Gozos á la Virgen	152
	Oracion á la Virgen	155
	Confesion General	156
Med. del s. XV. .	Fracmento de una oracion á J. C.	159
	Oracion á Santa Catalina	160
Fin. del s. XIV . . .	Máximas morales.	165
Prin. del s. XV . . .	Máximas políticas	184
Med. del s. XV . .	Sentencias Morales	186
	Libro de Caton	303
Ult. ter. del s. XIV .	Doctrina moral y política	311
Med. del s. XIV. . .	Boecio	395
Ult. ter. del s. XIV.	Carta de S. Bernardo á su hermana traducida por Fr. A. Canals M. de Sagrada Teología .	415

SITIO TOMA Y DESTRUCCION DE JERUSALEN POR EL EMPERADOR VESPASIANO. (1).

Apres XL anys que Deu fo levat en creu en Jherusalem Vespesia lemperador qui fo fill de Just Sesar emperador de Roma e de la maior part de tota Lombardia e tenia en destret Jherusalem Roma era cap de tot paganisma e lemperador creya e adorave les idoles e feya adorar per tot son emperi e ell era be guarnit de la riquesa dequest mon e ell ama bona cavaleria sobre tots los altres barons del mon e avia un fill sert e savi qui havia nom Titus e ell stave en aquest delit en aquesta abundancia del segla e no pensave dals sino delitar son cos. Deus reguarde la sua gran error car pres per els pasio e mort. En aquell temps era mantenguda e continnade dels continnamens dels

(1) Codices del monasterio de Ripoll, núm. 155, fól. 36.

idoles e dels dimonis e la perdicio del poble. E trames Deus una malaltia qui havia nom cranch en la cara de Vespesia lemperador que tot lo nas e les galtes li menjaven tro a les dens e caygerenli les maxeles e la barba tot en axi com hom la li hagues palade tota que anc noy romas pels. Lemperador fou dolent de sa malaltia e tots los seus barons stegeren ne fort meravelats e feren venir metges tots los milos que hom poc trobar e com aquels metges com mes obraven en ell lavos ell pigorave mes si que tots los metjes lo desenpararen e digueren que res no li podien valer mas que lo cranch li havia donat li menya totes les galtes e al nas e ac per tot lo cors lebrosia qui tot lespeseiave e era ten mal adobat que nos podie tenir als peus ans li covenia ajaure de nit e de dia en aquel temps que Deus vench e anave ab sos dexebles I daquells lo cual avia nom Climent fou vengut en Roma e aquell per la malesa dels pagans e per la duresa del emperador no gosave preycar scondidament e amegade e un senescal del enperador qui sepelave Gays en lo qual lemperador se fiave sobre tots los altres barons seus veent preycar Sent Climent e les gents menudes scoltavenlo molt volentes. E quant parti de qui vench denant lemperador e guardalo e viulo malament adobat e comensa a plorar greument e lemperador dixli — bel amich no plos car los deus man donade aquesta stremetat els lem tolran cant los plaura e pregemlos ne fort que sim garexen iols bastire un temple lo pus bel que hanc bastit fos. — Senior — so dix Gays lo senescal — no creu que agen negun po-

dér mas al temps de Just Sesar vostre pare hoy preycar e dir que en Jherusalem avia un sant profeta qui avia nom Jhesu-Christ e feya grans miracles que ell mundave los lebrosos que eren ferits daquela maleutia e als sechs donave lur veer e als sorts donave loyr e als muts feya parlar e als contrets feya anar e als morts resusitar e tots los malalts daquella maleltia aguesen sanave e los juheus per enveya e per miracles que li veyen fer levarenlo en creu e Pilat lo teu prebost justicialo a mort e e hoit preicar que al terç jorn resusita e mes he hoit dir que qui podia aver alguna cosa que al cors del profeta hages tocat de qualque malaltia que agues seria guarit ab que agues fiança e ferma fe e ferma creença en lo profeta e yo creu be aso que si res ne podien aver que sin aviets que sempra seriets guarit. — So dix lemperador — vull que digues si saps aquell profeta si creya ni adorave los nostros deus. — Respos lo senescal e dix — Senyor maravel me fort com podets dir que aquell sant profeta aso agues ne adoras los deus ques senyor major dels e de tot lo dit sant profeta — aso dix lo senescal al emperador — e ana per la terra e avia LXXVI dexebles qui anaven tots els e avieni daquels triats XII qui eren de son sacret e de aquels XII avia ni un qui havia nom Judes e aquell traylo e venel als Juheus per XXX dines e quant aquest dexeble viu que havia liurat a mort lo sant profeta als Juheus penedisen e torna los dines als judeus e els nol volgeren pendra e ell gitals al mig del templa e puys penjas e anasen a infern tot aso e hoit preicar. Totes aques-

tes demandes — so dix lo senescal — senyor jaquits anar mas tremetets en Jherusalem si trobarets res daquell sant profeta o que agues tocat al cos del sant profeta car siats sert que mantinent serets guarit car e gran fe que trobarets alcuna cosa que ell tocade ho tengude al seu beneyt cors axi com he hoit preycar. — Dix lemperador — si axi es com tu dius nou halergem mes mas que tentost sies aperallat per anar la e si res trobes que mo aports e si lo sant profeta me vol garir iol vengere per sert que aytantes dinades fare dels juheus XXX per I diner com ell fo venut per XXX dines. Mas aso vull que digues a Pilat mon prebost que molt mes greu com nom ha trames lo traut nol ma tremes que solia trametre a mon pare com nol ma tremes sino per tres anys e no li perdonare car per set anys lo ma falit.—Senyor—so dix lo senescal — be complire lo vostro manament si a Deu plau. — Cant lo senescal vae le volentat de son senyor aparellas anar al pus honradement que poch axi com a mitsatger denperador e com ell pretenia de fer que era noble al major quel emperador agues mas ell no volch anar ab grans compayes ni ab gran berga mas pres IIII caveles seus nobles axi com pertanya aytal baro apres pres scudes e atzembles e gran re daltre meynade e pres comiat del emperador e van cavalcar en lus pelafrens e van partir de Roma e vengeren per tera tro a Berlet e aqui age feit aparellar una nau e vas reculir ab tota sa gent e pensaren de navegar tant que per la volentat de Deu van aribar a Nacre. E cant foren venguts a Nacre vas reculir en un leny e ana tro

a Sesaria e de Seseria anasen en Jherusalem e elberga privadament en selade en la ciutat ab un savi juheu qui havia nom Jacob. Aquest Jacob era pare de Maria Jacobi e cant lo senescal ach sejornat en la ciutat III jorns que no sere feyt conexer a Jacob son sta lo pres per la ma e dixli — hoste senyor noble hom parets digats me saladement don sots ne ne qual tera sosts ne a que sots vengut a demanar si jous hi puch aconselar de neguna cosa axi com es de mercaderia jou fare molt volentes. — Lo senescal respos — gracies oste Jacop yo son hom del enperador e son senescal e planeix lemperador se de mi mes que altra amich que ell haia e car vos semblats prous hom direus la veritat. Vespesia lemperador per lo qual Jherusalem se destreny es sobrepres de una gran maleutia qui ha nom eranch qui li ha menyade e guastade tota la cara e tot los ha lebros e espeseiat que nos pot sostenir an peus que ia ans li cove ajaure de nit e de dia. E a ten gran ira en si matex ell e sos barons e tota se gent que no saben ques fasen e no poden trobar metges quil pusquen garir cascun jorn. E jo havia hoit parlar del sant profeta que los juheus ausieren a gran tort en aquesta ciutat e ich pres pasio que ten grans miracles feya en sa vida e apres sa mort que si pogesem trobar alcuna cosa que ell agues tocade que tentost com lemperador leuria ne le tocaria fos gorit per la vertut del sant profeta. E sapiats que io som asi vengut e si vos ne sabets res ni alcuna cosa de so que io deman enseiatsmo que gran be e gran honor vos fare aver del emperador mon senior e faraus be en sa cort sobre

tots los altres per que si sabets coses pofitables a mon senior enseiatslesme e no les me selets perque tentost quey anem que io no tornare denant ell tro que aja consell trobat. — Jacop respos — mon senior lemperador creu en lo sant profeta ni ladora.—Lo senescal respos — ell adore les idoles e no lexeria los caltivemens de sos deus per negune res. — Jacob respon — amich tornatsvosen a vostro emperador que si ell no creya en lo sant profeta qui pres pasio que iol viu davalar de la creu e metre al moniment a Josep son amich puys lo viu com fo resucitat e preicar als dexebles e dix anats preicar a totes criatures lavangeli e digatslos qui creura lo fil de la Verge e sera batayat salvat sera e qui nou creura sera comdempnat. Per aço vos dich que si ell aso no creya e nol adorave axi com a tot poderos senyor com ell es ja ell no pot guarir mas si ell ho vol creure el sera tost guarit de la lebrosia axi com ne son gorits daltres molts. E io direus un eximpli de veritat. Una fembra qui ha nom Veronica qui es de Galileya era lebrosa fort que no gosave star ab laltre gent e cant ella sabe que Jhesu-Christ fo levat en creu e ach gran dol que ella se pensave e avia se creensa que ell la sanas e la mundas de sa malautia e vench a monti Calvari e viu que los juheus agueren penyat Jhesu-Christ en creu e al peu de la creu era la Verge Maria ab un disipol qui ha nom Johan e Veronica nos gosave apropiar a la Verge Maria ne al dexeble qui era ab ella per la gran malautia que era en ella e la Verge Maria cant viu que la fembra plorave adresas e signali que venges a ella e ella vench

tentost e la Verge Maria pres una tovallola que la Veronica portave en son cap e espendili la cara del seu beneyt fil e axi demostrali tentost la cara de la presiose ymage de nostro Senyor Jhesu-Christ e donala a la dita Veronica e aytentost cant le Veronica tench la tovalola on era la fas afaysonade de Jhesu-Christ fo senade e muda de tota se lebrosia e ella te aquella tovallola encara. — Senyor — so dix lo senescal — tot aso creu verament e tramatam per la fembra e manemle a mon senyor lemperador que io se be que el creura aso fermament e cant sera guarit tota crestiandat sera exelsade per ell e es me fe que ell vengera la mort de Jhesu-Christ. — Jacob lo savi juheu trames a I seu misatge per demanar le dita Veronica que vinges denant ell que mester levie e cant fo vengut Jacob en quina manera era vengut de la lo senescal del emperador era en Jherusalem queus mirets ab ell en terra de Roma per guarir lemperador que era fort destrouit de la lebrosia quil avia tot spenseiat e trencat que no avie membre sobre si e ella respos que volentera hi hiria car creu quella virtut de Deu garira lemperador e tot son poble creura en Deu Jhesu-Christ. E Gays lo senescal ac gran goig e aperalaranse de tornar en lur terra e lemperador mas lo senescal se recorda e dix a Jacob — yo vull parlar ab Pilat. — E Jacob dix — jous hi segire molt volenteses e anem hi. — E enasen abdosos a Pilat e trobarenlo denant lo temple de Salamo lo senescal lo saluda e dixli — Senyor Pilat yo son misatger del emperador de Roma mon senior e vostre que es e ma-

naus per mi que vos li anviets lo traut de VII anys e avetsho mal fet car vos per cascun any no ley avets trames e dixme que mal sen te per pagat empero car sta terra stant lùny nous ho tendre en mal e trametets lo lí e io rahonar vos he ab ell e axi senyor Pilat ajats vostre bon consel e trametets lo li per mi al vostre bon senyor lo traut. — Pilat cant ach scoltat e entes lo senescal molt li feu lega cara e respongeli argulosament e ab manases e dixli quen auria consey e I maligne hom qui era del consel de Pilat el senescal que era e avia nom Barabas e dixli ha vista de tots que li donave per consel que ia lo traut ne lomenatge no regoneges al emperador mas ques fes senyor de Jherusalem e de tot lo poble pus que els los volen per senyor e lemperador que romanges senior de Roma e de Lombardie. E per so dix Barabas a Pilat—pus certament que si lemperador dessa vol pasar ab ses gens noy pot venir per freytura daygua que non ich trobaran.—E Pilat crege lo consell que Barabas li donave e volch ausiure tentost Gays lo senescal mas Barabas li dix que misatger no devia mal pendra ans devia recaptarse misatgeria al milor que pogues. Sobre aso Gays lo senescal se parti felonament de Pilat lo primer jorn del mes de maig e pres comiat de Jacob son oste e comanall a Deu e isquese de Jherusalem ab Veronica e ab tota se companya enansen dret a Sesaria. E puys dequi vingeren a Nacre e puys reculirense en lur nau e Deus donals bon temps e vingeren al port de Barlet ab gran goig que ageren de venir en lur terra e sobre tots ague goig lo senescal car ell avie se

creensa fermament que Deus li fayia tanta donor de sos trebays serien sans e cant foren aribat ageren asajornats II jorns e van cavalcar en lus palafrens e metense al cami ab lus atzembles e vengeren sen en Roma hon era lemperador molt destret de là maleutia. E cant lemperador hoy le venguda de son senescal ac gran goig e fo mol desitgos de parlar ab ell. En aquella fayso que Gays fo vengut Vespesia lemperador avia manade se cort ab tots los barons de son imperi axi reyes princeps comtes e duchs e portes e capitals e de tota laltre cavaleria de sa los munts del emperador car ell era axi turmentat e menyscabat de sos membres per la gran maleutia qui era en ell e que no cuydave aver sperança de la benenansa e del honrament dequest segle e volc coronar Titus son fil emperador e que governas limperi e tots los barons.

El segon dia que Gays lo senescal fo vengut devia eser coronat Titus emperador. Gays vench denant lo senyor emperador e saludalo e lemperador demanali si avia trobade alcuna cosa que li poges donar salut e ell resposli — Senior alegrauvos e fets gracie a nostro Senyor Deus car yo he trobade una bona fembra e santa que ha la fas de Jhesu-Christ en una bela tovallola e aquesta presiosa tovallola que aquesta santa fembre queus he amanade vos en garira. Car en sta manera matexa ella era tocade malament de lebrosie si que tota sa cara nevie speseiade axi com vos aveu de tot lo vostro cors e axi senyor ab que vos ajau ferma fe e ferma creensa en Jhesu-Christ que cant veyats la sua fas que cregats vertaderement que es ver

Deus tot poderos senyor sobre tot quant es e aquell cregats e quel adorets e tornarets a la sua lig e vos serets tentost guarit e si aso no creets tots temps starets en aquesta tristicia.

E lemperador respos—certes jou creu be tot aso que tum dius e si ell me fa tanta de grasia e de honor que ell me do sanitat jo venjare la sua mort e fetsme venir la fembra e aport la tovallola santament axi com si tanye.— Senyor—dix lo senescal—quant tota le baronia sera ajustade jo fare aparellar la santa fembra e farele venir denant vos e tota la baronia veura lo gran miracle e creura tuyt mils Jhesu-Christ e vos senior porets coronar vostro fil Titus. — E lemperador crech aso que son senescal li dix e dix lemperador—a pler de Deu sia fet.—E son senescal sen torna en son alberch e lemperador romas en son palau.—E cant lo senescal fo vengut troba la santa dona Veronica e dixli — dema vol mon senyor lemperador que vos anets a ell e pregarets nostro Senyor que li demost miracle en ell per tal que tot lo poble crega en tot lo poderos Deus.— E la bona de dona hoy e gitas en oracio e prega molt devotament nostro Senior Jhesu-Christ en aytal manera —Senyor Deus qui volguist exalsar lo teu sant nom e ell benenuyrat Pere e ell benenuyrat Pau e en tots los teus dexebles posist la tua vertut els donist poder de sanar les gens e de encalsar los diables tu sana aquest gentil hom per tal quel crega en sol Deus vertader per tal quell poble vinga a sant batisma. Senyor Deus salvalo axi com salvist a mi per la tua gracia e per honor de la tua presiosa mare quem dona la tua fas.

— Mentre orave e pregave Deus fortment un dexeble de nostro Senior Jhesu-Christ pasa denant la porta e Veronica giras e viulo e conechlo e dixli — not temes ne aias pahor que santa crestiendat sera exelsade per tu e tu nom coneys gens sino to deya sapies te que io son aquella fembra qui era lebro en Galilea e cant yo hoy dir que Jhesu-Christ fo levat en creu animen la hon era e la sua benenuyrade mare pres lª tovallola que io portave en mon cap e mostrala denant la fas de nostro Senyor e mantinent hi fo feta en la tovallola la sua fayso e la sua semblança del seu presios vull e eytentost com lagui tocade io fuy tota garida e ara son venguda en sta terra per manament del emperador e vos anats ab mi e fets vostro sermo de nostro Senyor Jhesu-Christ.—Lo dicipol conech que per lordonament de Deu sera feyt — mas vuul quem diges com as nom.—E la dona li dix—yo e nom Veronica.— E lo dicipol pres comiat de Veronica e vasen. E cant vench lemperador no volch adorar sos deus que solia adorar car noy havie ferma creensa per aso que li dix lo senescal e cant vench lendema en tota la terra e tota la cort e tots los barons foren ajustats per coronar Titus emperador e Vespesia lemperador feu ajustar la hon era la baronia e feu si portar un noble lit e puys feu se venir son senescal e Veronica e Sent Climent vench ab ella e Veronica porta la tovalola en la ma dreta e liurala denant tots a Sent Climent e cant foren denant lemperador Veronica lo saluda — Senior entenam lo sermo e apres lo sermo rebrets sanitat dequest sant hom qui fo dexeble de Jhesu-Christ. — E lem-

perador feu fer manament a tota la sua gent e baronia que hom lescoltas benignament e sens brugit e apres Sent Climent puiasen en un alt cadafal e comensa a preycar e preica de la incarnacio de nostro Senior e de la nativitat e de la circunsicio e del batisma e com volch esser bataiat en flum Jorda e de la quarentena quant lo diable lo volch temptar en lo desert e com Judes lo trahi ell vene per XXX dines als judeus e de la pasio com lo puiaren en creu e com Pilat lo jutga a mort en Jherusalem e com Josep I gentil caballer lo mes al sepulcre e el deyeble de la creu e com spolia linfern en trague lomanal linage e de la resureccio e de la asensio e cant sen puia als cels e puyes com trames lo sant sperit sobre los apostols e com deuen venir al derer jorn jutgar los vius e als morts. E cant ac longament preycat ell feu son'sermo e dix— amen.—Apres se jonola e reclama a Deu e a Santa Veronica e atresi e cant foren levats de la orasio ell desplega la tovallola a veent de tots e apropias a lemperador, e feuli adorar la fas e tentost lemperador ague tocade la tovalola ell fo gorit e mundat de tota se maleutia en aytal manera que anch clapa ne altra cosa no ague ne parech que sobre son cos agues aut altre mal axi fo bel e mudat. Cant fo gorit lemperador e curat de sa malaltia no poch aver maior goig ell e sa baronia e en axi deliurantment e poderosa com si no agues aut negu mall nec re e fo ayten leuger com negun dels altres cavales. Cant lemperador ab tota se baronia agueren fetes grasies e lahos a nostro Senyor Jhesu-Christ axi com Sent Climent los adoctrina els

ansenia e lendema lemperador lo sentdema corona son fil Titus emperador molt honradament e Sent Climent qui preyca a lemperador e a tots sos barons e lescoltaren ab gran devosio e diligentment volentes e cant ac dit son sermo ell dix a hoint de tuit a lemperador — Senior si Jhesu-Christ vos a fayta gracia de la vostra malautia de queus a gorit de la qual vos erets fort destret plasieus per la vostra beneyta amor queus fasats bataiar a la sua santa lig e axelserem crestiandat e fets ho saber a tota vostra gent ques fasen batayar e negu qui batayar se vulla no li sia contrastat. — Aso respos lemperador — jo deig donar gran galardo en aquesta santa dona que ses trebalade per mi. — Apres parlali — dona prenets de mon enperi tot so queus vullats que ious ho do sien viles sien castels sien siutats fora Roma que es mon cap de tot mon imperi de tot laltre que io aia prenetsne so queus placia. — E Veronica respos — gracies a Deu de tot so quem volets dar mas donats ho a la santa fas de Jhesu-Christ car vos vets que io mi son donade e comanade a ella. — E lemperador dix — jous ho atorch. Clama Sent Climent. Senior vos e aquesta dona prenets so queus vuulats de mon inperi. — E Sent Climent dixli — Senyor de vos avem tant queus bataiets eus fasats bataiar e tota vostra gent. — E lemperador respos — senyer yo vuull que siats apostoli tot primerament e siats cap de crastiandat e preicats e fets preycar per tota la terra la santa fe e tot aquells quey porets tornar molt me pleurie mas sapiats senyer que io nom batayare entro que aia vegade la mort de Jhesu-Christ mas

comvench tentost com yo sere tornat de lla si plau a Deu yom batayare e a nostro Senyor e tots los barons e tota la gent de ma terra mas primerament si plau a nostro Senyor Jhesu-Christ que ma faita tanta de honor pendre venjance de la sua mort e tro que laye vengade yo no aure gran alegria car ell pres pasio a tort. —Lemperador leva Sent Climent apostoli e puys feu fer una sgleya de Sent Simon Justus e sus en laltar ell mes la tovallola entre dos pilas e aqui ses encare. E cant lesgleya fo fayta e stablides les fonts Sent Climent bataya Santa Veronica e no li cambia son nom e sovent la preicave en part vayros e molts batajavense e cant tot aso fo feyt Gais lo senescal vench denant Vespesia lemperador e dixli — Senyor grán goig devets aver car vos sots ten be garit de vostra maleutia e vul vos comtar de Pilat vostre prebost com me respos com li digui queus trametes lo traut ell feume lega care e respos me argulosament e dix que iames nous en trametria ni en res nous conexia en la siutat e dic vos que si io res li agues tornades noves volentat avie quem ausies e io de gran goig que havie per ço com avie trobat so per que hi era vengut nom volgi contrestar ab ell mas lo el manasi de part vostra e cant jo havie ab ell aquestes noves ab ell se leva I savi juheu e profetiza denant Pilat e dix que ten gran carestia auria e tendrie poch de temps en Jherusalem que la mare menjaria son fill de fam quey aurie. E un judeu qui havie nom Isach dix atresi que verament Jhesu-Christ ho havie dit de sa boca que en breu temps vendria la destreccio de Jherusalem que noy roman-

dria pedra sobre pedra e auria leyns ten gran carestia e ten gran fam que la mara mataria son infant. E Pilat quant hoy fo fort despegat e dixlos que si mes ne parlaven ell los faria justiciar. E dix — Senior veiats vostre prebost com vos es leyal. — Cant lemperador ho hoy ach gran maravella e mana cridar ses ots per tota la terra que vingesen tuit en Roma. Mantinent fo complide sa volentat e tots los barons e altres vingeren aperallats al pus honradament que pogueren pasar en Jherusalem aqui vingeren reis comtes duchs marquesos e potestats e capitans sens comta ab tanta cavalaria que be ni ach CC milia cavales part laltre gent. Lemperador ac son navili aperalat entre naus lenys e galeas eren XX milia e feren vele ensemps a cap de V setmanes vingeren a Nacre I dia mayti cant lo sol exia e aytentost aquels qui staven en Acre reteren la vila a lemperador a sa volentat e cant agueren aqui refrescat anaren en I castel qui avie nom Jafel aquest castel era molt gran e forts e tenienlo juheus e cant veren que ten gran gens eren ajustades per els a destrouir els se reteren volentes si lemperador los volges pendra a merce e cant lost fo entrade en torn del castell nostro Senior trames tante de neu e tan gran vent que apenes poch durar nul hom en la ost. E ell castel fo be bestit que un savi juheu lo feu bastir qui fo de Natseret qui avia nom Jafell qui era cosin germa de Jacob lo noble cavaller qui mes nostro Senior al seu sepulcre aquest senior del castell era molt bo cavaller e noble e savi hom de gerra e dix a lemperador quel preses a merce e lemperador

dixli que ia merce no li aurie e cant vench apres poch de temps lemperador pres lo castell e feu ausiura tots los juheus levats deu quis amagaren en una cova sua ab Jafell qui era dins lo castell e aqui stegeren amagats III jorns e cant veren que morir los covenia aqui de fam los VIII juheus enprenguéren queus osisiesen los uns als altres ab los coltels salvant Jafell e un seu cosi qui nou volgeren fer e cant los VIII juheus se foren morts Jafel dix a son cosi —io era senior dequest castell era tengut per molt savi gran folia seria si axins lexam morir iscam de si e anem a lemperador clamar merce que cant sabra que som nos nons ausiura lemperador.

Pilat e lo rey Arquilaus fan cridar per la ciutat cant tots se foren desermats que tuit que portasen pedres o cantals sus per los descenys e per les bastides dels murs los quals era be guarnit Jherusalem e ab aytant foren LX milia e mes que tots aporten pedres e cantals per garnir los murs de la ciutat. E Pilat e lo rey Argilaus puiaren sus al mur ab X cavallers sens pus. E Pilaut e lo rey Arquilaus foren en cors e cascu ac vestit un brial de faxe de un vermel sisclato. E Pilat tench en la ma un basto pelat e Vespesia lemperador ab Jafel e ab Gais son senescal e ab XV cavalles que manave vench al mur de la ciutat la on viu Pilat e lo rey Arquilaus e demana a Gais son senescall qual dequels era Pilat e Gais li dix que aquell qui tenia la verga pelade qui stave sobre la bastida del mur e Vespesia lemperador comensa de rahonar ab Pilat e dixli — lo meu noble pare Just Sesar te comana

Jherusalem que le li gordases be e volch que foses son prebost e que guardases tota la terra per ell e quant tu sabist que fo mort no regoneguist traut ni senyoria per III anys era stat VII anys que ans gens no men as volgut trametra e Gais mon senescal cant jol te tramis reposistli argulosament e diguistli que no temes res per mi mas que yo gordas be Roma que tu gordaries be Jherusalem de mi e de tots tos anamichs e que nom regonexies traut ne senyoria e per so vuul que tum fases obrir les portes de Jherusalem que vull fer mes volentats de tu e de tots aquels qui de dins son.—E aquesta paraula resposli Pilat e dixli que aurien son consell. E feu venir tots sos barons e lo rey Arquilaus dixli que no li calia aver por de les manases que lemperador li fayia car ell se podie be defensar a ell encara que ell havie tanta de bona cavalleria e seria gran onta si nos nos retiem al emperador per fer ses volentats e mananli a qui aquest consell nos donara. Apres que lo rey Arquilaus ac parlat se leva en peu Barabas un conseller de Pilat lo qual creya molt fort e dix — lo rey Arquilaus vos dona bon consell e creetslon per tal que mils lon cregats e direus e fareus conexer com lemperador no pora conquerir ni pendra la ciutat de Jherusalem car sapiats que ell no inch pot star gayre ab sa baronia al pus luny de dos mesos entreges que els com vos sabets no han aygua ne le poden aver sino van mes de miga jornade so es al flum del diable la on periren dues ciutats Sedoma e Samagora e serienlos luny pertret a tanta gent e per so creu lemperador noy pora molt star entorn de nos

perque ious do per consell queus desiscats del rey Arquilaus—E tots los cavalles tengerenho a bon consell. E Pilat partis del consel ab lo rey Argilaus e vengeren la hon lemperador Vespesia los tenia ab sos barons. E Pilat respos comensa a parlar al emperador e dixli —Senior emperador tornatsvosen e guardats be vostra terra e io gordare aquesta be de vos e de tots mos anamichs e sapiats que la ciutat nous retria mas asos consel que no volgesets vos ne vostra gent asi star e queus entornasets.— Tornar—dix lemperador—non me manets tornar mas aso vuul quem digues sim retrets la ciutat axi com aquell qui som axi com a senyor lo cual tu no la deus tenir en aytal manera que tu ne hom qui leyns sia non pendre a merce.—E Pilat li dix—molt parlats argulosament sapies que la ciutat not retria gens ans de aquesta ora anant vos acuyde que io fare pits de vos que vos ne cuydats fer de mi e fets tot vostro poder que nous enpreu un diner.—Lemperador se partex de qui henasen ves lost e comtaho a Titus son fill e Titus age gran goig e dix—beneyt ne sia Jhesu-Christ car ell no vol que lo treydor de Pilat venga a nostra merce que io avie dupte que vos li agesets merce e vuy mes no pot esser que ia merce pusque trobar pus que Jhesu-Christ no la trovade ab ell.—Senior emperador—so dix Titus—entendets be que Deus ho vol per veritat que axi sia car Pilat soferi la tresio de Jhesu-Christ que ell hi consenti e ell ne sera destrouit e tota la ciutat ne sera enderocade e tota la gent ne sera liurade a mort. — Cant aso ac dit Titus vingeren los trotes qui pensa-

ven dels cavals e dels palafrens e dels atzembles e digueren al emperador—Senyor que farem que dasa à XV miles no trobam aygua per abeurar vostres bisties ne res que mester nos es sia e nos no podem durar que cant som mogots en lalba es mes dora nona ans que siam tornats e no trobam aygua sino al flum dels diables on periren II siutats Sadoma e Samagora. E sapies que la ost no porets sostenir sino avets aygua pus prop.—Lemperador ach molt gran meravella e demana a Jafel de Jafe quin consell li donaria e ell dix que lo li donare bo.—Senior—ço dix Jafell—vos aurets gran bestiar de bous e de vaques e de brofols e de camels e fetsho tot scorxar e salar e puys fetsho be adobar los cuys e cosir be los uns ab les altres fort e ferm e fetne encuyrar tot lo val de Josofas e puys aurets moltes atzembles e fara hom portar aygua cascun jorn del flum del diable.—E cant lemperador hoy aso a bon consell ho crech o feu scorxar bous e vaques e brofols e camels be LX milia e feulos salar e adobar tots los cuys e cosir fort la I ab laltre e feulos tenir e feu encuyrar tot lo val de Josofas. E cant la val fo encuyrade e sponjade be e aparallade lemperador dix a Jafel de Jafe que pensas de omplir lo val. E Jafel feu aparellar II milia atzembles cascun portaven aygua del flum del diable entro que agueren complida tota la val de ras a ras e tenchse ayten be com si fos sisterna e volc Deus que layga se tench ten bona e ten fresca com si fos flum correat. Pilat e al rey Arquilaus ageren gran marave-

lla e tots sels de Jherusalem cant veren la vall de Josofas ten gran ajustament dayga e albirasen que Jafel de Jafe ho avie trectat e feit car sapien que molt era hom savi e de gran engin e cant viu Pilat ten gran ajustament avien daygua lus anamichs imajinarense fort e volgeren eser fora la ciutat ab un peu e penedis fort com la ciutat no havie retude al emperador cant loy dix per fer a totes ses volentats asasi que no saben ques facen ten fort sesmayave. Lo rey Arquilaus e Barabas qui li havien donat lo consell volgeren confortar Pilat e diguerenli — perqueus smayat que si lemperador avie stat ab tota sa gent VII anys sobre la ciutat no la aurie pressa per forsa e ell no pot asi star tant temps e no ajats por que tots ne serem honrats.—Cant Jacob hoy aso molt ho tench a gran folia e dix a Pilat—Senior molt me do gran maravella com podets creure so que aquests vos dien car sapies per cert que nos nons podem tenir contra lemperador nostro senior mas jous donaria bon consell si vos lo volets creure. — E Pilat volch saber quin consell ly donaria e dixli Jacob — Senyer trametets al emperador vostro ardit que vos li retrets la ciutat per fer ses volentats e axi jo creu e e fe que ell vos aura bona merce. —Pilat respos — tu est condempnat e as renegade nostra lig e not deu hom creure tu ne ton consell car si lemperador avie aquesta ciutat aytentost creuries en la lig que es pega e per ço deute hom creure meins car se que tu li emviist la malvade fembre Veronica sorterra del diable que ab sort la garit e axi jo pen-

dre be venjançe de tu. — E axi feulo pendra e ligar ab I cadena e feulo metre en I volta soterranya sots lo palau maior. Cant Jacob fou en la preso scura molt reclama Jhesu-Christ que ell per sa merce nol jaques aqui morir. Sancta Maria Jacobi qui era sa filla hoy dir que son pare ere pres en la preso e que era mal menat per Pilat reclama fort Jhesu-Christ e dix en axi — Senior Deus pare glorios regarde lo meu pare ton amich qui es en la preso per tu quels seus anamichs no li puxen dan tenir quel deliurets de preso de Pilat can los malvats juheus lageren enclos per justiciarlo e tu per te merce deliurel de les mans de sos anamichs e axi sia te merce que deliures mon pare de la preso e de les mans de Pilat. — Cant ague fayta se oracio I angel vench a la porta on stave pres Jacob e trobal abocat que dormia e langell apalalo per son nom e Jacob se leva e reguardalo e viu gran claredat e ac gran pahor e langel dixli — no ages por car io son misatge de Jhesu-Christ quet vench deliurar de tes penes per son manament car tu e ta filla Maria Jacobi lo reclamas de bon cor e ara am tremes asi quet deliura. — So dix Jacob — Deus naie gracies car no ma volgut oblidar. — E langell dix a Jacob — deliurat de les cadenes e seguexme. — E ell dix que no ho podie fer. — Respos langel — leve tes cames e tots tos brasos. — E aytentost leva e caygerenli les cadenes e langel lo pres per la ma e veenho les guardes traclon si que negunes de les guardes nos pogueren veure aytenpoch com si fosen tots ligats e manalsen per amia res al papalo de Vespesia

lemperador e ab aytant desenperal e anasen e Gays lo senescal isque del papalo hon lemperador era e anas decosta Jacob e tentost com lo vee lo conech e val abrasar e besar e menal al emperador Vespesia e dixli — Senior aquest es Jacob quim ensenya Veronica per amor de vos. — E lemperador vali demanar com era exit de Jherusalem que hoit avie dir que Pilat levia mes en presso. E Jacob comtali tot per orda com era stat ne com Pilat levie mes en presso e per qual raho ne com Jhesu-Christ li tremes langell quel avia desliurat del mal de Pilat e tot lo poder dels juheus. Lemperador cant ac parlat ab Jacob molt lonra e li porta gran amor e volch que fos de son consell ab Jafel de Jafe e ab Gais son senescal. Lemperador Vespesia trames quarir son fill Titus emperador ell lo pres ab I depart a consel e feu venir Jafel de Jafe e Jacob e XXX barons qui foren del secret e lemperador Vespesia comensa a parlar primerament denant aquests e dixlos — segons per so vos he dit e fets venir e ajustar que aiem consell com fasam nostres afes dequesta ciutat e vull quell me do primerament Jacob a qui nostre Senior a fayta tanta de honor que li tramis son angel quel deliuras de les mans de Pilat e de sa preso ell mana asi hon es en loch segur. E axi Jacob digats vos com se capte Pilat dins ne al rey Arquilaus ne laltre poble qui de dins es ne quin parlament tenen per nos ne com es ne com no.— Senyor — respos Jacob — jous dire la veritat per sert. Sapiats que dins no ha gayre viande nes poden gayre tenir es ten fort smayat Pilat per la gran gent que

dins es que en tota aquesta terra no ha romas juheu que tots no sien venguts a tenir la festa en Jherusalem qui es cascun any e cant fos vengut eus fes mes entorn Jherusalem ab la ost ans puys negu non poch exir e per aso son fort smayats e destrets de viandes perque nos poden tenir longament mas per alcunes parts creu que sen porien exir si mester los era. E per aso fets fer entorn la ciutat gran vals e amples e pregons que no pusquen exir negun juheu sens vostro voler e cant le viande los falra els se retran que ia per forsa negun temps no serie presa per quen do per consel que so que ious dich no sia pus alongat mas que sia fet tentost. — Lemperador ab son fil tengerenho a bo so que Jacob ach dit e tots los XXX barons qui eren al consell e cant vench lendema ell feu cridar per la ost que tots los manestrals que sabesen valegar que vengesen al papalo de Vespesia lemperador e tantost hi foren e comtal hom que eren be V milia e lemperador e son fil manaren que tots fesen entorn Jherusalem grans vals e manaren a Jacob e a Jafell quels ne fesen caps e ministrados dequella obra e els respongeren que molt volentes farien son manaments. E aytantost Jacob e Jafell de Jafe pensaren desmanar la hon ferien los vals he manarenhi los obres e vanlos fer comensar e feren de XV colses de pregont e XXX dample e manaren ab lus menestrals XXX milia arques escudats e be garnir per gordar los valajados e axi obraren axi com Jacob e Jafell de Jafe los manaven obrar. Cant Pilat viu que axi ten

stretament los asetjaven ac son consell ab lo rey Arquilaus e ab Josep Abenemacia e un savi juheu Josep dix a Pilat — Senyer de so quen podem nos alre fer que ious dire lo malor consell que io hi se si vos me volets creura com vendra dema mati nos nos areem tot los cavalles e tots los balestes e tots los servens e sils podem svenir creu que els auran talent de lexarnos e de asatgar ten prop de nos.— Lo consel tench Pilat e lo rey Arquilaus a bon consell e feren cridar lo vespre que al mati en lalba fosen tots armats que vingesen tots denant lo templa de Salamo e cant vench lendema en lalba fo feyt axi com Pilat ac manat e aperallaren be los balestes e trobaren que XX millia cavelles foren a caval be aperallats e LX milia enfre lanses e balestes e Pilat mana que saviement isquesen en la batalla e que degu nos desenrecasen mas que stigesen tots saviement axi com hom los avie menat. Pilat e al rey Argilaus capdelaren los XX milia cavelles e comensaren exir per la porta de la ciutat e un dels guardes que staven en los vals veeren que grans gens exiren de dins armats de la siutat tentost puia a un cavall e brocha e corech al papalo de Vespesia lemperador e trobal que jayia encara lo sol no ere exit e comtali com Pilat era armat ab tota sa gent per combatre e cant lemperador hoi trames tentosts per Titus son fil e per Jacob e per Jafel e menals tentost que fesen cridar per tota la ost armes armes e encontinent fo fet e gant oiren los cavalles gran goig negeren e els sirvens e als bales-

tes e demantinent sermaren tots e lemperador com-
tals com lemperador venia contra els ab tota sa
gent e asinestrals com ordonasen e stablisen la ba-
talas. E cant lemperador fo armat Titus son fil e tots
los cavelles e tota laltre gent foren tans entre a ca-
val e a peu que nols pogera armar hom. E cant fo-
ren venguts la on la ost era de Pilat fo be tersia e
encara no era exit tot la ost de Pilat de Jherusalem
mas quant foren tots exits de Jherusalem e les ba-
tales foren arengades per amdues les parts els se
mesclaren e ferirense de ten gran poder ab lus ar-
madures forts que tenien de cade part que la prime-
ra batalla muriren de la ost de Pilat e del rey Ar-
quilaus IIII milia entre cavalles e sirvens e dequels
del emperador DCCC e dura la batalla fins a hora
nona. Apres aquesta batalla tirarense atras endues
les osts e cant se foren reposats un poch la batalla
torna de cap e dendues les parts en axi que IIII mi-
lia DCC moriren de la part de Pilat e del rey Ar-
quilaus e de la part de Vespesia e de son fill empe-
rador MCC e dura la batalla entro al vespra quel sol
sen volch entrar mas nostro Senior Deus que volc
que la sua mort fos vengade feu aqui gran miracle
que cant se cuydaven abdues les parts quel sol fos
post e sen tornaven cascun a lus posades lo sol isque
tantost e fo tornat a orient on solia exir per la vo-
lentat de Deu axi com lo mati fo e lo sol comensa a
luir e fer bella matynade.

Vespesia lemperador e son fil lemperador novel
veren aquest gran miracle ageren gran goig e pen-

sarense que encare Deus no volie que encara isquesen del camp e axi van capdelar lur gent e aminestrar e van ferir ves els e dura la batala tro hora nona baxa e muriren de la part de Pilat e del rey Arquilaus MCCL qui de uns e daltres e de la part del emperador ML na moriren qui de caval qui de peu las osts foren fort scalfats la una contra laltre e foren molt lasos e cant vench entorn vespres els tornaren al cap de cascuna part e dura la batala entro quel sol sen entrave e muryren de la part de Pilat II milia CCL entre tots e de la part del emperador moriren CCCL e axi moriren de la part den Pilat enfre totes aquestes batalas XIII milia e de la part del emperador II milia e de entre cavales e altres gens darmes. E axi vanse e leva lo camp lemperador daquestes batales ab ses gens encalsaren tro al portal de la ciutat e cant se feu lencals ausierenhi un home que tots jorns hi havie cridat vina Vespesia a Jherusalem per tal quel poble vaie a gran despagament car alcuns creyen que aso fos profeta e fon nafrat Josep ab una lansa per les cuxes non ac tequa. Pilat e lo rey Arquilaus foren molt lasos e ageren gran despagament de la perdua que fayta avien e manaven per tota la ciutat gran doll que anch no fo fet. Lemperador ab son fil ab ses gens sen tornaren en lur tendes e papalons e posarense tant eren molt lasos e menjaren e refrescaren e cant vench lendema Pilat e al rey Arquilaus no ageren volentat de tornar en la batalla e ageren per consel que guardasen be la vila que prou hi havien fet ab gordar solament. Lem-

perador e ab Titus cant se foren levats veeren les gens per la ost e veren que Pilat nols volia tenir gens camp feu venir Jacob e Jafel que pensasen de fer los vals e els per tost anantar ageren mes obres e agueren XV milia qui tots obraven an poch de temps els ageren fait lo vall entorn la ciutat si que hanc de leyns non poch hom exir los vals ageren XXX peus de pregont e LX dample e quant Pilat viu que de Jherusalem negun hom non podie exir desconortas fort e tots los barons de la ciutat uns e altres cridaven e deyen — aquell que tot oyses cridave e deia vina Vespesia en Jherusalem es mort e nos creem que alo era profeta contra nos. Pilat mal consey aguist com la ciutat no retist a lemperador. Ara veem quel temps se proisma de so que haquell hom profetitsave. — Cant Pilat hoy lo cridament de les gens feyen ten gran doll ac son consell ab lo rey Arquilaus e ab Josep e Josep respos — Senier que pot hom fer daso mas que hom fasa calar la gent als noy se milor e que hom fasa dos carnes en que meta hom tots los morts qui apres no sien que gran pahor e farea seria de nos que no aquesem gran pudor e iria a ventura que nos no agesem gran enfermetat en la ciutat e axi stigam be e saviement e fets streier tota la viande que sapiats que fort pocha nich ha e aynch pus de XXX milia homens stranges queygeren venguts a la festa ni gitar ni enviar nols hich pot hom per loync que ynch sia perque cascu serie ops e guardar so que ha de viande. — E com aço ac dit Josep e Pilat li comana que fees a sa

guisa axi com ell tindria per bo e tantost Josep feu fer fore los murs de santa ciutat II grans carnes e gitarenli los morts e ac inch per comte XIII mil en apres ell feu streier la viande e gardar aquells quin avien. E cant vench a poch de temps ague ten gran carstia en la ciutat que noy romas erba salvatge a menjar que aver la pogesen e les bisties que morien menjavenles totes fosen cavals o palafrens o altres bisties car ten gran era la fam e la carestia que ali era entre le gent stranya que noy havie comta car nous podien aver duyta viande. E cant vench apres poch de temps les gens cridaven et ploraven per les carreres è morien a grans clapes de fam que avien e tantost portavels hom en aquels II carnes. Cant Pilat viu que ten grans gens morien de fam que sol un jorn ne trobaren de morts CCCLX e ac molt gran doll tenchse fort per destruch e feu cridar per la ciutat que tot hom qui no ages que menjar quen prenges en tot loch on ne trovasen ab tant la pobre gent ac gran goig e tentost verets anar per les carreres a grans compaies les pobres gens qui mes colps ne pus stusidament podia aydar a barajar aquell que valia mes anaven spiant e scoltant e holent per les carreres als alberchs dels promens e aytentost còm fumar hi veyen entravensen dintre era tot robat e tolt e axi an poch de temps fo gostade la viande solament e anch res ni trobaren que meniar que totes les portes de Jherusalem eren encuyrades de cuys de brufols e les gens curien e descuyraven les portes e coyen los cuys e menjavenlo e en la ciutat costave I pa LX basans e

I poma I basant e I ou V basans e cant vench quel barex fo fet de les viandes anch noy troba hom res a vendre per aver ne per argent ans cant trovaben les rates les menjaven los melos que i fosen e era ten gran la carestia e lo destret de la fam que sens comta morien les gens per les carreres. E al temps de Jhesu-Christ quant fo levat en creu lo rey Dafrica mori e cant fo mort la regine sa muller no volch pendre marit ans volch servir Deu e lexa tot son regisme e ab I filla que avie entrasen en Jherusalem e feuse batajar e ac nom Maria e manave una richa dona per compaiona ab si qui aquestes dones soven pregaven Jhesu-Christ que fort avien gran fe que la regina nach jequida tota sa terra per servir Jhesu-Christ. Aquesta dona regina ab laltre dona qui la servia prou viandes meses en Jherusalem per lus ops axi com pertanyiia a regina e los juheus qui lavien robades totes les viandes aguerenleli robades e toltes que no lin ageren res lexat mas sol les erbes de I jardi qui era en son alberch et aquelles eles les coyen e les menjaven. Cant totes les erbes foren menyades e la filla de la regina fo molt aflebbida de fam si que mori sens altre malaltia. Cant la donzela fo morta la regina ague gran dol e comensa a plorar e lo fil de la dona qui era compaiona de la regina era atresi mort de fam e cant lo fil fo mort les dones no saberen ques fesen mas que manaren gran doll e ageren tal fam que apenes se pogueren sostenir. Cant la compaiona de la regina viu que la dona manave ten gran doll dixli — dona lexem aso star e prengam mon fil e trenquemlo. —

E cant la regina ho ac hoyt de farea que ague cayge smortida en terra. Ab aytant I angell vench en lalberch e confortala e dixli — dona Deus vos mana per mi que meniets del infant. — Ab aytant fo complit so que Deus dix als jorns dels rams palmarum cant ell entrave en Jherusalem ab sos dexebles. —En aquesta generacio —so dix Jhesu-Christ—sera pastilencia de fam en Jherusalem que la mara menjara son infant de fam que auran e sera destrouida la ciutat e noy romandra pedra sobre pedra sobre altra e la occasio del poble e la dolor dels sera complida.—E per so dix langel — menjats e sera complit so que Deus dix que no pot esser als. — Langel se parti deles e anasen e les dones romangueren plorant e prengueren linfant e trencarenlo per lo costat dret ab laspatla e meterenho a rostir e rostirenlo axi com si fos altra carn e axi com se rostia axia del alberc tan bona aulor que tota la carrera confortave aquels quin sentien. Pilat e al rey Arquilaus anaven per les carreres e gordaven e regonexien que porien fer e aturarense prop dequi hon era lalberch de la regina on rostia linfant e venchna a Pilat ten bona odor nave—e digats a elles de qui es que men tremeten que anch de res no agui maior talent.—Los servens van holent per la carrera e sentiren hon se rostia la carn e vengeren al alberch de la regina e tocaren a la porta e la dona obrilos e tentost e cant foren leyns saludaren molt les dones e digeren a les dones — Pilat vostre senyor vos diu eus mana que li enviets de la vostra carn dast que anch no fo ten volenteros de res a meniar ne ten desiyos.

— E la dona companyona de la regina dixlos — per Deu amich darvos nem molt volentes.—E apropias al infant don fo mogut ha lo que rostien e pres un coltell e dixlos — tenit daltra part que trametemlin de cru e ell fasellse coure a sa guisa.—Los servents com veren linfant spasaiat e que els lo volien spasagar mes per trametre a Pilat hageren ten gran pahor que ab poch nos isqueren de lur seny e anch no sen cuydaren esser tornats vengeren denant Pilat spaordits. E Pilat los dix — com venits vosaltres axi que ten fera color avets perque del ast nom avets aportat. —E els comensaren a parlar com la dona avie speseiat son infant—e rostienlo que devien menjar e com vos en volien tremetre I poch e nos cant ho veem agem ten gran fareha que hanc ten gran no la hagem e vingemnosen per la gran fareha que hagem. — Pilat com aso entes tenchho a gran farea e anasen sus al palau e gitas sus al lit de gran tristor que anch. Les dones foren romases e comensaren a menjar del infant plorant e llamantagant cant los covenia a menjar del infant a cascuna blastomas a la taula tres vegades mentre que menjaven del infant mas cor Deus ho havie ordenat manat et dit de sa boca no podie esser alra. Cant lageren tot menjat menjaren la filla de la regina dona Maria. Aqui hach maior dol cant la regina comensa a parlar o a menjar de sa filla e qui veia les dones plorar e fer ten gran desconort era una pietat que negu quiu ves nos abstingere de plorar. Cant Pilat ac stat III jorns dins son alberch yrat e trist axi dequi e vench al rey Arquilaus denant lo tem-

ple de Salomo e feu venir tots sos barons a si e ach son consell aqui. E Pilat dixlos — senios no veig que puscam pendre consell contra aquest emperador ne ses gens e nos som fort destrets de viandes e Ia gran maravella a sdevenguda en aquesta ciutat que les mares menjen los infants e axi jo vull e do per consell que retam la ciutat al emperador e sim vol destrouir faseu que mes am que jo muyre que si aquest poble tot lo morie que sab be lemperador que negu non mer mal dequest fet sino io e creu que ell aura merce de tots vosaltres. — Cant els hoyren aquest consel molt foren dolents e digueren — ay Deus que ferem de nostro bon senior e de nostro lonch senior governador. — Los plos e los crits se levaren ten grans per tota la ciutat que hanch ten gran desconort no fo fet per negunes gens que aquells qui eren en la ost ho podien be hoir era maior la dolòr per ço com de dins morien uns ab altres pus de CCCC persones de fam e Pilat dix que en totes gises se fes so que ell avie dit e armas e al rey Arquilaus ab V milia cavales e vengerensen al vals de la ciutat on era lemperador. E Pilat apella les companyes del enperador que li fesen que ab ell volien parlar. Cant lemperador ho sabe feu venir Titus son fill ab X milia cavalles e ab Jacob e ab Jafell e entren tots la on Pilat los esperave. Cant lemperador fo vengut la on era Pilat e lo rey Arquilaus Pilat comensa a parlar ab lemperador e son senyor e dixli — Senior emperador aiats misericordie de mi e de tot aquest poble si a vos plau e prenets vostra

ciutat e tot cuant hi ha e lexatsnos anar a nostres terres e exelatsnos de tot lo mon. — Lemperador respos e dixli — si tum vols retre la ciutat ab tu e ab aquels qui dins son per fer totes mes volentats jou fare a me guisa que ia e dite e no en altre. — Aso respos lo rey Arquilaus e dix — Senior emperador io fuy fil del rey Erodes senior de Galileya e cant se mori romas a mi son regisma e prenetsme a merce e nom vullats destrouir que anch io ne mon pare no fom contra vos. — Repos Vespesia lemperador e dix — qui merce no haura merce no trobara. Cant ton pare ausis Jhesu-Christ profeta que los juheus ausieren a tort en Jherusalem tots los infants que anch pot trobar que eren en son regisma qui eren de II anys avall que anc negu nom troba merce e foren per comte CLX milia e per ço — dix lemperador — tu deus compra la sua iniquitat. — Cant lo rey Arquilaus hoy aso que lemperador li dix yradement dexendet de son cavall e desermas tot e quant fo desermat ell trage lespase e dix al emperador — ia Deus lo gran no vulla que vos ne vostres gens paganes vos puscats venar de me mort — e messe lespasa sots la mamele e donali una gran empenta que tota sen entra per la squena en axi que passa un gran palm de laltre part e mantinent caech mort dins en lo vall. Cant lo rey Arquilaus fo mort en axi fo molt dolent e irat Pilat e los juheus qui ab els eren e tornarensen en la ciutat e aqui verets molt gran doll e grans plos per los cavalles de rey Arquilaus e per totes ses gens tots sesquinsaren es dolien fortment e plangielo tot

lo poble de la ciutat feya atretall que anch sa par dolor no fo vista ne hoida en neguna ciutat. E cant vench lendema Pilat feu venir Josep Barabam son senescal e tots sos cavelles e tot lo poble e voch aver consell dels e dix — senyos be vets que nos nons podem tenir molt que Deus nos ha tots hoplidats e no avem viande que anch mes neguna siutat no fo en maior tribulasio quem consallats que fasa. — Senior — so dix Josep — a so quin consell volets que nol vos podem donar que lemperador nous vol pendre a merçe e bon consel vos dona sell quius dona per consell queus levasets contra lemperador car be podiets saber que contra ell no podiets aver forsa ni mens podem molt tenir. —Pilat respos — io no se als quen fasam mas en aquesta ciutat a gran tresaur daur e dergent e de pedres presioses. E lemperador e totes les gens cuydenho haver tot e io consell que ia res non auran e fasam polvora de tot lo veer en mortes de coure e fasamlo menut fortment e tot mengemlo e quant laiam menjat ia nol poran trobar que aytan bona merce trobaran com avien lo tresaur. — Cant lo consell fo donat tots ho tingueren a bon consell e amaren mes meniar lo trasaur que si romanges al emperador ne a sa gent tentost se partiren dequi e anarensen a lus alberchs e cascu pren son aur e son argent e tridarenlo e menjarenlo e sels que no ne avien donavelsne hom prou per ço que tost fos menjat e destrouit. Cant aso fo fet vengeren denant Pilat e digueren — Senior vostro manament avem fet e nos ha romas aur ne argent ne pedres presioses

que tot avem menjat e destrouit. — Apres aso digueren — manatnos que fasam. — Pilat cant hoy molt comensa a plorar e desconortar si matex denant tots dix — vosaltres senios mevets stablit senior que volges que io fos vostre governador de vuy mes de si avant non puch eser per amor de Deu perdonaume si anch vos fiu res quius desplages que mo perdonets. — Cant los juheus hoiren aso molt se desconortaren e noy ach negu qui no ploras de gran yra no li pogeren respondre mas tots ensemps se ploraven es playien car se pensave que serien destrouits. E Pilat lur senior los dix — anemnos retra a merce del emperador que mes val que si morim de fam que no es negun jorn que en sta ciutat no muyren CCC persones de fam perque val mes que nos nos retam que qualcu nescapara e axi non scaparie I que tots no morisem de fam. Cant aquet consell fo fet Pilat ab tota se gent isque de la ciutat e vench tro al vall qui ere fet entorn la ciutat e Titus lemperador novell anave cavalcant alent ab sos cavalles e Pilat conechlo en les armes ab sagal daguila e sonalo ab ses gens e cant Titus ho viu vench corrent ab sos cavalles la hon Pilat era e Pilat comensa a parlar e dix — Senior Titus sia vostra merce quem scoltets e pregats mon senyor lemperador vostre pare quens aie a merce e misericordie sobre tot aquest poble que axius prega plorant senior emperador no gordets les nostres malisies ne les nostres iniquitats mas la vostra bonea e aie merce de nos. — Com Titus hoi aso que Pilat le dix trames dos cavalles a son pare lemperador que li

comptasen tot aso. Cant lemperador hoy aso mana tots sos cavalles armar e vas armar lemperador de ses nobles armadures e vench a Titus son fill quell sperave sus al canto del val e Pilat fo de la una part e Titus de la altre e lemperador son pare de la altre part e Titus comensa a parlar al emperador — a Pilat senior ses acordat que volen vos retra la ciutat mas quell prengats a merce. — E respos Vespesia lemperador — bel fil no es ara hora de demanar merce car ell la demanade e mes no pot. — E lemperador Vespesia dresas ves Pilat e dixli — si tum vols retra la ciutat ab tots quans dins son per fer totes mes volentats iom so aperellat de pendre e dicte que ayten poch revem merce com de tots los altres com vosaltres ages merce de Jhesu-Christ cant lo jutgas a mort e ell penias en la creu a tort. E fasvos asaber que la sua mort sera vengade an vosaltres que ia merce de nos no trobarets. — Pilat cant hoi aso fo molt despagat e irat fortment ell e tot lo seu poble. E lemperador no sabiem altre que fesem mas Pilat dix al emperador — Senier prenets nostra ciutat e tots cuants som e fetsne a vostre pler asi com a senyor. — Cant lemperador viu que Pilat li volch retra la siutat fou aytentost cesar los vayls de la ciutat e aytentost com fo feit ell trames IIII milia cavelles be armats que entrasen en la ciutat e que tencasen be les portes si que negu non pogue exir. E Titus lemperador novell entra dins ab els e Jacob e Jafell e cant foren entrats en la ciutat Titus pres Pilat e comanall a deu cavalles quel guardasen e Ja-

cop pres Josep e puis entra Vespesia ab tota sa gent quant fou entrat feu manament que tots los juheus prenguesen hom e los ligas e hom los li manas presos denant e feu aparellar sos cavalles e dixlos — barons aquesta ciutat avem en nostre poder e axi vull pendre e fe mercat dels juheus car ells feren mercat de nostre Senyor Jhesu-Christ lo cual ma garrit e curat mon cors de la lebrosia de la cual era destret malament e exi ells lo veneren per XXX diners e io darne dels XXX per un diner e quin volra comprar vinga anant.—E ab aytant I cavaller vench denant lemperador e dixli — Senior jou volria. — E aytentost fon fet e feuli liurar e cant lo caveller ac pres XXX judeus e ac pagat son diner va trer lespase e vench denant los judeus que ac comprats e ferin I ab lespasa e isque de la altre part un palm e tentost caech mort e lo cavaller tira lespasa del cos e ell tirar quen feu van exir per la nafre del aur e del argent que avien menjat et lo cavaller ac gran maravella eant tot ho viu que tot era ple daur e dergent e pres l daquels juheus per la ma e desligalo e tragelo a l depart e dixli — diguesme aquesta maravella si o saps com es dequest juheu que axi era ple daur e dergent. — Senior — so dix lo juheu — si tum asegures de mort que tu nom ausies io to dire. — Ell cavaller aseguralo ell comtali com Pilat los avie fet menjar lo tresaur de Jherusalem axi com era aur e argent e pedres presioses e tota la vaxella daur e dargent que en la ciutat fosen si que res noy romas per tal que lemperador ne ses gens no pogesen mes

valer — e axi senyor com fo gostat e partit e tota la gent cominalment que aquels qui non avien hom les ne donave prou e axi menyas e destrouis tot lo tresaur que res noy romas. — Cant lo cavaller hoy aso ac molt gran maravella e crida a dos scudes seus e manals quel XXVIII juheus quels tolgesen lo cap que anc noy romas sino aquell que ach asegurat e tots feulos fendre ab coltell per lo mig dels ventres e feune tirar tot laur e largent. E tentost fo sebut per lost quels judeus avien meniat lo tresaur e que neren plens e axi vench gran re de gent al emperador e diguerenli cascuns quels ne fes dinade e feune lemperador liurar a tots los cavalles quin volgesen a cascun dinade e aytentost com los avien auts els los ausien e fenienlos per lo ventre tot per lo tresaur que avien al cors. Mal consell los dona Pilat que gran res ne moriren per lo tresaur que meniat avien que nos moriren si meniat nol agesen. Cant lemperador viu que tans compradors avie als juheus e tans nevien comprats sos barons e viu que tots los ausien feu comtar quans ni havie romasos e comtarenlos e noi trobaren dels judeus sino VI dinades que tots los avien venuts o morts lemperador dix que non volie pus vendre e que ell los se volie retenir a sos ops. La occasio fo faita tan gran en Jherusalem dels judeus que foren venuts XXX per I diner que foren de VI milia que ia per la siutat no pogere hom anar sino per morts que tots eren sbaconats axi com quils volges salar perque mala menjaren lo tresaur que Pilat los consela. Cant la mort fo fayta lemperador los

feu aportar tots als carnes e apres ell feu enderocar los murs de la ciutat si que anc res noi romas pedra sobre pedre mas ten solament lo temple de Salomo e la Tora de Dauvi que Deus no volie que senderocas. Ab aitan fo complit so que Deus avie dit de sa bocha e al ramis palmarum Titus lemperador novell ana per la ciutat e feu pendre totes les armadures e los elm e les cubertes dels cavals e les spases e tots los altres garniments dels cuals era be garnida la ciutat e tots los drapes de seda els porpres els samits els vayrs els gris que ne avie gran moltitut e molt gran riquea e feuho tot pendre e ajustar mas negu altra tresaur noy trobaren car los juheus lageren tot menjat per lo consell de Pilat. Mal consell fo aquell ops dels que tots ne foren morts levats les VI dinades perque lemperador sen retench a sos ops la regina Drafiga e la dona na Clarysa que era ab ella de la cual avets hoit dir contar axi com demunt es scrit trobarenles mortes ella e sa companyona en lur alberch e daltres fembres e infants e gent manude molta per tota la ciutat que tots eren morts de fam axi que noy avie comta. Cant la ciutat fo destrouide e enderocade e la mortaldat fo faita dels judeus lemperador sen voch tornar en sa terra ell e ses gens e menasen Pilat e les sis dinades dels judeus presos e ligats e vingeren a Nacra. Cants lemperados ageren saiornat a Nacre IIII jorns Vespesia lemperador feu aperellar III naus e mes en cascuna nau LX judeus e ferenlos traure del port de Nacre. E cant vench que foren denant lo castell qui a nom Cayfas e aqui

feren vele les naus e lexals hom anar a Deus e a sa ventura mas els no hageren pa ni vi ni ayga ni homens que sabesen governar les naus ni regir e per la volentat de Deu car Jhesu-Christ volch que tots temps remenbradre fos la sua pasio que fosen aspies de nosaltres quels juheus que avien de lur temps vingeren aribar a Narbona de les tres naus la IIª venc a Bordeu e la terça vench aribar a Taltra e tots vengeren sans e saus en les terres de que ageren gran goig e cuidarense que Deus ho ages fet per amor dells e ell nou feu gens mas volch que tots temps los reptas hom de la sua pasio e los juheus son aribats. Lexemlos star e lemperador e parlem dels emperados qui son a Nacre ab lus gens e volensen tornar en lur terra e Vespesia lemperador mana a son senescal e a Jacop e a Jafel que fesen aperellar lur navili e lus marines e feerenho tentost e levaren aygua e bescuyt ous e farina e galines e carn salade e fruita e tot alo que mester avien. Cant les naus foren agiades de lus viandes que mester les era feren reculir lus cavalles e les atzembles e meterenhi tots lus garniments e lus armadures e cant ho ageren tot recolit los emperados ab totes ses gens se van recolir en ses naus axi com fo ordonat e van exir del port e fan vella Deus donalls bon temps e vingeren navegant e a cap de X jorns a port de Barleta sans saus e sens que no sajornaven e vengerensen tentost a Roma. E cant lapostoli sent Climent sabe quels emperados venien ab totes lurs gens feusi a carrera ab los clerges ab gran profaso e ab gran alegria reberenlos

ab gran goig que ach en Roma. E cant lemperador viu lepostoli venir e ell ab ten gran profaso e ab ten gran alegria vanse abrasar e basar. E lemperador novel feu atretall e vasen entrar en Roma ab gran alegria e pagament que fou en la ciutat per los emperadors que ageren venjade la mort de Jhesu-Christ nostre Senyor e son tornats ab lus gens sans e saus e sent Climent predicave cascun jorn al emperador e a ses gens. Cant fo vengut ell e sos barons quel scoltaven volentes e cant lemperador ac seiornat VIII jorns e Sent Climent levas deves ell e dix — nostre Senior Jhesu-Christ nos ha fayta gran honor quens ha honrat de vostres enemichs e nostres. E axi senyer les covinences que avets fetes en nostre Senior promes atenetslesli ab bon cor e ab bona volentat alegrament. — E lemperador dix que era bo. E lepostoli dix ques bataias com lavie promes. E lemperador respos — a pler de Deu sie fet jous ho atorch e fetsho aperallar les fonts. — Lepostoli sent Climent se parti del emperador apres IIII jorns ach faytes aperallar les fonts e comensa a bataiar lemperador Vespesia en nom del pare e del fil e del sant sperit e anch no li cambia son nom. E apres el bataia Titus lemperador novel atresi e apres Jacop e Jafell e Josep e lo senescall e apres los comtes e als duchs e als merqueses e totes les altres gens que ali fosen. Cant tota le cavalerie fo batajade e lo poble veren quels cavelles seren batajats van dir a sent Climent quels bataias a la fe de Jhesu-Christ. Cant sent Climent hoy quell pobles queria batajar ac gran goig e feu gracias a Jhe-

su-Christ e feu cumplir C tines daiga e seials e dix al poble que entrase en layga en nom del pare e del fil e del sant sperit — e serets batayats. — Cant lo poble ach entes cascun sana metre a batayar ab ferma creença que ageren en Jhesu-Christ e cant negu malalt se batajave de qualque mal agues mantinent era gorit. E cant tot lo poble fo bataiat e mostra los miracles dels malalts no crege hom per tota la terra de Roma en les ydoles mas sol en Jhesu-Christ. E los temples qui eren malignes dels dimonis abaterenlos tots si que anch negu noy romas ans enderocaven los fonaments per ço que res de mal noy romanges. Cant le cort se parti e los barons sen tornaren en lus terres que ageren pres comiat dels emperados e de sent Climent cascu portave la creença de Jhesu-Christ nostre Senyor com es la fe catolica e al credo in Deum e cascun feu batajar los homens de sa terra e apres tremes per les terres a preicar e a xelsar lo seu sant nom glorios. E axi per tota la terra del emperador fou convertida e gitada de la error dels idoles e no les adoraven mas solament Jhesu-Christ pare ✠ e fil ✠ e sant ✠ sperit ✠. Lemperador Vespesia feu venir son fill Titus novell emperador e foren al palau un dia mati cant ageren oida lur missa que sent Climent ac cantade a lemperador trames misatje als senados de Roma. E cant foren venguts denant lemperador ell vals manar que justificasen Pilat segons que era mal senior. Els senados tragerense apart a consell e veren lo fet e digerenli — nos senior que a mort servida en Roma per tal com a Just Cesar ho-

norable pare vostre stabli que asis fesen les justicies e nos que fosem en aquest jutyament que sia jutiat e mort. — Cant lemperador oy que a mort levien jutiat mana a XXX cavelles quil tenien en garda que ans sens alongament lo manasen a Viane la siutat. E ells cavelles feeren tentost lur manament e portarenli scrita la sentencia quells senados del emperador de Roma ageren donade. E cant foren a Viane los burgesos saberen que aquells cavelles eren misatges del emperador honrarenlos fort e reberenlos ab gran honor e ab gran alegria los cavelles prengeren Pilat de part del emperador e liurarenlo a la justicya de Viana e donaren la sentencia scrita quells senados li ageren donade contra Pilat demantinent lo prengeren ell meteren en un pou pregont prop layga havie una cadira hon hom lasege puyes vench una barra ample tornaiade de so qui era encastade en la cadira e mesleli hom sobre los pits e tencay hom ab cadenat e anch no ach poder ques moges e puys hi mes hom unes grans pots en ques sostinges los peus e aqui stech de nit e de die e donali hom a menjar pa e aigua ben poch que mes ne menjare la meytat. En aquesta dolor visque II anys e a cap de II anys la justicia lon trage e trencaren les pots axi que fo mes que catiu que anch nos pot sostenir e era ten palos que no li paria uls ne cara la justicia lo pres e feulo lavar en un rosi luny part per lo pont de Roser el los feu portar. E aqui al flum avie una casa en que hom matyia tots aquells qui avien faita tresio e Roser ere environat entorn tota la casa que noy podie hom entrar mas ab un berqueta

ab aquells quil manaven quel metesen dins e feren obrir la porta e vanhi metre Pilat e tentost com Pilat fo dins la casa comensa malament a tremolar e decantas tota la casa e la justicia cant o viu e tots los altres ageren gran pahor e fugiren e meterense en la berqueta e noy gosaren estar. Cant foren de fora la casa sen fo entrade en abis si que anch no viu hom pedre sobre altre ne sebe hom que sesdevench mas encara hi conex hom lo loch en que era la casa e veuhi hom tornajar layga. Axi com avets hoit dir fo venjade la mort de Jhesu-Christ per Vespasia lemperador e per Titus lemperador novel e Jafell de Jafe scrivi tot aquest fet per consell de Jacop e de Josep que staven en Jherusalem tro que la ciuta fo presa e ells feren tots aquests fets e tots tres dictarenho de lur boca axi com fo la veritat e Jafell scriviho.

Finito libro sit laus gloria Christo
Qui scripsit scribat semper cum Domino vivat.

HISTORIA DEL REY DE HUNGRIA (1).

En nom de Deu sia et de madona sancta Maria. Comensa aquest libre del rey Dungria he de sa fila la qual fo muler del comte de Proensa.

En Ungria hac un rey qui avia per muler le pus bela dona del mon. El rey per la belesa que avie e per so con here molt honesta e molt bona done amavele mes que res que fos el mon. E avie dequesta dona una file sens plus qui era le pus bele ereatura dels mon. E esdevenchse que la regina mori e non romangueren infans sino le dita donzela. El rey per so com amave molt la regina sobre totes coses del mon feune tant gran doll el e tota la sua terra que so fo una gran maravele. E quant hac estat lo rey axi un gran temps los barons e los comtes pensarense quell doll de la regina serie pasats. E acordarense que li diguesen que preses muler per so quel regna no ro

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 32.

Códices del monasterio de Ripoll, núm. 155, fól. 1.

meses a gens estrayes per fretura de rey. Lavos los comtes e los barons anarensen a el e diguerenli — Senyor nos som venguts a vos per gran faeltat queus aportam e per so som tenguts queus diguam so que sia vostra honor e honrament de vostron regne. Vos senyor sabets be que no avets areu sino aquella file perqueus volem preguar e clamar merce que vos que prengats muler de que romangen ereus daquel regne e pres vostra mort no venges an poder de gens astrayes e nos no romanguesem menys de senyor natural. — Lo rey respos que molt o deir be e con a bons e a leyals vesals e quels ho greye molt mas no era causa ades en volentat de pendre muler — enpero pus vosaltros ho volets e mo conselats si podets atrobar tan bela dona con la regina qui morta es acordarmo e empero dicvos que si tan bela no era que non pendria gens mas pus que tant ho volets vosaltres vesjali la beutat de la regina e axi anats per lo mon sercant si atrobarets tan bela dona ni donzela e si be no ses fila de rey ho de comte ans sia fila de quis vula jo la pendre per muler. — E cant los barons ageren hoyda la volentat del rey acordaren que tramesesen cavalers per diverses terres e que cerquasen si trobarien tan bela dona con la regina era. E cant ageren molt sercat tornaren al rey e diguerenli que moltes de beles na trobaven tan bela con la regina era. — Adonchs dix lo rey—lexatsme star que nul temps no aure muler sino era tant bella com la regina qui morta es. — E axi partirense del rey et anarensen. E cant agran stat un temps ajustarense los comtes e

los barons e los burzeses. E cant foren ajustats encara asagaren sis podie mudar de son enteniment lo rey que volgues pendre muler. E achni I qui dix — senyors lo rey nos vol partir de son enteniment que no secorde de pendre muler si no ere tant bele com la regine qui morta es. Ara anem a el que jon son pus belle. — Dixeren los barons — quala sera aquexa.—Respos aquel — sa fila es molt pus bela que sa mare no fo anch e el rey amela mes que res del mon e si li ho conselats acordar sia molt volenter. — Lavos digueren los altros qui li conselarie tan gran peccat ni tan cruel fet. — Vos — spos aquel —bon si acordarie e sevendra del peccat ab Deu e la mala fama sera tost passada. — E axi per anach dequel acordarensi tots los altres que lindiguesen. E anarense al rey et preguarenlo que secordas de pendre muler per tall que els no romanguesen apres de sa mort menys de senyor netural. — Barons — so dix lo rey — gaus he dita ma volentat. — E respos aquel mal vestia e dix — Senyor quius atrobave tant bele dona ho pus bela que la regina no era pendrietsle. — Hoc — dix lo rey — volentes. — Respos aquel mal vestio e dix — yo senyor lo se e leus mostrare. — E dix lo rey — quala aquexe dons. — Dix aquel — madona vostra fila es molt pus bella que sa mare no era. — Sa mare — respos lo rey — con pendria jo ma fila per muler so que anch mes no fo fet. — Responeren los altres — Senyor pregam vos queu fasats que si de peccat vos en temets quant neuret auts. II. o III. infans podrets vos partir dela et farets penitencie. E

romandran areus per tos temps de vos. — Respos lo rey — ara barons jom acordare sobre so e reteusen resposta. — Los comtes e los barons adonchs se partiren del rey ab diable fo aparela que lin meses en cor quen fases ague pusa sa fila per muler. E el ana veure sa fila e vese maravelosament bella encara molt pus bella que sa mare. E posa tot son cor puximent del diable que le preses per muler. E no pres altre cort mas el matex ho dix a sa fila e dixli axi — ma fila mos contes e mos barons man molt pregat que preses muler per so quel regne no romases an poder de gens estrayes. E jo los avia respos que tant amave vostra mare que sino atrobarien tan belle dona con elle era que nul temps no pendria muler. E anne sercades diverses terres e non an trobada neguna con vostra mare. E puis sonse acordats que vos sots pus belle que vostra mare e anme pregat ques prena per muler e jo els atorgat que ho fare. E per so ma fila hajats aquesta honor que siats regina Dongria coronada que si altra estraya nich venia. — E la donzele con hay aquestes peraules fo fort despegade en son cor e dix a son pare — Senyor no fo anch mes hoit que pare prenes sa fila per muler he precvos que nom perlets aquexe raho que nous dire que vos qui sots mon pare prene que no he en cor ne en volentat que nul temps prene marit que a Deu he oferta ma vergenitat. — Respos lo pare e dix — ma fila que vos serets ma muler e serets regina Dongria. — Ab tant partis lo pare della e feu cridar corts per tota sa terra e en les dites corts se ajustaren comtes e barons e

cavalers e burzeses e daltres meneres de gens sens comte. E aqui venglen jutglas de totes parts ab esturmens e de diverses maneres davant la filla del rey de nit e de dia mas Deu sab ella quin cor avia. E axi la cort e la festa era tant gran que nul hom apenes se porie albirar. E el rey feu fer vestedures molt meraveloses de diverses colors de sisnaatons e de draps dor ab pedres precioses e samits daltres colors. E ferenlesli asegar jat se sià so que ela fos despagada e que li clamas merce que tan gran peccat no faes mas ni li teme prou que con mes la veya pus anamorat axi con lo diable e males gens lo ensenien en la sua amor el rey feuli fer une corone daur ab pedres precioses molt belle. E cant vench lo vespre que lerdema le devie pendre per muler et les gens feyen aquella festa e foren aqui de totes parts aplegades e les vestadures foren acabades e totes les altres coses foren complides lo rey vench veer sa filla et aportali la corona dor e dixli axi—ma fila jous espos per muler e vul que vos siats regine Dongria e dema serets ma muler. — E posali la corona dor sobre lo cap. E la donzela que veihe quel fet saproismave gitas en terra devant son pare plorant e pregalo que aquel fet no fes per res. El rey respos et dixli — la mia fila alegratvos que aquest fet no pot romanir per res que vos no siats ma muler. — Senyor — dix la donçela — tanta belle dona ha per lo mon prenets dequeles qui son pus nobles e melos que jo no son e porietsho fer sens peccat. — Ma fila — respos lo rey — no ha tant bella dona al mon con vos sots e encara pus bella que vos-

tra mare no fo anch. — Senyor — dix la donzela — e quines belleses he jo mes que ma mare.—Jo vos dich — dix lo rey — semblats vostra mare en totes vostres feysons encare que avets molt pus belles mans que ella no havia. — Dix la donzela — e per les mans sots enamorat de mi que axim volets pendre per muler. — Respos lo rey — ma fila per totes les belleses qui son en vos ne son jo anamorat especialment per les belles mans perqueus prec ma filla que vos queus alegrets e or dema serets regina Dongria e major honor no poriets aver. — Ab tant lo rey se parti della et ella romas ab les donzeles en gran pensament. E pregave nostro Senyor que la guardas dequel peccat que non volgues. E cant vench al vespre que tots foren caugats feu tancar les portes de la cambra e apella una donzele qui estave ab ela cambra e II. daltres e dixlos — vosaltres me jurarets que farets so que jous dire. — Och la senyora — dixerenli. E con liu agren jurat e promes ela los dix — mon pare lo rey ma vol pendre per muler per mals conseles que ha auts e diu que es anamorat de mi e specialment per la belesa de les mans e jo am mes perdre les mans que si perdia ma verginitat ne consentria a tan peccat perqueus prec e dic et us man per lo sagrament que fet avets que vosoltres quem tallets les mans. — E cant elles hoiren aso comensaren a cridar e dixeren — per res del mon nou fariem ans nos lexariem hociure. — Sapiats — dix la filla del rey — que si no ho fets jo cridare e fareus cremar a mon pare. — E cant elles hoiren aço agren pahor que no fosen cremades ne teri-

gasades. E ligarenli les mans la une sobre laltra e posales ela matexa sobre I. fust e la una li tench lo coltel sobre les mans e laltra ab una mace feri sobrell coltell. E axi ab gran dolor tancarenli las mans. E tant tost agren un fere talant axi com ela ho hac ordonat e tonguerenli los moyons e fet aso ela feu metre les mans en I. bell talador dargent e feules cobrir ab una bela tovayola de seda e ela feuse metre en lo lit e ben abrigar e era tanta la dolor que soferie que nul hom no so porie pensar mas ela sola sabia la veritat qui le sentia. E cant vench en lalbe tota le gent se leva ell brogit dels esturmens fo lo mayor del mon e la porta de la cambra de la filla del rey donave cavals e palafrens e daltres dons sens mesura. E adonchs lo rey apella II. comtes e dixlos que anasen despertar sa filla car dies era clars. Els dits comtes mantinent anarensen a la porta de la cambra hon la donzela jahia e tocaren a le porta e nul hom nols respos no sols nols hobriren la porta. E tornarensen al rey e dixerenli que negu nols avia respost e que les portes eren tancades. Lavos respos lo rey e dix — ma fila vol que yo le vaga despertar. Be sap que fa. — E dit aço anesen la e tocha á la porta. E sa fila mana que li obrisen. E ferenho e ell entra molt alegra e dix a les donzeles — com dorm encara ma fila. — Resposeren eles e dixeren — sertes molt ha vellat esta nit e sense fort malaute. — No es ara hora — dix lo rey — de ser malaute con ella pendra vuy lo major honrament que hanc dona preses. Entratshi — dix lo rey — e despertats la senyora. — Dixeren les donzeles no gosa-

els. Un poch estant ela axi en la barque ventures fo de Deu quel conte de Proensa cavalcava ribe lo port de Mesele e vae la gent aplegade a la barque demena que era alo de aquela tanta gent e diguerenli que I. fenbra era venguda tota sola an I. barque e que no havie mans. Al conte anay e vea meravelosament blancha e de belés colos faysons mas que era descolorida e no era maravela per lendurar e per lo trebal de la mar que avia sofert. El comte feu sercar si trobarie nul hom qui lentenes e venc un alamay que dix que el lentendria. E el comte dixli que li demanas don era e ella respos que Dungria era. E el li demana con era aqui venguda ne con avia perdudes les mans ella no volch als respondre sino que fenbra pecadriu era canava axi con a Deus playe. Lo comte adonchs nach pietat e per ço que no vengues an mans domens qui la hontasen feula pendre a II. cavalers e aportar en son palau. El conte manaksan a sa mare e pregala per amor de Deu li ages bon solas e quen pensas he. E la contesa sa mare era male dona e sens misericordia e respos axi — e que la farem nos fenbra que sia esmoyonada. — Madona — dix lo conte — major merce farets an aquesta que an altre qui fos adreta.— E la contesa con vee la volentat de son fill la contesa feuna pensa male leig. E cant la donzela ach estat alscuns dies torna I. poch en color e fo la pus bela donzela qui fos al mon. E con lo comte la vee tan bela comensasen de enamorar e feu sercar si atrobarie hom neguna dona qui la entenes. E trobaren I.ª fenbra de Alamaya que dix que la antendria. Al conte

mane a aquela fenbra que la servis con mils pognes e fenho. E la donzela fo fort humill e tant avinent que tuyt la amaven e li fayen con mes de ples podien. E al conte plac molt la sua balea e els seus comportamens. E senblava be que vengues de ben loch e venchli al cor que la preses per muler. Lo conte adonchs se aprivada tant ab ella que apreses per muler lo convenie. E ela lo sen e cant vench l. gran mati sus al alba lo conte feu revestir lo capela a la misa ans que sa mare fos levada nel cavalers fosen venguts tot privadament an la sua capela e la pres muler. E la contesa sa mare qui aço sabe en loch de rabiosa comensa a cridar e dix — veyats lo nic mon fill qui a presa una ladria esmoyonada per muler. — E los cavalers e los comtes els burguses e les altres gens qui aqui eren ajutades de Masela con aço hoyren donarensen gran maravela con avia presa fembra perque no sabie don sera cimarment con no ages mans mas negu nol ne gosave reptar. La contesa sen ana adonchs no ho pot pus soferir cant vahe al conte tan amar sa muler e partis de Masela e vasen star l. castel riba mar a l.ª jornada luy de Masela qui ha nom Eres. E la contesa novela so es la muler del sahe ja perlar aquel lenguatge e fo la pus avinent a cavalers e a burgueses he e richs e a pobres que hanch pogues esser nula dona. E axi tota la gent amavela molt axi con els meteys per la gran humilitat que avie. Sdevenchse que a breu de temps la dona hac del comte l. bel fil e ja lo conte e tota la gent amavela mes que res. E cant linfant fo ja granet que poch anar tot dia no faya sino

cavalcar sobre I.ª cana e corer per lo palau. El infant era ben nodrit e larch e prous que tot so que li donave sa mare per menjar tot ho donave als altres infans e les vestadures atretal. E al conte playe molt so que veya fer al infant e amaval mes que res del mon e be faya apares que de bon loch venia. Lo conte adonchs moltes vegades con era privat ab la dona li avia demanat el. . . . . que li digues de qui era filla ne quines gens que ela no seria per el menysprea-de si vol fos fila del pus sotil hom del mon. E hanc ella no liu volch dir nule vegade. Sdevencse I. dia quel conte li vench davant et pregala que an totes gises del mon que lin diges pus que infant na havia que be lin podia dexelar con no era hora huy mes de penedir.— Senyor — dix ela—pus que tant ho volets saber mon senyor sots e mon marit e sapiats de cert que jo son filla del rey Dongria. — E contali con era son afer e con son pare la volie pendre per muler e con se feu talar les mans ella mateixa. Contali tota la istoria segons que damunt es dit e con lo conte hac hoyt aso ach lo major goig del mon e feu vanir los cavalers els burgueses contals con sa muler era fila del rey Dongria e feu major festa e la major cort del mon. E cant les gens ho agueren hoyt si primerament maven molt ara lamaren molt mes e per so con saberen con era de tan bon linatje mas lo comte feu manament que tot hom qui vuolgues sa amor ne sa gracia amas la contesa e honras et faes tot so que el manas. E canch vench a cap de gran temps lo comte sa pensa que sabes la veritat de ço que sa muler li avie dit que fos

filla del rey Dungria e dix a sa muler — dona si a vos plau jo volria anar veure vostrom pare no pas que jo dupte que vos no siats sa filla axi con mevets mas per so con se que ell vos ama molt e ell major goyg que el pogues aver seria que sabes que vos fosets viva.— Senyor — dix ela — sapiats per cert que res que vos vulats a mi no sera greu jatsia aço que la vostra partida sia a mi molt dura. — E cant lo comte hac oida la volentat sua feu aparelar nauus e galeres e be C. cavales tots vestits de tres perels de vestedures ab bels cavals e palafrens e ab armes totes noves ell sa aparella. E cant se dech recolir el feu aplegar los burgueses de Masela e ab tot son consel el palau davant sa muler e dixlos axi — barons vosaltres sets los homens que jo mes am e en qui mes me fiy e per lo sagrament que fet avets e per lomenagge que mavets fet vos dich eus man que vosaltres amets la mia dona contesa qui es aci e la honrets e la obeyscats de tot so que ela volra encaraus dich eus man que negun manament altre de veguer ne de balle no sie hobeyt si no so que ela manera. — Adonchs lo consel de Masela respos et dixeren — nos manarem fer tot so que ela dira. — Ab tant lo comte pres comiat de sa muler e de ses gens e recolirense en les naus e feren vela e anarensen en Hongria be armats e areats. E cant foren arribats en Ungria demanaren en qual loch ere lo rey e tremes la III.es cavalers e dixlos que li diguesen quel comte de Proensa era aribat el port qui era vengut parlar ab els e siu volie quel aseguras de pendra terra el e tota sa compaya. Als cavalers feren lo manament del comte

e anaren devant lo rey Dongria e dixerenli se quel comte los avie dit. El rey respos qui molt li playe qui preses terra e que vengues sau e sagur. Lavors los cavalers tornaren al comte e dixerenlin quel rey playe molt que preses e que anas a el sau e sagur. Adonchs lo comte et tota sa gent axiren en terra e feu armar los cavalers e los cavals vestir de les pus beles vestadures ab trompes e ab nafils e ab molts altres estormens e anaren deves lo rey el rey con sabe quel conte venie axi honradament antraren an la ciutat. E cant lo comte e totes ses gens foren aplegades an la ciutat lo comte ana veer lo rey el rey feuli senblant aculil be. — Senyor — dix lo conte — jo volrin parlar ab vos I. poch per privat. — An bonaora — dix lo rey — e entrarensen en la cambra abdos ell comte dix al rey — Senyor jo son vengut de longues terres per vos veure e per parlar ab vos. E vul quem donets III. dons lo primer que nous irescat de ço que jous demanare neus dire laltre quem digats veritat de ço que jous demanare lo terce que sius desplaya so que jous dire, que no fasats mal a mi ni a ma conpaya mas quens ans lezets tornar saus e sagurs an nostra terra. — Ell rey respos que li playe molt e aso li promes an sa fe. Dix lo conte — jo senyor vos deman si agues auc fill ne filla. — Lo rey qui aso oy estech I.ª pessa que no respos e venguerenli tots los uls an ayga. Lavos dix lo rey an conte — promes vos he queus dire veritat e nom cuydave que com demanarets. Sapiats que jo agui I.ª filla la pus bela dona del mon e per mals consels volia la pendre per muler ella feusa talar les mans axi con

a bona christiana que era — e contali tota la estoria del fet axi con desus aveis hoyt — perque jo depuys no fuy alegre ne sere nul temps con e tan gran tort la fin ociure. — Dix lo comte al rey — Senyor aquesta dona que vos deyts que es vostra filla e vos la faes ociure es ma muler. — Axo — dix lo rey — nos pot fer an neguna manera. — Sapiats senyor que veritat es — e contali con era aribade a Masela e tot lo fet axi con era stat — e asapiats senyor que jo ne I. bel fil e ya fos so que jo lancregues que fos vostra filla con ella me hac comtat ab sa volentat jo son vengut aci. — Lo rey qui hoy que sa filla era viva e que avia tan honrat marit hac lo major goig del mon e ana bresar e a basar lo comte de gran goig que hac no podia perlar mas que plorave e besave lo comte. Puys a cap de gran pas isqueren de la cambra el rey tenie lo comte per la ma que nol se volie luyar de si e tantost feu cridar general cort e feu manament que tuyt lobeysen lo comte qui era son genre e son fill perque volia que el fos rey mentre que fos an sa terra. E cant la cort fo aplegade lo rey los dix axi — barons veus aci lo comte de Proensa. — E contals con avia presa sa filla per muler e tot lo fet con fo. Adonch los comtes els barons Dongria foren molt alegres e faeren tota honor que fer pogueren al conte el rey nol apellava sino fill e ab ell menjaven an I.ª talla e abdos jahien en I.ª cambra e nos partien de nit ne die abdos. E cant vench quel comte hac stat alguns dies el dix al rey que sau volria tornar an sa terra al rey respos e dix — sapiats fill que nos pot fer que tantost vos pertiscast de mi. — E

con—so dix lo conte—que fare tant aci vostra filla sen meravela.—Dix lo rey — trametamhi I. misatge a mie filla vostra muler e a vostres gens e fetlos asaber que vos sots aci sa et alegre à la merce de Deu.— Com lo conte vae la volentat del rey feu fer I.ª letra a sa muler e als burzeses de Masela e feulos asaber que sa muler era filla del rey Dongria e que lo rey lo avia rabut ab gran honor e que nol lexave partir ancara de aci mas an breu lo vourien si a Deu plau sa e alegre e quels pregave els manava que amasen e honrasen sa muler e que manasen fer tot aço que ella manas ne volges. — E axi per I. coreu el trames stes letres al consel de Masela. E cant lo coreu ach meses les letres an la bustia e venchsen a Masela per mamas quant foren al port de Masela e agren vent contrari e no pogueren antrar al port per forsa venchlos a pendre terra al castell on la mare del conte era ell coreu dixli con lo rey Dongria lo amave el onrave e que la contesa muler de son fill era filla del rey Dongria. E cant la vela contesa hoy stes peraules fou forhirade e despagade e pensas con porie anblar les letres al coreu e dixli axi — mon amich vos sots trebalat de la mar posats vos vuy tot dia e dema entrar vos nets a Macela. — Madona — respos lo coreu—jo ho manament del comte que nom atur en negun loch. tricia a Masela. — Sapiats—dix ell—que pus tan bones noves maportats vuy de mi nous partirets. — Axi feu lo aturar e donali tant a boure en tal gisa que a la nit fo anbriach tant fort que no sabie on sera e adormisse e cant fò adormit feuli anblar la bustia en que erei

les letres e tantost va cremar aqueles qui anaven a la muler del comte e al consell de Masela e feu l.ª falsa letra qui dix axi — De nos an P. per la gracia de Deu comte de Proensa als faels seus salut et gracia. Femvos asaber que nos som fort despagats e hirats con l.ª fembra astraya avem presa per muler. E axins ha anganats quens donave ha entendre que ela filla del rey Dongria he nos avem sercada la terra e avem trobat que es vill fembra e que per ladronici li foren talades les mans e fo exelada de la terra Dongria perqueus deyem eus manam en pena de cors he daver que vistes stes letres sens altre alongament prenets ella e son fill e fetlos tirasar per tota la villa de Macela e puis cremar per ço con nos a axi anganats que no volem que de tan vill fembra romange areu an Proensa. E fetsho an tal gisa que con nos deurem entrar a Masela que noy atrobem ella ne son fill mas que ajats complit lo nostro manament. E femvos asaber que si con nos vendrem no avets fet ço queus manam que nos farem de vosaltres e de vostros fills senblant justicia ci que laver no storcia lo cors.— E cant la vella de contesa ach fetes aquestes falses letres mesles an la bustia e tornala al cap del lit del coreu. E el coreu se desperta gran mati e anasen a Masela. E cant fou prop de Masela se guarlande de flos e entra cantant per Masela. E anasen primerament a la contesa e saludale de part del comte e contali tot lo fet axi con era stat e quel rey son pare no llexave partir dell tantost mas que an breu vendrie ab gran honor. Puys lo coreu partis de la dona ab gran goyg e anasen al con-

sell de Masela. E axi per la carrera les gens li deman naven del comte ell responiels que be estave e no los saludave e que la contesa era filla del rey Dongria. E cant vench que fo al palau del consell de Masell ell atroba aqui los conseles e saludals de part del comte e donals les letres que cuydave quell comt tremeses e dixlos de paraula la honor del rey Dongria que faye al comte per honor de sa filla la contesa e que nol lexave partir ancara mas que tost sen vendria e quels deye els manave que amasen e honrasen la contesa axi con an les letres sa contenia e que faesen tot so que ella manas. E cant los conseles agren rebuda la letra dell comte faeren fer crida que tuyt venguesen al palau dell consell hoir noveles e manament dell. E cant tots foren aplegats los conseles obriren les letres e demanarenles a l. scriva que les legis. Cant lescriva volch legir les letres e vee que comte faye aytal manament contra la contesa dupta no volch legir les letres davant tuyt mas apella les conseles a l. depart e legils les letres. E cant los conseles hoyren quel comte manave axi destretament al comte e son fill degesen stercsar e puys cremar sin quel farie aytal deles e de lurs mulers els foren aporidits e no saberen quin consel sapresesen. E aprenren lo coreu e demanarenli a l.ª part la veritat e dixerenli —tu dius de peraula de part del comte que amem e honrem la contesa e vet les letres qui dien lo contrari. — Jo nom se — dix lo coreu — ques dien les letres mas jous dich veritat que ella es filla del rey Dongria e si vosaltres no la amats e no la presa

sapiats quel comte ne sera fort despagnat. — Als conseles ageren acort ab los bugeses de Masela que farien de la contesa ne de son fill e los uns els altres deyen — mes val que muyre ella e son fill pus lo comte ho manava que si els no lurs fils ne lurs muliers neren destrets ne destrouits per tostemps. — Els altres deyen — con auciurem nos ela ne son fill per letres que lo coreu digua lo contrari. — E axi staven anbargats que nos sabien ques fesen. Et achhi I savi que dix — Senyor lo fet aquest es molt perilos es fets so que les letres dien per aventura lo conte nou aura manat e semblie que les letres sien stades falsades per aucuna manera sogons lo contrari que diu lo coreu e si aso es ver eraviem fortment si fayem so que la le e si no ho fets e el ho a manat tots ne sou en gran peril. Hon jo conselarie barons la contesa es bona dona e con que vage dell fet sabien be quel comte amave molt ella e son fill e que nos les lociam a tan male mort no semble ques dege fer mas prenets la dona e linfant e metetslos an I.ª barque axi con fo atrobada en la mar e nostre Senyor fasen so que li placie car per aventure lo comte es axi irat contra ella e seriali pasada la felonia com serie aci pus que no la atrobas e vosaltres trobariets ab ell merce. — Aquest consell playe a tuyt. E anaren a la contesa e aportarenli les letres quel comte los avie trameses e dixerenli — madona ab gran dolor e ab gran despagament que avem nos tots quans som an la terra som venguts aci a vos per dirvos e a nos venus quimes letres nos trameses lo comte. — E feeren

li legir les letres devant ella qui les hoii caech espordida an terra. E a cap de gran pessa con fo tornade an sa color dix — Senyor con porien esser veres stes letres que al castel de sa mare la hon ariba lo coreu les li anblaren e les li fausaren exi prechvos que no anantets contra mi antro quel comte sie vengut ho que jo li age tremeses letres ho alcun misatje. — Sapiats madona — dixeren ells — que nos ho fariem volentes mas lo manament es axi perilos que no ho gosariem alongar mas fervos em tanta de gracia que nous auciurem exi con el ho mana mas metremvos a I.ª barque an mar ab vostron fill axi con vos troba hom e anats a vostra ventura. — Cant la dona ach oides stes noves si fo dolente e despegade no fo maravela e feu lo major dol del mon. E els apelaren I.ª barque e meserenhi la dona e son fill e puys meserenlos an mar. E la dona axi del port de Masela e ana rodant per la mar axi alcuns dies axi con a Deu plague. E anant axi per la mar amunt e aval vench aribar a I. monestir de dones qui era riba la mar. E pescados qui axien de pescar per ops del monestir e veren la barqua venir sens nul govern e anarenla pendre e veeren dins la dona e linfant e veeren que no havie mans e demanaranli quina fembra era ne con era aqui venguda. E ella dix que fembra peccadora era. E amanarenla a labadesa del monestir e cant la abadesa la vae tan belle e sol fill tan bell infant maravelarensen molt e demanaren de ses condecions. E ela respos que fembra era peccadora era e no volch dir als e la abadesa achne pietat dela e de son fill e dixli si volia

romanir ab eles que sirvis Deu an aquel monestir e ela respos que hoc volentera. E vestirenla de draps religiosos e fo pus humil e pus avinent de so que podia que totes les amavan e la servien axi con a eles matexes. Can hac stat I. poch de temps les monges conselaren a la badesa que la fes portera e feuho é fo axi avinent e de bona resposta a totes persones que tots sen tenien per pagats. E son fill nodries an lo monestir an las dones monges e la dona era axi de gran abstinencia stava an oracio cascun dia an la esgleya davant laltar de nostra dona Sancta Maria antro que totes les mises eren dites per ço con no sabia legir ne cantar ab les altres monges. E cant ach stat aci be V. anys sdevencse I. dia que stava a la missa davant laltar an oracio al prevere volch aministrar e metre del vi e de la aygua an lo calzer e noy ach scola ni negu qui li donas les canadeles e ella con aço vee ach gran volentat que li donas les canadeles mas no podia. E mantinent ela vee davant laltar penjar dues mans les pus beles que hanch fosen vistes e pensas que Deus e nostra dona Sancta Maria li volien fer gracia e be ab gran devocio e reverencia acostas al altar stes los moyons ves aqueles mans e sempre les mans se preseren als seus moyons aytant be o mils que hanc no les avie audes levat I. filet fort suptill quey parie la on les savia fetes talar. E pres les canadeles e servi devotament al prevere ell prevere qui la cone e lavia vista moltes vegades sens mans viu que ella avia cobrades les mans no sabie con ne con no ne el nou avia vist meravelasen molt. E con ach dita la mis-

sa apella la abadesa e dixli que aquela dona avie cobrades les mans. E la abadesa apella la dona e feuli mostrar les mans e dixli con les avie cobrades. E ella contali tot. E con aço ach hoyt la badesa feula antrar an la missa e cantaren totes les monges te Deum laudamus per lo gran miracle qui era sedevenchse (1) a quela dona. E la abadesa e les monges foren fort alegres de la gran gracia que Deus havia feta agerenla en gran reverencia e feyenli tota honor que podien ela lavos fo pus umill e pus avinent e servia a totes axi con pudie e la abadesa per la gran gracia que avie deles lexala esser portera e stech an lorde. Ara lexem star la dona qui es an lorde e anem al comte qui es ab lo rey Dongria.

Cant lo comte ach stat ab lo rey el rey lac menat per tot son regne partis del rey e el rey donali grans dons axi con anels dor e pedres precioses e perles e draps daur e moltes daltres joyes que aportas a sa muler e a el dona e palafrens estos e falcons he or et argent e altres riqueses e dons e segilo ab contès e ab barons e ab gran cavaleria tro sus a la riba de la mar. Ell comte pres comiat del rey e de la sua gent e reculis ab tota sa compaya an les naus e ab gran goig vengueren a Masela e cant foren al port de Masela lo comte feu tocar trompes e tabals e nafils e altres sturmens e ab gran goig entraren al port. E ans que el avalas de les naus los burgueses de Masela con mils

(1) (sdevengut)

podien axienli a carera e pugaren an la nau hon era lo comte. E cant los ach saludat tantost los demana con estave la sua dona la contesa els calaren tots que noy ach negu qui resposes. Dix lo comte — con no responets es morta ho viva. — Senyor — dixeren los conseles — e no sabets vos quines letres nos tremeses. — E quines — so dix lo comte. — Ades les vourets — dixeren els et mostrarenlesli. El conte con ach vistes et legides les letres fo lo pus irat hom del mon e dixlos — avets vosaltres fet so que les letres dien. — E els dixeren — Senyor no que ans nos som aventurats destar a vostra merce que no la volgem ociure ella ne son fil mas mesemlos a I.ª barque axi con la dona fo atrobada dins an la mar a la ventura de Deu. — Lo comte adonchs feu apelar lo coreu e dixli — aportest tu aquestes letres. — Hoc senyor — dix ell. — E girestte an negun loch. — Hoc senyor — dix lo coreu — al castell de madona la contesa mare vostra que mal temps nos hi gita. — Aylas — dix lo conte — la desleyall ma mare a feta aquesta falcia e ma tolta la res que jo mes amave al mon mas jo fare della so que ella avia ordonat de ma muler. — Ell comte volch anar la hon era sa mare e que la fes tirasar e cremar e sos cavalers e ses gens preguarenlo que nou faes que gran peccat seria que fill ocies mare e male fama quil ne ensegiria e per aço non trobarie abans sa muler ne son fill. E axi stechsen e feu devalar tota la gent an terra e dix que el ja may noy devalaria tro que sabes noveles de sa muler si era morta ho viva, E apres ab I.ª nau armada et ab dues galeres partis de

Masela sercant tots los ports e les ciutats e les vilies e an caseun loch faye devalar cavalers e demanar e sercar si avian vista l.ª fembra esmoyonada ab I. infant petit. E axi rodejant e sercant la mar VII anys que non atroba negunes noveles. E con vench a cap de VII anys sdevench endret lo monestir hon era sa muler. E aqui la nau stech an albaina que no avia vent nes podie moure. Lavos dix lo comte — pus que no avem vent anats aquell monestir e pregatslos queus donen pa he vi e fruyta.—E devalaren dos cavalers de la nau e anarensen al monestir. E cant foren à la porta de la clausta trôbaren la dona qui era portera e cant lageren saludade dixerenli — madona l.ª nau a en mar hon ha I. comte quins ha tremeses aci et pregueus que li venats pa et vi e fruyta per refrescament. — E don es aquex comte — dix la portera. Dixeren els — de Proensa era conte. — Con la dona hoy aço tot lo cort li comensa a saltar e dix al cavales — ara sius plau vos sperats I. poch e jo antrare a madona la badesa e ferlaus he venir a la porta. — E la feu vanir als dits cavalers la abadesa. E els dixerenli quel comte de Proensa la pregava que li venes refrescament. E la abadesa respos que no len vendria mas que lin daria volentes de so que agesen e donals pa he vi e fruyta els cavales preseren comiat de la abadesa e de la portera e tornarensen an la nau. E mentre que sen anaven dix la l. al altre — sancta Maria beneyta e que senbla aquela portera madona la contesa sertes cuytme que ella sia. — Dix laltre — con ho podets vos dir que la contesa no havia mans e aquesta

ha les pus beles mans que hanc vees a neguna dona del mon. Sertes si les mans no fosen jom cuydare que ella fos. — E con foren a la nau digeren al comte en esta manera — Senyor la badesa vos saluda molt e trametvos aquestes coses e no ma volgut pendre diners. E sapiats quey ha I.e portera la pus bella dona del mon e senbla madona la contesa axi fort que no direts sino que ella es si no fosen les mans que aquesta ha fort beles. — Lavos dix lo comte — semblela xi fort. — Sapiats senyor que si no li veyets les mans vos deriets de tot an tot que ella es. — Adonchs dix lo conte — hirela vaer per amor de la contesa. — E devala de la nau e ansen al monestir. E la abadesa con hoy dir quel comte venie hisqueli ab gran compaye de dones a carrera al comte. E cant el veje la dona portera el cor li deya que era sa muler e cant veya les mans descreyen. E mentra quell comte la guardave que non podie partir lul lo fill de la portera vench e sol no ach cura de la portera ne de les autres monges axi con solia ans abrasa lo comte el streye e sacosta a ell axi que les dones sen meravelaren e cridarenlo e nos volia partir del comte. Lo comte adonchs sa acige antre la badesa e la portera mas avie cura sino de guardar la portera. E cant la ach molt guardade dixli la portera — Senyor con me guardats axi e no parlats ab madona la badesa e ab aqueles altres dones. — Madona — dix lo comte — no mo tingats an mal que per sous guart con vos me senblats I.a dona que jo havie per muler per la qual jo vaig axi axerat e amavela mes que res que fos al mon sino que no avie mans.

E sapiats que de tot an tot me dona vigares que vos siats. —E esvosho vigares que le senble jo axi con vos deyts. — Hoc — dix ell — madona. — Sapiats donchs senyor que an res noy arats ney anats enganat que son aquella. — Cant lo comte hoy dir que aquella era la contesa anala abrasar an les mans he en la cara e ela atrestal al comte. E la abadesa qui aço vee esquivas fort e senblantment les altres dones e dix la abadesa al comte que gran mal anseyament faye et vilania que faya aytals vilanies et aytals coses. — Ell comte no sen lexave per tot aço que ell no la tengues abrasade e be streta e la besave e la dona trestal. E lavos dix a la badesa — ay dona e nos per tal dona vos teniem. Con podets soferir madona. Nous maravelets que ans fo mia que vostra. Sapiats madona que ella es ma muler e son anat per la mar VII anys que no devale an terra tro ara. — Lavos dix lo comte a la badesa e al convent con la avia presa per muler e puys con la avie perdude e con la avia sercade e tota la istoria del fet segons que damunt avets hoyt. An apres prega a la abadesa e a les monges que nols fos greu que pus que tant na avie trebalat e la avie atrobade volialasen manar en Proensa e la abadesa respos que pus que sa muler era jatsia aço quels fos molt greu que si la dona ho volia que la sen menas. Lavos la dona respos que ver era que el era son marit e son senyor e ab ell sen volia anar. Lavos lo comte dona al monestir tot cant aver portave que no sen porta sino solament so que avie mester per viande tro a Masela e pres sa muler e son fill et prengueren comiat de la abadesa e del

convent e vengerensen ab gran goig e narensen a Masela. E cant los cavales e los burgeses hoiren quel comte e la dona he son fill venien et que ella avie cobrades les mans ab gran goig e ab gran festa exirenli a carrera e reberenlo molt alegrament. Et axi lo comte ab gran trebal cobra sa muler e son fill e la dona ab grans tribulacions a son marit. E visqueren puys ansems ab gran benenansa aytant con a Den plage e ageren fills he files maridades de le quals files fo I.a muler del rey Darago e laltre del rey de France e laltre de rey de Castella et laltre del rey Danglaterra e daqueles isque lo linatge Darago els altres. E puis apres daquesta vida anarensen an la gloria celestial a la qual nos aport nostro Senyor per la sua merce Amen.

Finito libro sit laus gloria Christo
Qui scripsit scribat semper cum Domino vivat.

HISTORIA DEL CABALLERO TUGLAT (1).

En l.ª provincia qui es apelade Irbenia era I. cavaler qui avia nom Tuglat lo qual era jove e masip de bon tal e galart de persona e de gran linatje e ab riquesa lo qual avia pocha cura de res qui fos be ne profit de la sua anima car la sua joventut e la sua balesa e el seu linatje lo faya axorar axi que per sa folia tot son temps despenia en vanitats e en folias daquest mon e largriave e despenia son temps malament e no avia cura ne ancia ne pler de Deu ne de fer ne de dir nagunes coses qui a Deu tornasen a pler ne a profit de la sua anima. Molt greu cosa li era hoyr mises ne sermons ne la paraule de Deu ne a pater nostres ne altres hobres el dir no podia e donave poques almoynes per amar de Deu. Aquest cavaler ten peccador volch Deus que per se pietat que per dar aximpli a . . . . vaes e hoys . . . . . moltas cosas que recontas a nos per les quals tots prenguesen avinentesa de fer be. Sapiats que aquest cavaler jac mort per III dies entre aquels III dies la sua anima fo portade per lo Sant Angel de Deu per molts logas hon viu e soferi moltes menes les quals per horda hoyrets. Sapiats que aquesta anima viu les penes soferen

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 102.

los mals e los bons. Aquesta cosa dura del dimeeres a ora X.ª tro al disapte aquexa matexa era el dos (1) del cavaler tenien per mort e ageren soterat sino fos pocha de calentura que li trobaren al costat sinestre. E esdevenchse que con ven lo disapte demunt dit a ora nona per volentat de nostro Senyor lo cos comença a suspirar molt agrement en presencia de moltes gents qui lo cos acompaniaven clergues e lechs els qui soptosament veren lo cos moure foren forts meravelats e espordits e soptosament el obri los uls e feulos senyal que li aportasen lo corpus Christi que confesas e combregas volia e els ho feren demantinent e cant lo corpus Christi ac rebut el se leva en peus e lava los uls e les mans al cel e alta veu en presencia de tots el comença a fer moltes gracies e loas a nostro Senyor e dix axi —ho poderos misericordios Senyor Deus major es la tua pietat benigna que no es la mia malvestat jatcia aço sia grans sens comperacio. Ho Senyor quantes males tribulacions e angoxes nom mostrets empero per la tua pietat de tots mals mas deliurat e mas gitat del abis de la terra ço es de les angoxes dinfern. — Apres daço con lo cavaler fo tornat en son seyn e en sa memoria el se feu vanir tots quans pobres poch atrobar en la terra e tot son aver e tota sa riquesa el dona per honor de Deu e les perti de tot se despupula e volch viure puys pobre per Deu e despuys muda la sua vida el seu estament que ben mes-

(1) (cos)

ter e dona a conexer en ses hobres que molt espaventat e castigat vench del altre segle de les penes que soferets e vistes avia e era fort volenteros e cobejos de ganyar le benananses que vistes avia.

Açi comensen totes les forts aventures que les mesquines de animes soferen.

Senyors hoyats totes les forts aventures que aquela mesquina de anima esdevengueren entre aquels III dies que estech fora del cos. Sapiats que aquela anima daquel cavaler con fo axida del cos avie molt gran pahor com se sentia molt erade e colpable e nos sabia ques fes ne hon sen anas e tornaresen volentera al cos qui la er lin donas e no sabia nula via ne nula carrera que tenges cor sola e desemperade se trobave sino ten solament de la misericordia de Deu que altres obres en ella no avia e dementre que ella axi estave esmarida e ploran e jamegan e tremolant e gardant los mals que fets avia viu vanir tan gran compaye de diables no ten solament la casa hon lo mort jaya mas tots los corrals e les plaçes e les taulades eren plenes dels e tenien larme tot entorn environade e encerclade e molt orriblement els la estridaven e la manasaven e deyan axi — turmentem aquela anima e canten daquest nostro servent cantar de mort e tro e menjar de foc amiga es descuredat e de tenebres e anamiga de claredat e de lugor. — E aço dien

tiranse ves ela e cuydavenla sorbir. E la mesquina de anima qui aço veya molt angoxosament comença aquest plant dient — ay caytiva quem fare aquesta es la compaya que en ton ostal aculies e que tant aoraves e servies ara veyg que per tostemps estaras ab els al foch dinfern ne tes noves ne tes delits que solament usaves ne lergul que aver solias fort es decaut e umiliat com no fas adulteri que leys ta bona muler per tolra la sua a ton conpare c aço veyen perque fas fornicacio que vages duna fembra en altre con no vas ara en orat ab homens fols mescla barales e discordia entre amichs e vays hon son les tuas vanitats hon son los esturmens e les riales fades e la tua vana gloria hon es lo teu sobremenjar e boura ab gran glotonia hon es lo teu jugar e taficrar hon son los teus babayos que tu menaves desmesuradament. Tot es ara pasat en catiu tu penaras per tostemps en les penes dinfern. — E per aquestes coses la mesquina de anima en tots aquests retrets e daltres viu tots sos anamichs ajustas per ella aturmentar estave molt espaventade e no sabia ques fes. E dementre estave axi en aquesta pahor viu vanir I. angel bel e clar e resplandent lo qual alegrement e ab bele cara la salude e la consela e ella conforta a gran meravela e la anima comença a plorar de gran alegria que hac del e dix— ho senyor governador meu hon as tant stat dolos dinfern me tenien presa tot entorn ajudem e acompayem sit ve de placer. — El donchs li respon en axi — ara mapeles tu senyor e governador com te veus en cuyta e en trebals ço que hanc nul temps mentre al cos sta-

ves no fayst e nit e jorn te aministrave et servia hanc nul temps non agist en memoria mentre al cos estaves.—Repos la anima e dixli—Senyor mentre el cos fuy nul temps not viu net conegui mas tan solament ara que hoyda la tua veu tan dolça e tan graciosa e viu la tua fas e la tua persona plasent demantinent conegui que eras angel de Deu benigne.—Respos langel e dixli—per ço es male cosa desconexença e serveiy perdut axi com lo meu es estat en tu que tostemps puys tu fust engenrade encreade al ventre de ta mare te tengude en la mia custodia hon que tu anases jo anave ab tu que hanc de tu I. pas nom parti mas davesme pocha reverencia e honor que mon consel hanc no volgist creure ne hobeyr ans tota via mas menyspreat.— E langel quant ac aço dit pres I. diable per la ma daquels qui mes escarn se trayen dela cant era al cos e dix — veus aquest ta mal afigurat aquest es aquel que tu aseyaladament que tu mes creyes e la volentat del qual tu fayas e menyspreaves mi e fayes fort mals canbis enpero sies sagura e no ages paor que Deus per sa bontat a pietat de tu e non soferas tans males ne tantes penes com tu merexiries jatsia aço que soferiras moltes penes e molts turmens e puys tornaras al cos per tal que tu remes e esmenes ta vida e quet guarts de tot mal e que façes be e per amor deço posa be ton cor e ta pensa en totes coses que vouras e oyras e retinles be que les pusques comtar per orda con sies tornade al cos. — Los diables con veren e hoiren aqueles coses que lengel li contave que encare tornaria al

cos e faria penitencia e que lavien perduda la alegria qui era entre tristor e cridaven altament ab gran confusio e maleyen nostro Senyor cars els avien fe e esperanse que aquela anima fos lur e veyan que pus al cos tornave que perduda la avien per tostemps e axi clamavense de Deu quels faya sobres e tort e retreienli que el no era detrurer e aço deyen els per ço com el alongave temps e vida e espay de fer penitencia a la anima pus que en carn avia a tornar al cos es que si Deus no agues mudade la sentencia que la anima al cos tornas que peragera que tort lo faes cor els avien posesio e prescripcio mas ho sabe en manera de les parts. Apres aquestes coses dix langel a la anima — pensem de seguir. — Apres la anima respos — Senyor si aquests diables me van derrera pendreme e portarmen an en infern. — E resposli langel e dixli — no ages por que pus forts som e mes que els car Deus es ab nos. — Aquela hora la anima anasen darera langel com pus prop podia del car nos sentia be asegurade. Axi com anaven per lur cami la anima no avia altre lugor ne claredat sino de la resplandor del angel e axi vengueren soptosament en I.ª val escura e tenebrosa e espaventable la qual era molt pregon e plena de carbons molt ardents. E aqui sobre aquela val estabe I.ª cobertora de fere la qual avia VI colços de gros e damples mes de I. miler e a totes parts era pus cremant e pus ardent que la sua calor sobrave la calor dels carbons e pudia molt malvadement. E aqui sobre aquela cobertora queyen moltes de animes mesquines de quis fregien totes en sofra es

cremaven axi com fa lo pex en la paela e apres que eran fregides totes se fonien en regalament et axi se eslongaven de la cobertora e queian ab gran crebant jus pregon sobrels carbons flamejans. E cant la anima viu aquestes penes e dolos hac molt gran por e dolor e trachse I. poch arera e dix al angel — precte senyor quem digues que avien fet aquestes animes mesquines aquestes penes soferen. — Respos langel — tal merexen los homisides que aucien e traexen lus pares crestians e encara tots cants los ho consenten ne los ajuden e tu matex en aytal matexa pena est ço sabs tu be cor daytal obre as usat mas fe tu gracias a Deu qui per sa gran pietat ten volra deliurar e gardaten be con seras tornade al cos que no façes ne digues per aquestes penes sofiresne majos. — Despuys dix langel a la anima — anem mes avant que longe carrera avem a seguir. — E axi com els anaven atrobaren I.ª muntaya molt alte e gran e de gran paor car aqui avia molt estraya carrera e male de I.ª part e de la altra part avia I.ª val pregon don axia molt salvatje pudor e de la altra part avia molt gran multitut de neu e gran gelade ab gran vent pluyg qui segave com areor. E tota la muntaye era aytal de la I.ª part com de laltra. La carrera era plena de diables qui estaven aperalats de animes aturmentar los quals tenien forques e ganxos de fere molt aguts e altres aperelamens ab que los enpeyien al foch apres gitavenles del foch e gitavenlos en la neu glasade e axi les mesquines de animes van de mal en piyor e de pena en pena e de turment en tur-

ment. E aquela hora matexa dix la anima al angel — ay senyor e que sera de mi com pore estorcre daquest peril que si mal ha I.ª part piyor del altre. — Resposli langel — not temes pensem de seguir. — Exiren I. poch havant e comensaren avalar I.ª val molt pregon e tenebrosa mas fos hom voure ne podia tant avia desmesurats fos e avia gran brogit dins e desus aquela val la terra tremolave per rao de I. gran foch qui aqui curia del qual axi gran fum e gran pudor e aqui avia molt grans veus e grans udalamens e grans crits quey menaven grans dolos e aço eren animes qui dins staven enpresonades e soferien moltes cruels e aspres penes e I.ª taula estave posade en loch de pont de la I.ª riba de la val entro en laltre la qual avia de loch M. pases e I. palm danple per la qual taula nagu pasar no podia que en la val no caygues si donchs no era stat de fort pura e neta vida. E la anima esguardant e meravelant daquela cosa vae aqui pasat de animes mes que no a al cami de sent Jacme romeus ho en I.ⁿ gran formiguer formigues e totes quantes hi vanien queien daval soptosament si que en menys de I.ª ave Maria a dir be M. miles de animes foren caygudes dintre sens nul retiniment. E apres vas vanir I.ⁿ palagri vel e feble e molt mal enescat ab los peus tots crivalats ab sola I.ª esclavina vela pelosa ab I. ram de palma en la ma en ques sostenie a gran dolor renquejant e molt ardidament e alegra el comensa a muntar sobre la dita val en poca dora el fo pasat molt segurament. E cant la anima vae aquel pont ten forts e ten perilos dix al angel — ay mesqui jo pecca-

HISTORIA DEL CABALLERO TUGLAT (1).

En I.ª provincia qui es apelade Irbenia era I. cavaler qui avia nom Tuglat lo qual era jove e masip de bon tal e galart de persona e de gran linatje e ab riquesa lo qual avia pocha cura de res qui fos be ne profit de la sua anima car la sua joventut e la sua balesa e el seu linatje lo faya axorar axi que per sa folia tot son temps despenia en vanitats e en folias daquest mon e largriave e despenia son temps malament e no avia cura ne ancia ne pler de Deu ne de fer ne de dir nagunes coses qui a Deu tornasen a pler ne a profit de la sua anima. Molt greu cosa li era hoyr mises ne sermons ne la paraule de Deu ne a pater nostres ne altres hobres el dir no podia e donave poques almoynes per amar de Deu. Aquest cavaler ten peccador volch Deus que per se pietat que per dar aximpli a . . . . vaes e hoys . . . . . moltas cosas que recontas a nos per les quals tots prenguesen avinentesa de fer be. Sapiats que aquest cavaler jac mort per III dies entre aquels III dies la sua anima fo portade per lo Sant Angel de Deu per molts logas hon viu e soferi moltes menes les quals per horda hoyrets. Sapiats que aquesta anima viu les penes soferen

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 102.

fayso mas al mils que mon seny abastara leus a fayso fere cor ela faya major comu que la major muntaye que hanc hom ves e era tota picada e royosa e claposa e velosa e corienli les plages totes sanch e pudrit e venia tocant e gayolant com fa truga ab sos porcels molt sutza cosa ab sa bocha uberta ten gran que M. cavales tots ensemps aperelats nentraren en I. colp e avia les IIII dens primeres pus agudes que naguna agula e pus larges que I.ª lance dun cavaler e en cade dent tenia I.ª anima enastade los uls avia molts grosos e desmesurats vermels e terbols e axer pelats tots corens de lagaya e la sua esgardadura tan fera e espaventable que glay metia a hom al ventre e flama de foch haxia per la bocha quis depertia en III.es parts covenia entrar les mesquines danimes qui aqui entraven reculantles en son ventre. La lana daquela bestia era molt pudent e corumpable e glatiali lo ventre a totes parts e. de les dolos e engoxes que les cames suas pasaven. E com la anima vae aquesta bestia ten sutza quis acostave a ela fo for esmaride e plorant feuse enves langel e dixli — ay senyor per amor de Deu aqueste encombre. — Respos langel — nol podem fugir ne esquivar que per ela avem a pasar. — E axi langel pres lanima per la ma e menala denant la bocha de la bestia e aqui langel desenperale e lexala sola e encontinent tots los diables dinfern qui aqui eran environarenla e la encloyeren tot entorn golosament sorbirenla axi com a cans rabiosos tenpestavenla en jugaven a la pilota. Com sen foren be sadolats e batalats molt vilment rosegant ab

ganxos gitarenla al ventre de la malvade bestia. Les penes que aqui soferi no les poria hom comptar ne asumar empero en la vida que apres feu con fo tornade al cos pogeren conexer aquels que vist lavien ne contengut que moltes penes e turmens soferets avia despuys que del cos axie que sesmane e coregi sa vide e son estament especialment en lò ventre de la malvade bestia soferi molta pudor e molta calentura e altres turmens diverses mes que bocha dom no poria comptar ne pesar. E axi com ela jeya al ventre de la bestia plorant sos mas e recomptant e jamegant ses colpes a cap de I. temps que aço ach durat elas troba per la misericordia de Deu fore del ventre de la bestia ab gran alegria mas hanc saber ne conexer no poch en qual manera ne axi com ela lase se jaya a I. depart tota trencade e quascade ela obri sos uls e denant si I. poch ela vae langel qui la solia guiar e la anima desenperade alta veu cridant dix — ayme esperanse e ma vida e ma claredat con mas desemperade hon as tant estat. Grans gracies ret a nostro Senyor Deus de tant de be que ma fet e de tanta de gracia com tu mas tornat dant per guiador governador e defenedor que ten desconselade me avies lexade. — E langel resposli cortesament e dixli—fila e amiga axo jo to avia ja dit que major es la misericordia de Deu que les tues malvestats mas tu ne nagu nos fiy en aso car molts e moltes sen troben enganats car jatsia aço quel sia misericordios axi matex es dreturer no pot mantir perque en la fi del jutjament dara a cascu segons que aura merit ne serviç e per amor daço con-

selte e amoneste que quant sera volentat de Deu que tu seras tornade al cos no faces obres vilanes ne desconexens per que perdes la gran goya de Peradis ne ages a tornar en aquestes ne en altres pus cruels penes. Leva daqui e anem avant que altres turmens trobarem ades davant nos. — E ladonchs la anima volch avant anar e no poch seguir langel tant era cansade e trebalade e dix al angel — ha senyor no pusch mes avant anar. — E ladonchs langel tocale e donali força e poder que pogues anar e cant agueren molt anat vaeren I. estany gran daygua podrida e sutza pudent, la qual se trebalave molt regament e faya tals hondes e tals tempestats que senblave quel cel sen deguesen muntar e aquel mal estany en loch de pex era ple de males besties qui cridaven gola badade qui esperaven les mesquines danimes que les tengesen e les manasen e les devorasen e de gran malesa e iniquitat gitaven foch ten legament per la bocha que laygue del astany feyen bolir pus que altre foch noy pogeren fer. E sobre aquel estany avia I. pont qui tenia be de lonch de CCC. M.ª pases e mes e no era pus ample que la palma de la ma. Aquesta era la pus greu e mesquina pena que les altres que lexades avien aquest clau (1) era tot menut clavat de claus molt aguts les puntes amunt longues e axi era de gran peril de pasar per rao de la estretura e dels claus e encara per rao de les besties qui lajus estaven. E sobre aquel pont lanima vae pa-

(1) (pont)

sar I. hom plorant e descalt regen caregat e jatsia aço que les soles del peus fosen foradades e menjades dels claus mes amave tenir aquel cami que no caure en la bocha de les besties. E con la anima vae que per lo pont avia a pasar ab gran paor tremolant dix al angel —ay lo meu senyor saber volria per quals animes aquestes penes son aperelades.—Respos langel e dixli — aquestes penes son aperelades a aquels qui fan força ne engan ne tort en neguna manera a lus pares crestians ne a altres gens e tu be saps que aquestes penes mereys com volentes abrasaves avaricia e no guardaves en qual manera per tal que la ufana daquest segle que comensade avies pogueses mantinir mas per la pietat de Deus ara seras deliurade daquesta pena enpero covente a pasa per lo pont tota sola sens mi e que pas ab tu I. bou mal e brau que tu saps que enblest a I. teu conpare. — Respos lanima —ver es mas sil li anbli puys lo li reti. — Dix langel—ne grat ne grasias per ço lo li retist com amagar nol pogist ne tolre mas molt te pesa e axi Deus garda la volentat enpero non soferas tante de pena con feres si ab tu fos romas. — E lavos aperechli lo bou mal e brau e langel aderga la anima ab lo bou ensemps meslos en lo pont e ades balencejave la I. de ça laltre de la per caure per la malea del pont e del cor e mal son grat anant vengeren al mig loch del pont e aqui encontrarense ab lo ranqualos qui portave lò fex del forment e acostas a la anima dixli pregant que la lexas pasar e laltra respos — lexa tu mi pasar qui son primera e aqui ab gran engoxa son tro aci ven-

gut. — Dementre que axi estaven ab gran paor de caer lajus els escusaven es penedien dels mals que fets avien per les quals eran dignes daqueles penes e de majos gran pietat era quils veia nels hoya tals gemegamens que paria quel cor los degues trencar e sanch viva quils axia dels peus e no podien avant anar ne enrera tornare. E ladonchs aprech langel a la anima — ben sies venguda fila. Daqui avant no ages cura del bou car deliurada est e la colpa es asmanade. — E lavos la anima mostra los peus al angel com los avia nafrats que no podia anar. Respos langel e dixli — remembrarte dauria com les avies longes e delitoses per correr duna vanitat en altre. Sapiesne que si no fos per pietat de Deu en greus penes series turmentade. — E ladonchs langel tocala e dixli — pensen dana e seguexme que I. turmentador molt fort negre e cruel nos esta esperant — lo turment del qual nos podien fugir per neguna manera. E axi con els anaven per uns lochs salvatjes he aspres e tota via escurs e preslos en la carrera I.ª cosa uberta la qual era axi gran com I.ª gran muntaya seria e era redona e flamejave axi com a foch ardent la flama qui de la axia per M. pases rostia totes les animes que trobave entorn si. E la anima quant vae aço dix al angel e axi matexa — ay mesquina quem fare que jans acostam a les portes de la mort. — Respos langel e dixli — daquesta flama qui hix fora daquesta cosa no ages por mas dintre sapies quet convendra entrar hon auras molt majos penes. — E ladonchs lanima vae estar molts turmentados denant la porta daquela cosa en senblanse de carnises qui te-

nien destrals e coltels per espesexar e per espaventar les animes qui estaven en aquela flama qui denant les parts daquela cosa estaven. E cant les animes avien escorxades gitavenles dins en aquela cosa ardent e aqui soferien moltes penes per les glotonias e luxuries que fetes avien. E ladonchs dix la anima al angel quant vae que aqueste pena era major que les altres que vistes e sofertes avia — prechte e clamte merce quem deliures daquest mal loch e mitme en altres penes. — E langel resposli e dixli — pots escapar per naguna manera que en aquela cosa tu no entres cor cans rabiosos te van esperan en aquèl loguar.—E ab aytant desenpera lanima e cant los diables veren que langel avia lexade la anima en lur poder vanla rebre e ab aqueles aperelamens que turmentaven les altres vanla talar tota e la picaren majus vet com quin quer fer janet e morcerol. E con fo talade e espeseyade gitarenla en aquela cosa ardent. E quantes penes que aqui pasa no es nul hom qui esmarles poges ne comptar. E sapiats que aquels menbres ab que peccat avia aquels especialment e aseyalade eren pus forment turmentats e majorment en aquels lochs qui son vergoyosos de dir. E con la mesquina de anima fo regen turmentade e cuyta segons que merit avie nos sabe con ne con no sen fo axide e trobase fora del mal loch enpero la lasa estave en tenebres entro quel angel li aperech. Con ella lo viu dixli — ay senyor hon es aquela medeya e misericordia de Deu que tum prometies que jo mesquina tans mals turmens e pasats. — Respos langel — ho mesquine tantes ne van a perdicio

per sospita daquexa peraule misericordiosa que no la entenen axi com es dita car Deus ha misericordia als penidens faent penitencia e per fer misericordia nos lexa de fer justicia e segons ques diu es ver justicia dona a cascu so que merex que no fa tort a negu e segons la sua misericordia perdona molts peccats e moltes colpes especialment aquels quis convertexen e fan esmena e satisfacio e con a vegades en lur vida no hac complide la penitencia que manade los es.—E deye que eren dignes en alo a complir en aytals con aquests. Apres la anima demana al angel — ay senyor aquels qui son justs e an viscut en bona vida sens peccat per que los amene hom a voure aquests turmens qui son donats als peccadors. — Respos langel — per ço que facen laos e gracies a nostro Senyor e ajen major compliment de alegria com daquests mals son estorts e ven en ten gran gloria repos car com hom veu la e atreci los malvats veen la benenanse dels bons per ço que mariment e tristor los cresque e les penes los doble que Deus per la sua bondat los avia aperelat e per lur folia lauran perdut e vul que sapiats quel capela a qui tu vist pasar lo pont ten espertament e ten segura era molt bo e perfet de dit e de hobra e de fe en Deu a si matex e a son proisme per que ara li esta aperelat lo complit gardo e per ço vol Deus que pas per aquestes e que aje alegria major per ço com avia esquivats pecats e no temia de soferir aquestes penes. — E pres daço dix langel a la anima — pensem danar que encare no as vist tots los mals que as a veure hon com vists los auras major be e major vide te sera

car per aquesta rao tut sabras mils servir Deu e sa volentat. — E ladonchs dix lanima — pensem danar a la pena per tal que tost sia a la gloria. — E axi con anaven veren denant si una bestia molt e negre la qual era molt de senblant a les altres que ja avien vistes. E era feta en esta manera dos peus avia molt grans e dues ales al col molt largues e agudes e per la boque axienli flames de foch. Aquesta bestia estave posade sobre I.ª basa molt gran la qual era gelade e aqui estant ela sorbia e menjave totes quantes animes aver podia e puys que menjades les avia e dins son ventregas e moltes penes e dolos soferides avien gitaveles per la part de fora per dejus puys queia en la baça qui era gelade e axia de gran calentura anaven en gran fedrura per aver major turmens totes aqueles animes maluyrades qui en aquela baça queian encontinent seren enpreiades la qual cosa es molt meravelosa e espaventable doyr e cant devien pertir gitaven tals crists e tals brams de les dolos e de les angoxes que soferien que aço era gran mariment doyr cor aytanbe senprenien los homens com les fembres. — E axi perien ten solament per los lochs ordonat per natura de les fembres mas tots quans menbres avien en lo cos axi com per les boques e pel nas els uls e mans e peus e per molts altres lochs. Per les boques parien per ço com moltes glotonias navia menjades e moltes vilanes e sutzes peraules navia axides per lo nas per molts delits quen avia auts en hodorar e en sentir de especies de mosquet e de flos que avien usat desordonadament per los uls per moltes falses ulades

gaionies en senblant que fet avien e vistes altres coses que veura no degueren per les mans per molts palpas e toces en ires e abrasas et homisides e robaries e altres coses qui no eren bones hobres ne corteses per los peus a que avien coregut a balar e a luxuries e a altres males obres hon los peus portarien hom saven per los altres lochs per cascu podens entendre per moltes horens e leges e moltes dolços e ples carnals que aven auts recobrant molts fibles amargos se es a saber de aqueles coses que parien que nous cuydats so es que infans perisen que ans ho fayan calapets e serpens e escurpins e vibres e altres males cuques e afaram molt cruels e envirinats e ab mals vechs e engles los quals sobre al que lo vrapterien de fora se retorcien e giraven e fiblaven lo cos don exien axi com fas los cranchs com hom los toque. Encare mes en los coses avia aguions e ab ganxos enforcats axi com a ham de pascar que nols lexaven de tot en tot nexer per tal que puys se concolgasen e abastasen e scisclasen e meniavenlos e royen totes les polpes entro sus en los osos. Los crits e los plants que els fayen entro sus al cel pujaven hon sapiats que ten gran era lo tabustol el brogit e les veus els udolamens de les animes catives que si sol los diables aguesen dels tanta de pieta com faria de coma L gra de mostale se seria a els molt mas no digats que pietat naguesen que ans los en crexia alegria goig e gran pler. E con la anima va tantes angoxes e tribulacions tot porugamen dix al angel — prechte senyor quem digues per quarao soferen aquestes animes ten desmesurades penes

— Respos langel e dixli — tals penes merexen los falses crestians axi com fan los mals frares e les males dones e altres persos malvades seglas en qualque condicio que sien qui an de fora peraules moxes e planes e son axi com a grava en lo cor en les lengues en les obres axi com a lops rabats qui degolen e roben les altres bones e religioses persones de sancta vida e neta e pura consiencia e les difamen e los talen lus bons noms sens dret e sens rao que non aurien e tu saps que en aquest peccat de infamia as peccat e per ço soferas estes penes.—Ladonchs langel soptosament despera la anima e los malvats prenguerenla tantost e donarenla a la bestia a menjar e surbila tantost entegre en I. colp estant al ventre cregats que pasa moltes penes qui serien longues de contar. E con aqui ac estat I. gran temps la bestia gitala en la basa qui era gelade e pudent. Estant sobre aquel glas langel li aperech e dixli — leva filla mia que de questa pena deliurada seras de huy mes. — E garila e senale de les plages que avia e dixli — pensem de seguir. — E aytantost meserense al cami per pus mals los que pasats navien e la darera molt escura la qual tota via anave devalant e era la carrera tan costa aval que tota via avien a correr que tenir nos podien. E axi com els sen anaven abans de molt que a Paradis fosen els veren I.ª gran ciutat molt alte e ben murade e sobre los murs qui eran ben alts els veren gran multitut de gens ço es a saber homens fenbres tots vius e aqui batials molt gran vent pluig e desmesuradament lo qual forçadament avien a soferir.

E part tot aço soferien gran fam e set empero aven lum e claredat e no avien altre turment ne pudor. E en apres lanima demane a langel qui eren aquels qui estaven en aquel rapos e benenanse segons los altres marimens que vists e pensats avien. Respos langel — gens foren qui no foren ten perfetes com degeren en axi que no foren gens sinples que asats se gardaren de mal a fer e a dir mas no feren tant be com degeren e pogeren als pobres de Deu ajudar e nou partiren ab nostro Senyor ço que comenat los avia na agueren compacio ne pietat de lus amichs ne de lus proismes al quals veien pesar moltes necesitats en les quals pogeren aver ajudat sens lur dan. E aço han per penitencia per ço com als amichs de Deu avant fretura no ageren pietat e axi com los pobres eren nuus e avien fret et fam e tot e altres mals axi soferen els aquests trebals matexes per digna justicia algun temps mas no perdurablament ans los esta apres daço la gloria de Deu aperalade. — Apres aço langel e lanima anaren avant. Axi com anaven els veren I.ª porta gran e alte e bele la qual tentost denant els se obri per els a rebre I. bel verjer plentat de molts arbres freturosos ben odelens e saborosos e altres galerdies e delits tantes que contar ne dir nos porian. E lo loch aquel era molt clar e resplandent e tot aquel jardi e verjer era ple de gran multitud de animes qui guardaven ves Deu altament els cridaven e salegraven en nostro Senyor Deus en diverses maneres. E al mig loch daquel verjer qui era molt reyal avia I.ª molt be lle font dayge saborosa e quant lanima viu aço di:

ab gran alegria — lo nom de Deu sia beneyt com per la sua gran misericordia ma deliurades de les penes de la mort e a ma duyta en aquest loch de ten gran repos e ten glorios. Ara veig e enten que es veritat paria so que recompta la santa escriptura que uls mortals ne porien veure ne bocha constar ne horeles hoir ne escoltar ne hom pensar la benuyransa que Deus te aperelade al seus amichs e a sos servidos si donchs per lur hicnorancia nou poden ho... lar.— Enquare dix lanima al angel — prechte senyor quem diges de quals animes es aquest. — Respos langel e dixli — aquestes persones foren molt bones e quis gardaren de mal mas enpero no foren de tot perfets ne acabats de totes bontats que algun defaliment hi havia e per amar daço no poden esser ajustades a la compaya dels sants qui son en gloria mas estar san aqui entro venge lur temps. Aquela font es apelade font de vida e a qui daquela font boura per tostemps set no aura. — Apres lanima sen ana per lo jardi e entre aqueles compayes ela viu alcuns de sos conexens entre els el viu dos reys los quals ben conexia car fo lur privat deus. E dix lanima al angel — e com ses esdevengut aço que veyg que aquests dos reys que aci son feren en lur vida de grans gracias e enamichs mortals foren tostemps. — E encara demana lanima de lur vida al angel. E resposli langel e dixli — tu no saps com ne com no son aci mas jo to dire entenho be. Sapies que aquests dos ans que morisen feren digna e complida penitencia que en altra manera noyh foren. E sapias que la I. daquests dos reys

dessertament mebli e per volentat de Deu gari molt be. Apres que fo guarit el se mes en horde e servi nostro Senyor Deus molt be e gint e laltre ach ay tembe gran malaltia la qual soferi e pesa ab gran umilitat e paciencia e erant gracias a nostro Senyor Deus del trebal que Deus li dave per sos peccats e pert tot aço el pres tot quant hac e de tot se despula e de la sua ma en sa vida ho perti tot als pobres de Deu que nou espera a la fi queu fesen los mermesos. E per aço com els ten be esmenaren lus vida son els ara en aquest loch. E tu contaras totes aquestes coses quant seras tornade al cos. — E quant langel aço damunt dit diges a lanima anaren I. poch avant e trobaren I. arbre molt bel e meravelos ten alt que toca al cel lo qual arbre avia XII branques ten solament les quals sostenien molt luy e lo dit arbre era molt dret e agual e ben fet e tot ple e caregat de beles flos e de beles fules e de fruyts de diverses maneres la I. melor que laltre. E dejus lo dit arbre avia gran abundancia de flos e de lires e de rosas e de violes e daltres bones flos les quals gitaven ten gran bona hodor de si matex que per tot aço a gran meravele confortaven e encare desots les rames del dit arbre avia ajustades gran multitut de gens les quals avien senblance de bones persones e devotes e cascuna persona seya en molt bela cadira e en lus caps tenien cascuns I.ª richa corona daur e de pedres precioses e tota lur ancia era contar e loar nostro Senyor Jhesu-Christ e la beneyta sancta trenitat. E lavos dix lanima al angel — Senyor encaret prech sit plau quem diges quin arbre es

aquest ten meravelos que hanc non viu nen hoy parlar son par encare quines gents son aqueles qui dejus el estan en ten gran seyoria.—Respos langel—aquest arbre te senblanse a la sancta esgleya e el cap seu qui es ten bel e tan alt es comperat a Jhesu-Christ qui es cap de cristianisme e les rames e les branques son XII apostols encare hi poden esser en repos los sants pares qui son pasats e la sancta esgleya per reger lo poble de Deu axi com los apostols els arcabisbes els rectos e altres bones persones relegioses qui preicaren e sembraren la paraula de Deu e per lus bons castigamens e bones doctrines la multiplicaren per les quals molts e moltes desenperaren la carrera male e seguiren la bona e an fet servey molt a Deu e aquestes conpayes que tu veus aci son aqueles que tu aydes e encare que ych son aquels qui per els sa convertien e lo manament de Deu en que lur vida observaren e en aquela perseveraren entro a lur fi que nos baxaren nes torceren a naguna part per paor ne per amor ne per serveys ne per naguna tentacio per que pots ver que tot lur trebal es tornat en repos. — E dementre que aço damunt dit deya langel a la anima anaren I. poch mes avant e trobaren I.ª molt noble e richa ciutat la qual ciutat era pus onrade e mils feta que gran delit era de voura la qual ciutat era Jherusalem e era entorn closa e murade dun mur molt fort e bel e alt e gran e fort meravelos mas era fort gran afay de entrar dins per ço com aqui no podia entrar si donch fort purgades e ensaminades no eran. Lo mur daquesta ciutat avia gran sobrepujament de ba-

lesa e de riquesa sobre totes les altres ciutats quel
vistes avien per ço com tot era hobrat de soles pere
precioses axi com son marachdes e safis e jaspis
stopacis e robis e altres pedres de diverses manere
e de gran valor e de gran virtut e eren totes segelade
e encastades en aur fi e pur per que aquest loch er
de gran virtut alegria a tots quants ho veien. E ax
langel e lanima anaren avant tot entorn del mur
remira sa belesa que hanc dins no pogeren entrar an
los covench a pujar sobre lo mur per esgardament d
la ciutat e per vers qui era dins e quant foren sus l
mur alt els veren tantes meraveles que no es viu a
mon que recontar ho pogues. E aquel loch era pu
delitable e pus complit de tots bens qui aqui res n
falia com totes abundancies de benenanses eren aqu
ajustades axi com es vida sens mort goig sens tot ma
riment e repos sens trebal bastament sens fretura
altres benenanses sens comte les quals serien longe
de contar axi que en aquel loch no avia nagun defa
liment sino solament de mal que aqui no podia entra
ne saber. E la anima romas tota sola e viu les orden
dels angels e dels arcangels e de les virtuts e de le
potestats e dels princeps e dels trons e de les domina
cions e de xerlibin e de serafin qui no sesan de loa
nostro Senyor dient Santus Santus Santus dominu
Deús Sabaot e altres laos moltes. Adonchs I. ange
daquels de dins garda lasus al mur e viu lanima
dixli lo ves del Saltiri lo cual diu axi Audi filia e
vide et inclina aurem tuam com es a dir escolta e en
ten fila de Deu e obri la tua oreyla e enten so qu

hoyras e oblida lo teu poble ço es los teus peccats el mon e les benananses careses e delits car lo Senyor rey de gloria a cobejade e volguda la tua belesa e nedesa. E axi nons qual fer grans noves de recontar la gloria e la benenanse qui en aquel loch sant es e entenem que aqui deu esser mes e en altre loch com sabude cosa es i entesa que gran goig e gran alegria e gran gloria e gran dignitat deu esser en la compaya dels angels e dels patriarques e dels profetes e vaenne la conpaya dels angels ten bella e vaenne la fas de les verjens ten amoroses qui cantaven tan dolçament los goigs e les saluts de les mares de Deu. E sobre tot aço vaeren lo sol de justicia e font de pietat ço es lo Senyor de gloria acabament qui es perfeccio de tots bens e qui esta en sa reyal magestat hon es vista la sua fas benigne la qual es alegria e consolacio de tots los sants. Axi apres daquesta vida frebol e mesquina nos vejam tots ensemps en la gloria de Paradis Amen.

Deo gratias.

MASCARON (1).

Sapiats que com lo fil de Deu fos nat de madona Sancta Maria e anas per terra los demonis asajaren en moltes maneres aquel fil de Deu e estaven molt meravelats daquel e a les devegades per los miracles que li vaien fer avien pensament que fos fil de Deu cor enpero vesen que el soferis fam e set e menjave pensavense que no fos fil de Deu. Empero vistes aqueles esteles e profecies e escriptures conegeren aquel esser fil de Deu diens entreci — ci aquest mor aquest es qui deu entrar en los inferns els deu despular de les animes qui aqui son turmentades. — E per aquesta rao plens denveja per tal que les dites animes no fosen deliurades e tretes de les penes dinfern pensarense e cogitaren entre si en quina manera poguesen aubergar la mort de Deu e per ço com els no trobaven al mon pus certa cosa com fenbra car lo primer mal consel era axit daquela esguardant que Pilat avia mu-

---

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 115.

Códices del monasterio de Rípoll, núm. 153, fól. 23.

ler molt care a el los dits demonis conselaren a la muler de Pilat que per maligne esperit que aubegas la mort del fil de Deu per ques lig en la pacia que la muler de Pilat volia aubergar la dita mort dix que moltes coses avia vistes per aquel mas enpero segons que era profetitzat covenies aquel morir per lo poble la saviesa diabolical de la fenbra en aço no poch contrestar ço es que Jhesu-Christ no moris per los peccados. E per tal com les dites raons los dits dimonis vaerense escarnits e enganats hordonaren e feren I. procurador per nom Mascaron I. demoni molt savi e discret e estelati que en la presencia del fil de Deu ana legir pleyt denant aquel contra lumenal linatje. Enpero algun poria dir en quina manera podia conparer demoni qui es dapnat denant la presencia del cel e de la terra e aço se poden asignar duas raons com parlen en manera humane per comperacio axi com poden parlar faent conperacio de la cort terrenal pot se va ser que en la cort terrenal just e peccador hi poden entrar e majorment quant entenan a demana justicia e per tal rao cor la pena qui es donade als demonis nos departex daquels ans hom que si mane soferen aquela pena en axi que sil labros jasia en la cambra e en lo lit de I. rey la pena de la lebrosia nol desenparia si be se jauria en lo lit axi per comperacio poden vanir los demonis en presencia del Creador nostro Senyor Jhesu-Christ axi com a procurador dels altres demonis.

— E Creador de totes coses tu es vera justicia e jo son procurador de tota la inquesia infernal. E pux que

tu es vera justicia e dins tu es nade e de tu es axida placia a tu quem vules hoyr en justicia.—

E dix lo Creador —si tu es procurador mostrem la tua procuracio e fem daquela plena fe e plena justicia.—

E espos Mascaron procurador al Creador —jo primerament vul infernar sobre I. gran article qui tocha lo mesels de totes les penes infernals e feta aquesta infernacio jo mostrare carte de ma procuracio.—

E dix lo Creador — jo ja conex les tues falcies e tu matex per que en nom vules pexer de peraules infirmatoris e que noy sia algu del umenal linatje qui faça part contra tu axi com tu demanes e entens a demanar contra el mestre sit vols la carta de la tua procuracio sino seras gitat defora la cort e daqui avant no seras hoyt.—

E lo demoni tement lo Creador lo qual no vae que li fo jutge forable mostra con era fet procurador de tota la iniquitat infernal e perlant axi com a umenalment pot hom perlar la carta fo feta axi bastant e sofecientment que en alguna manera in pert no avia defaliment ne la pogera hom anullar en nula manera. E ladonchs nostro Senyor just jutje dix al dit dimoni. —Dona te demanda per escritor vols anantar en tos afes. — E encontinent fo donade segons ques segex — io Mascaron procurador dit me clam per nom de procurador que com jo e tots los altres demonis dels qual jo som procurador tostemps infinit temps siam e ajam en plana posesio de tenir en turmentar cruelment e justiciar tot humanal linatje en los inferns ara no-

velament no servant orda de drét en nostra part apelada mas ten solament per volentat son privats de la dita posesio en la qual eram per que daço me clam molt ploros prepos denant tu que justicia nos sia serva de per tu de aquesta rao e que a tu placie que faces apelar lumanal linatje e que a sert dia denant tu a mi procurador en justicia respondedor. Enpero primeramen ans que altres coses sia enantat deman quem torne en ma posesio clarament e franque les animes qui abiten e son en lo sel e en porgatori e de totes qui son nades e qui daqui avant nexeran.—

E dix lo Creador — jo te be entes tu demoni demanes que sia fet dia asignat al umanal linatje que respona a la tua demande. — E lo demoni dix que aquesta demande es molt gran e perilosa e que segui que sia tost dia asignat e que sia en aquela tost enantat car los demonis estan despulats de les dites animes e per tal demana lo dit Mascaron que sia dia asignat al umanal linatje per la humenalment demande.

E respos lo Creador al dit procurador infernal — fil de demoni e de dapnacio iniquicia e falcedat malvat demoni tu casent del cel e si erets lo mig del cel e de la terra jo a tu al umenal linatje asignat sert dia a comparer denant mi ço es a saber lo divenres sant de la mia pacio en lo qual jo fuy crucificat.—

E respos Mascaron — jo aquex dia nol pren cor en aytal dia nol podia nul hom ans hon que sia es feriat. —

E respos lo Creador—jo e fets los drets axi jo dis-

pon e ul que sia aquel dia.—

E de continent lo Creador apela lo beneyt angel Gabriel e dixli — aparela tot humanal linatje que conparega soficientment e sia que vega e no sera anantat en aquest negosi axi com orde de dret e de rao ho requer. —

E ab tant lo dit procurador torna als inferns e tot qui era enantat en la dita questio comptant als altres dimonis da qui era percurador e ageren gran dol e foren molt despagats quant veren e conegeren que la justicia de nostro Senyor Jhesu-Christ nols era favorable en lur negoci. E ladonchs Lucifer levas e dix — no ajets paor com Jhesu-Christ diu que es vera justicia la cual cosa no es veritat enpero si es justicia nos calayrem aquesta nostra demande e aquel farem tenir per fol e li farem dir de boque sua que no es justicia. — E dix Mascaron — al dia asignat e compare per nos e per tota la niquicia infernal. — E respos Mascaron — jo mes amaria aci estar crucificat e turmentat cruelment que comparer denant lo Creador en lo qual es tot goyg e tota alegria en nula manera quant veyg aytal goyg non pux alegrar ans hom mes lo veg lo dit goyt e mes e de dolor e de turment e de pena mas enpero axi com aquel a qui jo son tengut de hobeyr fare com que mes.—E parlar umanalment comparech Mascaron denant lo Creador en lo dit dia vench en hora dalba. E estant en lo palau tot sol en l. angle e sabia be que major deuria esser la contumacia daquel qui demana que daquel qui es demanat e per aquesta rao era vengut axi mati per tal que no

li pogues lo jutje escriure fadiga en lo plet e tenia ab doses les oreles be aparelades que en lo palau no fes naguna cosa contra el. E con fo hora de mig die vench Mascaron a la presencia de Deu e dix — Pare Sant jo som vengut mati e encara esper lumanal linatje e encare no es vengut fe en aço. — E dix lo Salvador — ve ve ve que encara no es pasat lo dia. — E lo dimoni tornasen estar en lo dit angle del palau. A ora de vespres lo dit Mascaron vench ab gran brogit denant la presencia del Creador dient — Senyor Deus hon es justicia. —

E respos lo Creador — malvat no e dit que encara no es pasat aquest dia. — E ladonchs lo dit dimoni tornasen en lo dit angle del palau e espera tot lo dia tro a la completa.

E ladonchs com vaes que quax sen axien de la cort molt fortment crida Mascaron—ho hon es justicia cor be la veg falida en los regnes dels cels. —

E ladonchs lo Creador feu apelar Mascaron qui encontinent vench denant el e dix— uy tot dia e esperat en lo regne de justicia e no e trobade justicia.—

E dix lo Creador—Mascaron que demanes.—Jo — dix Mascaron — demanam si es algu que respona per lumanal linatje e nagu per lumanal linatje ne comparech. — E altre vegade nostro Senyor dix a Mascaron —que demanes. — Jo deman que dret sia a mi servat com algu no deya esser denegat deman que lumanal linatje que a fet citar per III letres comparega sofecientment denant tu a men justicia respondedor com aquel no sia comparegut jat se sia que per tot aquest

dia aquel aja esperat. —

E lo Creador enpero volent usar de iniquitat mes de justicia axi com aquel qui be sabia que Mascaron no entenia en als sino en destruccio del linatje humanal dix a Mascaron — tu sabs be que jutje a les devegades husa de iniquitat a vegades de justicia axi com liplau e jo ara vul usar de iniquitat. Asignam dia a dema a ora de prima.—

E encontinent Mascaron partis daqui de la presencia del Salvador e tornasen als inferns e conta als dimonis so que avia fet en lo negosi e Lucifer dix a Mascaron — tu ve dema mati al dia asignat.—E Mascaron dix ho faria.

E com madona Sancta Maria sabe quel humanal linatje era citat moguda de gran pietat axi com damor maternal parlant humilment ach despleer e dix publicament al humanal linatje —no tiens paor que jo dema e tots temps sere avocade del humanal linatje.—E ab aytant tota lorde dels angels salegra e ach plaer de gran leticia.

E com lo Creador en lo dia asignat sient en la sua cadira ab infinida compaya dangels e patriarques e profetes cantant ave regina dels cels ave dona dels angels la dita vocade ab hul que hom sol gardar hom qui no es gracios garda lo dit Mascaron adversari del umanal linatje e estat sola avocade pres del seu fil car Jhesu-Christ dix — calats ço es que jo parlare. — E dix — fil meu jo e entes que lumanal linatje del qual tu e jo som enbargat denant tu per I. dapnat traidor e reprobat falsari axi com ja sabs lo qual en

lo regne meu jo e vist e per aquesta rao les entrame nes del meu ventre que tu an portat me son molt co mogudes enpero com tu est justicia en Deus en justi cia falir vinga lo adversari quis qui sia ardidament men son plet tu.—E ladonchs los angels e los amich de Deu ageren gran plaer e apellaren Mascaron dien — vine Mascaron dapnat e reprovat cor ara as troba de part qui defendre lumanal linatje.—

E lo Creador dix a Mascaron — di so quels uls.— E Mascaron ple denveja e de tot engan vench e n gosa levar los uls ves la care de la avocade qui al u de dona irade lo guardava axi com Mascaron ho po dia conexer.

E lo Creador dix a Mascaron — di so quet vules.— E dix Mascaron al Creador—e justicia ho en te clama de ho veritat sens falcedad ho via sens arade vules ay mi mesqui procurador e placia a tu que carn ne sanc no enclin que justicia no sia per tu servade e tengu de jo deman a tu licencia que puxa parlar.—

E dix lo Creador — di so quet vules. — E dix Mas caron — tot hom sap que judici esta en III. persone ço es a saber lo jutja e aquel qui demana e aquel qu es demanat vet tu qui est jutje e jo qui son demana dor la persona del demanat ne lo ich veig sens la qua no sera agual lo judici.—

E dix la avocade—nous mirets en dimoni veus m apelade en defencio del umanal linatje.—Respon Mas caron — Pare Sant placiat que la tua mare en nul manera no sia rebude en aquest pleyt ne en altre ax ho prou jo per rao cor mase hi es sospitosa per ç

com es mare e leugerament te poria fer girar a fer part contra mi e per altre rao cor esta es fembra e los drets axi divinals com umanals vedan que fenbra no sia avocade — e dix Mascaron — ara respona que respondre volra.—

E la avocade mare de Deu axi gira los beneyts uls ves lo seu beneyt fil e dix — aquest dimoni en mon regne vol girar e pervertir los meus drets per tal com el diu que son sa mare enpero fenbra son e son per lo dit procurador infernal en aquest juy apelade per tal com el a fet denant tu humanal linatje del qual jo son e jatsia que jo sia mare no son mare axi con los altres cor jo son mare sens corrumpcio e fuy preys sens to greuje e infante sens dolor e quals drets veden que part qui es demanade de qualque hofici que sia que no puxa desenperar si farra si era eretje e escomes ço que Deus no vula. E no sabs que jo son orde de madrimoni e de la orde daquels qui estan en consiencia e de virginitat con jo fuy el mon esposa de Josep verge ans del part e en lo part e apres del part encontinent e ordisi de hom nul temps no agi a desnotar e sacrificar que jo desig avochade del umanal linatje. E cant lo dit malvat procurador diu que fenbra no pot enpendre hofici de advocacio axo no a loch a persones mesquines e en vidues e en pubils e en horfens e en icnocens persones. Fil meu l. persona mesquina com es aquest mon lo qual aquest malvat procurador falsari vol tornar e tenir en servitut perque no contrasta les coses dites e prepos ades per lo dit adversari deman que sia rebude en aquest hofici. — El dit procu-

rador malvat fortment dix que no devia esser rabude e deman quel jutje deges saber aquest punt. Dix la avocade — fil meu aquest depert mostre en les paraules que tu as major sobre tu. — E ladonchs lo Creador dix — no contrastant a les coses preposades la part de Mascaron la mars rebe en avocade.—

— En lo libre de Genesi en les dites paraules que foren dites a Adam e a Eva se segex quel dimoni e la serpent dix a Adam e a Eva — si menjarets daquest pom serets com a Deu.—

— E aquestes paraules que aquest falçari ladre e malvat procurador Mascaron no les a dites ans les a amagades que no a volgut parlar e ves car fil meu falcia e malesa del dimoni que daquela matexa cosa la qual hon a comes per consel subjeccio dels dimonis aquels dimonis volen lumanal linatje acusa e açc nos poden fer cor eternal linatje acusar certa cosa en que crim del qual es engan es punidor e aquel qu del crim deu esser punit no pot altre acusar per que quant aquest punt aquest demoni no les altres jo no respondria cor segons que es mostrat e dit los dimonis foren rao cor Adam e Eva pecaren per tal com le dimoni los fo conselat que menjasen del fruyt e menjarenne per tal com el lo dix que serien senblant a Deu e apar que els foren tractados del peccat perque feune engan no deu a els ajudar ne per lo dit peca no deuen ne poden aconseguir lome que sia dapnat eternalment. Deo gracias.

Finito libro sit laus gloria Christo. Amen.
Qui scripsit scribat semper cum Domino vivat.

Qui es fol de seyn venga en Francesch alconer del rey de les bogies qui esta pres car segons lom qui sera lo consel si laura enparo es master que sia dinant per aver gracia atsetara enpero protesta lo dit Francoi que qui son consel volra que primer a boura li dera vin grech e si vin grech no hia datli varmel car bo li sera.

VIDA DE SANTA MARGARITA (1).

Açi comença la vida de la benuyrada Sancta Margarida qui pres martiri an poder de Herodes Darmansa.

La benuyrada Sancta Mergarida fo filla den Teodes qui era gentil e patriarcha dels gentils e adoraven e creien idoles e sancta Mergeride era conplida de la gracia del Sant Sperit e cant fo nade de la sua mare ella fo dada a masia en I.ª villa qui fo prop Dantiotxa XV sestedes e cant la sua mare fo morte la sua nodrisa sa pres de la garde per retenir e per nodrir ella per tal com era molt bella e anomenave Sant Sperit e creia e adorave Deu e per so ere de son pare en hoide e de nostro Senyor Jhesu-Christ amade. E cant fo an adat de XV anys hoy parlar dels martis com rabien martiri per Jhesu-Christ Salvador nostro e liuras a Deus que la salvas en sa verginitat gordade a tots homens. La benuyrade Sancta Mergarida gardave

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 59.

hovelles de la sua nodrisa ab les altres puelles e an aquels dies pasave aquen Holanbres qui venia Dasia e sen anave en Antiotxa per encalsar los crestians e per adorar los seus deus e viu Sancta Mergarida qui guardave les oveles ab les altres puelles e per la sua gran belesa cobeyala molt e dix a sos vasals — anats tost aquela punsela e amanatsla e si es franque aurela per muler e si es serventa aurela per amiga e per rao de la sua belesa tendrala ab ma casa. — Cant le preseren los cavales ella comensa Deus a preguar e anomenar e dix — o Senyor Deu merce ajes de mi no sie la mia anima perdude ab lòs mals. Senyor fem alegrar an tu e amar e loar e lo meu coratge e la mia anima no sia partide de la mia fe ne lo meu cors no sia trasmudat la mia balesa no sia gitade an vil loch la mia saviea no sia transmudada ne anoreade en la saviea del diable ans Senyor me trametes langell quin sia governador e mobre la mia boque a respondra al mal hom de Linbres escampador de sçanch dels teus creens. Senyor vet en axi com la ovela qui sta an mig dels lops feta son axi com lo pardal qui es an mig dels sparves prese son anfilats e axi com lo pex an lam. Senyor ajudam e guardem que non jaquesques an les mans dels mals homens ne del diable. — Vengeren los cavales a Olimbres e diguerenli — Senyor tu e ella no sots cominals que ella servex los nostros deus mas I. deu tan solament aora e Crist preyque lo qual los juus pujaren an creu. — E cant Olinbres aso hoy mudase de color e feula venir davant si e dixli — tu de qual linage est diguesmo est francha ho serventa. —

Sancta Margarida respos — yo son franche. — Est cristiane per qual te governes ne con as nom—dix Holinbres. Sancta Mergarida respos — lo meu nom es Mergarida. — Dixli Olinbres — qual deus cols ne qual deus haores. — Sancta Mergarida respos—aquel Deu tot poderos colch e aor al seu fill Jhesu-Christ qui entro al dia de vuy a la mia virginitat guardade.— E dixli Olinbres — tu anomenes Christ lo qual nostros pares crucificaren. — Sancta Margarida respos — los teus pares crucificaren Jhesu-Christ e per so periren tots verament Jhesu-Christ durara per tostemps al seu regne no aura fi. — Olinbres fo hirat e me la metre en carse e puys el entrasen en la ciutat Dentiotcha adorar sos deus sorts e muts. E al segon dia ana aportar devant si Sancta Mergarida e dixli—mesquine ages merce de ton cos e de la tua balea aconselet ab mi e adoraras los meus deus e darte gran aver e auras be sobre tota atra conpay. — Respos Sancta Mergaride — Deus conex`e sap que la mia virginitat mensenya que tu mansutzases e de la via de veritat nom pots gitar en la qual jo comens anar jo ador aquell per qui sestremex la terra e per qui la mar ondeja la qual los vents e totes criatures temen per qual lo seu regne astara sens fi. — Olinbres dix — si no adores los meus deus ab los meus glays te devorare e escampare la tua ossa sobre foch cremant mas si tu creus mi ne adores los meus deus lo teu cos sera an mi an amor e dient davant tots quet aure per muler e auras be. — Sancta Mergarida non pos — jo do a Deu lo meu cos quin dara repos ab los sants e ab los justs e

ab les vergens an Peradis. Jhesu-Christ liura e si m
tex a mort per nos per que jo no dupte per ella.—Li
bres mana als martoriadors seus que penjasen la ve
ge sus en la ora del turment e ab verges la batesa
Sancta Merguarida sus al cel e dix—o Senyor Deu
tu esperansa guardem de confoniment perpetual e
mescarnesguas los meus anamichs cor aquels qui p
na soferen per lo teu nom no an nul confoniment p
ço com lo teu nom es beneyt per tots los secgles de
secgles.—Sancta Mergarida aora e dix—Senyor mer
majes reguarde en mi e delliuram de les mans de
carnices e tramitma ros de sanitat qui alenesque l
mies plagues e la mia dolor repos e retorn en goy.-
En aquela ora los martoriados baterenla ab vergues
que la sanch del seu cors corech en tere axi com a
gua clare de font. Olinbres dix a ela — o Margari
criu los meus deus e auras be sobre totes ponseles.-
Avia aqui moltes gens qui estaven en gir e suspirav
per la sanch que veien axir de la verge e aviani
tals — o Margarida molts som dolents de tu cor
vem nua batre e masellar el teu cors escorxat. O qu
riquese per ta menscreensa. Ollinbres te auciura
delira sobra terra criulo e viuras sobre terra. — Sa
ta Mergarida respos — o vosaltres mals consela ma
vats com me cuytats de sobre que si lo meu cors
merturiat la mia anima ab les vergens reposara e
turmens temporals son de les animes esperituals. V
creets lo meu Deu qui es fort an virtut e aquels qui
demanen sa regira els hou e aquels quil perden e
clamen merce perdona els obra la porta de Perad

mas jo no crech vos ne adorave los vostros deus qui son sorts e muts e fets de mans de homens. — Ollinbres dix a ella — o Mergerida criu los meus deus cor tu fas obra de ton pare lo diable. — Sancta Mergarida respos—ho no façats mesclados que Deu lo meu Senyor es an mi ajudador e si de la ma es a tu dat poder de turmentar lo meu Senyor deliurara la mia anima de les tues mans e la posara en la gloria de Peradis ab los justs. — Fuynat Holinbres e mena que la penjasen en la are del turment ab ungles e feula tota rompre. La benuyrada Sancta Margarida reguarda sus al cel e dix — o Senyor Deu cans molts me tenen resinglade e consel de malignes ansenen mi tu Deu meu resgira an mi la tua ajuda salva la mia anima de la boque del diable e garde la mia anima que no sia corumpuda ne la mia verginitat. — Los martiriados la pujaren al turmen axi com Olinbres dix. Olinbres cobri son cap e sa fas e tots los altres qui eren ab el per la sanch qui de ela axia per tal que non vesen e dix ela Olinbres — perque nom creus e de tu matexa no as merce si tu no fas lo meu manament ab glays peseyre a la tua cara e la tua ossa e los teus nuus desnuare davant tots. — Sancta Mergarida respos — o tu desconexent de Deu si jo era manblant de la mia carn ni avia merce de la mia anima seria en demnat jo am mas que jo liure la mia carn a turments per tal que la mia anima sia coronada al cel. — Olinbres fo irat e manala tornas en la carse e tenebres. Sancta Mergarida quant hi entra senya lo seu cors ab lo seu sant seyal de la creu e comensa a horar e dix —Senyor Deu

tu est jutjador dreturer tu qui est pare defens tu q
est lum de les lums tu qui est Senyor de totes cos
regurde mi que sola son lo meu pare eternal mas no
desgarpesques Senyor Deu ajes merce de mi e precl
que veje lo meu anamich fas per fas que a mi sie
tal e que parle ab el e tu Senyor qui est jutja de
vius et dels morts tu jutja entre mi e el not iresqu
Senyor enves mi ne la mia anima no sia deguasta
ne al meu seny tramutat ab les idoles sordes e mud
En tu Senyor es me esperansa tu qui est beneyt p
tot lo setgle. —En aso la sua nudrise ministrave a el
pa et aygua e guardave per una finestra e escrivia
oracio de Sancta Margarida e ab gran temor esgus
dave totes les coses que venien a Sancta Mergarida.
en aso ivarsosament axi I. drach orrible del angle d
castre e ere vritat de diverses colors los seus cab
e la sua barba eran daurats les sues dens com a fer
los uls resplandens com a carvoncle dels seus nar
axi fum e foch le sua lenga avalava sobro son c
e ere com a serpent glayose. Lo castre ere plen
pudor e el drach ere en mig del castre e siulave m
fortment el castre luye tot del foch que de la sua b
qua axia. Sancta Mergaride ach pahor e tornali la s
care e la sua color aytal con lerbe secha e tota la o
li estremi e ab aquela pahor ficha los jenols en terra
estes les sues mans e aora e dix aquestes paraules -
o Senyor Deu qui formist Peradis e a la mar terme d
nest e en infern alest al diable liquest e poder al dra
tolquest regarde mi mesquine que sole e orfe son tr
balade en gran tribulacio ajes merce de mi. Ho Se

yor sia ton plaer que aquesta fera bestia don nom pusque tenir e jo que la vença que jo comte quell puya sobre mi quim sorbesqua.—E mentre que Sancta Mergarida orave lo drach obri la boque sobrell cap de Sancta Mergarida e la lengua sobre lo talo e suspirant transgulila al seu ventre mas la virtut de la creu que ella feu ansi marcella e streba an la boque del drach et an dues parts departi del drach. Sancta Mergarida axi del ventre del drach sen mal negu que non hac pres an aquela hora. Demantinent que fo axida de la boque del drach guarde deves la part sinestre del carse e viu I. altre diable caer en semblanse dom negue qui ach les mans ligades e ficals jonols Sancta Mergarida aora e dix—Senyor Deu lo teu nom lou he beneech alegrem en la tua fe quell diable Rufin veg jaen en terra mort et pesegat e veg la mia creu folbir e veg lo meu cos an odor de saviea e per aço Senyor Deu Jhesu-Christ a tu fas gracies rey perpetual governador dels pecados corona dels martis Salvador e Creador de totes coses Senyor tu est rey beneyt per tostemps. — E quant ach orat levas lo diable dix a Sancta Mergaride — ben es so que faist sofert de la mia persona que fort te veg star an oracio jo tramis a tu lo meu frare Rufian senblanse de drach quit sorbis e que trencas la tua virginitat e tu ab lo senyal de Christ as lom mort e vols fer aytal de mi per ancantament prech quet moves de mi. — E lavos Sancta Mergaride pres lo diable per los cabels e gital an terra e posali lo peu dret sobre lo coll e dixli — o tu diable ceset de la mia virginitat que Jhesu-Christ es lo meu governador e jo

son serventa e sposa dell jo son serventa de Deu e amiga del qual es lo seu nom beneyt lo secgle. — E cant aso ach dit sobra resplandi lum an lo carsce e viu I.ª creu de Jhesu-Christ qui tench antro al cel e sobre aquella creu stech I.ª coloma qui dix — o tu benuyrada Mergarida los sants de Deu te speren e les portes de Peradis te son ubertes. — Ladonchs Sancta Mergarida respos dient—gracies fas a Deu — e retorne ve al diable e dixli — o tu diable dim com as nom e dim la tua vida. — Lo diable respos — prechte serventa de Christ que leus lo peu sobre lo meu coll que I. petit pusque posar e dirte totes les obres que fas.— Sancta Margarida leva son talo del col el diable li dix — jo e nom Vieltevol e puis Belsebub e en mon ventre e tragut mol trebal de justs e puys tostemps contra tots e negu nom pot vencre e tu as la mia virtut trencade e Rufin ausiest per lo senyal de Christ per lo qual an tu a fruyt de justicia e per aquell matex as mi ligat e vensut e veg que Christ asta ab tu per ço fe quet placie de mi. Ancara fas mes ab los justs men treball e fas lus uls sechs e fas lur seny cabiar e faslos oblidar lo nom celestial vench sobre els cant dorment e faslos pecar an qualque part me vul tot aquels que trop sens senyal de creu. Ho benuyrada Mergarida tu mas vensut e no fore meravela si I. joves hom magues vensut. O tu Mergarida on es la tua fe on es la tua vida o en qual manere es Christ antrat an tu diguesmo e jo dire a tu totes les mies obres. — Sancta Mergaride respos — no es de mi que jo digua a tu aquestes coses que not veg digne que les hojes per la gracia de

Deu son anso que son. — Lo diable li dix — jo no gos parlar ab tu que Christ veig anar an gir tu e en gran paor mas prechte serventa de Deu quem leys parlar I. poch ab tu com jurte Mergaride per Deu Jhesu-Christ que tu creus que mes an aquesta pena nom leys star mas ligem e anvien per la terra que de tota la mia vide an mi ni ab los justs nom treball. — Sancta Mergaride respos — diable no hoyre la tua paraula. — E costres an la angel de la terra e dixli—ve Setanat tolte de mi. — E la terra sorbill e reculilo. Con vench lendema Delinbres dix que hom li amanias Sancta Mergarida davant e cant ella axi del carsce ella senya son cos ab lo seyal de Deu e les gens de la ciutat vengeren veer la pena que Sancta Mergarida soferia. Olinbres dix a ela — Mergaride aconselet ab mi e adore los meus deus. — Sancta Mergaride respos — melor es que hom ador lo meu Deu qui es tot poderos sobre totes coses que no los teus deus qui son sorts e muts. — Olinbres dix — despulatsla e ab fust batetsla iversosament. — E axi faerenho. Sancta Mergarida aora e dix — Senyor Deu los meus lenbles el meu cos garde que an mi no age iniquitat tum as senyada ab lo teu senyal e coronade an la gloria. — Ladonches Olimbres lo mana gitar an I. vaxell dayga ab les mans ligades e ab los peus per tal que moris aqui. Sancta Mergaride garde ves lo sel — ho Senyor Deus aquesta aygua sia illuminade de salut e vuy sia a mi font de batisme e vestadures nupcials. Venge sobre mi la tua sancta coloma reblida del Sant-Sperit que benesque ab lo teu nom aquesta aygua. Senyor tul de mi lo meu peccat e

renovela de la tua benediccio e deliurem de totes ma
les obres et salvem an la tua gloria e batismem ei
nom del Pare e del Fill e del Sant-Sperit tu qui es
beneit per tot lo secgle.— An aquela ora vench terre
tremol e vench I.ª coloma del cel qui porta an la bo-
que I.ª corona dor e asechse sobre Sancta Mergarid:
e mantinent li foren desligats los peus e les mas e ax
de la aigua loant nostro Senyor e la coloma del ce
dix — vine Mergaride al repos del cel benuyrada es
cor virginitat persegist. — E en aquela ora creguere:
an Jhesu-Christ XV.M.ª homens menys de fenbres
dinfans e Olinbres feulos tots degolar en la ciuta
Darmança e puys mena que Sancta Mergarida fos mer
tiriade ab coutels e mantinent lo martiriador prese-
renla e gitarenla fora de la ciutat e aqui avia I hon
qui avia nom Malch e dix a ela — estin ton col e ri
lo colp del coltel e ages me merce que an gir de tu
veg anar Christ. — Sancta Mergarida respos— prech
te frare que si tu veus Christ an gir mi quem spere:
antro que laja aorat e comanere lo meu sperit an locl
de repos. — Malch li dix — fe quet vules. — Sanct:
Mergarida aora et dix — o Senyor ver Deus tu oje:
les mies pregaries aquel qui legira te tendra an la su:
ma lo libre de la mia gesta ne la mia pacio ne la oir:
legir an aquela ora li sien perdonats tots los seus pec
cats e si negu es posat an juy terrible e es remenbran
del meu nom Senyor Deu tu lo deliure del turmen
car nos son Senyor de carn e de sanc e tostemps pe
cam e prechte Senyor que aquel qui del meu nom fa-
ra stela ne del seu lum just cremar i fara que tots sos

peccats li sien perdonats e qui la mia paccio scriura ne la tendra ne dement an sa casa que aqui noy nasque infant contret ne sech ne aonbrat de maligne sperit e si quer perdo de son peccat tot li sia perdonat. — E an aço la coloma ab la creu parla a Sancta Mergarida e aquels qui staven en gir per la virtut de Deu tots caygueren an terra e la coloma tocha Sancta Mergarida e dix — benuyrada est Mergarida qui a Deu quisit an les tues oracions eres remembrant dels pecados per mi matex jur e per la gloria dels meus angels que de totes les tues preguares te axoida et daço on est remembrant tot te sia complit et en qualque loch sien les tues reliquies o la tua pacio qualque pecador qui la age es peneda de sos peccats e aorara en la sua boque e sobreposara lo teu nom en aquela ora li perdonarem tots sos peccats e sies tu benuyrada al loch on reposes e totes les gens sien benuyrades qui per tu creen ni creuran. Vine iversosament al loch quit es aperalat que son ab tu e obrirem la porta del regne selestial. — E Sancta Mergarida dix — o vosaltres pares e mares frares e sos amichs meus conjurvos per lo gran rey de tot lo mon que vosaltres fasats remembrança de mi el meu nom nomenets e si be jo son pecadriu jo si prech nostro Senyor Jhesu-Christ per vosaltres queus do remisio de vostros peccats e queus fassa eretes al regne de la sua gloria e queus illumen al regne de la sua claredat. E fas gracies a Deu rey de totes coses quim feu antrar an la compaya dels justs e lou Deu e glorifich qui es beneyt per tot lo setgle. — E cant as aso dit ab gran goig ella dix al mar-

turiador—prin lo coltel e auciume quel mon aquest·e vensut. —E Malch respos — jo no auciure la verge d Deu com jo veg que Deu parle ab tu per que jo no vul ociure. — Sancta Mergaride respos — si aso n fas no auras part an Paradis. — Lavos Malch ab gra temor pres lo coltel e tolch lo cap a Sancta Mergarid e aore Deu e dix — o Senyor perdonam aquest pecca — e caech a la dreta part de Sancta Mergarida e ven geren los angels e sigeren sobre lo cos de Sancta Mer garide e beneyrenlo. E aço hoiren los malvats qui ere cechs e contrets e sorts e andèmoniats e tocaven l cos de Sancta Mergaride e mantinent eren garits el angels reberen la anima de Sancta Mergaride e puja renla al cel cantant Sanctus Sanctus Sanctus dominu Deus Sabaot pleni sunt celi et terra gloria tua. Osan na ni excelcis. E I. bon hom qui avia nom Auti mus pres les reliquies de Sancta Mergarida e mesle en l. scrim de pedra e posales an la ciutat Dentiotx ab molt gran honor an I.ª casa de I.ª bona fembra qu avia nom Caudicia e el scrivi la sua pasio e oracion a honor de nostro Senyor Deu lo pare celestial ab l qual les nostres animes sien coronades al goyg de Pe radis Amen.

LA PASION DE JESUCRISTO (1).

Aci comença la pasio de Jhesu-Christ Salvador nostre.

Jhesus.

Qui dara aygua al meu cap e pluya de lagremes als meus uls per ço que puxa plora dia e nit tro que nostro Senyor aparega a mi servidor seu per vista o per somni confortant la mia anima. Ho vos filles de Jerusalem esposes e amades de Deu Jhesu-Christ vostro espos escampats ab mi ensemps lagremes entro quel espos vostro benigne e suau vengua a vos en la sua balesa e nedesa. Remembreus a vos filles e pensats vos ab saviea pensa cant es amargosa cosa pertirse e luyar de aquel al qual vos esposas e al qual vos prometes viure a el so es en tota sanctadat de vide e pus donchs havets fet vot retetsvos a el al qual prometes vosaltres matexes ratetsvos a Deu Jhesu-Christ. Cor-

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 72.

teses filles corteses sanctes vergens prometets castadad al Senyor ver Deus Jhesu-Christ corens totes encare a la verge Sancta Maria qui aquel porta car certes ela porta lo rey de gloria e la qual es donadora dels bens de nostro Senyor Jhesu-Christ fil seu a tot demanant aquell ab tot ferm cor aquela beneyta verje laporta e al IX.º mes lo enfanta e al VIII. jorn lo circunsis e al XL.e jorn lo oferi al temple e oferi dues tortres e II.es colomes per el en sacrifici. En apres fugen al rey Erodes porta aquel seu fil beneyt en Egipte e aletant aquel seu fil beneyt e nuyrent e aven cura daquel seguir en tot loch hon anava perque creu fermament que aquesta era la I.a daquestes fenbres que seguien lur mestre Jhesu-Christ e li ministraven e nagu nos deu meravelar si ela lo saguia majorment com el fos tota dolsor e desig seu ço es de la umil verge madona Sancta Maria mare sua e jo me esmava que aquesta fos entre aqueles dolentes he gamegans qui ploraven Jhesu-Christ lur Senyor mes encara podia esser aquesta verament entre aqueles dones filles de Jerusalem a les quals Jhesu-Christ nes clar per inperi mas ple descarnir ensutzat per escupimens turmentat et per batimens portant la creu aci en turment de mort e axi estant giras a elas e dixlos axi—a vos filles de Jherusalem amigues mies qui per amor de mi avets desenperat lo mon e tot delit e tot plaer no ulats plorar sobre mi mas plorats sobre vos matexes ço es en lo peril en lo qual esdevendrets e sobre vostres filles ço es que no sia descreens en la mia mort.—

E adonchs diuli el — dona amade mia esperansa

mia regina del cel mare daquel matex Senyor Jhesu-Christ es vera serventa de Deu so que jo dich prech vida mia que digues a aquest teu servidor no digne de neguns de tos benificis tu qui est honrament de Paradis e goig del cel e veritat daquesta cosa placia a tu no vulas remembrar la qual sofarist com lo teu amat fil vist morir de la qual cosa jo no dupte en res que aso ver no fos a tu greu martiri a Deu plages dona mia quem donases gracia que aquela greu dolor fos cascun dia en les mies entramenes axi com eren en les tues. Adonchs plages encara avocade nostra que en aquell dia beneyt en lo qual tu ten pugist al çel per so que tostemps te alegrases ab ton amat fil ágeses a mi demostrades les tues lagremes de dolor car per aqueles conegera jo quanta amargura agist tu verja pura ab Jhesu-Christ amat teu ay e vejes aquel qui era poc de mi sant era crucificat ab claus en lo fust de la creu e inclinat son cap liura son esperit prechte dona mia regina del cel que per aquestes paraules que jo uy a tu dir dessiyant sebre e santir tes dolos que not ules irexer jat se cia aço que les pedres degesen trencar totes per aquestes paraules remembrans ta pacio qui es donchs aquel regnant lasus al cel o peregrenant en la terra esser tengut en sa pensa que no agues gran dolor ço es en qual manera lo Senyor dels angels fo fet escarn dels homens per que jo masqui no plor vilesa de pobol menut no poria continuament tenir les lagremes. Certes tu ten alegraries de gran goig ço es que ara es glorificade al cel ab aquel lo qual tu fust tocade amergosament en te pensa ab

claus per la pacio de la mort e an axi prechte que tu escamps en mi aqueles lagremes les quals agist en la del teu fil. E per tal que pus leugerament me senti em regál en la pacio del teu amat fil Deu he Senyor meu raonem vos dona qui sots miral de humilitat vos e jo daquest fet e prechvos dona vos qui sots mare verja e cambra subirana humilitat e trinitat quem digats con fo per horda sius plau aquesta veritat. —

Al qual la Verje Maria respos en axi — fil aço que tum demanes puyment es de gran dolor e axi pus que son glorificade no pux plorar.—A la cual Sent Bernat respos — ho regina dels cels ho mare del Crucificat donam sit plau ço quet deman per ço que jo ho pusque fer e complir donam dona ço que desig placia a tu quem ules hoir. Digues dona mia digues sit plau mare mia si eres en Jherusalen con lo teu dolç fil fo pres e ligat e liurat e amenat a Anna e a Pilat qui tenien lavos loch de justicia. —

Al qual la umil verge respos en axi — fil — dix nostra dona — jo era en Jherusalem con me vengueren les noveles del meu fil doloroses e ani axi com pogi al meu Senyor lo qual jo vees ten leyg menejar e tractar ab colades e percudir ab puyades e escupir en sa beneyta cara e coronat de les espines e viu que tuyt lescarnien totes les mies entramenes sescomogeren e defali mon esperit e no avia nalex quax peraula ne no era ab mon seny e eren ab mi mes jermanes e altres dones moltes qui lo playien axi com si cascuna lagues en son cos portat entre les quals era S. Maria Magdalena la qual se dolia sobre totes salvant mi de-

mentre Jhesu-Christ fos liurat al turment Pilat li mena que portas la creu e la anas cridant denant el e gran multitut de gent ana pres del lo qual menaven ab gran desonor e los uns escupien sobre el e los altres lescarnien e los altres li gitaven lo fanch e moltes daltres sutxeries sobre lo seu cap presios. Jo fil meu beneyt qui era sa mara qui sabia el qui era molt trista e com entes a seguir aquel ab daltres dones moltes quil avien seguit et aministrat de Galilea tro en Jherusalem las quals me tenien en sosteniment per ço com era axi com a morta tro sus al loc hon lo crucificaren devant mi e el vaent mi en creu posat e ferat ab claus en lo fust molt cruelment jo mesquine vaent el peu de dolor e de molta amergura vaent mi senglotave per gran dolor avent major compacio de mi que de si empero el no sonave mot ne obria facha ans estave axi com ayel qui estave denant aquel quil torn. E jo dolenta e maride estave denant lo meu Senyor e lo meu fil muyren a lega mort e cruel per que ten gran dolor era jo turmentade en mon cor que no ho poria comtar ne dir e viu la sanch que decoria per IIII parts del cos que hanc no sabe pecat e rajave en senblant dorda per les mans e per los peus qui eran ficats en lo fust de la creu ab dos claus tota la belesa era ja axida de la cara del fill meu Jhesu-Christ en tant que el qui era bel sobre tots los homens adonchs paria que fos pus leyg que tots los altres e en aço fo complide la profecia de Hizasies parlant del en axi vane aquel qui no senblave sol aquel qui debans era no avent belesa tot desenperat senblant a lebros e pla-

pat per los escupimens e per los batimens nafrat de nafres mortals per nostras iniquitats e per qui fo fet aço per la enveja dels jueus axorbats qui tots aquests mals en lur Senyor compliren malisiosament. — Di donchs mare de Deu que veyes ne senties de dolor. — Aquesta — deya ella — éra molt gran dolor mia ço es cor veya mi pertir de aquel lo qual era ma salut e lo qual avia porta en mon ventra e no men romanga altre sino aquel e per ço la mia dolor nos podia pertir de mi tota ma paraula avia ja quax perduda mas en loch de aquela donave jamegamens e grans suspis de dolos e no poria parlar com la dolor qui an mi era ma rumpia en trencave mes paraules quant la paraule era rabude dintra en ma pensa e volia axir defora la gran dolor del cor la coronave dins e nom podia axir e la veu sonave tristament per lo cridar que faya rugolosament cor la lengua negra per lo cridar avia perdut lus del perlar. Apres estant mi en aquestes dolos tota transida e cax fora de mi axida ab gran dolor veni morir aquel lo qual la mia anima amave carement e defalia tota per trebal de dolor e el ab molt benigne care gardavem com me veya axi plorar e volchme confortar ab poques paraules mas jo nom pogi consolar ans mes plorave dient e plorant deya al meu fil en axi ho fil meu gran dolor sofir vules que jo muyre per tu qui son ta criatura ho mesquina que fare ho mesquine que dire lo meu fil mor perque donchs jo mare molt trista no more ab el oy fil meu molt bel I.ª amor fil mol dolç nom vules jaquir axi tramit hic sit plau per tal que muyre ab tu ensemps fil meu a

greu mort te veyg morir pus que axi es aquesta mare qui ta portat muyre ab tu ho mort mesquine nom vules perdonar ho mort descruel molt me plaits a trerme les forces del cor per ço que muyra ab lo meu fil ho fil Deus ho goyg meu singular ho vida mia ho solas meu a tu placia que en guisa ho faces que jo mesquine moris ab tu ensemps ho fil meu regonex aquesta mare tua molt desconortada e vules hoir la mia pregueria cor covinent cosa es que fil obeesca mare com la veu desconsolade prechte fil quem vules hoyr e quem rebes al teu turmen cor aquels qui viuen en l.ª carn e samen de bona amor rao es que muyren ensemps a l.ª mort ho jueus mesquins ho jueus malvats nom vulats perdonar ço es pus quel meu fil crucificats crucificats mi qui son sa mare hon turmentats per alguna altra male mort per tal que muyre ensemps ab lo fil meu ho terra de Judea tu tols ara la luu al mon e fas mi vidua del meu fil car ay dolor ara mor la mia vida e la mia salut tota la mia esperanse man tolta e levade de terra perque donchs viu la mare en ten gran dolor apres la mort de ton dolç fil venits cruels prentes mi mare e penjats mi ab lo fil ho jueus malvats pus no perdonats al fil no perdonets a mi qui son sa mare ho mort cruel levet contra mi car gran conort me seria si moria ensemps ab lo meu fil car Jhesu-Christ dolça cosa es a mi mesquina morir mas la mort desiyade se partex de mi. Ho Jhesus fil meu gran es ma pena e ma dolor cor a mort molt cruel te sobrepren e liga molt mes amaria morir a qualque mort que si avia vide ten cruel pacio ay mesquina la mort me

fuyg em jaquex fort desconselade molt ne seria pag
de ho fil car ho fil benigne ne ages merce de la tu
mare e ojes les mies pregueries fil meu asueuget e n
vules esser dur a la tua mare qui es estat tostemp
molt benigne a ela fil meu reb la tua mare a mere
ab tu ensemps so es en la creu per tal que viua tos
temps ab tu apres mort cor no es naguna cosa ten del
ça a mi mas que pusque ab tu estar e que pusque al
tu esta en la creu cor certes no es cosa ten amargos
com es viva apres de la tua mort. Hoy lasa mesquin
fil tum eres payre tu eres mon espos tu eres fil me
en tu finalment jo avia totes coses ay mesquine to
mes mudat are son orfane de pare are son vidua d
espos are son desconortade de fil ara per totes cose
ho fil meu quem fare de huy mes quim regira ho bo
fil hon ire ho fil meu piados qual solas me jaquit
qual sera aquela cosa quim do de qui avant consel n
ajude. Ho fil molt dolç la tua volentat ne sie conplid
als menys si not plau que muyre ab tu lexem al te
solas benigne.

A la qual Verge Maria respos Jhesu-Christ nostr
Senyor ya molt turmentat en la creu e regardant a
mare dix a Sent Johan — fenbre — dix el — ve
aci lo teu fil. — E lo Sant verge Sent Johan era aqu
present ab trista dolor mostrant sa dolor e plorant to
dia ab moltes lagremes. E Jhesus comesa a dir axi
la sua mare per ço na avia gran conpacio gran — h
dolça mare dolorosa lagremosa longida lasa de suspi-
rar perquet turmentes ne perquet laguex e not re-
membre ço que jat avia dit cor ben saps tu mara mi

que per ço son vengut en aquest mon e e presa carn de tu que per lo turment de la creu salvas lumanal linatje cor en axi deuen esser complides les escriptures e ben saps tu encare que cove que jo prengue mort per salut del humanal linatje e resucitare al tercer jorn e apare manifestament a tu mare verge e als meus dexebles. Per ço mare no vules plorar e lexa aquexa engoxa e aquexa dolor jo men vay al meu pare e men pug als cels per rebre la gloria de la paternal magestat. Certes donchs ben te deuries alegrar per rao de mi car ara deig trobar la hovela so es los peccados que havia perduts per molt de temps. Jo muyra tot sol per tal que lo meu puxa resucitar tots morien per los peccats de Adam e ara tots seran levats per la mia mort donchs mare mia molt amade perquet desplau cant so que plau a Deu lo pare ne perquet desplau a tu lo turment que a lo meu pare plau que sofire. No vols tu mare mia que axi sía enpero axis deu fer cor en axi es escrit. Ja donchs mare mia e esposa mia not vules player ne plorar ho mare mia jo pas not desenpar ne not lex sola ab tu son tots temps e sare jat se sia aço que segons la carm me son sotmes al enperi de la mort enpero segons ma divinitat son tos temps e sare no mortal ne pux soferir neguna pena ne negun mal ben saps mare mia don son jo axit ne vengut perque donques plores net maraveles si torn la don son devalat car de huy mes temps es que me torn al meu pare qui ma trames en aquets mon mas tu mare mia nom pots saguir encara ne anar la hon

jo vays jatsecia que apres poch de temps tu hi ver
dras entretant mare mia pus que mi no pots aver pri
Johan en te fiance qui es ton nebot e sera a tu com
fil e el apres mi aura de tu cura e sera a tu molt fa
gardo e solas e ton coral servidor. — En apres dit
aquestes peraules lo Senyor per gran dolor que sof
ria axi com tot desenperat de tota vide mudas tot
acostas a la mort. E el estant en aquest transich alo
gament axi com poc regarde sent Johan e dixli axi—
amich Johan vet aci ta mare servexli e ages sit pla
cura dela cor jo a tu la coman axi com a mare
mon tresor gran e axi rebla axi con a mare mia e tu
vet a tu la coman. — Con covinent cosa era e dign
que el qui era pur e verge fos conpayne de la verg
ço es del part e en lo part e apres del part.—Demen
tre que Jhesu-Christ angoxos digue aquestes paraule
a sent Johan e lo amdosos ço es la verge Maria a Sen
Johan molt amats comensaren a senglotar e caramen
a plorar. Aquests dos martris calaven abdosos e n
podien parlar no lex la l. al altre per la gran dolo
que avien aquests dos verjens hoiren Jhesu-Chris
parlant ab veu rugalosa e vania lo morir poch a poc
e no li poden perlar cor veienlo ja quax mort e n
podian perlar ne cridar ans defalien e avien ja per
duda la veu de perlar entanien e calaven per ço cor
no podien perlar e aço per gran angoxa que avien lo
esperits daquels eran tots defalits sola dolor e plo
era romas a aquels cor anasen plorosament amergo
sament se dolian cor lo covent de la mort de Jhesu
Christ tresposave los cosos damdosos malament e pe

ço com Jhesu-Christ amave mes Sent Johan per ço el lo feu guarda e fil de sa mare e major de tots ço es en algun privaletje la mare sentia les dolos de Jhesu-Christ la mare verja qui lo avia infantat soferia lo coltel de la dolor de dolor de son fil les dolos cruels de Jhesu-Christ eren nafres de la mare grans dolos eran en lo cos de la mare e era espeseyade de la mort del fil la mare era ferida ab la punta de la lance, ab la qual los malvats avien cercat lo costat de Jhesu-Christ aquela era qui avia gran dolor en sa pensa e crexienli ten fort les grans dolos que no podia axir de fora e trencavela fort cruelment dintre les dolos del fil coltelejaven lo cos de la mare e Jhesu-Christ Salvador nostro pagave lo dupte de la mort en la carn cor pus greu cosa era a la mare com lo vaia turmentat que sil avies morir mal ne soferia. Entretant quant Jhesu-Christ ac comanade la sua beneyta mare al verje Sent Johan dix — set he. — E aquels cruels que lo crucificaven donarenli a boure vinagre ab fel mesclat e com Jhesu-Christ lo ages testat el dix — complit es tot — ço es que totes aqueles coses qui del son escrites eran complides e acabades e com nagues testat no volc boura. E Jhesu-Christ adonchs cridant alta veu diene — Deu meu perque mas desemperat — e dien aquestes paraules el liura son esperit a Deu lo pare. E adonchs tremola la terra lo sol e la luna sescuriren los cels ploraven la luna perde sa claror la resplandor se parti tota del cel les pedres se trencaven les alteses de les escurerelitats se partien molts morts resucitaren e exiren dels monimens confesen nostro Seynyor Jhesu-

Christ publicant ab gran veu. Aci poch pensar cas
canta dolor soferia adonchs la mare de Jhesu-Chr
com les coses qui no avien anima ni vivien se doli
tan fortment com lenga del hom nou poria dir ne c
pensar per tant gran dolor era trebalat lo cor de
verje Maria. La mare estave com a morte prop la cr
del seu fil Jhesu-Christ lo qual la mare sua avia ec
sebut ela estant verje per obra del Sant Esperit adone
ela no avia paraula car la gran dolor que ella sofe
li avia toltes les forses ja era quax morta axi axi ec
a mort viu ja ja e vivent moria no podia morir mas
via com a morte la dolor del fil fugia fort en la ma
ans desigave mes morir que no viure apres la m
del seu fil la verje Maria vivia fort desconselade c
era axi com a morte prop la creu estave axi com
dolenta e plena de gran dolor esperan que hom de
las lo cos de Jhesu-Christ de la creu la demun d
mare de Jhesu-Christ plorave dient axi — ay lasa
dolenta e trista o barons preneus pietat de mi me
quine retets lo cos aquesta mesquine pus que ave
conplit en el vostro mal desig e aso que prometes ave
mals senyors pus lo avets mort retslo a mi mesqui
qui son sa mare ho si ave afer de morir placius que
auciats ab el ensemps per ço que les mies dolos pe
quen aver fi ensemps ab les sues prechvos senyo
meus quel me devalets de la creu devalats lo meu
aje jo mesquine lo cos del meu fil cor aquel es m
solas e mon alegre. E estave nostra dona Sancta M
ria prop de la creu regardant Jhesu-Christ fil seu h
nignament e humilment penjan entre el fust de la cr

e ela estave aqui levave les mans en alt e abrasave la creu e queia en aquela part en la qual la prop onda de la de Jhesu-Christ rajave e alçaves en alt per gran força desperit per ço que pogues abresar Jhesu-Christ. E com no ho pogues fer levave les mans en alt e les mans lases e ujades queian ensemps bax plagades e aqui matex les levave altre vegade de terra entrelasades e alsaves axi com podia ves Jhesu-Christ que li tocave lo cor e con nol tocar lexaves anar sens naguna pietat terra e geya aqui esturmentade e premuda per gran dolor que soferia de Jhesu-Christ e la força de la gran dolor de Jhesu-Christ ço es que el navia la costreyia levat de terra e com fos levade estania les mans en alt per ço que poges per ço car son fil Jhesu-Christ tant era turmentade de gran dolor que tota senderocave en terra. Hoy Deus e quis poria pensar ne dir cante dolor e cant languiment avia donchs la verje pura miral de tota virtud creura poc hom qui pus greu cosa li era viure en ten cruel vida que si los malvats jueus la auciesen ab coltels ay tal color avia com si fos morta la cara e la boque avia tota vermela de la sanch del seu fil. Apres aço vench I. hom noble per nom Josep Abiramecios qui era dexeble de Jhesu-Christ e ana amagadement a Pilat e demanali lo cos de Jhesu-Christ. E con el ley agues otorgat el anpla I. savi hom per nom Nicodemus e vengeren abdosos al loch hon nostro Senyor era crucificat los quals aportaren ab si feramens ab los quals li traguesen los claus de les mans e dels peus e quel devalasen de la creu e com la verge Maria tota dolorosa e

langide per gran dolor vaes aquels qui lo volien
valar de la creu lo seu esperit reviscola poch a po
axi con hom qui resucita de mort e jat se fos que
fos molt defalide aytant con podia aydave a els e
valas aquela ajude que podia cor la I. la traya
claus de les mans e laltre lo sostenia per tal que
caygues lo cos del Senyor Jhesu-Christ e la sua
neyta mare li levave sos brasos en alt e sostenia
glorioses mans de Jhesu-Christ qui lo mon formav
e lo cap qui penjave sobre son pits lo qual com
volgues abrasar per abrasamens que aya e nos po
sadolar de la vista del seu car fil. Açi pot pensar t
persona devota qual dolor deu aver la sua mare
gons lo mudament quel seu fil ach pres aquela ho
ço es qual era com fo devalat de la creu ne qual
con era viu mas quant lageren devalat de la creu
posat en terra la verje Maria mare sua caeech en t
ra sobre el e estech axi com a morte per gran dol
al cap de son fil e besaveli entretant la care ab gra
lagremes e gitave sospis molts e greus. Ho quant
vegades se playia molt amargosament e faries ab
mans lo cap dient — ho fil meu car que as tu fet q
hon te degues hociure per que lo jueus tan crucifi
e mort. Ara tench en la fael mort fil molt es trista
tua mare ques fara donchs aquesta mesquina hoy la
fil meu hon es aquel goig ten gran que jo agi com v
nasques hoy lasa dolenta en tan gran dolor es torn
aquel goig fil meu no e altre conort sino que muy
pus que vos an mort. — E aço dient besaveli la ca
e los uls e lo front e la bocha e gitave lagremes a t

gran bastament que paria quel cos e la anima se solves en lagremes e ragave lo cos de Jhesu-Christ fil seu ab les lagremes e la perra en lo qual lo avien posat. En apres tornaves pensar los seus fets ço es les hontes que hom havia fetes ne dites pensave mes encare qui ne qual era son fil e com lo avia consebut ne engenrat sens paria de hom e enfantat sens dolor e deya en plorant en axi di — fil meu molt dolç e car diges amor mia singular vida de la mia anima goig meu esperansa mia per quem jaquits sofarir tan gran dolor per queus sots logat tan de mi vos qui sots mon Deu e mon solas e conort de la mia anima entin fil meu e reguarda mi e vules aver pietat de mi. — Digua si dir ho pot nagu qual mesura de plant e de dolor tenia adonchs la mare de Deu. Sertes creu que hom nou pogues comparar ne dir ne pensar enpero amor dreta avia e tenia manera e nos desesperave mas piadosament e justamen se dolia cor be sabia que resocitaria al tercer jorn e ploraven ab ela ensemps algunes dones stants jatsecia que pochs fosen qui ploravesen Jhesu-Christ en axi com la verge Maria aqui era los angels trists e dolents si enpero dolor podien aver e entrants Josep Abiramacia hom sant e just ab Nicodemus ensemps quil avien devalat de la creu segons que diu lavengeli posalo en I. drap precios nou frech e bel e untalo ab precioses especies e posalo devotament e lager en I. sepulcre nou lo qual avia fet per aci matex adonchs li cantaren hofici de laos los angels qui tots ensemps venguts al sepulcre de Jhesu-Christ e los an-

gels cantaven tant laor e nostra dona Sancta Maria gitava sospis e gamegamens de gran dolor els devalaven les veus al cel e nostra dona Sancta Maria plorave molt amergosament prop del sepulcre e com Josep Abramasia e Nicodemus posaren Jhesu-Christ al sepulcre volias la mare trista gitar e sobolir ab el ensemps e sofaries tota sobre sos amichs abrasave son fil Jhesu-Christ e deya — barons ajats merce de mi amichs meus preneus pietat de mi jaquits lom sius plau encara sol I. poch e levatsli lo vel de la cara per tal quem puxa raonar ab el I. poch e a veer sa plasent cara e aver un poch de conort. — E apres deya — ho amichs meus no les sotarets tentost sius plau donats per vostra bonesa a la mesquine de mare sua e age lo mort pus que nol pot aver viu ho al menys posats mi mesquina al sepulcre cor sens el trista vida fara la mesquina dema. — E ells prenien lo cos de Jhesu-Christ e posavenlo al sepulcre e ela lo tirave aci defora e ela lo volia retenir ab si e daltre part els lo volian sebulir en axi era entre els piadosa contencio enpero tots ploraven amargosament que apenes podia ferma la paraula planerament e vaian encare la mare desenperade de tot solas per que ploraven mes per dolor dela mes que per dolor del fil qui era ja mort e major compacio aven de la mare que no avien de la mort de lur Senyor ploraven donchs tots ab grans gamegamens ab gran dolor axi com sobolien lur Senyor de mort e de vida. Apres que lur Senyor sebulit la mare tota desconortade abrasave ab gran plaer lo sepulcre e ab tot son cor axi com podia beneyia lo

seu fil entretant soferies e gitaves sobre lo sepulcre les mans esteses bastavelo soven e plorave lo seu Senyor continuament ab amargosos sanglots. Fet aço lo seu gran amich e leyal al qual lo seu mestre Jhesu-Christ la avia comanade acostas a ela puya dolsament e tot ploros levale ab gran afany de sepulcre tota plorosa e el exi matex plorave cor no sen podia abstenir e soferiala en sos brasos car tant avia trebalat e tant era hujade e lasa de suspira e de plorar e de cridar que nos podia sostenir en sos peus enpero axi com poch a les altres dones e stens qui la aconpayven tots ensemps ploran entrasen ab els ensemps en Jherusalem e axi matex moltes fenbres de la ciutat de Jherusalem com la vaien ten forment plorant e dolorejant per gran pietat quen avien comensaven a plorar e algunes anaven detras ela plorant. Moltes ploraven per gran compacio que avien dela cor la sua dolor ne faya moltes dolentes. Tota persona qui la vaya plorar apenes se podia abstenir de plorar ten piadosament se plorave e ten amargosament se dolia que per aço lo seu piados plare molts nescomovia a plorar en axi que gran dolor sescomovia per qualque loch on ela pasas plorave ela ploravense encare moltes qui li axien a carera e axi la menaren ploran fins a la casa de Sent Johan e aqui estech e Sent Johan tenchla aqui e amala mes que si fos sa mare ab tot son cor. Despuys quel Senyor fos sebolit lo jueus posaren senyal al moniment e liurarenlo a cavales quel guardasen e entretant la verje Maria estave en la casa de Sent Johan

cor lastre (1) ujade era e per gran dolor no podia ana
ne sesave de plorar dia ne nit e no era nagu qui la po
ges confortar de sos amichs ses germanes ne encar
Sent Johan dolor li faya (2) . . . . . .
. . . . . .
riosa e pus gloriosa que altre a tu dona mia jo pecca-
dor e pecadriu tot mon cos e tota ma anima e tot
ma vida e tota ma mort e ma resureccio a tum coma
tu verja sies beneyta en per tostems encara mes ab l
teu fil car e Senyor nostre Jhesu-Christ qui ab Deu l
Pare e ab lo Sant Esperit viu e regna en per tostemp
sens finament Amen Amen.

---

(1) (lasse e)
(2) (Falta un fólio en el manuscrito.)

ORACIO DE NOSTRO SENYOR JHESU-CHRIST (1).

Jhesu-Christ fill de Deu viu per la volentat de pome (2) he per hobra del Sant Sperit e per la tua sancta misericordia vengist an aquet mon presit carn umana e nesquist de la Verge e donist batisme e penitencia e sacrifici els altres sagramens de Sancta Esgleya an remisio de nostros peccats e soferist per nos fam e set e calor et fret e tribulacions et angoxes e malananses e suor de sanch e persegist he venut e pres e ligat e despulat e asotat e justiciat e estridat e anbeneat e apelat e ferit e scupit e scarnit e clauficat e de fel e de vinagre abourat e lenseyat e mort e sabolit per la nostra redempcio e devalest en infern tragistne los teus amichs e resucitest el ters dia e pugest e la tua vertut gloriosament a la dreta part del teu pare e vandras el dia del judici a jutgar los vius e los morts e daras a quescu son guardo segons que auras servit tu est Senyor meu e Creador e Redemptor e Salvador meu refugi gloria amor e dolçor heretat et esperansa

---

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 51.

(2) (pare omnipotent)

mia tu Senyor Creador e lou e beneesch e a tu fas grat he gracies del ben del honrament e de la misericordia que as fet a aquest teu peccador e a tota la tua crestiandat a tu Senyor me pinet em comfes de tots mos peccats que hanc fiu del dia ansa que fuy nat antro a la ora dare en pensar an obrar an parlar en oyr ne en negune altra manera que jo pusque aver peccat de tot so quim membre e nom membre de tot dich ma colpa e prec Deu quem aja vera merce e precte Senyor tu qui vengist apellar los peccados a penitencia que no garts los meus peccats ne les mies falides mas donem gracia e illuminament que jols pusque conexer e antendra e quen vengua a vera penitencia e a vera confesio e a vera esmana e a vera satisfacio e placia a tu Senyor qui perdonist a madona Sancta Maria Magdelena e a moysi sent P. e al ladre an la creu e rebs a merce tots los ves penidens que tu ajes merce daquest ver peccador e perdonam segons la tua misericordia e guardem de pecar e de falir e de fals testimoni e de male fama e de mort soptane e mostram a dir e a fer la tua sancta volentat e a tenir tostemps de la mia vida antro al dia de la mia fi e an totes les mies cuytes Senyor te clam vera merce quem sies ajudador e defenedor e quem ampars lo meu sperit an les tues beneytes mans e quem dons vide perdurabla Amen.

ORACIO DE NOSTRA DONA SANCTA MARIA (1).

Prechte Madona Sancta Maria mare de Deu e de misericordia e per aquela alegria la qual hach lo teu esperit quant te fo anunciat el fill de Deu e per aquel ministre del qual es en honbrat lo Sant Sperit sobrevinent en tu e per aquel complit goig lo qual ach la tua anima beneyta cant fo levade sobre tota la sua belesa als sants del cel que a mi pecador recaptes ab lo teu beneyt fill la gracia del Sant Sperit que ben hordon la mia pensa los meus fets e les mies paraules e los meus pensamens e tota la mia vida entro a la fi e quem mostres la tua beneyta fas en la ora de la mia fi (*) et quem fasas asebre lo dia et le hora de le mie mort et quem rebes en la tua beneyta compaye.

---

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 53.

(*) Este final está escrito de letra algun tanto diferente de la del resto del manuscrito, y es la misma de los versos que siguen hasta el que dice — Dona lo jorn de Sentcio - inclusive.

GOZOS A LA VIRGEN (1).

Aci comensen lo VII goy de le verge Marie et orations en rimes.

Sancta Maria Verge puella
Done gloriosa et bella
Regina casta et cara et pure
Beneyta fo lo ventre
Cant nostro Senyor vos manda
Per langel quant vos saluda.
Lo primer goy que ne agets
Del vostron car fill fo aquest.
Lo segon fo cant vench en vos
Cel qui per vos fo mes entre nos
Ell dona cant nesque
Cell qui tot lo mon reseme.
Al quart fo dolçs regina
Cant los tres reys ab goy rraseves
Gaspar Melxior Baltastar
Mire e ansenes et aur au clar
Vengeren auferir de jonnolons

---

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *llanea ascetica,* fól. 55. v.º

A vostron car fil golorios
Ell qui fo tant rich e aguales
Lo vostron goy done et ayales
Qene null hom altro no pot asmar
Boque dir ne cor pensar
So fo cant fo resocitat
Lo vostron fill beneuyirat.
Lo VI fo quant vos ne vis
Pugar vostron fill Jhesu-Christ
Sus al cell al supirc tro
Dona lo jorn de Sentcio.
Lo I. goyg que Christ que vos fes
Fo regine cant vos tremes
Los angels queus fes pujaren
Ab bons cans nous volc lexa*ren*
E volch que al cel acegeses
En gloria la hon eleses.
Per aquests VII goygs gloriosa
Del fill de Deu mare. . . . .
E los los altres atresi
Que avets auts. . . . . .
E per cels que ancare au*rets*
E per la merce qui an vos *es*
Vos clam merce que vo...sats
Dolçe regina ogau sius plats
Per la umilitat qui an vos es
E per los mons hon De*u* se mes
. . . . juda regina mare de Deu
En vos quir per amor de Deu
Quem siats cap dels e giys

De tot quant fiu anch ne dix
Em guardats dona salvament
Larme e mon cos e mon seny
E pregats sel qui vench an vos
E an la beneyta creu
Fo per nos pecados levats
Quel me perdo tots mos peccats
Axi com perdona a Longi
Perdo a mi ans de ma fi
Con larme del cus exira
Per la sancta merce que el ha
Ab si matex me sia giys
Em guy larme an Peradis.
Eu lo prech con a bon payre
Senyor veray Deu et giayre
De tot lo mon vos mi giats
Bel Senyor e mi aconselats
Rey sobre tots los reys
Emperador de totes leys
Guardats mon cos e ma persona
De dan e blasme e de vergoya
Em donats so que sabets
Axi con vos poder navets
Spiritual sperit del mon
Rem mon cors e marme atreci
Ver Deus ajes merce de mi
E de tots crestians ament
Deus nos aport a salvament Amen.

ORACION Á LA VIRGEN (1).

Aquesta oracio ha aytal propietat que tota persona que la diga III.es vegades o la fes dir no morra sens penitencia ne pot morir a mort soptane ne pot perir en foch ne an aygua e qualque persona que agues mal sperit en si que la fasca legir ab I.a canela beneyta sobre lo malait sperit de mantinent se pertira del. Ancara dona qui anas an part e no poges infantar fes la legir sobre si III.es vegades ab I.a candela beneyta e mantinent sera desliurada ab Deu.

Comença axi —

Als sants membres macoman em do de Madona Sancta Maria mon cos e ma vida e a mon Senyor sent Tomas ma carn e ma sanch a vos filla de Deu jo prech la verge Madona Sancta Maria saludada del angel plena de gracia acompayada de Deu mare de Jhesu-Christ regina dels angels de Peradis he del mon stela de la mar gloria dels sants guardia profeta dels crestians honor de les fenbres leticia dels homens esposa de Jhesu-Christ cambra del Sant sperit flor de les vergens consel de les vergens (*vidues*) speransa dels pec-

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 55. v.o

Códices del monasterio de Ripoll, núm. 155. fól 33, v.o

cados fontana de misericordia vide de salvacio e ste del cel porta de Peradis a vos madona coman la ai ma et lo cos e lesperit meu et de totes animas chri tianes Amen.

CONFESION GENERAL (1).

Jo peccador me confes a Deu he a Madona Sanc Maria e a tots los Sants e les Santes de Perays e vos frare que e peccat e agreugat Deu e mon proisn en moltes maneras.

Primerament e agreujat Deu en cant li son stat de conexent con el maja fet he criat e resemut e mol daltres bens e gracies aje reabudes a cascun die n cese de fermen e jo de rebre no e auda memoria n remembransa del mal ne de les dolos que el per lo peccats volch soferir e especialment quant volch pe mi pendre mort e pacio e rembre del poder del dim ni e axi an qualque manera ne en qualque temps n tantes de vegades ne en qualque loch aja errat a peccat de desconexense ni anles les sues brases con fesmen a Deu e a vos e dich mea culpa.

---

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól 56.

Encara mes me confes a Deu he a vos que nom confes ten soven con a mi ferie mester me pens en mos peccats ans que negua a la confecio axi con me serie mester ne vench axi ferm de no tornar ne he aquele contreccio de cor com a la mia anima serie mester dels meus peccats per que jom son caygut en peccat de necligencia per que en qualque manere hi age pietat dich mea culpa.

Encare mes me confes a Deu e a vos que no he tenguda le penitencia ne la oracio que he acustumade de fer ab aquella humilitat ne devocio ni ab aquell ascalfament de la amor de Deu com a mi fore mester ans faent oracio pos mon cor em pens moltes vanitats e en totes de que negun fruyt ne profit nos aydave especialment que algunes estant an oracio he parlat e tentada ma oracio que feyta perque dich mea culpa.

Encara confes a Deu e a vos que son vengut contra lo segon manament an que vac e jura lo nom de Deu en va desordonament dient monsoges e falcies per tal quen fos abans cregut aytantost jurava lo nom de Deu iversosament que pogues varificar so que jo deye e altres vegades per falonia perque dich mea culpa.

Encaram confes a Deu e a vos que e peccat lo terç manament cant no he . . . . . ades les festes car axi com degra star . . . on temps en oracio e en contemplecio jom posava a parlar coses vanes daquest mon e les escoltava volenter ey he trobat moltes vegades pler per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu e a vos que e peccat an lo quart manament que no he amat ne servit mon pare

ne ma mare ne temporalment ne speritualmeut axi com son tengut que moltes vegades pogera preguar he fer preguar Deu e encara fer moltes almoynes que no he fetes e aço no mo ha tolt sino gran mesquiness e peresa e avaricia per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu et a vos que he peccat en le V. manament en quant e portada mala volentat per hoy o per ira a mon proisme mes per colpa mia que per la sua moltes vegades que avia dins mon cor per lo milorament e pujament quels conexia per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu et a vos que he peccat an le VI.e manament an cant e tolt angunes persones lo ben que fayen ho ere an aquels dientne molt menys que ar aquels no era axi com de oracions dejunys delmoynes o de qualsque bens que fesen axi matex si e anblat ne tolt res a negu degloy retre e son tengut car an so dal tre jo joy deg aver res sens leticia sua si ho faye pecarie mortalment per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu e a vos que e peccat an le VII manament an quant e aut pensamens carnals durment e vetlant an los quals e trobat pler et delit an m matex moltes de vegades pensan an so que avia oyt dir de esta materia an so que avia fet axi que si nom fos mal star del mon quem agua plagut quen ages perlar ho oyt perlar a altres per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu et a vos que he peccat an le VIII manament en quant e raonat e jutjat algunes persones per alcunes coses les quals a mi no eren sertes e a les quals jo no volie gran be dient contra aquels

alscunes falcies e axi si an neguna gisa jo e alevat fals testimoni ne corporal ni speritualment dic mea culpa.

Encaram confes a Deu e a vos que e peccat an lo IX manament en quant he desigat la muler daltri o quen playen algunes fenbres axi com degeren per quen dic mea culpa.

Encaram confes a Deu e a vos que e peccat an lo X manament en cant he cobeejat bens tenporals de cor he de peraula de mon proisme e axi an qualque manera ni an quantes de vegades ni en qualque temps ni an qualque loch aja arat ni peccat an los X. manaments que no aja amat Deu ne la mia anima ne mon proisme confesmen a Deu e a vos e clam merce a Jhesu-Christ que mo perdon Amen.

FRAGMENTO DE UNA ORACION A JESUCRISTO (1).

. . . . . .

. . . . . an laltre e per tots aquells qui son an pecat mortal que vinguen a vera confasio e a vera salvacio e per tots aquels que hanc be mi faran que tu Sanyor meu Jhesu-Christ los an retes bon guardo e per los meus anamichs on que sien quem guarts que nom puxen noure an dit ni an fet el dia de la mia fin

(1) Códices del monasterio de Ripoll, num. 155, fól. 31.

de les mies cuytes Senyor meu Jhesu-Christ rec
merce quem sies ajudador e defenador e que ra
la mia anima an les tuas baneitas mans e quem c
vida perdurable ab los teus sants ab lo teu regne
lestial qui viu e regne ab Deu lo Pare an unitat
Esparit Sant de Deu per tots los segles e dels se
Amen.

Apres quant aiats dita aquesta oracio daits aq
vers del Psaltiri quis sagueix apres —Dirumpisti
cula mea tibi sacrificabo ostiam laudis in nomine
mini invocabo Amen Amen Amen.

ORACION A SANTA CATALINA (1).

Aquesta oracio es de la humil verge madona Sa
Catalina esposa de nostro Senyor Deus Jhesu-Ch
la qual racapta gracia ab nostre Senyor que tote d
zella que devotament sa raclamas a ella e per amo
nostro Sanyor volgues tanir virginitat e castadad
con ella feu e agues dupte de esser temptada de p
cat de luxuria fassa dir esta sancta oracio a honor
e sia serta que ella li racaptara gracia ab nostre S
yor que la sua pregaria li sera exaudida e no s
temptade de peccat de luxuria ans viura castamen
honesta faent dir esta sancta oracio per XXX c

(1) Códices del monasterio de Ripoll, num. 155, fól. 31.

continuament. Axi matex es bona a tot hom que sie cleregue e age a preposar la paraula de Deu davant lo pobol. Axi matex es bona a infants o donzelles o a qualssevol altres persones que vullan appendre de letra o de la sciencia de Deu e agen lo cor dur o anpatxat per peccats digan o fassan dir esta sancta oracio e lur antaniment sera obert e clar per apendra e per parlar totes coses que de Deu sien. Axi mateix es bona a tot hom que age anamichs. Axi mateix es bona a metra pau enfre marit e muller och ancara es bona a metre e amor enfra anamichs. Axi mateix es bona a done qui vage an part es cosa provada que tot hom o dona qui devotament dira o fara dira esta sancta oracio per XXX dies continuament no aura dupta que an aquel ayn sa crem aquell alberch ni sera tocade de lamp ni sperit maligne noi porra noura ni fer mal e diu axi esta sancta oracio.

Beata Cathelina humil verge fila del rey Costi e fos nada e bataiade an aquella ciutat de Alexandria e tu verge fuist pupilla pura e neta sens nagun corumpiment fuist sposada per obra del Sant spirit e inluminade e quant tu verge fust donzella pus bella de gracia e de gracia saviesa angelical e tu verge fust molt plaent e tu verge dajunaves tres dies la setmana e quant venge lo teu pare fon pasat daquesta vide an laltra mon e tu verge romanguist desconsolada ab la tua mare ansemps. Un rey li astava de prop qui la damanava per muller molt coytosament e tu verge responguist que a honor de les V. plagues que Jhesu-Christ avie sufertes tu verge damanist I. any despay.

Entretant I. sant armita demana de la sua vide e respos lo sant armita tu verge auras lo primer marit quit complira de moltes gracies e de moltes grans nobléas angelicals e langel Sant Cabriel te fon trames per la sancta divinitat que tu aurias lo fil de la verge madona Sancta Maria si tu recebras lo sant babtisme per aspos e tu verge molt plaent e molt agredosa anclinist los teus ionolls an terra ab gran devocio e girist los teus uyls misericordiosos aves Deus lo Pare e clamist merce que agueses vide de salvacio e tantost lo sant armita te dona vide de sant babtisme e lo fil de la gloriosa verge madona Sancta Maria lac iluminada e lanel ta dona per castadad e per virginitat per tal que dagueses viure an la sancta gloria de Paradis cant tu verge fuist purificada e asplasmada de les sanctes paraules quel fil de Deu Jhesus tach salvada e tu verge molt plaent te volguist conbatre ab aquell malvat rey Maxenci qui mal obrava contra los Christians e diguistli — o tu malva rey iaquix anar aqueixs deus que tu adoras car sapies per cert que no es sino diable infernal.—E lavos lo malvat rey mogut de gran fallonia e de gran ira dixta vertaderament que si tu no fayes verge so que el volgues ell ta faria cramar de continent e tu verge fuist iluminada del Sant spirit e lo malvat rey feu vanir aqui davant tu VI. doctors ab gran cavallaria e los doctors comensaran a disputar contra tu verge molt purificade e con los dits savis disputassen contra tu verge molt plaent e agredosa anist vencre la obra diabolical e quant verge lo rey viu aiso fou molt dolent e despagat e mana anconti-

nent quels savis fossen cramats e tu verge fust molt piadosa e preguist a Deu lo pare que les lurs animes no fossen perdudes e va vanir veu molt resplandent e dix—Fiat — Fiat — Fiat — que tots aquels o aquelles quit raclamaran auran gloria perdurable. E ladoncs vangueren angells e arcangels qui sen pujaren les animes dels dits defunts encontinent lo rey malvat sen vench a tu verge molt plaent e dixte — Catherina fe so que que yo volre e no vulles perdre la tua juventut. — E tu verge reponguist — o tu malvat cruel fe so quet vulles que yo son asposada daquell qui ma feta e formade. — E lo malvat rey ab gran ira mana que fos feta una roda da rads tallants e daltres ferres molts punyents e mana que tota una tu verge foses posada en aquel malvat torment e tu verge faist oracio a Deu lo pare quet vulgues aver merce. Ancontinent van vanir angels qui trancaran la rode e morira ni IIII milia parsones pasades. E lavos lo rey fon molt dolent e despagat an si mateix e la ragina fon molt ascalfade en la baneita virginitat e visiblement ab moltes de compayes reseberen babtisme de Jhesu-Christ e lo rey malvat e inich e mugut de gran fellonia mana que aquells qui avian pres babtisma que fossen cramats e tu verge faist oracio a la gloriosa verge madona Sancta Maria que degues raclamar lo seu benuyrat car fil que les degues anparar lurs animes e la dita oracio fon complida vench veu del cel qui dix que nagun ni nagune no pandric mal en aquel foch ni flames. E quant verge lo rey viu aquest miracle mana que perdesen los caps encontinent foren ascapsats

apres mana que fossen soterrats e lo rey dix — verge vench a tu—e dix que si tu no volies jaquir anar lantaniment que volgueses fer la volantat quel ta pandrie per muler e per ragina. E tu verge molt gloriosament anist respondre que ja eras asposada del Salvador de tot lo mon e lo rey malvat plen de gran malicia e de gran ira mana ancontinent que fos ascapsada e tu verge molt gloriosament e afectuosament praguist a Deu lo pare quet raebes la tua sancta anima e damanist aquest do e aquesta sancta gracia que tots aquells qui devotament sa reclamasan que los fos donat ancontinent tot so que instament demanassan. Tantost fou ausida una vou del cel que dix — vina asposa mia molt amada com vet oberta la porta angelical que so que tu demanas molt plaent sapies verge molt gloriosa que auran per amor tua tot ço que demanaran justament a Deu. — E quant tu verge aguist pres lo san martiri de la tua preciosa sanch exielet e vangueren angels qui sanpujaren la gloriosa e beneita anima molt resplandent alt al cel e encontinent verge molt gloriosa lo precios cos e molt gracios fon sotarrat an lo mont de Synai.

Es cosa provada que qui aquesta sancta oracio dira o fara dir per XXX continuament que auran tot so que demanaran instament a Deu car es cosa provada per moltes dones honrades e per donzeles que avien tot so que demanavan justament a nostre Senyor Deus Jhesu-Christ per merits de la molt humil verge asposa de nostro Senyor Deus Jhesu-Christ Amen Amen Amen Amen.

MAXIMAS MORALES (1).

. . . . . .

...Si vol ton senyor guayar en aquest seegle guayal et si vol laltre an poder. Diu lo savi mostre ton poder al nici e pren daquel qui sap. Si no fas aço apendras ço que no sabies. Diu lo savi cove a tot hom qui pren negun saber que porta sa puya e son tractament an profit e antendre so que apren de manera que sen pusque aydar en son loch e si aso no fa no aura profit ne altre fruyt levat afay e trebal axi com cel qui a trobada I. mont daur e per pesa que no la ages a portar logua homens apoch apoch feu lo tirar als homens e cant hac esplegat ana a la casa pensant que tot laver fos justat atroba que cascu dels homens lageren a lur case portat e axi no ach levat lo trebal sino lo afay del cavar per ço com nol guarde nel precure ben. Diu lo savi que el no a compliment tro que hom lo mete an obra. Diu lo savi cerque saber per ço que ten profit que qui vol met an obra no complex son anteniment. Demanaren a Alexandre—per que honres mes ton mestre que ton pare—per so com mon pare ma mes an vida finable e mon mestre an vida dura-

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés, titulado *Miscellanea ascetica*, fól. 1.

ble. — Seny es pus noble que negun horament. Seny es atrobat de la ab pensament e saber ço perque astat que es molta es mercat levat de seny que con mes vas es pus car. Aquel a seny qui reta sa lengua e nici qui no conex sa valor. Qui a seny per so com conex e sab los vicis cuberts qui son an si no a goig de so que pert de ses bones obres. No a senat sel qui conex be e mal mas cel qui conex de dos mals lo milor. Qui a seny es pregat de aver bon nodriment e qui es nici fuxli amich vér. Del hom es son seny e son anamich hora dura. En la peraula conex hom lo misatje del cel quil tramet la valor e per lo present aquel quil presente. Qui es preguat de si matex mostra que ha poch seny. A major ops saber bon nudrimeut quel cos menjar ni boura. Qui seguex son seny no era e qui segex sa volentat penitsen. Seny es bon castiguador e bon servador e seny es quis mostra so que a celat e balance de ço quit dona ton dret. Qui no a seny no es senyor de sa ira. Dix lo savi fort es qui conex son seny e son saber e sa valor. Mes val mal volença de senat que benvolença de nici. Qui a seny cove que no age nom e quin es freturos no cove que age nom sino de figura. Qui a seny no visita cels qui fugen del ni conten noves a qui no les scolta. Diu lo savi seny es de hom de Deu e de bon nudriment guay el hom deus apodera tota res. La pacio que es partida a la gent del segle es an dues coses guardador e guardant el guardant es laver el guardador es lo seny. Diu lo savi qui a seny aconortes de son trebal per dues coses la I.ª per goyg que a de so que li es romas laltra per ço que ben

storca e lo nici donas gran dol del trebal que a an duas raons la 1.ª per dol que a de so que a perdut e laltra per reguart que a de so que li es romas que no ho perde. Cant es complit lo seny minuen les peraules. Dix I savi an lom ha IIII compleccions seny niciesa sinplese e volentat lo seny es contrari de la niciese e la simplesa contrari de la volentat e la volentat contrari de la sinplesa e hom es senyor de tot. Qui fa be an guardo e qui fa mal esna punit. Diu lo savi en pus avol stament es qui es freturos daver. Diu lo savi qui repta lo nici per no a seny es axi com qui repte lorp com nos veu pus es natura tanta a tota cosa qui sia molta es anamich de la natura. I. menjar ne ve de molts.

Del menjar.

Aleuje ton menjar e seras segur de tota malaltia. Qui cominalment vol usar no a trop si saguart. Qui a seny jaquex ço que ama per ço que no age a pendre so que no ama. Malaltia natural axi es la malaltia al cors com lo sabo al drap quil adoba el afina. So que menjes ab talent menges tu mas so que menges menys de talent es forçat ço que no auria talent. Menjar poch de so que a afany val mes que menjar molt de so que li e profitos. Ans que sies malaut apodera totares. No sies cuytos de nula cosa de senament. Qui te celat al metje son vici es longuesa de malaltia.

Del Secgle.

Aquest secgle ho laltre es axi com hom qui a II.es mulers que si la I.a es pagada ,irexse ab laltra. Lo secgle es aytal com cel qui dorm he somia so que vol he no vol he depertes. Prim aquest secgle per dida e laltre per mare. Qui esta en aquest segle es axi com lostaler sen deu moure lo... tat de ventre retut. Aquest secgle guaya hom... (1) aver he laltre ab bones obres. Dix I. savi mon fil viu aquest secgle per laltre et guayar los as abdosos e no venes laltre per aquest que perdrieslos abdosos. Lo temps castigua cels qui romanen per cels qui sen van. Diu lo savi axi es com sinat lo secgle a tos antsesos com si eren ara a tu axi com als anganats anganara a tu. Lo segle menysprea sels qui solia dar a menjar. Lo secgle es casa de temps sabut. Qui tramet hom a casa durable no a posança. Sel qui jaquex aquest segle tro que nos placia que sia tost ab sos anamichs. Lo segle es axi com serp qui es blana de tast e auciu hom ab lo fiblo. Qui es abaniduat al segle de so que vol donali dema ço que no vol hom. Guaye aquest segle ab amichs e laltre ab bones hobres. Cant es lo cors malalt e ple davols humos no li profita menjar ni boura axi lo cor

---

(1) (ab)

qui ama aquest secgle no li te profitament negu. Diu lo savi menysprear aquest secgle es posansa a la anima e al cors. Dix I. savi aquest secgle agreuge als bons e plau als avols e es axi com lausel que com mils cante metlo hom an gabia. Dix I. savi aquest segle exalte los avols e enclina los bons axi com la balança qui alça lo poch e enclina lo molt. Lo secgle es carcer del creent e pereys del menyscreent. Digeren a I. savi—cal es aquel qui conex aquest secgle—dix—aquel qui no a bon saber de benenanse de trebal.—Damanarenli qual cosa senble mils al altre dix que so que roman del secgle ab so que es pasat. Demanarenli que es temps dix III dies. Ires mestre castigador e jaquit son saber. Vides compano de que as gran desig de aver e estar ab el e el es cuytos de partirse de tu dema es scarn no saps si seras de sa compaya ho no. Dix lo savi si no fosen los honrats despoblar sia lo secgle. Demanaren a I. savi—que es aço de que deu hom esser cuytos—dix—per laltre segle axi com si dema deviets morir a guayar aquest secgle axi com si tots temps devie hom viure.—

De fer ben.

Fe ben per custuma e mal per ops. Qui fa mal en ci matex lo porta. Dix lo savi fil digues que mente cel qui diu que mal ab mal samorta e siu vol provar que

faça dos fochs erexats si amorara la l. laltre mas ben amorta lo mal axi com laygue lo foch. Dix lo savi fe ben si vols que ten facen. Qui no a poder de fer ben jaquesques de fer mal e fara ben. Qui pense an be cove que hobre e qui fa mal cove que sen jaquesque. Dix lo savi fe aquel be que pusques si ben ses poch que ja no fariets lo molt si lo poch no voliets fer. Nos prove qui es bon faent be mas proves jaquinsa del mal. Mal qui no a durade val mes que ben qui no a durade. Dix lo savi fort me maravel de cel qui diu ben e no es an el com se alegre de cel a qui dien mal e es el qui sen irex. Demanaren a l. savi—qual es la cosa de que a major bonesa —dix—fer ben a sos parens.—Qui consela fer ben aytant val com cel qui fa. Umilitat cerc la valor a esser umil a avant valor es major valor que res. l. valor qui no es humil ansi no es honrat per la gent. Lo ben cant crex de honrament es humil a el e vi (1) ab honrament es altiu. Sia ta care humil e ta paraula sinpla e seras amat per la gent mes que sils daves aur ne argent. Mes val anar a nici umil que a franch savi altiu. Dien que un hom desturava l. savi e anaval asajant e desourant entro a la casa dix lo savi umilment—sit a romas res que ages a dir diu e veten not trop neguns dels fols.—Si no auras aquels bens qui es umil ab honrament e perdonant avent poder fort es bon perdo specialment avent poder. Sel perdona qnin a poder de venjar. Aquel perdona quis tarda.

---

(1) (e vici)

Tardar es cuyta de penedir. Obeex prechs de cels quid demanen perdo. Qui atoga la errade es rao que li cia perdonade. Lo bon saber del perdonar val mes quel bon saber del menjar. Dien que I. manava anciure I.ª gran compaya de catius e dix I. dels catius — Senyor nos avem fet gran mal eram quin be faras tu an perdonar. — Dix lo rey — no ya negu tan bo com aquest — e mana que auciesen. Humilment ve damunt la terra daval nu de pus altius. Altive fa morí aquel qui la. Qui es porgut de si matex sonne molts quin son despagats. Aquel qui es argulos que no vol parlar diuli hom parlats que Deus parla a Moyses. Tota vergoya es bona. Si no fos vergoya aucierense les gens. Tot hom deu aver vergoya an si matex. Qui a vergoya de la gent e de si matex conex hom que poc val. Mayor vergoya a cels qui es ben daquels quil loen que no aquel qui es avol de quels quil repten. Diu lo savi fort es bona vergoya an especial an fenbres. No faces res an celat de que ajes vergoya an descubert si era subat. De qui es pocha sa veritat son pochs ses amichs. Qui es verdader creu hom que es mensonegues e mentider no creu hom ses veritats. La veritat es balança de Deu qui va per dretura. Lo mensonege es mensonege del diable qui ve per falcia. Lo pus amargant cosa qui cia an lo mon es veritat e no la poch soferir levat cel qui la conex. De tot hom fa bon hoir veritat levat de juglar que si vol dir veritat no creex damichs. No diu veritat lavat fadri horat e anbriach. De la veritat se irex hom.

De masa parlar.

Qui parle mase no es segur de erades si no es savi ho bon parler donchs sies escoltador calant. Diu lo savi la valor que hom sobre les besties es lo parlar e lo entendre e si hom cale e no anten es bestia. La paraula forade so que no foradaria la lengua. Tot hom del fruyt de la lengua menja. Diu lo savi no digues paraules que depuys ages a dir no placia a Deu que jo les aya dites. Qui diu de negu so que li es greu dien del so que no li sap bo. Diu lo savi la lengua es de tayl e fa gran tal. Diu lo savi de tota nafra garex hom levat daquela que fa la lengua. Qui molt parle molt ere. Quant es lo parlado honrat sia lescoltador asenat. Diu lo savi tot hom poch conex en sa paraula si hia compliment de seny axi com lo cantar que si hom lo fer pot hom conexer si es tranjiat ho cencer. Dix hom as conegut qui usa an so que usa de fer an sa valer. En masa riure an masa tenir solas erra molt per masa parlar ei vas respondre fa i vas erar. Calar es saber e sone poch quin usen. Parlar es sach de eradea. Calar es profitos a les gens e als aucels. Quantes paraules digueren IIII reys dels quals se avengueren la I dix—jom son repres de so que he dit moltes vegades—lo segon dix—jom puch tornar de so que no he dit mes que de so que e dit—lo tercer dix—quant he dita la paraula e poder en mi e si no la dich e poder an ela

Io (1) . . . . . .

. . . . . .

Qui a poch no es poch. No ages vergoya de donar que pobresa as menys. No es franch qui per sobras daver usa mas aquel es franch qui a poch e dona. No sies franch de donar al hom a qui no tany aquel donar an aytal loch es cobeesa.

Del avar.

La pus avol cosa que hom pot aver es esser avar e volpey e es lo milor que fembra pot aver. Aver es avol per ço com dupte la merçe de Deu. Avaricia anderocha la hobra de la valor. Diu lavar no dons que Deus es pus noble e pus franch que res demanara que no ages ops be es ver si volchesen seguir la volentat dels pobres de donar de ton aver seriem an pus avol stament que els. Qui dona son aver dona a sa anima per ço com no pot aver durade menys del dix que no guarde hom de trebal. Mon fil sies a la gent axi com cels qui jugen als daus. Prin del lur e guarde lo teu guardo so que as que mes es ser avar que demanar a avar. Qui es rich es axi com lo mul e lase qui porten aur e menjen pale e ordi. Qui es avar de son argent als pobres trametli Deus ira de senyor.

(1) (Faltan tres folios en el manuscrito que debieron ser los XVI. XVII y XVIII).

Del enveyos.

Qui es enveyos a menys alegria que negun hom. Lenveyos pensa que si tu as saber que el lo puga aver. Enveye menge les bones hobres axi com lo foch menge la leya. Bastament ha lenveyos que aje ira com tu as alegria. Tanir mal volença al cor es axi com amagar la brasa en la senra. Qui es prop es luy ab mala volença e qui es luy es prop ab bona volença. Diu lo savi mon fil no compres mal volença dun hom per ben volença de molts. Erenustat antra parens es axi com qui met foch an I. gorch. Ama tos parens e tos amichs e faras greuje a tos amichs. Fill es frayt del teu cor. Ama ton fil e castigal be. Ton fil es ton senyor V. anys e V. ton servicial e V. ton conpayo e puys gran amich. Demanaren a I. savi qual fil amave mes lo poch tro que es gran o lo luy tro quel veg e lo malat tro que es guarit. Digueren a I. philosof—per que no vols fila—per ço com los ham e nola vul.—Qui castigue son amich fa greuje a son amich. Diu lo savi qui castigue son fil com es poch an goy com es gran. Qui no fa seure son fil de poquesa la hon li es greu no siura com sera gran la hon li plaura. Qui a germans a ayton. Hama tos germans per ço com son honrament ab benenanse e aytori ab trebal. Bon germa es aquel qui oblida tota erade e no sen vol venjar e ta fet plaer e no to regita e no ten fa redret. Avols germans son axi com arbre

de foch qui crema la I.ª rama e laltre. Bon hom de son metal de ton germa. Ayda a ton germa a tort i a dret. Bon germa es aquel quit aida de la guerra del temps.

De amor.

La amor primera es amor. No fo triat lo partit levat per conexer lo bon saber de la amor. Ira de amador tan poch dura que no a ops scusador estiu. Ira de amichs es axi com pluga de stiu. Aquel es stray qui no a amichs. Tanta res damichs es bo levat lo partit. Demanaren Aristotil—que es amich—I cor ab dues coses.... et en amor daquel qui no ho fa per ops quet age.—Not fiys an amor de senyor sit vol mal lo majordom. No ajes privadansa ab aquel quet honra per alcuna cosa quet aje ops de tu que ten aura so que aura ops menysprearta. Si trobes ton amich feli loch e comensel a saludar e cridel per lo milor nom que age. Les amich son de III.es maneres la primera son axi com a viande que no pot estar menys dela la segona es axi com la medicina que a hom ops a vegades la terça es axi com la malaltia que no la hom ops nul temps. Honra lamich de ton amich que mes operara que si honraves el bon amich e bon privat es axi com bon specier que si be not dona de les specieries donat de la bona hodor e lavos es axi com lo ferre qne si no creme les vestedures fat afay ab lo fum. Amor es defeniment de cor defenat. Mes val sol estar que

ab mal par. Qui pren tota la gent an I. grau no h
amich tota hora mas no prova tro als ops lavos amich
es aquel quit es abandonat ab largesa e no ajude a la
carestia. Diu lo savi qui vol conexer home demaner
aquel à privat. Ama cel qui not ama tro quet am hom
Guaya ab amor so que no pots guayar per força. Di
lo savi aquel hom que jo e mes amat es cel quim di
mos vicis antre mi e el. Dix aquel es savi quis guar-
de de sos amichs e de son amich als ops no a ops pa
rens ne amichs ab ques venjen de son anamich. Di
I. savi faet faent bones hobres e veent bones custu-
mes. Dix I. savi lo milor consel que tu pots fer an fe
de tos amichs quels gits a ta amor si fer se pot. Di
Plato quis vol venjar de sos anamichs deu cercar e cré
xer sa valor. Un hom viu savi qui pregave Deus que
guardes de sos amichs e dixli—per que preguats De
queus guart de vostros amichs e no de vostros ana
michs—e dix—I. (1) puch guardar de mos amichs e n
de mos anamichs.—Dix I. savi major profit segex hom
de son anamich que de son amich per ço com hom se
guarde de errar per que son anamich no sen venje e
nou fa de son amich. Lo nici a sanamich de si mate
com sera amich daltre. Guardet dequel qui avore
vostro cor. No ages goyg de privadesa de anamich
que axi es com laygua que ab tot ben ses calda cau
sobre lo foch e alciulo. Not fiys an amor de anamich
per ço com lanel del fet siu en amistat e per ops que

(1) (jo)

ha a hom mostra amor e cant a trobat ço que a ops torna a lanel de son fet e es axi com laygua qui escalfa lo foch e cant lan levare fredor. Demanaren a lop cal cosa tes stada pus greu —dix — lo goig dels anamichs.—

De fenbres.

Fenbre a cor de diable. Legesa es acordador de fenbres. Contrasta ab ta volentat e ab fenbres e fe quet vules. Seny de fenbres es en sa balesa e balesa de hom an son seny. Dix I savi mon fil ve derera lo leo e lo drago e no veges derrera fenbres e dix pregua Deus quet guart de les males fenbres e tu guardet de les bones. No loets cativa qui cost poch ni donzela qui aport molt axovar. Qui es novi pensa esser rey. Bones foren les noses sino fos la mesio. Demanaren a I. savi—que dius de pendre muler—e dix que es bon saber de I. mes e aucia de tostemps. Demanarenli—que dius de fenbres —dix que axi son con a baladre qui a bela fula e bela flor e si hom ne menje mor hom. Plato viu I.ª donzela qui axia la finestra e dix—aquesta no hix per voure mas per tal que sia vista.—Viu I. casador qui parlave ab I.ª fenbra e dixli—casador guardet que no sies casat.—Seny de fenbra es an son saser e cant sen leva cauli. La vida del hom esta an tres coses anpla casa molts servidos e bela dona. Avol vida es an III. coses avol vey e fol fil e muler ab avols custumes. IIII. co-

ses son letjes e altres IIII pus leges avaricia en rich e ira an savis e falsia an jutges e leyg parlar an fenbres. Quatre son qui nos sadolen ul de vesser e oreles de oir et terre de pluye e fenbre de home. IIII. coses son qui aucien lom qui masa les usa amar fenbres e casar e joch e vi.

De ben struch.

Bela esperansa es comensament de bon astre. Aquel es ben estruch qui viu molt e veu an sos anamichs so que li plau. Aquel es ben estruch a qui Deus dona bon seny e bona gracia e compliment de volentat e amor de la gent. Aquel es estruch qui per altre sa castiga. Aquel es mal estruch qui nos fia an nugu per avol dupte que a. Cel que en negu nos fia an el per avols obres.

De ansia.

Ansia es mitja valesa dix lo savi. Si duras lo dol axi com comença anciuria hom. Dix teta res comensa poch e crex levat lo dol qui comensa gran e minua. Tristor es malaltia del cos exi com la dolor es malaltia del cors. Guardet de ton germa com es felo.

De ira.

Qui segex sa ira pert son bon nodriment. Ira es rovel de seny, e no conex cel qui fa ben no mal quen aprengue. Ira de nici es venjade an paraules e ira de savis an fet. Qui sirex ab cel qui no ha poder longua es sa ansia. Qui es senyor de sa ira no es senyor de son bon nodriment. No es avol falonia daquel quis assje debades. Aquel es avol custuma qui no es senyor de sa ira. Lo nici no es senyor de sa ira cor si no ofes savi fora. Qui segex sa volentat dona al anamich so que vol. Contrasta a la vostra volentat axi com contrastes al vostro anamich. Quia esforsa ab sa volentat es feble de consel. Contrasta a ta volentat e no faces ço que vol que ta volentat es anamich e contrastant a amich. Si vols esser segur que ajes so que desiges desige so que pots aver. Qui es senyor de sa volentat es sagur de no haver trebal. Si not volen donar so que demanes si ta falonia sobra tu matex per lo demanar que sobre cel qui not volra donar per complir ta volentat. Flixet de ta volentat que faries contra ton seny si la complies. Diu lo savi qui consegex compliment de so que vol deu aver regart que apres no aje so que li sia greu. Qui vench sa volentat no a seny son saber. Riquesa es paratje de cel qui no na. Dix lo savi jo he bastament mes que negun rey. Demanarenli com — jo e bastament prou com el a molt e no li basta e el au-

ciea de molts e jo no de negu.—Haver honra lo viu. Laver fa amar son senyor. Ordonament crex lo poch e lo mal mester degaste los molts dines. Son vostres les nafres del temps. Laur an la casa es axi com lo sol an lo segle. Dix I. savi—mon fil no sia la formiga pus certa que tu que ajusta an lestiu so que a ops an livern.—Mes val sperar so que hom ha que so que hom no a. Riquesa de cor val mes que riquesa de aver. Lo aver no pot tenir profit si no partex de Deu. A vegades auciu hom per son aver axi com hom auciu lo paho per les beles plomes. Laver es rel de ancia e de trebal per ço minuats vostra ancia. Dix laver se vol servir e qui servex altri no es franch. Dix com menjen ton aver ab I.ª ma menge tu ab dues. Lo pobre a menys anamichs que lo rich. Qui sofer pobresa a gran sa fe an Deu. Lo pobre a fe de esser rich e lo rich dupte de esser pobre. De la valor de la pobresa es que fa hom neguna cosa contra Deu per esser pobre axi com fa hom per esser rich.

Del freyturos.

Esser freturos de la cosa val mes que demanar a cel qui no li tany que hom li deman. Bona fora la pobresa e lo acaptar si no fos Deus vos en do. Pobresa es ajustament de molts vicis. No se qual es pus avol ho mor de rich ho vide de pobre. Les morts son dues mas la pobresa es la milor. Tres coses no han consel

balara ab enveje e malaltia ab velesa e pobresa mesclade ab peresa. Conort de hom pobre mes val salut que aver. Despei ton holi et torn pobre contaras noves de reys.

De loar lo benifet.

Loar benifet es manera de crexer aquel . . . . . quit a fet plaer e fe plaer a quit loa. Quit loa per poch merex molt. Qui pren plaer daltri es çatiu del plaer tro que la gardonat al menys loan. Si ta ma es breu de retra guardo sia ta lenga larga de loar. Qui no loa Deu ne honrar homens. Benifet no pot durar si es neguat e nol col si es vedat. Dit lo savi guardet no sia lo ca pus conexent que tu que si hom li dona del pa no ladra. A loar benifet e servitut e retre guardo es reson. Benifet es comande. Si es franch loa lo poch si es avar menje lo molt. Mes val loar e bona fama que aver que alo roman e lo aver sesplegue. Demanaren a Alexandre—de qual cosa as haut major plaer—dix—com e haut plaer de retre guardo a quim feu plaer molt mes que el no men feu.—Deus retra bon guardo a quins ne trau nostros visis. Sofarir es manera de cels qui als no poden fer. Soferir es an dues maneres soferir hom so que no vol e soferirse de ço que vol. Qui no sofer I.ª paraule houna moltes. Qui vol viure se guart de erades. Masa contunuar es condiment e es atorgament de la erade. Acompayet ab cel quit ayda

al temps que el sap la manera. Qui compre so que n
a ven so que a ops. No ya tan bo misatje com lo d
ner. Laur e sora an la mesio es mig guany. Amatsv
com a germans e mersen astranys mercades com
irex la roba li alta. Qui creu coredor roman menys
dines. De tota cosa es milor mercat com es hom aju
ta e lo temp . . . . . pen. No loa lo mercat si no c
quin a guayat. So que nos vem es car si as (1). . . .

. . . . . .

Noy a milor amich que salut ne major anamich q
malaltia. Dues coses no conexen hom tro que les pe
salut e jovent. Ab la dolor de la malaltia conex ho
la delçor de la sanitat. Si ya neguna cosa damunt vi
es sanitat. Si a neguna cosa aytal es riquese. Si y a
neguna cosa damunt mort es malaltia e si es negu
cosa aytal es podresa. Qui puye a LXX anys play
menys de malaltia. Guarits vostres malalties ab almo
nes. Dix lo savi ancie es malaltia de anima e alegr
sanitat. Qui viu molt pert sos amichs. Qui viu poch
li ve desastre sino de si matex. Pensa que ta vide
mesio que tan donade e que no la vules malmetre
que despendras e axi no malmetras ta vide. Mort
vide del altre secgle. No veyg veritat sens dupte q
parega dupte menys de veritat levet la mort. Mort
sageta anverinade. Qui servex e no fa preu hix mer
de loger. Aquel fa sobres qui fa tort per fer paler
altri. Si fas tort e sobres a pus minme de tu sies sag

(1) (Falta un folio en el manuscrito, que seria el XXVII.)

que tan retra guardo pus alt que tu. Fe servey e seras amat. Present fa hobrir porta tancade. Present fa gran loch al cos. Qui adenansa son present acaba so que vol. Guardet de mal compayo que axi es com lespasa qui fa bona vista e fa mal senal. Not acost a rey si es felo ni a la mar si es forts. Not acompayes ab mals que quils acompaye es leuge ancia.

Del mester.

Aprin calque mester per ço que si venies a pobresa no ajes mester negu. Guardet de contrastar ab seyoria de barale de pebol. Tratet de conexer tu matex abans que vules conexer altri. Mort ve a hom menys de comiat no oblits ela net oblide. Fort es gran castigament leximple dels morts qui si vol pensar. Pochs son cels qui an anvege de la mort e molts cels qui dien monsonegues. Not tars de penidre que la mort ve an dexopte. Diu lo savi fort me maravele de cel qui cerque aquest seogle e la mort cercha a el e es necligent e sab que non port storce. Un savi obrave l.ª case de cayes et demanarenli perque no obrave de festæ e dix—be sta a qui deu morir,—Qui es bo mor e a posanse e qui es mal mor e an la gent pensanse. Mes val la mort que avol vide per ço com avol vide es mort del cos e de la anima. Deus reta bon guardo a la mor qui trau les animes de trebal e les acosta a Parays. Qui no fa a sa anima ja nol fara a altri. Deo gracia Amen.

Finito libro sit laus gloria Christo.

MAXIMAS POLITICAS. (1)

Aseren fo gran savi e dix—lo rey reeb dan per V. coses so es per furtuna de temps de grans sacades e per minua daver e de conduits en los a almatzems per usar molt ab fembres e an daports per aver males maneres de no esser dreturer e esser de cruel pena lla on nos marex. La V. es per aver molts anamichs e contrastadors.—

Les millors maneres quell hom pot aver son que sia franch e vartader.

Lom franch no pot aver mala vida ni al vartader no pot esser denostat ni lumil desamat ni al masurat an son comptar malalt ni aquel qui guarda be an so que fa panadir.

Nos cove al rey quis fiu an aquell quil menysprea ni an hom molt copdicios ni an hom qui age soferit gran pobrea ni an aquell qui age fet tal arrade qui maresque pena per el ni an aquel a qui aura tolt son aver e son sanyoriu ni an aquel qui reeb dan per son ragnament e amistat ab son anamic.

Lo pus privat conseler del rey es lo seyn e al milor trasor es la obra e lo millor dels homens son aquells qui son vartaders e al millor adoctrinador es lo savi e

(1) Códices del monasterio de Ripoll, núm. 153. fól. 35.

la millor riquesa es aquella qui es guanyada on sa voll que fos trobade.

Cove aquell qui ha guanyat alcun ragnat quel guart faent iusticia car molt greu cosa es guanyar ragnat e pus greu cosa es saberlo guardonar.

Lo pus complit seyn es aquell qui si mateix coneix encare que age gran riquesa e aquel qui no sentristeix nis lixa de obair a Deu per naguna occasio que li asdevenga mas asper del bon guasardo.

Lo savi punya en alunyarsa lu dan e lo nici punya an acostarlo a si.

Cove aquel qui ha seya que acompanya al rey que si li veu fer alcuna cosa noible a ell o a sa terra que li trague eximplis dels fets que sesdevengren sobra tal rao per so quel desviu dallo enpero de guisa que no antena que ho diu per ell etc.ª

SENTENCIAS MORALES (1).

. . . . . .
. . . . . qui vol aver gloria faça que ell sia tal com ell vol resemblar. E diu Maximia que hom vell loa les coses passades e blasma les presents per ço com nostra vida piiora continuament que les edats dels pares son piiors que dels avis e nos som piiors que nostres pares e encare seran nostres fills pus plens de vitis.

Com hus ensenya tot quant hom sap.

Fills yo son vell e ia havets hoit dir com en ma fadrinesa e servit lo rey En Pere e apres en ma iuventut lo rey En Johan lo qual senyor per sa merce no contrastant que yo fos son sobrecoch sen volia que yo regis lo ofici de algotzir qui per mi indigne fo regit

(1) Códice del monasterio de san Cucufate del Vallés, titulado *Sentencias Morales*, fól. 1.º

Falta algun folio al principio del códice, aunque no gran parte de la materia, como se deduce por el contenido de esta página, que es, sin duda alguna, la continuacion del prefacio hecho por el autor, antes de esponer las sentencias.

fins al dia de la sua fi ond yo fui present. E apres seguida la sua mort tornimen en Mallorques en los consells e negossis de la qual ciutat per sort qui mi a portat son entrevengut longament don he regits diverssos oficis iureditials e misatieria de aquella per la qual rao e çabut en diverssos e grans actes dels quals per ignorant que yo sia mes romas alguna practica e hus. E mes avant vehets que yo continuu de legir diverços libres guarnits de seny e de saviesa e si en mi no... aquell saber que volguera ia fora meny si los damunt dits actes no fossen car sapiats que hus ensenya tot quant hom sap e lo cors del hom se nodreix aprenent e çoneix e enten raho en vehent. Adonchs legits e aprenets doctrina.

Car diu Jhesus fill de Sirach al comensament de ta iuventut reb doctrina e seras savi en ta vellesa quel vexell rete longament la odor que ell pren quant es nou.

Aristotil trantant de aquesta materia diu quel millor de philosofia sta en virtuoses operations per que del saber vullatsne obrar car lo saber es larbre e la obra es lo fruyt e hom qui no a saber es axi com ciutat menys de alguna gent.

E diu Sant Agosti que ben dir e mal obrar es condemnar si matex per son perlar e saber que no aprofita es axi com tresor qui nos despen. Los homens han diversa manera de saber pero lo saber dalgu no es res si donchs altri nol sab.

E diu Sanct Pau que no deu hom pus saber que la fe catholica no requer.

Diu Senecha que aquell ha ia gran part de bondat qui ha voler per esser bo.

E diu Tulli que totes coses que nos volen per alt coratge son obtengudes per virtut de cor e les obres nobles e bones han delitabla remembrança per lonch temps. Apres totes coses per laugeres que sien vos seran greus si aquelles fets ab enug e moltes vegades se sdeve que per be obrar munten los homens en gran dignitat.

Car diu Juvenal que mes amaria esser fill de Tercides o que semblas Ector que si Ector lo hagues engendrat e que semblas Tercides qui fou lo pus dolent hom del mon. E per tal podets conexer quel saber no ha compliment fins que es mes en obra.

Diu Sant Matheu quel arbre que no fara fruyt sera tallat e mes al foch. Adonchs qui no fara bones obres sera tallat e mes al foch de perditio o ver tribulatio per ço com la bondad dels homens no es complida sino ab bon saber e obrar pero membreus que la anima es fermança de vostres obres. E com en ma continuada amonestatio e doctrina a vosaltres donada pochs dies ha passats haiats la hu de vosaltres a mi respost quel Evangeli diu que algun no pot ben servir dos senyos ço es Deu e lo mon dichvos que lo seny de aquexa paraula no es tal com vosaltres entenets car totes quantes coses son plasents a Deu son agradables al mon sino una ço es la veniança la qual es molt diferent entre Deu e lo mon segons davall entench pus largament a tractar.

Del peccat de argull.

Primerament dich que neguna cosa no es vil sino aquella que Deu no fa ço es peccat car totes les sues obres son bones e nobles el hom fa mal en dues maneres e en pensament o en obra e aquell de la pensa es appellat iniquitat e aquell qui es en obra es appellat peccat.

Pero David en lo comensament del Saltiri nomena tres maneres de peccat la primera es en la pensa la qual ve per tentatio la segona es en obra la terça perseveratio del mal per la qual lom dona als altres exemple de mal afer e peccat no es altra cosa sino trespassar la divina ley e no obeyr als celestials manaments e com lo primer manament sie amar Deu sobre totes coses e ton proisme axi com tu mateix lo qual manament diu Sant Matheu que es pus agradable a Deu que algun sacrifici certa cosa es que servant vosaltres aquest manament servarets tots los altres e squivarets ergull per la qual raho serets amats per Deu e greyts per lo mon e es ben rahonable.

Car diu Job que si ergull montava fins al cel o son cap tocava a les nuus a la fi covendria caure e tornar a no res. Negun hom no ha tan pocha pahor de Deu com hom ergullos e qui no tem Deu de totes coses aura pahor e qui tem Deu no tem altri el hom ergullos

tostems atribueix a si e a sos merits so que a per gra
tia de altri el ergullos parent dona a sos parent
anuigs e treballs.

Diu Salamo que entre los argullosos tostems a cor
teses e com argullos ment cuyda dir veritat e per ç
diu Cerveri tals hia per argull tenen la bocha ubert
e tenen tanchat lo ull e no fan obra sérta.

Argull engendra enveia e anveia engendra falsia
falsia engendra descebiment e descebiment engendr
ira e ira engendra malvolensa e malvolensa engendr
inamistat e inamistat engendra bregues e bregues tre
quen la ley e guasta la ciutat quels ergullosos a tot
parts aiusten a ells enemichs e si algun es fet amic
de algun argullos cove que de molts sie anemich. E
argullos no guarda de hon ve mas la on vol anar.

E sabets que Deus nos feu de terra qui es lo pe
baix alament el argullos vol star pus alt que tots l
altres alaments e per ço a la fi tribulatio es medecin
per guarir la superbia car Lucifer axi com per natu
ra devia puiar es caygut per argull o per humilit
qui es virtut contraria de aquest vici e peccat guany
hom Deu e lo mon perque vullats considerar que a
com ha enganats e morts aquells abans de vosaltre
axi anganara e auciura vosaltres e axi com los dreit
res prenen guardo de les bones obres en gloria axi co
ve quels malvats sien per lurs peccats aturmentats
val mes lo hom avar o foll humil quel franch e sa
altiu. Obedientia e passientia son fills de humilitat
pascientia plora en lo comensament e riu a la fi e obe
dientia val mes que sacrifici car obedientia compr

voluntat. Deu dix a Saul que obedientia volia e no sacrifici.

Pero diu Alanus que alguna persona nos pot guardar de mal si no ha conexença de aquell e nosaltres sotn tan frevols e tan obsegats que abans conexem lo mal quels altres fan que no aquell que nosaltres fem.

Avaricia.

Fills si vosaltres amats Deu e vostre proisme per aquella amor squivarets avaritia car diu Aristotil avaritia es gran fretura. E San Geronim diu que al hom avar defall tot ço que ha e tot so que no ha car hom pus ha lo coben e pus li defall e qui poch cobeia de poch afretura.

Diu Valeri quel hom es rich per poch desliar e no per molt posseir e per ço diu que la pedra es refugi als arissons.

En lo mon quatre letgeses son la primera es avaritia de richs ira de savis falcia de vitios e leig parlar de fenbres e la pus avol costuma quel hom pot aver es avaritia e volpellatge es la millor que fembra pot haver quel hom avar tol los bens que posseeix a Deu e a si mateix e Deu qui es senyor dels bens e riqueses daquest mon presa poch aquells e tots los vitis envellexen en lom e lavaritia reioveneix pero lom avar no te la clau de son haver ans la te la fortuna.

Diu Pictagoras que aquell es rich que res no cobeia

el avar es pobre e tot hom avar fa mes per pahor que per amor e desconexensa abita mes en lom avar que en altre home el hom rich e avar es axi com lo aze carregat dor e argent qui no menia sino ordi e palla hoc ancara que hom rich avar no reb fruyt de la sua riquesa e null tems pert ancia.

Diu Cato quel malvat rich es senyor de son haver e no de si matex. Mes avant diu al rich avar que li aprofita la riquesa si per sa avaricia tostemps abunda en pobresa car lo rich avar de malla ha fretura com de moneda sie catiu e no senyor.

Diu Casiodoro que axi com la spenia no ret laygua si hom no la streny axi lom avar no dona res sino per força. E lom per tres coses fa crueltat per avaritia o per pahor o per cobeiança de dignitat e per ço no demanets consell a hom avar e siu fets vullatsen an aquell molt guardar e dubtar.

Diu Orati que la moneda o ella serveix o ella es servida perque ell diu yo vull sotsmetre mes coses a mi no pas mi a mes riqueses car la mesura de les riqueses es ço que necesitat requer el hom avar vol tresaurizar la sua casa don se vulla que vinga.

Diu lo Apostol que aquells que han cura de guanyar riqueses caen en tentatio e laç del diable e en molts desigs desordonats los quals acabuquem lon en mort de cors e de anima e qui malament aquista riqueses tots les despen que profit que vinga ab mala nomenada es dampnat.

Diu Salamo que al dia del iudici mes obrara iusticia que tresor e per ço lom deu mes amar ben des-

pendre que letiament guanyar car satisfactio en lome avar no ha loch perque donchs pus avaritia es axi reprensible haiats liberal franquesa ab tots aquells ab qui haurets a contractar e venscrets tot lo mon sius sotsmetets a raho car hom franch e liberal es senyor del mon.

Diu Aristotil que a vegades per lexar hom poch guoanya hom molt e per ço siats larchs en donar e no gens agres en demanar quel hom deu mes amar no pendre que no donar quel piior haver es aquell qui no serveix.

Pero avertits en so que diu Tulli guarda que tos dons no nogen a çells a qui tu los dones o a altri car qui dona a altri coses que li noguen ell no fa pas benefici mas malefici e molts son axi cobens de gloria que ells tolen als uns per donar als altres e qui pren malvadament per ben despendre mes fa de mal que no fa de be. E per ço diu Sanct Isiodoro que aquell qui tol a tort no dona res a dret.

Diu Senecha quim dona per vanagloria dona a ella e no pas a mi e qui dona ab trista cara pert lo do e lo guardo car hom pressa lo do segons la voluntat e qui dona sens voluntat lo do no li es greit.

Diu Sant Gregori que totes les terrenals coses perdem per guardar estoiar e guoanyamles per donar pero cell qui dona no degudament per dues vegades ço que dona luxuriant e meniant so que ha e si mateix. E si volets prometre atenets e si no iequitsvosen car mes val dir de no a son germa que dir hoc e tardar car triga denigra lo do e minue lo merit. E per ço diu

Salamo no digues a ton amich torna dema e donarte aço si tantost loy pots donar.

Car diu Senecha quel hom no sab grat del do qui longament triga entre les mans del donador e diu mes avant que qui tart dona longament pensa de no donar. E encara diu que de tant apoqueys tu la gratia com tu huses de triga que prometre de hom franch es de fet donar e donar de cobeu es prometre quel prometre es malaltia e attendre es sanitat e lo tardar es mort. Aximateix loprometre es com a nuvol el atendre es com la pluie mas qui dona ço que no ama no a largesa. E diu Pere Alberti que qui laugerament promet no ha cor de pagar e qui playn ço que dona no es larch car ell no dona per larguesa mas per vergoyna o per altra passio.

Diu Tulli que pus precios es hun petit do fet bellament que un gran do que ab pena es donat.

E Tobies diu quel do qui va al encontre e que es fet sens requesta sobremunta tota natura de do. Per ço com donarets haiats a memoria so que diu Tulli que la ley de ben fer entre dos es tal que la hu deu tost oblidar ço que li ha donat e laltre se deu tot jorn recordar de ço que ell ha rebut.

Per ço diu Cerveri si tu servici prens a molts o deus e sil fas maiorment a tots o deus celar e si algun nous sab grat de ço que li darets ell no fara tort a vosaltres mas a ell e cells qui fan retrets os peneden de lur do cremen tota la gratia hoc e una cosa es iactarse de dar cosa que hom nos pot retenir e vullats caritativament satisfer a cascun segons lurs merits e

conditio car si hun home per sperança de goanyar vos dona e vosaltres li retets cantar per paga ell no sen tindra per content. Mas avisvos quels bens factors qui fan be als altres amen mes cells als quals ells fan be quells no son amats de cells quil be reben quel ben factor ama per deute de gracia car ell es en loch de prestador e cell quil benefici reb es en loch de deutor e lo prestador ama mes son deutor que son deutor à ell. E yo crech quels bens fets son mills amersats als pobres bons que als malvats richs.

Que per squivar avaricia no sie hom guastador.

Enpero per stablir a vosaltres salut publica vos denunciu que necessitat es mare de peccats e son mes aquells quis peneden de trop dar que de trop retenir que dir no guarda hom de treball e dir hoc tol beneventurança car riquesa no creix per donar mas per aiustar e guardar e tot ço que hom dona a persona indigna es perdut e qui dona ultra mesura escampa e vessa so del seu e tost ve a la riba de amargosa pobresa. E per ço lom deu guardar son haver que per fugir a avaritia no sia guastador que si lom qui posseeix grans riqueses es avar ell no ha res e si es guastador no li durara gayre son haver.

E diu Plato que la terra devora los homens e lo guastador devora la terra. Adonchs mes val esser avar que demanar al avar.

Car diu Cato que cell qui son haver consuma follament als strans demana vergoyosament e la gracia de cell qui dona aminua si a ell cove pregar los altres.

E diu Senecha que neguna cosa no es pus car comprada que ço que hom compra en pregant.

Tobies diu aximateix que pregar es veu de miserable e paraula e dolor car aucell plomat no canta be. E per alguns es feta questio qui ancara no es dicernida qual es maior dolor la mort del rich o la vida del pobre ia quel pobre a fe que sera rich e lo rich a pahor que sera pobre pero cell qui ab pobresa de ben viure se ordona rich hom es car pobresa be amnistrada sab a una cominal riquesa.

Car diu Pictagoras que mes val malanansa qui prou te que benenansa que prou no te e qui a ço que vol no es pobre.

Diu Cato que pus segur passa hom per hun petit riu que per un gran e pregon flum. Lo pobre a menys enemichs quel rich e no es home al mon qui volgues haver totes les riqueses del mon per viure reclus e sol.

Dimostides quant volch maridar sa filla dix que ell amava mes hom sens diners que diners sens hom.

Car diu Socrates que departiment a entre riquesa e seny car riquesa pot esser guoanyada per hom avar e ab poch de seny mas seny no pot venir sino per gratia de Deu mas per ço com riquesa es hu dels tres bens de fortuna e deu cascun honestament voler aquella maiorment com lo linatge sens riquesa no es stimat esser de alguna valor car riqueses fan honrar lom vil que molta mala taca es cuberta per les riqueses e vuy

cascun ha tanta fe com a diner en la caxa. Lo diner es axi com iusticia sens anima per ço com ell es miia per lo qual les coses son egualades. E diners son enguents per les nafres del temps pero qui daquest segle vol mes de aço que li pot bastar donchs tot no li bastaria. Alguns han poch e bastals altres han molt e nols basta e per ço lom deu squivar los strems viciosos ço es avaricia e prodigalitat e anar per lo mig qui es carrera virtuosa la qual es plasent a Deu e al mon e stendre lo bras en tal manera quel muscle nos descobre quel molt el poch de mesura fretura e haver diligentia e fretura son anamichs entan que no poden habitar ensems e a gran necessitat gran diligentia que hom diligent a tart es repres car cell qui ha diligentia ab discretio tost aten ço que vol.

E diu Boeci que diligentia destroueix la grosseria del enteniment.

San Bernat diu quel hom negligent fa la casa ruynosa e aquella caura e perira car negligentia diu que es foch ences que crema la casa axi que negligentia es mala cosa mas piior cosa es son treball vanament despendre.

Luxuria.

Item que si amats Deu e vostre proisme squivarets luxuria e amarets castedad car hus de carnal delit que es la luxuria es destructio del cors e abreviament de

vida corruptio de virtut trespassament de la ley
gendra costums femenils.

Diu Cato no sies luxurios ni avar car aquests
son contraris a honesta vida.

San Geronim diu per ço que la luxuria ensut
anima aflaqueix lo cors tol la fama ofen lo prol
porta lanima a dampnatio que peccat de luxuria
maior infamia entre les gens que negun dels a
Richs ornaments son instruments de luxuria.

Diu Pictagoras que ver ornament de dona es
la castedad que no la vestidura de que diu Ju
que bondat no sacosta gens ab castedad.

E diu Sant Agosti que axi com la erba vert
prop laigua axi lo peccat de luxuria neix en lom
la vista de les fembres e per tal deu hom fugir e
que es legut per ço que hom no caia en ço que
legut pero aquell qui no fa obres de castedad e
son voler no deu esser comptat per cast.

Diu Sant Ambros que no es casta aquella qu
pahor es forsada de servar virginitat.

Salon diu que pus noble do de dona es vida
que castedad corrumpuda nos pot reparar per
na art.

Diu Santa Annes quel cors iames no es ensutz
no del consentiment de la pensa.

E diu Salon que aquella dona es casta de qu
ma dupta mentir ço es de que les gens han pah
mentir.

Diu Valeri que hun home avia una bella don
casta e hun gran senyor per nom Aprius Claudius

liala corrompre e lo pare de la donzella sabent aço aucila dient que mes amava esser omeyer de sa filla casta que pare de aquella mateixa corrumpuda. E aximateix se diu en lo libre Deuteronomi que si alguna verge era sposada e algun la havia corrumpuda o ella no ha cridat per tal que li fos aiudat que aytal verge deu esser allapidada.

En lo terç libre Dialogorum diu quel papa presta lo seu cavall a hun savi quel feu cavalcar a sa muler e apres com lach tornat lo cavall no consenti quell papa lo cavalcas daqui avant. Don apar que de gran reverentia es la quasta vida pontifical a la qual tan gran reverentia feu lo bistia inrational. E David qui era home rational mogut per luxuria de la bellesa de Berzabe feu homey e adulteri.

E Salamo fill seu per amor de Idumea adora los ydoles e falsa la ley.

Samso descobri a sa amiga la força que ell havia en sos cabells per ço que ell perde sa força e sa virtut e mori ell e tots los seus.

Aristotil e Merli foren desebuts per fembra.

Alexandre que fon molt virtuos e trihunfant senyor qui vence XXII nations de barbaros e XIII nations de grechs fo vensut per luxuria e per vi e a la fi mori per veri.

Grans senyors e princeps Troya e altres moltes terres foren destruydes per folla amor de luxuria segons recompten les istories de que romangueren ronechs molts castells e cremades sgleyes destryts monestirs de homens e de fembres e foren despoblades moltes

ciutats axi que negun poseidor en aquelles no habita
mas besties occupaven los lochs los quals primer
ment multitut domens ocupaven e tenien. Per que
par que hom luxurios qui per inmundes obres e p
folla amor qui es fondada en bellesa qui ve de volt
passa laugerament e qui ab sega pença e perverse
maneres vol incorrer tantes abhominations es axi co
a boch qui es bestia luxuriosa pudent. Donchs si l
explicables e males obres concorren en aquest vici
peccat de luxuria no es dupte que no sia desplasem
Deu e al mon e virtut de castedad per lo contrari
son molts homens qui hun per hun se defenen de l
altre e nos saben defendre de una fembra mas les c
ses acostumades inclinen e tiren lo cor pus aparell
dament a la amor e al desig que pertany a les cos
usitades qui al contrari.

De ira.

Encarus dich que si amats Deu e vostre proisme se
varets los altres manaments e guardarvosets de ira.

Car diu Cato que ira ampatxe lo coratge que no p
conexer veritat e sabets que ira es rovell de seny
qui no a seny no es senyor de sa ira que ira no v
esser regida e torbas contra veritat car lome irat
mes que no cove pero aquells qui sens ira contraste
a la veritat ab simples paraules no son orbs sino p
ignorantia els altres per malitia que calige de ira to

ba la vista e ira engendra manasses e troba armes per fer e dir tota malvestat.

Diu Aristotil que ira perlongada es manera de corregir molt fort e ira qui poch dura es manera de infant.

E per ço diu Plato quel seny no a ira mas mostrala.

E diu Senecha que ira e cuyta son contraris a consell.

Diu Tulli quel hom irat se pensa que la fellonia sia consell.

Diu Ovidi que la ira del foll es en paraules mas aquella del savi es en fets car la ira quis cela aquella neu al enemich. Moltes vegades lo diable se lexa de mal a fer per paor de Deu e lo mal christia iros no sen lexa per paor ne per amor a inclinarse a pietat e pascientia ni trempa la ira. E per ço donchs sciats pascients e benignes car mes val seglar benigne que no fa lo monge iros.

De guola.

E mes avant si amats Deu e vostre proisme squivarets peccat de guola que jatsia que sie destructio de la anima encara destroueix lo cors car glotonia es peccat qui consuma sanitat.

Que diu Cato que molt meniar e beure es occasio de malaltia car lom glot com ell no menia plora e com a meniat se pinet que ço que menie ab talent ell o me-

nie e ço que menia sens talent menia a ell.

Per ço diu Salamo que mes val temprança en v luntat que sabor en bocha car diu que qui no ha te prança prop es de malaltia e de mort e qui ha te prança no fretura de metge. Mes avant diu que v temprança compra mort. Encara mes diu com se convidat convida tempransa pero convit de meniart trels bons es aiustament de amistat e entre los m vats discordia. El hom glot ab ventre ple sospira e nitse e nos castiga e com glotonia plora temprança e molts son qui resplandirien per consell sino fos gola quils ha rebabats.

Diu Senecha que gran multitut de aucells se far en hun petit bosquero el hom glot per molt que me ge nos pot fartar de totes les viandes del mon pero terra menia a tots aquells a qui dona a meniar. Dom no haiats amistat dome savi que sie nodrit entre fe e glots que persona qui es glota de piment ab tan gr plaer lo beu ab anab de fust com dargent. Lom g comunament desiie lo vi e com es enbriach per fol paraules acusa son vici e algu no deu portar la cor ab la qual sab que deu esser pres e lligat. La taver es temple glorificat per los ambriachs e gola es an cedent preparatori de luxuria.

Car diu Sant Ancelm que lo golosament de les vi des comou la luxuria de la carn e lo glot malalt le ço que li diu lo metge e pren ço de que ha sabor que per son defalliment se abreuia la vida que en vianda contraria no troba hom remey si hom no cambia. E totes coses onestes deu hom fer per hav

sanitat quant mes que per squivar peccat de gola puxa hom conservar aquella.

Lemperador Costanti per salut volch donar tot son imperi car dien los pobres que mes val salut que riquesa car malaltia e velleza son raels de totes tribulatipns.

Diu Sant Gregori que una gran malaltia fa sovent estar temprat e amesurat aquell qui en sanitat era tot embriach de peccat.

E per ço diu Job que la malaltia del cors es sanitat de la anima quis les coses aspres maduren la pensa e an aquell ve mal per be qui de mal afer se abste.

Sobre aço diu Serveri que lo meniar deu lom desiiar per tal que haia vida e no viure per voler meniar que es vida hunida pero lo maior amich que tempransa es pobresa e abondar es pestilent veri el hom qui te triaga no deu beure veri per fiança daquella ans es lom de molt savia manera com sa voluntat obeex a raho.

De enveia.

E si amats Deu e vostre proisme squivarets enveia. Car diu Serveri enveia es causa de les iustes del mon que sell qui ab si la aiusta primerament confon. E enveia es de tan ambitiosa cobeiansa que ella vol esser riqua sens bondat quel enveios amagreix tot iorn de les coses grasses dels altres.

Lo enveios no pot soferir quant de negun altre ou ben dir. Lenveios se condol de tots los bens que als altres venguen e qui de algu no a enveia sera maior e si a enveia sera menor.

Al enveios es veiares quel avansament dels altres sia abaxament seu car ell desiie esser sobre tots e per la sua verinosa enveia no pot aturar en loch on hàia altres mellors que ell. E en aço sembla al calapet qui per ço com ell es verinos o enverinat avorreix tota cosa que sia pura e neta e per tal fuig de les vinyes quant son en flor car no pot sofrir la bona odor. E algun no deu haver enveia daltra bonesa qui bes confia de la sua pero costuma es del enveios qui a enveia del be que veu en los altres lo qual en si no vol haver.

E per ço diu Senecha daltra bona fama no sies enveios ne de la tua parler. Lo enveios no sta may sens dolor nel ypocrit sens temor. Lenveios dona consell an aquell qui nol damana.

Diu Cleobodo que mes nos devem guardar de la enveia dels amichs que dels aguayts dels enamichs car aquell es mal cubert e aquest es manifest que de noure aytant es pus poderos com hom meys sen dubta.

Axi apren al enveios com als fadrins qui alcansen los papallons que dementre quels ancalsen cauen en les fosses.

Diu Oraci que tot enveios desiie coses diverses car lo bon desiie fre e sella e lo cavall desiia laurar e yo —diu ell—iutiaria que cascun se tenga aquell mestre al qual ell es liurat.

Quel rey Husias iatsia que ab devotio se acostas per

encensar laltar fou greument punit e repres per ço com usurpava lofici qui no pertanyia a ell o a son stament ans pertanyia als preveres als quals Deu ho havia acomanat. E per ço diu Sant Pau que quascun se deu esforsar en servir Deu en aquell stament o ofici que Deu lo ha appellat.

Car diu Boeci que algun vici no es sens pena ne alguna virtut sens loguer. Finalment al envejós no fretura quel trameten misatge o algun per deute de son loguer car ell mateix se paga de son treball.

De peresa.

Item si amats Deu e vostre proisme guardavosets de peresa car peresa e tristor son veynes e per ço diu Salamo que desigs maten lo pereos e hom qui es pereos no fa gran son viatge.

E per ço diu Serveri quel pereos vol son prou e no vol e ades diu faras aço hoe no spermo al mayti. Perque diu Oraci tu perlongues los bons fets tu seras tal com lo vila qui vol tant sperar a passar laygua del riu que ella sia tota decorreguda mas ella corre tostemps.

E per tal diu Socrates quel hom que ha peresa anadeix en sa triga. Mes avant diu que la carrera per la qual lo pereos aconsegueix so que vol aquella destorba al savi so que demana.

E diu Ovidi que laygua qui nos mou soveny torna podrida. E per semblant diu Pallari que laygua que a

molt que es an la sisterna no es guayre sana. E e
apren al hom desestruch per esser occios e pereo
Lom occios desije oyr novitats.

Diu Luchan quel hom occios muda sovipt divers
pensaments e ociositat es mestre de molts mals. E
diu Cato que fa lom descurat que dona occasio
peccat.

Pero diu Sant Bernat tart poras lunyar mala fort
na de peresa e si lo pereos pensava en ço que es a v
nir res no li seria sobtos car qui en son temps no
la obra nos profita del fruyt daquella.

Pero diu Salamo que si tu no est pereos ton bl
vendra a tu com a font, e fretura sera luny de tu qu
senyor de les coses es lo recapte.

Lo anet vegue en laygua la luor de una stela e pe
sant que fos peix volchlo pendre e ney troba res.
un altra vegada viuhi un peix e pensant que fos
com laltre no si volch acabusar e endura per sa gr
peresa.

E per ço diu Isidoro que humana cosa es peccar
diabolical perseverar e angelical smenar. E aquest vi
de peresa entrels altres es dèl pus veces del mon e
tant quel hom pereos me par pus abil e mills dispo
per esser porch qui es brut animal que per esser per
sona e home rational.

De virtut de noblesa e de fama.

Fills ya podets veure que qui ama Deu e son proi

me squiva los VII peccats mortals e serva los X manaments en los quals penia tota nostra ley e qui aquells serva a la gloria de Deu e la gloria temporal e ab loabla vida remoguda veniansa serveix dos senyors ço es Deu e lo mon. E per squivar prolixitat e sumariament continuades les rahons damunt dites maiorment com lo libre de vici e virtuts tracta dels dits actes largament e difuse e molt pus distinctament que mon pobre saber no basta mas dichvos que si peccat no fos no fora ni malitia ne virtut pero moltes vegades los vicis simulen de esser virtut.

E per ço diu Plato que qui a pau ab les virtuts ab les vicis a guerra mas los folls tanquen les portes a les virtuts e obrenles als vicis publicament e manifesta.

Diu Oraci que virtut celada no es diferent de malvestat amagada. Los mals homens ayren peccat per paor de pena e los bons lo ayren per dreta virtut e per ço la virtut va e deu anar primera que no la honor.

Car diu Boeci que honor de virtut no fo atquisida per la dignitat mas honor de dignitat ve per les virtuts. E axi diu Senecha que qui volhe iutiar lom tot nuu lo deu guardar e iutiar.

Diu Salamo axi com ab virtuts pots ennobleir la novelletat de ton linatge axi ab vicis pots envilenir la antiguitat de ton linatge car moralment res no es bo sino virtut ni mal sino vici.

E diu Senecha que virtut es segons natura mas vici es son enamich. E per ço val mes resplandir per virtuts que per riqueses.

Les mosques seguexen la mel els lops los corsos morts e los viciosos seguexenlos los vicis. Virtut es abstinentia de cosas plasents e delitables.

E per totes aqueste coses diu Tulli quel maior heretatge quells fills han de lur pare e qui sobremunts tot patrimoni si es gloria de virtut pero la valor e noblesa del pare no val al fill si lo fill no val e es ho per si per ço com al mon no es res ho si ell no es en si ho mas lo vil hom de paratge de son paratge fa scut per cobrirse de ses errades cual mes lom virtuos fil de pobre quel vicios fill de noble.

Car diu Sant Geroni que la claredat de virtut es sobirana noblesa. E diu Alexandre que noblesa no es altra cosa sino qui aorna lo coratge de bones costumes. Donchs aquell no ha en si neguna noblesa qui usa vida desonesta que noblesa no es als sino resemblar en obres la natura que mes val e viltat no es altra cosa sino resemblar en obres la natura pus baixa que la sua.

Diu per ço mestre Arnau de Vilanova que alguna creatura no fa obres de noblesa quant fa so quis pertany a pus minnue de si car lo lebrer que cassa rates no es noble per ço car fa obres de gat ni lo falco qui cassa los polls de la gallina no es noble per ço car fa obres de mila mas si lo lebrer cassava ço que lo leo cassa e lo falco ço que la aguila preu serien nobles que tant quant lom es de pus alta natura aytant deu fer pus altes e pus nobles obres e ab pus alt e pus noble enteniment car tot vici es pus leig de tant com scell qui pecca es maior.

Diu Juvenal que de tant es lom pus blasmat del mal afer com les gens cuyden que ell sia de pus gran linatge que ab gran treball se conserva la gran fama pero aquella fama es mellor ques diu per la bocha dels bons que no fa dels mals car aquella es neta de tots crims.

Bona fama resona per tot lo mon e als bons resta fama en lo mon e premi eternal en lo cel e alla on bona fama se absenta tota virtut y defall e quant lom es tacat de mala fama ell a mester molta daygua pera si allavar. E donchs pus tan virtuosos homens testifiquen en los dits actes be es digna cosa que la peraula del hom savi sia creguda quant ses obres testifiquen a les sues peraules car lo ben dir no saccaba sino ab les bones obres e mes deu hom creure la obra quel parlar que molts son actors e reprenedors de hun mateix crim.

Diu Sant Jeronim per ço guartse del mal afer qui de altre aquell vol reprendre.

Sant Gregori diu dret es que la preycatio de aquell sia en menyspreu la vida del qual es menyspreada quel prevere deu confirmar per obres la preycatio que fa per ço que celle qui ell ensenya per paraules adoctrin per bon exempli quel foll e mal preycador no edifica lo poble en la religio christiana ans enderrocha ço que hi es edificat e tant com en pus alta dignitat es posada la persona indigna aytant se manifesta los seus defalliments e per ço maior desonor es a la persona idiota e ignorant muntar a grau de magisteri que romandre en stament de dexeble. Donchs no vullats

menysprear algun prelat ni persona per linatge u
per les males costumes.

Que la veniança pertany a Deu.

Segons damunt avets oyt lo voler de Deu ab lo v
ler del mon es tant solament diferentiat en la venia
ça car Nostre Senyor diu en lo sinque libre de la l
quels juheus appellen Addarim e per nosaltres es a
pellat Deuteronomi diu que la veniança es sua e q
ell la retribuira a cascu segons lurs merits. E per
algu no la deu usurpar a si mateix car si algun p
vada persona usurpava la iuredictio real cometria cr
de lesa magestat e aquest aytal axi com a culpable
transgressor de la ley seria incorregut en pena de co
e daver donchs quants mes aquells qui fan contra
magestat divinal. Sert be es necesari que Deu hi vu
usar de misericordia que segons ley culpable es aqu
qui sentremet daço que nos pertany a ell.

Diu Sant Matheu que tots aquells qui salvar se v
ran cove que entren per streta porta car la via per
qual hom va a Paradis . . . . . e molts passen p
aquella. E per ço segons Deu lo seny del home ab
deu esser inclinat a merce que a veniança e si lom q
es iniuriat en lo mon se vol veniar fa contra lo man
ment de Deu e ia la veniança no tol que ell no sie s
eniuriat. Mas lo mon mesqui ha intreduyt que la s
gona iniuria que es feta al adversari es appellanda ve

iança la qual lo peccador desestruch te a honor e a remey de la sua.

E per tal diu Cato que deport es als mesquins haver companyons en lurs penes.

Diu Pariando que obra de hom savi es no voler noure com puga que mes val haver gloria per enginy que per força.

E diu Senecha que mes val perdonar que penedir appres de la veniança per ço com pascientia es remey de tota dolor e qui dobla sos mals per dolor amplia.

E diu Aristotil que per segun fet no deu mostrar fallonia tro que en aquell fet haja pensat. E aço diu ell per ço com lo penedir es fruyt de la cosa feta sens algun scort.

Diu per tal Arnau Alexandre retarda la veniança tro sus la ira te sia passada.

Diu Isidoro mes val quet guarts de mal afer que smenar ço que mal hauras fet car maior victoria es vencre sos enamichs ab cortesia que ab armes e qui vol viure segur guartse de errades car tot hom qui es segur en lo dia present se deu tembre de aquell ques a venir que molt es perillosa cosa voler massa afectadament star viure perseverar en divisions bregues guerres e batalles. Mas proprietat del hom foll es voler noure e no poder e lom qui una vegada storç de una gran paor no es segur que non haia un altra maior. E aquell qui una vegada calsiga la serp e nol mord no si deu tornar altra vegada mas les males voluntats efollen los bons fets.

Diu Tarenci quel savi hom deu serquar spediment

ans de totes coses ques combata que mes val prevenre que rebre lo damnatge e pux veniar car lo ligam a met al coll qui provoca o aremoreix son enamich.

Diu Cato ques val lom sofirent quel fort que pus la gera cosa es moure la casa asvanada que asvanad casa moguda. Axi donchs que segons Deu val m perdonar per haver la gloria celestial que no haven gloria mundanal qui dura poch que aquest segle pu es per ond passam sens aturar e mal qui no dura mes quel be que no dura e per ço deu hom pend aquest segle per vida el altre per mare.

Car diu Socrates que aquest segle es cosa de trebl e de perill.

Aquest segle e laltre en la veniança son axi ec lom qui a dues mullers que com la una te pagadi ireix ab laltra.

E sobre aço diu Nostre Senyor en lo Evangeli que m com nos pot fer quel blat del camp sia ensems erba gra tot axi nos pot fer que ensems puxa hom entend en la gloria daquest segle e ser fruyt celestial ans m reix que li sia dit axi com dix Elies al poble quela d perque renquellaven de dues parts que apres bell io ve la negra nit.

E dia Tarenci aquel qui gosa descobre son pare q fara dels altres e qui no perdona a si mateix com p donara als altres.

Pictagoras diu que si la ma ofen ulls e les dents la lenga algun no pren veniança car siu fahia assi m teix ofendria. E per so diu lo desestruch guardati e pa que io garte vull.

Com lo mon diu que hom se deu veniar.

Per lo contrari diu lo mon al hom quis te per eniuriat mesqui pauruch com not venges sino seras appellat sach de iniuries e la memoria de ta honor sera del mon rasa. Donchs fe ta honor e no haies paor car diu Senecha quel hom pauruch veu los perills la on no son e axi disponte ab aquell preparatori quis pertany.

Que diu Tulli que lonch apparellament de batalla fa breu victoria. E si aquell ta feta tal ofença per guisa que ell ne port pena aquella que mereix que les penes deuen esser correspondents a les erros. E en lo mon virtuos la paor no ha durada car mes dura vergonya que paor e a cent paors I. dan que la ofença yrosa deu fer brava la tua pensa que si aquell se mor abans quet sies peniat tostemps viuras envergonyit quel hom pauruch e sospitos pus covinent es a morir que a viure.

Mas diu Senecha quel hom pus sovent a paor per pensa que per obres car la ocha ab pensa spaordida alsa hun peu per paor que aquella terra no sen entre ab ella ensems e aço es paor femenil e dolor e paor abaten les obres de virtut. E son tres coses de cascuna de les quals tot hom a tan gran part com hom se vol ço es paor e vergonya e ardiment. Donchs membreus que aytant dura la brega com lom cuyda esser

vensedor e en brega deu hom mes fugir coardia let[illegible] que no a la mort que hom que veia lo coart lo fug[illegible] no li aiuda car ab ell porta lo vergonyos carrech e a didament avança lom en batalla e vergonya rete ho[illegible] de fugir.

E per ço diu Vesesci que vergonya demantre ve[illegible] hom de fugir fa esser hom vensedor pero aquell q[illegible] mes que no deu ama la vida corporal laugeram[illegible] enlegeix letia fuyta.

Diu Aristotil quel hom no deu molt encalsar lo[illegible] qui fuig de brega.

Diu Lucham que fugir es letia cosa en la qual algu no cau sino per mesquinesa e per defalliment de cor pero be deu hom fugir quant have hun gran perill quel hom no pot sostenir. E lladonche lo hen fugir es gran peresa.

Si fets comparatio entre peresa e paor la peresa sera ardiment.

E si fets comparatio entre peresa e ardiment la peresa sera paor que ardiment neix de amor e vollpellatge de paor.

Mas lom se deu guardar de foll ardiment axi que ell no cayga en paor car cell es ardit qui ampren ço que fa empendre e que fuix en ço que deu fugir.

Mas lo pauruch no fa la hun ni laltre el foll ardit fa la hu e laltre e per ço savi ardit sera a duptar foll ardiment. No pot durar paor car ardiment corromp la peresa car lom qui ha paor fuig per totes coses el ardit empren totes coses e axi peresa es anar per lo mig entre ardiment e paor. Pero mes val

morir gloriosament que viure dolorosament.

Quel hom se deu lunyar de contesa.

Axi podets asi veure tota la diversitat e discordan- qui es entre Deu e lo mon. Perqueus prech queus lunyets de contesa e no haiats privadesa de homens occasionats de folls ni de viciosos.

Molts son per lo mon qui son tan mal acostumats e radicats en mal que a mitga requesta serquen roydo ab folls esguarts ab muselades ab paraules punyitives quasi qui diu a tu o dich filla ententi nora e aço los mou de follia dargull e de enveya e volense mostrar ardits e ferse tembre a la gent menyspresant an aquell e al altre.

E per ço diu Cato que qui a tots menyspresa a tots desplau. E cells qui volen esser temuts necessariament hauran a tembre aquells que ells volen quels temen. Per ço val mes esser amat que tement car los homens ayren cells qui temen.

Perque hom savi no deu fer per vent que veia an aquells sguarts. E deuse lunyar del ancontra ab manera innorant o dissimulada. E nos deu entendre en aquelles paraules maiorment pus del tot nou declara bastarli deu com aquell foll no lin vol o no loy gosa dir pus clar e axi o aconsella Salomo qui diu a tos enamichs fes tos ulls stranys e tes orelles. Car diu que qui soven membra e soven parla de son enemich sovent a

passio e apres pus a conexensa de la follia de aquell deuse tolre de conversar en loch on aquell sia car defugir de mal es saviesa. E a la fi aquell foll continuant sa bofonia Deu qui fa sos fets per ministres li prepara un altre foll qui a tot punt li diu a mitga requesta de cascu dientli que guardes o com nos axi o so que dius diuso per mi. E laltre replicant per lo veri de lurs paraules ladonchs venen a brega de que fan mal de lur prou e aci no si guoanya res ans son causa de criminosa mort que mal qui fa mal e piior quil pren. Don apres pot ell dir qui serqua mal el troba Deu lo endressa e aquell qui abans li difugi que digne sia qui sofresqua que deu paga que les coses poques laugerament se deuen remetre axi com a un petit.

Serventesch diu perdona tost pauch fayt com sesdeve e de leig fayt hages fera merce.

De contesa de par.

Encara fan mes los dits folls que com houen parlar algun tantost tantost ab gran arogantia dien lo contrari perque ells cuyden mes saber o mes valer o mes poder e per qualsevol daquests sia raho tot es discordia e gran follia. E per ço diu Jhesus fill de Syrach quel hom discordant e foll de paraules es spaventable a la ciutat. Donchs guardatvos de contendre e de parlar ab home discordant e foll de paraules per ço que no metats lenya en son foch que maior saviesa es callar per

non profit que parlar a son dampnatge quell foll com li defallen paraules ab aiuda de garrulitat recorre a la follia.

E son molts qui ab so de batalla dien verament yo valech mes que no fem vos.

Per ço diu Salamo no respongues al foll segons la sua oradura per tal que no sies fet semblant a ell.

Mas si per ventura se sdevenia que semblans paraules vos fossen ditas per algu nous no agrengeta. Car molto son los homens en lo mon qui valen mes o molt mes de vosaltres empero encara son mes aquella qui valen menys que vosaltres e doncha aius dien veritat nous fan algun tort majarment com per los lurs dits no es derogat lo vostre esser ni vostres fets no sen milloren ni sen piioren.

E diu Socrates que qui dona passada a les cases dona repos a son cor.

Diu Senecha usa pus sovent les orelles que la lengua.

Car per açò diu Plato quel hom qui molt parla e poch scolta les sues orelles e la lengua hixen de dret que les orelles son dues e la lengua es una. Adonchs les operatio deuen fer dos que no hu e si dien falcia ihi deuets dar menys nom. e algu no es hotiest esser estimador de sa propria valor car propria valor no merreix premi qui la laoll en propria bocha es fesca e sorda.

Diu Aristotil que james no veurets algun que ell mateix se lou que sia loat per algu.

Altres de meno stament dien aytants de mos predecessors havia en larcha de Noe com dels vostres e par-

len per arbitres e fastig han de parlar ab raho he
ver que del pus trist catiu que sia vallas mqro o tard
o de qualque nassio se vulla sia ni havia de sos pil
descessers en la ditu aicha com de qualsevol rey q
en lo mon e en una matexa manera son engendrats
nexen e moren los reys ela fematers.

Diu Josephus que nous ich entrarn en aquest mon
nous ich exirem, Pero experientia es mare de veritat
la que aquella comparatio sia magra e vana vosaltr
nous devets pensar que algun nous gos dir res qua
depplacia. Molts han perdonat a lurs enamichs donel
perque vosaltres no perdonarets als perqosos als negl
gents ne als folls parlers de aquest enganable mon

Com ha diferencia de hums homens a altres.

Encara dien mes que tots sem fills de Adam e E
e jatsia que diguen veritat no entenen que dien entra
perque Nostre Senyor Deu en lo comensament del mu
feu una grossa materia sens forma e sens figura la qu
appella Illem e de aquesta feu lo cel los angels los fi
mens los aucells les besties los peixos e los tres el
ments e tot quant es e daquell nom Illem ham pri
nom los alaments e posat que tot sia fet de una mate
ra materia cascun qui seny haia pot conexer que no
son diferenciades les unes coses de les altres axi e
valor com en poder saber e altres virtuts. Lo perqu
ell ho sap.

E per ço dix hun savi pus Adam es nostre pare e mare de tots aia Eva perque donchs no som tots aguals per nobleses. Respos ell mateix e dix degenerem los homens e per vicis son fets menors e virtut exalsa los seus per noblesa.

E daço frare Francesch Ximenis mestre en Teologia del orde dels frares menors ne tracta molt copiosament en lo libre de doctrina compendiosa. Mas no obstant aço jous ne dare figura e sperientia molt grossera aparent en lo mop.

Un vidrier fa de hun mateix vidre dos vaxells als quals dons diverça talla e a la hun met nom taça e al altre orinal.

E un jarrer fa de huna mateixa terra altres dos vaxells axi diversats de talla e de non la hu dels quals appella scudella e al altre berenguera e la taça e la scudella nasen hem en la taula propria e quiy metia la berenguera el orinal seria tengut per fell e lansaria hom aquells vaxells en terra. E per ço val mes lo loch en fan hom aseure que cell don fan a hom levar. Donchs si la cosa morta qui no es res sol per lo nom e talla quel hom hia donada es axi diferenciada quant mes la creatura rational virtuosa o viciosa qui per nostre Senyor Deu es stada formada. Pero no dich pas quel hom per talla ni per belleza de cors tan solament deia mes valer que per virtuts car diria follia que la beladre que a bellas fulles e flor quil meniava tantost morria.

En lo cavall deu hom guardar forma belleza e bondat e color. Mas cascun home deu hom presumir que

sie bo si lo contrari no es provat.

La belleza del hom es en son seny e seny de fembra en sa belleza pero mes val virtut de cor que belleza de persona car belleza de fembra es perdissio de ella e de altre.

Diu Sant Ambros que en la belleza del cors la vergonya hi resplandeix. Mas a la fembra sobre totes coses la fet pus ampla e bella quant a vergonyos aguard e temprat la qual vergonya si en lo mon es loada molt mes resplandeix en la fembra que al home.

Diu Socrates que de la belleza de la fembra qui podia tornar so que sta dins son cors a defora vehuia hom com es bella e neta e los bells homens comunalment son pus abtes a amar que a batallar. Donchs calhense de axi folles allegations car no saben quas dion ans son buyts de raho e de virtuts axi com tebal que sil tochats lança gran veu e sil obrits trobarlets buyt o axi com la ydola o ymatge qui per la figura mostra que sie hom o fembra mas dins si no ha sperit.

Per ço diu lo vercificador que sciencia jovent e riqueses tollen al hom conexer ell qui es.

E si ab aquell concorre alguna de aquestas coses quasi no es maravella si nos conex perque es gran seny respondre saviament al foll cortesament al vilu benignament al fello e humilment al ergullos car tot hom menia del fruyt de sa lengua.

E som tres coses qui no han durada hom barallador cavall saltador e odre de bon vi e per ço vagen serquar girgoles la hon ha panicalt que contendre ab pus fort de si es follia e perill ab agual de si dubte e

temor e ab menor de si gran vergonya. Perquem sembla bona cosa fugir a contesa e discordia.

Car diu Alexandre que totes les coses del mon nexen petites e tornen grans sino lo dol que nex lo maior que esser pot e apres va minuant. E per ço de cascun mal deu hom usar lo contrari car lo ase qui sovent cau porta la cosba pelada per ço com ha la ajuda de son levar tiramlo per la dosba arranquen les carres.

E prochvos donchs que vullats axi viure ab los menors de vosaltres com volrien que ab vosaltres visquessen los maiors de vosaltres e ota regada queus sotsvendra lo poder que vosaltres havets sobre vostres menors membreus que maior poder a lo rey sobre vosaltres car axi com lestament baix e minúe qui comensa à pujar en honor deu esser favorit per les notables persones no pas menysprisat car sovent lo lop es vianda de formigues e tal cosa la aranya mata punyint que lo leo no nafra mordent.

La ratta panada qui no es ornada no pot altres ornar ans de nits scarneix les aucells e si es trobada de dies los aucells la destruen. Axi que donchs cell qui ab moltes coses descorneix de moltes odses es blasmat e qui saviament serveix ha huna gran part de senyoria.

Diu Aristotil quel ben servidor deu esser viu en guardar la honor e coses de son senyor e mort en secret tenir e aquell no es bo ni leal servent qui ha vergonya de servir son senyor davant la gent. Car diu Salamo que negu no pot ben servir son senyor si nol ama.

De requeridor e defenedor.

Altres folls ha mès avant per lo men que son pu lers occupats qui ab tiranical soberguería volen a ta lur requesta volen munne de brega an aquells q sen volien lunyar. E per aquesta les leys dien e bu terrien que hom pot defendre força ab força e engana a engaiador. E per ço callar es lo primer saber segon soltar le terç delliberar e lo quart ea obrar n que hom deu defugir e escupar eqtella tant com el possible.

Car diu Tulli que nos devem fer semblant que dur tem e amem a aquells ab qui nos perlam.

Pero diu Plato que sius humiliats al hom flach la vors se ret pus brau e si li contrastats callara e contrastats al hom quius te en vil seraus pus brau sius humiliats callara.

E per ço si a tals folls homens no pot be scapa tostemps deu hom fer per guisa que hom romanga de fenedor si fer se pot e vaid com se vulla car iuste dolors porta quis vol veniar e al hom iniuriat no manquen pregadors e gran favor es donada contitua ment per la cort als defenedors e tot lo contrari al requeridors.

Lo defenedor fa obres de christia e no lo requeri dor e lo requeridor vol ofendre e per conseguent te ensemps se ha defendre e lo defenedor solament e

tengut à defendre e defenent guanya son loch e per hun valedor que lo requeridor haia si los parens son aquals lo defenedor val V. dementre e empero ques vulla regir per bon consell.

Car diu Tulli que poch aprofiten les armes defora si lo consell no es dins la casa e axi matein per bona ordinatio car sovent sesdeve quels pochs ben ordonats son vencedors de la multitut desordonada jatsesia que chascuns viuen ab trebal destructio o perill mas sovent passar perill fa menyspresar perills. E aço es quant en aquells que son lurs cors defenents son forsats de brega per la qual defentio poden lur cas dignament justificar.

Que deu fer lom que es iniuriat.

Ara vosaltres me pregats queus dign que deu fer lom quis veu eniuriat e en aquell cas que vulla mes entendre en la gloria celestial temporal que no en la gloria celestial. E yo per moltes raihons estich molt dubitatiu de tractar de aquesta materia ni donar consell sobre aquella. Mas sabent que ab vosaltres no pach res perdre dir vos e de mon pobre consell ço que men par e nous callare res que a dir façà en aquest loch e en aquest temps mas callare de les coses e altres partides de dins de les quals lo cor parla mills que la lengua que la scriptura los dictats la prosa parlen de diverses actes e los homens han diverses oppinions e glo-

sen e per diverses intentions e parlen segons lur calitat o complectio quel molto negre com bella diu be e los altres diuen ma. Perquels dich que en aquesta terra principalment on es proybit lo garreiar quel home que entrels altres ha conversar per tal que per aquells no sie menyspresat per mills satisfer assa honor tant com puxa deu disimular sa iniuria e nos deu absentar per ço que publicament nos reta iniuriat si deuchs la sua iniuria no es massa greu e molt aparensar la sua absentia e deyximents sils tramet dimoen menqsten e los bys publicats e manifestats pendenlock de veniança e armen los enamichs e aquells quilq grans gieuges e les grans nafres soste passientment e ab scilenci laugerament se pot veniar. E per ço vos dich quel hom de be no deu menassar mas la sua proesa deu fer tembre los enemichs e maiorment en temps de adversitat que no son bones manasses car lo manassar es cosa que aytant ne sab fer lo pus coart hom del mon com lo pus ardit. E qui menassa e nos pot veniar dobla sa onta e pert son parlar.

E si del tot en tots lom vol manassar no deu molt parlar ni cridar la que tot es errar per poch que sie e nos valla massa cuytar que pus lo deutor no muyra lo deute no mor car qui massas cuyta molt enpopegà mqs lo dit iniuriat deu consideras lo cas lo loch qui es ell ni qui es aquell ab qui a depertir.

E notats aci que axi com es gran diferentia de cavaller triumphant al cavallen civil axi es en tot altre stament.

Diu Senecha que qui fa sos fets à ventura aquest tal passa cors de natura.

La iniuria es stimada segons la condicio e grau del factor e dequell a qui es feta car amelles e aglens ab basto se abaten e qui volia abatre figues ne raima faria mes que nos deu.

Diu Tulli que en dues maneres pot esser feta iniuria a algu e per força axi com à leo o per frau axi com a volp pero qui per frau nou per frau pereix e moltes coses aconsegueix hom per stacia o per art qui hos podia aconseguir per força ans cascuna cosa fuig a son contrari si no li pot contrastar è tal cosa acònsegueix hom fugent que nos pot aconseguir encalsant.

Diu Senecha que qui res no pensa daço que es passat per la vida e qui no cura prevenre de ço que pot o deu advenir en totes coses menysnaba descuydadament.

Pero no faça tant com fer poria mas sa intentio sia per acabalar e que pus forçat sia per la vergenya mundanal que per crueltát deve manca. Car crueltat qui tant com pot no dupta de sometre e axecutar tots aquells e maiers mals que no son los mals comuns fa cruel fi caent facilment de la sua cruel cadira e donchs si per paraules se pot veniar ney meta les mans ne faça obra de impietat e si per metre les mans de colps es de son adversari asats reintegrat segons lo mon deuli prou bastar e no deu voler fer sanch ne homey que ab tant prim fil es texida la nostra vida.

Obra de bestia salvatge es e no pas de hom desiiar la sanch del adversari mes que la victoria e axi faça

sos fets ab deliberatio que les coses mal comensades a tart o negun temps fenexen be pero guart no set avantatge per tal que no li avenga axi com al molto de Perpenya qui ana un Arago per pomprour lana e cos fou alla tolguerenli la sua que cayda poder mes que seu poder matex.

Pero diu Salomp a tos enamich no dels los teu anys. E per co diuen los castellans que qui a su enimigo popa a sos manos muere. Car segons lo poci mes val asyatar sa dolor ab sanch dels enamichs que con goxa ab proprias lagrimes e ia que la dita venjança no sie plusent a Deu yo crech que aquella sola abstinencia que ha que no vol usar de crueltat sera a el algun remey de la sua pena pero apres que sie vehia nos deu glorieiar de la venjança per ell feta mas si per algun es del dit negoci tractada pau quey vulla dar di bon grat oreylla e si a rao se acosten no contenen pe les pugeses nos valla tan amplir la falda de hono que apres despux no la puga apostar.

E notats asi quel jorn quel hom fa pau per final sos debats fa sa honor e lo contrari car daqui avan en lo dit fet no pot reparatio fer no alguna abre viera.

Moltes altres coses concorren en aquests actes le quals per les rahons dampnt dites vos hum mes di de paraula que aquells reduyavos en scrits per q com la letra seria sabent los secrets de la mapaud pensa.

Com la victoria es incerta.

Aço es art qui boadment nos pot mostrar cine per pratiçha la qual pratiçha es stucia dampnada qui per actes provocatius e destructio ab promtitut de morir porta los homens a final perditio. Car los fets de la lirga no venen tota vegada axi com hom se cuyda ne volria abans es be cosa incerta axi com diu frare Anthoni Cabals mestre en Theologia del orde dels frares preyedors en huna letra que trames al duch de Candia ensemps ab lo parlament de Scipio e Anibal sobre la lur batalla comensant ond diu axi.

No trop entre totes quantes coses son jus Deu materia pus inserta que comprendre la rao e causa de les victories en les batalles car en una batalla yo lig que son stats vencedors los christians e en altra los infels e en huna los mes e en altra los menys e en huna los requeridors en altra los defenents en huna quell qui haria feta la iniuria en laltra lo iniuriat en huna lo iust en laltra lo peccador en les quals victories no es hom vivent que be hi pux asingnar alguna rabo.

E com qui dara rabo ne suficient causa perque stant Luys rey de França combatentse contra los infels fon pres en Egipte e mori en la presa. Deu es aquell qui sap perque ne la causa e la rabo lo quals dona consell dues vegades als fills de Israel que isquessen a combatre contra los de Beniamin e los fills de Israel

foren vensuts en la primera e segona batalla e no hagueren victoria fins a la terça.

Adonchs sis fa en aquesta perque Anibal qui fo ax victorios en moltes batalles fo vensut en aquesta. No ha mellor resposta sino que lo secret de Deu o sal clarament; si donchs ia no debiem que per ventur li fallirieb algunes coses qui solien donar grán speran ça de obtenir victoria en les batalles.

La primera es auctoritat de princep sens lo qual al gu no deu combatre car al dit princep es comenad la cura del ben publich al qual pertany stirpar ab guer ra o ab batalla los enamichs de la cosa pública.

La segona cosa es causa iusta car diu Sant Aguost que aquelles batalles e guerres son iustes qui ponen les iniuries e fan tornar a iusticia la iniuria colpablement domesa.

La terça cosa es la intencio dreta e correcta la qual deu haver aguard a una de dues coses ço es quel bé sia promogut o quel mal sia squivat.

La quarta cosa es folla presumptio car Deu tol cor als qui massa presumexen de lur força e per tu diu Sant Aguosti que cobeiança de voler honrs cruel tat de veniança coratge superbios iniquitat de rebelli e desig de senyoria fan culpables e iustes las batalles. E donchs guartse cascun de folla presumptio o que ho moga sens iusta causa e que en la bregà haia savies per companyona a la sua força car per les arrades s perden los iochs e tals arrades venen ab la exequui ensemps e aço es lo letouari on a de totes sabors pe ro la fi de tot qualsevol fet es lauhor o blasme.

De pau.

Diu Tullì que amor de ciutadans es força que nos pot combatre.

E diu Aristotil que pau en los fets de la ciutat es mantenguda mas los demen se combaten per alguna cobeiança que jatsia que no haia pus gloriosa cosa al men com la victoria pero nous es sarta ans la speranç de venure es congoxosa car gloria de batalla no se menya de sune. E per ço la pus bella cosa del mon es la pau que pau es huna digna virtut la qual Deu en son testament lexa als hons christians e benoyta es la iornada quel hom se desperta ab pau que sol per lo nomenar de aquella tota la cara se alegra e qui nomena guerra tota la cara amroça car lo fruyt de la pau es repos.

E per ço diu Salamo que mes val hun boci de pa sech ab pau que la casa plena de viandes ab renyina e baralla.

Diu Senecha quels homens viurien molt ab pau si dues paraules no fossen ço es teu o meu. Anibal qui tot lo temps de sa vida havia guerreiat contra los romans e vensudes diverses e grans batalles a la fi ço es en los seus derres dies com se degue combatre ab Scipio Africha verich ab ell a parlament dientli ab tals paraules—dicte Scipio que molt fora stada bella cosa si haguessem hauda cura per haver pau entre nosal-

tres car dicte que Scicilia ne Serdenya sera cruel ne la gran tenguda de tota la Spanya no son premis suficients qui valguen a tantes morts de tanta gent darmes ne a la sanch tán abondosament escampada en les guerres que havem haudes mas conditio e natura es de les coses passades que les podem rependré e intitular no pas corregir ne mudar.—

Adonchs notats car be son paraules de gran exemple a nosaltres e provocatiu sermo per aquivar tota manera de bandositat e cobeiar la pau e amistat car per bandositat van los homens per mal cap e lurs casés son destruydos e discipades car bandositat es damnatio de la anima corromp lo cors e destruu los bens e per rao de bandositat cove comportar e sostenir mals homens e qui nodreix e sosté mals homens es perponer dels lurs peccats.

Car diu Sanct Sebria que no es luny de peccat qui en peccat daltri cosent e pau e amistat es loable ornament entre aquells qui ensemps conversen.

De amichs.

Sapiats fills que axi es lom menys de amichs com la anima no es ab lo cors. E diu Aristotil que com maior es lo arbre tant ha mester maior sosteniment e tant com la persona es major aytant ha mester majors amichs. Car les rames tallades e separades de lurs branques perden la bellesa de lur verdor e de lea er-

bes si be son flaques fa hom ligams o sogues per ligar los orifanys e amichs se guayen per tres coses honrados en presentia loarlos en absentia e valèrlos com les fa ops. Axi donchs que de amichs amats be pot hom conquerir mas poch valen qui nols guarda.

Per ço diu Oraci que no es taht gran seny de percassar bens e amichs com de guardar aquells.

E donchs sofriu a vostres amichs lurs vitis per ço que ells sofiren los vostres qui sell qui vol amich sens vici roman sens amich e els son cas e lech fetulos malvres de amichs.

Car diu Senecha que aquells qui no servexen lurs amichs quant poden seran abandonats quant o hauran mester.

Diu Sant Bernat que massio per aiudar als amichs abonabla es. Amichs e metges en les necessitats son conegues e qui ama tem e qui tem no ama e per ço amor deu anar primera que temor car bon amich tos temps ama mas no prova tro als ops. Diu Sanct Gregori que aquell no ha vertadera amor qui no la geta defora si mateix ço es que la amostre als obs. Car poch val la candela qui no pot donar lum e afarta hum de fum. Diu Sant Agosti que amistat es dolça per hunitat e aiustament de molts coratges. Amistat es axi con dos rius quis aiusten ensemps. E diu Sant Johan Bocha dor que amistat fa ço que natura no pot fer que dos amichs lo hun a Barcelona el altre aci con hun voler e l cors.

Diu Sant Geronim qui lonch spay no departeix aquells qui vera amor aiusta.

Diu Serveri que hun sol amich volria aytal com-
ma es al hom car prou nauria mas al mon non
gens semblant. Sil ull deu pendre algun colp la ma
para davant per lo colp a defendre meys al pendre
guara.

Si honrats lo amich de vostre amich mes ho pen-
ra que si honravets a ell e si vosaltres no duptats a
servir quells quius cuydan queus servirien que deu
fer an aquells qui iaus han servits.

Diu Senecha que aquell es malvat qui no ret gui-
do e pus malvat quil oblida. Bon amich es axi com
aspecier que encara que nops dq de les spidies si
dara de la bona odor e mal amich es axi com al fe-
rer que si nous crema donaus anuig ab lo fum. Nat-
ra es de diable destruir aquells quil servexen. Mo
son gens los bons quis eguexen per dente de amis-
tat e molt dignes de consolatio e entre los altres
foren dos amichs per nom Demon e Ficias que fors
axi bons amichs que Dionis lo tiran iutia la hun pe
sos merits a mort e aquell demana hun poch de term
que pogues anar assa casa per ordonar sos feits
laltre romas en guatge per conivença si aquell no tor-
nas que ell moris e quant aquell torna lo iorn prom-
lo tiran se maravella de la lur amor e sils prega qu
ells lo acullisen per tercer e aquell fo restaurat pe
virtut de leal amich. Amistat alegra al amich e sa-
pientia al savi e iusticia al iust.

Diu Salamo que qui despita son amich es pobre d
virtut. E mes avant diu qui si vols rependre ton amic
castigal secretament e loal manifestament ja que e

trop loar pot haver sospita de malvolença. Pero diu Sant Bernat que no tingues per amich aquell qui en ta presentia ta loat.

E diu Catho que no deu hom mes creure los altres de si matex que la sua propria consciencia car cell qui creu quel hom consenta a son voler lo loara el amara mes per ço com lome loa ço que coneix e ama.

Diu Tulli que lagoteria es contraria a la amistat per tal com ella deleix e anulla le veritat sens la qual nom de amistat no val ne pot res aprofitar. Car no es alguna cosa segons que diu Sant Aguosti que axi corrompa los coratges dels homens com fan lagots. Car mes nou lengua de lagoster que no fa lo coltell de perseguidor.

Diu Beda que qui es amich de dos enamichs abdos lo hauran en sospita. Pero dichvos que qui no fa diferentia de fets a fets e de hom a hom e de amich a amich e vol endiferentment esser amich de tots aquest no ha algun amich.

Diu Bias que pus greu es iutiar entre dos amichs que entre dos enamichs. Esser bo assimateix no es prou mas que hom sia bo per si mateix e a sos amichs. Car mes val amistat que parentesch per ço com lo parentesch ve per sort de nativitat aytal com sia aquell qui neix en vostre linyatge vullas sia avol o bo aytal es vostre parent vullats o no. E algu no es per vosaltres amat sino aquell qui es elegit per vostra voluntat mas bo per bo vos dich que leix exempli es amar mes los stranys quels dom. Car diu Salusti que si tu est enamich dels teus com seran tos amichs los stranys.

Com deu hom usar de amistança.

Diu Bias que axi deu hom usar de amistança que hom sia membrant que pot tornar en gran desamistança que amor no ha alguna cosa de certanitat car ella es mutabla cosa e si ellas muda tost fa e apenes reve. Diu Socrates que aquell quis dona molt als homens no pot esser que nos acompany ab los mals e per ço cove al home ques acost als homens per mesura e ques allonch dells ab mesura.

Hun amich dix a hun altre — quem te prou la tua amistat sino fas ço quet prech. — Aquell li respos — mas quem fa a mi la tua si per tu he res afer desonest — Que si hom fa tot ço quels amichs volen ia no es amistat ans es coniuratio.

E diu Senecha que aquell qui solament se fia en sos serveys ell no ha tan perillos mal ço que ell cuyda que aquells sien sos amichs los quals ell no ama e per semblant aquells qui amen per delit e per profit no amen gens per dreta amor.

E per ço diu Sanct Ambros amistat es virtut e no pas mercaderia.

Diu Salamo que no cregues gens negun de tos parents qui ham mes tos bens que ta persona.

Diu Boeci que fortuna dezcobre la certenitat dels amichs.

E Senecha diu que ço que tu de la amistat no pots saber per ton benefici tu sabras per ta pobresa. Car

molts son los amichs en nombre mas pochs son hen los fets de la necessitat.

Pero lo bon amich axi ama en advercitat com en prosperitat e amistat que tost se presenta laugerament se pert. Car tota cosa defectiva produeix tost son fruyt que laygua qui tost se scalfa e tost refreda desmostra que es laugera.

Diu Sanct Bernat que gran abondantia es de amichs de paraula e axi diu ell mes te fia del amich qui del seu te dona que daquell quit profer de paraula. Lo fals amich ab fenta dissimulatio aporta plant en loch de consell mas si algun amich havia fallit en cosa don corregues perill e havia mester esforç nol vulles ladonchs rependre per no donar smayll mas forçar e aconsellar tro sus que sie fora de aquell perill.

Diu Tulli que entre males persones no ha vera amistat mas fictio.

Lo piior amich es aquell qui falleix e la piior muller la descovinent el piior rey aquell del qual hom se tem sens culpa e la piior terra es la temorosa pero axi com lo falç diner es tost conegut tot axi la cuberta amistat es tost descuberta que tres coses son que no ha durada ombra de la nuhu amistat dels mals homens e fama mensonguera. Car diu Senecha que tostemps trobaras en males amors occassio de dampnatge e per ço val mes morir que tembre mortalment axi dels amichs com dels enamichs. Lo savi hom no passa amor ab aquell qui es stat son mal enamich sino en cas de cuyta. Car los fills de les besties seguexen lurs mares e axis segui entre lo gat e la rata segons

es continuat en lo libre de Dinna e Callilla quel arb qui amarga si tot lo untats de mel nos mudara de sua sustantia. E donchs nos recoldets en canya trenc da car si o fets intrarvos ha per la ma.

E aço diu Senecha mes val morir per son amic que viure ab son enemich que si mon enemich n ofen fa ço que deu. Diu Pere Alfonço que not acon panys ab tos enamichs com ab altres te pugues acon panyar car si tu fas mal ells o notaran e si fas be el o damnaran. Diu Serveri not sera sanitat si ab m sells prens companyia qui sacosta als malvats gu es que no sen planya que cell qui ab sago se mesc porchs lo mengen.

Diu Salamo haies molts amichs mas entre aquel haies hun conseller entre mil.

De consell e de seny.

Natura de hom savi es pensar e examinar en so consell car consell sens delliberatio es duptos. Per diu Salamo tos ulls vagen danant tos peus ço es qu consell vaia davant les vostres obres. E donchs fet ab consell tot quant farets e apres nous ne penedirets Car qui damana consell sil ave es loat e sil erra no e blasmat hoc encara la anima se endolseix per lo con sell del bon amich. Pero consell de hom savi val me que no de rich e consell de home iuve fa greumein squivar o al menys duptar. Car los demes no han l seny madur.

E per ço Roboam fill de Salamo perque segui lo consell dels juvens perde la maior part de son regne.

E diu Aristotil que hom no deu pendre consell de hom molt vell car axi com aflaqueix lo cors axi aflaqueix lo seny. Mas alguns son als quals natura ha denegada força qui resplendexen per consell ia que tota persona ha maior sperança en aquells qui mes creu. E per ço prech a vosaltres queus aconsellets ab aquell qui ha provades les coses e dar vos a debades lo consell que li haura costat car. E en vostres consells no tembrets agres paraules mas les blanes car aquell qui pus suau va pus ferm trepegia e laygua qui corre no aporta veri.

E per ço diu Jhesus fill de Sirach que mal consell tornara sobre aquell qui tal lordonara e no conexera don li ve. Molt dona qui bon consell dona e poch dona lo consell aquell qui calla. Diu Sanct Bernat qui si aconselles ton amich no cerches de plaureli mas encercha de plaure ab raho e diguesli ayxi mes veiares que devets fer e no li digues afermativament axi farets o axi devets fer car si lo consell a mal exement o mala fi pus laugerament sen segueix repreniment que no fa laor quant lo consell no ha bona fi.

Diu Plato que mes val esser savi per altres savis que foll e poch per si mateix. Car peguesa es mort dels vius. E per ço qui segueix son seny no erra e segueix sa voluntat pinetse quel seny no val res la on hom vol seguir la voluntat. El hom al qual la voluntat venera lo seny cau en vergonya. Car qui per voluntat se vol regir molt ensopega e viu desordonada-

ment e tal voluntat es nuda e dezpullada de tota raho. Les bisties han voluntat menys de seny e la creatura que a enteniment no a res tan propri com la voluntat per ço com Deu li ha donat lo franch e lliberal arbitre. Lo seny es rael de totes coses e la prova son les branques pero lo cap del seny a pres la crehenza de Deu e la benvolença dels homens.

Diu Aristotil quel cors es ciutat e lo seny es rey e la anima es governador e tant quant lom a mes seny tan es pus car e aço en cascuna provintia es contrari de totes cosses nessesaries de vida humanal car en les Indies val mes lo poliol quel pebre. Jatssia que al mon yo no se res pus agualment partit quel seny car cascun ne cuyda haver assats.

Per ço diu Mosse Atan del home quis pensa que sa vi es de son saber no fius en res. E diu Socrates qu dreta e covinent cosa es guardarse de tot hom qui n haia seny.

Diu Salomo de folls.

Diu Salamo quel foll quant va per vila tots aquelle te per folls per ço com ell nos conforma que ell sia foll no coneix lo savi car null temps o fou mas lo savi be coneix lo foll per ço com es stat foll. Lo amich del foll es enganat quel foll ha variables moviments ara aci ara aqui ara lop ara anyell ara tenebres ara lum e es anamich de sa anima donchs com sera amich dal-

tre. E per tal val mes aspra vida entrels savis que benaventurança entrels folls.

E encara val mes la malvolença del savi que la benevolentia del foll e qui va ab los savis sera savi el amich del foll sera son semblant car malaltia es contagiosa car la paraula del foll no approfita a si mateix ne altre car no sab dir be e diu ço que sab e per ço aquell qui ab lo foll parlla de saviesa fa axi com aquell qui parla en dorment e qui vol de aygua omplir la bota qui no ha sol e aquell quil repta dient perque no has seny fa axi com aquell qui repta lorp e diu perque nos veu.

Diu Salamo a les orelles del foll no digues res car ell despita los ensenyaments de ta paraula.

E encara diu mes que no reptes lo foll en castiga ne per tal que ell not ayr car per lo ayrar esdevendria alre piior. E diu no vulles castigar lom qui abans apendries tu de la sua follia que ell no faria de la tua saviesa car lo fust dret nos pot ben coniunyir ab lo tort ne ab follia no val medecina ans axi com al foll es franch arbitre scampar folles paraules axi es loat al savi scoltar aquelles e no respondre. Car ab les folles paraules es coneguda la follia de quell qui la diu e vostres paraules seran inportunes si per força volrets castigar aquell qui nous scoltara e seran axi com qui toque sturments entre aquells qui ploren. E aquell qui per Deu no sia tengut en guarda no pot esser corregit per altre per ço com no es laugera cosa trastornar per paraules aquells qui son endurayts en malitia.

Car diu Salamo quel mal hom pus que es vengut en

lo abis del peccat menyspresa tots amonestaments e tota correctio.

O tan bella cosa es sobremuntar tots los altres de seny e mala e letia cosa es decaure e folleiar e esser no sabent e esser desabut pero aquells qui totes les coses del mon posehexen defall hom quils digue veritat. E per ço qui castiga lom savi maior gratia deu trobar ab ell que aquell quil engana ab lausengeries.

Com cascu deu entendre a coses en que ell sia covinent.

La raho es cosa propria al hom car si lom a força lo leo a força e si lom es bell lo pago es bell e si lom es lauger lo cavall es lauger e axi donchs de totes les altres virtuts. E donchs vullats be entendre ço queus dire que tot hom qui ha desig de saber ha desig de oir mas tot hom qui ha desig de oir no ha desig de saber.

Diu Claudianus que scientia closa defall e la uberta reve. E per ço qui als altres ensenya si mateix adoctrina car axi com lo foch no mimva quant prenen dell sino per ço com no ha lenya axi mateix lo saber no mimva com aprenen dell mas los savis lo fan perdre e mimvar per ço com nol volen mostrar.

Diu Tulli que hom deu metre sa intencio en coses que ell sie covinent segons sa talla. Car si ell es feble de son cors e a bon enginy e viva memoria no deu pas seguir cavalleria mas studi de letra e de clerecia.

Car algun no. deu anar contra natura ço que ell no pot aconseguir.

Diu Senecha que qui no appren desapren e qui es ver savi daltri desiia saber. Car qui de tots vol apendre pus savi sera que tots e qui per si mateix no sab e altre no creu ab tot son seny cau.

Diu Tarenci que algun no fo iames tan ple de seny que la cosa o la edat ol usatie no requira tot iorn alguna cosa novella que ell no sap e vol provar. Car moltes coses semblen esser bones abans que sien assaiades qui apres hom les troba malvades.

D diu Senecha que no basta pas al home que ell veia e que no conega les coses qui son danant sos ulls. Car per les coses clares devets entendre les scures e les petites per los grans e per les propinques les lunydanes e per una partida les devets entendre totes.

E perque adonchs si volets apendre scientia per aquella porets conexer les coses terranals per les quals conexerets les naturals dels elements e de les coses fetes dells.

E per sapientia coneix hom les coses spirituals axi com los secrets de Deu de la Trinitat e dels angels.

Prudencia es conexensa de bones costumes per les quals sab hom viure entrels altres lo qual no dona mals exemplis ni rep aquells.

E per ço diu Tulli que prudentia va davant les altres virtuts.

Mas diu Aristotil que scola complida talent dapendre. A la scola malestruch a repos e desesperes de apendre.

Les arts liberals son VII.

Primera la gramaticha qui es comensament e nodrissa de totes les arts.

Logicha qui argumentant disputa.

Rethoricha qui ensenya dient en bell parlar o ordonar.

Jaumetria qui ansenya de mesuras les terres.

Arismeticha qui ensenya de comptar.

Musicha qui ensenya concordança de cant e dezturments.

Estronomia qui demostra la natura del cel e steles.

E aquestes scrivi Cam fill de Nohe abans del diluvi en VII colomnes de matall e en VII de terra entrels cascuns dels diluvis ço es de foch o daygua. E aquelles de matall dien que son en terres de Siria car aquelles de terra dien que foren destruides per lo diluvi.

Les tres primeres son carrera e les IIII apres seguents a les dites tres ensenyen a parlar e les IIII donen a entendre.

Les tres demostren natura de les coses. Les IIII informen la lengua. Les IIII informen la pensa.

Igromancia no es de les dites arts car tracta de actes diabolicals.

E diu Algatzell que Stronomia axi poch no es de les dites arts per ço com parla de coses simples axi com de Deu e dels angels e les VII arts parlen de coses compostes.

De rethoricha.

Marchus Tullius Cicero consol de Roma fo lo millor parlant hom del mon e mestre de rathoricha lo qual diu que la pus alta scientia de guovernar ciutat es rathoricha ço es scientia de parlar car si paraula no fos no foren ciutats ne algun stabliment de iusticia ne de humana conpanyia.

E mestre Brunet Lati diu que axi com lor sobremunta tota manera de matall axi es la scientia de ben parlar e de governar gent pus noble que neguna altra art del mond.

E devets saber que les paraules son de quatre maneres car huns homens hia qui son guarnits de gran seny e de bona paraula e aço es la flor del mond. Los altres son buyts de bona paraula e de seny e aço es gran defalliment. Los altres son buyts de seny mas son ben parlants è aço es gran perill. Los altres son plens de seny mas ells callen per la pobresa de lur paraula e quant hun hom ha bona lengua e no ha gens de consell sa paraula es molt perilosa a la ciutat e als amichs.

Diu Catho que paraula es dada a tots mas saviesa a pochs pero ab les paraules coneix hom la valor del seny e aquell sap verament parlar qui primerament callant sap apendre.

E diu Tulli que tots los dits son de V maneres o

son onests o contraris o vils o duptosos o scurs. E per tal com vosaltres volrets parlar guardats VI coses la primera qui sots vosaltres que volets dir e a qui e perque e com e en qual temps. E diu mes que la sola paraula es per natura mas en la bona peraula se convenen tres coses ço es natura hus e art.

E diu Jhesus fill de Sirach que citoles e viules fan suau e plasent melodia mas la lengua suau les apaga totes. Car los savis homens ab bell parlar fan moure les roques ço es los homens durs de cors com a pedres. E per ço lo savi parler com proposa deu ab veu sonorosa e grasciosa primer dir les bones rahons e apres les flaques e apres deu dir en la fi los forts arguments en los quals ell mes se fia per tal que son adversari no li pusqua contrastar e que diga aquella ab bells mots propris e acostumats car hun bell mot una similitut un exemple una istoria que sie semblant a la materia confirma totes les paraules a les quals fa belles e credibles.

Istoria es comptar les coses antigues qui son stades e faula es dir coses que no son veres ne de ver semblant evidencia alguna.

Argument es dir alguna cosa fenta qui be poria esser la qual se diu per semblança de alguna cosa mas quant la materia de que hom parla es axi onesta que per sa dignitat sens altra dauradura de prolech plau als homens qui la ouen no men cal fer larch prolech o sermo car lo qui a compliment de seny abrevia ses que de poques paraules trau grans e belles rahons e molt profitoses.

Car per ço diu Salamo que la lengua del savi enbelleix la scientia. En axi hom deu dir la cosa al pus breu que puga que sembla que la memoria sia renovellada no pas lo parlament. Car longues paraules tost assadollen aquells qui les oen. E molts son qui lo die los defall abans que les paraules. Hoch encara que moltes vegades se sdeve quel parlar es pus confus per longues paraules que no per les scures.

Conclusio del home grosser e atravit.

Pero veiats si es confusio del grosser atrevit qui en totes congregations vol parlar e per ço com no sap ne troba lo cami scup moquas ab lo dit encara que no haia res en lo nas e tosseix pux badallant ab lengua mal diserta diu tals e semblants inhutils paraules — Verament senyors com dix aquell ara veiats senyors. — E apres com o ha entonat ab gran prolixitat e treball debat la lengua maneia lo cap alça les celles cluca los ulls obre les narils fenyse les galtes diforma la bocha ell mateix se scolta e no senten torç lo coll e alça los musclos maneia los brassos e signa ab les mans trau lo gavinet de la daga hi escures les ungles apres garda al taguinat quasi que deboxa ço que vol dir.

Diu Serveri sobre aquest que la ma no deu parlar ne la bocha veser ne la orella guardar ne lull dar ne tenir. Inclina lo cors vincla los genolls mou los peus exeques de puntes e tot se carmena abonda en parau-

les e no clou res. Don sapiats que pus segura cosa es esser mut que dir paraules que negun no entena. No sen sap lexar ne desexir e quant a dit vol tornar recapitolar.

E per ço diu Plato que quant te bastara una paraula no parles pus. Repren los altres e nos sap smenar Per dret a qui fet vol comensar en la fi deu entendre Ell mateix se blasma ell mateix se loa dient — jo nos se dir tambe com altres mas del entendre non daria avantatie a negu. —

E per aquests diu Catho no lous a tu mateix ne vulles inculpar car manera es de foll. E per conclusio ab viciosa parleria diu axi—que es ara seny yo mo entench axi que o fas.—E aço es defalliment de rao que per la gaya sciencia es appellat pedasser perque li valria mes callar que parlar ne apedassar mas vol luytar ab natura quen ordona lo contrari e a la fi com a molt garrulat res no a dit e si algu li diu — que dieu senyer — respon — dan consell a vostra collatio que ia ho e dit e no se pintar paraules aci ha quim entenen— e altres paraules degenerant tot lo parlament. E aço es resposta mular car a hum mul fo demanat qui era son pare e ell respos quell cavall era son oncle e lo interrogant romas ab la ignorantia precedent. Pero hun conort podets haver de tals fexuchs o grossers parlers que tostems hauen pler de lur parleria que jatsia no oian com comença a parlar sin haveu pler com sen lexen per raho de aquestes axi tals incongruitats. E sobre aço diu Epitus que la millor cosa e la piior que esser puga es la paraula.

Com hom deu dir veritat.

Diu Aristotil que bell parlar es poques paraules ab veritat. Car diu que veritat es rael de totes les coses del mon per huns son loades e per altres blasmades sino veritat e lealtat que per tots son loades. Veritat val mes a hom pobre que mentir a hom rich.

Diu Sant Pau que veritat es odor de vida als vertaders e odor de mort als monçonaguers. Mas axi com a vegades la veritat a cara de falcia axi la falcia es cuberta ab semblança de veritat.

Diu Pere Abellart que aquell qui diu ver no treballa molt al dir mas aquell qui ment cove ques fenya les galtes e pux parlar que mentida no ha ardiment ne veritat pahor. Car veritat no sercha rahons.

Diu Sant Jeronim que mes val grosserament dir veritat que discretament dir falcia. Car paraules cauteloses son lebres del diable. E per ço val mes grosseria virtuosa que subtilitat viciosa.

Diu Ysidoro quel enganador comensa paraules de veritat. E axi longament diu sentament veritat tro sus que ell puga dir enganant falcia. E axi los ne pren com a la abella qui aporta la mel en la bocha e lo fiblo en la coha mas los homens mes creen als ulls que a les orelles car no es ver ço ques diu en noces. Car sovent la veritat es cuberta ab vestidura de monçonega per tal que no sie coneguda ia que la falcia abans mor de

son temps. Pero axi com falcia creguda te loch de ve ritat axi veritat que no es creguda es en loch de falci E per ço diu Sanct Euzebi quels aguayts de falcia n criden veritat.

Diu Ovidi que les verinoses bevendes son cuberte ab dolçor de mel mas ab lo sonar del canter conei hom si es sencer o no.

Diu Serveri que aquell qui vol molt perlar usa moltes paraules vol sa anima nafrar metent per veri tat falcies. E mes avant diu que per les tues paraule seras iustificat si com gint les entaules o ben leu con damnat.

Diu Socrates que aytals com son les paraules ayt es la vida del hom e leties paraules corrumpen bon constums car ço qui es letiesa de fer es desonestat d perlar.

Diu Salamo quel hom acostumat de dir paraules fo lles nos pot smenar de tota sa vida.

Diu Aristotil quels sofistes ab moltes paraules cuy den enganar los savis mas no fan car no dien sino fa cies. E diu que aquests han desig de semblança e n han cura del saber e son semblants als ypocrits qu ab fenta sanctedad e honestat par sien bons christian e de la fe no han sino la semblança car ço que fan e presentia dezfan en absentia. E per tal diu ell que ypo cresia es vestidura del foll quar ells volen plaure a parença de sanctedad.

Diu Sanct Matheu en lo Evangeli que maledicti sera a vosaltres maestres de la ley e phariseus ypo crites qui sots tals com sepulcres exalbats los qual

defora semblen bells a la gent e nets e de dins son plens dossos e de sutzura. Car axi sots semblants vosaltres a la gent de fora vists e dins son plens de ypocresia e de iniquitat car ab dolçes paraules e ab benedictions enganats los innocents.

E per ço diu Salamo que mes val esser ladre que tot iorn mentir. E encara mes vos dich que manera es de malicia dir alguna cosa amagadament e mostrar lo contrari a pales.

Diu Sanct Agosti que mes val iustament blasmar que falsament loar. Mas cascuns cuyden esser tals que per dret deien esser loats.

De secret e de natura.

Cor de bon hom es fossa de secrets e callar sach de errades. Diu Socrates que qui son secret diu la on no deu si mateix engana. Car com vosaltres retindrets vostre secret ell es en vostre carçre mas quant lo aurets descubert ell vos tendra en sa preso.

Diu Senecha que si tu no saps callar com pregaras altre que call que les peraulès no han retran.

Diu Catho quel secret teu digues a ton leal companyo e ton mal al leal metge mas guartse aquell companyo o amich al qual los dits secrets en fe seran comanats e revelats que si cas o desastre portava entre ells alguna separatio de lur amistat que aquells tals secrets no vulla denuntiar ans aquells tingua perpe-

tualment tancats dins lo arxiu de son secret. Car e altra manera cometria axi greu e letia malesa com e dins lo temps de lur amistat hagues aquells manifes tats. Car fe guarda ço quel hom li comana e aten e quet promet. E qui pert la fe daqui avant no pot re perdre. Be seria follia haver sperança en la fe daque per la traicio del qual algu fos stat enganat e descebu E per ço Sant Fabia abans volgue esser pobre de pa trimoni que no de la fe.

Pero guardatsvos de secreteiar ab fembra que seon de fembra solament cela ço que no sap car natura e de fembra e cosa comuna que no saben callar ni co brir les coses secretes e en aço semblen en part la se guonya qui no ha lengua ab que pusca parlar ne can tar e per apetit que a de parlar fa tan gran brogit d son bech que de miga leugua de luny se fa sentir e n ha conexença si diu mal o be.

Diu Serveri que si fas alguna cosa selada de ta mu ller te guarda car si la fas irada cridant te dira co tarda. Mes avant diu a cell deig comanar secret si haia dir que haia vergonya de errar e paor de fallir. l per tal algu no deu metre son tresor en la caxa de l qual es sert que noi pot esser guardat ni segur.

Diu Oraci que si lo corp podia callar quant meni ell auria mes vianda e meys de nosa e de enveia. l jamay no veurets hom gran parler que sia gran obre car molt parlar buida lo cor. Mas si hom com perlav les paraules non despendria hom tantes.

E diu Jhesus fill de Sirach quel savi calla fins a temps e lo foll no guarda saho. E per ço diu San

Agosti que costuma es altra natura.

E diu Aristotil que natura es tal que per ella totes coses se mouen o reposen per elles matexes. Car lo foch per natura va amunt e la pedra reposa mas qui enclou lo foch que ell no puxa montar e qui geta la pedra en alt aço fa força e no natura e lla hon a força raho no ha loch.

Diu mes que totes les coses del mon se poden cambiar sino la natura car de lavor de ceba no cullirets pebre e mudar hus e costum es pus laugera cosa que mudar natura. Car la taupa presa natura viu de terra e lo papallo viu del aer e la salamandra viu de foch e la granota viu daygua e quils volia fer viure contra lur natura no haurien durada car lur natura es incomutable mas a vegades en alguns nodriments venc natura pero natura no ha que fer de cosa que Deu rete en sa potestat.

Diu Salomo quel hom parler no sera endressat sobre la terra. Lo ca ladra al so de las campanes e cascuna veu que ell ou e no pensa si es veu de amich ja que mes ha a fer aquell qui vol conexer si matex que qui vol conexer los altres. E per tal aquells treballen follament qui volen haver conexença de les coses foranes e relexen lestudi de conexer si mateyx. Pero digats perque no venen los richs a les cases dels savis e van los savis a les cases dels richs. Diuse que per ço com los savis conexen la melloria del haver e los richs no conexen la noblesa del saber.

Com lom deu parlar poch.

Tots los savis homens del mond se acorden qu
poch parlar es saviesa e entre los altres Salamo q
diu parla poch e fes assats de be e en callar e parl
segons damunt es dit deu hom guardar temps e sab
Car dolç cantar desplau en temps de dol.

E per ço diu Salamo que tems hia de cullir pedr
e tems hia de triar aquelles e mes guanya hom p
scoltar que per parlar que qui mal scolta mal resp
e lo bon respondre de bon seny mou. E per ço lom q
no es savi ne bel parler deu callar e scoltar volente

Diu Socrates que mes val callar ço que hom s
que dir e manifestar ço que hom no sap car altr
ment es appellat de superflua parleria mes que
certesa.

E diu Aristotil quel dir nom se es mig saber e p
tal algu no deu respondre fins que la demanda es
nida. Mas no fan axi los folls que al primer mot inte
rompen ab lengua solta responent dien ja se que v
len dir.

E per ço diu Salomo que qui primer respon que o
foll se demostra e digne es de gran confusio.

Diu Aristotil quel tost respondre fa hom errar pe
que ell diu que aquells qui poch saben tost respone
e pronuncien. E los savis allonguen la sentencia fi
al temps mas lo qui veritat demostra pot apres la d

manda laugerament respondre pero lom qui ha vici de parlar yo crech que quil forçava de callar ell sclataria. Los cans no ladren a lurs privats ne an aquells quils donen pa els mals parlers primerament difamen lurs amichs e per molt quels donets no sestan de mal parlar e dir pero lenga solta mata son senyor.

Un home furios parlava ab hun seu parent dient mal dell e quasi de tots sos propris parents e aquell dixli responent — tu has apres a dir mal e yo e apres a menyspresar aquell e per ço e fet manament a les mies oreylles que sien diligents a oyr e a la lengua de callar e al cor que no sen fellonescha. — E departirs dell car parlar e depertir ab hom qui no enten es axi com qui rega larbre sech.

E per ço diu Ysidoro que mes val la mal volença del malvat que sa companya. Car axi com lom sa iutie les coses dolçes per dolçes e les amargues per amargues e lo malalt iutia tot lo contrari tot en axi lo mal hom les males coses li semblen bones e les bones li semblen males obres. Diu lo libre de vici vistuts quels mals homens tostems se cobren ab qualque pali de be e en error don se enboliquen molts.

Com hom deu pensar en obrar en be.

Diu Salamo que sapientia no es trobada en la casa de aquells qui viuen delicadament. En axi poch la

aiuda de Deu no ve a la voluntat de aquells qui vole viure com a fembres. Lo cor ordona e lo cos deu se vir. Mas diu Ypocras quel cor a dues malalties pens ment e tristor e la tristor es per les coses passades fa lom dormir e lo pensament es per les coses sdev nidores e fa hom vellar quel cor es axi com a mo qui no fa sino rodar de pensament en pensament e d desig en desig e tant quant es maior lo pensamen tant es maior lo suspir. E per ço lom deu procuri quel seu moli molga forment ço es quel cor pens bon pensaments en desigs virtuosos car lo moviment d cor es doble la hun es pensament de rao laltre es de sig de voluntat e desordenades maneres de viure co rumpen los bons husus e costums de les ciutats.

E per ço diu Sanct Agosti que la virtut es la bon manera del cor per la qual algun no fa mal pero mal costuma tostems es desplasent a la vida dels bon Car la gloria dels bons es infern als malvats.

E si hom malvat es en alt pugat o posat senyal e que Deu lo vol damnar car a vegades Deu dona lo b als mals homens en aquest mon per guardonarlos d algun poch de be que hic hauran fet en aquest mise rable mond. E axi Deu se quita dells que pux nols de res e pux donals en laltre mond perpetual pena. E pe ço cascun se deu lunyar de malezes e de vanitats ca axi com la pols que fan les ovelles es medecina al ulls dels lops axi lo vent de vanagloria es medicin als ulls del diable e deu squivar desordonats pensa ments car del desordonament del cor nex lo desordo nament del cors.

De que diu Senecha que richs e mals ornaments defora son misatgers de mala pensa e que en tots sos actes se vulla dispondre e ordonar segons costums e manera dels altres semblants a ell e per ricor ne per bellesa no faça res inpertinent. Car diu lo libre de Dinna e Calilla que hom seria tengut per foll sil ornament dels peus portava hom al cap e aquell del cap aportava hom als peus. E aço no seria menyspreu dels ornaments mas follia de qui o faria.

Diu lo libre de vici virtuts que si lo pago se glorieia de la coha e lo gall de la cresta no es maravella car natura los ho dona mas lom o fembra per cobrir lur miseria cerqua ab art e trebal la lana de les bestiés no sen deu glorieiar.

Ans sobre aço Sant Bernat diu que vestidura de gran despesa prova es de poch seny. E per ço diu ell studia que placies a la gent per bonesa no pas per vestidura ne vulles vestir grans beneficis. Car diu lo dit Sant Bernat que gran e desordonada cobeiança de edificar no es tolta per fer edificis ans spera quels edeficis son a vendre.

Diu Oraci que en petita casa pot hom menar real vida.

E diu Senecha que alguna casa no es trop petita qui acull assats amichs e gran casa on algu no intra es onta a son senyor.

Diu Tullí que lo senyor no deu esser ennobleyt per la casa mas la casa per ell. E diu Sant Bernat quel hom deu esser induyt a edificar casa per sa necessitat e no per voluntat. E deu procurar per haver los mi-

llors maestres que de mals manestrals no pot hav bon merçat que mellor logar los faria per cessar d la obra que reber lur obra menys de loguer.

Diu Platho que no demanets ques fassa tost la vo tra obra mas ques fassa bona car los homens dien b na es aquesta obra e no demanen gens scis feu tost.

E sobre aço diu Sant Agosti que les pompes de l exequies de les sepultures dels morts son mes sol dels vius que en aiuda dels morts. Car honrada sep tura no te prou als dampnats ne desonrada e vil s pultura no te negun dan als dampnats.

Ans diu Salamo que tot es vanitat de vanitats e v nitat no ha veritat.

De muller.

Diu Senecha que tot axi com no ha al mond mill cosa que haver bona muller axi no es piior cosa q haver mala muller.

Diu Salamo que qui atrobara muller savia e bo haura gran alegria de Nostre Senyor car los paren donen les riqueses mas la muller savia es donada d part de Deu.

O tant bella vida es ampla casa molts servidors e m ller avinent e mala vida es foll fill e mal vei e mull davols costums.

Diu Salamo mal vei nol cregues ne dessa muller n de la tua mas si volets viure priminent haiats cativ

de gran preu e muller ab poch dot.

Diu Catho que fuges a la muler que no la prengues tan solament per nom de son dot.

E diu Cerveri que per cobeiança dargent la muller no pendras lexala mantinent que adultera la sabras. Mes avant diu ta muller despagada no cregues tota ora dits de muller irada decep son marit quant plora car la mala fembra despen lagremes qui saben falseiar. E per ço diu Salamo que not fius a muller que sia mentidora.

Diu Sanct Bernat que mala muller castigaras abans ab rialles que ab basto e no la cobeiets tant solament per bellesa car bellesa de muller no es tan gran exuovar com hom se cuyda.

Car sobre aço diu Salamo ama mes ta muller per bondat que per bellesa que abans deu hom voler aquella ab virtuos propoit per haver fills a conservatio e perpetuacio de son linatge. Pero Avicenna en lo libre dels animals diu que la gallina que fa molts hous o la dona que fa molts infants envellexen abans de lur temps mas no obstant aço cascun ab savia pensa e per stament loable o deu axi zelar. Car mills nes enbellit lo talam nupcial jatssesia quel multiplicament de la specia quils fa en lo matrimoni no es obra principal de aquells qui hi son en aquell stament car si ver fos tots aquells qui hi son haurien infants mas principalment es obra del Creator quils dona alla ond li plau. E per ço aquell quis met en matrimoni per dar servey a Deu dels infants que nexeran ell se force de servirlo daço que li dara en o daço que ha.

Car diu Salamo abans nodreix ta muller ab amo que ab temor. Pero diu ell ab amor sies privat de bo na muller e ab temor de mala.

Mes avant diu que davant sa muller no deu hom par lar de les circunstancies de druderia. Car diu quel ma rit ab la sua fornicatio nodreix fornicatio en volunta de sa muller e qui soveny tempta sa muller soveny s pinet. Car fornicatio es la maior contrarietat que pu esser entre marit e muller. E per ço diu ell que sie cast per ço que ta muller sia casta.

Car diu Sant Bernat que dolor de mala muller ser asvenada quant sabras mal de les mullers dels altres

Diu lo libre de vici virtuts que de su propia spa se pot hom anciure e aquell viu ab pesar quis aiuta ab muller bella e no la pot arrezar don ella li ha di son pesar. Salamo diu a ta muller no sies avar.

E sobre aço diu Sanct Pau que les fembres son sou meses a lurs marits axi com a senyors de aquelles ca lo marit cap es de la muller axi com Jhesu-Christ e cap de la Iglesia e que axi com la Sglezia es sotsmesa Jhesu-Christ axi son les mullers sotsmeses a llurs ma rits en totes coses. Donchs vosaltres marits amats vo tres mullers axi com Jhesu-Christ ama la sua Sglezia

Lo scaravat volador mira diverses fruytes e flors posa tot son delit en abrassar e contorvar sutzura les abelles de flor en flor tiren a elles la sustantia d aquelles e per lur gran virtut no obstant que sien pe tites de doble fruyt servexen los temples don apar qu tota creatura naturalment vol mes esser ab ço que m ama.

Dels sinch sengs Corporals.

En lo libre de natura dels animals diu del sinch sengs corporals que toquar e gustar son pus poderosos en lom que en altra creatura pero lo veure el oyr el odorar son de menor poder en lome que en altra animal. Mas lo home los ha pus intellectuals e lo odorar per ço com es pus alt vers lo cel quel tastar sobremunta a ell e oyr qui ia es pus alt que tots sobremunta a tots que de pus luny vehem que no ohim. E per ço diu Jhesus fill de Sirach que la vista dels ulls alegra lanima.

A un orb digueren la tua casa se crema e ell respos bem plaguera que ho pogues veure. Car la lum no serveix als orbs. E per ço es be foll lorb qui scarneix lo sort car aquell de qui sos ulls son malalts lo seu cors es tot tenebros.

Diu Sanct Agostí que als ulls malalts la lum es odiosa la qual es sens amable. Pero lo metge no diu al hom qui ha los ulls lagremosos quels se fasse traure mas guarir e sanar que ells no pequen si la discretio del cors los governa e qui va de nits molt encopega.

Del oir vos dich que algun maldient no sería qui volenter audir nol volia. Diu Seneca que res tant no defall als grans homens com verdients car de flactadors e de mentiders han sobres de gran merchat.

Una serpent qui a nom aspis a tanta de discretio

que com la volen encantar ella se clou a la una desse orelles ab la terra e laltra ab la coha que no hoge l ancantador qui la vol auciure.

Pero diu Mestre Brunet Lati quel cap ha tres tele una davant per apendre altra al mig per conexer l terça detras per la memoria per les quals lon deu to iorn apendre per haver conexesa de mal e de be c saber mal no es mal saber mas fer mal es mal e de remembrar les coses passades per proveir el prese e al sdevenidor. E per ço diu Mosse Natan que soma da que hun pot dressar dos ni ha obs al levar que mo membrar e entendre fan atemprada volentat. E donc qui te la ma en la maça no prenga en lestaca.

De oracio almoyna e confessio.

Com feu oracio diu Sant Ysidre que ab Deu parla e com legim que Deu lavons parla ab nos. E diu San Sebria fill com fas oracio si tu mateix not ous e n entens Deu not audira nit entendra.

E per ço diu Socrates que la lengua es servici de l oracio pero les ales de la oratio per muntar a aquell alt al cel son deiunis e almoynes car almoyna apaga lo peccat axi com aygua al foch.

Diu Lapostol que mes bens o mes obres de caritat nexen de les almoynes que de la missa car caritat es amar Deu sobre totes coses per amor dell e no amar res sino per amor dell.

Diu Sant Pau que caritat es pacient sofirent e benigne. E diu que per moltes virtuts que hom haia sino ha caritat no haura la vida eternal abans li aprofitaria axi poch com lo so a la campana qui dona informatio als altres e no aprofita res a si mateix.

Car caritat diu Sant Johan que no es altra cosa sino diligentia de observar e complir la doctrina e manament de nostre Senyor Deu.

Diu Salamo que qui ha merce del pobre presta a Deu ab usura mas advertits en aço que almoyna que sia sembrada en loch gras pert son non e sa virtut e si es sembrada en loch magre ret de una quartera set. Car si en un vaxell que sia ple de alguna licor o metre mes avant licor tota vessara. E per tal no deu hom metre la ond no na.

Diu Ysaies que com veuras los pobres mesquins o despullats cobrils de tos draps e no menyspreus ta carn e ta natura que piatat e misericordia apaguen molts peccats e alguna cosa no es fexuga quis faça per medecina.

Diu Sant Pau que medecina governa lom en aquesta vida e en laltra dona salvatio. Medecina adonchs es gran virtut e ferma cosa la qual neix ab lom e per aquella hom se reprem molt de peccar. Per la qual reprentio diu Seneca que peccat qui tost se castiga tost se perdona. Mes avant diu que vera confessio e humil es companyia de ignorantia mas aquell qui ab rialles se confessa mor sens confessio e aquell cuyda decebre Deu qui son confessor angana. E per ço dien per vila que qui al cel scup a la cara li torna.

De la valor del Sol.

De la valor del sol no la conex hom tro fins q amaga sa calor. Car lo sol es flassada del pobres dien los strolechs quel sol es cent sexanta vegades ior que la terra. E les steles no poden sustenir la l del sol qui ab radiosa resplandor hix apres de la ans totes se amaguen com lo sol se mostra.

Nostre Senyor Deu lo primer iorn que feu lo m mes lo sol en signe de Aries qui es lo cap e axi es cara. E per ço aquel iorn qui fo migant març es gran con la nit e pux lo iorn va crexent e la nit m vant fins a quinze dies de juny e ladonchs es lo so pun alt que esser pot. E los philossops facren en ciutat de Cirnia hun pont de quaranta colzes de p gon e en lo mes de juny lo sol de dret en dret en per aquell e apres de dret en dret avant lo dia e c xent crexent la nit fins al quinse dia de setembre el tre iorn apres es ell en dret contra de aries e axi p teix en aquell temps es lo jorn agual ab la nit e lo natural a XXIIII hores mas lo dia artificial dura t com lo sol illumina la terra.

E la luna a XXIX jorns VII ores e set dezens huna ora. E jatssia que lo compte de la Sglezia d que la luna a XXIX jorns e mig pero los XII mesos la luna han CCCLIIII iorns axi quels mesos del han mes XI iorns mes que aquells de la luna.

Numan Pampalio qui fo lo segon rey dels romans dien que aiusta dos mesos en lany ço es febrer e gener car dabans no posaven sino X mesos.

E mes avant si volets saber en quin signe es la luna comptats quants jorns ha que es girada e doblats los dies e aiustatshi V e la suma partits per sinquenes e tantes sinquenes com hi trobarets aytants signes ha passats la luna despuxs que es girada e tant com hia mes que no basta tant es ella dins lo altre signe e de IIII en IIII anys ço es en aquells anys que hom pot partir per quatre sens fer mig axi com de XX podets fer quatre parts sens partir algun dia enadexhi hom per raho del baxest en lo mes de febrer hun iorn lo qual iorn es en la letra F qui es a XXIIII del dit mes que es la festa de Sant Matia. Axi donchs que com sesdeve a II dies la dita letra F.

E per ço prenent figura dels pobres quils abriguen e fan del sol flassada vos prech queus abriguets de claror de virtut. Car si lo iorn de vuy es clar dema sera scur. E axi com damunt havets vist en lo capitol qui tracta de virtut. Car tots los vicis fugen es amaguen del home qui virtut alguna en si demostra.

De Justicia.

Esdras scriva e mestre de la ley per divinal revelatio rescrivi la ley que Moyses havia donada als jueus la qual los caldeus havien cremada e destruida. E en

Gretia lo rey Judis abans ach cura per haver leys
blat car abans que laurassen ne sembrassen ia ha
leys. E per aquest rey foren los oficis servils impo
al poble.

E Numa Pampalio rey segon dels romans lo
fonda lo Capitoli fo lo primer qui dona sou a ca
llers els dona leys sobre les guerres e sobre molte
tres coses e fets.

E apres gran temps lo emperador Costanti come
a fer altra novella ley e per semblant apres feren
tres emperados. E mes avant Justinia les corregi t
e ordona segons que vuy son. Pero no fon mellor
sa trobar leys que servar aquelles car iatsesia que
gents haien ley a vegades los plau mes usar de la
forçada que de la digesta nova o vella.

Axi com diu Valeri quels ciutadans de Atenes
vien los drets bons e sans mas ells havien malvad
antigues voluntats e mals enginys e volgueren
usar de lurs malvades costumes que de les leys iu
e per ço la ciutat perde honor e vench al baix.

E per tal diu Sant Agosti que regiment de regne
moguda iusticia no es sino ladronici que justicia
es de la ley. Justicia es quasi lo quint element sen
qual les gents no porien viure car no solament es
cessaria als bons ans encara als homens malvats.

Car diu Tulli que ella es de tanta eficacia que s
capita dels ladres en partir la roba no usava de iu
cia no hauria durada car lo companyo lo matari
derelinquiria. E per ço lo rey qui vol usar de iust
obs es que conega la causa e si volia usar de pode

li calria sino manar. Pero lo princep irat contra son poble es semblant al tudor qui perseguex son popill el degolla ab la spasa la qual havia presa per defendre aquell.

Diu Aristotil que axi com lo rey nos deu combatre ab son poble axi nos deu irexer contra ell car lo poble—diu ell— que es axi com a verger on a molts fruytes e que no es axi com a blat, que fassa a tallar e ques renovella cascun any. Axi que iusticia no es solament en voluntat mas encara en obres e donar a cascun segons lo seu bon dret o mal.

Rey e iusticia son germans e no pot durar la hun meys del altre.

Diu Tulli que qui ha hun fa tort a molts menaça e fa paor a moltes gents. E diu que res no fa pus tenir senyoria que esser amat e alguna cosa no es pus stranya que esser dubtat.

E per ço diu Salamo abans fuig de mal poble que de mal princep. Mas obediencia a la senyoria es obra sobiranament dignificant los observants. Que les abelles no hixen de lur statge abans quel rey ans son tots obedients e amables a ell sens rezistir.

Mas diu lo libre de moribus hominum quels lombarts de totes parts costrenyen e aprenien a ells batalles e grans guerres. Mas aquells no feren ne nafren molt ab armes ne ab darts mas ab traysions engans e falsies cascun dia costrenyen e treballen e enderroquen lurs enamichs no guardant ley sagrament lealtat ne algunes covinences. Car los vassalls contra lurs senyors se leven e fugen a les senyories naturals e volen

esser donats a llibertat. E per tal es iusta cosa qu axi com lo traidor es personer en la traiycio axi si personer en la paor e per conseguent en la pena ca algun nos deu pensar que li sia res legut qui per le sia vedat als altres mas ço que es legut a tots e ço qu es vedat a tots. Car vasall qui per rey es encalsat te lo mond li es poch spay a fugir.

Be son alguns qui per lur dignitat e oficis axi com son clergues moneders e altres alguns singulars privi legis dels quals les altres gens en general no sen po den alegrar com a tots generalment no sia atorgat Car privilegi de poch no fa ley comuna.

De jutges e de advocats.

Tostemps lo jutge deu seguir justicia e veritat qu sciencia sens iusticia deu esser mills apellada malici que sciencia car tota sciencia es bona en si matexa e enpero es recoldada ab veritat. Mas los advocats se guexen alguna veu ço que sembla veritat e volenla de fendre ia que no sie veritat. E vuy lo maior enganado es pus digne de loar en pledeiar per ço com ab dila tions frustatories e vanes prolonguen los fets de que seguexen grans dans que pus profitos seria als plede ians perdre lurs plets prestament que goanyarlos al longa tarda. Pero iuristes ells ab ells no pledeien an tantost se avenen car jamay hun corp no trau lall a altre corp.

Diu Sanct Gregori que aquells qui han la saviesa terrenal deuen jutiar los terrenals negocis.

E diu Sant Pau que molt es bon jutie qui tost enten e tart jutia. Car en jutiar cuyta es blasmada e aquell qui tost jutia de penedir se cuyta e si algun dona sententia sens oyr la part posat que sia iusta es justie iniust.

Car diu Alexandre que juy paga la hu e despage laltre e venjança paga les dues parts.

Sinch coses son qui rompen la iusticia amor oy preu temor e pregaries. Car al temps de vuy lo juy es publica mercaderia e veritat qui no ha preu no deu esser per sert preu. Pero les mans qui no entenen sino en vendre cuyden quel dret sia alla on a maior loguer e aquell qui ven justicia ven ço que ell no ha e si lo ladre es tengut a restitucio de molt mes es tengut aquell qui falsa contra la ley.

Diu Serveri que non es hom dret iutiat si tot sa rayso bona per iutie despagat si primer del seu nol dona. Car ab falcia artificiosa volen esser tost richs. E la pitola que tost puia tost devalla pus tost. Car mal eximent a aquella cosa la qual per virtut e per merits deu esser feta com per diners es comprada.

Diu Tulli quels iuties soven tolen al rich per enveia e donen al pobre per misericordia e aço es frau e no es gloria loabla. Car aquell roba qui tol manifestament e aquell furta qui pren celadament.

E son altres tresfigurats en semblança de ministrès de iusticia qui ab graciosa e falça parleria sots color de stipendi de bon grat se aturarien les coses dels al-

tres sino per paor de pena. E lom qui les coses de altres ret o lexa per pahor e no per voluntat no es iu per si mas per altre.

Lealtat va de dia e falcedat de nits. E lealtat n pot comprar per moneda mas solament per virtut guanya.

Diu Forforis aquell de qui sa lealtat es poqua s enamichs son molts e lo iutie dezleal porta closa h na cosa en los pits e laltra en la bocha. E aquests s cara discordant ab les paraules son hereus dels fra de lurs pares. E per ço poden esser dits fills de in quitat pares de malvestat e doctors de perversitat se fermetat de bon exemple.

Diu Sant Matheu que aquests scupen lo moscart beuen lo camell. Axi quel falç doctor ab gran sanct dat mostren de fer huna cosa e fan pux tot lo co trari.

Mas diu Sant Gregori quels ulls que peccat tanqu la pena los obra. Mes avant diu que la consciene acusa la raho iutia la pahor ligua e la dolor turment

De oficials.

Diu Tulli que dues maneres hia de torts la una e quil fa altra qui nol fa contraria an aquells quil fan. l és axi blasmable consell qui no aiuda a sos fills n a sa ciutat.

E per ço si en la ciutat las leys e statauts son ser

vades la cosa publica es ben conservada car tals son los pobles de les ciutats com es aquell quils regeix ells governa. Mas aur e argent exorben e fan muts als oficials. E malicia de oficial prosseeix de miseria de senyor car oficial iniust increpa lo princep de iniusticia.

Diu Serveri que qui te loch de senyor mes deu tembre fallir sil senyor a valor mes que altre deu ponir.

Justicia proceeix del iust Deu del qual diu En David que anch no viu lo iust desemparat ne la sua semença queris pa.

E diu Senecha que a la iusticia te cove haver mesura car tu no deus esser negligent en governar les coses grans e les petites. Car la tua fas no deu esser trop molla ne trop cruel. Ton ris no sia trop aspre que no haia algun semblant de humilitat.

Car diu Sant Gregori que vera iusticia ha compassio e la falça a indignatio. Pero lo iutge deu anar per dreta senda axi del civil com del criminal segons los merits de cascun quels crims orexen dementre que nos punexen. E qui no castiga peccat mana que sia fet peccat. E per ço diu Senecha que als bons nou e als mals perdona e si la intentio del iutie es dreta ab legitima actoritat per ministrar iusticia squivant les V coses damunt dites Deu sera son conseller.

Mas sobre tot en lo criminal vulla squivar crueltat e usar de alguna misericordia. Car iusticia sens misericordia es dita crueltat e misericordia sens dretura es dita flaquesa perque del hu ne del altre no vulla usar que ço que sembla dret al iutie sembla tort al

sofirent. E no punir los crims engendra gosar per fe
ne mes.

Diu Salamo que fer obres de misericordia e de di
iudici mes plau a anostre Senyor que sacrifici.

E mes avant devets saber que aytant desplau a D
condempnar lo iust que iustificar lo malvat. Pero
pena que es iniusta ab dolor es sustenidora.

De fortuna.

Fortuna varieia la sua favor e no varieia a tu
egualment en un punt les subiranes coses aguala
les insanes que fortuna es forma de luna ades crexe
ades mimvant ades plena ades nulla. E com diem q
la fortuna ades es bona ades es mala aço es vici
nostre parlar qui a les delectacions diem bens e a l
tribulacions diem mals.

E per ço diu Senecha que Deu es fortuna quins
na les coses delitables daquest mond variablament
instable car a huns les dona e a altres les toll a q
les a toltes les dona e a qui les a donades les tol ad
ne dona molt ades poch a huns les dona per lon
temps e altres per poch segons lo beniplasit de la s
voluntat.

E per ço diu Catho que en temps de prosperitat
deu hom guardar de desastre e en tems de tribulat
star en bona sperança.

Diu Senecha que la fortuna dels homens ço es a c

la ventura es vidriença que com mes resplandeix pus tost se trenca.

Diu Sant Gregori que lom no pert sens dolor sino ço que te sens amor e que de tant de quant es lom pus alt puiat de aytan es pus greu lo caure.

E per ço diu Plato que axi com lor el argent se proven en lo foch axis proven les persones en les tribulations.

Diu Senecha que vida segura es semblant a la mar morta en la qual hun dia las naus hauran iagut en laltre perexen.

E per tal diu Boeci que fortuna ladonchs mostra lo seu gran poder com dins una hora fa lom esser benaventurat e miserable.

Encara diu mes que la fortuna no fara ia aquelles coses sien certes qui a vosaltres son stranyes per lur natura. Car heretats en tres maneres son de be huna de la anima altra del cors altra de fortuna.

E los bens de fortuna son altres tres ço es riquesa gloria e senyoria.

E los bens del cors son VI lo primer es bondat noblesa bellesa força grandor e sanitat. Aquells de la anima son los bens de gracia axi com son almoynes deiunis oracions e altres semblants virtuts. Pero dels bens del cors sanitat val mes que riquesa e riquesa val mes que força de cors e bona sanitat val mes que grandor e força es millor que bellesa e gloria val mes que riquesa e renda de ciutat val mes que de camps.

Diu Senecha quel camp massa gras fa caure lo blat quant es en erba e massa gran pes de pomes fa

trenchar les pomeres e les branques dels arbres e mas-
sa gran multitut de fruyta ofega la huna e laltra e no
ve a temps de madurar. E moltes coses son qui poch
aiuden e molt deliten. E aquell qui de pocha cosa se
exalsa es appellat no res car prosperitat es ventosa e
corrent axi com aygua de torrent.

Hoc e intemperança de felicitat es massa destem-
prada la quall appella e crida e fa venir males cogi-
tacions en lo cor dels homens dels bens de fortuna.

Car diu Sant Agosti que continua benaventurança
de bens temporals es serta demostrança de perpetual
dampnatio.

Pero veiam quals coses netes vos pot dar lo mon
qui es sutze que prosperitat com appar blana dolsa-
ment engana.

E mes avant diu la dit Sant Agosti que amor de
bens temporals es vida de penes sperituals.

E per ço no deu hom res desiiar de ques puxa pe-
nedir que fredor no fa mellor lo cavall mas parlant
ab lenga honesta laiuda dels homens es carrera del tot
ignorada per tal com algu mentre que es viu no pot
esser beneuyrat per ço com fins al dia de la mort es
sotsmesa a fortuna.

E per ço diu Salamo que no lous lom en sa vida mas
loal apres sa mort.

Car diu Tarenci que nos som grossers e petits se-
gons que fortuna ns porta.

Com tot lo mon es subiugat a fortuna.

Tot lo mond es subiugat a fortuna la qual es miserable e transitoria e an aquell qui test ve la mort e mor no li ve desastre sinp de si mateix. E qui molt vis pert sos amichs e navega per lo gran pelech de fortuna ades prospera ades adverssa segons orde de mutabilitat. Car fortuna en la huna ma porta veri e en laltra trjaga.

E diu Sant Bernat quel stament de les coses mundanals el eximent dels negocis sets fortuna trebalen.

Donchs si fortuna prospera segueix lom deu loar e beneyr Deu e nos deu desconexer ne follament glorieiar de la calor de la sua fortuna car seria obra miyonencha quel miyo a subtosa alegria el hom es conegut en ço que husa de fer e pert sa valor en massa riure e es meyspresat per massa tenir solas que molt riure toll al hom reverentia e fa al hom tornar vell e lom qui ha la lengua ioglaresa no sera amat sobre la terra.

Diu Serveri que si puies en riqueses quant may poder hauras te membre la pobresa que suferta hauras.

E per ço algun nos deu massa alegrar de la roda variabla la qual es instabilitat de fortuna. Car los bens de fortuna o per nostra mort los desemparam o ells en nostra vida nos desenparen. E fortuna de ço que dona nos despulla car ço que ha uns a donat com se vol los o sab tolre.

Pero diu Sant Agosti que alegria de virtut es a com fontana de alegria qui neix dins la casa e aqu lla alegria es rahonobla e meritoria e tal ioya no tan solament als homens richs.

Diu Catho mescla alegria a vegades en los fets e a feras mills lo treball.

E Salamo diu que algun delit no es maior que aqu del cor. Apar donchs que aquests be lohen alegria m que sia ab balança de discretio. Car axi com dam es dit qui massa riu es blasmat mas qui gens no r es appellat salvatge e cruel axi donchs quel home d riure mas no fadeiar semblant dels folls que a caso na paraula fadegen. Pero a vegades se sdeven que tr tor no pot auciure en aquells qui goig mata. Car Tit com hoi a dir que Vespesia pare seu fo elet en è perador per sobres de goig torna contret e Jos phus metge jueu cura aquell donantli certa occasio tristor.

E per ço Ypocras venint ab gran fama de son stu trames a dir a son pare e sa mare que ell havia pe duda la vista iatsia que no fos ver mas feuo peri que per gran goix non morissen.

E per lo contrari lom al qual fortuna segueix n deu molt entristar car la balança que puia lo po abaixa lo molt e qui be se conorta be se sforça.

E diu Plato que no deu hom pensar en so qu perdut mas en asso que roman.

E diu Socrates que ab la cosa ques la alegria aquella se fa lo dol. E acostas molt mes a natura be la bella cara e alegra ab la bona voluntat del h

me pobre que no fa la cara trista ab la bona voluntat del home per molt que sia rich.

E son alguns malvats qui ab criminos pensament se desesperen de la gracia de Deu en tant que per dubtosa sperança se donen a mort don perden aquest segle el altre.

O folls mesquins sperança axi com diu Salamo no fa gran despesa mas sperança e amor entrecambien la creheusa. Pero sperança per merit precedent es iusta.

Car diu lo mestre de les Sentencies que sperança sens merits no es sperança ans es ergull e gran presumptio.

Car diu Senecha que sperança es la derrera consolatio de tots mals e bona sperança es vensuda per pahor anciosa e la persona quis mata ho fa per tristor ho per temor o per odi o per sperança de maior be.

E diu Aristotil que aquell qui mata si mateix es flac e moll que no ha cor per sustenir la pena que li ve al davant ans per fugir en aquella se mata. E per ço qui pert sperança pert moltes coses e totes sufirences quel hom fa de bon grat son loables e dignes de merits e aquell es digne de merits que sia loat qui contrasta als perills del mudament de prosperitat.

E per ço lom deu rebre consolatio. Car dolor reb en si consolatio e vella tristor fa lome scarnir e aço no es sens causa car ella es fenta e folla que donar o detolre es ofici e obra de fortuna. E en les fortunes aper qui es bon mariner temprat en popa e mar de bonança no mostra qui es bon mariner ne bon timoner.

Mas diu David que lo diable abat los forts a dest per vanagloria e a sinestra per advercitat.

Pero aquest enamich no deu esser tamut car no p vencre sino aquell qui vol esser vensut.

E per ço lom quis veu afortunat deu forçadame acorrer al remey saludable si algun ni ha sino a pa siencia que assats es pocha la dolor qui pot rebre co sell. Car ab aygua calda apaga hom lo foch enses.

Mas veig que molts homens son christians per fe qual cosa es creure so que hom no veu pero en obr se discorden de la veritat christiana. Quel loguer la fe no es acabat fins a tant si tot quant crehem p dem veure.

Que per legir sab hom totes coses.

Encaraus prech que no vullats metre en oblit lo l gir. Car diu Alexandre que la ploma es mostrado del seny e de la lengua.

E per una de tres coses es fet lom savi la prime ço es per molt viure e per molt legir e per molt veu E si volets entendre a la salut corporal legits los l bres de Galien.

E si legits los libres de Catho aquest tracta de b nes costumes per les quals lom vil es exalsat.

E si volets legir los libres de saviesa legits aque que feu Aristotil e los libres que feu Salamo lo qu dels dons de Deu elegi saviesa.

E diu Catho que si volets coneixer la manera del conrear de les terres que legiats lo libre de Virgili. E aquest feu libres com hom pusques haver riqueses.

E si volets haver conexensa de la virtut de les erbes que legiats lo libre de Maser qui es versificat.

Mes diu Socrates que no deu hom tastar alguna erba que hom no conega.

E si volets saber les batalles e fets dels romans legit lo libre de Luchan.

E si legits lo libre appellat de Ovidi appellat de arte amandi aquest tracta de folla amor la qual es amargor de vertadera amor. Car per lo legir porets saber en breu ço quels altres han sabut en lonch temps de studi los quals ha hom trobat e apres registrat en diverses libres. Car entre tots los homens del mon han trobades e sabudes totes les sciencies arts e astucies e artelleries qui per hun sol no son totes stades trobades e sabudes.

Car Cahim fill de Adam lo qual diu Aristotil que era roig e vermell que mata Abel son frare de què fo lo primer qui edificha ciutats e mur e fo lo primer homicida e per ço com era ladne e mala persona e temies de aquells a qui fèya mal e posa termens a les possessions e arterosament troba lo pes e la mesura.

E Tubal fill seu troba obrar de ferro e de matall.

Norma filla del dit Cahim troba lo tenyir.

Jael del linatge de Cahim troba tendes e cabanes e separa les cabres de les ovelles e comença a fer senyal al bestiar.

Juban de aquell mateix linatge troba cant e muzi-

cha e sturments de viula e orgens e altres sturme de corda.

Enoch fo lo primer qui troba letra.

E Cahim e Noemè fills de Lamech trobaren les a machaniques.

Los lidians foren los primers qui trobaren navili comensaren a navegar.

En Gretia en la regio de Liburnia foren comen des de fer galeres.

En Creta qui es illa comensaren de fer rems e i getes.

En la illa de Carpatos de Grecia que es entre Eg te e Rhodes foren primer comensades les grans na a les quals dihien carpaties.

Saturnus troba quels navilis anassen ab vela e tr ba quels cavallers en Italia portassen schut e capè de ferro e fon apres que son fill Jupiter lach quitat Creta de hon Saturnus era rey e mostra a les ge que ancara eren rudes en edificar cases aqui car l bans habitaven en balmes e cabanes e quoves e bu raques de rama els amostra de plantar vinyes e arbr e laurar les terres e viure ab costums humanals e solien viure com a besties de aglans e de semblà viandes e troba esser diners e primer mes aqui la mença del forment.

E per ço Janus rey primer en Italia apres fi lexa son regne e les gens dehien que Saturnus e Deu.

Minerva fo huna dona savia qui per stucia artific troba diverses arts axi com obrar lana fer oli e f

fabrichar edificis perque digueren que era Deu e ferenli hun temple.

En la ylla de Sanio se comença a fer vaxella.

Erutamo fill de Ulsa troba carro.

Tloyolo troba la carretha.

Apollo troba la art de medecina.

En la ciutat de Corinthi per Deanta fo atrobada la art del pintar.

Catinus rey Destines qui abans quels grecha la destruissen era appellada Tebes troba letres gregues.

En la ciutat de Nola qui es en Napols comensaren a fer campanes e per ço en lati son appellades noles.

Pinatheu fo lo primer qui troba anell e feulo de ferro e apellaló ungo car axi com la ungla sta encastada en la carn sis fa la pedra en lo anell e ordona que per ornament lo aportas al quart dit de la ma squerra car es de maior dignitat per tal com diu que daqui partex huna vena la qual va a frontar e ferir en lo cor.

E Picto fill del dit Saturnus fo lo primer qui ensenya femar los camps e per ço li dien Sterces.

E Numa Pampalio senyor rey dels romans feu fer ymatges en los diners scriure son nom e per ço en lati son nominats numos.

E Thesalia fo feta la primera dor.

Tullius Ostilio terç rey dels romans fo lo primer que troba que hom pagas sens en la cosa publicha.

Tarquino e Superbo sete e derrer rey dels romans ab terrible rigorositat fo lo primer qui troba cadenes

seps carcres e ligaments bandeiaments e diverses m-
neres de turments.

Los curribans trobaren la manera de ballar cori
e saltar ab so desturmens e aço trobaren en los fe
darmes e per ço ballar es dit corritzar e fo en vida
Moyses.

Dien los ebreus que Salamo trencava lo marb
molt laugerament ab sanch de vermens qui son apl
llats samir de la qual tantost com hom tocava la p
dra se partia es segava e aço troba per tal manera
Ell feu ancloure hun pull de sturç dins en hun vas
de vidre e quant lesturç vahe que ell no podia dar
meniar al pullet anassen al desert e aporta daque
vermens e de present que tocha lo dit vaxell se tre
cha e Salamo pensas que aytal faria la pedra e
continent provaho.

Lamech fo lo primer qui hac dues mullers ensem
perque fou lo primer bigamus.

Abraam fo lo primer que predicha Deu esser p
creador e qui de tota la presa que feu com ach vens
lo rey Godor Laomor senyor de Sodoma e Gomor
dona delme a Melsiscedech rey de Jherusalem lo qu
era cappella e per ço aquest fo lo primer qui dond
deuma.

Abel dona la primicia e fo lo primer pastor lo qu
fou molt iust car les mellors coses oferia a Deu per le
crifici pero algu no pot esser dit Abel qui us de la m
licia de Caym.

Samuel fo lo primer qui ordona covent de relig
per loar Deu e aço feu apres que hague vensut Saul.

E totes aquestes coses e moltes altres sciencies e coses pot hom saber per molt legir e qui de aquelles vol be usar en son cor brotaran tans bells pensaments que viure ab gran sperança franch segur e alegre entre totes les altres gents.

Car diu Sant Pau que totes coses son scrites pera nos qui son venguts al derrer temps del segle. Pero dien los studians que qui no lig en los domenges e les festes aquell tal no sab del Codi ne de les Digestes.

De la archa de Nohe e de les edats del mond.

Jatsecia que de la present ordonacio yo haia algun treball pero lo pare es tengut per be avenir seu e de sos fills ab diligencia studiosa sustenir aytals e molts maiors treballs segons en gran part havem exemple de Nohe que no obstant que per dispositio divinal faes la archa encara per amor paternal ab excessio de treball e despesa no contrastant que per les gents fos notat scarnit e repres fo induyt continuar aquella obra. Car diu Salamo que Deu scarneix los scarnidors e dona sa gracia als humils. La qual archa feu de fusta e havia de larch CCCCL colzes e dample CCC e dalt XXX e dien que aquella junyi ab lim qui hix dels stanys de Siria lo qual lim es appellat batum e es tan fort que fusta o altra cosa que ab ell sia juncta nos pot solre sino ab sanch superflua de fembra axi com son mosques papallons e vermens. E al cap de un any

semblant dia mateix quel dit diluvi fo passat per m
nament de Deu isqueren de la dita archa e la prime
terra quis descobri fo la ylla appellada Delos la qu
los grechs appellen Ortigia. E ladonchs fina la prime
adat del mond.

E comença la segona adat qui dura fins Abram
lo qual temps segons los demes dien ach mil e XX
any els dits tres fills de Nohe se partiren per terç ta
la terra del mond. Sem hague a la sua part tota As
la gran Cam tota Africa e Jafet tota Europa.

E apres del diluvi Nohe visque CCCL anys e veg
de sa generatio XXIIII milia homens menys de fem
bres e dinfants.

E daquell batum en aquesta segona edat per Nam
brot lo gegant fo obrada la torra Babel e ladonchs c
mença la diversitat dels lenguaties car dabans tot
les lengues del mond parlaven en ebreu.

La terça edat qui fo de Abram fins a David du
DCCCCLXXIIII anys e Abram ab voluntat de Sa
muller sua qui era vella e no havia infants ach do
sua serventa appellada Agar un fill lo qual fo appel
Ismael e en adat de XIII anys feulo circumçir e
aquest son procehits los moros qui en semblant ad
fan a XIII anys la lur circuncisio.

E apres per voluntat de Deu Abram ab la dita Sa
ra engendra Ysach e Ysach engendra Esau e Jacob
Jacob engendra Joseph e sos frares del qual isquer
los XII trips de Israel. E del iorn que Deu promes
Abraam la terra de promissio fins al iorn quel seu p
ble isque de Egipte hague CCCCXXX anys.

E la quarta adat dura D anys qui fo de David fins al temps de Pharao al qual dihien axi per la sua crueltat car son nom era appellat Centes.

La quinta adat fou de Pharao fins a Jhesu-Christ a la sua nativitat e en aquesta quinta adat qui dura segons dien los demes MCCCCLXXXIII anys foren los poetes els philossofs. E per los romans fon Herodes elegit per esser rey dels jueus.

E la sisena adat es ara da la Nativitat de Jhesu-Christ fins a la fi del mond.

E com lo dit poble de Israel fo exit de Egipte alguns malvats murmuraren com tots los sacerdots eren del trip de Levi e no dels altres e per ço Moyses feu aportar XII vergues seques de ameller segons los XII trips e posarenles en lo altar e en cascuna scriviren lo nom de hun trip e huna altra en la qual eren scrits los noms de tots los XII trips e an aquella qui per miracle florira de aquell trip daqui avant fossen los sacerdots e de tots si la comuna floria e trobaren que aquella de Levi era fullada e florida e hague fetes amelles e daqui avant callaren e manals Deu guardar la vergua a memoria de aquest fet. Axi que del dit treball de Noe se son seguits e posseits no tant solament los bens que fins al iorn de vuy a gloria e honor de Nostre Senyor Deu son stats en lo mond ans encara la sua generatio nes stada conservada e multiplicada.

E per ço algun nos deu star per res de be obrar.

E qui del be no pot fe ço que volria vullan fer ço que pora. Car de pocha semença creix gran blat. E de petites fontanes nexen grans flums. Mas de la se-

ment soterrada algu no sap sa bondat fins que app sobre la terra. Per ço que ço que yo vull non puch donchs Deu no ho vol.

De multiplicatio e disminutio dels animals.

Alguns stan admiratius pus en la dita archa ha de cascuna manera de aucells e de animals egualme sengles mascles e femella. E de aquell temps en sa gens qui abans del diluvi no solien meniar carn hai continuament meniat e mengen de aquells aucells animals que menien erba e gra axi com son gallines perdius coloms bous moltons cabres e altres se blants los quals tots aquests axi mateix son devora continuament per aucells de rapina e per altres ani mals que menien carn axi com son aguiles voltors stor falcons leons lops e altres semblants per que daquell aucells e animals meniant erba e gra se troben tan innumerable multitud e tants grans esbarts e mandras e de altres qui menien carn son tan pochs en sguard dels altres maiorment com la vacha la ovella e la cabra cascuns no fa sino hun pull dins en lany e totes ne fan cascun any e la leona fa dos o tres cadells la lecha VII o VIII e axi dels altres per semblants animals dels quals alguna persona no menia de lur carn don apar que aci haia divinal secret. Mas gran e sovenyeiada sperientia nos demostra que aço no es sens algun gran misteri car los ocells e bisties que menien erba e gra

viuen ensems passificament axi en gabies com en cor-
als e per tots e qualsevol altres lochs viuen tan sola-
ment de la influentia del greix de la terra qui per Deu
ells es atornada e de les bisties e aucells qui men-
en carn lur linatge requer art agresta per ço com en-
emps habitar no poden tant son cruels e plens de ar-
ull de ira e de enveia e iatssia que per lur iniquitat
vegades ells ab ells se aucissen ia per ço la hun no
el meniar de la carn del altre ans tan solament vo-
n meniar dels altres benignes e suaus e passifichs
aimals e de aquells viuen. E per tal sabent aço lactor
e Dinna e Calilla dix que bestia qui menia erba no
eu fer companyia ab bestia qui menia carn. E si al-
un diu quels corps qui menien carn han conversatio
asemps ne diu quels voltors e altres menien carn de
a que aximateix los cans menien carn axi menien gra
ls cans qui menien carn per semblant menien pa. E
er ço los corps els cans axi com lo mul es en terça
pecia del cavall e de aze e lo somniar en terça specia
de dormir e vellar axi son ells en terça specia de carn
e de gra. E sobre aquesta petita bleuma poria hom
edificar un gran castell pero no vull caure de mon
roti ans tornare a mon primer proposit.

E dich que daquesta general multiplicatio e dimi-
natio deuen be los homens daquest mond pendre figu-
ra maiorment aquells qui volen viure axi com aucells
de rapina o ab continuada bandositat o guerra. Car
diuen los castellans que riu buelto ganancia de pesca-
dores ço es guany del diable.

Mas diu lo Evangeliste Sanct Matheu que cove que

en lo mon sien scandols o mals mas guay per aquel-
quils faran.

E Nostre Senyor diu que benaventurats son los pa-
sifichs car ells seran appellats fills de Nostre Senyo-
Deu.

E la nit de Nadal en aquella ora que Deu nasqu-
los angels cantaren gloria sia a Deu en les altezes
pau entre los homens de bona voluntat.

E aquests aytals la maior gracia que Deu antig-
ment en lo mon los prometia era bona generatio. E p-
ço aquell no es pas gens profitos als altres.

Mas diu Serveri quels corps han gran plazer to-
temps del mal que fan los lops.

Que la destruccio de Troya fou Roma hedificada.

La ciutat de Troya qui antigament havia nom Fr-
la qual havia DCCCCLXII anys que era hedificada
per Antheneor qui apres fonda la ciutat de Paris-
per Eneas e Polidemas de nits traida e liurada -
grechs qui la tenien assetiada la qual per aquells f-
destruida.

E aquests Eneas e Polidemas foren aquells qui -
Paris anaren a pendre Elena per raho de la qual p-
sa comença la dita guerra la qual dura X anys V-
mesos XII iorns e dels grechs qui ab ma francha f-
hien batalles sangonoses moriren en la dita guer-
DCCCLXXXVI millia.

E dels troyans en les dites batalles abans que la ciutat fos presa havia morts entorn DCLXXVI millia segons que recomptem les lurs istories.

E Romulus rey primer dels romans en edat XVIII anys en la quinta edat del segle que del seu comensament havia IIII^m DCCCCLXXXXIIII anys.

Apres CCC anys de la dita destructio de Troya comença fondar o fer Roma la qual per ell e per altres VI reys hun apres altre fo senyoreiada CXXXXIIII anys. E apres gitarenne lo VII rey appellat Tarquinus Superbus e son fill Tarquinus per ço com aquest força Lucretia per la qual occasio no volguerèn que daqui avant hagues rey en Roma ans fon governada DXXXIII anys per consols los quals appellaven senadors qui vol dir aiustament de homens vells.

E apres CCCCLXXXIII anys que la ciutat de Roma fou començada moguese malvolença e guerra entre Roma e Cartayna per rao de la qual Anibal capita de Cartayna passa en Ytalia ond vençe moltes batalles contra los romans e sotsmes a ell quasi tota aquella terra e aqui atura XVII anys iatssecia que per gran temps abans per rabo de la dita guerra hagues molt aturat en Spanya qui es tota la terra dessa los munts Pirineus los quals comensen entre Elna o Cobllioura e finen entre Bayona de Guascunya e Bordeu e tot lo romanent es engirentornat de mar.

E apres per ço com Scipio Africha qui dabans havia nom Corneli era ab molta gent darmes dels romans passat en Africha ond havia goanyada una batalla dels carthaginesos trameteren per Anibal lo qual tantos

vench ab totes ses gents e com fo assats prop de Afr cha feu muntar un mariner a la gabia de la sua na si veguera la terra lo qual mariner stan alla sus di que no vehia res als sino huna sepultura rota e cav da en moltes partides de la qual vissio sensenya mo Anibal tanint aquella per mal senyal.

E a poch temps fo Anibal per lo dit Scipio vens per batalla e tota Africha sotsmes a Roma e aço fo DXXXXVI anys apres que Roma fou fondada. E p concordia que era entre los dits romans trihumpha ab fama e gloria abondosa conquistaren tota la m narchia del mond car ab concordia les poques cos crexen e ab discordia les gran coses amimven e p concordia es la comunitat en si mateixa fort e als en michs tarrible.

E les terres quels romans fora de Italia en temps de lur concordia subiugaven appellaven provincies. E daqui pres nom Probensa.

Virtut de concordia es de tant gran excelencia e dignitat quel sturment incensible per son acort ha sentiment daquella. Car en los morals de Sanct Gregori es continuat que si dos lauts ensemps temprats de hun acort la hu es de squena posat en algun loch e que pozets de traves una palla sobre dues de les sues cordes mas que sia tan curta que no toch les altres e apres tochats aquelles semblants cordes del altre laut concordant a ell que aquella palla tremolara en tal manera que tremolant de fet en tal manera la dita palla caura per sentiment de la veu de son acort. E de fet axi es per alguns dignes de fe e per mi stat sperimentat

Mas diu Sanct Aguosti que concordia axi com es profitosa entrels bons que axi mateix es dampnosa entrels mals.

E per ço diu Sanct Gregori que per metre discordia entre mals homens goanya hom merit.

Com fo Carthaina destruida.

En la dita ciutat de Roma fo lo primer miracle del mond ço es hun temple en lo qual havia aytantes ymatges com eren maneres de gents en lo mond. E cascuna ymatge tenia scrit al pits lo nom de sa gent e huna campana peniada al coll e per encantament eren axi consagrades que si alguna gent volgues rebellar a la senyoria de Roma tantost aquella ymatge daquella gent girava lasquena a la ymatge dels romans e la campana que tenia al coll peniada sonava. E los capitans del Capitoli denuntiavenho als senadors qui de present trametian lurs osts per calsigar aquella gent de ques seguia que per rebellio que veyen que fahien les carthaginesos apres DCII anys que Roma fou hedificada los romans posaren en Africha e abateren e cremaren la ciutat de Carthayna que havia DCC anys que era fondada e los romans aturaren IIII anys en Africha per destruir aquella terra.

E apres com la hagueren destruida ab les veles plenes de gloria honor e audacia tornarensen en Roma ab gran influencia de coses mundanals e per exalsar

e prosperar la senyoria de Roma inseparablement ca[illegible]
sant utils e notables ordonaments ab acort de com[illegible]
de tots entenien en lo ben publich e entre les altr[illegible]
per conservacio del lur linatge e poblacio.

Diu Valeri que com Camilio regis en lo ofici de [illegible]
senyoria posats iutges per corregir les costumes de[illegible]
homens feren una statud e ley per la qual obligaren[illegible]
feren tributaris aquells qui no volgueren de lur vi[illegible]
pendre muller venint a la lur velleza manantlos q[illegible]
portassen lo dit trabut al erari qui era loch ond m[illegible]
tien la moneda del publich e denunciarenlos que[illegible]
punirien pus agrament sis gosaven en res clamar [illegible]
la ley o constitucio que tant iustament havien fet[illegible]
increparenlos per la seguent forma dient —

Natura humana axi com vos ha donada ley de creixer axius ha donada ley de engendrar e si havets vergonya del acte de generatio guardats vostres pares quius engendraren eus nodriren obligantvos quels engenrrassets els nodrissets nets car desiiaven perpetuar lur linatge e per ço havets aconseguit do de fortuna quius ha prestat lonch temps per engendrar semblants de vosaltres mateys e durant aquest temps los vostres dies son passats e perduts e vosaltres romanets de nom de pare e de marit. Anatsvosen donchs e pagats lo tribut a vosaltres aspre é profitos als homens qui apres de vos seran engendrats pus axi havets menyspreada la humana generacio.—

Com los romans hedificaren Cartagina e apres entengueren en lur ben propi.

E DCXXVI anys que Roma fon hedificada los senadors acordaren que la ciutat de Carthagina la qual ells havien destruida fos redificada e poblarenla de gent romana axi que del seu destruiment fins a la sua redificacio hague XXIIII anys. E puys Roma per infusio de nobles consellers passificament posseiren tota la damunt dita monarchia del mond.

Mas apres gran temps se segui discordia entre los romans per ço com Gratus qui per ordinacio dels senadors fo elet qui per hun any fos mahestre e poderos del poble dels romans.

E en aquell any mori Atalus qui era rey de Azia e lexa tot son haver e son regne als romans e lo dit Gratus qui encara cobeiava haver la senyoria per lany apres vinent lagoteia lo poble dient que tots los bens que lo rey Atalus havia lexats als romans devien esser dats e compartits entre la gent menuda. E encara contradigueren Scipio Nassicha lo conseller e Quintus Pompeius per la qual contradictio e porfidia mogue gran divisio en la ciutat e lo poble ab armes correch a la cort e aqui hague gran brega on mori lo dit Gratus e CC de sa partida ço es del poble. E apres la dita mort fo de la dita divisio feta pau entre ells en Roma.

Mas per avant a DCLXIIII anys que Roma fo hed ficada los ciutadans de aquella ciutat ab vida pompo entengueren en lur be propri de ques seguiren env ges divisions bregues e a ells moltes males ventur per la qual raho los consols posaren la vestidura plor la qual appellaven saga.

E per ço com los dits consols havien elet Silla q era absent de la ciutat per anar contra lo rey Mitidrates qui tenia la menor Erminia e Gayus Maur volia que ell hi fos elet per aquella enveia entre ell multiplica maior divisio guerra e mal que dura X anys metent en exequucio tots aquells mals que havien temuts de fer en temps passat.

E en aquesta guerra ciutadana moriren XXIIII consols CC senadors VI princeps de pretori LXX barons e CL millia homens dels romans ultra altres pobles de Ytalia e daltres nations de que apres la cosa publica de Roma enbolcada en tantes tenebres es venguda en gran menyspreu e per inflada ira ha subportats innumerables e perpetuals mals e treballs. Axi adonchs que per cobeiança de privada riquesa han obtenguda comuna pobresa.

E per occasio de la dita divisio Julius Cezar qui fou lo primer emperador de Roma com per ley no posques esser rey obtench lo dit imperi lo qual tench tres anys e VI mesos e los romans aucierenlo a traycio.

E apres fo emparador Octovia nabot seu qui abans de la Nativitat de Jhesu-Christ regna XXXXII anys e VI mesos e apres de la dita Nativitat XIII anys. E aquest destrui tots aquells que havien mort Julius Cezar.

De cobeiança de senyoria.

Ara pensats e comprenets quant fou gran la felicitat e alt stament que Roma per indivisa unitat obtench per lo mond e daltra part quantes males destructions e afanys inportables ha obtenguts per lur divisio e ira cullida e aiustada per diverços actes prosseyts per ambitio de senyoria qui dignament si vol haver deu esser mills appellada servitud que senyoria. Pero veiats quina o qual fin han feta ne fan tots aquells qui abusant de tals actes son causa.

Car Ninus qui fou net de Nambrot lo gegant fo lo primer qui per ambitio de senyoria sens iust titol aiusta gent en guerra e per nafra de huna sageta mori a mala mort.

Anibal e Alexandre moguts per la dita ambitio moriren per veri.

Nabugadenazor qui fo rey de Babilonia no per dret car ell no era de linatge real ans era hom strany nat de adulteri e aquest destrui Jherusalem e crema lo temple e enpresona tots los jueus e feu moltes perversitats per que ell subtosament perde tota sa senyoria e torna bou he habita VII anys en lo desert ab les bisties salvaties ia que aquests volien la senyoria criminal e qui te senyoria es loat e qui la pert es blasmat.

Lo damunt dit Gratus qui fo lo primer començador

de la divisio de Roma lo qual mori axi com damu es dit.

E axi mateix lo damunt dit Maurus Guayus lo qu per semblant feu mala fi.

Per ço diu Salamo ama mes leal servitud que fa senyoria.

E donchs si tots aquests aytals volia aci contin maior sens comparatio seria lo volum daquest ma rial que no es tot lo precedent libre.

Mas quens cal pendre figura sino de nosaltres e aquesta ciutat qui dins en tan poch de temps ap que de ma de moros fo gloriosament conquistada ab concordia axi novament e singular redificada tant que apenes ich trovarets sino fort poques nombre e petites cases qui sien de obra morischa.

Los alberchs dins la ciutat los monestirs sgley e unes ab altres molt pus belles e belles que de qu sevol altra ciutat de la senyoria del rey e los alberch de les possecions foranes los demes dels quals par sie castells o palaus menobrat solien haver CCCLX n de gabia e vuy entre tota la christiandat de ça lestr de tants grans no sen troben tantes en nombre de l quals ne havia XXIIII cascuna de tres cubertes.

Mes avant trobarets per levament e summa p serta causa feta la qual es en lo arxiu de la procu tio real que ich havia XXX millia DC homens de m ultra altre stament de gents les quals ich eren se comparatio en gran nombre.

E encara mes ich havia moltes altres singularitats d honor e de riquesa de que vuy en gran part freturan.

O Deu e perque havets permes que apres tanta prosperitat e claror de fortuna sien sobrevengudes tantes persequutions diminuicions e obscuretat de tenebres.

Mas si volem considerar perque trobarets que tres coses son stades e concorren en nosaltres.

De les quals diu Senecha que destruen la ciutat ço es odi amagat singular profit el consell de homens savens.

Pero demanats de aquells qui viciosament en los negocis de aquesta ciutat han tenguda lur ma sabrets segons damunt es dit quina fi han feta ne que hi roman de lur exida de carn com de ploma. E per causa co vull açò mes ampliar ans vull pintar aquest cap meys de coha maiorment pus medicina no es bastant a repellir antiga malicia.

Mas diu Sant Gregoro que paraula general aquells constrey als quals tocha.

Pero mestre Francesch Eximenis bisbe Delna del orde de Sant Francesch diu en lo libre dels angels quels sancts doctors dien que com molts se procuren honors dels quals son indignes e Deu tot poderos nols hi appella ans li dezplau que ells haien no contrastant que permeta que les obtenguen per tal que a la fi ell los gitara a terra els confondra axi com a homens viciosos e ladres qui les honors qui son coses divinals se han procurades axi com a robadors qui com volen robar no curen entrar per la porta mas per la paret amagadament e per ço per la porta hixen axi com a ladres davant tot hom. Car a ond que tasts la mar salada la trobaras.

Per queus dich que algun no deu tastar la cosa e tastada dona mort en altra manera en breu ne aportaran pena si ia Deu no es fadigat de fer iustes veiances. Car Deu dona les penes aguals als merits cascuna ley.

De fills.

Fills es fruyt del cor e com a hun home fos dan nat qual fill amava mes ell respos quel poch fins e era gran e lo absent fins que es vengut e lo malalt fins que es guarit. E per aquesta variable resposta deno va que ell no podia delliberar qual amava mes tost fossen bons jatsesia quel fill apres que es nat senyor del pare V anys e altres V son servidor e V companyo e apres bon amich o gran enamich.

Lo piior fill es lo desobedient. E per ço Malio Tcato. . . . . (1)

. . . . . hom ni fembra no pereix sino en cors e ancara aquells viuen en anima.

Los fills qui son obedients prenen benignament amonestacions virtuoses e la doctrina e art quels res los vol mostrar ia quel hom qui vol esser bo

(1) Falta algun folio, y tal vez no sea mas que uno, si, calculando estension que han tenido los capítulos anteriores, se observa que, en página, continúa la materia á que alude el tema del que precede.

alguna art no li cove sino saber aquella. Mas de la virtut lo saber no es pas suficient sens la obra. Es semblant al malalt qui sap lo consell del metge mas ell ol serva.

Que saber les coses huniversals no es segura cosa mes la speriencia. Car molts metges son qui per sola speriencia saben fer molta medicina que ensenyar no poden als altres. E per ço aquell sera perfet maestre de la ley qui les particulars coses sap per speencia.

Car diu Aristotil que per longa prova de moltes coses es fet lo hom savi.

E longa prova algun no pot haver sino per longa vida. Donchs posa ell que lo iuve no pot esser savi be ni haver bon enginy de saber.

Per tal diu lo libre de vici virtuts que tants colps ren huna bota abans que hom hi meta vi e tant son repeiats los drats abans que sien bons per vestir e tant es batut lo forment e carmenat abans que sia fet.

E donchs vullats les dites coses entendre moralment virtuosa e no pas viciosa que en hun mateix foch lor e purificha e la palla se crema. Axi que si algu se iforça ab alguna folla opinio es son dan. Car qui liga foch en la sua falda no ofega pas lo foch mas crema les vestidures.

Que tostems es stat mal e be.

Per supplir a vostres prechs hoc encara per satis-

Com per occupacio de altres negossis don breu fi al present tractat.

E per tal com de altres negocis al present son mol occupat no puch lo tractat de aquesta materia pus largament continuar. Car aquell qui son cor en molts lochs te schampat apenes lo pot recullir.

Mas lo pobre qui no ha entendre sino en la sua vida crema son oli comptant noves o istories de reys.

Hoch encara qui de la pluia qui tot ses profit e vida de la gent si dura molt es massa privada e anugensen.

Pero fills no entanats que aquest libre yo haya tret de mon cab ni de mon saber lo qual es assats poch ans axi com lom qui cull de totes flors e de aquelles axi com venen totes ensemps no servant orde fan hun ram lo qual liga ab hun simple e pobre fil e lo qual ram axi com es de diverses flors axi es de diverça fragancia e colors tot en axi e yo cullit de diversos libres les rahons e actoritats damunt spacificades e aquelles axi com a referendari per supplir a la requesta de vosaltres ab mon simple e pobre saber no servant orde grosserament aiustades compilant lo present tractat e ordinacio lo qual ha diverça fragancia e diverses colors de les quals si res hi a que sie util ne digne de lahor allo ne vullats atribuir a Deu qui de

bon obrar te la ploma car tot lo defalliment qui hi trobarets prosseeix de la mia ignorancia la qual sotsmet a correctio e esmena de la Sancta Sglesia Romana. E nostre Senyor per sa merce e infinida clementia vos leix viure al seu sant servey eus port a vida perdurabla e per semblant a mi si fassa. Amen.

Finito libro sit laus gloria Christo. Amen.

Orate pro scriptore.

Exegi totum pro pena da michi potum.

LIBRO DE CATON. (1)

Cum dels homens constituits en hus de rao se pertangua enquerir e serquar la via e carrera la qual mitiansant puscham haver conexensa de Deu e atquirir la gloria e repos de la sua anima en laltre mond e en aquesta visquen e sien fets dignes de honor e reverentia e agradables a les gents e atquiresquen de gran hutilitats e profits e tal carrera sia la via de virtuts aquelles donchs devem inquerir ab summa diligencia. Les quals virtuts son IIII ço es a saber Justicia Temprança Fortaleza e Prudentia les quals entre los altres libres son ab gran brevitat posades per aquell gran savi apellat Catho en lo seu petit libre lo qual per los maestres e doctors es stat constituit legir or-

(1) Códice del monasterio de San Cucufate, titulado *Sentencias Morals*, fol. 72.

Este libro no es mas que un breve fracmento que comprende unas cuantas páginas del principio, pero hemos creido conveniente colocarlo á continuacion del que precede, ya por ser análoga la materia de ambos, ya por parecer que es obra de un mismo autor, á juzgar por el estilo y hasta por el carácter de letra con que está escrito, ya, finalmente, por hallarse en el mismo códice.

dinariament per tots studis e scoles a gloriosa intr
ductio dels juvens per la sua gran preciositat de se
tencies.

Com adonchs lo dit libre sia compost en leti e
sen aprofiten sino los gramatichs per tal que daq
avant sen pusquen aprofitar los qui no son gramatic
axi homens com dones e pensat reduirlo al vulgar r
mans encara que per ventura altri lo haia abans sp
nat so que no he vist. E aço es fet vuy a XXVII
juny de MCCCCLXII.

Per ço com de tot bon pare se pertany adoctrinar
seu fill lo qual li es molt car per amor paternal lo gr
savi Catho pren asi loch de pare e apella fill a to
persona que vol pendre los seus consells e doctrin
E de aquesta orde que primerament posa hun prob
mi e apres son tractat lo qual prohemi comensa axi.

Pensant yo Catho dins lo meu cor que molts ho
mens vivien en gran erros e vicis per sola ignorançi
de virtuts e bons costums himagini soccorrerlos d
bons consells perque visquessen gloriosament e qu
atanguessen a honors. Ara donchs fill car yot vu
mostrar en quina manera hordones los costums de
teu coratge e lig los documents que yot posare asi e
tal manera quels entengues car legir e no entendre

no volerhi posar lo cor allo es menyspresar la scriptura. Primerament en totes les tues obres humilment invoca a Deu. Ama e honra ton pare e ta mare. Honra tos parens. Conserva donatiu quet sia fet. Sies obiecte a la rao. Si alguna cosa hauras a donar dona la mas guarda a qui dones. Ves ab bones companyies. Not vulles aplegar a consells daltres sino ti amanen. Viu net e pur en ta conscientia. Saludaras liberalment les gens. Donaras loch a maior de tu. Hauras temor a ton senyor e maestre. Seras vergonyos. Guardaras so del teu. Seras diligent en tos afers. Haies cura de la tua companya. Convida a tart. Dorm per esura. Ama la tua muller e servali lo sagrament. Es temprat en lo beure. Deus puiar per lo regne celestial. Guardat de creura follament alguna cosa. Fuig a tota mala fembra. Usa de virtuts. Juga a la trompa a les taules fuig. Apartet de tot altre pech. Lig libres mette en la memoria so que ligiras. Instrueys en virtuts los teus fills. Apren de letra. Not vulles enfellonir ens causa. Guardat de scharnir a negu. Entreven en iuy. Seras en cort. Seras donador de consell. Jutgeras los homens a meys que no merexen. No vulles cobeeiar ço daltri. Treballa en obrar la casa iusta. Fes be als bons. Sies recordant de benefici pres daltri. Parlaras poch en los convits. No scarniras lo miserable. Porta liberalment bon voler a tota persona.

Per ço com Deu es scondrinyador del cor axi com scriptures nos ho dien aquell Deu colre e honrar ab

pura pensa. Vella molt not deus adormir car la folgansa de cade dia ministra nodriment a vicis e a peccats.

Yo crech que la primera virtut es refrenar la lengua. Aquell es mes propinque a Deu qui sab callar ab raho.

No vulles esser contrari repugnant a tu matex car nos convendra ab altri qui nos conve ab si matex.

Si be guardas la vida els costums dels homens com huns enculpen als altres no es qui vischa sens peccat. Desempara so quet nou encara que li ports voler car lo profit es preposador danant les coses poseides.

Seras fort e constant e blan segons que la cosa o demanara car lom savi muda los costums sens perill en sos temps.

No vulles creure follament a la muller clamantse dels serveys car moltes vegades la muller en odi aquell que lo marit ama.

Com tu amonestaras a algu e ell no volra esser amonestat no ten vulles lexar si ell sera a tu car e acostat.

No vulles contendre ab paraules contra los parlers car la paraula es donada a tots e parlar ab saviesa a pochs.

Ama en tal manera als altres que sies car amich a tu matex sies en tal manera bo als bons que gran damnatge not seguescha.

Apartat de baralla no sies de aquella comensador car callar no nou e nou a vegades lo parlar.

No vulles prometre a altri en ser so quet sara pro-

mes car no qual donarse en les paraules dels homens.

Quant algun te loara sies iutge de so quet loara e no vulles de allo creure mes a altri que a tu mateix.

Los fets virtuosos que altri fara be los pots publicar e si tu obrares coses virtuoses callar los as.

Si tu seras vell e contaras coses virtuoses daltri fes que en ton juvent haies axi obrat quet servescha a la vellesa.

Not fassa cura si alguns parlaran de secret car los sospitosos pensen que tot hom parla dells.

Quant seras en prosperitat guardat de adversitat car la fi de les coses no responen en una matexa manera als principis.

Com la nostra vida natural sia molt frevol e duptosa no vulles posar la tua speransa en la mort daltri.

Com lo amich pobre te fara donatiu e sera poch pren aquell ab cara alegra e loal planariament.

Com natura te haia creat infant nuu e despullat porta ab pasciencia lo treball e carrech de la pobresa.

No haies paor a la mort perque sia fi de la tua vida car aquell qui massa la tem per tot plaer de la vida.

Si per los teus desmerits tos amichs se volran apartarse de tu non vulles inculpar a Deu mas a tu mateix.

Tracta los teus bens en manera que no vinguen a menys e per tal que sien conservats sta ab temor que not falleguen.

Si poras prestar alguna cosa no la vulles prometre dues vegades per tal que volent esser vist bo no sies vist ventola.

Si algun se mostrara ton amich de paraula e non sera de cor fesli atrestal e asi la sua art sera scharnida per la tua.

No vulles ab paraules massa blanes loar altre car lo brill canta dolsament quant lo brillador descep lo cel.

Si hauras fills e los teus bens seran pochs mostrals oficis ab que pusquen guanyar la lur vida.

La casa que ès cara en preu stimala en vil e la vil cara e axi no seras a tu cobdiscios ne avaricios a daltri.

Si tu te fas castigador guardat que no peque en so de que castigaras car gran vergona te sera si la culpa redarguhia a tu matex.

Demana so que es iust o al menys allo que veuras onest car folia te seria demanar so que iustament te poden negar.

No vulles lexar lo conegut per lom no conegut car iat conte lo conegut per ton iuy lo no conegut solament a chas.

Com la duptosa vida del hom se gira en serts perills fes que tots los dies que treballaras te vinguen en profit.

Encara que tu poguesses vencre ton companyo donali loch car los amichs ab plaers e aserveys se sostenen.

Com tu demanes grans coses no duptes de donarles qui tes car ab semblants coses se conserva la gracia entre los amichs.

Guardat no haies discordia ab lo teu amich car la desamistat engendra avorriment e la concordia amor.

Quant la culpa dels teus serveys te provocara a ira deuste temprar per tal quels pusques perdonar.

Venç algunes vegades ab pasciencia al que pots vencer car la pasciencia es entre les virtuts molt gran virtut.

So que tens guoanyat conservau per ton poder car quant lo treball es damnatge creix mortal pobresa.

Sies algunes vegades al conegut flach e car als amichs com seras benaventurat seras tostemps proisme a tu.

Si per ventura volras conexer los lauraments de la terra legiras un libre quen feu Virgili.

E si mes avant vols saber les virtuts de les erbes lig lo libre de Mascer.

Si desiges saber les batalles romanes o les de Africha lig lo Lucha qui posa les batalles del deu Mars.

Si a tu plau amar ho apendre de amar legint legiras lo Ovidi de art de amar.

E si desiges viure savi ou tot so que pusques e lig de saviesa per les quals coses la vida del hom es apartada de vicis.

Donchs disponti e apren legint quina cosa es saviesa aprofita a tot hom e encara als no conaguts si pots car mes profitos es atquirir amichs ab merexements que regne.

Lexat de serchar los sacrets de Deu e quina cosa sia lo cel. Ton pensament sia en les coses mortals axi com tu est mortal.

Lexa la paor de la mort car folla cosa seria que tostems per tembre la mort haies a perdre los goixs de la vida.

No vulles pendre ira ne contendre de cosa inse car la ira empatxa lo enteniment que no conega veritat.

Fes la tua despesa tempradament axi com la cos reguerra car segons la cosa o lo tems demana es la sa de donar.

Lexa so qui es massa. Alegrat de la cosa . . . .

. . . . . .

. . . . . .

DOCTRINA MORAL Y POLÍTICA (1).

. . . . . .
. . . . . Maria nostra Dona. *Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum.* Terçament amor e obediencia a Deu car scrit es per sants doctors *qui timet Deum diliget illum et obediet ei.* Vol dir qui tem Deu ama aquell e li es hobedient. Quartament ajuda e proteccio de Deu car scrit es per lo Profeta *qui timent Deum speraverunt in Domino adjutor eorum et protector eorum est.* Vol dir aquells qui temen nostre Senyor Deu han sperança en ell e ell es lur ajudador e guardador. Quintament esser temut per tots altres car scrit es per sants doctors *qui timet Deum omnia timent eum.* Vol dir que qui tem Deu totes coses lo temen. Sisenament guany sens treball car scrit es per sants doctors *timor Domini sit negotiatio tua et veniet tibi lucrum sine labore.* Vol dir a cascu de nosaltres la temor de Deu sia ta merchade-

---

(1) Códice del monasterio de San Cucufate del Vallés, titulado *Collació*, fól 7.

Faltan los seis primeros fólios, y algun otro mas adelante, como se advertirá.

ria e vendra a tu guany sens treball. Setenament abundancia de tot be car scrit es per lo Profeta *Timete eum omnes sancti eius quoniam no est inopia timentibus eum.* Vol dir temets Deus tots los seus sants car no han fretura de be aquells quil temen. Vuytenament clau e hubertura a tot be e mayorment a la celestial gloria car scrit es per los los sants doctors *Timor Domini clavis est ad omne bonum et ad perçipiendum gloriam conductu.* Vol dir que la temor de Deu es clau he ubertura a tot be e a conseguir la gloria de Deu en segur. Novenament beatitut o benaventurança car scrit es per lo Profeta *Beati omnes qui timent Dominum qui ambulant in viis eius.* Vol dir que benaventurats son tots aquells qui temen nostre Senyor Deu e aquells qui van en les sues carreres. Deenament e derrera que per la temor de Deu aconseguirets que totes vostres hobres seran bones. Car scrit es per lo gran maestre Casiodoro *Semper bene agitur qui celestis mecus humanis moribus aponat.* Vol dir que cascun hom tots temps fasa be sos afers qui en aquells preposa lo temor de Deu.—

De virtut de justicia.

Dites aquestes paraules los ciutadans digueren al frare que gran consolacio sentien daquelles e quels era vigares que aquelles tochaven lur instruccio e edificaçio a part de dins ço es en la anima e quells semblava que a part de fora es a saber en les obres fora-

nes haguessen obs instruccio e doctrina. E per aço lo pregaven que de ben obrar los donas doctrina breu he en breus peraulés solia engendrar enuyg e dar materia doblidança. Lo frare pensa un poch puys dix — poria esser caritat sino que valria com digue Lapostol *Caritatem autem non habeam nichil sum.* Vol dir quel hom sens caritat no es res. E sapiats que de obres de caritat hi ha de dues maneres la una es de obres corporals e laltra es de hobres spirituals ço es quant al sperit. Les obres de caritat corporals son VII. La primera dar a menyar als que han fam la segona dar a beure a aquells qui han set la terça vestir los despullats la quarta albergar los pobres pelegrins la cinquena ajudar a rembre los catius la sisena visitar los malalts e los encarçerats la setena soterrar los morts. Les obres de misericordia sperituals son VII. La primera donar consell als ignorants de saber la segona corregir los herrants e fallents e ferlos tornar a via de salut la terça consolar los trists la quarta remetre o perdonar les houtes e injuries a hom mateix fetes la quinta mostrar la santa doctrina a aquells qui no la saben e instruirlos en aquella la sisena exibuir e mostrarse perticipant en la tribulacio del proisme e ajudar a aquell la setena pregar devotament a Deu per tots feels defuncts e per los vius treballants. Ara a cascu de vosaltres dic si vehies ton proisme perir de fam o de set o de fret series tant cruel e tant desastruch que de ço que Deu te ha donat soberch no li acorreguesses non pens vulles tant errar com dretament tul mataries car scrit es *Quando potes esurienti subvenire si non pas-*

cis extinguis eum. Vol dir quant pots ajudar a aquel qui mor de fam si nol peix o no li dones a menyar tu mates. Item si Deu te ha dotat de seny e de saber, veus ton proisme qui per feblesa de seny o per fretura de consell o de saber se va perdre. nol instruyras nol aconsellaras nol metras en via dreta gran carrech nauries e seria perdut en tu ton seyn e ton saber. Car scrit es *In mundo sunt duo que nil abscondita prosunt fossus uni senssus et clausus sub pectore senssus.* Vol dir que en lo mon ha dues coses les quals amagades no tenen prou la una es tresor amagat dejus terra laltra es seny e saber enclos dins los pits de alcu que nos mostra ne fa exerçiçi. Per semblant podem dir de les altres obres de caritat axi corporals com sperituals de que no cal pus declarar car ço que dit hi es basta pera bon entenedor.—

Auctoritat e aximplis a induccio de obres de caritat.

—Empero per mes induhir cascu a les dites obres de caritat se poden fer grans obres. La primera es quel dia del juy final e general Jhesu-Crist segons ell matex diu en los sants Evangelis no dara raho als bons de lur salvacio ne als mals de lur dampnacio per altres bones o males obres sino de caritat o del contrari a caritat ço es que no dira als bons—car fos humils e cast e abstinents e devots e axi daltres semblants virtuts — mas dirlos ha — car hagui fam e do

menjar hagui set e donasme a beure e fuy espullat e vestisme e axi de les altres hobres t venits benehits del meu pare possehits lo lestial lo qual es apperellat a vosaltres. — E no dira — no fos humils ne casts ne devots tres semblants virtuts — mas dirlos ha — con im e nom vestis e axi de les altres obres at anats maleyts del meu pare al foch in- ni es apparellat al diable e als angels seus s. — Diran los mesquins — yamay not veem i famolent sedejant ne nuhu ne posat en al- essitats. — Respondra lo Senyor — e nous mos apostols evangelistes e altres sants mol- rines daquesta raho e yo mateix de ma pro- ia dix *Quod uni ex minimis fecistis michi fecistis* er ço que a qual se vol daquests poquellets po- s a mi ho faes. Encara vos dix *Date elemosi- mnia dabuntur vobis* ço es dats almoyna e to- s vos seran donades. Hoc encara haviets un ves ar e tant publich que no solament en libres parets stava scrit qui dehia *Dum sedes in men- i de paupere penssa nam dum pacis eum.... amice Pauperis in specie nam latet ipse Deus.* Vol dir is a la taula primerament pensa del pobre com nel Deu peix car en la semblança del pobre sta Deu. E totes aquestes e altres doctrines soven n prehicades en esgleyas en monestirs o enca- laçes. A aço los mesquins no hauran que dir tost hiran al foch dinfern del qual per sa mer- defena e cascu que si ajut. La segona de les di-

tes rahons dues sap a valor corporal e encarà ment
Digatsme — dix lo frare — qual es pus honoral
e pus benaventurada cosa dar o reebre. — Respo
gueren los ciutadans — parnos que donar. — Dix
frare — massa que es ver e no de poch. E per ço l
savis doctors e los philosofs se acordaren e diguer
Beatius est dare quam accipere qui vol dir que pus b
naventurada e pus valerosa cosa es donar que reeb
E tot hom qui seny ha no pot he deu conexer al men
en ço quel donador mostra mayoritat de sa valor h
nor richositat e liberalitat e lo reebedor en son dem
nar e en son reebre demostra de si poquesa mesqu
nesa pobresa vergonya e altres miseries. Vejats qua
ha de la una condicio a laltra. Empero — dix lo fra
— sapiats que açi ha una cosa asenyalada ço es q
aquestes dues rahons derreres o alguna daquelles
prengats o façats per causa principal o final o per p
mera intençio a fer obres de caritat. No la prime
per sguart del primer cap ço es de haver guardo c
semblaria voler cambiar dues mealles per un diner
fer la merchaderia que dien les leys imperials *Do*
des facio ut facias ço es yot don perque dons et f
perquem façes car ab Deu no cove tal cambi ne t
merchaderia ne per sguart del segon cap tochant t
mor de la pena de infern car seria temor servil qui
cosa dolenta e reprovada segons es dit. Ne aytantpo
la segona raho car poria saber a vana gloria e ser
cosa perduda mas la principal e final intencio e cau
de fer obres de caritat sia per sola amor e reverenc
de Deu e per caritat e compassio del proisme

sguart de Deu. E si ajustar hi volets les dites dues rahons hagesles per accessories e inductives be empero pots haver ferma sperança en Deu que per les dites e altres bones obres que façes Deu te endreçara e perdonara tos peccats et dara de ça la sua graçia e de lla la sua gloria. E prechte quet sovenga lª cosa la qual quaix tots dies veu hom hanc no fou ne sera hom qui per donar per amor de Deu vengues a menys ans la sua casa e dels seus succçehidors tots temps fo e sera prosperada e multiplicada. E per contrari uns homens dolents trists e buyts de caritat encara que per tots temps sien vists avançar e multiplicar empero ells a la final en lur vida e vellesa o apres mort daquells lurs hereus encorren desastres e perden ço que han e romanen deserts e desfets e van per mal cap e no sens nho car scrit es *Quod non habet Christus tollit fiscus.* Vol dir que ço que no ha Jhesu-Crist o sos pobres se pren o toll lo fisch ço es la senyoria temporal. E donchs — dix lo frare als ciutadans —parvos que fer obres de caritat sia obra sancta profitosa e justa e per conseguent acte de justicia. — Respongueren los ciutadans — certes hoc. —

Que virtut de fe es acte de justicia e axi daltres virtuts.

— Parlat havem — dix lo frare — dels dos caps dactes de justicia un enves Deu altre enves lo prois-

me. Resta que parlem (1) . . . . . .

. . . . . .

ment creem que de la disposiçio divinal e dels seus secrets e abisals juhiis axi es ver sens tot dupte—dis lo frare — e per corroboratio — dix — aquestes coses se poden allegar. Primerament les peraules de apostol Sent Paul com dix *Invisibilia Dei a creatur mundi per ea que facta sunt intellecta conspiçiuntur.* Vol dir que la creatura ço es lom pot e deu entendre les invisibles coses de Deu per les visibles coses que sofetes es fan ço es altres e maravelloses axi com aquelles que havem dites desus en les dites proves e axi com son altres moltes e diversses a les quals entenment creat no bastaria mas sola ordinaçio he voler de Deu e la sua omnipotencia infinida. Encara mes —dis lo frare— volets veure pus hubertament e conexer la gran virtut e gran merit de la fe legits e considerats en los sants Evangelis e trobarets que la sanitat de anima e de cors e les gracies que les gents aconseguexen de nostre Salvador beneit Jhesu-Crist totes lo eren per ell atorgades per merit de fe. Eximpli de la Magdalena de la Cananea del Centurio dels lebrosos dels cechs dels contrets e de diversses molts e altres languents que lo Salvador com fahia la gracia a casc dehia *Fides tua te salvum fecit* ço es la tua fe te ha fet saul. Donchs — dix lo frare — provat me par que la virtut de fe es cosa de gran raho e justa e per conse

(1) Faltan aqui los fólios, 25, 26 y 27.

quent acte de justicia. — Respongueren los ciutadàns — per cert hoc. — Ara pus tant ses — dix lo frare — proceiscam a altres virtuts e demanats de quals à vosaltres placia. —

Que squivar vici de gola e altres e a exerçir lurs contraries virtuts es acte de justicia.

Respos un dels ciutadans — parriam nous deguessem enuyar ne fer pus proçes daquesta materia car de ço que dit es tot hom discret pot traure semblant jay de altres virtuts en acte de justicia segons la calitat de cascuna daquelles mas parlassem de viçis squivar specialment de alscuns que no se entendre com se puxen squivar del tot en acte de justicia axi com es viçi de gola car covendria que tota vegada jo menjas a çert pes e begues a certa mesura ço quem sembla cosa dificil e inconvenient. — Lo frare respos e dix al çiutada — parme que de poch siats empatxat. Ara entenets açi. Sapiats que alscuns vicis son que de fi en fi tota vegada per la frevolesa humanal nos poden squivar. E per ço en tal cas lom no pecca almenys mortalment. Axi mateix les virtuts contraries a aquells per la dita frevolesa nos poden metre tota vegada en operacio de ple en ple ja per ço lom non pert son dret ne son merit ans guanya aquel segons mes o menys de la operacio. Ara per veure e per entendre aço pus palpablement dich a cascu de vosaltres

parlant daquest viçi de gola e de la sua contraria virtut qui es abstinencia en la tua ymaginacio fe un cercle redon ab compas e per conseguent ab punt al mig vols saber qual es lo ple daquesta virtut dabstinencia dichte que menjant o bevent poch a sola abstinencia del cors e vols saber en esta aquest ple de virtut dich que en torn o prop lo punt del mig del cercle mas hauras e poras tota vegada e en tot cas e loch estar en aquest çest o punt egualment dichte que no car sdeve que has mayor talent e mayor set mes vegades que altres o que has alcun aventatge de viandes o que est en convit o en noçes e ladonchs per aquesta virtut pots del punt del mig anar tro a la ralla del cercle de part de dins sens viçi menyant e bevent soficientment e be segons lo teu apetit e segons comu menjar e beure cortes atemprat en altra manera en convit o en noces poria irritar los convidants e convidats car daries a parer quet agradasses poch dels o del convit o de les noçes empero guardahi aquests nodriments car sens aquells lo poch menjar tornaria en vici per les males circunstancies. Primer que si est convidat no sies corios ne ansios de la calitat o cantitat de les viandes axi com alscuns folls que tantost que son en la casa se prenen daço sment eu susanyen ço que es gran vilania. Segon que ans de seure digues o dir leys o spers lo vers o la oracio special ques pertany a la taula e si lo dit vers ve a tu e noy sabs als senya al menys la taula e tu mateix e los altres e digues lo pater noster e a la fi del menjar fe gracies a Deu e al convidant que si pertangue en cas que tu sies convidat. E no ten

prenga axi com alscuns que tant es mal lur nodriment e lur cuyta que res no speran ne encara se curen senyal e merexerien quel primer boçi los entras un bon diable e axi sesdeve a vegades. Terç que abans que començes a menjar te vage ell cor als pobres que hagen lur bona part en quant sia en tu. Quart que prengues per tandes de les viandes ab convinentesa de temps o de tempre e no cuytadament ne soberga axi com alscuns que apenes son aseguts a la taula ja volrien haver tota la vianda e a colp en lo ventre e sen meten sobres en la bocha e la mengen mal mastegada tant son glots de glotir hoc que sen cuyten tant que a vegades per la calentura de la vianda sescalden los paladars e la lengua ço que es gran legesa e dan dels matexes. Quint que scies e mengs asentadament e ab bon gest e no axi com alscuns que no poden star segurs a la taula ne callar e fan leig galig dels matexes specialment que quant prenen la vianda mes acosten la bocha a la ma del boçi o en son cas de la copa que la ma a la bocha ço que es gran bestialitat. Sise que en general de la vianda e del vi prengues en tal o tanta cantitat que sia de ça he luny de golofria e de ça luny de ambriaguesa car si axi nou fahies passaries la ralla e exiries fora del sercle de la virtut e daries en lo dit viçi de gola qui es fort vil e molt nohible a la anima e al cors. E per ço diu una auctoritat de mediçina *Plures occidit çibus quam gladius*. Vol dir que mes homens mata vianda que coltell. E aços diu de vianda presa diverssament e destemprada hon consellen los metges a cascun que en pendre la vianda

no vullen asseguir tot lur apetit ans la prenguen
tempradament que a la fi del menjar li romanga
acom de apetit car aço es cosa de gran sanitat —

De occiositat.

—Semblant podem dir de altres vicis e de lurs c
traries virtuts que hagen ò haver puxen ralla o m
axi com occiositat que es speçia de peresa. Pem
que tota occiositat sia viçi ans es escrit *Occium non
evanisti sed quo recreatur virtus irreprensibile judica*
Vol dir que occiositat no aquella per la qual la vi
se svaneix hos apaga mas aquella per la qual la vi
es recreada no es reprenedora. E per abrevyar dir
ne un eximpli quiu mostra assats clar. Ere un pi
ermita de santa vida que lonch temps havia estat
son ermitatge dins pregon desert e un dia com el
gues dites totes ses hores e apres daquelles hagues
exercici corporal lavorant en sos petits ortellets de
hermitatge e fam nol mogues encara ha son pobre
nar presse a jugar ab qualque petita bestiola ma
axi com lebre e perdiu o semblant. E jugant axi ve
un ballester demunt acostantse al hermitatge e vi
joch quel promenava ab la bestiola e dix entre si
teix — o daquest pages orat hom lo te per sant e v
quines balomies fa be jugaria ab als si podia. —
en sperit de Deu conech lo prom e per tal que lo
llester no sen anas mas edificat quant foren pro

foren saludats lo prom faentse ignorant demana al ballester que ere aço que portava signant en ves la ballesta. Respos lo ballester que ballesta era. E lo prom li demana a que era bona. Dix lo ballester que ab aquella tiraven e mataven les besties salvatges. Lo prom li prega que li mostras com ho fahia. E lo ballester per mills amostrarloy para la ballesta e encastay una sageta e asesta a qualque senyal donant a entendre al prom que axi asestave a la caça e puis despera la ballesta e axi matava o nafrava si podia la caça. Lo prom faentse maravellat e mirant a totes parts la ballesta axi perada tenia a noves lo ballester tant que ell dix que massa tardava a desperar la ballesta e lo prom dix quel lexas mirar que quina cuyta ne quin afany li era. Respos lo ballester e dix que si gaira tardava trenchar sia lo braç o la corda de la ballesta os aflaquiria molt. E ladonchs lo prom parla a daveres e dix al ballester — tot aço he fet per dar a tu entendre la follia de ton pensament. Diguesme si aquesta cosa dientho de la ballesta que es sens anima e sens sentiment no pot soferir durada de treball ans trencharia o aflaquiria segons que tu matex dius quant mes la mia carn senssible e flacha e dolenta defalliria per continu treball que no poria servir Deu. E axi not maravells si apres mon treball que vuy he ans primerament de la pensa dient mes ores e puys del cors lavorant en aquests ortellets faç aquest petit deport per alcuna recreatio. — Lo ballester confessa son peccat e demanant e obtengut perdo dell prom partis dell.— Continuant ses noves dix lo frare als ciutadans — ha-

prou en aço ho voletshi mes declaracions. — Respongueren — prou hi ha parlem daltres coses. —

De ira e fellonia.

— Axi mateix — dix lo frare — podem dir de ira e de fellonia que tot es una cosa. Cuydatsvos que tota ira sia peccat no pas ans vos dire pus fort que quaix pot haver que no hirexer o no enfellonir seria peccat axi es scrit per sants doctors *Sicut irasci ab ira peccatum est.* Vol dir que axi com hirexer o enfellonir sensa raho es peccat tot en axi no hirexer o no enfellonir quant hia raho es peccat. En la santa Scriptura se lig daquel valent hom Finees que per zel de la ley de Deu feu homey e diu alli mateix *Et reputatum est ei ad justiciam* ço es que tengut li fo a justicia car ço per que feu lo homey era capital injuria de la ley de Deu. Que mes lo profeta David he toquenho en alscuns lochs los sans Evangelis digue *Irascimini et nolite peccare* ço es que diu a cascuns enfellonitvos e no vullats peccar. Yo dix a cascuns — dix lo frare — si hoiets dir o fer alcuna malvada cosa specialment que fos blasfemia de Deu o de la sua ley o de nostra Dona o dels sants callar ho iets cert starieus mal si no donavets apars que fos mal dit o mal fet e quey fessets ço ques pertany a bon zelador de Deu e de sa ley e de la sagrada mare sua e dels altres sants. E ja per aço dix lo savi Salamo *Interdum melior est ira risu.* Vol

dir que a vegades mes val ira que rialles. Car per la tristicia de la cara se corregeix lo coratge del delinquent. Pero notats açi que les desus dites paraules alla on diu *Et nolite peccare* no son dites sens gran misteri e los sants doctors noten sobre aquelles moltes coses special que la cosa mal feta o mal dita poden tantost ahirar mas no tantost la persona del mal dient o faent ans la deuen caritativament corregir segons la doctrina angelical e fer en quant sia en nos penitencia e smena e si era tant obstinat que res non volgues fer que procuren que senyoria o cort hi meta la ma e que si faça ço que si pertany per zel de la ley de Deu e de la sua justicia. E ço que dit es desus en lo present capitol se pot millo averar e fundar per les paraules e obres de nostre Salvador beneyt Jhesu-Crist recitades en diverses e molts lochs dels sants Evangelis los quals son nostra instruccio e nostra doctrina car porets veure per aquells clarament que dient quis vol o faent devant lo Salvador cosa no deguda tantost dell en allo mostrara de paraula e per obra asenyaladament en la temptacio diabolical aci fare per ydolatria que era acertiva injuria de la santa divinitat. Item en les peraules de sent Pere cuydant e entenent embargar la passio de Jhesu-Crist Salvador nostre quant ell ley revella secretament. Item en lo embargament quels dexebles fahien als fadrins pochs de no acostarse al Salvador hon spressament sent March diu alli del Salvador *Quod indigne tulit*. Vol dir queu pres ha indignacio ço es a fellonia. Item com en lo temple derrocha e gita les taules de les venderies e dels cam-

biadors e foragita del temple los venents ells con prants blastomantlos e dient que del temple qui e casa de Deu e de oracio fahien spluga dels ladres. per semblant en diversses altres lochs dels sants Eva gelis. — Continuant ses paraules dix lo frare als ci tadans — entenets enpero que ço que he dit en l presents e preçedents dos capitols nos pot entend aquells vicis ne lurs contraries virtuts los quals han o no poden haver tala ho mida ne tempre ena en qualque manera tochasses a aytals vicis peccari mortalment. E sapies que son molts mes e pus gre axi com homey furt adulteri sacrilegi fals testimo e semblants. E axi guardatsvoshen e pregats De queus en guart Amen.—

Declaracio de misericordia e com no es contraria enve res a justicia.

Un dels ciutadans qui molt en la dita collacio la via callat dix al frare — en gran pensament estich veus de que altament e be havets lohada virtut de ju ticia e yo hoit dir tots temps que gran virtut es mis ricordia e par que aquestes dues virtuts hagen contr rietat e nos puxen fer ensemps almenys en juhiis. C faent justicia çessa missericordia e faent misericord cessa justicia. Donchs com ho farem.—Respos lo fr re — o Deu e quants son qui anomenen misericord

e no saben que ses. E parme que vos siats un daquells sino no diriets tan gran error com misericordia sia tan gran virtut ver es mas que haia contrarietat e que nos puxen fer be ensemps ab justicia es gran error o gran ignorancia com en veritat justicia he misericordia se avenguessen fort be e pugen star ensemps sens fer nosa la una al altra. Ara vullatsho apendre. Sabets que vol dir misericordia a la letra miseria en lo cor e sabets qui es son significat e son exerciçi o sa operacio jous ho dire. Posem axi que vos sots jutge o assessor o consseller en fet o en juy dun criminos que a veritat se troba colpable dich que li devets haver misericordia e veus com dich que vos haiats miseria e desplaer en vostre cor com aquest ha errat e com vos lo havets a jutjar o a punir e que no li façats cara ne gest cruel ne terrible ne proçes de capcio mas cara e gest de just e de compensible jutge e li façats lo proces just sis vol sia expacxat ell induischats benignament a paciencia hoc encara a penitencia e a fer fi de bon christia pus aparega de sa colpa de manera que ja que pert lo cors no perda la anima en quant que puxats e aço es la medicina e son significat e son exerciçi e sa operaçio mas que en tot o en part la pena o penes de la ley o del fur sia misericordia ja Deu nou vulla ans aço appellen los teolechs cruel miseracio he es capital peccat. E veus per quantes rahons. Primerament que es fet contra la justicia de Deu e contra espres manament seu que diu *Malificos vivere non paciaris* ço es que diu a cascun senyor o jutge no sofires viure los mals feytors. Segona que es emblar o tolre

son dret a la part privada acusadora e denunciador no sens gran peccat ne sens gran carrech de restitu cio. E per ço aytal misericordia com cuydats dir n es ne pot esser en jutge mas en la part. Posem axi cascun de vosaltres dich si contra tu principalmen ere comes alcun delicte o crim e per reverencia d Deu volies haver compassio del criminos e remetre perdonarli ta propia ofensa en ton dret propi aço se ria caritat e hauries merit mas que tu sies jutge o as sesor o consseller e per compasio flixes en la justici en tot o en part no es sino levar lo mal al crimino he carregarlo a tu mateix de que romans obligat a re titucio a la part per aquell cas e a la cosa publicha a cascun singular de aquella en son cas per tots lo casos del crim dalli avant sdevenidors. Car segon que recita Saluçius e foren peraules virginals de Ca tho la punicio dalcun crim nos fa tant per aquell crin car ja es passat e no ha altre remey com hom ho f per los sdevenidors crims que sien squivats. Donch si tu est jutge ho assessor o conseller e no castigue los passats crims romans e es causa e occasio del crims sdevenidors. Considera donchs e veges quant carrechs ne prens e si tu e tot ton linatge series bas tant a restitucio del carrech. La terça que per conse guent es fraudar nafrar e destruir la cosa publicha l qual los singulars daquella cuyden estar segurs en con fiança daquella e trobensi desçebuts e dampnificat car cert es que no punir los criminoses es multiplica mals e nodrir molts malsfeytors. Daço puix dar e mos trar dues proves clares. La una es molts e diverses

dits de Deu e de sants doctors e philosophs e savis morals que tots temps cridaren per aço en scriure diversses auctoritats entre les altres les seguents. Lo Salvador nostre beneyt Jhesu-Christ *Nolite judicare secundum faciem sed justum judiçium judicant.* Diu a cascun jutge no vullats jutgar segons la faç mas jutgats dret juy. E lo Profeta diu *Beati qui custodiunt judicium et faciunt justiciam in omni tempore.* Vol dir benaventurats son aquells qui guarden juy e fan justicia tots temps. Sant Crisostom e altres parlen pus larch daquesta materia e prenenne les lurs pus breus peraules digueren *Impunitas parit ausum* ço es que no punyir los crims engendra guosar de ferne molts. Encara digueren *Scelera dum non vindicantur increscunt* ço es los crims dementre nos ponexen crexen. Item Senecha excellent moral dix *Bonis nocet qui parcit* ço es que aquell qui perdona als mals nou als bons. Encara dix *Qui non noçet peccare cum possit jubet.* Vol dir que aquel qui ha poder de vedar o de castigar peccat e nou fa aquell aytal mana que sia fet peccat. Finalment molts altres hoc e les leys imperials han parlat tan largament daquesta materia que seria enuyg de reçitar. Laltra prova es clara esperiencia quaix ha tots dies veurets dun temps ha en ça quants homeys furts violencies invacions e altres crims se son fets es fan crexen e multipliquen de dia en dia e queu fa cert la pocha punicio e la pocha justicia que sich fa de aço crida tot hom he negun noy proveeix gran temor e que no torn sobre lo cap daquells quin son en colpa o en causa e ells no deuen duptar que nos faça a la larga

o a la breu per obra o per misteri de Deu e pus m
dich sobre aquesta materia.—

*Quant es carregos e enorma peccat fer fals testimoni pe
stalviar hom criminos de mort.*

— Per ço que dit es en lo preçedent capitol e pe
altres rahons — dix lo frare — son fort reprenedors
leyalment punidors uns niçis homens ultracuydats qu
dien que per stalviar un hom criminos de mort n
dupten de fer fals sagrament e fals testimoni. Ha fals
saris traydors abhominables a Deu e al mon com pe
den ymaginar tanta malvestat veus quant cuyden fe
que molt pus greument pequen e delenqueren que n
ha fet lo criminos lo qual cuyden stalviar. La raho e
aquesta. Cèrta cosa es que molt pus greument es pe
car en la persona de Deu que no en la persona de
proisme e com Deu segons ell mateix diu e axi es si
veritat e jurar en ell no sia sino fer del e en ell fe
mal de veritat e en tal cas los traydors falssaris ay
tals en tant quant es en ells façen de Deu e en Deu fe
mal de mentida de falsedad e en quant poden lo fal
sifiquen ell reneguen segueixse que pequen en la divi
nal persona ell ofenen molt pus greument que no fe
lo criminos sia homeyer ladre o quin se vol qui pec
en la persona del proisme. Mes avant aquests aytal
emblen e tollen a la part privada son dret no sens car
rech de restitucio he dampnatge de tota la cosa pu

blicha segons declarat es desus en lo semblant per que merexeria que hom li tallas la lengua sol per dir tals peraules e fi de fet ho fahien quels cremas hom tots vius he encara no seria condigna punicio.—

Que per prechs ne per sguart de hamichs no deu hom fer res que sia desonest e provau per moltes auctoritats he eximplis.

Dix un altre dels ciutadans al frare — senyer cove que hom faça que ha com per sos hamichs sino poria pertir la amistat. — Dix lo frare — nous enten declarat vostres paraules. — Dix lo ciutada—veus per queu fem vullvos dir. Un hom es caut en qualque crim es mon hamich o men prenguen mos hamichs no li sere favorable ho ajudador en son cas ha tan avol peraula. — Dix lo frare — ha qui axi que vos volets dir que si en lo juy daytal hom cabets com a jutge o assessor o conseller quel favorejarets e si es provat quel emperets e li ajudets per tot axo ho dich. — Dix lo ciutada — o mala anch nasques. — Dix lo frare — e no havets vergonya de pensar ne dir aytals paraules. — Donchs que fare — dix ell — perdren yo mos hamichs. — Donchs — dix lo frare — mes amats perdre Deu e vos mateix que vostros hamichs. Ara scoltats e conexerets vostre gran error. Sapiats que dix un sant doctor appellat Prosper *Sic diligendi sunt amici ut errores eorum non diligantur qui enim diligit alium con-*

cenciendo malum non illum diligit set pocius odit et ipsum dampnabis enim peccat qui peccatum acomod
Vol dir los hamichs axi volen esser amats que lurs
rors no sien amades car qui ama altre consintentli m
no lo ama ans lo avorreix e dampna si mateix co
dues vegades pecca aquell qui al peccat daltre do
consentiment. Item dix lo gran maestre Tullius *Nul*
est excusacio peccati si amici tam peccaveris et maxi
in re turpi ubi duplex peccatum est. Diu a cascu no h
escusacio neguna de peccat si peques per ráho d
amich e mayorment en cosa leja on ha doble pecc
Item dix ell mateix *Amici vicia si feras facis tua.* D
que si tu soferts los vicis del hamich aquells fas te
propris. Item digueren alcuns sants doctors *Propi*
defensor est qui defendit innoxium dient que aquell
propiament defenedor qui defen lo colpable. Enca
digueren *Socius fit culpa qui nocentem juvat.* Vol d
que aquell qui ajuda al colpable se fa companyo de
colpa de aquell.—E lo ciutada qui les desus dites p
raules havia posades e dites se envergonyi pero p
alcuna color dix al frare—gran veritat dehits pero
van a vegades alscunes pregarias armades que noy p
hom tenir. — Hosta — dix lo frare — com tendrie
a prova de ballesta que a peraula no puschats ten
vos fetsho axi com un ciutada de Roma apellat Roc
lius del qual recita Valerius Maximus aytals peraul
Cum amicis cujusdam injuste rogacionis resisteret a
quod hic per sumam indignacionem dixisset quid erg
michi opus est amicicia tua sid quod rogo non facis. Re
pondit immo quid michi tua si propter te facturus su

aliquid inhoneste. Vol dir com Rocilius contrastas a injusta pregaria de un seu hamich e aquell ab gran fellonia li digues que he obs yo ta hamistat si no fas ço de que yot prech. Respos Rocilius mas que he obs la tua si per tu he a fer res desonestament. E aquell hamich conexent sa herror anassen envergonyit.—

En qual manera pot hom guanyar e possehir riqueses sens peccat.

Los altres ciutadans digueren a lur companyo—lexem axo que es posat en lo precedent capitol que en bona fe es de avol materia e parlem de una cosa la qual pus comunament tocha los homens del mon e fala bon saber. — Que es axo — dix lo frare. Digueren ells — guanyar riqueses e possehir riqueses es peccat ho no. — Respos lo frare — maravella es que axo ignorets vosaltres pero dirvos he ço que yo hi enten. Sapiats que jatsia les riqueses sien causa de molts laços e de molts perills empero responent dretament a vostra demanda dich que si hi servats les coses que declarare no es peccat en altra manera hoc. E darvos ne eximpli e prova. Cert es que molts sants patriarques reys prinçeps barons e altres guanyaren e possehiren grans e poderoses riqueses sens peccat mortal ans visqueren e moriren sants homens e veus breument tres coses quey servaren e quey servarets. La primera es guanyarles justament e honesta e sens en-

gan e sens frau e sens barateria e sens jactura e sens perjudici daltre mas planerament ab cura e correament de cullites de fruyts de la terra e de hamichs o ab justa merchaderia o altra art honesta o ab just e honest servey e per legittima successio. La segona es dispensar o administrar les degudament delmes y primicies a la sgleya e als servidors de Deu e faentne part covinent als pobres per caritat e per reverencia de Deu e prenentne a la tua persona o a la tua casa e companyia suficientment e no ten prenga axi com aquell per qui Senecha dix aytals peraules *Magna sentencia est heredis sui res procurare et sibi omnia denegare.* Vol dir que gran follia es procurar les coses de son hereu e denegarles totes a si mateix axi com fan alscuns malestruchs servents de la peccunia que nan assats e per ells e per lur casa o companya non guesen o non volen pendre part alcuna sino ab exerçiva scasedat e mesquinesa ans ho avançen he ho estogen per son hereu e no saben a vegades quis sera e viuen e moren fort miserablement de que en aytals comunament e de mes sen segueix dos desastres. Lo primer es que muller o altre de sa companya fan per necessitat alcuns incovenients. Car diu Casiodorus *Sub quadam neçessitate peccare creditur cui neçessarie non prebentur.* Vol dir que segons e sots alcuna necessitat creu hom que pecca aquell al qual no son dades les coses axi necessaries. Lo segon desastre es que per aquest com lom aytal es scas e cruel axi mateix e a sa companya Deu permet la heretat venir en ma de avol hereu qui prestament ho gualdeix eu guasta en

tant que quaix es vist desexirsen tost axi com de fexuga carrega. E la terça de les dites tres coses servadores es lo consell quey dona lo Profeta dient *Divicie si afluant nolite cor aponere.* Vol dir que si les riqueses hi habunden noy vullats posar lo cor. E yo — dix lo frare — dich no posar lo cor ne la sperança en les riqueses mas en nostre Senyor Deu retentli laors e gracies daquest benifet regonexent que aquells e tots los altres devallen de la sobirana font de la sua infinida bonesa. E axi — dix lo frare — si aquestes coses hi servats podets guanyar e posseir riqueses justament car lo mal no es en elles com sia cosa creada per Deu mas es o pot esser en lom per mal guanyar o per mal administrar aquelles. E axi sertvatshi les coses que dites he e Deu prosperarvos ha de ça per gracia e de lla per gloria.—

Comença la segona part del present libre de doctrina compendiosa.

En aquestes peraules fo vist als ciutadans quel frare volgues fer fi e calleren mas ell los dix — tro açi me havets interrogat e jous he respost ara parriam que jous degues interrogar de alscunes coses e quem responesets a aquelles. — E ells digueren — plau nos digats ço queus placia e respondremhi axi com Deu nos administrara. — Jo dich — dix lo frare — e tot hom sap que vosaltres soven cabets e sots en consell dis-

post a caber en los oficis e en lo regiment daquesta
ciutat volria fort saber com hi va e no pensets que
aço deman per suspita que hage de vosaltres ne pe
encerchar vostres obres car si Deu me ajut jo creu que
vosaltres e daltres que conech que hi hajats retuda
vostra leyaltat e vostra diligencia mas demanvosho pe
zel que he a la cosa publica daquesta ciutat la qual
volria que Deu prosperas e avanças. E si ma pobre
doctrina hi podia res profitar fariahi ço que fos en mi
volenter. — Respos un dels ciutadans e dix al frare
ans ardidament cerchats les obres de cascun. E en
aquest cas cascun deu parlar per si mateix e dich pri-
merament per mi que son prest de starne a compte
devant Deu e homens. — Un altre ciutada respos — jo
dich axo mateix per mi que son prest de starne a comp-
te devant Deu e homens. — Mas un altre dells stech
un poch penssiu e puis dix als dos qui ya havien par-
lat — havetsvos pres smen de les peraules dels frare
pus prop dites. A mi es viyares que son dues e ha
gran substancia ço es que hagen rebuda leyaltat e di-
ligencia. Per ma fe quant a la primera jo juraria de
creença quen vaya be a tots mas de la segona ques dili-
gencia si bens strenyen hi ha prou que dir e que fer.
Los dos çiutadans que dits havem perech que sapitra-
sen e stigueren pensius e un altre qui era pus jove de
tots e no havia tengut ofiçi en cap dix — semblem
que daço qui passat es no dejam tenir temps ca poch
valria sino cascu guart e regonega sa consciencia e
si hi troba res que be no hi stia façenne penitencia e
smena mas parriam si a vos senyer frare plahia quens

deguessets instriur com ne en qual manera cascun en tals coses se deya haver e profitar molt en sdevenidors hoc encara que quant al passat mills poria veure e entendre cascu sa culpa sin ha e ferhi ço que ja he dit. — Respos lo frare — per ma fe vos havets dit mills de tots e es raho que axis faça. Ara vos e als altres entenets açi.

De dues maneres de oficis publichs primera de juradiccionals e del orde dels afers daquells.

Certa cosa es e cascun de vosaltres ho sap que dues maneres son de ofiçis la una es de ofiçis juradiccionals ço es que usen de juradiccio axi com governador batle vaguer justicia mostaçaf e altres semblants e laltra es de rejiment sens juradiccio sino en poques coses que pertanyen als fets de tals oficis axi com jurats consellers e semblants. E aquests aytals dretament son procuradors de la cosa publicha de la ciutat perlant dels primers qui exerçexen juradiccio dich que aquests fan ho fer deuen e solen tres maneres de fets e de pleta. La primera es dels pobres de Deu e per conseguent de Deu. La segona es del fisch o de la senyoria temporal ço es del senyor rey. E la terça es de les privades persones del ço es de les gents comunes. Ara digam de cascuna de aquestes per son orde axi com les he desus posades scientment.

Dels plets e afers del pobres de Deu.

Car primerament tot bon oficial e jutge deu enten dre en los afers dels pobres de Deu e aquells devan tots altres deu donar bon spacxament e deuen la moure dues coses. La una es compassio del pobre flacha persona per amor e per caritat de Deu e la se gona la gran remuneratio que li nes promesa per De Car scrit es per lo Profeta *Beatus qui intelligit sup egenum et pauperem in die mala liberavit eus Domin* Vol dir benaventurat es aquell qui enten sobre lo fr turos e lo pobre car en lo dia mal lo deliurara no tre Senyor. E sabets qual es aquest mal dia aquel é que santa mare Sgleya canta en lofiçi dels morts *Di illa dies ire calamitatis et miserie.* Vol dir es dia de i de miseria e de mesquinesa ço es lo dia del general final juy del fill de Deu e si los oficials o jutges volr entendre en les peraules del Profeta com he qua entendrien en lespacxament dels plets e afers dels p bres e flachs donantlus lur dret complidament qua son demanadors e deliurenlos de la ma del calum niador con son defenedors cert nit e dia hi entendri pensant que tanta terribilitat com sera en aquel m dia del juy serien deliurats per nostre Senyor p sguart de tals obres mas aço nos fa axi vuy per to ne dich que en los seguents capitols veurets dues c ses. Empero notats açi la una es que en aquest c

solament he dit e dich de entendre primerament e asiduada a dar bon spacxament als plets e afers dels pobres e flaques persones on les entench a compendre vidues e pubills. E no dich pas que per compasio o en altra manera los sia jutjat res mes avant de lur dret car segons dret divinal e humanal fort son reprovadors aquells jutges que per compassio ajusten al pobre ultra lur dret e per enveja tollen al rich de son dret com ja no seria justicia la qual vol que cascun haja ço que seu es. E laltra cosa es que no tots aquells quis mostren pobres e flachs prengats e tingats per aytals com a vegades alsgunes persones axi homens com dones e assenyaladament uns qui han gitat a mal ço del lur trobarets de tant mal hagre que ofiçi fan de pledejar a tort o a dret e altra faena no volen fer. E continuament seguexen les corts e criden es planyen devant rey e oficials seus grans e pochs e cerquen maneres assenyaladament per via de miserabilitat ab les quals calumpnies aquell e laltre ells fan citar e anar del loch de lur domicili a la cort reyal en han a vegades reschats quells donen alscuns simples homens per reembre vexacio aquestes aytals persones squivarets com a diables car dretament fan ofiçi del diable cerchant e ordint ribalderies e calupnies e mals.

Dels plets e afers del fisch.

Segonament tot bon oficial he jutge deu entendre

en los afers del fisch ço es del senyor rey e es gran raho car lo ofiçi e les juradiccions son sues e per ell se regexen e axi lo segon loch apres aquell de Deu e de sos pobres deu esser seu e aquests afers del fisch han o haver poden dos caps. Lo primer es si quant lo procurador fiscal mena alscuns plets o processos ordinariament per lo fisch demanant o defenent en aquests plets aytals lo fisch o el jutge deu entendre ab diligencia e ben spacxar e dar son dret a cascu en manera que per temor amor o hoy o per res als no decant de neguna part. Lo segon cap es en la execucio dels bans calupnies e penes. E sobre aço entenets diligentment car açi penya la ley e los profetes daquesta materia jo dich que les gents solen e han acustumat è acustumen tots dies de caure en penes e en bans en una de tres maneres a vegades per ignorancia a vegades per necessitat a vegades de çerta sciencia o per malicia cessant necessitat. Quant sdeve la primera manera que es per ignorancia e aparega provable en tal cas lo oficial o lo jutge pus hage lo poder no deu res levar del ban o de la pena ans ho deu del tot absolre e remetre corregint de peraula lo errant per ignorancia e ques guart de errar sino que pagaria per lo passat e per lo sdevenidor. Quant sdeve la segona manera que es per necessitat lo fiscal e lo jutge pot e deu lavar a covinent tempre partida de la pena e del ban segons la cantitat de la persona o del defallim ment de aquella car ja per sa necessitat no deu errar ne fer mal. Mas quant sdeve la terça manera que es de çerta sciencia o per malicia dich que lo oficial o l

jutge no tant solament deu lavar tota la pena ho ban ans si lexava aquella en tot o en part faria gran peccat car daria enteniment o atreviment e gosar aquell qui ha errat de certa sciencia o per malicia e als altres de mes errar en menyspreu de Deu e de la senyoria temporal e en dan e destruccio de la cosa publicha. Quants he quantes son axi homens com dones que per confiança de mantenidors e de pregadors se atrevexen de çerta sciencia a malicia a fer fraus e engans e falsies e mal avenir o fer contra les statuts profitoses de la ciutat que no sen volen star per res que hom les diga ne los faça ans diran espressament e a pales via Deus me prest mon compare o mon hamich naytal que no he pahor de bans o de penes ne de negun oficial. E en confiança de aço fan tots desastres. E en bona fe si la pena o ban ere levada de ras en ras daquest aytals ells e ells altres se castigarien e la cosa publicha no seria fraudada ni dampnificada e poria daço cascun oficial o jutge pendre eximpli e doctrina de la santa Sgleya que es nostra mare e nostra maestra. Car en les cartes o bulles papals de les planaries indulgencies e remissions qui vulgarment son dites perdo a pena e a culpa trobarets tots temps de comu ço es una aytal clausura. *Et ne quod absit hujusmodi graciam redderis proclivior ad illicita imposterum comitenda volumus quod si ex confidencia remissionis huiusmodi aliqua forte commitreris tibi quo ad illa predicta remissio nullatenus sufragetur.* Diu lo papa a cascun daquells a qui atorga la dita indulgencia e remissio tals peraules. E per tal ço que a Deu no placia que per

aquesta gracia not retes pus inclinat a cometre da
avant coses no legudes volem que si per confiança d
questa remissio tals coses per ventura cometries q
quant aquelles la dita remissio en neguna manera n
valra net aprofitara. Donchs be es raho e justicia qu
oficial ell jutge seglar faça semblant a aytals herra
maliciosament e de çerta sciencia que daço que h
peccat o herrat per confiança de pregaries o interce
sions damichs nols aprofit. E si lo oficial o lo jutge
lo contrari axi com los preguen se carreguen al coll
a la anima carrech de restitucio tots los fraus e te
los mals que aquells aytals fan. Per conclusio daque
capitol dich que lo oficial o lo jutge en la execu
dels bans o de les penes se deu haver per les III vi
o maneres que dites he e que la sua intencio princ
pal o primera sia per zel de justicia e de castich e p
squivar dan e mal en la cosa publicha. E la segon
intencio pot esser per haver los drets e moluments d
senyor rey del qual ço es propia regalia e faent a
axi lo oficial o lo jutge fa actes de justicia en guan
en aconsegueix gran labor e merit de Deu e del mo

Dels plets o afers de les gents.

Terçament tot bon oficial o jutge deu entendre e
los afers de les privades persones ço es de les gen
hoint assiduadament examinant diligentment o dete
menant justament e presta lurs pleyts e contrasts

preservantles tant com en ell sia de treball de despeses de occasions e altres mals. E notats be que en les prop dites peraules se toquen IIII coses. La primera es ohir assiduadament. La segona es examinar diligentment. La terça es determenant justament e presta. La quarta es preservar los pledejants de treballs e de despeses de occasions he daltres mals. A la primera dich quel oficial o lo jutge deu hoir assiduadament les gents e lurs plets e contrast e faent aço fa be a aquells e assi mateix a ells per entendre be la questio car si be no es entesa no pot esser be examinada ne determenada. Encara fa be a si mateix car aytals afers han semblança de cans ladradors los quals sils girats lasquena venen rosegan tro a les faldes e a vegades morden a les guarres e sils girats la cara fugen axi es de tals afers que sils girats la squena sotsobrenvos es rebellexen e si los stats de cara fugen ço es que ab menys afany e ab menys temps cessen e lo oficial o lo jutge nes menys infestat e per conseguent en aço fa be a si mateix. A la segona que diu examinar covinentment dich que cove de neçesitat axi sia fet sino sera fet juy a les obres no sens gran carrech hoc encara destruccio. La terça que diu determenar justament e presta ha dos caps los quals ensemps covenen a bona determinacio en altra manera no tendrien prou car determinacio encara que sia justa si molt tarda un perdre val e si es presta e no justa ja val menys es sdeve que alscuns sants doctors son entre los altres papa Innoçent terç que dien que digue que a vegades pus profitos seria als pledejants perdre los plets pres-

tament que no guanyarlos ab gran tarda car mes li munten los treballs massions e dans de pledejar longament quel fruyt del plet de la sentencia. Per mills observar la quarta que diu preservar los pledejants de treballs e de despeses e de occasions e daltres mals dich que tot bon oficial o jutge se deu ben pendre sment no tant solament de la cantitat del pleyt mas de la condicio dels pledejants e de lurs advocats e procuradors e si coneix que alcun daquells sia malicios o cavillos o inclinat a tardar lo plet deulo hom refrenar per caritativa correccio o per savia manera de restrenyer les asignacions e abrevyar los procehiments e spacxar les sentencies axi interlocutories com difinitives. En altra manera proçehir sumariament e de pla com aço puxa fer e deja per son ofici segons leys o furs ho usacges e ab aço lo oficial o lo jutge preservara los pledejants de treballs de messions e si acun daquels o son advocat o procurador sera tant obstinat o abituat en malicia que res daço que dit es no vulla en tal cas lo oficial o jutge pot e deu ab riguor aquells aytals reservar de lur malignitat ab penes moltes e cominacio e ab legittima privacio de ofici a temps o per tots temps del advocat o del procurador a castich lur e aximpli dels altres qui sen apitrarien. Car diu un proverbi aragones qui uno fostiga cento castiga. Si lo jutge o lo oficial veu o sent lo plet esser odios o aparellat a materia scandalosa deu squivar totes ocasions ab riguor o ab savies maneres e assenyaladament impensat les forts penes e provehint que los prinçipals tant com possible sia no venguen o no sien

ensemps personalsment als aetes del juy mas lurs procuradors o la I dells e puis laltre si obs hi seran e ab altres covinents maneres. E ab aço lo oficial o jutge preservara los pledejants de scandols e de occasions axi com vol la dita quarta cosa. E sapiats que alscuns savis homens parlant daytal materia han dit e scrit que tots bons oficials o jutges se deuen mostrar a esser balança als simples e aspre als malicioses benigne als humils rigoros als superbioses plaent als plans brofech als rebustechs misericordios als penidents infexible ço es no doblegable als abstinats o induhits a mal dreturer a tots volenteros a escoltar e entendre asentat en examinar mudar (*madur*) en deliberar diligent en spacxar discret e just e dreturer en jutjar riguoros en executar e ferm en be acabar. —

Que les coses en los precedents quatre capitols contengudes no son observades per tots al temps present ans sich fan abhominacions.

— Ara vejam — dix lo frare — si les coses posades en los prop preçedents quatre capitols se serven es fan axi vuy. A bona fe yo crech que res no sen faça pero descorregamho tot e veuremho millo. Yo primerament pose orde als afers dels pobres de Deu. Segonament del fisch. E terç de les gents e aquesta obra serves vuy placiausho veure çertes tots los oficials del mayor al menor e prenetsvos sment de lurs obres e

trobarets que tots a una ma no tant solament ho serven lo dit orde ans ço que piyor es del primer e del terç nons curem sino poch. Mas del segon quant al primer e segons cas daquel parlant de execucio da bans o de penes agues ni car daço es lur registre e en aço es lur estudi. E aço es lur cura e lur treball e almenys si sobre aço era lur intencio e lur operaçio per zel de justicia e de castich o per squivar dan e mal de la cosa publicha axi com desus es posat no seria tan greu. Mas noy ha res daço ans hubertament e ab hulls avists fan sobre aço dues horribles abhominacions sens tota temor de Deu e de la senyoria temporal e sens tota vergonya del mon entenensi — dix lo frare — aquells quin fan e no los altres. Car sens tot dupte dix Sent Gregori *Generalis sermo quos tangit angit.* Vol dir que la paraula general aquells costreyn los quals tocha.

Primera abhominacio.

Dichvos que la primera abhominacio es quels dits oficials no tan solament no squiven los peccats fraus e engans e altres mals ans per haver diners los nodrexen ells mantenen contra propi e spres manament en gran ofensa de Deu e en difamacio de la senyoria temporal en dan e destruccio de la cosa publicha e en dampnacio de lurs animes. Eximpli e prova. Certa cosa es que en aquesta o en tota altra bona ciutat per

tatuts daquella e per privilegis reals e penals los quals
ascun oficial a qui pertany jura specialment e spres-
a de tenir e observar aquells fermament. E com sien
equivades coses de tafureria com sia scola del dimo-
i en la qual continuament se fan es canten liçons a
ran plaer e gloria de aquell e a gran vituperi e blas-
omia de nostre Senyor e de la Verge sagrada mare
ua e dels altres sants e santes de Peradis e los ofi-
ials aquests per be empaliar e omplir aquesta scola
rendenla per çerta cantitat de diners e a cascun dia
nes avant segons statuts e previlegis que axi mateix
uren. E per bona honestat les avols fembres no deuen
tar entre les bones a esquivar contrari ans deuen star
n lur deputat loch e los oficials aquests per reschat
le tals fembres lexenles romandre e star alli mateix
n axi que ans del rescat les fan avols e apres dél res-
hat les fan bones e ço que es piyor que per copdicia
el reschat ne difamen alscunes sens tacha e sens cul-
a calumpniades se han a reschatar e per haver com-
liment al reschat fan mal de lur prou que nou havien
et nil faeren si per als no fos. Mes encara segons sta-
uts e previlegis los quals semblantment juren totes
es obres e coses ya fetes fraudoses sofistiques e cor-
uptives o vedades deuen esser a no res tornades per
loch o per trenchament o per squinçament o lança-
ment daquelles segons la calitat de cascuna a tolre
dan o frau a la cosa publicha e los oficials aquests fan
sobre aço dos desastres la I que per reschat permeten
e lexen star e vendre la cosa ja feta fraudosa sufisti-
chada e corrupta e vedada. E laltra qui es piyor que

per reschat permeten o lexen als maestres c
daquells feyna he ferna e vendren tantes com

Segona abhominacio.

La segona abhominacio es que com tot bo
per son ofiçi e per la caritat de Deu que lo
deya e sia tengut preservar en quant sia e
gents e mayorment simples de fallir e de errar
mals oficials no solament aço no fan ans ço q
e pus leig es fan enginy e preenzes als mes
caure en bans e en penes prehen e alegrense
cials que eximpli prenen de noble e de valo
mal e de quin de leo o de orifany o de unicor
no car aquests animals per lur valor als hu
benignes e als rebelles son braus. Donques
animal prenen eximpli e ofiçi dichvos qu
mesqui e fort dolent ço es aranya e vejats c
merament fan ofiçi de aranya. Tot hom veu
teles e preenzes de la aranya son tan flaques q
ment prenen e retenen les coses petites e fl
mesquines axi com mosques e moscallons e se
e no aquells que tant ò quant hagen força ans
aytals trenquen e desfan les dites teles e p
dretament axi es de aytals oficials que en lurs
preenzes prenen he retenen solament les perso
ples e flaques que tant o quant hagen de roba
men tem que prenguen ne encara assagen de

aquells qui han sanch en luyll. Car aquests be sabrien e guosarien dir lurs malvestats e trencharlos lurs teles e lurs preenzeries ne aytant poch retenen los que han compares e pregadors per delinqueus que sien ans aquests aytals enganen les preenzes que noy son retenguts. Parvos—dix lo frare als ciutadans— que aquests aytals oficials deguessen esser appellats de propi nom aranyes pus fan lur ofiçi. — En bona fe — respongueren ells en somris — hoc. —Sembleus encara que sien coses leges e pudentes les dites abhominacions. — Respongueren ells — nou poriets prou enquarir e squivar. — E lavors lo frare ab gran suspir respos e dix

Suspira esclama lo frare de ço qui mal es fet per oficials.

— O çel o terra o elements e com podets soferir tanta ofenssa e tanta blasfemia de nostre Creador e tantes e tant manifestes malvestats en dan e destruccio de la cosa publicha com no husats de vostres forçes contra aquests malvats he perjurs oficials. O princeps catholichs e com noy girats la cara per servir e gloria de Deu e lahor e profit de vosaltres matexes que dels diners que daquestes extorcions qui son planes roberies vosaltres non havets part ne quart car com se hagen de illusions e vergonyoses rahons los dits oficials çelen e abçeguen les dites storcions e tota la rebuda daquelles hoc encara que dels emoluments que

justament e per justes rahons se han aytant poch vos ne havets part nè quart car ells per prechs o per importunitat han de tu tant sobergues gracies e asignacions sobre los dits emoluments ultra lur salari ordinari que res noy basta per molt que excorxen que es gran peccat que de salari ne de gracia hagen asignacio sobre los emoluments de lur ofiçi mas quells fos pagat lo salari daltre loch. Si noy provehits Senyor haure a creure de tu la peraula que Casiodoro dix *Tunch princeps suorum oficialium malefacta retificat cum eius torpet correccio in delictis.* Vol dir que lavors los princeps ratifica o conferma les malifetes de sos oficials com la sua correccio es pererosa e no corregeix los delictes. O feels crestians e com nous sentits de tants mals al menys per vostre propi interes. E vosaltres çiutadans qui açi sots perque no fets quey sia provehit com sia en vos entre los altres de esserhi provehit perque no squivats la ira divinal la qual per tal e tantes enormitats vulla Deu que no venga sobre vos e sobre los altres qui mal hi meten.—En aquest pas lo cintadans stigueren apitrats e quaix trists. Empero un dels dix al frare — senyer ço si fa que fer si pot ja hi ha inquisicions contra los dits oficials. Vejam que mes si pot fer que inquisicions. — Dix lo frare — testimonis volets dir car jatsesia aquestes malvestats sien tan manifestes que layre les veu e les parets les senten. Empero james no viu ne sabi que vostres inquisicions de bou hic faessen una punicio ne un castich ne res als de be e no es maravella car son de vosaltres matexes e aquells qui enguany son inquisidors laltre any

se speren esser oficials. E axi serien vists fer contra si mateixs e amen mes usar de una de sa peraula vulgar qui diu prestamen una prestar ten he altre. Mas en bona fe si un strany sis vol fos lombart e hagut tirant fahia les dites inquisicions o que al menys se fessen per la manera antiga los oficials se guardarien de follejar mills que no han fet ne fan en lo present temps crech que per tal com Deus nols poneix tant hagen la intencio del foll que diu lo Profeta *Dixit insipiens ni corde suo non est Deus.* Vol dir que lo foll dix en son cor que no es Deu mas jom pens que no haurien tal intencio si consideraven dues coses. La primera es una auctoritat scrita per alscuns doctors e philosofs que diu *Lento enim gradu ad vindictam divina proçedit ira tarditatemque vindicte suplici gravitate compensant.* Vol dir que al pereros o al tardivol grau o moviment la divinal ira proçeeix a sa venyança mas gara que la tarda compresa ab la gravitat del suplici o del turment ço es que per sguart de la tarda fa la punicio tan greu que mal ho val al peccador tota la spera. Siats certs — dix lo frare al ciutadans—que sils tarda nols pert que com mes los tardara pus greument seran punits si nos convertexen e no fan penitençia e smena de aço que mal han fet. E que noy tarden car dix lo savi Eclesiastich *Ne tardes converti ad Dominum et ne diferas de die in diem subito enim venit ira illius et in tempore vindicte disperdet te.* Diu a cascuns no çeses de convertirte a Deu e non alarchs de dia en dia car soptosement ve la ira sua e en temps de la vengança destrouirta. E la segona cosa es ço que desus en lo ca-

pitol de fe ves la fi daquel capitol es posat parlant
les obres altes e maravelloses de Deu e de la leya p
nicio e greu fi de les malvades persones. En aqu
pas me sove — dix lo frare—de un gran inconveni
que he hoit dir a vegades ço es que si sdeve jatse
a tart que Deu dona a alcun oficial regent covine
ment son ofici o que alcun privat diga o faça qualq
cosa tochant honor ho be de la ciutat tantost se n
ten al cap de haverne paga o remuneracio de la ci
tat ço que es gran follia car prenlosne axi com aqu
qui vertaderament e justa deu a un altre qualque d
te o cantitat e vol e demana que per pagar aque
hom lon pach. Certa cosa es que segons ley divina
humanal cascu deu esser bo e virtuos e es tengut
fer bones obres e haverse leyalment e be en tot ço q
diu e fa de que deu sperar merit e guardo de Deu n
demanarne tal paga com dita es desus veja cascun h
discret de quin seny pot pertir pero ja plagues ha D
que per aquesta manera se pogues servar tal egual
ço es que lo oficial qui diligentment se fos haut en
regiment de son ofiçi fos ultra son salari ben remu
rat per la ciutat ab que aquell oficial qui hagues fet
contrari fos ben punit car tot seria profit de la c
publicha mas es e seria tal mal que tals remune
cions veurien sovent e tals punicions no james ans
que piyor seria si alcun oficial hi sdevenia covin
vendrienne molts altres la I negligent no vuyll dir
lent e altre que hauria fetes rabies e metria en ve
forcarien ab amichs que haurien fetes virtuts e ha
rien la dita remuneracio ço que seria malvada co

E axi en negun cas no lou la dita remuneracio ço que seria malvada cosa. E axi en negun cas no lou la dita remuneracio car menys mal es sostenirne un mal que dos. —

Alscunes scusacions de oficials e repulsa de aquelles.

Aquel qui paria mayor de dies dels dits ciutadans he avia regit per sos anys quaix tots los oficis de la ciutat dix — tot sia ben dit per castich e bona doctrina ço que dehits mas no haiats creença que axi mal vaja com denoten vostres clamors. Car a Deu merçe aquesta ciutat entre les altres que se ha stat comunament e sta prou be he ab sos oficials qui ab veritat sobre los bans e falliments e calumpnies passen assats benignament e be ab les gents en tant quels emoluments de lurs oficis pagades messions tornen a poch que a vegades no basta a lur salari ordinari e a la gracia quells es feta de comu uns per sguart de la poquesa del dit salari. E aço se yo entre los altres qui per tots som passat.—Deu vulla—dix lo frare al ciutada — que vos cuydant scusar vos mateix e los altres nous acusets pero si volets que comptem prim poretsho trobar.— Comptem sis vol — dix lo ciutada.— Demanvos — dix lo frare — perque foren trobades leys statuts e ordinacions penals. — E lo ciutada respos—per mills refrenar los homens que no facen mal e per squivar dan a la cosa publicha car seran e son

alscuns folls que mes dupten de errar per la pe[illegible]a temporal sia corporal o sia peccuniaria que no fan p[illegible]er bonesa e per virtut ne encara per la temor de Deu.——
Veritat es — dix lo frare — e per ço san Crisostom e daltres han dit *Oderunt peccare mali formidine pe[illegible]e. Oderunt peccare boni virtutis amore* ço es que los h[illegible]o-mens mals avorrexen de peccar per pahor de la pe[illegible]na e los bons avorrexen de peccar per amor de virtu[illegible]t. Han dit encara *Facilitas venie incentivum perit deli[illegible]n-quendi* ço es que leugeria de venia o del perdo enge[illegible]n-dra o pereix enteniment de delenquir o de pecca[illegible]r. Diuse per tant que quant los homens del mon vehen [illegible] e saben que leugera cosa es abstenir (*obtenir*) perdo d[illegible]el mals quis fan prenen guosar o enteniment de fer pe[illegible]c-cats e maldats.—Mes avant dix lo frare—vos deman s[illegible]is cometen es fan molts mals e delictes o falliments e [illegible]si debades bans e calumpnies se cometen assats. —Re[illegible]s-pos lo ciutada — de tot se fa obres.—Com es donc[illegible]s — dix lo frare — quels dits emoluments segons q[illegible]e debits tornen a tant poch. — Lo ciutada respos —co[illegible]n no es obs que tots los mals vagen a tayll ne tots l[illegible]s bans e calumpnies se prenguen a tot levar sino ser[illegible]a tengut a rabies al oficial qui axi o fes ans es obs q[illegible]e axis comport es tempre en diversses maneres sego[illegible]s lo fet e les persones.—En vostra leyal e bona fe—d[illegible]x lo frare al ciutada—digatsme veritat e nom çelets r[illegible]s de ço que ara vos dire hous demanare. No curem da[illegible]-tres afers vos qui per tots los oficis sots passat have[illegible]s observat en levar e en remetre tots los bans e les ca[illegible]-lupnies los III pertits per mi desus posats. Lo prim[illegible]r

es daquells qui erren ignorantment. Lo segon es daquells qui erren per necessitat. Lo terç es daquells qui erren de certa sciencia o malicia cessant necessitat.— E lo ciutada stech un poch penssiu e puix dix quaix forçat — a ma fe no ans hi haguera obs milloria. — E no declara pus ans calla puis. — Tant ses — dix lo frare — que vos ne havets vergonya jous ho dire tot qui ho se per confessions e en altres maneres hoc e a vegades ho he vist de fet lom gran e maravellos he poderos e lo batallero scaltrit malendri tafur e alcavot o en altra manera vicios e la fembra malvada lengua de vibre alcavota o avol de son cors o regatera falsa e daltre mal viçi qui son de casades o han manteuidors o pregadors forçors encara que de fer mal façen ofiçi e per ells mes que per altres sien fetes les leys e statuts e ordinacions penals tots aquests aytals be passen ab vos e ab altres oficials ab poder de prechs e ab dons de qualque laqueria ques valra poch e a vegades ab menaçes dels grans homens per si o per aquells que ells emparen e mantenen. Mas al simple hom o a la simple dona lo peccat mortal los es venial e ell venial mortal e si hi cahen cahenhi mala per ells e quaix eslos força car com lo carrech del ofiçi se hage a portar ab los emoluments e nols vullats haver daquells que devets ço es daquells qui erren de certa sciencia o malicia cove quels hajats daquells que no devets ço es de les persones simples herrants per ignorancia o per qualque cas fortuit hoc e a vegades sens errar. Mas a qualque exaquia o occasio son calumpniades e destretes almenys de avinença e los

malvats van a regna solta he aço es qui fa avenir los emoluments a poch e a mal profit e los malvats van a regna solta ne los mals nos castiguen. Vejats açi quanta revesia e quanta abusio en ofenssa de Deu en lesio de justicia en menyspreu de les leys e ordinacions en perjudici de les regalies e del dret del fisch e en dan e destruccio de la cosa publicha no es sens gran carrech de vos e dels altres semblants. — Lo ciutada quaix cridant dix al frare — gran veritat dehits e molt men tench per peccador ab ferm preposit de mensmenar. —

Sermo repreensible al poble.

— Passem carta — dix lo frare — e vuyllme girar al poble e dirli de les sues. Saps poble don e perque venen aytals oficials e ten vendran de pus greus si not adobes dichte que venen de la sobirana Providencia e provisio divinal per tos peccats. Parria per ventura a alscuns que he impugnats en los preçedents III capitols hagues dit solament per los mayors de la ciutat en los quals cahen comunament los mayors oficis ver es que dels ho dich hoc e de tu poble e de tots los singulars teus miyans e menors car nols ne pusch ne sen poden scusar e vet perque sabs e se que en los mayors oficis caben molts dels miyans e dels menors homens per ajudants o per lochstinents o per alscunes branques o pertides quels comanen dels dits oficis ma-

yors. Item cahen en ells matexes los miyans e menors oficis aquests aytals fan de les sues. Deus ho sap e gents ho saben e jo ho se que hoc e les que dites he e piyors una pur ni ajustare e declarare que aquests aytals faent lo pech çerda assagen e cuyden enganar Deu asi com si fos leuger de enganar ab un pardal novell. E fan per aquesta manera que han fet que lur ofici les strenga a fer o no a fer certes coses e ells per vergonya de les gents mes que per religio de sagrament no les volen fer vedar personalment mas comanan lur loch e lur empacxament a muller o altre domestich e privat lur sçientment sens tot sagrament e aquel o aquella aytal cuydense pus no han fet sagrament que totes coses li sien legudes de fer fa desastres per diners scientment e sabent aço lo oficial aquel car los diners entren en son mal profit de que ell roman perjur tot pla e tengut a restitucio del dan que fa al qual no bastaria ell ne tots sos perents e hamichs. Ha miserables persones e no saben que a Deu no solament les obres de fores mas les pregones de dins del cor de cascun son huberts be ho sabem mes presumpcio e avariçia los ençegua ells ho fa oblidar o vedar com nols mou ço quels altres veen a hull tots jorns que aquells qui tals obres seguexen viuen pus pobrement e pus mesquina en moren pus lejament que altres. Car Deu no soste que guanys malament hauts façen fruhit ne profit ne que en la lur vida o en la mort daytals no aparega senyal de lurs malvades obres. —

Altre sermo de semblant materia.

— Espert poble not cuyts que encara hi ha mes Printe sment e veuras com molts dels teus sigulars son plens de diversses e molts vicis specialment de enveja de iniquitat de inobediencia de impaciencia de desconexença de moviment de barateries de engans de mal parlar de greu difamar de larch variar de poch ajudar als obs de pocha humilitat e quant poden de gran superbia e crueltat no tements la senyoria divinal ne terrenal ne prehan los mayors cascun cuyda esser egual. Finalment no volen esser sots altre ne regir ne corregirse per altre ne poden ne saben mas desigen esser sobre altre e com no hagen sçiençia ne sapien ne entenen la cosa no la volen apendre ne scoltar ne creure les sciencies qui les saben e la entenen ans los menyspreen e los scarnexen e dels e daltres se reten sospitoses res nols ve be. Si fets provisions a la ciutat de coses neçessaries a humanal vida e a tots obs no basten ploren e si res no saben criden e en tot cas blasmen e maleexen a tort e a traves sens raho e sens discrecio. Cascuns dels altres vicis damunt dits poria declarar e aximplificar mes seria sobres larch e enuyos assats me par a tot sa entenedor. Empero a confusio daquests aytals pos aquests eximplis aytals e doctrines. Certa cosa es que nostre Senyor Deu Creador del çel e de la terra e de tot quant fo es e sera feu di-

ferencia e depertiment e graus en los cels en la terra en los inferns car en los çels totes les stelles no son de una egualtat ne granesa luor ne influencia ans son be diferents segons que hom veu ab hulls del cap o del enteniment los angels no son tots dun egual geratxia ans hi ha mayors miyans e menors los sants en lo çel no han tots egual grau de gloria empero tots e cascuns se tenen per pagats e ben contents de lur grau los menors son obedients als mayors e tots a Deu. Axi matex en infern tots los dampnats no son en egual grau de penes. Item per tot lo mon ha diferencies senyaladament que unes son pus temprades que altres e pus plenes e pus bastes los animals son deseguals en forma en força en leugeria los homens no son eguals de statura de força de leugeria de bellesa de aptesa daltres dots les partides del cors del hom no han paritat la ma no val tant com lo cap ne la melsa tant com lo cor los dits de les mans no son eguals los graus e staments del homens no son eguals la un es papa e alcuns son cardinals altres son patriarques altres archabisbes altres bisbes e dalli devalla en diverses stats tro a simples clergues lurs sciencies ne lurs virtuts no son eguals. Item alcun es emperador alcuns son reys altres son duchs altres son marqueses altres comtes altres barons altres cavallers altres ciutadans altres menestrals altres pageses cascun en son grau de valor don ve certes de la volentat de Deu e de ordinacio de natura creada per Deu e en les dites altres coses meravelloses se demostra la sua omnipotencia e tu poble e los teus singulars fets vostre poder de fer venir

contra la volentat de Deu e contra ordinacio de nat
ra car lo menor cuyda e vol tant valer com lo miya
lo miya tant com lo mayor ell ignorant no vull dir b
tia cuyda tant saber com lo scient tots volen esser
sobedients e plens daltres vicis que dits he desus
axi not maravells net entranyors si Deus te dona t
oficials e altres adversitats car tos peccats ho merex
e tos merits ho requeren. Nous penssets nes penssen
dit oficials que quant aço ve per disposicio e perm
sio divinal ells ne sien scusats ans tots aytals var
çent millia diables. Car la infinida saviesa de Deu
ho permet uns mals homens esser execudors dalt
mals. En axi exemplarment parlen ab uns seus en
michs se venguen daltres seus enemichs. Doncs pol
converteixte a Deu e tollte dels dits vicis he daltres
fe obres de justicia e Deu darta bons oficials e bons
gidors e altres prosperitats e mostrarto he de prese
si usar ne vols un remey jatsessia grosser mas pro
tos a guardarte de mal e encara de mals oficials. Sa
be que un proverbi vulgar diu axi vols que cans
ladren mitte en loch que not vegen. Per semblant
dich vols que oficials not pengen guardet de errar
de venir contra los furs e stabliments penals car p
sabs e saber pots aquells en tu es de guardarten e
fer nou vols culpa es tua. E axi sofirte lo dan e call
ten no ten clams. Car diu Oraçius *Leviter ex meri*
quitquid patiaris ferendum est que venit indigne pe
dolenda venit. Vol dir parlant a cascun la passio o
mal que has per ton merit deus soferir leugerament
callant mas la pena qui ve indignament ço es sens c

pa daquella aytal pena te pots doler o planyer adaveres. —

De ofici de jurats de consellers e regidors de ciutats.

—Resta — dix lo frare — que parlem de la altra manera de oficials ço es a saber daquells segons dix que solament han juradiccio en poques coses axi com jurats consellers e semblants. Car en diversses ciutats son apellats en diverses noms pero lo ofiçi es semblant ço es de regir e de procurar los afers de la cosa publicha de la çiutat. E dicvos e altres ho han dit que en aquests va lo tot del be o del mal de la ciutat aquests son lo tot de tots los altres oficials en lo be o en lo contrari de la çiutat segons dejus aparra los altres oficials son vists fer afers de singulars ço es de juy entre aquell e laltre. E aquests fan e fer deuen los afers de tota la cosa publica e dels singulars de aquella. E per ço son drets comendataris e regidors de la çiutat per lo princep ço es per lo senyor rey. Los altres curen dels juhiis de lurs oficis e aquests curen e curar deuen del be e de la vida de tots recaptant e havent les coses neçessaries a humanal vida e procurant stament pacifich de la ciutat qui es vida de tots e de cascuns singulars daquella e altres bens e profit lurs los altres o alscuns dells assagen a vegades per inadvertencia o en altra manera fer o venir contra furs usacges previlegis e libertats de la ciutat e aquests

los forçen els mantenen e deuen sforçar e mantenir si alscuns oficials fan ço que fer no deuen aquests son bastants e deuenlos afrontar e ferho tornar a raho. Aquests son e deuen esser port de salut als tribulats adjutori als flachs refugi als calumpniats contra justicia finalment son e deuen esser be als bons e mal e pena als malvats. Si nostre Senyor Deu es irat contra la çiutat per peccats e dona afliccions a aquella aquests per ordinacio e execucio de devotes oracions e de caritatives obres deuen procurar de placcar la sua ira. Si lo senyor rey per presumpcio de veritat o en altra manera es indignat o per importunitat e en altra manera fa o vol fer ço que li plau sia de injusticia o sia contra libertats o previlegis de la ciutat aquests ab humils suplicacions lo deuen lunyar de sa indignacio e fer oblidar aquella e fer retornar los afers en be. Considerats e vejats si cove que hi sien elets e meses homens de prova çert hoc per tants bens com dits son hoc encara per tal que si son aquels que deuen les malvestats que dites son desus de oficials e exercint juracdicio nos farien e los vicis dels singulars del poble qui passats son desus serien refrenats e adobats e nos farien encara sen seguiria a la ciutat molts altres bens e prosperitats. E per mills entendre la dignitat e preheminencia del ofici daquests regidors sapiats quels senadors ço es quels regidors de la ciutat de Roma son entitulats e appellats per tots hoc per lo emperador *patres conscripti* que vol dir pares ensemps scrits e diuse per tant car los noms de tots ells eren ensemps scrits en taules daçer. E la raho per-

quels appellaven pares es per tal car axi com lo pare natural se ha enves sos propris fills allimitat regint instruint aquells en virtuts e procurant a ells honor e be lunyantlos tot sinistre axi los dits senadors e regidors se havien e haver devien enves la cosa publicha. Item lescriure de tots los noms ensemps significave que tots ells ensemps de I cor e de un voler deuen esser e entendre en lo be e bon regiment de la cosa publica. Item com sia çert quel açer es pus fort e pus durable que tots los altres metalls per ço scriure lurs noms en taules daçer significave la magestat del imperi. E sobre aço dien alscuns doctors quels regidors de la ciutat han participacio de la magestat de lur prinçep representants aquella per lur ofiçi en loch seu. E per aquestes rahons son e deuen esser hauts en gran reverencia. On devets açi notar que no tots aquells qui si afayten deuen esser reebuts e meses a aquest ofici mas aquells qui no tant solament sapien e puxen ver semblant aprofitar en la cosa publique mes encara que lurs peraules e obres sien tals que apareguen honorables e denoten qual es la çiutat e lur ofici e que de reverencia pertanyent a la dignitat del ofiçi no porten menyspreu e scarn en minua de la ciutat he gran confusio daquells.—

Lahors de diligencia e quant es necessari a tot regiment.

— Item — dix lo frare al ciutadans — parlant de-

sus a principi daquesta materia tocha dues coses les quals supposava que aquells de vos qui havets tenguts oficis specialment aquests de regiment hi hagessets retuda vostra leyaltat e vostra diligencia e jatssia tots vos acordassets de haver retuda vostra leyaltat empero un de vosaltres feu dupte en la diligencia dient que hi havia que dir e que fer e perech que tots vosaltres vos apitrassets perque a mi apar que al present yo deja parlar de la diligencia la qual es tan necessaria a tot regiment e a tots afers que sens aquella no valria res ne porien venir a bon cap encara quey hagues axi com haver deu tota leyal magestat de oficial. On per vostra instruccio a esmenar lo passat si cove a provehir al sdevenidor. Devets saber que molts doctors e philosofs en moltes maneres e en diverses peraules han loada diligencia tan altament e tant larga que seria enuyg de reçitar mas lur suma e lur substancia breu pot esser aquesta que diligencia es aquella cosa que fa guanyar al hom lo cel e la terra. E per contrari negligencia faria perdre al hom lo merit del çel e la possessio de la terra com tot lo mon fos seu. Prova. Si era un hom axi simple que en si no hagues peccat actual e en fer bones obres de caritat e altres obres virtuosses fos axi negligent que res non faes e que li valria sa simplesa çertes poch o no res. E per ço los teolechs determenan que encara val mes lom que fa be e mal que aquel que no fa be ne mal. E mayorment pus lo be de tant o de quant sia mayor. Item si a un hom per legitima successio o per altra raho justa pervenien bens en gran o soberga valor con fos

un renegat e que no guardas ne procuras aquel nel conservas diligentment no li valria res car tot e tost se perdria. E per aço digueren alscuns savis que no es menor virtut conservar que guanyar. E encara digueren que diligencia e freytura son enemigues e contraries en tant que no poden star ne abitar ensemps. E axi mateix negligencia e riquesa han semblant desamistat e contrarietat que ensemps no poden star. Interrogat un hom qui es de poch estat e pocha riquesa ara muntat a gran stat e gran riquesa com ni en qual manera li era axi avengut respos que ja mes no li avench que aço que pogues fer al vespre queu speras al mati quaix que vol dir que so la diligencia ho havia fet. Molts altres eximplis hi poria allegar mas quey cal sino raho queu dicte. Donchs pus diligencia fa tant de be e negligencia fa tan de mal parvos cosa necessaria — dix lo frare als ciutadans — quels regidors de la ciutat degen haver de gran necessitat sobirana diligencia e squivar negligencia com a foch cremant. —Respongueren ells — no ha dupte. —E si axi nou fan — dix lo frare — demanvos si es gran carrech lur e sin som tenguts a restitucio e sin merexen blasme. E encara tal pot esser lo carrech quen merexen punicio en aquest segle e en laltre.—E los ciutadans callaren e aperech que sentristasen. — Noy cal—dix lo frare—callar ne fer mala cara que axi es com he dit sens tot dupte e perque noy puxats metre scusacio declararvos ho he mills eus ho provare per dret e per raho. Dit he desus e dich quels regidors de la ciutat son dretament procuradors de la univer-

sitat daquella e fan los afers de aquella los quals ells prenen e tenen en comanda e en procuracio o en administracio car nos pot dir que sien lurs propris. E es axi per dret divinal e humanal que sobre la cosa que yo prench en comanda o en procuracio o en administracio yo deig e son tengut haverhi diligencia tal he tanta com cascun hom diligent ha en sos propris fets. E sino yo lon son tengut de ple en ple. — Respos la I dels ciutadans *Durus est hic sermo.* Vol dir que dura es aquesta peraula. — Dix lo frare — dura o blana axi es e negun nou pot neu deu ignorar com sia vulgar proverbi que saben les velles encara los minyons qui diu ço quis comana car se ven. Donchs que bona volriets vosaltres lo bell bell ço es la honor e la bomba del ofici o lo salari e que noy fesets profit negu hoc si Deus ho vol no va axi no guarden sino solament regidors de ciutat o de loch hoc encara lo Papa e los reys he tots altres grans senyors eclesiastichs e seglars que dos mots ensemps e no la I sens laltre tenen al dors ço es *preesse hac prodesse.* Lo primer es gran dignitat e honor ço es *preesse* que vol dir exalçat mas lo segon es de gran e fexuga carrega ço es *prodesse* que vol dir profitat es a saber que aquests aytals deuen e son tenguts aprofitar los lurs sotsmesos car per ço los hi ha posats Deu de qui tenen loch. E sino ells hi erren sobres en compten en aquest segle e en laltre e per ço diu una auctoritat *Non est honor sine honore.* Vol dir que no es honor sens carrega. E per tal dix un savi rey de Castella — Ora fuesse yo un aldeano richo asseado e apar todo

que ni conosciesse ne viesse ell rey a mi —veus com conexia aquest savi rey quanta carrega tenia sobre si ensemps ab la dignitat real. Mes avant havia yo dit desus queu provaria per raho. Digats per vostra fe tota afeccio cessant seria cosa rahonable que la universitat e lo poble qui esta e dorm en confiança de sos regidors en corregues perill o dan per lur negligencia e ques anas per aytal. — Respongueren los ciutadans — massa poriem compendre axo car be entenem que si per colpa de algun regidor la qual sdevenga per sa maldat o per engan o per altra mala raho de certa scientia sua la universitat o lo poble han dan queu sia ell tengut o encara quen sia punit. Mas no sabets vos que sis sdeve per oblit o per inadvertencia de ques segueix alcuna negligencia que per aço no sia tengut. Dura cosa seria e mal guardo de son treball lo qual tots dies sosten entendre rahonar acordar consellar ordonar sobre los afers de la universitat. — Segons vostres peraules — dix lo frare als çiutadans — perque vosaltres entenats que basta solament lur parlar e ordonar sens altra obra e execucio e no va axi cor sapiats quells antichs philosofs disputaven en que stave lo mes e millor de philosofia e vench derrer Aristotil e determena que en virtuoses operacions e no entenats que no dix virtuoses peraules e ordinacions mas virtuoses operacions. E aquesta determinaçio fo e es per tots los savis aprovada de ques segueix que ultra lo perlar e ordenar hi ha als millor ço es lo fet e la operacio o execucio si no valria bell no res segons la dita determinacio qui atribueix lo be de phi—

losofia ha obra e no a perlar ne ordenar. Ara no curem de Aristotil ne daltres suptils ne grans maestres mas anem a grosseria e palpable raho e natura e esperiençia quin mostra. Vosaltres vehets dels auçells e dels animals quals cantants son acomperats a folls e negligents e los obrants e faents a savis e a diligents. Eximpli de la cigala e de la abella e de la formiga e daltres. Quant es de humana natura non cal dir prenets vos sment de unes persones axi homens com dones qui abunden en molt perlar e en pintat rahonar a tart los trobarets que prosperen ne medren e no es maravella car lur enginy e lur temps meten e despenen en perlar la obra e la prosperitat anatsla çercharar a loure e trobaretsla en persones de poques noves e de bon asentament. E per ço dix lo savi Salamo *in omni opere tuo habundancia ubi autem plurima verba ibi frequenter egestas.* Diu a cascuns en tota la tua obra haura abundancia mas hon ha moltes peraules alli sovven es pobresa. No tengani temps que sens dupte als regidors en tot ço que acorden e ordenen e en lals de lur ofici es tant necessaria la operacio e execucio com es la vianda a la vida del cors. E si non meten o fan metre en execucio carreguenso al coll e a la anima en son tenguts a restitucio car nos poden scusar de culpa. Debets notar e saber quels drets fan tres graus de colpa. La primera es appellada lata la segona levis la terçera e derrera levissima. Declarantles per orde regirant dich que la derrera apellada levissima ço es molt leugera es aquella la qual fort leugerament pot sdevenir ha hom diligent sobre sos fets propris.

de aquesta es acusat cascun regidor o qui vol tenir
dministracio de afers daltres. La demig que es dita
vis ço es leugera es a vegadas scusable a vegades no
gons les circunstançies e la calitat de la cosa e de
persona a savia testa de bon jutge. E laltra que po-
primera apellada lata ço es manifesta es tal ço es
ne cascun non es scusat ans los drets lo acomparen
engan. Yo no puix veure ne entendre quals regidors
la çiutat per molt que diguen ne ordonen sobre los
ers de aquella si allo e lals que ha ops fer o execu-
o no meten o fan metre en obra se puxen scusar
caure en lo maior grau de colpa no puix creure
te sia sino la del mig que es levis o leugeria en tal
ecia que no es scusable. E per aço hi son tenguts
gons dit es. —

Disputa sobre culpa comença per negligencia.

Respongueren los çiutadans al frare dient — nons
gats per tant tepats que no entenam a breu perlar
ne lla on es obs fer execucio sia bastant ni tinga
ou sola peraula o ordinacio car no seria als sino
mençar sens acabar la qual cosa no val res ne en-
nem haver contrast ne contrastar mas rahonar al
enys per apendre si aquell carrech es dels rigidors
e la çiutat per no esser mesos en obra e en execucio
urs ordinacions e altres coses de lur regiment que
an obs fer execucio. Com sia çert que en aquell re-

giment haja altres ajudants los quals jatsia sien sot los regidors empero en lur ofiçi e lur execucio si com son advocats sindichs scrivans vaguers e altre com si vendria doncs que ço que a altre se pertany à fer haguessen carrech los regidors posem que sie appellats jurats.—Açi fermem la ungla—dix lo fra — car gran res de nostra alterchacio sobre aquest materia stara. En aço per mills venir en concordia en determinacio daquella fas tres supposits. Lo primer es que en aquest e et tot altre regiment es neçes sari gran diligencia segons desus he dit e provat. L segon es que noy basta sola peraula e ordinacio si necessariament se requer fet e hobra o execucio si com vosaltres matexes havets dit e be. E lo terç que si lo contrari sen sdeve qui ha la colpa haia lo ca rech e lo dan. — Tots aquests supposits son vertader eus atorgam—diguerén los ciutadans—mas tornem punt e vejam de qui sera la colpa. — Ara be — di lo frare — e per entrada demanvos qui son los caps principals daquest regiment. — Respongueren ells los jurats e semblants per qualque nom sien appellat — Tals vòs vuyll — dix lo frare — donchs seguei que ells son caps de la negligencia e de la culpa sdeve ara la haguesen comesa prinçipalment ells a qualsevol dels altres. —Parlant ab honor — diguer los ciutadans — no entenem que en tot cas sia s Posem un cas aytal a qual se vol ofiçi a daltres aj dants al quals se pertanyen ordinariament execu dels altres de aquells oficis axi com al advocat ord nar en scrits o rahonant de paraula en los plets e af

de la universitat al sindich posar e pledejar e tenir a prop los afers e plets de la universitat e dar bon acabament a aquells al scriva dictar e scriure los actes de son ofici e axi dels altres ajudants. Item posem altre cas alcuna cosa es rahonada e acordada per tots la execucio daquella per comu acort de tots es comenada specialment e spresa a alcun dels altres ajudants o a altre per ell acceptada de fer e de complir e la cosa es tal que requer cuyta o prest spacxament e aquel a qui es comenada non fa res ho tarda tant que per sa negligencia la cosa se pert o la ciutat na dan e perjudiçi sera raho que en qualsevol de aquests dos casos los jurats hi sien tenguts no pensam alcun de bon seny ho vulla dir que no seria als sino per peccat duns punir altres e seria contra aço que dien los doctors *Quod culpa suos debet tenere actores* ço es que la culpa de I compendra aquells qui la fan. — Respos lo frare — a simple parlar e a simple entencio veritat debits mas gran dupte he que aqui nons caygue lase. Vullats entendre e a cascun dels cases que he posats yo declarare aço. Al primer posem que jurats vehen e saben que qualsevol dels dits ajudants comet e fa altra e altres faltes e negligencies en ço que es despacxament de son ofici e senten e conexen que aquell aytal de sa compleccio o de son hus es adormit e tebeu o negligent perque noy proveexen com sia en ells pus son caps. Item al segon cas que digues posem quels jurats ab temps sabessen o sentissen la tarda o negligencia aquella e noy proveysen jo hi ajuste altre cas posem que la execucio de la cosa nos pertayn ordina-

riament a alcun altre sino a ofici dels jurats e no es specialment comenada a altre e ells tots no hi donen recapte qual o quals dels ley daran car pot esser tal la cosa que per alcun o alscuns dels de voler dels altres se pot executar e uns per altres no sen curen ans aquella cosa roman sens execucio demanvos si en qualsevol dels dits cases la universitat pert o pren perjudici qui sera tengut a aquella. — Respongueren los ciutadans — que entenem que mala hi van tots e jurats e ajudants a qui tocha e que tots ensemps e cascun dells per lo tot ne sien tenguts. — Dix lo frare— nostra alterchacio es finida e nostra obra acabada e non enten ara a dir pus sobre aquesta materia mas comenar vos he a Deu. —

Allegacions daquells quis retrahen de fer be a la cosa publicha.

— Volets queus diga — dix un dels ciutadans al frare — alscuns son quis retraen de fer be lo qual porien a la comunitat de la ciutat per dos sguarts. Lo primer es per un proverbi vulgar qui diu qui serveix a comu no serveix a negu e laltre es per eximpli dels antichs axi de Roma com daltres ciutats e encara dalscuns de nostra ciutat e de nostre temps que molt haguessen servir a la comunitat e treballat per aquella longament a la final ne havien mal guardo en axien per mal cap e a vegades punits a tort. — Dix lo frare

ıll çiutada — entre aquells qui axis retraen com
sots hi vos mateix. — Respos lo çiutada—per
a hoc. — E entant li dix — e dàquests versses
bis e eximplis sabetsne mes sino aquests que
ıvets. — Respos lo ciutada — no. — Donchs—
frare—jous ni afigire un altre perque mills vos
ıts perfundar sius volets en avolesa. Lo proverbi
ueus hi afig es aquest mes mal (*val*) meu que
. Donchs vos entenets segons ço que dehits que
ı servir e de bon afer reportets bon guardo. —
s lo ciutada — a vegades per la revesa hi entra
ıills. — Ha mal guany faça — dix lo frare—ell
r qui dix ne feu tals verssos e follies e quin pren
ıa e intencio jous promet que no hisqueren de
o ne de Sent Paul ne de Sent Agusti ne encara
istotil ne de Tullius ne de Senecha ne daltre
e quant savi o discret ans hisqueren de testa de
ıe foll hom ultracuydat o amant massa si mateix
ltre conexent ne enteniment (*entenent*) de enten-
ıes Deu ne caritat ne que es comunitat ne cosa
ue. E per ço que mills ho entenats eu conegats
saber que Sent Agusti Sent Greguori e altres
doctors han dit *Bonum comune bonun divinum.*
r comu be es divinal. Encara devets saber que
s antichs philosofs e los drets canonichs e ci-
los sants doctors teolechs concordantment di-
ı e scriviren que la utilitat publicha o de la co-
at deu esser proferida ço es mesa primerament
ınt la utilitat privada ço es de les singulars per-
. E aço posarem tots ab gran raho e per evident

necessitat segons dejus sera pus larch declarat e en tre los altres Tullius dix tals peraules *Cari sunt nobi parentes cari liberi cari conjuges et amici sed de omne omnium caritates patria una complexa est.* Vol dir par e mare son cars a nosaltres e cars los fills e cares le mullers e los hamichs mas una caritat ço es de la pa tria o de la comunitat o cosa publicha abraça totes le caritats de tots los altres que dits son en les quals pe raules es notat que apres la de Deu sobre totes le caritats e amor de aquest mon es e deu esser de la co sa publicha e daço nous maravellets car axi es neces sari e forçat segons mills apar dejus. Item Valeriu Maximus apres que hac molt parlat de la amor e ca ritat que deu esser hauda per cascun envers pare mare e fills e germans e altres perents e hamichs di aytals peraules *Artissimis sang inis vinculis pietas sui fecit restat nunch ut patrie exhibeatur cuius magestat eciam illa que deorum numinibus equatur actoritas pa rentum vires suas subjecit fraterna quoque caritas ani mo equo ac libenter çedit summa quidem cum ratio quia everssa domo interdum rey publice status manet potest urbis ruyna penatos omnium secum trahat necess est quid attinet verbis ista complecti quarum tanta vi est ut alii salutis sue impedio testati sint.* Vol dir qu als molts strets ligaments de sanch la pietat hi ha sa tisfet entenho a dir per ço que ell havia desus decla rat. Resta ara — dix ell — que sia atribuyda la pie tat o retuda a servitut e favor de la patria ço es de l cosa publique a la magestat de la qual encara aquell auctoritat de pare e de mare es aguallada ab la auc

toritat de les sobiranes divinitats e sotsmet he subjuga les vigoroses forçes suas la caritat fraternal ab egual coratge e volenterosament li dona lech e tot aço ab molt gran rabo car destrouida a vegades alcuna casa de singular lestament de la cosa publicha pot romandre e star la ruyna ho destruccio de la ciutat o de la terra força es que ab si sen port les cases de tots los singulars. E que val diu ell ell abraçar ab peraules aquestes coses la força de les quals es tanta com alscuns han testificat e han mostrat que han donada lur propria salut per lo be comu o publich. E apres de les quals peraules tantost Valerius per prova daquelles nomena e recita alscuns valents homens qui per salut e be de la cosa publique no rebuyaren de soferir mort e altres dans en lurs persones e bens voluntariament e de çerta scientia. E de totes les dites peraules podem traure — dix lo frare — dues coses substancials. La primera es que la amor e caritat enves la cosa publicha es posada tant alta ques aguallada ab aquella dels Deus quels gentils en aquel temps cellien. Car Valerius fo gentil e fo ya abans del aveniment del fill de Deu e de la sua ley de graçia segons la qual e segons los dits dels sants catholichs ans e primerament e mayor sobre totes coses es e deu esser la amor enves Deu e en apres enves la cosa publicha. Mas ço que dessus es stat dit e posat segons la secta e creença dels gentils es per demostrar o enquerir quanta deu esser la amor enves la cosa publicha. La segona de les dites dues coses es que la amor enves la comunitat o cosa publique deu esser primera o ma-

yor que enves pare e mare fills germans e altres pa rents e hamichs e tots altres singulars. Ja conech y — dix lo frare — que vos En ciutada dehits en vos tre cor o com se pora fer que los homens del mon s vullen inclinar a aço e responchvos que per mal pec cat nes fa de molts enves la amor de Deu e del prois me pero fer se deu e aquells e aquests si nou fan ma la hi van. E dichvos que si enves la cosa publicha nou volets fer per sguart de Deu e per consell de tants e savis homens sino que almenys ho façats per necessi- tat e per sguart de vos mateix car en lo fe e contrari de la cosa publique vostra part vos hi va. E si lesta- ment de la cosa publicha per axo cau aytant be vos perits e cahets vos mateix e los altres singulars. Ara posem que vos sots tant flach de cor que per la neces sitat de la cosa publica si cas sdevenia nous metriets a martiri de mort o de turment al menys siatsli con- fessors e procuratsli be sens tochar a la vostra delica- da persona o al menys no li façats dan de certa mali- cia ne per negligencia e mogueushi si valor o amor no almenys temor dels perills ja denotats e nous nes- tiats per los verssos folls e no vertaders proverbis e eximplis que demunt diguem e los quals james isque- ren de testa savia segon ja digui ne tenen prou segons porets veure e entendre per ço quis segueix.

Satisfacio e foragitament de les dites allegacions.

Tot hom per grosser que sia pot e deu entendre e

conexer clarament quel primer dels dits proverbis qui diu qui serveix a comu no serveix a negu es fals e foll manifestament. Dich primerament que es fals e negar nos pot que faent servey a comu fa hom servey no tant solament a Deu e a la comunitat mayorment e al princep qui es cap de aquella ans encara als singulars daquella. E per ço lo mayor servey apres aquell de Deu principalment que hom fer puxa es de la comunitat car lo servir de la comunitat aprofita a aquella e a sos singulars segons que ja es dit e provat desus que en lo be e en lo mal de la universsitat va sa part a cascun singular de aquella e no es axi per contrari ço es que servint a un singular servescha a la comunitat e per conseguent molt mayor e pus comprenent e pus meritori es lo servey quis fa a la universitat que a singular. Voletsne pus huberta e pus palpable conexença. Certa cosa es que tot covent de religioses mendicans axi com frares menors preychadors e daltres semblants es dit e es comunitat. Ara posem que algun volgues fer caritat o almoyna a alcun monestir qual sera pus comprenent e pus meritoria si la fa al covent en comu o si la fa a alcun o alcuns pochs en singular de aquel covent clar es que si la fa en covent en comu car es feta ha molts mes. E per ço lo covent sera mantengut e perseverara en lo servey de Deu e sis fahia la almoyna en singulars cascun daquells la volria convertir en son propri hus. E ab tant lo covent poria perir e si pereix un singular lo covent no pereix. No dich si per qualque special raho alcun vol fer almoyna a alcun singular del covent que no

sia ben fet ab que lo covent no perda sa almoyna
qual deu esser en moltes dobles mes que aquella qu
fa al singular car ha a servir ha molts mes. Sembla
es e deu esser en nostre proposit que si volets
servey o bona obra a singulars de la ciutat fetsho c
meritoria es mayorment si es en tal cas que puxe
char interes de la comunitat axi com es mantenint
ajudant a alcun singular sobre son propri fet en qu
que libertat comuna de la universsitat mas lo serv
de la comunitat sia molt mes e mayor encara prim
car molt compren e per conseguent es pus meritor
Donchs apar clarament quel dit proverbi segons q
digui es fals. Dich encara que es foll. Sabets qui tr
ba de dir tal veçea uns folls los quals entenen en ja
tança e si qualque be o bon servir fan volen que te
tost ne hagen les gracies e lahors e bomba e vanagl
ria. E com la universitat no ha cors ne bocha ab que
pugues fer spresses gracias e lahors e darlos vent
pompa e de vanagloria entenem que tal servir es pa
dut no attenent que de tot bon servir e de tota bo
hobra deu hom sperar principalment lo guardo
Deu e lals es plana follia. Mes avant dich quel alt
proverhi qui dehia mes val meu que nostre isque
pocha caritat e pocha valor e malvada cupdicia e
fina oradura. Lapostol sent Paul qui fa a creure a
com aquell qui en santa Sgleya es appellat e es vaxe
de eleccio entre les altres lahors de caritat dix ayta
peraules *Non querit que sua sunt.* Vol dir que carit
no demana e nos cura de aço que seu es. Veus doncl
quel dit proverbi es contra caritat ne aytant poch i

que de valor alguna cor lom valoros tots temps te que ya Deus no li do be a soles mas quel puxa comunicar a altre per sa liberalitat e caritat. Mas lo dit proverbi isque de malvada cupiditat la qual volria tenir tot laver del mon secret en ses mans quel valent dun gran de miyll no lin scapas que pogues a altre servir o aprofitar. E per conseguent lo dit proverbi isque de fina oradura la qual se mostra manifestament per ço que proisment es declarat. Ara resta — dix lo frare— de satisfer al eximpli desus posat qui fa mencio de alscuns servidors de la cosa publica reportant mal guardo de lur servir. E sobre aço dich que jatsia que la mia ignorancia sia gran e molta empero si hom de ma edat discorregue james molts e diversses libres istorials de les gents de totes les partides del mon e libres de poetria cuyt esser yo mes que obs nou seria. E dichvos certament aytant com per aquells libres e en altra manera puix trobar e entendre que james no fo hom qui dretament anas e perseveras en lo servir de la cosa publicha e bones obres daquella quen hagues mal guardo ans sta en veritat que sdevenint algun a algun segons viyares seu o daltre tal guardo li sdevendra a sa colpa o a son peccat per tres rahons o per alcuna o alcunes daltres. La primera que alscuns dells qui tant longament e be havien servit a la cosa publique muntaven per allo en tant dergull e en tanta superbia que hom nat no podia viure ab ells de ques seguia que per lurs peccats Deu los lexava venir en juy reprovat e fahien tals coses que eren oribles a Deu e al mon de que venien a mal cap. La segona que als-

cuns dells entre lo bon servey que mostraven secr
tament fahien alscuns enginys e profit lur o de lu
parents o de lurs amichs e en dan de la cosa publ
cha. E com sia cert que negun mal no es sens punic
nostre Senyor Deus aquests aytals per lurs peccats l
xava caure en qualque desastre de que havien jus
punicio. E per ço la ciutat de Athenes cap de la s
viesa del mon a cascun de cascun bon servir rem
nerava be e aquel mateix se delenquia o sdevenia q
delenquis punien justament dient que axi com del l
havia hauda remuneracio ere raho que del mal h
gues punicio. E la terça que altres dels fahien aqu
servey per sola fama e gloria del mon e altantse
jactança e de pompa volien e demanaven e obteni
que per memoria del sdevenidor fos fet senyal en l
servey axi com linatge o pintura o scriptura en lib
de gestas e atribuhien la obra no a Deu mas a l
propria virtut e ab aço perdien tot lur merit ells sd
venia qualque sinistre. E axi cascun de vos e daltr
si fets alcun bon servir o bona obra a la cosa pub
cha esquivatshi ço que dit es e queus dire. Primer
ment que façats per sguart de Deu e que tot sia atr
buit a Deu e lin façats gracias e lahors en tornets p
humils. Segonament que tots temps hi hajats neta
dreta intencio e noy mesclets res de meschara. Terç
ment que perseverets en be car si de un cap li fahie
be e daltre mal no tendria prou. Quartament qu
principal e mayor guardo sperets de Deu. E si aque
tes coses hi servats jous fare carta que james no ha
rets mal mas bon guardo de Deu e del mon. E per ç

que mills entenats quant es meritori fer be a la comunitat comptarvos ne un breu eximpli. Ligse en la vida de Sent Cebria que ell navegant en les partides de horient un disapte per tempesta de temps se meteren ab lur fusta en un speragol de una poqueta e deserta ylla. Stant aqui sen Çebria isque en terra per recrear e pasejant allent viu un hom asegut a la vora de un pou e acostasi e aparechli que aquell hom fos molt las e que reposas. E sent Çebria demanali de part de Deu qui ere e lom li respos que ell era Judes lo traydor e lo sant maravellantse com e perque stave alli en aquella manera — yo ço — dix ell — son fort turmentat en infern continuament per tots los altres dies exçeptat lo disapte quem traen per aquest pou e repos açi per guardo de una obra de caritat que fiu en mon jovent a la cosa publicha ans quem acostas a la companyia del Salvador es a saber que caminant yo lavors fuy en un pont en lo qual sera fet un forat en lo qual homens e besties hi prenien son pesar e yo per compasio cerqui e mishi una bona pedra be stant en aquell forat el adobe en tal manera que stech be que altre daqui avant noy pres mal ne dan. — Considerats — dix lo frare als ciutadans — quant deu esser lo merit daltres mayors bens que hom faça a la cosa publicha que aquest per tant poch aconseguis repos de la setena part del temps ço es de un dia de cascuna setmana.

Que en neguna manera no sera fet dan a la cosa publicha e com es una de les quatre coses qui criden per si matexes a Deu.

Mas en tot cas e en tota manera vos guardats — dix lo frare als ciutadans — si tanta vol esser la volesa o peresa vostra o daltre que no vullats fer be a la universsitat o a la cosa publicha que al menys no li façats dan ne mal car aço es cosa que Deu poneix terriblement. Dien los sants doctors que quatre coses sor que criden per si matexes a Deu e ell ne fa cruel venyança. La primera es la sanch del ignocent ço es daquell que hom mata sens culpa sua. La segona es treball de jornaler no pagar tantost car lo mesqui logat qui tot lo jorn malda e treballa sil pagues al vespre tot lo treball li fuig e li oblida e si nol pagues doblatsli son afany per ço no pagarlo tantost que ha fet son lavor es mortal peccat lo qual per si crida a Deu e ell lo poneix per son punt. E per aço consella e dix un savi *Mercenari merces non remaneat apud te usque ad mane dignus est enim mercenarius merçedem suam.* Diu a cascu lo merce o lo loguer del logader no romanga enves tu fins al mati car digne es lo jornaler de son loguer. Aço mateix dich — dix lo frare — de soldada de servent o de serventa. La terça cosa es afliccio de la vidua o del pubill e de la persona flacha o mesquina la qual cosa es desplaent a Deu e molt

punida. E la quarta cosa es lo mal o lo dan que hom
a a la cosa publica. Aci podets dir que mostra Deu sa
omnipotencia. No curem de eximplis antichs car as-
ats ne havem de novells prenetsvos sment de alscuns
le nostre temps que los uns encorren desastres los al-
res en vida o tantost apres lur mort ells e lurs cases
on venguts al bax hoc e del tot a destruccio que a
lls e ha hereus lurs nols roman stapencia e que ho
a aço certes la disposicio divinal per lo mal que han
et a la cosa publicha. E notats açi que jatsesia fer
nal o dan en tant o en quant o en qualque manera a
a cosa publicha sia molt greu e desplaent a Deu em-
ero notablement en dues coses de les quals vos guar-
ats axi com de foch cremant. La una es himaginar o
emir manera e conservar per propri profit o per altra
nanera o raho que blats ho altres viandes si enque-
esquen car aço es dretament matar la pobre gent. La
egona es fer o consentir o dar loch que novell o no
custumat vitigal o carrech gran ne poch sia posat a
a gent en profit de la senyoria. Alscuns oficials e al-
res son stats e son que per lagoteria o retrets suptils
ficials e profitoses a la senyoria han trobades nove-
lles maneres de vitigals o de carrechs e trobades per
algun predecessor seu les continuen jatsesia sapien no
esser justes e encara hi afigen he hi aprimen e no es
sens afliccio de les gents specialment simples ay en
tan mals anuys hi van tots ques sotsmeten a restituçio
de ço que profit no han e noy bastaria tot quant han
ells ne tota lur generacio e vanne a cent millia dia-
bles e lurs cases e fills venen finalment a mala per-

feccio. Mirem entorn daquests eximplis vists e veem en nostre temps prou e assats e noy declararia pus car jom pens que bem entenats. —

Que per tota la honor ne per tot lo profit de la ciutat no sia fet dan injuria o perjudici a alcun.

— Ditvos he desus — dix lo frare als ciutadans — quant es carregos e perillos fer dan a la cosa publicha e quant es meritoria fer be a aquella per lo qual alcun perill de mort de turment ne daltres adversitats nos deu tembre ne rebuyar a regir. Certes a allo vos enqueri aço nous encarrech menys que per tota la honor ne per tot lo profit de la çiutat no dampnegets injuriets o perjudiquets altra contra dret e raho car ya no seria justicia la qual vol no esser feta lesio a negun mas retre a cascun ço que seu es. — Donchs senyor frare — dix un dels ciutadans — com farem açi que si la ciutat no usa de les leys de la Enforçada mes que de la Digesta molt poria menyscabar de sa honor e de son be e molts se atrevirien a perjudicarla que per temor de aço no guosen. Car diu un proverbi que pahor guarda la vinya. Encara diu hom vulgarment que gran prinçep e gran ciutat deu haver manera de riu que en temps quey ve pocha aygua los vehins per crexer lurs camps li furten ades una punta ades un recolze o altre cosa axi com mills ve a cascun e lo riu calla e sofer un temps puys enfelloneixse e ve

ab gran força e ruyna e portassen tot ço que li ha furtat e mes avant.—Entenetsho vos En ciutada—dix lo frare — aquexes leys que cuydats dir no son totes de fin argent ans ni ha moltes de sofistiques. Consellarvos hi ha que nous altassets daquestes aytals o de tota força ho ruyna de riu sino porietshi negar o trencharvoshi lo coll. E per tal que vos e als altres mills ho entenats devets saber quels drets son pus favorables *Ad dampnum vitandum quam ad lucrum captandum* ço es squivar dan mes que a pendre guany. Diuse per tant que si negun fahia qualque incovenient per squivar son dan pus favorable seria que sil fahia per pendre e haver guany. E per ço quant algu fa homey defenent si mateix que per altra manera no puscha scapar de mort o de perill los drets lo han per scusat daquel homey e non farien si en altra manera fos stat. Dich aplicant a mon preposit que la çiutat pot e deu husar de les leys que vos dehits e de justicia axi com si algun de fet o per força o fer li asatjava ultratge o sobres o tort o tolliment o lesio de ses libertats o de sos drets o que en altra manera en dan o en perjudici daquella alcun de fet fos desobedient a juhi o a justicia. E mayorment la ciutat deu mostrar sa rigor e son sforç e punir e castigar los mals feytors e purgar si matexa de malvades persones. E aci deuria fermar los pits e los braços especialment en crims e enormes e scelerades persones sis vol passant un poch la ralla. Car vulgarment e be se diu a leig crim leja puniçio e tot aço va *ad dapnum vitandum* ço es squivar dan. Mas dir mes vos aquella ciutat per am-

pliar o stendre ses libertats o sos drets o per aplicar se ço que no li pertany o mes que no li pertany o per altre guany o aventatge sen usa de tals leys e plor que ploren aço no seria menys que anar per terra o per mar a roba de tot hom. Car la ciutat si ampliar o stendre si vol ses libertats o sos drets ho profits allo deu fer per gracia o per gracies justament havedores del prinçep o per qualque bona industria sens detriment daltre e lals seria e es cosa molt desplaent a Deu e molt reprovada per leys divinals e humanals e per auctoritats morals e encara vulgars proverbis com entre los altres Corençius consella e dix molt breu e bell *Nequit nimis* ço es que negu no vulla ço que es sobres o massa. Item Valerius Maximus dix *Ea potestas demum tua est qui viribus suis modum imponit.* Puys diu *Nichil est tam preclarum aut tam magnificum quod moderacione temperari non desidetur.* E diu alli la glosa *Alioquin minime duraturum.* Vol dir finalment aquella potestat es segura qui posa manera a les sues forçes. Car no es res per excellent o per gran que sia que no haja obs temprança en altra manera poch dura. E laltre proverbi diu mesura dura. E laltre diu qui tot ho vol tot ho pert e moltes altres auctoritats hi ha que si porien allegar. — Digats senyer frare — dix la çiutada — si sdevenia cas de necessitat e de perill avident ho asenyalat irreparable dan de la ciutat que no bastas juy ne justicia la ciutat no poria usar de les dites leys. — Respos lo frare — prou hi cuyt haver di si res hi fall leixho a savies testes de bons regidors.—

Quals coses com a veri e a foch deuen esser squivades en la ciutat.

—Si desiyats e volets lo be e la prosperitat de la çiutat e de vosaltres matexes squivats com a veri e a foch ardent tres coses. La primera es que per scalfament de qualque ofici no injuriets negun car desplauria molt ha Deu e seria e esser poria cosa molt scandalosa ço es que per la potençia de la çiutat o per altre scalfament no dampnegets o perjudiquets a mayor egual o menor çiutat o loch o persona mas siats consents que vostra ciutat haia son dret bastantment ne donets loch ho manera que per calumpnia o per dileccio o per temor o per altre enginy qualque ciutat vila o loch o persona qui vos haia a pertir o a fer ab vostra ciutat desempar son dret o sa justicia ans ab tota benignitat donats manera e loch a ton bon spacxament de a com seguir cascun son dret si no siats certs que Deu hi pendra e dara manera e remey que nous plaura car la cosa que mes li put es superbia e engan. E quant la çiutat o la persona es millor o pus noble entant li esta pus leig guinyonia e li pertany mes benignitat justicia e liberalitat e ab allo prosperara e millorara e del contrari hixen guerres dissencions e destruccions. E per aço dix lo Profeta *Disipa gentes que bella volunt.* Diu ell pregant a nostre Senyor Deu placiet destruir les gents qui volen guerres e batalles. Encara dix un

philosof *Beata civitas que bellum in pace timet.* Vol dir que benaventurada es aquella çiutat la qual sta en pau e tem guerra e no es sens raho car çert es que de guerra hixen molts mals e asenyaladament infinides e importables despeses. E per ço diu un savi *Nemo in guerra constitutus satis dives esse potest quantumcumque enim sit dives operet illum si diu in guerra perseveratur aut divicias aut guerram prodere vel utrumque simul et personam.* Vol dir null hom constituit o posat en guerra no pot esser prou rich car quant es pus rich cove aquel si longament persevera en la guerra que perdra aquella o ses riqueses o tot ensemps e la persona. Item dix altre savi *Excelsis facilius casus.* Vol dir que aquells qui son pus alt pus leus o pus perillos es e no lo cahiment. No res menys — dix lo frare — vos consell que no vullats menysprear la minoritat daltra ciutat vila loch e persona car ab aquests aytals fa part nostre Senyor Deu quant sens raho injusta los es feta injuria o sobreria a tort. E per aço dix Catho *Corporis exigui noli contempnere vires conssilio pollet cui vim natura negavit.* Dui a cascun no vullats menysprear les forçes del petit cors car aquell al qual natura ha negada força resplandeix per consell. Nous cal eximplificar sino ço que tots dies vehem quels menys vencen los mes los pochs als grans los flachs als ardits. E aço permet la divinal disposicio per demostrar als homens la sua omnipotencia. Semblanment en natura vehem e sabem que la mustela que es petita bestiola alçiu e mata lo leo rey e pus fort de totes les besties e lo beselis pus terrible que tots ells e aço fanho per

'orça no mas per engiyn. La terça cosa es e quaix sobre totes les altres es que squivarets discordia entre los ciutadans. Car aço es pus perillos que tots altres cas e pus cruel que tota altra guerra. E per ço Vegecius de re militari appella tal discordia *Bellum plusquam civile abintestinum* ço es batalla mes que civil e batalla qui es dins les entramenes. Ja sabets que segons evangelis recompta lo nostre Salvador benehit Jhesus qui dix de la sua bocha *Omne regnum in se divisum desolabitur et domus supra domum cadet* ço es tot regne e comprensi tota ciutat e tot loch en si divis sera desolat e la una casa caura sobre laltra. Item dix Senecha *Concordia parve recrescunt discordia maxime deleduntur*. Vol dir que per concordia les poques coses crexen e per discordia les molts grans son delides e amitxilades. Item dix altre savi *Nichil tham mortifex in civitate quam sedicio nam sedicio civium occasio est hostium* ço es que en la ciutat no ha res tant mortal com sedicio e discordia dels ciutadans car aquesta es occasio dels enemichs. Finalment dix Senecha *Unum est inexpugnable e no svayble guarniment ço es amor dels ciutadans*. No mi cal pus declarar car cascun tant o quant discret pot aço entendre clarament. Donchs altra vegada per gran voler e consell vos dich heus prech que sobres tot squivets com a veri e a foch la discordia e procurets com a salut e a pus principal be de la ciutat e vostro la pau e la amistat entre los ciutadans. —

Conclusio que tot ço que demunt es dit es rahonable e just e acte de justicia e de les benaventurançes dels justs.

— A donar fi a mes peraules — dix lo frare als ciutadans — per conclusio daquelles vos deman si tot ço que jous he dit dessus esser feador par a vosaltres just e rahonable. E per contrari si ço que jous he declarat no esser feador deu esser aço. Dich aci que sius plau res qui faça a millorar faria ço que Deu me administrara. — Respongueren los ciutadans — en bona e leyal fe a nosaltres apar que tot sia rahonable e just e molt profitos a les animes de cascuns e a tota la cosa publicha. — Donchs — dix lo frare — a plaer e lahor de Deu jo he mon preposit de ço queus propose de virtut de justicia com era molt alta he molt comprenent axi com a regne de totes les altres virtuts car pus que vosaltres me atorguets que totes les coses que he dites son rahonables he justes per conseguent comprenen actes de justicia es dit just. E per tal tots vos devets sforçar a esser justs e a fer actes de justicia. E perque mills hi siats inclinats declarar vos he alscunes de les benaventurançes que nostre Senyor Deu per bocha dels seus sants profetes promet als justs. Dix primerament lo profeta David *Justus ut palma florebit sicut cedrus Libani multiplicabitur.* Vol dir lom just axi com la palma florira e sera multiplicat axi com cedra en lo munt de Liban en lo qual

mt es cert quey ha erbes de cedra e arbres qui cre-
n e multipliquen mes que en tota altra part. Item
ı ell mateix *Dominus diligit justos* ço es que nostre
nyor Deu ama los justs e parvos poch esser amat
r Deu quis vol hagues tot lo mon e yo hagues la
ıor de Deu car lo mon e lo çel tendria tot per meu.
per aço canta santa mare Sgleya *Servire Deum reg-*
re *est* diu que servir Deu regnar es. Aquest servir
al fan principalment los justs. Encara dix aquell
teix profeta *Junior fui et enim senuy et non vidi jus-*
n *derelictum nec semen eius querens panem.* Vol dir
son stat jove e son envellit e james no he vist hom
t esser desemperat ne la sua sament ço es los de-
llans del que retes lo pa ço es querents e freturosos
nendichs. Mes avant lo savi Salamo dix *Justi adque*
ientes et eorum opera in manum Dei. Vol dir que los
ts e los savis e lurs hobres stan en la ma de Deu.
qaltre loch dix *Justorum anime in manum Dei sunt.*
l dir que les animes dels justs son en la ma de Deu.
ı altre loch dix axi mateix *Stabunt justi in magna*
stancia adversus eos qui se angustiaverunt. Diu que
justs staran en gran fermetat contra aquells quils
rien angustiats o donada afliccio. E sobre aço no-
ı una cosa la qual soven veurets sius en prenets
ent ço es que lom qui justament viu ha tots temps
metat en si e ben guosar e per contrari lom qui viu
peccats e en vicis es flach e pauruch e no es sens
o car temse que sos peccats nol compreenguessen.
er aço dix Senecha *Nichil hominem timidum facit*
compreensibilis vite conscienciam. Vol dir que res no

fa lo hom temeros sino consciencia de compreensible vida. Vejats quant val al hom just la vida bona e justa que en aquest segle viu pus segur e spera pus confiantment laltre segle e quant nou al hom mal fer mas la vida que ne de ça viu segur ne li cal sperar si en tal cas mor la gloria celestial. Moltes altres auctoritat hi ha — dix lo frare — denotants les dites e altres benuyrances dels justs les quals serien longues de reçitar. Prou enten quey haia de ço que hi he dit. E per ço faç fi a mes peraules e comanvos a la graçia del pare e del fill e del sant sperit Amen. —

Prechs e atorgaments de esser meses en scriptura les peraules de aquesta collacio.

Los ciutadans tantost digueren al frare — ha per amor de Deu attenets un poch. Sabets que la memoria del hom es tant flacha que tantes peraules e doctrines com la vostra caritat nos ha dites no poria bonament retenir e seria gran peccat que tant altes peraules stiguessen en layre e en oblit hon pregam reverentment la vostra saviesa e religio quens ho metat tot en scrit a memoria e instruccio nostra e a daltres — Respos lo frare — nom scus de ferho mar dir vo he una breu regla per mils a retenir ço que dit he. Siu havets pres sment totes mes peraules he posades sobre fonament de X mots dels quals los VII primers induexen lom a esser bo e virtuos com dix *Nichil e*

omni bonum sine ipso bono. E los derrers tres mots mostren al hom esser bo e virtuos com dix e lo VIIIe e IXe mot *De timore* e lo Xe e derrer com dix *Justicia.* E apus stret parlar podem dir quel principal fonament es en los derrers tres mots a lahor e reverencia de la Santa Trinitat. E parme que assats leugerament porets retenir tots temps aquests X mots e per aquells venir en alcuna memoria de les altres peraules. Empero com es ver de la flaquesa de la memoria e instruccio vostra he daquells quiu volran fare ço de quem pregats axi empero que sius hi par res de be que allo atribuyets a la bonesa de Deu e lin farets lahors e gracias. E ço quey atrobarets que be noy stia tot allo inputarets a la mia ignorancia. E per ço tot ho sotsmet a smena de qui mes e mills hi entena que yo. E asenyaladament a smena de sancta mare Sgleya. — E en aquesta manera e ab aquesta condicio ho compli lo dit frare quin haia bon guardo de nostre Senyor Deu.

Amen Amen Amen.

BOECIO. (1)

. . . . . .

. La qual cosa en breu los vendria en ajuda con-
lo dit Theodorich el despol posseyria del regne po-
it falçament titol de tracio al dit Boheci per ço cor
r major e pus virtuos e pus poderos quels altres.
npero era innocent en la cosa. E en absencia del dit
eci fo promulgada sentencia contra ell que fos exiy-
e mes en preso en la ciutat de Pavia on per colpa
lament fenta fo malmenat e per aço car era bo e
ecret e coratios e no frevol axi com virtuos e bo jat-

---

(1) Códice del monasterio de Ripoll, titulado *Vidas y milagros de San-*
, n.º 113, fól 141.

La materia que encierra este fragmento tiene marcados de vez en cuan-
nos espacios, que serian destinados para ocuparlos con el número res-
ctivo de los capitulos en que se divide, de lo que se olvidaria, sin duda,
escribiente, menos en los espacios quinto, séptimo y octavo, donde efec-
ramente se lee la palabra *capitol* con el número que, por órden, corres-
onde á cada uno. Advertimos, pues, que hemos llenado los espacios don-
e se omitieron las indicaciones referidas, con las que les correspondieran;
esto lo hacemos, tanto paraque se note mejor la distribucion de la mate-
ia, como porque asi se deja ver claramente que el trozo que falta al prin-
cipio ha de ser tan solo una pequeña parte del capítulo Iº.

sia que soferis tribulacio en lo seu cors empero ter prava e vencia la sensualitat per bona raho per la qu cosa feu aquest libre en lo qual mostra que ell sent be la tribulacio en lo cors mas empero axi com vi tuos soferia valentment la fortuna contraria car h manal cosa es sentir les adversitats mas empero hom leva lo seu enteniment alt envers la veritat s birana conexera clarament que nos deu del tot esme lar ne si matex desemperar. On podets notar que e altre manera esta hom trebayllat per passions senssi bles e en altra manera quant te lo enteniment exalça envers los bens vertaders e per ço car Phylosophi qui vol aytant dir com saviesa feu levar lenteniment del hom envers los dits bens. E per aço lo dit Boe ci en aquest libre posa si matex en loch de person torbada per tribulacions e posa la Phylosophia en loc de persona qui seguex e conex veritat axi com si eres IIes persones ques rahonassen perque posa les sues dolors ab les rahons de les dites dolors e la Philosophia lo consolava anullant les rahons de les dites dolors perque lo dit libre a nom de consolacio de Phylosophia quaix que fossen II persones ço es la una malalta e laltre que fos metge e que fossen maestre e dexeble perque lo dit Boeci comença a dir planyent en axi.

Lo II capitol.

— Aylas jo qui solia esser estudi he qui he feyt

molts libres e diverses dictats e qui he tresladats molts libres de Philosophia de grec en lati axi com la methafisicha de Aristotil e la arismeticha de Nithomachi pare del dit Aristotil mentre jo era en la flor del meu estudi estant en gran benanança aylas aram cove de fer dictats de plant e de dolor per los quals puxa mostrar la mia miseria regant ab lagremes de plor vertader la mia cara e jatsesia quem hajen tolt tot ço que jo posseya empero nom han poscudes tolre les mies sciencies ans aquelles me acompanyaran e nos partiran de mi e aquelles soles son companyia mia.— On es notoria cosa que lo dit malvat Theoderich per la sua crueltat tolch a Boheci tota persona qui hagues ab ell privadea e negun seu amich nol gosa seguir ne li lexa negun seu conexent a son servey e part aço havial desposseyt de tot quant havia mas per ço car los bens e les riqueses de la anima no desemparen hom no poden esser toltes per mans estranyes per aquesta raho diu que les sciencies que ell se havia guanyades estegeren ab ell e no pogueren esser enpetxades per negun. E per ço dix Catho aprin alcuna sciencia o art car si per aventura se mudava e fugia la tua fortuna la sciencia tots temps romandria ab tu e not desemperaria dementre que haguesses vida. En apres Boheci fa comperacio del seu temps passat al present dient aytals peraules — ay mesqui la gloria de la mia benanança que e hauda en los temps passats e la verdor del meu jovent aram som tornats en desolacio dels meus fets en la mia triste veylesa.—Notats que compara lo jovent a verdor car axi com plan-

ta quant es be vert mostra que deu be aprofitar
fruyts axi la persona cant en son jovent comença b
faent bones obres e virtuoses es garda de mal dem
tra que deu esser bona e profitosa plasent a Deu e
gents. E per aquesta raho Boeci en son jovent era
tat bo e virtuos e ara en se veylea se veya en tristor
havia major raho de planyer perque dehia — ara
aquest temps per los mals que sofir mes venguda so
tosa veylea la qual se apar en aço car soptosame
son tornat canut e magra e rugat. — Aci notats q
per ço cor los mals e les tristors fan cuytar la pers
na a veylesa per tal quant tots los accidents de la a
ma exceptat goig e alegria sequen lo cors de la hum
ditat radical que es fonament de la vida e per a
cuyten hom a la mort per força cove de enveylir
persona per tristors. E per ço car per les engoxes
la anima lo cors pren mudament segons mes e men
per aquesta raho lo dit Boeci torna canut soptos
ment de la qual cosa se esdevench una gran merave
la en Bolunya la grassa on quant I hom fos jutgat
mort li tornaren tots los cabeylls blancs dins espay
I die natural e empero non havia negun blanch. E a
mateix per ço car dolor toll a hom la sabor de l
viandes per ço lo dit Boeci no podia ben menyar p
que torna rugat e tremolos per ço car per defalime
de vianda la pell del hom no compleix ne la perso
no pot haver força. En apres se clamava de la m
perque no venia car per la dolor que havia ne sof
ria la desiyave dient que la mort lavores es cru
quant ve a la persona estant en benanança e lavor

es bona quant ven a hom en temps de adversitat e de pobrea e de tristor car en aytal temps es per molts desigada e menys es temuda mas comunament fa lo contrari axi com a cruel car menysprea les pregaries e les lagrimes e los sospirs e gemechs de les persones que la desigen quant son posades en miseria e ve a aquells qui son en bona anda e han ço que volen e dix — o mort perque es axi cruel perque no vens ara quant me veus en tanta dolor de quem faries gran plaser e fugs a mi mesqui posat en gran tristor. — E en apres repren los henamichs dient axi — o amichs meus quim teniets per benehuyrat e mavets moltes vegades loat veus ara que son caygut e aterrat soptosament e mes venguda mala ventura perque podets conexer que la mia benahuyrança no era ferma ans era vana perque vanament son estat loat per vosaltres. —

Lo IIIe capitol.

Mentre ques penssava en les dites coses ab dolor e hagues callat e estigues tot consiros en son lit aperechli una dona a la part dreta del seu cap la qual havia la cara molt bella e digne de gran reverencia e havia los huylls flamajants e molt avists la color de la sua cara era tota viva e frescha en senyal de bona compleccio e de benignitat. Aquela dona havia molt gran força e era ten antiga e veylla que no poria jo

dir la sua hedat de dies e de ayns. La granesa del se cors era molt duptosa car alscunes vegades era a: minua com les altres persones e a vegades era ten alt que del cap tochava al cel e sil volia l poch alçar tre passava lo cel. Les sues vestadures eren fetes de fil dura molt prima e delicade e molt soptilment e ere de tal materia que nos porien corrompre les quals ve tadures la dita dona havia texides e fetes per axim texa. La color de las dites vestadures era semblant negror de fum que roman en les pintures ennegrid per veylesa e per fum e en les estremitats de les dit vestadures eren texides dues letres ço es P e T la era baix en les faldes e la T era entorn del cabeç de la P entro a la T havia pintura a manera de gr sons. La dita vestadura era esquinçada en alcuns loc per ço cor alscuns robadors la volien pendre per fo ça perque la havien rompuda e esquinçada ab l mans car fugi e no la prengueren. La dita dona ten en la sua man dreta libres en la ma esquerra u ceptra.

Lo IIII capitol.

Aquesta dona era la Philosophia la qual es dita do na per ço car axi com a dona se pertany segons la su condicio de nodrir lom. E per ço naturalment ordon da axi la Philosophia fa lom perfeyt e acabat nodrin e informant aquell nedcament ab ella. E estava sobr

lo seu cap per ço cor havia torbat lo seu enteniment per la ira que havia no la posa en lo cap lo qual es lo seu loch car ira empatxa lenteniment que no pot conexer la veritat clarament. Aquesta dona fou mare dells savis antichs perque Plato e Demostenes dixeren que havien haudes dues mares ço es natura e philosophya e dehien que natura los havien feyts materials e philosophia los havia denegats de vicis e informitats de virtutz. La dita dona havia la sua cara molt bella e digne de gran reverencia es deguda a persona virtuosa la qual cosa ço es que alcun sia virtuos segons los phisonomichs se demostra mes en la cara que en neguna altra pertida de la persona segons un proverbi qui diu axi la vostra cara mostra quina es la condicio vostra car per la cara conex hom en alguna manera la condicio de la persona. Encara mes la dita dona havia los huyls flamejants per ço cor la persona savia conex clarament e soptil veritat e bonesa e no pot esser tost enganada car gardes de engan. E la color de la cara sua mostrave benignitat car saviesa e fe fan esser hom benigne. La sua hedat de dies era molt antiga per ço car ja era en lo començament del mon perque diu Salamo en lo libre dels proverbis en lo VIIIe capitol quant Deus aparaylava los cels ja era ab Deu ordonant totes coses per la sua estatura duptosa. Dona entendre que a la persona savia se pertany que hage cura de les coses altes e axi matex algunes vegades de les coses baxes ço es de les celestials e terrenals. Per les vestadures lon enteses les sciencies car axi con les vestadures com-

prenen e encloen dins si la persona vestida ax
sciencies encloen dins si saviesa e la embeleexe
fils prims son los principis e les regles que se
cascuna sciencia los quals aparen e son soptills
quant son be ordonades donen compliment a la s
cia los quals principis la Philosophia avia texits
saviesa se pertany de fer e ordonar les dites re
Mas per ço car los entichs savis feeren molts e c
ses libres de philosophia molt escurament per ç
perlaren per semblances posa que la color de les
tadures eran semblants a ymages fumoses e ve
Per les dites letres ço es P e T son enteses dues
ço es principi e terme e la I deu esser ab laltr
poch valria començar la cosa si no la termanava
E axi com aquell qui vest es comença a vestir l
des e puis vest lo cabeç e axi vest tota la vest
quant de les faldes es vengut al cabeç tot en ax
principi ab grasons ço es poch a poch aconsegue
lo terma ço es a saber començant obres virtu
meylorant en aqueles havent conexensa de les
en guisa que depuis finalment puxa pujar a la
templacio divinal on aura clara conexença sens
e sens triga. La dita vestadura era estada esqui
forcivolment. Aços diu per molts qui soptosam
per força volen saber les sciencies e prenenne d
I poch e de laltre altre poch e finalment non ha
guna empero volen esser comtats entre els savi
los libres que tenia son enteses les sciencies les
deu ensenyar persona scient e les quals ell ha
ses per los libres mes que per altra cosa. Per l

tra es entesa correccio car al hom savi se pertany de corregir e de castigar los homens fols. Aquestes dues coses ço es ensenyar e corregir no poden esser fetes sens saviesa. Los filosops pintaven la dita Philosofya en altres e diverses maneres car alscuns la pintaven jahent en I lit per ço que la anima reposant conquer saviesa e pintaven IIII donzeles que aportaven lo lit. La primera havia nom amor la segona trebayl la terça cura la quarta vigilia car per amor obraz e trebaylant obran e acaban e ab cura provehim e veytlant nos guardam de coses contrarioses. Altres la pintaven estant en los portals dels temples e sobre lo seu cap scrivienhi aytals peraules—usatge ma engenrada memoria ma infantada avorresch los fols e les obres vanes. — Aquests breument dehien en quina manera a hom saviesa e ço de ques deu gardar tota persona savia. Altres les pintaven en los lochs de les justicies axi com a regina seent en cadira e als seus peus estaven II homens entichs qui tenien la I genoyl baix en terra e xuclavenli les mameles cascun la sua e ella estenia los seus braces sobre els per la qual cosa es entes que veritat e bonea de justicie e de jutgement es feta e formada e nodrida ab let de philosophya e per aquella es fortificada e perfeta e acabada.

Lo V^e capitol.

En apres posa que feu la Philosophya on devets no-

tar que per aço car havia compassio e pietat de Boe-
tench manera de persona qui vol donar consolacio.
primerament li lunya ço qui li donava tristor e depuy
posay ço que li devia donar consolacio perque fo
poch comoguda car persona savia nos deu fortmen
enfelonir. E quant hac vistes les rahons de la sua do-
lor les quals lo agrevyaven e uol lexaven tornar a
dret juy de raho dix de aqueles—qui a lexades aco-
tar a aquest malaut aquestes putanyones soylades le
quals per manera de medicina li donen veri lo qual
les sues dolors crexer perque no pot garir ans a
agreuge quant mes va mes. — On devets notar que
persona savia no deu retenir ab si los pensaments que
torben la raho mas deulos lunyar de si matexa. E pe-
ço car seguir mes la volentat que la raho fa hom e
ser quaix bestial e sutze e per aquesta raho la Phil-
sophia dix de les cogitacions seguens la volentat que
eren putanyones soylades car aytals cogitacions me
ven hom a coses sutzes afalagant ab coses plasen
axi com fan les putes giten los homens de raho els fa
delitar en sutzures. En apres giras deves les cogitacion
dienlos felonament — anatsvosen en mala ventur
car sotz axi com les serenes de la mar que cantan
dolçament maten les gents. —Diuse en les faldes que
les dites serenes son en forma de fembres les qual
canten molt dolçament e tiren les naus faent faen
adormir los homens per la dolçor de lur cant e pu
aucienlos. Axi aytals cogitacions paren plasents me
fan crexer la dolor en tant que fan venir hom a dese
peracio si molt les aturave ab si. E quant aço ach d

les dites cogitacions se pertiren de Boeci ab gran confusio e no pogren respondre axi com a malmirents. E apres la Philosophya posa aqui les sues dozelles ço es les rahons virtuoses e bones per ço que guarissen Boeci qui havia los huyls ploroses e la pensa aterrada lo qual quant hac viste la dita dona e hac vist ques era axi ensenyorida com no la conegues e estech tot meraveylat e gira los seus huyls e la viste fortment envers la terra e espera que faria la dita dona. Notats quel hom qui es sotsmes a la sensualitat per avols pensaments ans ques puxa de tot levar per la lum de la raho ha primerament batayla dins en si entre la sensualitat e lenteniment fort trenca hom los ligams de la sensualitat regonexent si matex. En apres la Philosophya acostas en lo lit de Boeci e asigues sobre lespona. Aquest lit es lenteniment del hom e la espona es la scieneia especulativa en la qual se posa la Philosophya. En apres parla reprenent Boeci e dix— o Deus e tan gran dolor es aquesta car la pença daquest baro es soptosament enderrochada pregon per vens terrenals de la fortuna e esli crescuda forment cura e ancia molt dampnosa e ha soptosament perduda la sua propia lum e es caygut en escures tenebres.— Aquest hom qui era virtuos e franch de totes ancies pegues e solia gardar e remirar lo cel axi com sil vees ubert es pensava en los moviments dels cels e del sol e de la luna e de les altres planetas e axi mateix de les esteles es pençaba en los mudaments dels elaments e de la mar e dels vents e de totes les dites coses vol saber raho pensaves encara en los sperits qui mouen los cels

nexer e per ço quens conega tochar liém los seu huyls qui estan cuberts de gran foscura de les cose terrenals. — En apres torchas los huyls ço es la rah e lenteniment ab la sua vestadura delicada los qual eren carregats de lagremes ço es de volentats terrenals e fosques car levali les sues turbacions e felonie de la sua pença e lavores lexaren les tenebres de turbacio e tornali quecom de la prima vigor ço es qu lo seu enteniment fo illuminat.

Lo VIIIe capitol.

E qnant Boeci se fo I poch regonagut e hac aclar lo seu enteniment volch asseiar si conexeria la don E quant hac alçats los huyls deves ella conech qu aquela dona era Philosofya nodriça sua ço es con xença del sobiran be lo quall era lo derrer e milor la sua consolacio les esteles de la qual Boecii hav molt sovinyades. E quant la hac coneguda dixli — maestre de totes virtuts qui es enviada en terra e av llada del sobiran be ço es de Deu qui la tremet a d verses e a moltes persones com ses fet aço que t sies venguda en aquesta solitut e preso del meu exi es tu matexa axi com jo falçament acusada. — Re posli la Philosofya en axi — o especial amich meu com seria aço que jot desemparas specialment ara co per amor de mi sofers ten gran trebayl per manten la mia doctrina ço es que tot philosof deu manten

sobre totes coses veritat e bonea e deu menysprear tota tribulacio qui li vinga per aquesta raho. E per aço nom estaria be que jo desemperas les persones ignoscens qui per amor mia soferen mal. Lo teu afany prench jo per meu ell vuyl ab tu soferir. E not pens que jom meraveyl del teu trebayll car a mi nom es novell empero ben saps tu que los antichs filosofs per conservar les nostras doctrines e per amor de veritat han sofertas moltes tribulacions. Car bet deu remembrar ço que has vist ço es que saviesa es molt menyspreada e avilada entre males persones car tots temps les persones folles contrasten a les savies e a les discretes. E no saps tu que ans que fos Plato amicb nostre ja haviem haudes bataylles per los savis qui foren ans que ell dells qualls alscuns foren exillats e les altres hageren a fogir e alscuns prengueren mort. Ben saps tu que vivent lo dit Plato amich nostre Socrates maestre seu fo molt injustament perseguit e en presencia nostra pres mort per mantenir veritat. On devets notar que Socrates maestre de Plato feu I libre de unitat de Deu en lo qual prova per manifestes rahons que no devia hom fer honor ne reverencia divinal sino tensolament ha I Deu per la qual cosa foren somaguts contra ell los sacerdots de les ydoles qui preycaven molts deus. E acusarenlo ab lo princep de Athenes dient que ell havia dit mal dels deus per la qual cosa havia esser jutgat a mort en tant que fos sentenciat que begues I anap de veri en nom daquell deu que el creya la qual cosa ell no rebuja confiantse en Deu. E quant lo hac begut no li feu mal negun segons que diu

I doctor per nom Macer. En apres fo forçat quen begues altre anap en nom de tots los deus de Athenes e ell protestant que per aço moria lo qual quant lach begut tentost mori per lo qual fo irat tot lo pobla qui aqui era present. E levarense contra los dits sacerdots e ocierenlos tots. E prengueren lo cors de Socrates e ab gran honor soterrarenlo en lo templa axi com aquell qui era amich de Deu vertader. E apres la mort de Socrates los seus dexebles se depertiren en diverses oppinions e jatsesia que alscuns mantinguessen alscunes errors empero aytembe mantenien alcuna partida de veritat e per aquella soferien molts trebays jatsesia que fossen fols en altres. E si a tu no baste la fuyta de Anagaras ne lo veri de Socrates ne los turmens de Zeno per ço com eren grechs e estranys de la tua nacio empero deuriat menbrar de Cani e de Senecha e de Sora car tots aquests foren molt excellents philosops romans axi com tu metex e tots hagueren molts e bons dexebles e tots han soferts diverses turments per amor de veritat e de bonesa. Car Senecha segons ques comte en la istoria dels romans fo mestre de Nero quant fo feyt emperador e faes l die gran convit estant en la sua emperial magestat e vees Senecha maestre seu qui era en lo palau remembrali com moltes vegades lo havia ferit per nodrir e per castigarlo e soptosament mogut de gran ira feulo venir denant e dixli que elegis en quina mort volia morir car daqui avant no podia mes viure e mana quel matassen denant ell en aquella mort que ell mes elegiria lo qual forçat elegi que fos sagnat de dos brassos e posat en l

ı. E an axi nodri corp qui li tolch la vidà e mori.
chs aquest e los altres damunt dits sofariren mort
los castichs que donaven a les persones malvades
ntlos nodrir e sostengren moltes e diverses tribu-
ıns empero es romasa excellent e digna memoria
lls e no havia molt temps passat que eren estats
ts e no foren morts axi ne tentost sino per ço
eren molt savis en sciencies e en custumes de les
ıs persones perque foren perseguents car tots
ps fo que les bones custumes son perseguides per
ells qui tenen mala vida. Donchs no veig raho per-
tu lot deges meraveylar si los bons homens es-
en la mar salada e tempestuosa daquest mon so-
n amergures e tempestats per les ondes grans qui
on. E axi com la mar es amergosa e salade e tem-
nosa axi es la vida de les gents mentre son en lo
ı e jatsesia que les bones persones soveny sofiren
nlacions e persecucions per los mals per ço car les
es persones son poques e les males son moltes e
ix sens fi ques mouen mes bestialment seguint la
propia voluntat que no rahonablament seguint lo
t juy de raho e per aço perseguexen los bons en
ltes maneres empero per ço car saviesa venç mali-
e bonea sobrepuge a malesa e la intencio e lo pro-
it dels savis e dels bons homens es aytal que no
ıen aver anchia dels desplers dels mals homens ans
plau quels sien desplasents per raho jatsesia que
males persones sien moltes e molt poderoses per
der mundanal empero no deuen esser temuts per
uests car les dites males persones no han ab si re-

gidor qui les govern car defall-los la raho qui deu regir e governar les gents ans son axi com la nau sens thimo e sens govern en la tempesta qui nos pot regir ans esta en gran periyll e per aquesta raho si ells se ajusten contra aquels quils donen les bataylles no poran haver victoria dels bons cor fermanse en aquella cosa qui no ha en si fermetat e los bons son regits per la virtut intellectiva que es regidora dels savis e informals de bonesa e de veritat e menals a la gran força e a la forts torra del sobiran e vertader ben hon han plasent contemplacio possehint los grans tresors de saviesa perques poden traure escarn dels fols los qualls han lexat lo vertader be e sonse occupats en coses qui res no valen ne poden profitar verament cor son transitories e decaybles e leugeres e frevols e altes e vallayades de molts bens. E axi o dix Enpodocles segons que recomte Theofautus en lo començament del libre de plantes qui diu que III coses son qui per lur excellencia sobrepugen totes les altres en aquesta vida. La primera menyspreu de la honor terrenal e de fortuna. La segona es desig de la benanança eternal. La terça es illuminacio del enteniment e de la volentat. La primera es ten bona que no es altre pus honesta e per res non es hom ten benehuyrat com per la segona e no es res que tant hom faça a conseguir les dites II com la tercera. E per ço car la torra es força dess. . . ta es ben garnida de les dites III coses per aquesta raho no ha pahor de res. E posar tene eximplis naturals en coses manifestes hon un hom qui ha lenteniment clar axi com lo cel com es

ien sere posa sots los peus tota fortuna contraria
nenyspreant aquella e aquel jutge be e dretureramen
qui per fortuna contraria nos lexa decaure e per for-
una de benanança no exalça lo seu cor aquest aytal
ot ben tenir sens temor la cara ferma contra tota ad-
ersitat e no li calra haver paor de les ones tempes-
uoses mundanals per torbades e irades qui vinguen ne
era sobrat per la tempestat de la mar mundanal ne
era enderrochat per enpenta de vent ne cremat per
rdor de foch ne aterrat per colp de pedra de giny
e sera mogut de son loch axi com para la furor del
oble a moviment de mar e la envege dels henamics
agoters a vent e la ira dels senyors mundanals a foch
al colp de pedra de giny les quals coses temen va-
ament les gents folles e per aço son vençudes leuge-
ament mas les persones savies no les qual tembre.
eguexse en apres o mesquins de homens e perque
avets temor e estats espaordits e meraveyllats de les
res malignes e cruels dels mals senyors car sius en
renets be esgart no han ab si regidor ne capita per-
que no deuen esser temutz car no han força ne vigor
E per aquesta. . . . . .
. . . . . .

RTA DE SAN BERNARDO Á SU HERMANA,

TRADUCIDA POR

AY ANTONIO CANALS MAESTRO DE SAGRADA TEOLOGIA (1)

PRÓLOGO DEL TRADUCTOR.

LT HONORABLE MOSSEN GALCERAN DE SANTMENAT ERLENCH DEL MOLT ALT SENYOR REY DON MARTI FRARE HONI CANALS EN LA SANCTA THEOLOGIA INDIGNE MESTRE IGENT E AFECTUOSA SERVITUT.

lt ha stimulada la mia pensa la esvellada instancia ostra devocio continuava requerint que espones lo que sant Bernat trames a la sua devota sor. Som denat a complir vostre digne requesta per tres ra-

---

Códice del monasterio de San Cucufate dèl Vallés, titulado *Carta Bernat a sa germana traduida en catala per Fr. Antoni Canals.*

hons. La primera per introduhirvos a desiig e ordenada amor de libres hon ha volgut Deu manifestar la saviesa als homens en sguart e comparacio de la qual les pedres precioses son carbons largent es fanch laur precios es fet arena secha lo sol e la luna son tenebres a la vista e la mell ensems ab la manna son al gust absina e fel amargos. O celestial do de la divinal liberalitat lo qual davallas del pare de totes lums per tal que leus al cel la pença racional. Tu es celestial vianda del enteniment de la qual quin menge haura fam e quin beu sera assedeyat. Tu es doctrina de les costumes e regle la qual seguint aquell qui obre no errara. Per tu regnen los reys e aquels qui ordenen les leys fan justs statuts. Per tu molts deposant o lexant la ruditat o rustiquesa quels ve per lur natura limant lurs enginys e expurgant lurs lengues de grosses e pagesivols parlars aconseguexen sobirans graus de honors car son fets pares de la cosa publicha collaterals de princeps los quals sens tu de lançes hagueren fets ligons e aradres o foren stats porquers ab lo fill dicipador. O tresor molt amat e on te trobaran les animes assedeyades. Certes mossenyer dichvos que la dita saviesa en los libres ha posat son thabernacle en libres le (el ?) ha fundada laltisma qui es lum de les lums e libre de vida. Alli la resebra tot hom qui la demana aqui la trobara qui la cercha e als qui tocaran sera oberta la porta. En los libres estenen lurs ales los cherubins per tal quel enteniment de aquell qui lisen puig en alt mirant de una part del mon fins a laltre de sol hixent al ponent e del mitg iorn a la tremontana. En

os libres Deu qui es incomprensible aprehensiblament es contengut. En los libres es manifestada la natura de les coses celestials terrenals e infernals. En los libres trob yo os morts axi com si eren vius. En los libres jutge de les coses sdevenidores. En los libres son dispostes les batalles. Dels libres ixen los drets de pau. Totes les coses jumes se corrompen e cessen e la mort continuadament evora aquells los quals natura engendre. Tota la gloria el mon saria liurada a oblit si Deus no hagues provesit ls homens mortals del benifici de libres. Alexandre subgador del mon Juli esvesidor del segle qui ab art e b guerres fou lo primer qui resebe lo imperi en unitat e persona Fabrici lo feel e Cato lo rigoros vuy no foren a memoria dels homens si la aiuda dels libres fos defada. Les terres son derrocades les grans ciutats regirades s ymages triumphals son fetes sendre qui haura donchs emoria. Com sabrem quin privilegi ha lo rey nil papa nons es demostrat per libres. Certes una cosa ha Deu omanada als libres en que gran part del seu poder es municada car aquels qui son forçats de morir per lur tura per los libres son fets immortals. E per so diu Thomeu en lo prolech del Almagest que nuyll temps mor quell qui ha munificada la sciencia. E com tots los homs amen immortalitat molt deuen esser amats los libres ui contenen materia virtuosa materia divinal e celestial ins porta a la vera immortalitat. Aytal es lo dit libre de nt Bernat *ad sororem* com aquis tracte de Deu de cel e be de fe de anima de gracia de gloria de oracio de

contemplacio de caritat de speranse de amor de Deu e del proisme hon pengen tots los libres de la ley e dels prophetes. Imflames donchs mossenyer vostra amor en los libres car no veig res en les coses jusanes que tant dege esser amada com libres. Sab be vostra prudencia que la saviesa deu esser mes amada que totes les riqueses materials. Laristotil en lo libre dels Problemes fa questio perque aquells qui ordonaren que los qui combatrien corporalment fossen premiats no ordonaren premi a la saviesa a la qual questio respon e diu que en los trabals corporals lo premi o loguer es cosa millor quel trebayl e com no sia cosa en aquest mon millor que la saviesa per ço no li es assignada temporal retribucio e com la saviesa sia contenguda en los libres per tal sobre tota cosa deuen esser amats e presats. Sabets be mossenyer que mes deu esser amada la amistat que les riqueses car la virtut nos pot ab riqueses stimar e per ço diu Boeci en lo segon libre de consolacio que amichs son les pus precioses riqueses que pusquen esser. Sabets be que mes deu esser amada la veritat quels amichs segons que posa Aristotil en lo primer libre de les Etiques e aço apar en los nostres martirs que amaren mes la veritat de la fe que tota lur vida corporal e com la veritat sia contenguda en los libres qui sera qui nols ame ardentment e inflamada. Manifest es a tot enteniment que les riqueses temporals pertanyen a necessitat e vida del cors la virtut dels libres pertany a la perfeccio del enteniment e de la anima que sens comparacio deu esser mes amada quel cors. Qui es donchs qui no am libres. Item los

cavallers deuen molt amar les armes de lur cavalleria les armes de nostre cavalleria son la fe cristiana qui te lescut per defensar e lo coltell per esvesir ab la sua virtuosa veritat. Aquesta veritat sta en los libres. Aquestes armes pres Jhesu-Crist contra lo diable com dix scrit es no temptaras lo Senyor Deu teu. E com la Scriptura sia en los libres contenguda qual cavaller sera qui no am libres. Tot enteniment ben dispost sab que mes devem amar nostra benaventura que totes riqueses. La nostra benaventura sta en la obra del enteniment ço es quan nostra enteniment sta elevat e attent en la contemplacio de la veritat divinal e aquesta operacio es la pus delitable de totes. Perque diu Laristotil en lo X libre de les Etiques que la philosophia conte en si maravelloses delectacions. Sabem de cert que la contemplacio de la veritat reseb grau de perfeccio per los libres car la ymaginacio continuada per libres no lexa fer entrevayll en lacte del enteniment en les veritats quels libres li mostren. No sens raho donchs diuen los doctors que Deu en lo cel es libre de vida la qual com sobre totes coses sia mes amada no es meravella sils homens han ten gran amor als libres. La segona cosa quem ha mogut a espondre lo dit libre es per informar vostra devocio e quina forma devets servar en legir los libres car diverses vegades vos he trobat legint en la biblia vulgarizada. E per la present imformacio me occorre al endevant Senecha qui en la segona epistola sua parle en la seguent forma molt escampa lo coratge la multitut de libres. Tu qui litgs veges primerament que

tu ligint diverses doctors e molts volums de libres la tue pensa no sia feta vagabunda e instable. Obs es que hages alguns elets libres familiars si vols saber alguna cosa certa la qual romangue en lo teu coratge. Car no es en loch qui en tot loch es. Aquels que van en peregrinatga passen per molts hostals e han pochs amichs. Axin pren als qui volen passar los ulls per molts libres e nos apliquen a negun libre singularment. No aprofita res lo boci qui tentost hix del cors quey es intrat. No florex larbre qui soven se tresplanta. Adonchs com tu no pusques legir tots los libres assats has haver certs libres en los quals liges. Si dius ara vuyll cartayar aquest libre are aquell sapies que molt enfestige lo ventrell mengar moltes viandes car diversitat no aprofita ans nou. Litg los libres aprovats he sit vols divertir a legir altres libres torna als primers e de tot quant hauras legit elegeix en aquell dia una cosa la qual ferms be en ta memoria en guisa que romangua ab tu per tostemps. Aci pot entendre vostra devocio que hom deu legir libres aprovats no pas libres vans axi com les faules de Lançalot e de Tristany nil romans de la guineu ni libres provocatius a cobeiança axi com libres de amors libres de art de amar Ovidi *de vetula* ni libres qui son inutils axi com de faules e de rondales mes libres devots libres de la fe cristiana hon sta nostra salvacio sabents que sant Jeronim fou agrament açotat per ço com ligia los libres de Tulli de apparent eloquencia e no deuen esser lests los libres segons doctrina de Sene-

ha per sol passarne los ulls car la letra qui no entra
ins la anima cors mort es privat de vida segons diu
int Jeronim ans deu hom de aço que haura legit co-
ir alguna doctrina e regle la qual posant dins lanima
que en actes forants virtuosos per lo imperi de la pura
lontat. Perque mossenyer prechvos quel dit libre de
nt Bernat vullats legir attentament en lo qual troba-
ts molta devota e speritual materia e de cada capitol
egits alguna bona conclusio la qual metats en obre re-
rdantvos de la paraula del Salvador qui diu quel ser-
nt qui sab la voluntat de son senyor e no la compleix
r obre sera fortament açotat. E nos maravell negu
rque he volgut espondre a vos lo libre qui es endre-
t a dona e maiorment religiosa car aço he fet per pro-
car los homens a obres virtuoses per exempli e doc-
aa de dones maiorment pus les ressemblen en vestits
ornaments raho es que hagen semblants doctrines e
nonestaments. Gran vergonya es al hom que la dona
pus virtuosa que ell e aço tracte sant Gregori en la
melia sobre Lavengeli *Loquente Jhesu ad turbas* hon
rlant del martiri de una dona verge diu axi conside-
n nos qui som homens que sarem stimats en compa-
cio de aquesta fembre. Soven proposam fer algunes
nes obres mas si una paraula leugera proceex de la
ca de algun burler o de algu quins esquernescha tan-
t nos ne lexam empero aquesta dona no han poguda
orar los turments durs. Nosaltres no volem donar al-
yna de aço del nostre com ne haiam manament de

Jhesu-Crist e aquesta fembra per amor del seu espos ha donada la sua propia carn. E donchs lavors com vinrem davant lestret juhi de Deu que direm nosaltres homens qui veurem la gloria de aquesta dona. Quina escusacio hauran lavors los homens com sera demostrada aquesta que ha vensut lo mon ab tota la sua pompa la qual constituida davant los princeps armats es atrobada pus fort que aquell qui la tormentava e pus alta que aquell qui la jutiava. Que direm nos barba en coll flachs e debils qui vesem anar les infantes donzeles al regne celestial passants per coltels per lances e espases. Com per nostra flaquesa la ira nos sobre la superbia nos infla la ambicio nos torba e la luxuria nos macula cove donchs legir lo dit libre per tal que almenys per vergonya nos promogam a fer bones obres. La tercera raho quim ha mogut a espondre lo dit libre es per ço que com la cort de la senyora reyna sia una honesta religiosa que vos vullats comunicar lo dit libre a les dones de la dita cort specialment a les donzeles car aqui trobaran materia plena de tota pura honestat hon si attentament ligen veuran que aquest libre es pou de aygues vives hon les animes son lavades e lo coratge hi es sadollat plenament e habundosa e les fructificants spigues ab les mans dels apostols freguades per ço quen isque suau vianda pera les animes famolents. Aquest libre es la vena e cetra daur en la qual es contenguda la manera es brescha de mel e celer ple de vida. Aquest libre es arbre de vida e flum de Paradis divisit en IIII parts ab

ual la humanal pensa es sadolada e lanteniment as-
yat es regat habundantment e copiosa. Aquest libre
archa de Noe e scala de Jacob e canals en les quals
ant les animes justes conceben perfeccions de diver-
virtuts. Adonchs mosseyer suplichvos e requirvos
no siats avar de comunicar lo dit libre a la cort de
envora reyna car del be que sen sequira ne haurets
t. E yo qui prech Deu quem vulla reebre en lo me (?)
la sua clemencia piadosa en guisa que vos he yo
emps ab los alets com exirem de aquest segle legiam
em e contemplem nostra benaventurança eternal en
obiran libre de vida Amen.

CARTA DE SAN BERNAT A SA GERMANA.

prolech que feu sant Bernat sobre lo seguent libre.

a mia molt cara sor en Jhesu-Crist amada gran
ps ha quem preguist que volgues scriure a tu al-
tractat qui contengues paraules de santes amones-
ons mas com la Scriptura Sancta digue que voler
ruir a millor de si matex sia materia de manifesta
erbia tenguim per indigne a fer e complir la pre-
t obra e per ço fiu alguna triga en la cosa de quem
guist. Mas per ço com has replicades tes pregaries
ors reduhi a la memoria la paraula del meu Senyor
su-Crist qui diu sit força algu de anar mil passos
ab ell no solament mil ans dos millia e liuret a tot
n quit demanara. Adonchs axi com a forçat per ma-
nent de mon senyor tirat per inclinacio de caritat
iudat ab les tues sanctes oracions he colides mi-
es sots la taula dels sants pares he si yo no ofer
a tua presencia e digne santedad en lo present libre
materia que deig fas empero aço que pusch. Adonchs
lt cara sor reseb aquest libre e posal davant los

teus ulls axi com un spil e soven contempla en aq
car los manaments e amonestaments divinals son sp
en los quals miren les animes e mirant en ells co
xen les maeules de lurs legeses car no es algu qui
net e pur de peccat e les dites animes esmenen los
cis de lurs cogitacions mirant en los espills dem
dits e fabriquen una novella ymage ab la cara n
resplandent. Qui com ab tot lur coratge e pura int
cio se donen a observar los manaments divinals e e
vors remogut tot dubte conexen quina cosa plat
quina es desplasent al espos celestial Jhesu-Crist a
dor de casta vida. Adonchs venerable sor lig aqu
libre volenterosament e religlo meltes vagades car t
conexeras com amaras Deu e lo proisme com men
presaras les coses terrenals e transitories en qu
guisa cobeseyaras los bens eternals e celestials com
en quina forma sostendras pacientment per amor
Jhesu-Crist les adversitats del present mon e c
menyspresaras ses prosperitats e delectacions. Item
nexeras con ni en quina forma en les tues malet
retras gracies a Deu e en la tua sanitat not superb
ras en quina forma not inflaras en la prosperitat
desesperaras en la adversitat. Perque la mia cara
en Jhesu-Crist molt amada prechte que la tua savi
discorregua per aquest libre ligint en aquell ab gr
studi e prechte que continuament plors los meus p
cats en guisa que com yo no sia digne de impet
venia ni perdo ab nostre Senyor Deu almenys ab l
tues sanctes oracions pusque aconseguir remissio
mos peccats e ell qui es tot poderos sia en la tua gr

da e portte ensemps ab tots aquels qui a ell servexen a la eternal vida Amen.

Capitol primer qui tracte de la fe catholica.

Diu Jhesu-Crist en lo seu Evangeli que totes coses son possibles a la persona qui ha perfeta fe e no es qui sens fe pusque venir a la eternal benuyrança car aquell es benaventurat qui creu perfetament e viu axi com creu e vivint be garda e conserva la fe que observa. E per so diu sant Isidre que sens fe no es qui pusque plaura a Deu. La fe no reseb força car no es algu qui cresegua per força mas bes pot declarar ab exemplis e ab rabo. Aquells qui creuen e reseben forçadament la fe no poden perseverar en aquella a forma e semblança dell arbre novell car si algu pren la sua cima e forçadament la tira e la enclina a terra tentost que la lexera tornara al seu primer stat. Fe sens obres morta es. Debades se glorieya es adelita en la sua fe aquell qui no es vestit de bones obres. Aquell qui porta la creu deu morir al mon car no es altra cosa portar la creu sino mortificar si matex. Per ço portar la creu e no morir al mon simulacio e ficcio es de ypocrits. Aquell qui no dubtara en lo seu cor ans creura fermament tot quant demanara obtendra. Aquell qui creu en lo fill de Deu haura vida eternal e aquell qui no creu no veura la vida ans sta sobre ell la ira de Deu. E per ço diu sant Jachme axi com lo cors qui

no ha anima es mort axi la fe sens obres es morta. Sapies germana cara que molt es gran e profitosa cosa la fe mas no val res sens caritat. Adonchs sor molt venerable conserva en tu matexa la dreta fe e te la fe sensera garda la fe sancta persevera en tu la fe dreta sia en tu confessio de la fe pura no parles en res solament de Jhesu-Crist en jochs ni en trufes no cresegues de Deu cosa que sia mala ni iniqua no vulles per res ofendre la sua amor sta e persevera en fe iusta hages honesta conversacio ensemps ab la fe dreta gardet que no denechs per obra Deu lo qual invoques ab fe car lo mal qui es mesclat ab fe ensutseex la persona. Un mal destrouex molts bens. No vulles entrar en la obra pus que es perfeta en la fe no enlegeesques la tua fe ab mala vida no corrompes la integritat de la tua fe ab males obres no mescles vicis ab virtuts not acompanys mal prech Deus sor molt amable quet conserve en sancta vida Amen.

Capitol segon. De virtut de sperançe.

Jhesu-Crist diu en lo Evangeli nous vullats desesperar haiats en vosaltres la fe divinal. La esperançe que es vista ab los ulls corporals no es sperance. E com qui es aquell qui veu aço que spera e si nos speram asso que no vesem ab paciencia ho speram. E per ço diu Salamo que la speransa dells justs es alegria e goyg he que la speransa dels pecados perira. Adonchs

sor molt cara lunyet de mal e Deus exalsar e honrar ta en lo dia de la sua visitacio ço es en lo dia de la mort e en lo dia del juhi. Aquells qui no cessen de fer mal debades speren la misericordia de Deu e dretament la sperarien sis luyaven de mal. E de asso diu sant Isidre gran temor deuem haver que per raho de la speransa la qual Deus nos promet vullam perseverar en los peccats nins devem aximetex desesperar de la misericordia de Deu per ço com vesem que ell ponex los peccats stretament mas si volem elegir lo milor fugiam a cascun perill de aquests dos ço es quens luyem de mal e que posem nostra speransa en la misericordia divinal car tot hom iust viu en speranse hi en paor car la virtut de speranse lo leva a vegades en goyg lo qual damana a vegades lo fir la terror ho pahor del infern el fa abaxar ab gran tremolament. Aquell quis desespera de obtenir misericordia del peccat mes es condempnat per la desesperacio que per lo peccat que haura comes. Adonchs la mia sor molt cara tota la tua speranse sia en Jhesu-Crist espos teu en lo qual te ferma et assegura car misericordia de Deu circuira e enrevironara aquells qui posen lur speranse en Jhesu-Crist. Cara sor spera fermament en lo teu Senyor e fe bones obres habita en la terra e seras sadolada en lo regne celestial ab les sues riqueses. La mia sor venerable prechte quet poses en justicia spera en la misericordia divinal separa de tu la iniquitat he hageste sperança en la salut esmena tu matexa e spera en la divinal clemencia foragita de tu iniquitats he spera la indulgencia de Jhesu-Crist corregex la tua

vida e spera la vida eternal a la qual te vulla aportar aquell quit ha eleta ans dels seglos Amen.

b

Capitol terç. De la divinal gracia.

Lapostol sant Pau diu que en la persona hon lo peccat ha regnat en gran abondancia sera molt pus habundant la divinal gracia hon axi com ha regnat lo peccat per mort raho es que regne la misericordia per gracia donant vida eternal. Loguer del peccat es mort e la gracia de Deu es vida eternal. A cascu de nosaltres es donada gracia segons la mesura de la donacio de Jhesu-Crist. Sapies la mia sor molt cara que segons que diu sant Isidre tot lo be quel hom fa es do de Jhesu-Crist. Adonchs si nos aprofitam en lo do del Senyor necessari es que de les bones obres no loem nosaltres sino Jhesu-Crist. No es qui pugue corregir si matex sino li ve de Deu. Lom no ha res de be que sia propi seu car la via e carrera de la present vida no es propia sua testificant lo Propheta qui diu yo se que no es del hom la sua via o carrera ni es en lo poder del hom que vaya per les petyades de justicia. Com algu haura resebut algun do no deman mes que no ha resebut car volent usurpar assi la una part del cors lo ofici del altre pert lo ofici al qual era dedicada. Hom aquell menbre qui no tenintse per content de son ofici se vol usurpar lo ofici del altre torba tot lorde del cors en lo depertiment dels dons. Diversos homens re-

on diverses e depertits dons del Sant Spirit e tots
dons no son atorgats a un hom. E asso ha fet Deu
donar a nos materia de humilitat en guisa que la
hage de ques pusque merevellar del altre car aço
litg en Ezechiel que les ales dels animals sa fa-
la una a laltra significque les virtuts dels sants les
ls se promouen la una a laltra es provoquen a
or e a aximpli de bones obres. Verge sancta e ho-
ta no vul quet sia amagat ne ignores en quina for-
sens la gracia de Deu pervenient ço es que mou
tre cor a fer obres virtuoses e sens la gracia coho-
ent ço es que ensemps ab nos fa les obres bones
poden fer res de be. Car la gracia de Deu nos des-
ta per so que vullam lo be ens aconpayne per so
l comensam a metra en obra e obra ensemps ab
per ço que acabem lo be que havem comensat. Ap-
donchs que voler lo be comensar e acabarlo tot
de Deu. E les virtuts son donades a nos per lo Sen-
mas los vicis e los peccats hixen de nos. La caritat
astedad e la honestat son donades a nos per nos-
Senyor Deu e la superbia avaricia e cobeianse
eexen de nos mateys. Sens Deu no podem fer res
sia bo. Per la gracia de Deu podem fer molta bo-
obre. Sens la gracia divinal som fets peresosos tar-
als e tebeus a ben obrar e per la gracia de Deu som
anciosos graciosos e devots a fer bones obres. Sens
som tontost aparalats a peccar mas per la gracia
inal de peccat som deliurats. Sens Deu nos amam
ordonadament les coses terrenals e transitories mas
la gracia de Deu nos menyspresam totes quantes

coses son en lo present mon e desiram lo cel. Per lo peccat del primer hom nos som gitats de Paradis mas per la gracia divinal cresem retornar a Paradis. Per lo peccat del primer hom devallam en linfern mas per la gracia de Deu confiam de pujar al cel. Car posat que nos nos siam potens richs savis e virtuoses nons ve sino per la gracia divinal. La mia cara sor no vull que tu sapies que tots quants bens possehim en lo present mon tots nos venen de la gracia de Deu e tots los mals nos venen per nostres peccats. Deus nos dona los bens que havem per la sua santa gracia e misericordia e per nostres peccats nos venen los mals que passam. Per la gracia divinal havem les prosperitats e per nostres iniquitats nos venen totes les adversitats. Per la gracia de Deu obtenim les coses quens son necessaries e per nostres vicis nos sdevenen los contraris. O donchs sposa de Jhesu-Crist necessari nos es que retam grecies a Deu reduiscam tostemps a memoria sos benifets. E per so la esposa de Jhesu-Crist so es la sancta Sglesia diu en lo libre dels Cantichs al seu spos nos som remenbrants de la let dels teus pits qui sobremonta tota dolçor de vi e aquells qui han dreta consciencia amen a tu Senyor. Quax que digua aquells te amen Senyor qui son remembrants dels teus beneficis e de la tua gracia e misericordia aquells te amen Senyor qui son justs en lur cor aquells son justificats en lur cor qui no atribuexen a lurs merits res que sia de santedat e de iusticia ans ho retribuexen tot al do de la tua gracia aquells te amen Senyor qui remenbrantsse de la tua gracia son salvats. Verge honesta sies re-

membrant per tostemps que tot quant be es de vida es be per la gracia divinal. Oges lapostol sant Pau que diu de si matex gracia de Deu so tot quant so e tu molt cara sor gracia de Deu es tot quant es. Car que tu hages menyspresat lo mon que hages derenclida la casa del teu pare quet sies volguda fer serventa de Deu que hages proposat de servir a Deu en lo monestir que hages fet vot de viure entre les sposes de Jhesu-Crist tots aquets bens son prevenguts a tu per la gracia divinal. Car que tu sies verge he savia nou has de tu que sies aytal sino solament per la gracia de Deu. — O frare meu prechte quem digues que vol dir allo quis litg en la santa Scriptura qui diu no es qui sia sant qui sia bo ni just sino solament Deu. — Sant Bernat respon — sor molt amada axi es ver com es scrit car verament sol Deu es bo sant e just car per sa natura es bo. Los homens son bons no per si mateys mas per nostre Senyor Deu. E per so sol Deu es bo car per si matex es bo. Los homens son bons justs e sants no per si mateys sino per sola gracia de Deu la qual cosa manifesta lespos de la Sglesia Jhesu-Crist dient en lo libre dels Cantichs yo son flor del camp e liri de les valls car la odor de la mia virtut escampa per tot lo mon. Adonchs diu yo son flor del camp e liri de les valls ço es yo son santedat bonesa e iusticia de tots aquells qui confien en mi ab humilitat car negu dells no pora esser sant ni bo sens mi axi com digui en Lavengeli sens mi no podets fer res de be. Adonchs diu yo son flor dels camps e liri de les valls car axi com lo camp es ornat

de flors per semblant forma lo mon es enbelesit de l
fe e de la conexensa de Jhesu-Crist. Yo doncha di
lespos son flor del cam e liri de les vals car dona l
mia gracia a aquells homens qui no confien en lurs
la bonesa ni en lurs merits sino solament en mi. Pe
que la mi sor molt honorable yo amonest la tua savi
sa que no atribuesques res als teus merits no pres
mesques res de tu matexa no confius en la tua vi
tut ni en tes forces no poses ta speransa en tos jul
ni en ta justicia atribuexho tot al do de la divinal gr
cia en totes les tues obres ret gracies a Deu en tu
la conversacio tua fera Deu gracies la tua confian
sia tostemps en Jhesu-Crist quit ha creada de no r
et salvara per sa gracia Amen.

Capitol quart. De la temor divinal.

Sor mia molt cara oges asso que yot dich oges a
de quet amonest escolta asso de quet parle tem D
sobre totes coses e serva per tostemps los seus ma
ments car los ulls de Deu miren aquells quil temen
tots aquells qui posen lur speransa en la sua mise
cordia. E Salamo diu tem Deu he lunyet de m
Aquell qui tem Deu no posa res a negligencia. I
semblant forma dix un sant la temor de Deu es glo
alegria corona de goyg e de gran solemnitat. La tem
de Deu alegra lo cor e dona goig e alegria ab longu
de dies e aquell qui es sens temor de Deu no po

esser justificat. La temor divinal es doctrina e saviesa. No sies incredul en la temor de Deu e not acostes a ell ab doble cor e fent. Vosaltres qui temets Deu sostenits la sua misericordia e nous lunyets dell per so que no caygats. Si temets Deu creets en ell e no sera va lo vostre loguer. Si temets Deu creets en ell e la sua misericordia vindra sobre vosaltres plena de tots delits. Si temets Deu amatslo e los vostres coratges seran illuminats. Aquells qui temen Deu no seran increduls a la sua paraula e aquells quil amen gardaran sos manaments. Aquells qui temen Deu es studien a fer so qui li es plasent e aquells quil amen seran recomplits de la sua ley. Aquells qui temen Deu apparellaran netament les lurs animes. Aquells qui temen Deu serven sos manaments he hauran paciencia com veuran la adversitat quells vindra. Los ulls del Senyor miren aquells quil temen e ell conex totes lurs obres. La fi de tembre Deu es saviesa. Al qui tem Deu no li sdevenen mals ans en lo temps de la temptacio Deus lo deliurara de tot mal. Deu conforta lesperit de aquell quil tem e en lo seu esgart sera benesit. La temor de Deu es axi com a Paradis de benediccio e tota la gloria de Paradis lo enrevirona. Benaventurat es aquell al qual es donat de haver la temor divinal. Temor de Deu es comensament de la sua amor. Sapies molt amada sor que no ha cosa en lo mon que axins gart de peccat e de nostres anemichs com temor de infern e amor de Deu. Tembre Deu es no fer mal e no lexar de fer lo be que hom deu fer. La temor de Deu es font de saviesa. Lo qui tem Deu haura be en la der-

rera hora e en lo die de la sua mort sera beneyt. S
molt honorable bona cosa es a nos que temam D
car la temor divinal foragita lo peccat. La temor
Deu fa lom cautelos e ansios. No ha temor de Deu a
hon ha dissolucio de peccats. Adonchs honesta ver
prechte que temor e speransa habiten tostemps di
lo teu cor. Sien dins tu temor e consciencia. Perse
ren en tu sperança e temor en tal manera spera en
divinal misericordia que temes la sua justicia. Mas
mia sor molt amada yo vull que tu sapies en qui
forma son quatre temos. La primera es humanal la
gona servil la tersa inicial e la quarta es temor cas
La humanal temor segons que diu sant Isidre es co
nos temem de sostenir perills de la carn e com teme
perdre los bens del mon per la qual temor peccar
Aquesta temor mundanal mala es la qual perex ense
ab lo mon la qual temor reprova Jhesu-Crist com diu
lo Evangeli no vullats tembre aquels qui maten lo co
La segona temor es la servil e segons que diu s
Agosti es com per temor del infern hom se lunya
peccat e lo be que fa nol fa per amor de Deu sino
temor del infern. Aquest qui axi tem e axi com a
tiu quil be que fa nol fa per amor de son senyor si
per paor dels açots e no fa lo be per temor de per
lo be que no ama ans lo fa per temor de sostenir
mal de que sera gran temor aquest aytal no tem p
dre los abraçaments del espos dolç e amoros ans
que no sia tencat e mes en les penes infernals.
aquesta temor servil diu lapostol sant Pau no hav
resebut spirit de servitut en temor axi com los jub

hans havets resebut sperit de fills adoptius. Aquesta temor servil es bona e profitosa posat que sia insuficient e imperfeta per la qual crex a poch a poch la custuma de bones obres. Com lora comensa creure lo dia del juhi de alli li ve la temor e lavors comensa a creure e a tenbre. Mas aquell qui encara tem no ha perfeta confianse en lo dia del juy. No es perfeta la caritat en aquell qui axi tem car si en ell fos la caritat perfeta cert ell no·tembria car la perfeta caritat faria en lom perfeta justicia e lom lavors no hauria don se hagues a tembre ans hauria materia de haver speranse per tal que passe la iniquitat he vingue en lo regne de Deu. E com que es perfeta caritat sino perfeta santedad aquell ha en si perfeta caritat qui viu perfetament e no ha en si res perque deia esser dampnat en linfern ans ha fetes tals obres per les quals merex esser coronat en lo cel. Aquell qui ha perfeta caritat no tem esser punit en linfern ans spera ensems regnar ab Deu en la celestial gloria. E per so diu lo Psalmista en tu Senyor se glorieyaran tots aquells qui temen lo teu nom. Adonchs lo temor no sta ensems ab la caritat car la perfeta caritat foragita la temor. La temor ve primerament en lo cor del hom per tal que aparell lochc a la caritat. Apres de la dita temor servil ve tentost la inicial la qual es quant hom comença a fer algun be per la amor de Deu lo qual feya primerament per la temor del infern. De aquesta temor inicial diu lo propheta Daviu en lo Psalm comensament de saviesa es tembre Deu. Adonchs inicial temor es com hom comensa amar Deu lo qual prime-

rament temia e aquesta temor foragita del cor la temor servil. Apres de la dita temor inicial se segue tentost la quarta que es dita temor casta per la qual temen que lespos de les animes nos tarde o nos lun y de nosaltres e que nol ofenam e que no pequem contra ell e que no perdam. Aquesta temor casta devalla de amor. Aquesta temor neix de amor. De aquesta amor diu lo Psalmista la temor del Senyor santa durara per tostemps. En lo cor del hom ve primerament la temor e perque hi ve certes per tal que apparell loch a la caritat e com la caritat comensara habitar en lo cor del hom la temor que li havia apparallat lo loch nes foragitada e com la dita caritat creix mes en lo cor del hom tant me se minva es apoqueix la temor car la caritat la gita defora. Sor molt amada ages propia semblanse de aquesta materia. Soven veem que com volem cosir alguna cosa primerament entra la agulla apres de la qual entra lo fil. Per semblant forma primerament entra en la pensa del hom la temor e apres la temor entray la caritat car per so entra la temor que introduescha la caritat e com hi es intrada la caritat foragiten la temor. Aquesta temor es santa la qual en la pensa del hom engendra santedat. Es temor santa per so com en la pensa del hom entrodues perfeta caritat e perfeta caritat es perfeta santedat. La temor present es dita casta per so car no reseb en si amor corrupte ans ame Deu sobre totes coses e no preposa res a la divinal amor. Aquesta temor es dita filial ço es temor de fill car no tem Deu en aquella forma quel catiu tem son senyor cruel ans lo tem assi

com lo fill tem lo pare dolç e benigne. Aquesta temor es dita filial car no tem axi com a catiu sino axi com fill. Mas que es asso que diu lo Propheta la temor de Deu santa dura per tostemps com sant Johan digua que la caritat perfeta foragita la temor. Aço es la cosa que demunt havem dita que aquell ha casta e santa temor qui no tem Deu per paor de les penes infernals ni per los torments del foch sino per sola reverencia e amor e aquesta temor que es de reverencia divinal dura *per secula seculorum*. Aquel qui tem Deu per paor de sostenir les penas del infern no ha en si amor casta car no ha caritat car si amava Deu perfetament ni havia en si perfeta justicia no tembria Deu per les penas sino sollament per reverencia e amor. E la terror de pena per so no es en caritat car la perfeta caritat foragita la temor. En una guisa tem lo catiu lo senyor en altre forma tem lo fill lo pare. Lo catiu tem lo senyor ab desesperacio e ab oy. Lo fill tem lo pare ab reverencia e amor. Adonchs sor molt reverent amonestte que temes Deu ab amor e reverencia no vulles que tu jagues tostemps cativada sots jou de servitut ans te man quet leus per amor a Deu qui es pare teu e quit ha creada axi com a filla. Encara et consell que ams Deu castament e no preposes res davant la amor de Deu que li sia contrari ans vulles menyspresar per la sua amor totes quantes coses son en aquest mon. Verge honesta prechte e amonestte que ab singular studi corregesques la tua vida en tal forma que la tua paraula sia casta e honesta lesguart humil la lengua afable la pensa plena de amor les mans plenes

de bones obres. Aiudant a tu nostre Senyor Deu se
lo qual no poras fer res de be la mia dolça germa
en Jhesu-Crist sim vols hoir axi com a frare e germ
teu e vols tembre Deu de tot lo teu cor creu de ce
que no solament en la present vida ans en la sdever
dora hauras molt de be Amen.

Capitol V. De la virtut de caritat.

En lo libre dels Cantichs se litg lo rey me ha intr
duyda en la cella vinaria hon stave lo vi e ha ordem
en mi caritat. La cella vinaria o celler es la santa E
gleya en la qual sta lo vi de preicacio evangelical. I
aquesta cella es introduyda la sposa so es la san
anima en la qual es ordenada la caritat car totes l
coses no deuen esser amades egalment hans hi deve
fer diferencia. No devem amar totes coses egalment a
unes coses se deuen amar mes e altres menys car s
ber que devem fer e no saber lorde com se deuen f
no es perfeta sciencia. Si amam les coses que no d
vem amar no havem ordonada caritat e si amam m
les coses que devem poch amar o si amam poch l
coses que devem amar molt no servam ordonada c
ritat. Ordonada caritat es que amem Deus sobre e d
vant totes coses e que la amor de Deu sia tostemps p
sada al davant. Devem amar Deu de tot nostre cor
tot nostre enteniment e de tota nostra memoria e
guisa que tot nostre enteniment totes nostres cogit

ions tota nostra vida endressem a Deu del qual havem ots nostres bens en tal forma que no sia part en nosre vida que romangua ociosa ans tot quant occorrera es presentara al coratge sia trames e endressat ala hon corre la amor soptosament en tota sa força. Adonchs sor molt cara fort es digne cosa e a nos molt necessaria que amem Deu sobre totes coses et en totes coses lo qual es sobiran be e sobirana veritat e amor. Lo sobiran be es sobirana benaventurança e tant com la persona amara mes Deu tant sera mes benaventurada. Qui ama a Deu es bo e si es bo es benaventurat. Salamo diu en lo libre dels Cantichs la amor es fort axi com la mort. Certes be es dita la amor que es fort axi com la mort car axi com la mort sapara la anima del cors per semblant forma la amor de Deu separa lom de la amor carnal e mundanal. Verament la amor de Deu es semblant a la mort car per la amor divinal som mortificats dels vicis ço es los vicis moren dins nosaltres. Aço que fa la mort en los senys del cors fa la amor de Deu en les cobeyanses del segle. Amat deu esser nostre senyor nostre Senyor Deu per la sua sola bonesa ço es per tal com es sobiranament bo e com nos ha creats de no res. La caritat es amor per la qual Deus es amat per la sua sola bonesa e lo proisme per amor de Deu. En lo primer loch es amat Deu segons que es dit en totes e sobre totes coses. En lo segon loch es amat lo proisme en Deu ço es amanthi Deu la caritat ha dos manaments. Lo primer pertany a la amor de Deu lo qual es lo maior manament de tots. Lo segon pertany a la amor del proisme e es semblant

al primer. Axi com es scrit amaras lo Senyor Deu te
e lo proisme axi com tu matex quax que digua aqu
lla fi deus amar ton proysme a la qual ames tu mat
ço es que sia bo e que pervengua a la eternal vid
Daquesta amor de Deu e del proisme parla Jhesu-Cri
espos a la anima santa sposa sua dient en lo dels Ca
tichs o germana mia sposa mia e com son belles l
tues mamelles. Les odors dels teus unguents sobrep
gen tots perfums. E que es entes en aquest loch p
propiament per mamelles que la amor de Deu e d
proisme de la qual damunt havem parlat car per l
dues mamelles tramet la anima santa tots los seus se
timents a la divinal amor. Lavors com es coniuncta a
Deu ab ligam de caritat e com fa tot quant pot fer e
be a son proisme diu lespos la odor dels teus u
guents sobremunta tots perfums. Per les unguents e
tenem les virtuts que nexen e proceexen de carita
Nos devem amar nostres proismes en he car aque
qui ama mal son proisme nol ama ans la en oy e q
no ama son proisme lo qual veu com pora amar De
qui no pot esser vist ab los ulls corporals. E aquel q
ama son proisme lo qual veu ab ulls corporals ab l
ulls de la pensa veu Deu qui habita en ell ço es la c
ritat car Deus es caritat. E aquell qui no ama son prei
me lo qual veu ab ulls corporals no veu Deu qui e
caritat lo qual habita en la pensa virtuosa car si en e
fos la caritat Deus fora en ell qui es vera caritat. No
devem amar nostres proismes si son bons e si serve
xen a Deu. Molt mes devem amar los stranys qui se
ab nos coniunts ab ligam de caritat que no fem lo

parents qui no amen Deu nil servexen. La raho si es per so com pus santa es la coniunccio dels coratges que dels cossos. Tots los feels christians devem amar jatsia que ab tots no puscham aprofitar. Ab aquells devem conversar e pendre lurs consels qui segons requir lo temps lo loch e los negocis son ab nosaltres mes coniunts ab amor caritativa. Egualment devem desiyar la vida eternal a tots los homens e en asso devem esser tots los homens amats egalment. Amar devem los homens caritativament ço es per tal que servesquen a Deu perque sien salvats mas no devem egalment scampar en tots los homens les obres de misericordia car a uns ne devem fer mes e a altres menys. Germana mia molt amada si nos volem conservar la vera e perfeta caritat porem aconseguir ajudant nostre Senyor Deu la vida eternal. Los nostres enemichs devem amar pen la amor de Deu axi com ell me dix en lo Evangeli amats vostres enemichs e fets be als quius porten oy e pregats per aquells quius perseguexen ens dampnifiquen per tal que siats fills del pare vostre qui es en lo cel. Adonchs venerable sor sapies que la caritat es molt necessaria a nos sens la qual no podem plaura a Deu. No ama Deu aquell qui avorrex lom no ama Deu aquell qui menyspresa sos manaments. La caritat es rayl de totes virtuts. Tot quant fem sens caritat nons aprofita res. Tot nostre studi es no res si no havem caritat la qual es Deu. Alli regne carnal cobeyansa hon no es la caritat de Deu. Lavors es lom perfet com es ple de caritat. Sens amor de caritat no pot hom venir a la eternal benuyransa. Posat que hage

dreta fe tanta es la virtut de caritat que si ella defa
debades ha hom les altres virtuts e si es ab hom t
tes les coses son posseides justament. Qui no am
Deu no ama si mateix. Adonchs la mia sor molt ca
amoneste que sies coniuncta per amor al teu spos i
visible Jhesu-Crist en guisa que tota sies inflamada e
lo seu desitg. No cobeyg res que sia en lo prese
mon. La longua vida del present mon te sia pena mo
gran. Cuytat a exir daquest segle. No rebes consolati
en aquesta mortal vida ans sospira continuament
Jhesu-Crist lo qual ames ab tota la tua pensa desiy
sperel congoxet per venir a ell e la salut del teu co
te sia feta vil e menyspresada per amor del teu spo
Sies travessada e sagetada ab la nafra de amor e
guisa que justament pugues dir yo son nafrada ab ca
ritat. La mia germana molt amada en Jhesu-Cri
prechte que ogos les paraules de Jhesu-Crist spos te
qui diu aquell qui ama mi sera amat per lo meu par
e yol amare e manifestar me a ell. Adonchs la mia ca
ra sor amel en la present vida per so que ell te am
ensemps ab lo seu pare en la eternal gloria Amen.

Capitol VI. De les obres que comensen a fer los qui convertexen per penitencia.

Als qui comensen a fer bones obres es promes lo premi mas es donat als qui perseveren car diu la Scriptura aquell qui persevera fins a la fi sera salvat.

E elavors es plasent a Deu la nostra conversacio com portam a bona fi lo be que havem comensat. Diu la Scriptura maleits seran aquells qui han perduda la perseveranse he no han acabada la bona obra. Molts homens son quis convertexen a Deu per sola devocio de pensa altres son quis convertexen forçats per açots e adversitats qui nos convertirien per devocio. Axi ho diu lo Psalmista Senyor striny les barres de aquells qui a tu no sacosten ab fre e ab brida. Tot hom qui es convertit novellament per penitencia deu plorar al comensament axi plorant passara al desitg dels bens celestials. Sor molt cara primerament devem levar ab grans lagremes los mals que havem fets per tal que ab pensa neta e pura contemplem lo be que cercam e en guisa que com nos plorant lavant la macula del peccat mirem francament les coses celestials ab los ulls del cor depurats he deneyats. Necesari es a tot hom qui novellament se convertex a Deu que apres la temor se leu a Deu per amor axi com a fill per tal que no jagua tostemps catiu sots miserable temor. Los qui novellament se convertexen a Deu deuen esser aconsolats ab paraules dolçes e suaus car si hom los comensava axebucar espaordits per la forts reprensio tornarien als primes peccats. Aquell qui no amonesta e castiga lo novici ab suauetat e dolçor mes lo agreuya el torba que nol corregex nil castigua. Primerament deu esser castigat e corregit lo novici de la mala obra e puys de la mala cogitacio. Tota novella conversio encara es mesclada ab la primera vida e rete algunes coses de la vida prop passada. E per so no

es virtut al mon que deya de aquella exir als ulls d
hom fins que la sua antigua conversassio del peca
ne sia del tot foragitada de la pregonesa del corat
Com la persona se acosta al servey de Deu tant co
mes si acostara tant mes se sintra de la batalla que
donen los vicis. Axi com lo poble de Israel qui e
singularment pus apremut e agreviat per los egip
cians de pus greu carrech lavors com Deu manifesta
ve per Moyses la sua divinal conoxensa. Molts son q
apres lur conversio sostenen gran temptacio carnal
qual certes no porten a lur dampnacio ans los pre
Deus donantlus enemichs ab los quals combaten co
tinuadament per foragitarne la peresa si empero no
consenten la conversio tebea o freda fa caura a mol
en les primeres erros els fa viure en vida peresos
Aquell qui tebesament ses convertit no considera l
sues paraules ocioses e vanes e folles cogitacions m
com lo coratge se desperta de la son e de la pare
hon dormia tant les jutge mes esser coses vicioses
malvades quant primerament les jutyave esser faci
e leugeras. En tota obra de Deu devem esquivar fra
engan e peresa. Lavors fem frau e engan a Deu co
de la bona obra que fem loam a nosaltres mateys e n
lo nostre Creador. Lavors erram per peresa com d
obres de Deu fem negligentment e peresosa. Totes l
arts e los oficis daquest mon han ardents amadora
molts spetxats a axeguirles e metrales en obre e d
raho es aquesta car han ab si present la remunerac
de lur obre. La art de la temor divinal ha molts dem
bles tebeus flacs e congelats ab peresosa negligenci

e la raho es aquesta car lo premi o loguer de lur treball nols sera donat en la present vida sino en la sdevenidora. Aquells qui novellament son convertits a Deu nos deuen enlaçar en les ancies daquest mon car si masse si freguen seran axi com larbre qui es novellament plantat qui no ha formades les rayls si es farit ab gran vent cau e secas. A vaguades val e es molt profitos als novellament convertits per salut de lur anime mudarse de un loch en altre car diverses veguades se sdeve que mudant lo loch se muda la afeccio de la pensa. Covinent cosa es e justa que hom se luny corporalment del loch hon ha per molt de temps servit als vicis e peccats. Germana molt honorable scolta les paraules quet dire. Molts son quis convertexen a Deu mes de cors que de cor la qual cosa nos no podem dir sens greu plor e gemech porten habit de religio e no han la pensa religiosa molts han habit de religio e no han coratge religios molts venen a conversio e stament de religio mes per necessitat que passe lo lur cors que per salut de la anima los quals no servexen a Deu sino a lur ventre dels quals diu Lapostol quel seu ventre es lur Deu no es lur intensio de servir a Deu dignament sino de ben menjar amplament e beurà desmesuradament vestirse delicadament e que hagen be e repos en lo present mon e per so com amen les coses terrenals perden los bens celestials e de aquests diu Jhesu-Crist en Lavengeli aquells han reebut lur loguer en aquest segle. Perque la mia cura sor molt amada forment devem squivar les coses transitories e terrenals e amar los bens celestials en

guisa que no perdam ensemps lo cel e la terra e per so nos amonesta lo Psalmista dient si havets habundancia de riquesa noy vullats posar ni fermar lo vostre cor les coses terrenals devem posseir en us e les celestials en desitgs los bens terrenals devem despendre e los spirituals desiyar car en aquells spirituals ha una merevelosa cosa e gran multitut de dolçor la qual nostre Senyor Deu te amagada e stoyada a aquells quil amen de la qual es scrit que ull no ha vist ni orella no ha oit ni es puyat en coratge de hom asso que Deus te aparelat als quil amen de la qual diu lo Propheta seran sadollats com aparexera Senyor la tua gloria. Perque la mia sor preguem Deu que aquell sadolament sia nostre benaventuransa Amen.

Capitol VII. De conservacio.

Jhesu-Crist diu en lo seu Evangeli qui vol venir detras mi reneg si matex e prengua la sua creu e seguesquem. Mas que vol dir renegar si matex sino renunciar a sos propis delits e ples en aquesta manera que aquell qui era superbios sia humil qui era iros sia mans e benigne qui era luxurios sia cast qui era enbriagos sia abstenent e qui era avaricios sia liberal e larch car aquell qui renuncia a tot quant posseex e no renuncia a ses males costumes no es dexeble de Jhesu-Crist aquell qui renuncia a sos bens renegua asso del seu e qui renuncia a ses males costumes re—

ıa a si matex. Los servents de Deu fugen axi com
ses contraries e males als bens los quals amen los
dors de aquest segle. Los servents de Jhesu-Crist
se alegren en les adversitats que en les prosperi-
daquest mon. Sapies molt cara sor que les coses
es del present mon son molt contraries als ser-
s de Deu e asso fa nostre Senyor Deu per tal que
ienten aquestes coses esser a ell aspres e contra-
es lavors sospiren ab gran desitg de anar al regne
stial. La persona que es menyspresada daquest mon
lendex davant Deu ab singular gracia e onor car
ssaria cosa es que aquell qui es avorrit per lo pre-
mon sia amat per nostre Senyor Deu. Los sants
ens peregrins e viandans son en aquest mon e sant
per so fou repres com volch fer tabernacle en lo
t car los sants no deuen haver lur tabernacle en
est mon als quals lo cel es casa e terra propia. Sor
amada sapies que totes les coses temporals son
com a erbes quis sequen e passen dins breu temps
r so los servents de Deu les menyspresen per
r de les coses eternals que nul temps passen e no
semblants als bens de la present vida qui no han
na fermetat que sia al mon. Les persones santes
uals menyspresen perfetament lo mon axi moren
on que solament troben dalit en viure purament
Deu e tant com mes se departexen de la conpaya
present mon tant mes contemplen la presencia di-
l ab los ulls de la pensa e jatsia que Deus conser-
tengua sots la sua garda la vida dels alets qui ha-
ı en mig dels homens carnals empero fort es a

tart que lom qui es posat entre los delits de aquest mon visca sens peccats car no sera ben segur aquell qui sta prop del perill. Sapieste sor molt amada que bona cosa es que lom sia lunyat corporalment del mon mas molt mes val esserne separat de cor. E per so dis Job que lase silvestre menyspresa la ciutat e lo servent de Jhesu-Crist menyspresa la compayia dels homens seglars. Los homens divinals menyspresen perfetament aquest mon e los seus ples per tal que com aquesta vida sia per ells viltenguda se adeliten mes en les coses celestials. Aquell coratge es luny de Deu al qual aquesta present vida es molt dolça e aytal no sap ques desiya de les coses celestials ni ques menyspresa de les coses terrenals car scrit es que aquell qui creix en sciencia creix en dolor. Tant com lom mes comensa a conexer les coses sobiranes les quals cobeseya la desiya tant mes deu haver mayor dolor de les coses terrenals e transitories en les quals es enboltat. Los servidors de Jhesu-Crist qui procuren ab massa gran diligencia los profits de lurs amichs e parents se luny yen es separen de la amor divinal. Los spirituals deuen en tal forma aprofitar a sos amichs e parents que com se studien de aiudarlos en la favor carnal e mundana nos lunyen nis saparen de la bona obre e del bon proposit spiritual. Germana mia en Jhesu-Crist molt amada oges la sentencia e paraule de sant Isidre qui dis molts canonges monges e santes fembres monges per amor de lurs parentes se ambolquen es giren es regiren en les ancies terrenals barales querimonies e grans plets e per fer profit a lurs parents perden lurs ani

mes com empero la discrecio deia esser ordenada en tals coses car la misericordia que mostran als stranys no deu esser deneguada als parents ans es digne cosa que donem a nostres parents asso que misericordiosament donam als estranys. Piadosa sor sapies que no devem haber en oy nostres parents ans solament devem avorrir los ampatxaments de aquelles coses quins fan desviar del dret cami. Per les vaques dels philisteus que portaven la arca de Deu a la terra de Israhel entenem lestament de aquells qui lexen lo mon per amor de Deu car axi com los philisteus junyien les vaques al jou e tencaren e enclogueren los vadells en una casa e passaren la archa de Deu sobre lo carro aximateix lo jou de Jhesu-Crist leuger e suau es stat posat sobre lo cap dels servents de Jhesu-Crist e axi com les vaques mugien per amor de lurs fills empero nos giraven a la dreta part ni a la squerra ans anaven per lur cami dret fins al loch de Bethsames qui era en la entrada de la terra de Israel per semblant forma deuen anar los servents de Jhesu-Crist per dret cami e ja per amor de lurs parents nos deuen declinar a la dreta part ni a la sinestra de lur bon proposit ans deuen anar dret cami fins a Bethsames ço es fins a la intrada del regne celestial e axi com les vaques mugien per lurs fills per semblant forma les persones religioses deuen mugir per lurs parents ço es pregar Deu per ells que visquen en bon stament e que sien deliurats de mal e comformats en bon proposit. Germana mia en Jhesu-Crist molt amada axi com demunt he dit no devem avorrir nostres parents ans los

devem amar mas segons diu sant Augusti en tal forma los devem amar que sins son contrariosos ens ampatxen la via per anar a Deu sol nols som obligats de donarlus la sepultura. Tu cara sor es exida ab Abraan de la tua terra de la tua generacio e de la casa del teu pare e es venguda en la terra la qual Deus te ha mostrada ço es en lo monestir. Prechte donchs que perseveres en aquell en bones obres e en bona vida en guisa que apres la tua mort pusques reposar en lo si de Abram ço es en lo repos benaventurat de Paradis. Tu germana mia en Jhesu-Crist molt amada es exida en semps ab Lot de Sodoma ço es de la vida del segle perquet prech que no mires detras ab la muler del dit Lot car saries feta a les gents eximpli de gran perversitat ço que Deus no vulla ans te prech quet salves ab Lot en lo munt ço es en lo monestir en lo qual dons als altres eximpli de santedat. Tu honesta verge es exida ab Josue de Egipte ço es de aquest segle prechte que muyres ab ell en lo desert ço es en lo monestir hon Deus te ha apleguada manna car donat ta pa de paraule celestial. Perque sor molt amada en Jhesu-Crist amonestte e prechte que perseveres en lo monestir axi com has començat vellant pregant cantant e contra lo diable vigorosament batallant en guisa que vencent tots los enemichs e sobrant totes les delectacions de aquest mon pusques venir ab Josue a la terra de promissio ço es a la benaventuransa de la vida celestial hon meresques veure la fas del perpetual sol Amen.

Capitol VIII. Del menyspreu daquest mon.

Germana molt cara oges Jhesu-Crist que diu en lo seu Evangeli tota persona que desrenclira casa o pare o mare o germans o sors o fills o camps per lo meu nom en cent doblaries lo reebra e posseira la vida eternal. Molt es a nos profitosa cosa desrenclir totes coses terrenals per amor del nom de Deu per tal que puscam reebre dell los seus bens celestials. Tota persona que volra esser amigua de aquest segle sera feta enemigua de Deu perque la mia sor molt amada no amem lo present mon per ço que no hajam Deu per enemich. Facilment e leugera menyspresa tot lo mon aquell qui tots jorns pensa que deu morir. Si tots jorns reduym la mort a nostra memoria volenterosament menyspresarem si en nostra pensa havem lo dia de la mort tentost menyspresarem totes les coses de aquest mont.—Mas porietsme tu dir frare meu volenterosament gequire tot quant es en lo mon present si havia res mas com no haia aur ni argent ni riqueses de aquest mon nom se quem lex per amor del nom de Jhesu-Crist.—E tant lexes si has volentat de lexar. Molt lexes si dispons de haver desitg de no possehir res. Molt derencleys si per amor de Deu menyspreses les delectacions daquest mon. Molt lexes si renuncies a les cobeyances e als desitgs terrenals. Sor honorable tant val lo regne de Deu quant tu has. Deus

not demane ço que not ha donat. Adonchs donali a
quet ha dat ço es la tua pensa santa casta neta hon
ta religiosa tement Deu e ornada de totes bones c
tumes. Adonchs honesta sor tant val lo regne de D
quant est. Tu dona tu matexa e hauraslo. Dona tu n
texa a Deu e reseb dell lo regne dels cels. Liura tu n
texa a Jhesu-Crist e compra dell lo seu regne not t
be lo preu e tu not torbes per ell not sia dificil not
greu car Jhesu-Crist rey dels cels ha donat si ma
per tal quet desliuras del poder del diable et conqui
tas al seu pare. Adonchs dona francament tu mate
car le teu spos Jhesu-Crist per tal quet salvas do
tot si matex. La mia sor en Jhesu-Crist molt ama
menyspresa les riqueses terrenals perque pusques ac
seguir les celestials. Les riqueses porten lom fins a
mort. Molts son cayguts en grans perills per les riqu
ses. Les riqueses son stades mortals a molts. Les
queses han engenrada la mort de molts homens. N
temps ha repos de pensa aquell quis entreligaçon
ancies terrenals. Les ancies del mon torben la pens
La pensa que es occupada en ansies terrenals tostem
viu en congoxa. Perque honorable sposa de Jhes
Crist si tu vols esser reposada no demans res de l
coses que son en lo mon. Tostemps hauras pau
consciencia sit sostraus et separes del brogit de l
faenes temporals. Tostemps hauras repos de pensa
sapares de les ansies daquest mon. Sapies de cert q
quax no es algu qui les aconseguescha ni les amini
tre sens peccat. Fort es a tart que aquells qui posse
xen riqueses visquen ni vinguen en repos. Aquell qu

escla en ansies terrenals se lunya es separa de la
mor de Deu. Aquell qui sapregona en la amor de les
ses temporals no troba delectacio en Deu ni en obres
ies. Les ansies de les coses temporals regiren lo co-
atge de la consideracio divinal. No es algu qui pus-
que amar ensemps Jhesu-Crist e aquest mon dificil
osa es servir ensemps a les coses celestials e a les
nsies terrenals. Dificil cosa es amar ensemps Deu e
o mon car no poden esser amats ensemps egalment.
Honesta verge oges asso que yo et dich jatsia que lom
esplandescha en la gloria de aquest segle posat que
ia vestit de porpra e de aur posat que sia vestit de
reciositat posat que de vestidures seglars molt res-
lendents sia ornat posat que resplandescha ornat de
edres precioses e de perles posat que sia enreviro-
at de molts notables servidors posat que sia gardat e
efes ab multitut darmes posat que sia vallayat de in-
umerables servents aquest aytal tostemps es en pena
engoxa tostemps es en angoxa tostemps es en plor e
stemps es en paril en lo lit de seda jau mes es tor-
at en la anima en lo lit daur jau e reposa mes es
allalt en lansols de sendat dorm mes es frevol e mes-
ui jau en coçera mes es miserable e mortal. La mia
or en Jhesu-Crist molt amada per tal te dites aques-
es coses que conegues com es vana la gloria daquest
non la benaventurança de aquest segle es molt breu
ort es pocha la gloria de aquest mon allenegosa fre-
vol e temporal es la sua potencia. Adonchs venera-
ble sor per tal que tu pusques aconseguir les celes-
tials riqueses menyspresa les terrenals renuncia vo-

lenterosament a les coses terrenals per tal que pusques venir als bens celestials menyspresa les coses transitories per ço que meresques haver les eternals dona les coses poques per tal que aconseguesques les grans fug a la compayia dels homens en la terra per tal que en lo cel hages la compayia dels angels a la qual te vulla aportar aquell qui ab la sua preciosa sanch te ha reemuda Amen.

Capitol IX. De abit e vestidura.

Diu lo Senyor Jhesu-Crist en lo seu Evangeli aquells qui vesten vestidures moles e delicades son en les cases dels reys. Per ço son dites les vestidures molles car amollexeu e aflaquexen lo coratge. En molles vestidures se adelite la cort del rey e la Sglesia de Jhesu-Crist se adelita en vestidures humils e aspres. Tals deuen esser les vestidures dels servidos e dels servents de Jhesu-Crist que no puscha esser notada en elles venitat novitat superfluytat ni cosa que pertangua a superbia ni a vana gloria. E per ço diu sant Jeronim que no embelex lo clergue terrenal vestidura sino belesa de pensa. Adonchs germana molt cara ornem nosaltres mateys ab ornaments spirituals ço es ab caritat humilitat mansesa obediencia e passiencia. Aquestes son vestidures ab les quals porem complaura a Jhesu-Crist spos celestial. Jhesu-Crist qui es invisible spos no requer belesa de fora sino de dins axi

com diu lo Psalmista tota la gloria de la filla del rey sia de dins. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amable prechte que les tues riqueses sien bones costumes la tua belesa sia bona vida. Cara sor gran desitg he que sia dita de tu la paraula ques litg en los Cantichs tota es bella amiga mia e no es macula en tu vine amada mia e seras coronada. Certes be es benaventurada aquella anima la qual serveix sens macula a Jhesu-Crist spos celestial. Per semblant forma tu sor venerable seras benaventurada si serveys a Jhesu-Crist sens macula. Studiet donchs de complaure a Jhesu-Crist no ab precioses vestidures sino ab bones obres no ab belesa de cors sino ab pura pensa no en la faç sino en lo cor lo teu vestir ni el teu calçar no sien massa preciosos ni massa vils lo teu abit sia moderat e convinent a tu. Sant Augusti diu de si matex veraiment yo otorgue que he confusio e vergoya de portar vestidura preciosa car no pertany aytal vestidura ni es convinent a aquesta religio ni pertany a aquest stament ni pertany a aquest vell ni a les mies canes que sia cubert de vestiment precios. Honesta verge ornet de vestidura pura no a belesa sino a necessitat del cors en guisa que tu vestintte vestidures precioses no caygues en legesa de la anima car tant com lo cors se orna mes defora per vana gloria tant mes la anima se enlegeix es ensutzeix de dins. Adonchs sor en Jhesu-Crist amable mostra la tua religio en abit e en lo teu anar e en lo teu entrar hage simplicitat e en lo teu anar puritat en lo teu gest maduresa en lo teu sgart honestat. No apparegua en lo teu anar res de dissolucio ni de leu-

geria ni de deshonestat ni de carnalitat ni de follia n de folla juventut car lo coratge se demostra en lo ges del cors e lo gest del cors es sanyal de la pensa en l gest del cors es conegut lo coratge. Adonchs sor mol cara prechte que en lo teu anar no hage semblansa d leugeria lo teu anar no ofena los ulls dels altres ne mostres per tal que sies mirada no dons loch que sie jutyada per los homens. Sor molt amada deneya l tua consciencia de tota malicia per tal que sia dit d tu gloriosament per Jhesu-Crist spos teu celestial cer tes amada mia tu es bella molt bella es he has los ull: de colomes bella es per la perfeccio del cors e per l bellesa de les cogitacions bella es car la intensio del cors has neta e simple car les bones obres que fas no les fas per tal que sies vista per los homens ans les fas per tal que solament placies a Deu. Los ulls hauras de colomes si tu conserves tu matexa neta de tota malicia e de tota ypocresia simulacio e ficcio. Sor mia molt amada en Jhesu-Crist prechte axi com ja te dit quet vulles alegrar dins la anima mes de santes virtuts que defora e lo cors de precioses vestidures. De aço parlant sant Augusti diu no es quis adelite ni serque precioses vestidures sino per vana gloria car faho per tal que per les dites precioses vestidures sia loat e apparegua a tots bell e honorable no es qui vulla vestir precioses vestidures sino alli hon pot esser vist per los altres donchs per sola vana gloria es vulguda la preciosa vestidura. Verge honorable en asso conexem que no amam lo mon com no amam precioses vestidures. Aquell qui no ama lo segle no demana precio-

s vestidures. Com hom se alegre de la belesa del rs la sua pensa se lunya de la amor del seu Creador. ant com mes nos alegram en ornament del cors tant es nos lunyam de la subirana amor. Tant com mes os alegram en les coses terrenals e transitories tant menys desiyam les coses celestials. Verament la mon- ha en si macula si ama preciosa vestidura. No es ens macula la sposa de Jhesu-Crist si ama preciosa estidura. La serventa de Jhesu-Crist qui ama pre- ios vestit no ha encara menyspresat lo mon per- etament. La serventa de Jhesu-Crist qui lexa lo mon perfetamen cerca e vol vils vestidures. Lo senyal de a vestidura manifesta la humilitat de la pensa. Vil vestidura es menyspreu del mon. La negror del vel de- nostra la puritat e la nedesa del coratge. Lo vel ne- gre senyal es de castedat e de santedat. Adonchs re- reront sor prechte que labit que portes de religio vu- lles complir per obre prechte quel abit del teu orde vulles ornar ab bones costumes. Labit es sant sia donchs sant lo coratge. Axi com son santes les vestidures axi sien santes les tues obres axi sera lo vel sagrat si la tua obra es santa. No amagues una cosa dins mostrant- ne altra defora no sies una en secret e altre en pu- blich sies aytal com vols que sies tenguda tal com es en la cara aytal sies en la obre aytal com es en les- gart aytal sies de fet per so que la sobirana veritat que es Deu aconseguesques Amen.

Capitol X. De puniment de cor.

Puniment de cor es humilitat de la pensa lo qual

puniment proceex de la recordacio del peccat o de la temor del juhi. Aquella compunccio o puniment es perfeta qui foragita de si tota delectacio de les coses carnals e ab tot lestudi de la sua pensa forma la sua intencio en la contemplacio de Deu. Dues compunccions o puniments ligim o trobam la primera conpunccio es com la anima del servent de Jhesu-Crist es ferida e punida reduhint a memoria los mals que ha fets. La segona es com la dita anima sospira per la desitg que ha de la vida eternal. En quatre guises es punida la pensa del hom just. Primerament es punida per memoria dels peccats segonament per recordacio de les penes dinfern tercerament per la consideracio de la peregrinacio de la present vida quartament per desitg de la eternal gloria. Volenthi venir espetxadament tot peccador sapia que lavors es visitat per Deu com es punit fins a provocacio de lagremes car sant Pere lavors plora com Jhesu-Crist lo mira axi com es scrit giras Jhesu-Crist e mira sant Pere lo qual exintse de la casa plora agrament. E per so diu lo Psalmista mira ço es Jhesu-Crist e la terra tremola es comogue. Lavors tremola la terra com lo peccador se convertex a lagremes. Amoneste donchs molt cara sor que en la tua oracio reduesques los teus peccats a memoria ab grans lagremes car aquell qui no ha compunccio ni contriccio no fa pura ni neta oracio. Sor en Jhesu-Crist amada oges los exemplis dels sants qui ab compunccio e ab lagremes han obtenguda venia e absolucio de lurs peccats davant Deu. Anna mare de Samuel per compunccio e lagremes meresque haver fill

hoc e obtengue de nostre Senyor Deu do de prophecia Daviu per conpunccio e lagremes obtengue venia e perdo del homey e del adulteri que havia comesos. Axi loy dix Natan propheta no morras car Deus ha remes lo teu peccat. Tobies per compunccio e lagremes meresque reebre sanitat de la sua çeguetat e consolatio de la pobresa. Axi loy dix langel Raphael goig sia a tu per tostemps hages bon cor car Deus te guarra en breus dies. Maria Magdalena per compunccio e lagremes meresque oir de Jhesu-Crist los teus peccats te son remesos. La mia sor venerable per tal he proposat a tu eximplis de sants que les lagremes de compunecio sien a tu dolçes e suaus. Primerament bo es tresor desiderable qui nos pot esmar en la sua valor e es goig singular qui ve en la pensa del hom. La anima que en la sua oracio ha compunccio aprofita en la sua salut. Lom forts no deu esser menys loat en lo plor que en la batalla. Donchs com nos apres del babtisme hajam ensutzida nostra vida devem bateyar e lavar ab lagremes la nostra consciencia. Alli hon haura lagremes alli sera ençes foch spiritual qui illuminara los secrets de la nostra consciencia e de la pensa. Les lagremes dels penidents per babtisme son jutyades per nostre Senyor Deu. Sor molt amada en Jhesu-Crist si tu has compunccio divinal benaventurada es. La compunccio del cor sanitat es de la anima. Puniment de la pensa illuminacio es de la anima car lavors es illuminada la anima com es punida fins a lagremes. Puniment de lagremes remissio es de peccats car lavors son relexats los peccats com son reduhits a

memoria ab lagremes. Puniment produex Lespirit Sant a hom car com Lespirit Sant visita la pensa tantost plora hom sos peccats.—Poriesme tu dir *cara sor* (sic) o frare meu diguesme quines son les causes e rahons de nostra dolor per las quals ploram en aquesta vida mortal. — Sapies cara sor que les causes o rahons son IIII car ploram per nostres peccats per les miseries daquest mon per la compassio del proisme e per la dilacio o triga del premi celestial. Per los peccats plorave aquell qui deya cascuna nit lavare ab les mies lagremes lo meu lit e ab les dites lagremes regare lo meu capçal. Aquest metex gemegave de les miseries de aquest mon com deya aylas que la mia peregrinacio es massa alongada. He feta ma habitacio ab los habitadors de ceda la mia anima per lonch temps es feta peregrina. Jhesu-Crist per compassio plora sobre Latzer e sobre la ciutat de Jherusalem dient o ciutat si sabies los mals quet han sdevenir. Sant Pau nos mane quens alegrem ab los quis alegren o que plorem ab los qui ploren car ell per compacio plorava e deya qui es malait que yo nou sia per la dilacio o triga del premi celestial. Ploraven los justs dient o ciutat de Sion nos remembrants de tu sehiem e ploravem sobre los fluvis de Babilonia. La present vida es mort car es plena de miseries e no es terra propia ans es via e cami e la dita vida no es en casa mas es en exili. En aquest mon no som en nostre ciutat ans som en peregrinacio car diu sant Pau que no havem aci ciutat propia ans anam a la ciutat celestial. Sor molt amada prechte que primerament plors tos peccats

res plora per les miseries daquest mon e puys per compacio del proisme derrerament per la amor de u e per la triga del premi celestial. Honesta verge ga Deu ab tota devocio quet don ver puniment de ssa e contriccio de cor. Lo puniment conte e pos- ix dins si Jhesu-Crist fill unigenit de Deu segons e ell matex ne fa testimoni dient yo e mon pare vin- a a aquell quim amara e farem en ell nostra habi- io. Alli hon habunden lagremes no si poden acos- males cogitacions car noy poden metre rayls. Les remes nos donen tostemps gran confiansa davant u. Sor en Jhesu-Crist molt amada oges la veu de esu-Crist espos teu dient levet amada mia vina per or de mi ja es passat livern les pluges son passa- e sen son anades les flors son apparagudes en la stra terra vengut es lo temps del poder la veu de tortra es oyda en la nostra terra. Aquesta veu es la dels apostols e dels qui preiquen en la Sglesia. tortra es aucell molt cast lo qual volria tostemps ar son niu e habitar en arbres alts e sobirans e nifiquen los apostols e los doctors altres qui poden la nostra habitacio es alt en los cels. La dita tortra gemech per cant e signifique los plors dels sants provoquen los homens a plors e a plant dient ho- ns quius plorats e gemegats. Adonchs honesta sor n eximpli de aquesta tortra e plora per amor de esu-Crist spos teu fins quel pusques veure regnar la cadira del seu regne. Mes te val plorar per amor Jhesu-Crist que per temor del infern. Diu lespos lles son les tues galtes axi com les de la tortra. Na-

tura es de la tortra que si una vegada pert per mort la sua compayia non cerca daqui avant altre. O sposa de Jhesu-Crist sies semblant a la tortra e plora nit e die per desitg de Jhesu-Crist spos teu qui sen es puyat al cel per tal que tu pusques veure la sua faç el seent a la dreta part del pare. Les tues galtes sien belles axi com de la tortre la qual sol esser molt vergonyosa. Sor molt honorable tu has galtes de tortra si per vergonya del teu spos Jhesu-Crist no fas res contra la sua volentat. Les galtes has de tortra si per amor e reverencia de Jhesu-Crist postposes les coses qui son a ell desplasents. Les galtes has de tortra si no has altre amador sino Jhesu-Crist. Adonchs sor molt cara lave continuament los teus peccats ab lagremes lava tots jorns les tues negligencies ab contricio e ab lagremes lava ab lagremes les trasgressions del teu orde aconseguex ab lagremes remissio de tos peccats ab lagremes e ab sospirs aconseguex los goys eternals plany les tues iniquitats plora los mals del teus vicis remembreten ab plors los mals que has fets regua la tua pensa ab la ona de plor provocs lo riu de lagremes lava ab lagremes los mals que has fets destrouex ab ruina de lagremes los mals que has comesos. Honesta verge fes que plors los teus peccats en aquest segle fes per manera que pusques dir a Deu tu Senyor meu has posades les mies lagremes en la tua presencia. Sor molt cara sino plors les tues iniquitats en aquesta vida mortal com diras a Deu les mies lagremes me son stades pa lo qual menge nit e dia. Amonestte donchs sposa de Jhesu-Crist que en

ı vida mortal plors tos peccats per so que me-
ɾesser aconsolada en la terra celestial axi com
: benaventurats son aquells qui ploren car ells
consolats.

Capitol XI. De tristicia.

Ihesu-Crist en lo seu Evangeli dichvos per cert
ıaltres plorarets e gemegarets e lo mon alegrar
altres vos entristarets mas la vostra tristor se
ira en goig. Salamo diu lo cor goyos alegra la
ıperit trist se aterra en la tristor de la anima
tge goyos fa la edad plasent e lespirit trist des-
los ossos. Fill meu not plangues nit clams en
s que has e en tota cosa quet sera donada no
ristıcia de mala paraula tota plaga es tristor de
legria de cor es vida del hom. Cor malvat do-
istor e lom savi li contrastara a aquella. Per
se cuyta a la mort. Tristor enclina lo cap del
r alegre fa bon fors e los ossos del hom trit se
ıen. Sant Ambros diu lom trist tostemps mali-
entristeex Lesperit Sant qui habita en ell. En-
so mostra Lapostol dient no vullats contristar
Spirit qui habita en vosaltres en lo qual sots
ts en lo die del bàbtisme. Adonchs sor molt
ɾechte que no entristeesques lo Sant Spirit qui
ɔn tu per tal que not derenclescha separa de tu
le e tota angoxa car cascuna de aquestes coses
ex lo Sant Spirit separa de tu tristor car ger-

mana es de desfianse e de congoxa. La tristor mundanal es la pus mala cosa que sia en lo mon e nou molt als servents de Crist. La tristor mundanal nafra trencha los servents de Deu. Lespirit Sant no sonte tristicia carnal. Adonchs sor molt cara vist tu mateixa de alegria e goig spiritual lo qual davant Deu obte e impetra gracia. Tot goig spiritual es per tostemps bo. Cogita en be e menyspresa la vana tristor. Si lo goig spiritual no fos bo no diria lo Propheta vosaltres justs alegratsvos en lo Senyor. — Poriesme tu dir *cara sor* (sic) o frare meu si la tristor es ten mala e nou axi als servidors de Crist perque donchs diu Salamo lo cor dels savis es alli hon ha tristicia e lo cor dels fols es alli hon ha alegria. — Sor molt amada asso que diu Salamo de la tristor dels savis e del goig dels fols nos deu entendre sino de la tristor spiritual e de la alegria mundanal. Lo cor donchs dels savis es alli hon ha tristor speritual e lo cor dels foylls es alli hon ha alegria carnal e mundanal. Aquells qui segons Deu han tristor son savis e aquells qui segons lo mon han goig son folls. E per so diu en Lavengeli haiats goig e alegratsvos car los vostres noms son scrits en los cels. E sant Pau diu siam quasi trists mas alegremnos en speransa. Item diu Lapostol en altre loch alegratsvos per tostemps en Deu. Altre veguada vos dich quens alegrets. Adonchs la tristicia spiritual es bona mas la tristor que proceex de la cobeyanse de les coses corporals es mala. De la tristor spiritual es dit benaventurats son aquells qui aci ploren car ells seran consolats de la tristicia mundanal. Diu Salamo la tristicia

na morts molts en la qual no ha algun profit. Item del goig spiritual es scrit alegrats lo cor de aquells qui cerquen Deu. Item del goig mundanal es scrit aylassos qui ara riets car temps vindra que vosaltres plorarets e gemegarets. Sor molt cara prechte que oges asso que diu lapostol sant Pau la tristicia que es segons Deu fa venir al hom salut de penitencia e la tristor de aquest mon porta mort. La oracio del hom qui e tostemps trist no ha virtut ni pot puyar a Deu. Com a tristor se mescla ab lo nostre spirit la oracio que em no es acceptable ni plasent a Deu car es flacha no pot puyar al cel. Perque sor molt amable lexa la risticia cessa esser trista foragita de tu la tristor not illes donar molt a tristor no perseveres en tristicia a dons lo teu cor a tristicia. La tristor es un dels VII eis principals e per so deu esser molt esquivada per ta los servents de Crist. E per so diu sant Isidre si bxius justament e bona nul temps seras trista. La ma vida tostemps es goyosa. Perque honesta sor fogita de tu tota tristor car axi com la arna menja la etidura e axi com lo verme rou lo fust axi la tristor u lo cor. Deveia donchs lo teu cor de tota tristor rnal e mundanal e lavors la tua oracio sera plasent Deu. Sor molt amada plora donchs en la recordacio ls teus peccats e alegret en la amor de Jhesu-Crist os teu plora en la memoria dels teus peecats que s fets e alegret en la sperança dels bens celestials ges dolor de les tues passades culpes e negligencies alegret de la prometença del regne celestial quet es a entristexte dels passats peccats teus e alegret del

goig de la eternal retribucio al qual te aport aquell
qual has apparalada habitacio en lo teu cors virgin
Amen.

Capitol XII. De la amor de Deu.

Jhesu-Crist diu en lo seu Evangeli aquell qui am
a mi e complira lo meu manament lo meu pare
amara e yo e ell vindrem a ell e farem en ell nost
habitacio. Sant Johan apostol diu amem Deu car
nos ha primerament amats. Aquell qui ama Deu pr
gua per los seus peccats e gardar sa de aquells. S
molt cara ama a Deu e invoquel a la tua salut
amor es vida e oy es mort. Deus no vol esser am
solament de paraula ans vol esser amat ab pur co
ab bones obres. No ama Deu aquell qui menyspr
sos manaments. No es en la terra la pensa de aqu
qui ama Deu ans es en lo cel car per tostemps de
ya les coses celestials. Mes devem amar Deu que p
ni mare la raho es aquesta per ço com ell a fet ab
propies mans nos e nostres pares. Axi ho diu lo P
mista ell nos ha fets he no pas nosaltres mateys. E
yors coses nos ha donades Jhesu-Crist que nostres
res e per ço lo devem mes amar. Folla cosa es am
altri mes que a Deu. Aquell qui mes ama la creat
quel Creador fa molt gran peccat e aquell qui la am
de la creatura posa davant a la amor del Creador
gran errada. Donchs sobre totes coses devem amar

eu. Prechte honesta verge que tu digues axi de Jhe-
- Crist ab amor singular lo meu amat ama a mi e
) am a ell lo qual fa sa pastura entre liris fins que
isse lo dia e les ombres sien en declinacio. Prechte
osa de Jhesu-Crist que digues manifestament lo meu
at sia acompayat a mi en lo vincle de caritat e de
nor e no sere coniuncta e acompayada a ell en amor
dileccio lo qual sta entre los liris ço es alegres e
alites entre les virtuts que son belles e odorificants e
tre los chos e compayes dels angels e de les vergens
is que passe lo dia e les ombres sien en declinacio
' es fins que sien passades les scuradats de la pre-
nt vida e apparega lo die ço es fins que vingue la
aredat de la eternal benaventuranse. Sor molt cara
pies que obre es de justicia amar Deu de tot son cor
unirse ab ell de tota la sua volontat per ço com ell
sobiran be. Amar lo sobiran be es sobirana bena-
nturansa. Aquell es bo qui ama Deu e aquell qui es
) es benaventurat. Tant com lom mes amara Deu
nt sera mes benaventurat. Amor es propia e princi-
l virtut dels sants. Molt amada sor per ço ho dich
e neguna amor de aquest mon not separ de la amor
) Jhesu-Crist. Sposa de Jhesu-Crist prechte quem di-
es alguna cosa de la amor del teu spos celestial. Un
set de mirra es lo meu amat a mi lo qual habitara
tre los meus pits ço es la memoria e amor de Jhe-
-Crist spos meu sera tostemps entre los meus pits
es en lo meu cor e sis vulla en les prosperitats sis
lla en les adversitats tostemps reduhire a la mia
emoria tots los bens quem ha donats e ham amada

e es mort per mi e essen pugat al cel e per ço que yo vingua a ell appellam dient vine del mon del Libano e seras coronada. La ma esquerra de Jhesu-Crist espos meu sta sots lo meu cap ço es lo do del Sant Spirit reposa en mi en aquesta present vida e lentenim ent de les santes Scriptures sia en la mia pensa per ço quel conegue el ame perfetament. La sua man dreta abraçara ço es me fara venir a la eternal benaventurança. Cara sor pregua los servents de Jhesu-Crist qui son ab tu e digueslus ornaume de flors e recumpliume de pomes car yo languesch per amor del spos meu Jhesu-Crist. O vosaltres santes germanes mies les quals ja amats Jhesu-Crist sobre totes coses e no posats res dauant la sua amor ornaume ab eximplis de bones obres e mostratsme com pore trobar Jhesu-Crist amat meu car per la sua amor son enmalaltida. Aquesta amor es dolça aquesta dolor es suau aquesta malaltia es santa aquesta amor es casta aquest aiustament es sens tota temeritat o follia aquest aiustament es virginal aquest abraçament es sens tota corrupcio. O vosaltres santes germanes mies ornatsme de flos ço es de aximplis de bona conversacio car tota languesch per amor del meu Jhesu-Crist. Honesta verge vertaderament enmalaltex e languex per amor de Jhesu-Crist spos teu si tot quant es en lo present mon menyspreses per la sua sola amor. Tu vertaderament jaus malalta en lo lit de contemplacio per amor de Jhesu-Crist si a ell ames sobre totes coses tu vertaderament per amor de Jhesu-Crist es malalta si mes ames les coses celestials que les terrenals tu vertaderament langueys

languint jaus en lo lit de dolça e amorosa suavetat piritual si en les santes obres es fort e en les obres rrenals es flacha. Sor molt amable en Jhesu-Crist si ı ames Jhesu-Crist de tot bon cor e no poses res dant la sua amor tu te alegraras ab Jhesu-Crist espos u en lo regne celestial. Si tu seguiras Jhesu-Crist ab ta la tua pensa el amaras ab tota la tua força creu se sens tot dubte tu talegraras ab ell en la celestial rra el seguiras ab les santes vergens en tot loch hon ll ira. Si ab tota la tua devocio te acompayaras ab hesu-Crist o a ell nit e dia suspiraras en aquest se- e creu sens tot dubte que ab ell te alegraras en lo alau celestial e cantaras entre aquels chors celestials uells dolços ymnes axi com es scrit tu qui vius e as entre les flos de liris circuit de valls de les san- s vergens espos bell e resplendent e glorios donant remis e loguers a les sposes en tot loch hon vas te guexen les vergens e corren detras tu cantans gloria laus ympnes dolços e molt plasents. Cara sor per tal dites les precedents coses que tu ams Jhesu-Crist bre totes coses e que no poses res davant la sua sor. Prechte sor molt amada que no sentes altre lçor en aquest mon sino la de Jhesu-Crist. No vu- s belesa sino la de Jhesu-Crist per amor de Jhesu- rist. Plora per amor de Jhesu-Crist te plany fins quel eresques veure regnant a la dreta part del seu pa- Amen.

Capitol XIII. De la amor del proysme.

Sor molt cara. Lo Senyor nostre Jhesu-Crist dix als seus dexebles en asso conexeran tots que sots dexebles meus. Sius amats los uns als altres tots los feels christians son dexebles de Jhesu-Christ. Cascu es dexeble de aquell la doctrina del qual seguex. Adonchs aquell que vol esser dexeble de Jhesu-Crist ab tot son studi am sos proysmes axi com si mateix. La amor del proysme no fa males obres la raho es aquesta car la amor es compliment de la ley. Sant Pau apostol diu amats en dileccio e amor axi com Jhesu-Crist ha amats vosaltres e ses liurat a mort per vosaltres. Sant Johan apostol diu aquell qui ama son frare habita en la lum e nos en ell escandal. Aquell qui avorrex son frare viu en tenebres e va en tenebres e no sab hon se va car les tenebres li han enfosquits los ulls. Si es algu qui digue yo am Deu e avorrira son proysme mentidor es e no ha veritat en ell. Aquest manament havem de Deu que aquell qui ama Deu am son proisme lo qual veu com pora amar Deu lo qual no veu. E Salamo diu tostemps ama aquell qui es amich e lo proisme el amich es provat en la necesitat. Sant Augusti diu tu sobres lom ab humanal *a* (e ?) temporal benaventurança e vençes e sobres lo diable ab la amor del proysme. Perque sor mia molt amada sapies que entre los servents de Jhesu-Crist no deu haver amor car

nal sino spiritual. No es davant Deu pus bella ni pus plasent cosa que la virtut de amor. No ha cosa al mon que tant desitg lo diable com es apagar la inflamacio de amor e de caritat. La santa amor no ha escandel. Tot hom qui sia feel e leyal te per frare remembrant que bon mestre nos ha formats. La vera amor no ha amargor de escandel. Sor molt amada en la amor del proisme conexeras en quina forma poras venir a la amor de Deu. Axi com la amor eleva la pensa axi la malicia la acabuça. No pots amar Deu sens lo proysme nil proysme sens Deu. Tu serves vera caritat si ames lamich en Deu e ames lanemich per amor de Deu. Tant com seras largua e ençesa en la amor del proysme tant seras alta en la conoxensa de Deu. Si tu ames ton proysme en veritat lo teu cor sera en repos e tranquillitat. Aquell qui ha en oy son proysme es circuit e enrevironat de tenebres. Amant lo proysme purgues lul de la pensa a veure Deu. Empero molt reverent sor amonestte que no ams hom al mon carnalment. Diu sant Ysidre molt es apregonat en vici aquell qui ama lom mortal carnalment mes que no deu. No podem abitar ab Deu si no volem esser en aquest segle dun cor e de una volontat. Lamich es provat en la necessitat. Si volem servar los manaments de Deu devem amar nostres proismes axi com nosaltres mateys. Aquell qui sens dissimulacio o ficcio ama son proysme tost placca o ablanex Deu lo pare. Aquell qui ama lo proysme no pot fer homey ni adulteri ni furt ni perjuri ni fals testimoni ni rapina ni porta enveya ni es litigos ni barallos. Adonchs honesta verge dichte

que tots temps devem pensar en la amor de Deu e del proysme e aquella metre en obra en la qual penja tota la ley els prophetes. Si lo nostre proisme soste alguna tribulacio o malaltia o altre dampnatge o es en preso si havem dolor del seu mal lavors som dins lo cors de la Sgleya e si non passam dolor ja som separats del cors de la Sgleya. La caritat que cuyl o aiusta e munifica tots los membres de la Sgleya si veu quens alegram de la ruina o destruccio del proysme tentost nos separa dels cors de la Esgleya. Tant sent lo dolor lo menbre quant es aiustat e unit ab lo cors e si lo menbre es tallat e separat del cors no pora sentir la dolor del cors. Aytal es tot christia qui nos dol del dampnatge e tribulacio congoxosa e necessitat del proysme ans sen alegra car ja es separat e tallat del cors de la Sglesia. Nosaltres verge honesta si volem conservar la vera e perfeta caritat studiem nos de amar tots los homens feels axi com nosaltres mateys e axi com Jhesu-Crist es cap nostre nosaltres merecham esser fets menbres seus en guisa que com Jhesu-Crist apparexera qui es gloria nostre nosaltres pucham esser ab ell en gloria per concordia de caritat e per amor de Deu e del proysme. Lavors es lamich vertaderament amat si no es amat per si sino per sola amor de Deu. Diu sant Isidre aquell qui son amich ama destempladament mes lama per amor de si que per amor de Deu e allavores es hom contrarios a la bonesa e a la justicia de Deu com lexa e menyspresa lamich qui es posat en adversitat. La vera amistat nos desunix nis separa per tribulacio nis oblida per lon-

ı de temps mas hon se vulla ques gir es regir lo
s ella roman ferma e segura. Pochs son los amichs
ins a la fi amen caritativament. Aquella es vera
tat la qual no demana res que sia del amich sino
benvolença e ama graciosament aquell per qui es
. Adonchs sor amable en Jhesu-Crist amonestte
amis tos amichs en Deu ço es en tot be. Ama tos
nichs per Deu com axi es scrit ques faça dient
s vostres enemichs e fets be e aquells quius han
y. En altre loch diu si ton enemich ha fam dona-
menja si ha set donali a beura. En altre loch se
que la amor es germana de caritat james no fo ca-
sens amor ni amor sens caritat. Honesta verge
es que la amor es a nos necessaria en la qual les
its habiten segurament e de la qual nexen molts
. Amor ha dues ales la dreta ala es amor de Deu
nistre es amor del proysme. No es algu qui ab
sola ala pusca volar al cel. La raho es aquesta car
la amor de Deu no pot aconseguir la eternal be-
nturança. Verge savia pren ab tu aquestes dues
per ço que francament puxes volar faent bones
s en guisa que vingues a la terra del regne celes-
Amen.

Capitol XIIII. De compassio.

lolt cara sor oges aço que diu Jhesu-Crist nostre
yor tot quant be volets queus facen los homens

vosaltres fets a ells car aço es la ley e doctrina dels prophetes. Sant Pau diu alegremnos ab los quis alegren e plorem ab los qui ploren. En altre loch diu resebets los malats e haiats paciencia a tots. Salamo diu aquell fa gran peccat qui menyspresa son proysme. Serva fe al teu proisme com vinra a pobresa per so quet alegres en los seus bens en lo temps de la tribulacio serva fe e amor a ton proysme per so que hages part en la sua eretat. Aquell qui cava lo clot o la cova a son proisme caura en aquella e aquell qui aparella e obre la cija hon cayga son proysme perira en aquella. Per tal diu lo Psalmista ha uberta la cija e hala cavada e es caygut en la cova que havia feta. No ama perfetament lo proisme aquell qui no li aiuda en la necessitat. Tant com socorrem a nostres proismes per compassio tant nos acostam mes al nostre Creador. En tal forma devem haver cura e ansia de nos mateys que no posem a negligencia la cura de nostre proysme. Adonchs sor molt amada aço que no volries que a tu esdevingues no desitgs que esdevingue a ton proysme. Hages dolor de les miseries dels altres plora en les malalties dels altres sies trista en les malalties dels altres com enmaleltiras sta ferma e forts plora los mals dels altres axi com los teus propis planyte ab los quis playen gemegua ab los qui gemeguen sangloteya ab los qui sanglotexen plora ab los qui ploren sies aytal als altres quels desiges que sien a tu no façes a altri aço que tu no volries sostenir no faces mal a altri e aço per tal que no sostengues semblants mals axi sies piadosa en los mals daltri com en los teus

is per ço que no stimes tu en una guisa e los al-
en altre. Si ton enemich cau no ten alegres. En
struccio de ton enemich not exalçes. Not alegres
persequcio de ton enemich per ço que no vingua
lant mal o altri sobre tu. Not exalçes per lo de-
ent de ton enemich com per ventura Deus con-
ria la sua ira sobre tu. Aquell quis alegra sobre
cahiment e destruccio de son enemich tost veura
il que li sobrevindra. Hages donchs compassio
mal al miserable. Porta dolor de compasio al po-
Hages amor e misericordia al aterrat. Si ton ene-
ha fam donali menjar si es assedegat donali a
. No menyspreus los pobres no viltengues los
rosos no esquernesques nit ries dels pubils ne-
s partesca de tu trist nos partescha negu confus
visita los malalts consola los flachs e pauruchs
o que meresques esser aconsolada per nostre
r Deu en la eternal benaventurança Amen.

Capitol XV. De misericordia.

r molt cara nostre Senyor diu en lo seu Evange-
neyts son los misericordiosos car ells aconsegui-
misericordia. Siats misericordiosos axi com lo vos-
are celestial es misericordios. San Pau diu siats
ns als altres benignes e misericordiosos e vestits-
es entramenes de misericordia axi com a elets de
e homens sants. La pietat a totes coses es profi-

tosa. Salamo diu que mes plau a Deu fer misericordia e juhi que no fa fer sacrificis. La misericordia dona loch a cascu segons los merits de les sues obres. Tota misericordia deu esser enves si e son proisme. La misericordia pren nom de haver compasio de la miseria daltri. Aquell qui no sera misericordios a son proisme no pora obtenir la misericordia de Deu. Prechte sor mia molt amada que tostemps te vagen davant misericordia e veritat. Null temps desempars misericordia. Gran be faras a la tua anima si es misericordiosa. Aquell qui ha misericordia de son proisme aconseguira la misericordia de Deu. Sor molt amada aço que tu posseex estoiaho pera fer misericordia. Com faras misericordia fesla sens murmuracio. Aytal com sera la tua intencio tal sera la tua obre. No ha misericordia alli hon no ha benvolença. Lo be que fas fel per esgart de misericordia no pas per vanagloria. No faces res per tal quen sies loada sino solament per la eternal remuneracio. No faces res per haver temporal honor sino solament per lo eternal loguer. No faces res per raho de haver fama sino solament per aconseguir la vida eternal a la qual te vulla aportar Deus qui es tot poderos Amen.

Capitol XVI. Dels eximplis quens han lexats los sants.

Molt aprofiten los eximplis dels sants a esmenar e corregir la vida dels homens. Sor molt cara las repa-

ions e los decahiments dels sants se scriuen per ço
nosaltres miserables peccadors nons desesperem
la gran multitut dels nostres peccats ans reebam
rançe de fer penitencia e de exirnos del peccat en
forma que nos desesper hom apres que haura pec-
de la bonesa de Deu com veu e mira la reparacio
sants feta apres lo lur decahiment qui es stada
e molt sobergua e per ço ha posat nostre Senyor
les virtuts dels sants a nostre eximpli en guisa
seguint lurs petiades puscam venir al regne dels
e si nols volem seguir en fer bones obres que no
im escusacio alguna si som posats en les penes
fern. Los homens sants mentre que foren en aquest
le no cessaren correr per lo cami de bones obres
nt per deiunis per almoynes ab castedad ab conti-
cia ab perseverança ab pasciencia ab suauetat ab
cions ab persequcions ab benivolença ab fam ab
ab nuditat e molts trebals sostingueren per amor
Jhesu-Crist. Les persones santes menyspresaren lo
n present per ço que aconseguisen lo eternal regne
reeberen assi prometences ni riqueses miserables
aquest mon les quals coses porten a hom al infern
ots aquells qui mal ne usen ans lexant de tota lur
encio lo present mon levaren los ulls a Jherusalem
estial. Les persones santes han squiyats peccats en
raula en fet en cogitacio en vista en oyda en movi-
nts en uylls en mans en peus en ira en baralle en
or en discencio en vanagloria e superbia en elacio
cobejanse en gola en peresa en fornicacio e con-
varen purament lurs animes e lurs cossos. En dues

guises han deiunat los dits sants ço es ques son abstenguts de vicis e de viandes. Bona es la abstinencia dels menyars mas molt milor es la abstinencia dels vicis e dels peccats. E que profita deiunar en les entramenes e daltra part ab caçament dulls luxuriar e abstenirse de menjars e cremar de peccats. Perque la santa Esgleya diu dels dits sants les mies mans han destillada mirra. E que entenem per la mirra sino la mortificacio que feren de la lur carn e dels vicis. Los sants homens son mans de la Esgleya ço es lurs bones obres dels quals diu la Esgleya que aytals han fetes obres de justicia. Lavors les mans de la Esgleya distillen mirra de bones obres com mostren a nos eximplis de ben viure ens preyquen que mortifiquem los vicis de nostre carn. E per ço un dels dits sants dix si vosaltres vivits segons la carn morrets. Item en altre loch diu mortificats los membres del vostre cors qui son sobre la terra. Item diu la Esgleya los meus dits han mortificada mirra molt apreciada e ellavors es la mirra molt aprovada com la carn es perfetament mortificada e los vicis els peccats son apagats en lom. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada si nos desiyam haber la compayia dels sants necessaria cosa es que seguiscam lurs eximplis. Si nos peccam no havem escusacio del peccat e es aquesta la raho car la ley nos amonesta continuament que viscam be e los eximplis dels sants pares nos conviden incessantment a fer bones obres. E si en temps passat havem seguits los eximplis dels mals homens perque arc no seguirem los eximplis dels sants pares e si som aparellats a res-

semblar los mals en mal perque som peresosos a ressemblar los bons en be. Adonchs sor molt amada preguem Deu que aquelles virtuts santes les quals ha aparellades als seus sants per la corona no sien a nos pena e dampnacio sino salut e perfeccio. Nos creem sens tot dupte que si volem seguir de fet los eximplis dels sants pares que apres de la present vida regnarem ab ells en lo cel e tant com nos legim mes los eximplis dels sants pares tant som fets mes culpables sino volem seguir e ressemblar lur vida. Adonchs verge honesta gran raho es que preguem Deu tot poderos quens do las virtuts que dona als sants pares ço es la humilitat de Jhesu-Christ la devocio de sant Pere la caritat de sant Johan la obediencia de Abram la paciencia de Isach la fortalesa de Jacob la castedad de Josep la mansea de Moyses la fermetat de Josue la benignitat de Samuel la misericordia de Daviu la abstinencia de Daniel ab tots los altres fets dels sants pares en guisa que apres de aquesta vida mortal puscam venir a la lur compayia. Verge esposa de Jhesu-Crist considera ja ab quina abstinencia ab quina intencio e ab quina compunccio los sants homens han plagut a Deu. Sapies que en persona de Jhesu-Crist diu la santa Esgleya en lo libre dels Cantichs o filla del princep e com es bell lo teu anar en lo calçar dels teus peus. Jhesu-Crist es princep de totes les creatures per lo poder de la sua divinitat. E per ço la santa Esgleya es dita filla del princep car per la preycacio de Jhesu-Crist es regenerada en novella vida. E que son los calçars de la Esgleya sino los eximplis dels sants pares

ab los quals es calçada e guarnida en la carrera e vida del mon present per tal que vaia calçada per mig de totes les tribulacions. Sor en Jhesu-Crist molt amada sapies que nos calçigam spiritualment ab los peus lavors com prenem dels sants pares eximplis de bem viure per ço que nos prenent eximpli de lur vida calciguem e vensam les temptacions del mon present. Item en lo dit libre dels Cantichs lespos de la Sglesia Jhesu-Crist parla a la sua esposa dient yo son devallat en lort per ço que vees les pomes de les vals e miras e ya les vinyes si eren florides e si les malgranes havien fructificat. Lavors florexen les vinyes com en les esgleyes son engenrats los fills novellament en la fe es apparellen a santa conversacio axi com a formetat de bones obres. Les malgranes fructifiquen lavors com les persones santes edifiquen lur proismes per eximplis de bones obres els renovellen en novella e santa conversacio ab lur preycacio e demostracio de bona vida perque la mia sor molt amada en Jhesu-Crist prechte que a totes gents dons bon eximpli de tu matexa en tota la tua vida. Verge molt amada gran desig he que la tua vida resplandesca devant les serventes de Deu les quals son ab tu en lo monestir car segons que diu sant Gregori aquells qui lur bona vida amaguen als altres dins si mateys flamegen mas no son eximpli als altres e aquells qui per eximpli de virtuts e per vida de santedat e per paraula de preycacio demostren als altres la lum son lanties ardents car mostren als altres la carrera de salut. E per ço diu Jhesu-Crist en lo seu Evangeli la vostra lum resplandes-

cha davant los homens per ço que vegen les vostres obres bones e donen gloria al vostre pare qui es en los cels car a Deu solament es deguda gloria. Verge sposa de Jhesu-Crist prechte que la tua bona obre sia publica en tal guisa que la tua intencio romangua amaguada ço es que no vulles vanagloria. Adonchs la mia molt amada sor en Jhesu-Crist prechte axi com ja demunt te amonestada que en tots tos fets en totes tes obres en tota la tua conversacio vulles ressemblar les persones santes seguex los justs e posa davant los teus ulls los eximplis dels sants. Considera los eximplis dels justs. Los eximplis dels sants te sien spill. Los eximplis dels pares sants sien a tu regla de doctrina. Atten e mira les virtuts dels sants per fer bones obres. Mira les doctrines dels sants a ben viure. No scandalizes la tua vida per infamia daltri. Not entristeesques per mala oppinio de ton proisme. Apren de inflamarte. Com ous ben de ton proisme hages bon testimoni. Conserva la tua bona fama. La tua bona fama no sia enfosquida per oprobis e escarns de negu ans la mantenga lo teu espos Jhesu-Crist sancerament e entegra Amen.

Capitol XVII. De contencio.

Sant Pau diu com entre vosaltres hage guerra e discencio e nous done viyares que tota vostra vida sia mundanal e carnal. Salamo diu tostemps ha guerra

entre los superbiosos. Lom malvat tostemps demana e cerca mal e langel mal sera trames contra ell. Aquell cau qui va per lochs perillosos. Les persones benignes tostemps esquiven baralla. Per fort pochs homens son amats aquells qui tots dies o soven se barallen e per ço pau e concordia son fort necessaries a tots los homens. Cara sor oyes que diu sant Augusti o e com serem davant Deu fort poch represos si ab tanta diligencia esmenam nostres vicis ab quanta reprenem los peccats dels altres e si be consideram nostra vida moltes coses podem rependre en nos mateys. E vull que sapies de cert que no es pus leia cosa entre les persones religioses que es bregua e contencio los quals religiosos deuen resplendir en lo mon per concordia e amor axi com les esteles resplendexen en lo cel. Les contencions e baralles solen venir e exir de enveia e detraccio o de mal parlar. Mas si dins la claustra ha baralles e contencions hon es aquella taciturnitat o callament que mana la regla hon es la santedat de la religio hon es lo scilenci del orde hon es la religio del monestir hon es lo ligam de la caritat hon es la unitat de pau hon es la concordia de germandat hon es la amor de tanta compayia. Aylas que perduda es la taciturnitat o callament de la regla tolta es la santedad de religio defallit es lo scilenci del orde a no res es vinguda la religio del monestir anullada es la caritat de la germandat. Veges e mira cara sor si aquells qui deurien viure en pau comencen de contendre barallant e desonrantse hon es la vida reposada hon es la vida pacifica hon es la vida abstinent

ı es la vida contemplativa hon es la vida angelical.
tes no pot esser pau entegra alli hon abita lengua
ahent e mordent e alli hon regnen baralles e con-
ions no pot esser perfeta religio. Veges donchs
molt amada e guarda que per baralles e conten-
ıs no perdes tots tos trebals guardet que no perdes
tos dies en detraccions e baralles atten diligent-
ıt que per baralles e contencions no perdes les ce-
ials prometenças fes tota ta punya que per folles
ıules no perdes los goigs eternals. Donchs refrena
ıa lengua e seras vera religiosa car si no la refre-
no habitara dins tu vera religio. E si per ventura
ı creus de aço quet dich oges almenys lapostol
t Jaume qui diu si es algu quis pens esser religios
ı refrena la sua lengua ell engana lo seu cor ell
ıtze e enlegex ab la sua lengua. La religio de aquest
ıl es fort vana. La lengua es fort petita part del
ı del hom mas si no es refrenada tot lo cors cor-
ıp e enlegex car axi com un petit de levat corrump
la pasta e axi com una petita purna de foch en-
ıa e met foch en una gran cilva o bosch per sem-
ıt forma la lengua desfrenada scandalitza grans e
hs senyors e regidors eguals e menos petits e grans
ıns e vells els provoca a ira. La lengua que es no-
la a contencions es plena de veri la qual si no es
iguada e corregida tots sos compayons portara a
ıdel. Adonchs sor molt amada bona cosa es que
ens la lenga de mal parlar e fes en guisa quels teus
s no parlen engan. Considera don es venguda a que
enguda. Es axida del mon e este reculida en les

hosts de Deu ço es al monestir. Les riqueses del mon has postposades e gitades detras tu e es venguda per aconseguir les riqueses celestials. Tu has elegida pobresa la qual has presa voluntariament perque deus gitar a oblit totes quantes coses has derenclides per amor de Jhesu-Crist. Guardet donchs que not vulles posar davant les altres tant com seras meyor tant te conve mes humiliarte en totes coses. Lexa los aiustaments de baralla e de detraccio fuig a murmuracions e a esser portadora de noves per sembrar mal no oges lo sembrador de divisions no dons orella als murmuradors separa les tues orelles dels mals parles axi com si eren serps verinoses car aquells qui parlen mal de lur proisme escampen vari mortal en les orelles daquells quils oen. Aquell qui es detractor e parle mal de son proisme pecca. Axi mateix se pecca aquell quil ou volenterosament. No solament pecca aquell qui diu mal daltri ans encara erra e pecca aquell qui volenterosament hou lo detractor o mal desidor. Verge honesta prechte que oges la paraula que diu lo Psalmista yo no he segut en lo consell de vanitat e no intrare ab aquells qui fan vanitats e iniquitats. Adonchs tu no seugues en lo consell de vanitat e not mescles ab aquells qui dien mal de negu. No vulles per res contendre ab negu not studius de dir mal de persona d el mon. Contencio parex baralles contencio apagua la pau del cor contencio engendra bregues contencio e ngendra divisions contencio inflama la cara ab oy e rencor contencio romp concordia contencio torba lull de la pensa axi com diu Daviu lo meu

torbat per furor. Adonchs sor molt amada en
Crist prechte que not contengues per res del
nt contengues per menyar ni per beure ni per
ni per calçar ans sens tota murmuracio pren de
ts de aquells qui regexen lo monestir aço quet
n reeb sens murmuracio tot ço quet sera admi-
per tos presidents o regidores si la tua sor o
ha resebuda pus bella vestidura que tu non ha-
a si la tua regidora te dona vil vestidura e a
sor ne dona altre preciosa tu non murmus si les
rs han vestidures precioses e tu les reebs vils
spresades no vulles per aço contendre en cosa
al mon temporal no vulles elegir les millors
n les coses que son transitories james no de-
n millor en les coses mundanals menyspresa les
n millors car be saps que no es venguda en
mon a riqueses sino a pobresa no es venguda
est monestir per aconseguir riqueses temporals
r haver virtuts spirituals no es venguda a la
a per resplendir ab vestidures precioses sino
que servesques a Deu ab gran simplicitat no es
a al orde per ço que davant los homens appa-
gloriosa ab vestidures precioses ans es vengu-
complaura a Deu ab virtut de humilitat no es
a a la santa congreguacio e compayia per cum-
tua voluntat sino per obeir a la volontat daltri
menysprear per amor de Deu totes coses terre-
n altra guisa mes te valguera romandre en la
l teu pare que venir en lo monestir e aqui cer-
cioses vestidures mes te valguera haver solas

ab los teus en la casa del teu pare que moure scandel entre les serventes de Deu per coses terrenals e transitories mes te haguera valgut habitar en la tua terra que contendre murmurar e baralarte ab les serventes de Crist per les coses temporals e mundanals. Adonchs sor molt cara axi com demunt te ja dit no sia cosa en lo mon en la qual daqui avant te studies sino solament en complaure a Deu spos teu Amen.

Capitol XVIII. De disciplina.

Lo savi Salamo diu oges fill meu la disciplina o correccio del teu pare e no leyx la ley de la tua mare per ço que sia multiplicada gracia sobre lo teu cap e sia posat un bell sarçal en lo teu coll. Te la disciplina e no la leyx e conservala car aquella es la tua mare. Pren la disciplina e no la foragits de tu. Aquell es foll qui avorrex los castichs. Molt erra aquell qui derenclex les reprensions. Aquell pecca qui menyspresa la disciplina o correccio. Aquell troba vida qui conserva la correccio e aquell qui no vol la disciplina o correccio troba la mort. Pobresa o miseria viuran sobre aquell qui lexa la disciplina. Aquell qui creu al quil castigua trobara gloria e honor. Lom foll avorreix la disciplina o correccio de son pare e aquell qui rete les reprensions e les observa sara savi. Mes aprofita al hom savi lo castich de la lengua que no fan al hom foll çent plagues e açots. Lom savi e adoctrinat no

nt cascu-
en lo libre
guarden la
nsen lo meu
os prelats qui
ya los quals tro-
preicacions amo-
la amor de cari-
ans encara li tolen
ectacio e bens tem-
estial neta e pura des-
chs sor en Jhesu-Crist
a qne amem nostres pre-
am dells volenterosament
nostre salut segons lo con-
qui diu prenets la disciplina
hire e que no perescats de la
sino volem perir de la carrera
nos reebre disciplina e si aquell
ciplina perira de la carrera iusta
qui reeb la disciplina sera confor-
sta. Adonchs sor molt amada yot amo-
rosament vulles reebre disciplina per
esliurada de la ira de Deu e sies ferma-
da en la carrera iusta. Fes moltes gracies
quit castigara e a aquell quit rependra fe gra-
not trichs si la abadessa o prioressa te repre-
la tua salut nou reebes ab tristicia com la
a o la prioressa te mostraran la carrera de sa-
lur doctrina ab moltes gracies com algu te

Adonchs en les colones no si posen los leons sens los bous nils bous sens los leons car los prelats de la santa Esgleya deuen corregir lurs sotsmesos a vegades ab dolçor a vegades ab asprea a vegades ab paraules a vegades ab açots car aquell qui nos corregex ab paraules necessari es que sia corregit e repres asprament. Ab gran dolor deuen esser arrencades les nafres com nos poden guarir leugerament e blana. Aquell qui com es amonestat del peccat secretament e nos vol corregir publicament deu esser repres en guisa que la nafra la qual nos guareix amagadament manifestament deu esser esmenada. Manifestament deuen esser represos aquells qui manifestament nouen per ço que com ells son guarits ab publica reprensio corregits sien aquells qui per lur eximpli havien peccat per manera que com un es corregit los altres sien smenats. Mes val que un hom sia condempnat per salvarne molts que si per absolucio de un ne perien molts. Sant Gregori diu alguns son qui oen paraules de correccio e menyspresen de venir a stament de penitencia. Cascu deu hoir del regne de Deu aço que ama e de infern aço que tem per manera que si no ve al regne de Deu per amor almenys quey vingue per temor. Diu sant Ysidre les persones bones e iustes reeben benignament lo castich com son represos de lurs culpes. Sor molt cara sapies que la disciplina esmena e corregex tots los defaliments perque no deu esser menyspresada e per ço devem hoir nostres prelats reverentment e rebre lurs paraules benignament car ab lurs castichs e reprensions nos tolen les propries voluntats

cobeianses mundanals hon de aço parlant cascu-
anima en presencia dels prelats diu en lo libre
Cantichs a mi trobaren les gaytes qui guarden la
ferirenme nafrarenme e portarensen lo meu
ell. Guardians de la ciutat son los prelats qui
en lestament de santa mare Sgleya los quals tro-
a anima feel e firenla ab lurs preicacions amo-
ments e menaçes e nafrenla ab la amor de cari-
Jhesu-Crist e nols basta aço ans encara li tolen
intell ço es tota terrenal delectacio e bens tem-
s e trametenla al regne celestial neta e pura des-
a de tots peccats. Adonchs sor en Jhesu-Crist
amada molt es bona cosa qne amem nostres pre-
xi com a parés e reebam dells volenterosament
plina e correccio de nostre salut segons lo con-
e Daviu propheta qui diu prenets la disciplina
o que Deus nous ahire e que no perescats de la
ra iusta. Adonchs sino volem perir de la carrera
necessari es a nos reebre disciplina e si aquell
o reeb la disciplina perira de la carrera iusta
dubte aquell qui reeb la disciplina sera confor-
en la via iusta. Adonchs sor molt amada yot amo-
que volenterosament vulles reebre disciplina per
ue sies desliurada de la ira de Deu e sies ferma-
asegurada en la carrera iusta. Fes moltes gracies
iell quit castigara e a aquell quit rependra fe gra-
e not trichs si la abadessa o prioressa te repre-
per la tua salut nou reebes ab tristicia com la
essa o la prioressa te mostraran la carrera de sa-
eeb lur doctrina ab moltes gracies com algu te

mostrara la causa de la tua salut no li sies rebelle ama aquella quit castigara de tes negligencies ama axi com a pare o mare tots aquells quit rependran de tes transgressions e defalliments no faces ni digues injuries als quit castiguen no digues injuria als quit reprenen no retes mal per be no vulles rebotegar als quit donen bon consell no respones mal als quit dien bones paraules car aquell qui ama disciplina ama saviesa. Adonchs si tu ames disciplina seras savia. Savia seras si sostens les reprensions a saviesa savia seras si portes los castichs humilment. Honesta verge per tal som en esta vida corregits per Deu e per los nostres prelats que no siam dampnats ensemps ab aquest mon. Molt mes nos val esser corregits en la present vida per nostres prelats de nostres negligencies que no esser dampnats en la vida esdevenidora. Mes nos val esser castigats en aquest segle per nostres prelats de nostres culpes e transgressions o trencament de manaments que no esser punits en lo segle esdevenidor. Amable sor en Jhesu-Crist mes te val esser açotada per mans de la abadessa en aquesta vida que no esser tormentada en lo pregon infern. Mes te val rebre e sostenir en aquest mon açots de ma de la abadessa que sostenir en laltre penas infernals. Mes te val temporalment esser batuda ab vergues per ma de la abadessa que esser cremada als fochs infernals dels quals te vulla gardar aquell quit ha remuda ab la sua preciosa sanch Amen.

Capitol XIX. De virtut de obediencia.

olt cara sor oges les paraules de sant Pere apos-
lient no es potestat al mon que no proceescha de
re Senyor Deu e les coses que son ordenades per
re Senyor Deu son ordenades. Perque apar clara-
t que aquell qui contrasta a la potestat contrasta a
dinacio divinal. Donchs no devem menyspresar les
stats o sien del mon o sien de la Esgleya car totes
ordonades per nostre Senyor Deu. Perque apar que
nos contrestam a nostres prelats per inobediencia
rs fem a Deu injuria o com per superbia e per ino-
encia som rebelles a nostres prelats lavos fem
ra los manaments de Deu. Com al nostres prelats
contumaçes e inobedients menyspresam nostre
or Deu qui dix qui a vosaltres hou a mi hou ço
ui a vosaltres es obedient a mi es obedient e qui
saltres menyspresa a mi menyspresa. Adonchs sor
Jhesu-Crist molt amada manifesta cosa es que
ll qui honra son prelat honra Deu e qui al seu
at es obedient a Deus obeex. Aquesta virtud de
liencia loa Samuel propheta dient mayor cosa es
liencia que sacrifici e mes val obeir que oferir lo
del molto car quax peccat de miia ydoletria es
restar al prelat e quasi zel e afeccio de ydolatrar
o voler creure ni obeir a son mayor. Maria ger-
a de Aaron murmura per superbia e per inobe-
cia contra Moyses germa seu e tentost fou ferida

de lebrosia. Aquesta Maria la qual murmura contra Moyses prelat o germa seu al qual fou rebelle e inobedient significa la anima de cascuná persona la qual murmura contra son prelat al qual no vol obeir ni vol reebre los manaments de la sua salut. E per ço com no vol per obediencia reebre los manaments de son prelat es ferida ab lebrosia de peccats. Samblant legim de Dathan e Abiron qui ab gran superbia e inobediencia se levaren contra Moyses e Aron tentost hagueren pena car axi com diu lo Psalmista obris la terra e begues Dathan e caygue sobre tota la congregacio e compayia de Abiron. Item diu lo Psalmista lo foch se ences en la lur sinagoga e la flama crema los peccados. Per semblant forma com Ozies rey mogut de superbia e per inobediencia e rebellio hagues pres lo encenser e volgues sacrificar contra la ley divinal tentost fou ferit de lebrosia e maculat en lo front. Saul rey perde lo regne e caygue en mans de sos enemichs per ço com fou desobedient. Jonas propheta fugi per inobediencia e beguelse un pex el acubuça en la pregonesa de la mar. Adonchs molt devem guardar de levarnos contra nostres prelats per inobediencia per ço que Deu en persona de aquells qui tenen son nons visit asprament e dura. Sapies amable sor que Deus ha posats los prelats en la santa Esgleya per nostra salut per ço quens proveesquen e que reten comte a Deu per nosaltres ès garden de fer mal. E per ço diu lapostol sant Pau obeyts a vostres prelats e siatslus sotsmesos axi com aquells qui han retre raho de les nostres animes. Los prelats han a guardar e regir la ca-

le Jhesu-Crist molt esvelladament e ab gran an-
ls quals se litg en lo libre dels Cantichs que se-
homens forts e vigorosos circuexen lo lit de Sa-
eniints coltels en les mans com homens adoctri-
a fet darmes portants espases sinyides en lo cos-
ço per los temos de la nit que es perillosa. Lo
lamo es Jhesu-Crist lo qual es tot pascifich car
ermada pau entre Deu e los homens. Lo lit de Sa-
s la congreguacio o aiustament dels feels chris-
n la qual Deus habita e reposa. Lo dit lit de Sa-
ircuexen sexanta homens forts. Aquests son los
s de la santa Esgleya los quals defenen castigant
ent corregint e amonestant circuexen la Esgle-
Deu anant contra los vicis e contra los enemichs
s e invisibles los quals sexanta son dits forts
s prelats de santa mare Esgleya deuen esser per-
forts en la observacio dels manaments divinals.
quests tenen coltels ço es la paraula de Deu car
preicacio deuen rependre los vicis e peccats de
ble. Son molt abtes forts en batalles car neces-
s es que sien instruits en les batalles spirituals.
porta la espase sinyida sobre lo costat. Los pre-
s la santa Esgleya tenen spases sobre lo costat
es car primerament deuen tallar e separar los
le si mateys e apres los del poble quils es co-
. E totes aquestes coses fan per les temors de la
es per los amagats agayts dels malignes sperits
la nit de aquest mon agayten regeu los prelats
sa que com los hauran enganats pusquen macu-
ollar lo lit de Salamo ço es la congregacio dels

servents de Deu. Sor molt cara per ço te dites aquestes coses que tu conegues com devotament e com humilment devem obeyr als prelats de la santa Esgleya. Obediencia es aquella sola virtut que les altres virtuts empelta en la pensa e les conserva en aquella de la qual diu Salamo mes val obediencia que sacrificis de animals car en lo sacrifici de la bistia es oferta e matada la carn daltri e per la obediencia la nostra propria volontat es oferta e ligada. Lo obedient envides parle de ces victories car com obeex humilment a la veu daltri sobra e venç si matex dins lo seu cor. Adam caygue dins linfern per ço com fou desobedient e Jhesu-Crist sen puya als cels per ço com fins a la mort fou obedient a Deu lo pare. Axi com per la inobediencia de Adam som fets molt peccados axi per la obediencia de Jhesu-Crist som fets molt justs e axi com per lo peccat de Adam tots los homens foren condempnats a mort axi per la justicia de Jhesu-Crist aconseguexen justificacio de vida e axi com la desobediencia del primer pare nostre ha engenrada la mort axi la obediencia de Jhesu-Crist ha engenrada la vida. Adonchs sor molt amada en Jhesu-Crist sapies que si per amor de Jhesu-Crist seras obedient a tos prelats regnaras ab Jhesu-Crist en los cels. Null temps digues aspra ni dura paraula contra la abadessa mare tua null temps vulles rebellar a tos prelats null temps contrastes a tos presidents o regidors. Honra aquells qui han mayor sciencia e son de millor vida. Honra a cascu segons lo merit de la sua santedat. Al qui es maior grau de dignitat fes maior honor. Not eguals

uell qui es maior en grau que tu. Als pus entichs
u fes reverencia e obediencia e complex humil-
lurs manaments. Dona loch a la auctoritat dels
s. Servex als maiors de tu matexa. Sies obedient
en los manaments laguts e honests. Empero spo-
Jhesu-Crist en tal forma sies obedient al hom
o ofenes la voluntat de Deu. Null temps sies obe-
en males obres. No obeesques a aquell quit ma-
r coses de peccat. Com te manaran que faces
oy consentes. No vulles obeir a potestat del mon
a que sia mala posat encara que to manassen
ena de obediencia hoc e que ten deguessen tur-
r. Com mes val sostenir mort que complir los
e inichs manaments. Mes val esser degollada
a de hom que no esser comdempnada en lo ju-
rnal. No es sens culpa aquell qui ha observada
encia en fer males obres. Adonchs sor amable
te que sies obedient fins a la mort e Deus donar
ona de vida Amen.

Capitol XX. De virtut de perseverança.

molt cara prechte que oges sant Geronim qui
ntre los christians no cercam ni demanam les
es ja com comensen ans guardam a la fi e ja
erseveren. Sant Pau apostol mal comensa mes
i e termena sos dies. Judes Scariot be comensa
al fiui. Lo comensament de Judes hac laor e fa-

ma mas la fi de la sua vida es condempnada. Vanament es loat lo comensament del hom si la fi de la sua vida es condempnada. Per so diu sant Gregori que la perseveransa es virtut de la bona obre. Debades comensam lo be sil derenclim ans del terme de nostra vida. De aço parlant sant Isidre diu que no jutge Deu lom per la vida passada sino per la sua fi. Cascu sera salvat o demnat en lo dia de la sua mort car scrit es alli hon te trobare allit jutiare e la Maria Magdalena meresque veure Jhesu-Crist ressussitant per ço com havia perseverat en cercarlo. E per tal se diu en lo libre dels Cantichs en lo meu lit cerqui per totes les nits lo meu amat lo qual ama singularment la mia anima. Amonestte honesta verge que cerques Jhesu-Crist espos teu en lo teu lit ço es que cerques ab repos de pensa e ab separacio e ab contemplacio. Cercal per les nits ço en aquesta present vida gemegant e sospirant per tal que en la vida esdevenidora lo pusques trobar perfetament e veurel regnant en la cadira del seu pare cercal sens entrevall vivint tostemps be per tal que meresques veure la sua fas en lo regne celestial. Adonchs sposa de Jhesu-Crist cerca lo teu glorios espos per ço que puxes dir ab Daviu propheta la mia anima es molt assedegada de veure Deu qui es font viva. O e quan sera aquell die en lo qual apperexere yo e veure davant mi la faç del meu Senyor. Sapies verament que la tua anima es assedegada de veure Deu sil ama sobre totes coses verament ella es assedegada de Jhesu-Crist si per la sua amor menyspresa totes les coses transitories e terrenals ardent-

es assedegada si cobeia ab gran desitg de veu-
esu-Crist regnar a la dreta part del seu pare. E
:o nos amonesta lo dit propheta dient cercats Deu
iverantment cercats la sua faç en per tostemps ço
ı prosperitat e en tribulacio en pobretat e en ha-
ancia en malaltia e en sanitat en jovent e en ve-
levem cercar Deu ab tota nostra pensa e ab tota
a intencio per ço que merescam per ell esser fer-
en santa conversacio e per ço quel merescam
r e veure en lo regne celestial denegemnos de to-
;ea de la carn e del spirit car en lo die de la ge-
resurreccio no poriem levar lo cors al cel si no
le de castedat ni poran veura la gloria de la di-
magestat sino aquells qui son purs e nets de cor.
nolt amada creume que lo regne dels cels no sera
; als ociosos ni vagabunts ans sera donat als qui
ıen qui demanen e qui toquen a la porta car Jhe-
ist diu demanats e reebrets cercats e trobarets
ı e seraus uberta la porta. La porta del regne del
ɔvem demanar ab oracio deu esser cercada ab
vida e devemhi tocar perseverant en lo servey
ıl. No es suficient cosa comensar la bona obra si
ıell qui la comensada nos studia de portarla a
fi aço que ab bona intencio ha comensat car mes
ɔ conexer la carrera de justicia que si apres que
la conex tornava atras de la bona vida. Per so diu
-Crist en lo Evangeli que aquell qui met e posa
ı a laradre e mira detras no es digne del regne
ıu. Perque sor mia molt cara necessari es que to-
tots dies a les orelles de Deu tot poderos per lo

desitg de la eternal benaventurança no defallint en los bens que havem comensats en guisa que com apparexera merescam esser deliurats del carcer de aquesta mort e puscam venir a la porta de la celestial gloria. Sor en Jhesu-Crist molt amada bona cosa es a nos perseverar en lo servey de Deu car la persona que del monestir torna al segle es feta pus negra que los carbons e pus freda que carbons apagats. La raho es aquesta car per la peresa de la pensa son morts e apagats del foch de la caritat de Deu. E de aço diu sant Ysidre que aquells qui de bona vida tornen a mala per la cobeianse del mon son en tenebres eusutzits e solats ab la negror dels vicis e son lunyats e separats de la lum de la supernal claredat. Aquells qui del monestir fugen al segle son separats de la compayia dels angels e acompanyats als dimonis aquells qui lexen e derenclexen la santa conversacio e devallen en la vida seglar son lunyats de la compayia de Deu e son subiugats a la diabolical senyoria. Sor mia en Jhesu-Crist molt amada considera que has fet reduex a la tua memoria don es venguda a que es venguda. Tu per amor a Jhesu-Crist has derenclit e menyspresat tot quant es en aquest mon e per la sua amor has elegit lo monestir. Tu has comprat lo regne dels cels e has liurada tu matexa en preu de aquell. Studia donchs ab subirana diligencia que no perdes lo regne lo qual has comprat ans fe per guisa que pusques haver perpetualment lo be que lonch temps has desijat. Guarde que no perdes lo regne per lo qual has donada tu matexa en preu. Oges lapostol sant Pau dient ne sera co-

t sino aquell qui feelment haura batallat. Aquell
illa e combat feelment qui persevera en bones
s fins al die de la sua mort. Aquell se combat li-
ment e leyal qui persevera en lo servey de Deu
frau e sens ficcio. Aquell servex a Deu diligent-
; qui porta a bona fi la obre bona que ha comen-
. Aquell treballa be en bones obres qui acaba per-
ment les coses que ha be comensades. E per ço la
ı Esgleya diu en lo libre dels Cantichs de les per-
s que perseveren en lo servey de Deu les vigues
s nostres cases son de cedre e les posts son de
s. Les cases de la Esgleya son les congregacions
feels qui servexen a Deu perseverants en les co-
que son de Deu. Lo cedre e lo cipres son arbres
nos podrexen e signifiquen los sants de Deu qui
esitg insaciable flamegen tots en la amor de lur
dor e perseveren en bones obres fins a la lur fi.
ichs amable sor sies tu en la casa de cipres per-
rant en bones obres e en bona vida e seras cedre
nes de tu matexa eximpli de bona vida a tes com-
nes e odor de bona conversacio. Verge santa tot
he dit per tal que tu perseveres en bona vida axi
has be comensat. E per tal lo he dit que ab tota
a pensa menyspreus la amor de aquest mon per
o he dit que null temps vulles derenclir la vida
iosa e pendre la vida seglar per tal ho he dit que
temps vulles desemparar la vida monacal e retor-
al segle axi com lo ca torna al vomit. Amenestte
molt cara que per tots los dies de la tua vida per-
rs e estigues en lo monestir e que null temps de-

sitgs tornar en la vida seglar. Jot amonest que ab sobiran desitg ams lo monestir e que de tot lo teu cor postposes lo segle. Amonestte que tots temps stigues en la casa de Deu e james no vulles tornar al segle la raho es aquesta car en lo monestir ha vida contemplativa en lo segle ha vida tenebrosa en lo monestir ha vida santa en lo segle ha vida criminosa en lo monestir ha vida celestial en lo segle ha vida terrenal en lo monestir ha vida reposada en lo segle ha vida torbada en lo monestir ha vida pacifica en lo segle ha vida baralosa en lo monestir ha vida segura en lo segle ha vida contenciosa en lo monestir ha vida ab concordia en lo segle ha vida plena de guerres en lo monestir ha vida casta en lo segle ha vida luxuriosa en lo monestir ha vida plena de virtuts en lo segle ha vida plena de vicis en lo monestir ha vida de santedat en lo segle ha vida plena de iniquitat. Sor reverent prechte que oges los bens qui son en lo monestir e hou los mals qui son en lo segle oges les virtuts del monestir e oges los vicis del segle e tu has hoyda la vida e tu has hoyda la mort. Adonchs en la tua presencia es lo mal e el be devant los teus ulls has la perdicio e la salut de la tua anima davant tu has la vida e la mort davant tu has lo foch e laygue. Esten la tua ma e eleges so que mes ames. Vet la carrera de Paradis e vet la carrera del Infern vet la carrera que porta a vida e vet la carrera que porta a mort. Donchs ves per aquella per hon mes amaras anar mas prechte què elegesques la millor. — Poriesme tu dir o frare meu lo teu consell reebre e la mi-

via elegire. Bon consell me dones e jo per la gra-
divinal lo reebre. Bona cosa es a mi reebre lo teu
sell e anar ab la aiuda de nostre Senyor Deu per
ria que porta a Paradis. — Honesta verge yo ret
cies a Deu per ço com tu elegeys la millor carrera.
chte donchs no lexes ni desempares la bona vida
has comensada. Per tostemps de la tua vida con-
ra lo bon proposit que has comensat de ben viure
ors sera la tua obre perfeta si dura fins a la fi. La
it es promesa als perseverants lo premi als perse-
ants es donat. No es hom benaventurat per fer be
o per ferlo perseverantment. Adonchs si tu perse-
es en bones obres fins a la tua fi sies serta que se-
salva. Axi placia a Deu Amen.

Capitol XXI. De virtut de virginitat.

Les verges savies e discretes reberen lo liri en lurs
ras ab lanties. Sor molt cara oges aço quet dire les
rsones que son vergens de cors e de pensa no son
les ans son savies e poden exir e rebre lur espos
rço car han oli en lurs cetres ço es han castedat en
s penses. Les que son vergens de cors e no de pen-
no son discretes ans son folles e no poden exir a
rera al espos car no han oli en los çetres ço es no
n castedad en lurs penses. E per ço diu sant Ysidre
e la verge de cors e no de pensa no ha premi en sa re-
meracio. E Jhesu-Crist diu en lo Evangeli de les ver
ns folles dichvos de cert que nous conech. Per aques-

ta raho amonest a tu sor mia molt amada que sies ver
ge de cors e de pensa en guisa que apres aquesta vi
da meresques esser posada per Jhesu-Crist celestia
espos teu en lo talem de Paradis. La virginitat ha de
ble do car en lo present mon no ha ansia del presen
segle e en la vida esdevenidora reeb premi de caste
dat. Aquells qui perseveren casts he vergens no e
dupte qué no sien eguals als angels. Les persones ve
gens seran pus benaventurades que les altres en la
tre segle. E de aço fa testimoni Isaies qui diu nostr
Senyor Deu diu als castrats yols dare loch en la mi
casa e en los meus murs e entrels meus fills e fille
hauran nom perpetual e donarlus he cosa que no pe
rira. Tots los peccats reben perdo e remissio per
penitencia mas si la virginitat allenegua os pert ne
pot recobrar en neguna manera del mon car jatsia qu
reeba venia e perdo per la penitencia empero ne
temps pot reebre la primera puritat en la qual era ç
es sens corrupcio. Sapies sor molt amada que n
aprofita res virginitat de la carn si noy ha integrita
de la pensa. Les persones vergens quis gloriegen d
lurs merits son acomparades a ypocrits car desige
haver de part de fora deuant les gents la gloria de bo
nes obres la qual deurien possehir dins lur conscien
cia. Aço es la paraula ques litg en lo Evangeli dien
que les folles vergens no havien oli en lurs lanties ç
es no havien dins lur consciencia testimoni de bon
obre e glorieiarse defora davant los homens e no e
lo cor davant Deu no val res. Paraules son de san
Augusti no aprofita res la virginitat de la carn la ho

habita ira en la pensa. Gran diferencia ha entre la puritat virginal de la anima la qual null temps es stada ensutzada per leia cogitacio e de la anima que es stada subiuguda a molta legea. Sor amable oges que diu sant Jeronim no aprofita res haver la carn verge si la pensa es corrumpuda no aprofita conservar la virginitat e integritat del cors sino refrenam lo cor de mala cobeiansa no aprofita la virginitat en lo cors si la caritat e humilitat se lunyen es pertexen del cor. Donchs honesta verge prechte que sies verge de cors e de pensa prechte que rebes en tu oli de bones obres que ençenes la tua lantea ab bones custumes e la lumins ab santes virtuts en guisa que com la veu ridara e dira veus lespos qui ve exitsli a carrera pusques exir a reebre lo teu espos celestial per ço quet dins lo seu talem supernal Amen.

Capitol XXII. De virtut de castedat.

Sor molt cara prechte que ab singular devocio oges les paraules de la mia amonestacio. Sapies quel nombre de XXX te lo primer grau de perfeccio e significa los qui son ligats ab sagrament de matrimoni lo nombre de LX te lo segon grau de perfeccio e significa les vidues qui viuen en continencia lo nombre de cent te lo tercer grau de perfeccio e lo pus sobira significa aquells als quals es assignada corona de virginitat. Sant Jeronim diu alguns son qui vivint en lur jovent

luxuriosament e en la velesa se adeliten de esser fets casts e continents lavors volen servar la castedat com la luxuria los menyspresa de haverlos per catius aytals no han lo premi car no han sostengut lo treball de la batalla. Aquells merexen de haver gloria qui han sustengudes batalles treballoses. La castedat fruyt es de suauetut. La castedad es bellesa dels sants. La castedat es saguretat de la pensa e sanitat del cors. La luxuria aflaquex la carn e aportala a velesa abans de hora. Longua castedat per virginitat es reputada. Perque molt amada sor be deu esser amada la belesa de castedat. Aquells qui viuen castament a si mateixs apparellen habitacio pera reebre Deu. Diu Lapostol que aquells qui viuen castament son temple de Deu e lo Sant Spirit abita en ells. La continencia fa que lom sia molt proisme a Deu. Deus abita alli hon troba continencia. La castedat a juny lom ab lo cel. Los qui viuen castament hauran heretat en lo cel. Bona es la castedat matrimonial mas millor es la continencia vidual mas sobre tot es la integritat virginal. Mes val vidua humil que la verge superbiosa. Mes val la vidua que plora sos peccats que la verge quis loa es jacta de sa virginitat davant los homens. Mes val la vidua que plora sos peccats e ses iniquitats que la verge quis glorieia de sos merits. Nos deu glorieiar davant los homens la verge del do de la sua virginitat car si ho fa no ha oli ab si e appagada es la sua lantia. La verge no deu menyspresar les vidues. La verge que vol complaura a Deu no deu menyspresar les dones que viuen castament car si ho fa desplaura a Deu e

ı a si matexa. La verge que menyspresa les dones
riuen castament e servexen Deu fa gran superbia
aho es aquesta com millor es lo peccador humil
just superbios. Tu adonchs amable sor no menys-
s les dones que son vengudes del segle al mo-
r e que son stades maridades e que han engen-
fills car siu fas molt seras culpable davant Deu.
ı prophetiza marit hague empero propheta de Jhe-
rist fo e meresque veurel. Maria Magdalena seglar
ɔpero fo la primera que vese Jhesu-Crist ressus-
e meresque esser apostolessa dels apostols. Ho-
ı verge per tal te dit aço que per res del mon no
yspreus les serventes de Jhesu-Crist les quals se
pertides de la vida seglar e son vengudes en lo
estir per servir a Deu. No deus menyspresar les
s que del segle son vengudes al monestir ans les
honrar car no deus menyspresar aquelles les
s Deus ha vulgudes elegir. Amonestte donchs ver-
ıolt amada en Jhesu-Crist que aquelles aytals que
vengudes del segle al monestir per servir Deu que
ervesques per amor del teu espos e les ams e les
es axi com a mares. Sor amable sapies que per
es deus servir e amar com a filles o a mares car
ı les ha tirades a si de la vida del segle. Adonchs
les menyspreses gran minua fas a Deu. Prechte
amable sor que no digues de tu matexa que es
sech ne digues que es arbre sens negun fruyt car
ames e tems lo teu glorios espos axi com deus
es que VII fills hauras lo primer fill sera vergon-
ɔ segon sera paciencia lo terç temprança lo quart

abstinencia lo V caritat lo VI humilitat lo VII castedat. Vet donchs sor amable en quina forma per la gracia del Sant Spirit has perits del teu spos Jhesu-Crist VII fills sens corrupcio e sens dolor. Per ço es complida en tu aquella scriptura que diu que la exorcha ha parits VII fills. Adonchs sor molt amada en Jhesu-Crist sapies que tu deus nodrir los dits VII fills los quals has engenrats del teu glorios spos Jhesu-Crist e deulos alletar aiudar confortar e castigar. Nodrexlos donchs ab bones costumes engrexalos en lo si de la tua contemplacio donels les mamelles de la eternal dolçor recomplexlos ab la amor de la supernal suauetat confortels ab la vianda de la paraula celestial castiguels ab los açots de la temor divinal e manels que no superbiegen que no sien leugers de seny que no sien transgressos dels manaments de Deu e que null temps se pertesquen nis separen de tu. Sapies cara sor que les vergens tenen principal loch en lo regne de Deu e no sens raho car han menyspresat lo mon e per ço venen al regne celestial al qual te aport aquell al servey del qual has consegrat lo teu cors e la tua anima Amen.

Capitol XXIII. De peccat de fornicacio.

Sor molt amada en Jhesu-Crist prechte que ab tota devocio oges les paraules de Jhesu-Crist dient si ençenyts vostres loms e tenits en vostres mans lums flameyants. Lavors çenyim los loms com estrenyem la

ıxuria de la carn ab continencia lavors tenim lums n les mans com mostram a nostres proismes eximlis de lum de bona vida. Fornicacio de la anima es ervitut de ydoles fornicacio de la carn es adulteri. egons que diu sant Ysidre les primeres sagetes de la ornicacio son esguarts desonests les segones leges paules. Aquell qui no es pres ab los ulls be pot contresir a les paraules. Tota leia pullulacio es dita fornicacio. La fornicacio fa caure la persona en molta lea de sutzetat car de la delectacio de fornicacio se ngenren molts leigs vicis e peccats per los quals lo egne de Deu es tancat e lom es lunyat e separat de Deu. Entre los VII peccats mortals lo peccat de fornicacio es lo mayor mal car la legea de la carn ensutexs lo temple de Deu tol e separa lo membre de Crist e fal esser membre de la avol fembre. Adonchs honesta verge si Jhesu-Crist viu en tu sia morta en tu la fornicacio. La luxuria es enemigua de Deu e es perdicio e destruccio de la heretat paternal. La fornicacio no solament macula lo cors ans enlegexs la consciencia car qui es luxurios posat que aparega viu empero ell es mort. Deu dapnara los fornicados e los adulters. Sor molt amada oges les paraules de sant Ysidre dient ıiior es que tot peccat esser ensutzat per fornicacio. Fornicacio es maior entre tots los peccats. Fornicacio s molt leig peccat. Fornicacio sobra tots los peccats. Fornicacio es pus greu que mort. Mes val morir que ornicar. Mes val morir que esser maculat per fornicacio. Mes val morir que perdre la anima per fornicacio. Luxuria aporta lom a les penas del infern. Luxu-

ria acabuça lom dins linfern. Luxuria met lom en la pregonea del abis. Los ulls son misatges de fornicacio. La vista es la primera occasio de fornicacio. La pensa es cativada per los ulls. Per los ulls entra dins lo cor la sageta de la mort. La vista dels ulls tramet sagetes de fornicacio a la pensa luxuriosa. Lull es la primera sageta de fornicacio. Adonchs amable sor en Jhesu-Crist abaxa e repren los teus ulls amagua la tua vista e gitala a terra. No ferms los teus ulls en la belesa carnal no mires negun hom quis vulla que sia per ço quel ams carnalment. No envegeras la faç del hom per ço quel ams en mal tira los teus ulls atras per ço que no vegen vanitat. No cobeeig la belesa del hom. Diguesme sor quin profit ha en la belesa de la carn e no veus en quina forma se descecha axi com la erba e fuig axi com a ombra. Diguesme com la mort vindra aquesta ten gran belesa del cors hon romendra. Com tu veuras lo cors inflat e convertit en podrimer e no tancaras lo nas per la gran corrupcio quen exira lo qual no poras sostenir. Diguesme e hon sara lavors la gran belesa de la cara hon seran les paraules dolçes les quals amollien los coratges dels homens hon seran los graciosos parlars que alegraven los hoydors. Diguesme sor honesta hon seran lavors les rialles desmoderades e los jochs vans hon sera lavors la vana alegria la qual comovia e despertava les fades rialles dels homens. Tot aço perex e ve a no res e passa axi com a fum. Aquesta es la fi de la bellesa carnal e de la vida corporal. Donchs sor molt amable hages conoxensa que vana es la belesa de la carn. E per so dix

alamo enguanadora es la prosperitat mundanal e va-
a es la belesa del cors. Donchs sor molt amada en
hesu-Crist si la bellesa de la carn es vana si la belle-
a carnal es podrimer e verme si la bellesa del cors es
rra e cendra guardet que no mires los homens per
abeiar lur belesa. A tot quant es en lo mon passa la
a cobeiançe tot quant es en lo mon o es cobeiançe
e la carn o dels ulls. Menyspresar devem donchs lo
ion per amor de Jhesu-Crist e totes quantes coses
on en ell. E tu honesta verge la qual has derenelit lo
ion per amor de Jhesu-Crist not deus alegrar en la
elesa dels homens. Amonestte donchs molt amada sor
ue sobre totes coses ams Jhesu-Crist spos ten per tal
ue pusques regnar ab ell en la cort celestial. Certes
i la pensa troba maior delectacio en la cobeiançe de
ornicacio que en la amor de castedatençara regna lo
eccat en lom mas si maior delectacio troba la pensa
n la bellesa de castedat que en la legesa de fornica-
io ja no regne en lom peccat ans hi regna iusticia.
'osat que lom sia cast en lo cors e luxurios en la pen-
a lo peccat regna en lo cor. La fornicacio del cors es
ervitut de les ydoles. Altra fornicacio hi ha la qual
s spiritual de la qual diu Jhesu-Crist en lo seu Evan-
eli qui veura la dona per cobeiarla ja ha fornicat en
o seu cor. Per la luxuria carnal son los homens sub-
ugats al diable mes que per altres vicis. Castedat es
ellesa de les animes e per aquesta virtut es egualat
om als merits dels sants angels. Sor en Jhesu-Crist
nolt amada creu a mi e sapies que molts son cayguts
en parill de perdre lurs animes sol per lesquart de

lurs ulls. Poriesme tu dir — o frare meu prechvos quem digats si sabets que algun hom sia stat anguanat per lesguart de sos ulls. — O sor amable molts ne se qui son stats enguanats per la vista e anlaçats en lo ligam del diable dels quals ten dire alguns. Dina filla de Jacob isque a veure les dones de aquella terra e Sichem presla en gran amor e forçala e corrompe la sua virginitat fort leiament e per ço com la miserable infanta vese follament aço que no devia veure perde la sua virginitat. Daviu stant un dia en lo seu portxe vee una dona e amala molt per la qual comete dos grans peccats adulteri e homey e axi enguanat trenca la ley que havia feta e per ço com no fou cautelos en son veure posa macula en la sua fama per tots los dies de la sua vida. Sampso lo pus fort hom del mon davalla en la terra dels philisteus e vee alli una fembra la qual ell ama en la falda de la qual se adormi e ell dormint rasli los cabels del cap e liural en mans de sos enemichs qui li tragueren los ulls e axi aquest miserable per tal com vee la cosa que no devia veure perde los ulls e caygue en parill de son cors. Donchs coneixs sor molt amada com son cayguts en perill del cors e de la anima solament per lo veure dels ulls. Amonestte donchs sor en Jhesu-Crist molt amada que faces pacte e convinença ab los teus ulls en guisa que no veges follament aço que no deus veure. Guardet que la mort no entre per les finestres dels teus ulls a la tua anima. Adonchs sor en Crist molt amada axi com demunt te ja dit si la tua carn te impugne et combat si la luxuria encara te temta si la cobeiançe

encare te çonvida si la memoria de la fornicacio te turmenta posa devant los ulls de la tua pensa la memoria de la tua mort posa devant tu los turments infernals mostra als teus ulls lo jorn del judici ofir a tu la ymatge del juhi esdevenidor reduex a la tua memoria les orribles penas del infern la ardor del infern apagua en tu la ardor de luxuria la recordacio de la eternal flama foragita la mala ardor del teu cors la flama eternal del infern foragita de tu la fornicacio la maior dolor vença la ardor de la menor dolor la maior dolor vença la menor lespaventament orrible de les flames dinfern gita de tu la amor de la cobeiançe carnal axi com un clau ne gita altre. Axi soven se esdeve que la ardor de la flama del infern foragita la ardor de la luxuria. Sor amable yo prech a Deu tot poderos quet do vertadera castedat de pensa e de cors Amen.

Capitol XXIIII. De abstinencia.

Perfet deiuni es com lom fora ço es com lo cors deiuna e lom dintre ço es com la anima fa oracio. Oracio acompayada ab deiuni pus leugerament penetra lo cel per lo deiuni e per la oracio la pensa del hom es aiustade als angels e unida ab Deu. Los deiunis son forts armadures contra les temptacions dels dimonis. Per deiunis e oracions son vençuts los diables. Sor amada en Jhesu-Crist vols hoir quina es la cosa que

restreny mes la luxuria. Pories tu dir hoc prechte que mo digues. Oges donchs amable sor en Jhesu-Crist sapies que per deiuni la fornicacio es sobrada per deiuni la fornicacio es restreta. Si lo ventre no es sadollat no senyoreiera luxuria lom. La abstinencia venç la carn refrena la luxuria trencha los movimenta de la carnalitat. La abstinencia romp la vigor de la fornicacio. Per fam e per set es destruyda la luxuria. Fam e set vençen la luxuria. La pensa que es lassada e agreviada per multitut de viandes destroex la vigor de la oracio. Aytal com es la carn que sta gran temps sens menyar aytal es la anima que no reeb sovin viande de la paraula divinal. Sant Jheronim diu quels deiunis deuen esser moderats per ço que no aftaquesquen massa lo ventrell e la vianda pocha e temprada es profitosa al cors e a la anima. Lo ventre ple de greix no pot nodrir subtil enteniment. Molt mes val reebre tots dies pocha viande que no fa meniar tart e molt. Pocha viande e ventre tostemps famolent valen mes que deiunar tres dies sens menjar e beure. Aquell deiuna be quis abste de tots vicis e de peccats que de viandes no ha bona abstinencia en lo ventre qui es massa sadollat. E per ço diu sant Ysidre que aquell rumina e mastegua tot lo die gualines en la sua pensa qui tot lo die apparella com pora al vespre recomplir lo ventre. Lo ventre buyt fa vinclar hom en la oracio car lo ventre qui es massa ple fa lom dormir massa excessivament no podent be vellar com lo ventre es ple de viandes. Sor amable prechte que desceques lo teu cors per desig del regne celestial per ço que complas

ques la paraula del Psalmista dient la mia anima es stada mol assedeiada de Deu e la mia carn ne soste gran set. La carn es assedeiada de Deu com per lo deiuni se abste es desceca. Sor en Jhesu-Crist molt amable creu a mi que si en aquesta mortal vida has perfeta fam e perfeta set de veure Deu per aço seras sadollada en la gloria celestial. La abstinencia dona vida a la anima e mata lo cors. La abstinencia hedifica virtuts en la anima e destroex los vicis del cors. Ab tot nostre studi devem menyspresar la gola de les viandes. Menyspresada deu esser la cobeiança de la gola. Molt devem esquivar la ancia del ventre. Com lo ventre es recomplit desmesuradament lo cors es despertat a luxuria. No devem meniar per recomplir lo ventre mas per ço quel cors sia sustentat. Alli hon lo ventre es replet de viandes alli es inflamat lo foch de luxuria. Lo cors qui es trencat e macerat per abstinencia no es cremat del foch de luxuria. Aquell richhom vestit de porpra qui meniava tots jorns habundosament per ço com en lo present mon nos volch abstenir de viandes com fou posat en les flames dinfern no poch impetrar una sola gota daygue la qual demanava. Axi com per la abstinencia totes les virtuts spirituals son rahigades e edificades en la anima axi mateix per lo sadolament de les viandes los vicis son nodrits e encorporats en lo cors. No es qui pusque reebre perfeccio de virtuts si primerament no restreny en si la gola del ventre e per ço los tres infants no cremaren dins lo forn flameiant car servaren abstinencia. Daniel fon desliurat de la bocha dels leons per

tal com serva en si abstinencia de viandes. No es qui pusque foragitar de si mateix les tentacions diabolicals si no refrena en si lo apetit de la gola. Poriesme tu dir la mia cara sor—frare meu prechte quem digues en quina guisa castiguare lo meu cors ab abstinencia.—Sor molt amada axi deus tu nodrir lo teu cors per manera que nos orgullesque el deus en tal guisa refrenar que no caia. Axi deus sadollar la carn que serves-cha e axi la deus castigar ab abstinencia que no perescha. Si tu dones sobergua afliccio a la tua carn lo teu ciutada mates e si la dones a meniar mes que no deus ton enemich nodreix. Sor molt cara en tota abstinencia tua deus observar una cosa ço es que no mates la tua carn e que mates los vicis en tu. Adonch sor molt amada en Jhesu-Crist castiga lo teu cors al abstinencia deiuna e abstinte de viandes sia la tua cara grogua e no roia la tua fas no sia vermella mas descolorida sia lo teu cors descecat e no gras lo teu cors no sia gros sino sech e magre. No vulles massa nodrir grassa la tua carn per als vermens menia en tal guisa que tots temps hages talent en tal guisa mastechs que tostemps hages fam lo teu ventre negun temps se recomplescha de viandes soste fam e set fe abstinencia descequet. Creu a mi sor amable que james no poras vençer les temptacions si primerament no castigues lo teu cors ab abstinencia. Molt menjar e molt beure inflamen la luxuria. Sadollament de viandes desperten la luxuria de la carn. La luxuria es tostemps acompayade ab sadollament. Lo fret de les velles appaguen en tu la ardor de la luxuria. Los

ɔirits malignes entren mes alli hon vesen mes vian-
ı e maior exces de meniar e de beure. Sor en Jhe-
ı-Crist molt amada axi com ja te dit si tu vols fugir
ɔrfetament a les temptacions de la carn cove quet
ɔstingues no solament de viandes ans ancara de totes
ɔlectacions del segle en guisa que apres la present
ida te pusques alegrar en lo cel ab los sants angels
men.

Capitol XXV. De ambriaguesa.

Sor molt cara oges les paraules de Jhesu-Crist dient
nardatsvos quels vostres corssos no sien agreuiats
er gola e per ambriaguesa. Sant Pau apostol casti-
ant sos dexebles lus dix nous vullats ambriaguar ab
'i en lo qual sta luxuria. E Salamo dix luxuriosa cosa
s lo vi e barallosa cosa es la ambriaguesa. No vulles
mirar lo vi com hix de la bota en se gran fragancia
daurada color ni com resplandeix en lo vidre car
apies que fort dolçament e suau entre per la gola e a
a fi mort e enverina axi com la serp e escampa son
eri axi com la vibra. No pot star res secret en lom
n lo qual regne ambriaguesa. Lo vi ha destrohits
nolts homens els ha portats a parill de perdre los
orssos e les animes. Lo vi es stat creat per alegrar lo
or e no pas per ambriagar lom. En tot loch hon abun-
ara sadollament senyorayara luxuria. La cobeianse
le luxuria segueix lo ventre qui es massa ple per ha-

bundancia de viandes e regat ab molt beure massa soven. La ambriaguesa debilita lo cors e enlaça la anima. La ambriaguesa nodrex torbacions de pensa. Ambriaguesa fa crexer furor de cor. Ambriaguesa ençen la flama de fornicacio. Ambriaguesa gita lom axi de seny que no conex si matex. Lom ambriach es axi fora de seny que nos sab hon ses. Molts son loats que beuen molt e nos ambriaguen los quals reprova lo Propheta dient maladiccio es a vosaltres prava e malvada gent qui sou poderosos a beure lo vi e homens forts a vençer la ambriaguesa. En altre loch diu maladiccio es a vosaltres homens quius levats gran matī a seguir la ambriaguesa bevent fins al vespre en tant que cremats de vi. Lo propheta Joel crida dient despertatsvos ambriachs e plorats e cridats tots quants bevets vi en dolçor no dix que bevets vi per necessitat mas dix que bevets vi en dolçor ço es en gran delectacio. Embriaguesa crim es mortal. Ambriaguesa gran peccat es. Ambriaguesa es comtada entre homeyers e adulteris e fornicadors. Ambriaguesa gita lom fora del regne de Deu. Ambriaguesa gita lom de Paradis. Ambriaguesa gita lom de la via de salvacio. Ambriaguesa acabuça lom dins lo pregon infern. Noe fo lo primer qui begue vi e com si fou ambriagat mostra ses vergonyes les quals havia çelades e amaguades per DG anys. Lot se ambriagua e conech ses filles carnalment empero no senti lo peccat com fora era de si matex. Pensa donchs sor molt amada com deu esser avorrida e foragitada la ambriaguesa per los servidors de Deu. — Poriesme tu dir frare meu es peccat beu-

vi. — Dichte la mia sor que no es peccat si hom lo
u temprat e amerat. E per ço deya sant Pau a son
xeble Tymotheu beu poc vi per amor del teu ven-
ll e per les tues sovineiades malalties. Oyes que diu
lamo lo vi begut mesuradament es sanitat de cors
le anima vi destempradament begut vari es vi qui
es amerat venç e sobra la pensa. Per sobres de
ssa beure es agreuiada la pensa. Per lo vi es des-
rtade la luxuria. Molt beure vi nodrex luxuria. Deus
s ha donat lo vi per alegrar lo cor e no pas per am-
agarnos. Adonchs honesta sor no begam segons lo
petit o el desitg de la gola mas ten solament tan
n requir la necessitat. Guardemnos que aço que
us nos ha donat per medicina del cors nou conver-
scham en vici de la gola. Guardemnos quel vi que
eus nos ha donat a salut dels cossos nol girem en
e custuma de vicis. Guardemnos de convertir en
ci de ambriaguesa la medicina de la carn. Molts na
tivats lo diable ab lo vi. No es altra cosa ambria-
uesa sino manifest dimoni. Donchs tu sor en Jhesu-
rist molt amable beu lo vi atemprat e sera a tu sa-
itat del cors e alegria de la pensa. Beu vi a mesura
tolrat peresa e faxuguesa e farat devota e molt es-
llada en lo servey de Deu car lo vi tempradament
gut fa lom esvellat en oracio e agut e penetrant en
servey de Deu. Donchs sor molt cara si tu hous a
i qui son ton frare e fas tot aço quet he dit seras
olt savia e discreta e aconseguiras Paradis Amen.

Capitol XXVI. Qui parle de peccat.

Molt cara sor oges que diu Jhesu-Crist en lo Evangeli tot hom qui fa peccat es servent del peccat. En dues maneres se comet lo peccat ço es o per amor de cobeiançe o per paor de pena e cometse com hom vol haver asso que cobege e com hom tem que no li vingue lo mal de que ha paor. En quatre maneres se comet lo peccat dins lo cor e en quatre maneres se posa en obre. Primerament pecca hom dins lo cor o per consel o temptacio del diable o per delectacio de la carn per consentiment de la pensa o per defensio de superbia. Lo peccat se met en obre a veguades amaguadament a veguades publicament a veguades per longua custuma a veguades per desesperacio. En aquestes damunt dites guises se comet peccat en lo cor e peccat per obra. En tres guises se comet lo peccat. Primerament per ignorancia segona per flaquesa tersa scientment e per industria. Per ignorancia pecca Eva en Paradis car segons diu Lapostol Adam no fo enganat mas la fembra fo dessebuda. Dònchs Adam pecca industriosament e Eva pecca per ignorancia. Aquell qui es enganat ignora ço en que conscent. Sant pere pecca per flaquesa lavors com per temor de una serventa renega Jhesu-Crist. Pus greu cosa es peccar per flaquesa que per ignorancia mas pus greu cosa es peccar per industria que per flaquesa. Pus greument pec-

a aquell qui en publich erra o pecca que aquell qui ecca en amagat car aquell qui fa lo peccat en publich r dues maneres pecca car ell pecca e fa peccar als tres. Ja es una part de justicia com lom conex la sua opia iniquitat e ha en si mateix vergonya dels seus opis peccats. Mes val no peccar que lo peccat fet menar. Tot hom qui pecca es superbios car faent s coses que li son vedades menyspresa los mana- ents divinals. Sor cara oges aço quet dich e veges e quet amonest. Sapies que per un mal perexen molts ens. Guarda donchs la tua anima de peccat. Aquell ui haura peccat en una cosa es fet culpable e mal- irent de totes. Per un peccat perexen moltes iusti- ies. No abaxes lo teu cor a aço en ques delita lo cors. lo poses la tua anima en potestat o senyoria de la arn. Deneya donchs la tua consciencia de tot peccat. ia la tua pensa pura. Sia lo teu cor purgat de tota niquitat. Sia lo teu cors sens macula. No romangua n lo teu cor macula de peccat. Nos pot corrumpre lo ors si no es primerament corrumput lo coratge. Si la nima cau ten tost es apparallada la carn a peccar. No ot fer la carn sino aço que vol lo coratge. Deneia lonchs lo teu cor de iniquitat e la tua carn no pecca- a. Poriesme tu dir sor mia — diguesme car frare e a la anima del hom peccador si es leia e negra e la nima del hom just si es bella e resplandent. — Sa- pies ma cara sor que tres coses son les pus negres e es pus piiors de aquest mon e son aquestes la anima del peccador qui persevera en peccat que es pus ne- gre quel corp e los diables que la arrapen en lo die de

la mort e lo infern hon la acabuçen no son en lo mon pus negres ni piiors tres coses. Altres coses son les pus belles e les pus resplendents del mon e son aquestes la anima del hom just qui persevera en bones obres la qual es pus bella quel sol los sants angels qui la reeben en lo die de la sua mort e Paradis en lo qual es collocada. No ha pus belles tres coses entre totes quantes Deus na creades. Los sants angels presenten la anima del hom just a Deu dients veus Senyor aquesta anima la qual tu has elegida e acostada a tu la qual abitara per tostemps en la tua casa. Sor en Crist molt amada si tu deneiaras la pensa tua de tota iniquitat e perseveraras en lo servey de Deu axi com has promes sens tot dupte tu te alegraras ab Jhesu-Crist espos teu en lo talem celestial Amen.

Capitol XXVII. De confessio de peccats e de lur penitencia.

Lom comensa esser just lavors com comensa acusar si mateix dels propis peccats. E per ço es scrit quel hom just comensa acusar si matex. No ha pijor cosa al mon que conexer la culpa e no gemegar ni plorarne. Tot peccador deu plorar sos peccats en dues maneres. La una es per ço com per sa negligencia no ha fet lo be que poguera laltre per ço com per sa audacia ha comesa tanta iniquitat no ha fet lo be que poguera e ha fet lo mal que fer no devia. Aquell qui

Jany los peccats passats fa digne penitencia ab que age proposit de no tornar altra vegada al peccat car quell qui plora lo peccat e altre vegada lo torna a er es axi com aquell qui lava la reiola crua lo qual om mes la lavara mes sen ensutzera. Si lom com pot peccar sen sta e sen penit correges tota la sua vida. Crega sens tot dupte que com vinra lo die de la sua mort pervindra al eternal repos. Aquell qui tostemps viu mal e en la mort fa penitencia axi com la sua dampnacio es incerta axi la salvacio e penitencia es duptosa. Adonchs qui vol esser segur en la sua mort de indulgencia o remissio de sos peccats faça penitencia en la sua sanitat e plor sos peccats mentre que es sa. E donchs pus la misericordia de Jhesu-Crist es amagada necessari es que plorem continuadament. Sor molt cara oges les paraules de sant Isidre no es necessari quel penident hage seguretat de sos peccats car la seguretat porta negligencia la negligencia ret lom poch cautelos e per ço com no ha cautela torna als primers peccats. Adonchs sor molt cara reeb lo meu consell e mentre pots esmena la tua vida manifesta los peccats mentres Deus te dona loch plora tos peccats mentre nas spay penitte mentre pots plora tos peccats mentre vius esmena los mals que has fets mentre pots retraute dels peccats mentre has temps crida a Deu mentre has loch conquista e aiusta perdonança de peccats mentre vius en lo cors fe penitencia ans que vingua lo die de la mort penitte ans que lo pou del infern not begua e ans quel infern not arrap plora tos peccats plany les tues negligencies ans

que no sies acabuçada en la pregonesa del infern hon no ha loch de misericordia hon no ha temps de penedir hon no ha licencia de fer esmena hon no ha loch de confessar e la raho es aquesta car en linfern noy ha redempcio alguna. Per molt que sies peccadora per la penitencia obtendras misericordia. No es al mon ten gran culpa que no obtengua venia per penitencia. Desesperacio crex lo peccat desesperacio es maior que tots quants peccats son desesperacio es maior que tots quants peccats poden esser. Adonchs sor molt amada creume certament que tota la nostra sperançe de salvacio sta en la confessio. No duptes per res nit desesperes per res de la misericordia de Deu hages confiançe en la confessio no duptes de la bonesa de Deu e digues axi —frare meu be dius bon consell me dones placia a Deu quel meta en obra Amen.

Capitol XXVIII. De la confessio de peccats.

Ay mi lassa peccadora ay mi dolorosa mesquina e en tants peccats e en tants crims e en tantes negligencies son cayguda que plorare primerament que planyere primer que lagremagere primer ni que darrer yo miserable peccadora quin plor pendre en lo primer loch yo indigne quines lagremes escampare primerament. Nom basta la memoria a recitar la gran multitut de mos crims e peccats que he comesos. O lagremes e hon vos ne sots entrades e hon sots vosal-

es fonts de lagremes. Prechvos queus mogats e que
ɔundets al meu plor. O fonts de lagremes regalatsvos
ɪbre la mia faç e reguats les mies galtes. Datsme
ant amarguos socorrez Deu Senyor meu ans que
uyre ans que la mort nom sopte ans que linfern nom
rap ans que la flama dinfern nom crem ans que les
nebres dinfern nom concloguen. Aiudem Senyor Deu
eu ans que vingue als turments ans quem devor lo
ch del infern ans que sia turmentada en linfern per
ɪcula seculorum. O Senyor meu e Deu meu e que fa-
ı yo com vindra lo teu juhi ten espaventable que
ɪspondre yo com vindre a la examinacio del teu es-
et juhi que dire yo miserable peccadora com sare
resentada davant la cadira de tu Deu meu Jhesu-Crist.
o creu que pore dir lavors o maleyt fou lo die en lo
ual yo pequi o cruel fou aquell die en lo qual yo fiu
ı peccat o dampnat fou aquell die en lo qual yo tren-
ui los manaments divinals. Ja aquell die no hagues
ɪsplandit sobre mi ja no fos sobre mi exit lo sol. O
ie cruel o die abhominable o die qui nos deu nome-
ar lo qual ma fet nexer en aquest segle e quem ha
berta la claustra del ventre de la mia mare. Mes me
alguera no esser nada en aquest mon que esser tur-
ɪentada perpetualment en linfern. Mes me valguera
o esser engenrada que no sostenir eternals flames
el infern. Mes me valguera no esser engenrada que
o sostenir eternals penes de la flama dinfern. Mes me
alguera no esser creada en aquest mon que no soste-
ir mals eternals. Plorats sobre mi cel e terra plorats
obre mi totes coses creades totes quantes coses po-

dets haver seny escampats lagremes sobre mi car greument he peccat cruelment he peccat miserablement he peccat. Los meus peccats son sens nombre yo he promes voluntariament de ben viure mes iames no he servats los bens que promis. Tostemps son tornada als peccats tostemps he multiplicats peccats tostemps he retornats mos delictes. Null temps he mudades en millor mes costumes null temps he cessat de mal a fer. O sants homens pregats Deus per mi. O sants del cel siats mos entercessos. O santes compayies dels justs entrevenits per mi e veiats si nostre Senyor Deu me volra perdonar mos peccats. O miserable anima mia e qui haura merce de tu anima mesquina e qui aconselara. O anima trista o qui plorara per tu. O guardia dels homens Senyor meu e hon sots Redemptor de les animes e hon abites e hon sou pastor bo perque me havets menyspresada perque havets girada la cara de mi. O Deu meu e nom vullats oblidar nom desemparets eternalment nom lexets en lo poder dels dimonis. Peccadora so indigne so empero yo recorrech a tu Deu meu car tu es clement tu es piados tu es ple de tota misericordia tu Senyor no menyspreses no avorrreyxs no fugs a la anima que vol tornar a tu. Senyor monstra en mi la tua misericordia. Prechte Senyor meu que nom denechs aquella cosa que misericordiosament a molts has atorguada. Senyor meu yo no defense les mies iniquitats no amague los meus peccats desplaume molt lo peccat que he fet yo miserable peccadora he greument peccat perque confes la mia error e manifestte la mia culpa. Yo Senyor meu he

peccat perque suplich a tu Senyor meu que hages merce de mi Deu meu yo he peccat sies tu Senyor meu misericordios a mi peccadora perdona Senyor als meus mals perdona Senyor als meus crims. Si tu Senyor te remembres de les mies iniquitats Senyor yo nou pere sostenir. No es just al mon que puscha esser segur davant la tua examinaciò o com qui es ten just qui gos dir que ell sia sens peccat no es en lo mon qui sia sens peccat no es hom. qui sia pur e net davant la tua presencia. Vet Senyor que entre tots los sants no es algu qui sia sens macula. Los qui servexen Deu en aquest mon no son stables ni ferms. Hoc encare en los teus angells has trobada iniquitat les esteles no son nedees davant tu los cels no son purs davant la tua presencia. Si donchs no es algu qui sia sant ni sens macula davant la tua presencia quant mes yo peccadora son culpable davant tu qui son tota podrimer e verme. O filla de hom e de dona peccadora he que he begudes les iniquitats axi com a aygues e de die en die he multiplicats mos peccats e que sech sh lo pols qui abita en casa plena de fanch la qual ha fonament de terra. Deu meu allarguem la tua man dreta a mi peccadora remembret Senyor quina es la mia substancia e virtut membret Senyor que terra son. Donem Senyor medicina ab la qual guarescha liurem medicina ab la qual sia curada. Yo miserable peccadora son cayguda en lo barranch dels peccats yo indigne son cayguda en la pregonesa dinfern. Deu meu deliura la mia anima cativada del infern nom tanque la pregonesa del infern nom hegua linfern no stren-

gua sobre mi lo pou dinfern la sua bocha ne que la abis me retengue. Vens que lo die de temor ja se acosta ja ve lo derrer die ja es prop lo die de la mort nom resta pus sino la sepultura. Perdonem Senyor perdonem ans que no vage a la terra tenebrosa sotsvine a mi Senyor ans que vaia a la terra de miserie e de tenebres. Redemptor de les animes socorrem ans que muyre e trenca los ligams dels meus peccats ans que vingue a la mort. Sor en Jhesu-Crist molt amada Deus hage merce de tu et relex tots los teus peccats. Deus te do indulgencia dels teus delictes Deus te perdo tot quant has peccat Deus te lave de tot peccat. Adonchs fes aço que Deus proposa en lo teu cor que de qui avant no peques fes ley en lo teu cor que de qui avant no façes mal guardet de tornar a les culpes passades not ensutzesques apres lo peccat no torns al peccat apres lo plor de penitencia no faces altre veguada aquella cosa per la qual altre veguada hages a plorar. No es penident ans es sçarnidor aquell qui fa cosa de la qual se haia a penedir. No apar que prech ab humilitat ans es escarnir ab superbia aquell qui comet lo peccat del qual ha feta penitencia. Per ço diu sant Isidre que aquella penitencia es vana la qual ensutzex la culpa seguent apres diu que la nafra que moltes veguades se retorne tart guorex. Aquell qui sovin pecca e plora envides merex perdo ni venia. Sies donchs confirmada en fer penitencia no cesses de tenir la bona vida que has començada. La salud es promesa als qui en be perseveren. Lo premi es donat als perseverants. Per ço diu la Scriptura benaventurats

n aquells qui guarden lo jubi e qui fan justicia en
r tostemps. Item en altre loch diu qui perseverara
s a la fi sera salvàt. Honesta verge yot amonest que
stemps hages verguonya en la cara com te recorda-
s del teu peccat. Porta vergonya e confusio en la faç
e la memoria de tos crims. Per la vergonya del teu
ccat hages vergonya de alçar los ulls. Ve ab la faç
xa ab lesguart ploros cilici e cendre occupen lo teu
ors cilici cobre e abrigue la tua carn la terra sia lo
u lit lo camp sia lo teu matalaf. Pus que tu es pols
eu en la pols. Cendra es donchs vina en la cendra. Si
s tostemps planyent tostemps plorant tostemps gi-
int sorspirs del cor tostemps sia compuncio en lo
u cor. Sia plant en los teus pits sien gemechs en lo
u cor deguoten sovin lagremes dels teus ulls tos-
mps stigues apparellada a gitar lagremes. Venerable
rge creu a mi que los servents de Deu james no
euen esser segurs en la present vida e jatsia que ells
en justs empero tostemps deuen plorar reduhint a
emoria lurs peccats ab lagremes. Perque en les laors
e Jhesu-Crist espos de les animes es scrit en lo li-
re dels Cantichs los seus cabells son axi com a fu-
es dels palmers negres com a carbons. E que ente-
em per los cabells de Jhesu-Crist sino los feels cris-
ans los quals com en lur pensa conserven la fe de la
nta trinitat aunintse a Deu fan aço que cresen los
uals quasi penjant en lo cap del Salvador fanli honor.
a palmera aprofita crexent en alt e significa victoria
els peccats. Los cabells adonchs de Jhesu-Crist son
ti com a palmeres car aquells qui son elets puiant e

elevantse a les altees de les virtuts pervenen moltes veguades per la gracia divinal a la palma de victoria. Los cabells son negres axi com a corp car jatsia que los dits elets se eleven alt al cel puiantsen de una virtut en altre tostemps empero se conexen esser peccadors. Adonchs tu cara sor mia jatsia que tu visques be e religiosament e servesques a Deu justament e devota empero ab tot aço te amonest que no desempars les lagremes ans si tu vols lavar les macules de tos peccats ama tostemps lagremes. Los plors te sien dolços los teus delits sien plants e plors null temps desempars plant ni plor. Tant quant es stada voluntaria a peccar tant sies voluntaria a plorar. Tanta sia la devocio a penedirte quant es stada la iniquitat a peccar. Segons la malaltia deu esser la medicina. Grans peccats greus plors han necessari. Prechte sor molt amable quet vulla aiudar a consolar en la present vida aquell qui es adorat per los angels en la celestial e eternal gloria Amen.

Capitol XXVIIII. Com deu hom reebre lo precios cors de Jhesu-Crist.

Aquell qui meniara lo pa sagrat e beura lo calser de Jhesu-Crist indignament peccara en lo cors e en la sanch del Senyor ço es cometra greu peccat e maculara la sua anima. E la raho es aquesta car indignament se acosta al sobiran be. Exemine donchs lom

si matex e lavors menge de aquell sagrat pa e begua de aquell precios vi. Quaix que digue considere cascu la sua vida e deneig lo seu cor de tota malicia per ço que dignament se puscha acostar a ten gran sagrament. Tot hom qui menia lo cors de Jhesu-Crist e beu la su sang indignament menja pera si matex johi ço es la causa de sa dampnacio. E per ço diu Sant Ysidre que aquells qui en la Esgleya viuen mundanalment e tots jorns combreguen creents que per lo continuat combregar son deneiats dels peccats sapien de cert que nols aprofita res a lur mundicia e puritat faent testimoni de aço lo Propheta qui diu que es aço quel meu amat fa en la mia casa moltes iniquitats e com penseste que les carns santes te denegen de les tues malicies. Aquell donchs qui vol reebre dignament lo precios cors de Jhesu-Crist faça primerament tot son studi e esforç de habitar ab Jhesu-Crist per fe e per amor car axi ho diu ell matex en lo seu Evangeli qui menia la mia carn e beu la mia sanch en mi es e yo son en ell. Quaix que digue aquell es en mi qui complex la mia volontat faent bones obres car en altre forma si ell primerament no habita en mi per fe e bones obres e yo no habitare en ell no pot dignament meniar la mia carn ni beure la mia sanch. Que es donchs aço que menien los homens car veem que tots reeben los sagraments del altar. Certes yo confes que tots lo reeben mas la hu reeb espiritualment la carn de Jhesu-Crist e beu la sua sanch altre es qui solament reeb lo sagrament ço es reeb lo cor de Jhesu-Crist sots lo sagrament e no reeb la gracia del sa-

grament. Sagrament appellam lo cors sagrat de Jhesu-Crist nat de la Verges Maria. Lo be del sagrament appellam la gracia divinal la cual conte spiritualment la carn de Jhesu-Crist. La persona justa reeb lo sagrament e la gracia del sagrament. La persona peccadora reeb lo sagrament mas no la gracia e per ço lo menia indignament segons que diu Lapostol car aytal beu e menia juhi no provant primerament si matex ni faent diferencia entre lo cors de Jhesu-Crist e les altres viandes. Donchs pories tu dir que menia ni que beu lo peccador. Certes dichte que no menia la carn ni beu la sanch spiritualment a salut sua ans menia juhi a la sua dampnacio jatsia que ab los altres reba lo sagrament del altar. Adonchs un es aquell qui reeb lo cors de Jhesu-Crist a salut sua altre a se dampnacio. Aquell qui axi com a Judes reeb lo cors de Jhesu-Crist ab Judes traydor es condempnat e aquell qui devotament lo reeb ab sant Pere e ab los altres apostols en vera fe e sens tot dupte sera santificat en lo cors de Jhesu-Crist ab sant Pere e ab los altres apostols. Donchs sposa de Jhesu-Crist oges les paraules de sant Augusti dient aquell qui ab cast e pur cor e ab neta consciencia e devota pensa ve al sagrament del altar sens tot dupte aquell vindra tot benaventurat devant los ulls divinals al sobiran altar lo qual es hedificat en los cels. Prechte sor amable en Jhesu-Crist que oges la saviesa de la serp car com ella comensa de anar a beure laygue gita de si tot lo veri ans que pervingua a la font. Tu molt cara sor prechte que ressembles a la dita serp en aquesta propietat ço es que

abans que vingues a la font de la comunio del precios cors de Jhesu-Crist e de la sua sagrada carn foragits de tu tot veri ço es tot oy tota ira tota malicia tota enveia tota mala voluntat e totes praves cogitacions del teu cor relexa e perdona a totes tes companyones e a tots tos proysmes tot quant han peccat contra tu per ço que Deus te perdo tots los peccats car lo Senyor diu perdonats e seraus perdonat. Donchs si fas totes les coses qne demunt yo te dites lavors te poras acostar a la font viva co es a Jhesu-Crist qui es font de tots bens car ell diu de si matex yo son pa viu qui son devallat del cel. De aquest pa diu lo Psalmista que lom ha meniat pa dels angels empero aquella vianda que devalla del cel e aquell abeuratge quins es donat en quant eren coses corporals no pertayen als angels mas aquell qui es pa dels angels es a nosaltres sagrament ço es la sua vera carn e la sua vera sanch les quals menia e beu lom iust spiritualment car axi com fa testimoni lo Apostol alguns qui foren en lo desert aquella matexa vianda menjaren spiritualment empero morts son axi matex ara dins nostra Esgleya lo cors precios de Jhesu-Crist a alguns es vida e a altres es pena e dampnatge de peccat. Sens tot dupte lo cors de Jhesu-Crist es vida a aquells qui viuen en Jhesu-Crist e es mort a aquells qui per lur culpa e ignorancia e negligencia son membres del diable. Perque sor molt amada en Jhesu-Crist amonestte que com tu reebras lo precios cors de Jhesu-Crist no vulles solament considerar la sabor del pa que tu sents en la bocha mas vulles contemplar lo profit spiritual qne de alli os se-

guex. Oges prechte honesta verge aço que lo prevere diu en la consecracio del precios cors de Jhesu-Crist preguam que aquesta oferta sia feta beneyta per la qual nos siam beneys scrita per la cual nos siam scrits en lo cel ferma e certa per la qual siam encorporats en les entramenes de Jhesu-Crist rahonable per la qual siam despullats de la bestial sensualitat e sia feta acceptable a tu Senyor o plasent en guisa que nos en aço en que som stats desplasents a nostre cobeianse siam fets plasents a tu migensant lo teu unigenit fill Jhesu-Crist Salvador nostre. Sapies donchs honesta verge que axi com demunt he dit Jhesu-Crist de si mateix sadolla los sants angels en lo cel Jhesu-Crist de si matex recomplex los feels homens en la terra. Jhesu-Crist ab lesguart de la su faç sadolla los angels en lo cel. Jhesu-Crist nos recomplex per la fe en la terra per ço que no defalliscam en lo cami. Jhesu-Crist de si matex sadolla los homens els angels empero roman entegre en lo seu regne. O e com es bo e com merevellos aquest pa del qual los angels son sadollats en lo cel e tos homens son recomplits en la terra. Aquell pa que langel menia en lo cel ab plena bocha menja e reeb lom per ço que no sia lassat e fatigat en la terra tenint la via e cami del cel. Jhesu-Crist pa de vida qui es recompliment dels angels es redempcio e medicina dels homens. Donchs sor molt cara pregua Deus de tota la tua pensa que purifich e deneg la tua consciencia de tota malicia en tal guisa que dignament pusques reebre lo sagrament del cors e de la sanch de Jhesu-Crist Amen.

Capitol XXX. De cogitacio.

Sor molt cara prechte que oges aço que diu lo Sen-
r per lo propheta Ysayes separats lo mal de vostres
gitacions e de vostres ulls car posat quel hom cesse
e fer mal empero si en lo cor ha males cogitacions
o es sens culpa. E per ço diu sant Isidre que no so-
ment peccam per obre ans encara peccam en les co-
itacions sins hi adalitam pravament com se oferen a
ostra pensa hon axi com la vibra mor per los fills que
dins lo ventre qui li rompen les entramenes per
emblant forma nos maten nostres cogitacions les
uals nodrim dins nosaltres e destroexen la nostra
nima ab veri de vibra. Donchs sor molt amada en
hesu-Crist amonestte que ab tot ton studi guarts lo
u cor car alli es lo comensament de la bona e de la
ala obre. Per ço diu Lescriptura guarda lo teu cor
r de aquell proceex la vida o la mort. Prechte la
ia sor que oges la paraula que diu lespos de la Es-
leya en los Cantichs los cabells del teu cap son axi
om la porpra del rey la qual es aiustada a les canals
porpra es liguada en diversos fexos dins les canals
bre les quals com es abocada laygua corre per les
nals per ço que sen tinyen les vestedures e de alli
eb nom la vestidura car tenyida de color de porpra
dita porpra. Totes aquestes coses semblen e son
ropiades a la santa pensa car los cabells del cap son

les cogitacions de la pensa les quals son liguades en les canals car en les santes Scriptures son ligades per ço que nos dispergesquen follament e infructuosa. Donchs verge amable guarde lo teu cor de males cogitacions no sobre la tua pensa leya cogitacio. Sia porpra solament la tua pensa. Deus no solament examina la carn ans encara escodrinya la pensa. Deus jutge les consciencies dels homens Deu qui es jutge del cor jutia la anima en les sues cogitacions. Com la mala cogitacio te plasenteia davant no li consentes no permetes que la mala cogitacio romangue en lo teu cor. Tota hora que la mala cogitacio te vindra devant foragitela de tu. Tentost que lescorpi te apparexera trencali lo cap trenca lo cap de la serpent ço es les males cogitacions. Alli hon neix la culpa ço es en lo cor alli la vulles esmenar. Exella del teu cor lo cap de la mala cogitacio. Si es algun loch en lo qual sabs que no sia Deu en aquell pories amaguadament peccar. No es rès celat a Deu ell veu totes les coses per amaguades que sien car en tot loch es present. Lespirit de Deu omplé tot lo mon la magestat de Deu tot poderos penetra tots los elements. No es loch el mon hon no sia Deu. Lo Senyor nostre sap totes les cogitacions dels homens. Sor molt amada vols que nulls temps sies trista pories tu dir — hoc frare meu vullho e aço he tostemps desiyat. — Donchs la mia sor viu be car si be vius null temps seras trista. La pensa neta e segura leugerament soste la tristor la pensa bona tostemps ha guox ab si. Si tu vius en bona vida tota tristor se lunyara de tu. Si tu vius en santedat not entristaras.

Si vius be iustament no tembras plagua ni mort. La consciencia del peccador tostemps es en pena. Lom malmirent null temps es segur. La pensa de mala consciencia tostemps es agulonada ab ses propies espines. Sor amable oges la paraula que Deus dix de la dona a la serp la dona trencara lo teu cap. Lo cap de la serp es trencat lavors com la culpa es mortificada alli hon neix. Sor molt cara lo sobiran Deu e Senyor deneix lo teu cor de tota mala cogitacio en guisa quel pusques servir sents tota macula Amen.

Capitol XXXI. De Cilençi.

Diu lo propheta Ysahies quel scilenci es ornament de justicia e seguretat eternal. E per ço Daviu com fahia oracio deya Senyor posa guardia a la mia bocha e posa porta fermada e tencada davant los meus labis. Los sants pares ab tota lur diligencia servaren scilenci es studiaren de beure e testar com es nostre Senyor dolç e suau. E lexant les cures e ansies de la vida activa donarense tots a la vida contemplativa. Sor molt cara prechte que vulles menyspresar totes paraules desonestes fuig a paraules leges. La paraula vana tost ensutzex la pensa e facilment es fet allo que vollenterosament es hoyt. No proceescha de la tua bocha neguna paraula que pusque noure no parles sino aço ques pertany no proceesquen dels teus labis sino paraules de hedificacio fuig a hoyr paraules leges. Vana

paraula demostra vana consciencia. La lengua demostra la cogitacio del hom. Tal com es la paraula aytal es lo coratge per la gran habundancia del cor. Per la bocha refrena la tua lengua de dir paraula ociosa. Restreny la tua lengua de paraula vana. No parles leges rondales. Not ries de les vanes paraules car sapies que paraula ociosa no sera sens juhi. Cascu haura a retra raho de les paraules ocioses en lo die del juhi. Les paraules de cascu starant davant la sua faç. Les coses que parles fes que sien bones e creedores e aço faras ab veritat e ab mesura de parlar. Sie la tua paraula sens tota reprehensio. Not traescha nit condampne la tua lengua. No parles coses per les quals ton enemich se alegre de ton mal ans serva tostemps scilenci. Posa guarda a la tua bocha e en los teus labis posa segell posa a la tua lengua clausura de scilenci. Sapies be en quin temps deuras parlar. Considera be la hora en la qual parlaras. Parla en temps convinent. Calla fins que sies interroguada. La interroguacio faça obrir la tua bocha. Sien poques les tues paraules. No passes la mesura del parlar. Molt parlar no es sens culpa molt parlar no es sens peccat. La verge lenguda es folla la verge savia fa breu sermo. Parlar molt follia es. Sien pesades les tues paraules. No trespasses la manera del parlar. Amable sor aquell vulla posar guarda a la tua bocha quit ha elegida en esposa Amen.

Capitol XXXII. De peccat de mentida e de falcia.

Les persones falaeres e mentideres fan que encare
e diguen veritat no sien creeguts. Ab sobiran studi
b gran diligencia deu esser esquivada tota mentida
sat que sia una manera de mentir la qual es de fort
igera culpa axi com de aquell que ment per salvar
vida de algun hom. Mas com la Scriptura digue que
bocha qui ment mata la anima les persones perfetes
gen ab tot lur studi a aquesta manera e guisa de
entir car ab lur falcia no deu esser defesa la vida
l hom car per prestar la vida al proisme no deuen
ure a la lur anima jatsia que la dita mentida leuge-
ment sia perdonada. Sor molt cara amonestte que
nt com pusques fuges a tota manera de mentir en
isa que ni per occasio ni per industria digues fal-
a. Not studius en mentir no defenes ab mentida la
da de ton proisme. No es al mon mentida que sia
na ni iusta. Tota mentida es peccat en quals se vol
rsones. Tota cosa la qual discorda de veritat es ini-
itat. Les leys seglas punexen los mentidors. Adonchs
la mentida es dampnada e reprovada per los ho-
ens si la mentida es punida per lo humanal juhi
iant mes sera punida per nostre Senyor Deu qui es
stimoni de les paraules e de les obres davant lo qual
ascu ha a retre raho de tota paraula ociosa e deuant
qual cascù sostendra penes per cascuna paraula os-

siosa car Deus destroira tots aquells qui parlen mentida e lo fals testimoni no romendra impunit. Adonchs sor amable prechte que no digues falcia lexa la mentida per la veritat null temps mentes sies vertadera no decebes algu ab mentida no digues una cosa e puys quen façes altre. Sor molt amada pregua Deus quet façe parlar veritat Amen.

Capitol XXXIII De periuri.

Lo Senyor diu en lo Evangeli no jurs per lo cel car cadira es de Deu ni per la terra car alcorçi es dels seus peus ni per lo seu cap car no pots fer un cabell del teu cap blanch ni negre. Sia la tua paraula axi es o no es axi car tot altre jurar proceex de mal. Axi com no pot hom mentir sens parlar axi nos pora periurar sino aquell qui jura en quina forma o art del mon de paraules jur la persona. Deu qui es en lo cel e lo qual es testimoni de la consciencia del hom ho enten axi com aquell a qui hom fa lo jurament. No devem fer lo mal lo qual juram que farem. Sor molt amable null temps te periuraras. Prechte que null temps jurs car si no jures not periuraras. Si tems periurar no jurs. Sapies que la persona gran juradora sera complida de molta iniquitat e plagua nos pertira de la sua casa. Prechte no vulles jurar toll de tu matexa us de jurar. Perillosa cosa es jurar. Us de jurar engendra custuma de periurar. Us de iurar porta la

persona a periurar. Sia en la tua bocha axi es axi no es car la veritat nos fretura de sagrament. Paraula vertadera e feel te loch de sagrament. La tua ferma fe te sia sagrament. Amable sor lo Sant Spirit qui en lo teu cors virginal ha fet temple a si matex, pos en la tua bocha sagell de paraula atempradament Amen.

Capitol XXXIIII. De mal parlar daltri.

Sor en Jhesu-Crist molt amada oges ço que jot dich e escolta be aço de quet amonest. Atten be a les paraules de quet parle. Sapies que detraccio o mal parlar daltri es greu vici. Detraccio es greu peccat. Detraccio es greu dempnacio. Detraccio es greu crim. Tot hom condampna e repren lo detractador. Tot hom vitupera lo qui parla mal daltri. Tot hom desonra aquell qui parla mal de son proisme. Per ço diu lo propheta David yo perseguire aquell qui secretament parla mal de son proisme. Aquest vici es fort leig. No ha pus leia cosa en lo mon que detraccio. Los qui mal dien daltri ladren com a cans axi com los cans morden amaguadament les cames de aquells qui van per la carrera axi los detractadors morden la vida dels bons homens. Los cans solen mordre los homens e los detractadors e mals parles ab lur dent diffamatoria esquinçen la vida dels proismes. Prechte sor amable que calls de la tua lengua aquest leig vici de detraccio. No rosechs la vida de ton proisme no ensutzesques la

tua bocha ab lo mal daltri no parles mal de aquell qui erra mas hagesne dolor. Aço que jutges esser mal en alguna persona tem que no esdevengua en tu. Esmena en tu matexa aço que reprens en altri. Ab tanta diligencia quanta reprens la vida daltri ab tanta diligencia esmena tu matexa. Com volras parlar mal daltri exemina primerament la tua vida. Com volras mordre altri mal parlant repren primerament los teus peccats. Si vols detraure detrau o mal diu a tos peccats. No mires los peccats daltri sino als teus propis. Si be mires tu matexa null temps parlaras mal daltri. Sies donchs ansiosa en esmenar tu matexa. Sies attenta en corregir tu matexa. A salut de la tua anima no vulles hoyr mals parles. No dons orella al qui porta noves car los mal parles e aquells quils hoen ab egual pena seran punits. Tambe es culpable aquell qui hou la detraccio com aquell qui la diu. Los mals parlers no posschiran lo regne de Deu. La verge que desiya venir al celestial talem no deu dir mal dels homens. Verge amable si tu separes les tues orelles dels detractadors e refrenes la tua lengua de tot mal parlament axi com te dit sies certa que seras comtada en lo nombre de les savies vergens. Axi sia Amen.

Capitol XXXV. De enveia.

La persona envejosa es membre del diable per la enveja del qual la mort es entrada en lo mon. La en-

ja crema totes les rames de les virtuts. La enveja
vora tots los bens ab gran ardor plena de pestilen-
a la enveja es tinya de la anima. La enveya prime-
ment dampnifique al enveyos que al a qui porta la
veya. La enveja primerament mort si matexa. La
veja mort primerament lo enveyos. La enveja discipa
t lo seny del hom crema lo pits mortifica la pensa e
segua lo coratge del hom axi com una febre pesti-
cial. Perque la bonesa se deu posar contra la en-
ia la caritat se deu apparellar davant la enveia. Sor
olt amada no hages dolor del be daltri not entristees-
es del profit daltri no passes turment de la bena-
nturança daltri. No es virtut al mon a la qual no sia
ntraria la enveia. Sola miseria es aquella que no ha
veia car no es algu qui port enveya al miserable.
a verge que alt en lo cel vol habitar no deu portar
veia als homens. La verge que desiia fer noçes ab
esu-Crist no deu haver tristor de la honor de son
oisme. Molt cara sor prech Deu que deneg lo teu
r de tota malicia e de tota enveia per tal que sens
ta macula lo pusques servir Amen.

Capitol XXXVI. De ira.

Honesta verge oges que diu Salamo la molla res-
osta trenca la ira e la paraula dura encen la fellonia.
n altre loch diu paraula dolça mitigua los enemichs
multiplica amichs. Tant cascu es menys savi com es

menys pacient. Los savis per la ira perden lur savie—
sa. Per ira es fet hom fora si matèx. Alguns son qui
tost se airen e tost se pacifiquen altres son qui fort
a tart se ahiren e tart volen tornar a pau e amistat
altres son e aquests son los piyors qui tots son provo—
cats a ira e ab gran difficultat son inclinats a pau. Mes
val aquell qui soptosament es provocat a ira e leuge—
rament se pacifica que aquel qui tart se ahira e a fer
pau es fort a tart inclinat. La mia cara sor oges que
diu sant Jacme tota persona deu esser promta e ap—
parellada a hoir e tardivol a parlar e tardivol a ira.
La raho es aquesta car la ira del hom no seguex la
justicia de Deu e sapies sens tot dupte que la ira de la
verge no met en obre la ley de Deu. La verge que deu
esser feta temple de Deu nos deu airar per cosa del
mon nos pertany a la sposa de Jhesu-Crist que sia
irosa. La verge que en lo seu pits aparella habitacio
per Jhesu-Crist en totes maneres deu foragitar la ira
del seu cor. La verge que desija venir ab lo seu espos
al talem celestial deu corregir del seu coratge tota fla-
ma de ira. Amable sor si la ira perve a tu restrenyla
e refrena lo soptos moviment de la ira. Si la ira ve a
tu soptosament mitiguala tempre lo furor tempra la
indignacio. Si no pots esquivar la ira almenys tempra-
la not arrape la furor not inflame la ira not comogua
la indignacio nos pona lo sol sobre la tua ira. Axi pla-
cia a Deu Amen.

Capitol XXXVII. *De oy.*

Honesta verge hoges aço quet dich. Sapies que hoy
para la persona de Paradis loy separa lom del reg-
de Deu loy gita lom del cel loy no es remes per
un dolor que hom sostengue ni es purgat per marti-
ni es lavat ab la sanch dels sacrificis. No devem
ver en hoy los homens mals siuo los lurs vicis.
uell qui porta hoy a son proisme es en tenebres e
tenebres va. No ama Deu aquell qui avorreix lom.
nta diferencia com ha entre la petita busca e la
un bigue tanta diferencia es entre la ira el oy car oy
ira envellada. Per ira es torbat luyll de la pensa
loy es appagat lull del cor. Sor en Jhesu-Crist
lt amada oges aço quet parle si tu dones tristor a
tua sor satisfesli si peques contra la tua sor fen pe-
encia davant ella si has scandalizada alguna ser-
nta de Deu preguala quet perdon cuytet a reconsi-
rte no dormes se primerament no vens a satisfaccio
reposes si primerament no vens a pau si ton ene-
ch cau no ten alegres not ries de la destruccio de
enemich per ço que per ventura no vingua sobre
semblant cosa e que Deus no git sobre tu la sua
la tua delectacio sia haver dolor sobre aquell qui
afliccionat hages dolor en les miseries dels altres
les tribulacions dels altres sies trista planyte ab los
s planyen plora ab los qui ploren. Sor amable no

sies dure no hages dur coratge no retribuesques se—
gons la sua culpa a la persona que pecca contra tu
car lo juhi de Deu ha a venir sobre tu relexa per ço
quet sia relexat no trobaras perdonançe sino otorgues
a ton proisme venia foragita hoy del teu cor no ro—
mangua oy en la tua pensa. Sor amable Deus te do
amor de si e del proisme Amen.

Capitol XXXVIII. *De superbia.*

Superbia es rael de tots mals. Hom superbios es abhominable a Deu e als homens. Lom superbios es semblant al diable. Cobejançe e superbia son axi un mal que ni la superbia sens cobejançe ni la cobejance pot esser sens superbia. Lo diable per sa cobeyanse e superbia dix pujarmen he sobre lo cel. Jhesu-Crist diu ab humilitat la mia anima ses humiliada fins a la pols. Lo diable per superbia e cobejançe dix yo sare semblant al Altisme. Jhesu-Crist per humilitat es fet obedient fins a la mort. A la derreria lo diable per superbia es acabuçat en linfern. Jhesu-Crist per humilitat es levat sobre los cels e quina cosa es pecca sino menyspreu de Deu ab lo qual menyspresam sos manaments. Sor molt cara creu a mi que vigilies oracions dejunis almoynes e obres treballoses que han durat lonch temps si fenexen en superbia per no res son jutjades devant Deu. Adonchs amable sor prechte que no estenes les ales de superbia. No leves en alt

s plomes de superbia e la raho es aquesta car la su-
erbia ha deposats los angels ha prostats e aterrats
s poderosos e destrohits los superbiosos. Nostre Sen-
r Deus contresta als superbiosos e dona la sua gra-
a als humils. Amonestte esposa de Jhesu-Crist que
es te alegres de la companyia de les serventes de
esu-Crist que de la noblesa de ton linatge prechte
able sor que mes te alegres de la compayia de los
bres vergens que de la noblesa de tos parents po-
t que sien richs e poderosos la raho es aquesta car
eus no es acceptador de persones. Aquell qui menys-
esa lo pobre fa a Deu gran injuria. Aquell qui
enyspresa lo pobre se trau scarn de aquell quil ha
t. Amable sor Deus te do per sa merce pregona hu-
iltat e vera caritat Amen.

Capitol XXXIX. *De jactancia o vanagloria.*

Vanagloria deuen esquivar en fets e en paraules.
Ionchs sor amable guarde e mira tu matexa e not
ribuesques res de tot quant es en tu sino peccats e
falliments fuig a jactancia esquiva apetit de vana-
oria esquiva studi de vanagloria not loes not vanes
presumesques res de tu matexa not eleves e no ten
ig en alt follament not atribuesques res qui sia be
perfeccio not gloriejes de la bona obre no sies in-
da per lo vent de favor menyspresa les laors dels
mens no vulles attendre quit loa ni a quit vitupera

not enguan la laor nit aterre la vituperacio. Qui no desige la laor no sent la injuria. Les verges quis gloriegen de lurs merits davant los homens no han oli en lurs vaxells car per lo desitg de la vanagloria han perdut lo loguer lo qual merexien haver per nostre Senyor Deu aquells qui amen vanagloria. Tostemps devem mirar lur abhominacio e sutzura e haver dolor per ço com han perduda la bona obre que han feta per la humanal laor. E per ço diu Jhesu-Crist en lo Evangeli dichvos de cert que aytals han perdut lur loguer. Les virtuts dels sants son subiugades a la senyoria del diable per lo studi e desig de vanagloria. Axi com lo rey Ezechies qui ab gran jactancia e vanagloria manifesta ses riqueses als caldeus e per ço hoi per paraula del Propheta que les perdria. Lo phariseu qui era vengut al temple per fer oracio per tal perde sos bens com los manifesta ab gran vanagloria. Axi com la aguila de les altes e sobiranes pertides devalla a la viande per semblant forma se acabuça la persona quis glorieia en les coses jusanes e terrenals devallant de la gran altitut de bona conversacio per lo desig de vanagloria. Sor molt amada prechte que no poses la tua consciencia en lengua daltri. Loute la lengua stranye e no la tua propia. Loute la bocha daltri no pas la tua. Jutge tu matexa ab ton propi juhi e no pas ab juhi de altri. Negu no pot saber be qui es tu axi com tu mateixa si vols be mirar la tua consciencia. Sor molt amable en Jhesu-Crist vols quet digue com poras multiplicar les tues virtuts. Pories tu dir — hoc frare meu aço vull e prechte que mo demostres. — Sor amable

tu vols multiplicar les tues virtuts no les vulles a
gu manifestar amagua les tues virtuts amagua les
es bones obres e no las vulles mostrar per vanaglo-
ı fuig de esser vista de aço de que deus haver me-
cela e amagua les tues virtuts manifesta los teus
ccats revela los vicis del teu cor amagua les tues
nes obres null temps vulles manifestar davant la
nt lo be que diras ni faras manifesta espetxadament
ı tues males cogitacions car lo peccat manifestat tost
curat e lo crim qui es callat tost es multiplicat y si
amagat de petit es fet molt gran. Lo peccat com se
nifesta se aminua e les virtuts crexen en loch ama-
t e minuen en loc publich. Les virtuts son anichi-
les e tornades a no res per jactancia e vanagloria e
nagantles humilment se multipliquen. Adonchs ho-
sta sor convertex e gira tostemps a Deu la tua obre
teu consel e tota obre que tu façes demana la aju-
ı divinal atribuex tot quant be has al do de la divi-
l gracia no atribuesques res als teus merits no pre-
mesques res de la tua audacia. Cara sor oges que
u Lapostol aquell quis vol glorieiar gloriegse en
esu-Crist. Adonchs amable verge la tua laor e la tua
oria sia tostemps en Jhesu-Crist spos teu Amen.

Capitol XL. *De humilitat.*

Sor molt care oges Jhesu-Crist espos teu que diu en
ı Evangeli aprenets de mi car yo son benigne e suau

humil de cor. Sor amable humilia tu matexa sots la poderosa ma de Deu per ço que ell te exalçe en lo die de la tribulacio. La consciencia de la verge deu esser tostemps humil e trista en guisa que la humilltat face que nos superbieg e la tristor façe quel cor nos dissolgue en delectacions mundanals. Humilitat es virtut subirana en la verge. La verge humil posat que sia vil e menyspresada en vestir empero davant Deu es gloriosa en virtuts. La verge superbiosa posat que davant los homens sia bella e blancha e en lo cors ben formada empero davant los ulls de Deu es vill menyspresada e reprovada e la raho es aquesta car la anima del just es cadira de Deu axi ho diu lo Senyor sobre quim reposare sino sobre lo humil e reposat e tement les mies paraules. Molt amada sor en Jhesu-Crist prechte que sies humil sies fundade en humilitat sies derrera de totes sies entre totes la pus humil not poses en loch pus honorable not jutges esser alta ni millor que les altres jutge les altres esser maiors que tu tant com seras maior tant te humilia mes en totes coses. Si has humilitat hauras gloria. Tant com seras pus humil tant mes te seguira gran altitut de gloria. Devalla per tal que puigs humiliet per tal que sies exalcada not exalçes per tal que no sies abaxada car aquell quis exalçe sera humiliat e aquell quis humilia sera exalçat. Qui puge massa alt per forse ha a baxar e a caure. Pus fort es lo cahiment com hom cau de pus alt. Del loch pus alt se segueix maior decahiment e crebant. La humiltat no pot caure humiltat no sap que vol dir decahiment. Nul temps humilitat sustench

yna. O sposa de Jhesu-Crist sapies que Deus es ven-
ıt humil sapies que Deu es humiliat en forma e
mblançe de servent e ses fet obedient fins a la mort.
nable sor ves axi com Jhesu-Crist es anat seguex
seu eximpli ressemble les sues petiades sies vilifi-
da sies menyspresada sies desonrada desplau a tu
atexa. Aquell qui assi matex es vill davant Deu es
an. Qui assi matex desplau es plasent a Deu. Cara
r sies petita davant los teus ulls per ço que sies
an davant los ulls divinals. Tant seras davant Deu
ıs preciosa quant seras en los ulls dels homens pus
enyspresada. Sor amable si tu hauras pregona hu-
ilitat sapies que en lo celestial regne te alegraras ab
s vergens discretes e savies Amen.

Capitol XLI. *De paciencia.*

Jhesu-Crist diu en lo Evangeli benaventurats son los
ıcifichs car aytals seran apellats fills de Deu. Neces-
ria es la paciencia car la paciencia fa obre perfeta
acabada. La verge pacificha es savia e discreta. La
rge irosa no es savia ans es folla. Sapies sor amable
ıe sens ferro e coltell poras esser martir si tu serves
ıciencia en lo teu coratge. Lom pacifich merex ha-
r la compayia dels angels mes lom enveios e iros
ıura participacio ab los diables. Lom iros desperta
ıralles. La verge benigne com soste injuries noy do-
e res. La verge pacificha apparella habitacio en lo

seu cors a Jhesu-Crist e la raho es aquesta car Jhesu-Crist es pau e la sua costuma es reposarse en pau. Lo fill de pau deu amar pau. Pus apparellada sies a reebre injuria que a ferla apren mes de sostenir mal que de ferlo sies pacient sies reposada sies suau e mansa e amesurada ama pau hages pau ab totes abraça a totes ab caritat e mansea sent en tu matexa que mes ams que no est amada prova dins tu que maior amor portes a altri que a tu no es portada no sies leugera en fet de amistat rete per tostemps lo vincle de amistat hages paciencia en la pensa sies benigne sies avinent en la tua obre sies afable en lo teu parlar hages gracios coratge a tots toll tota baralla de tos proismes menyspresa divisions viu tostemps en pau. Cara sor si fer se pot rete pau ab totes persones venç ab paciencia los vituperis dels mals parlers e detractors trenca les sagetes de menyspreu ab lescut de paciencia contra lo coltell de la lengua. Gran virtut hauras si no nafres aquell quit ha nafrada gran fortalesa hauras si perdones als quit han agreuiada gran gloria sera la tua si perdones al a qui has pogut noure. Amable sor la pau de Deu la qual sobra tot enteniment guarde lo teu cor e la tua anima Amen.

Capitol XLII. *De concordia.*

Sis coses son diu nostre Senyor que yo he en gran oy e la setena ha en gran avorricio la mia anima ço es

ıell qui sembra discordies entre germans. Maleyt es
nell qui sembre discordies entre los servents de Deu
ui romp concordia e pau entre ells. Gran injuria
a Deu aquell qui entre los servents de Deu sembra
cordia e la raho es aquesta car Jhesu-Crist es pau
stra qui ha fets concorts los homens els angels. Con-
rdia de mals contrarietat es de bons. Axi com de-
m desiiar que los bons hagen pau axi devem desi-
r que la concordia dels mals sia rompuda. Concordia
ra fer peccat mala es mas concordia pera fer be e
fer justicia e a servir a Deu bona cosa es. Per ço
m aiustats en un loch que en lo servey de Deu haiam
ı spirit e un coratge. Tots aquells qui abiten en la
ısa de Deu deuen haver una anima e un cor en Deu.
ɔ val res si una cosa nos conte e que nostra volontat
a diversa e separada. Mes ama Deu la unitat del co-
ıtge que del loch. Vet que nosaltres som en aquesta
ısa molts homens de diverses custumes de diversos
ɔratges e de diverses volontats. Totes aquestes coses
ɜvem aiustar en una unitat en una intencio e en una
nor de Deu. En asso devem esser de una volentat
ıe serviam a Deu e que amem Deu de tot nostre cor
de tota nostra anima e nostre proisme axi com no-
ıltres mateyxs. Necessaria es en nosaltres la virtut de
ɔncordia car si yo vull fer la mia volontat e aquest
ı sua e aquell la sua seguir san moltes divisions na-
er nan moltes baralles ires bregues qui son obres de
ı carn. E segons que diu Lapostol aquells qui fan ay-
ıls obres no aconseguiran lo regne de Deu. Cara sor
reu a mi que no plasen a Deu tant nostres dejunis

nostres oracions ni nostres sacrificis quant li plau la nostra concordia. E per ço diu Jhesu-Crist en lo seu Evangeli ve primerament a reconsiliarte ab ton proisme e lavors vindras al altar e offerras ton sacrificii. Amable sor sapies que molt es gran devant Deu la virtut de concordia sens la cual no li plaen nostres sacrificis per los quals los peccats son perdonats. Sapies cara sor que com nos venim a conversio prenem luyta contra lo diable. Poriesme tu dir cara sor — frare meu en Jhesu-Crist molt amat diguesme si el diable tem alguna cosa que sia en aquest mon. —Responchte sor molt amable que no es res en lo mon que tant tema lo diable com fa concordia e caritat car si tot quant possehim donam per amor de Deu aço no tem lo diable car ell no vol semblants riqueses. Si dejunam nou tem lo diable car ell null temps menia si vellam nou tem lo diable car ell null temps dorm mas si tenim concordia e caritat aço es que tem molt lo diable car tenim e possehim en la terra la cosa que ell no volch tenir en lo cel. Aço es la paraula ques lig en los Cantichs de la Esgleya ço es que es terrible e ordenada axi com a hosts de gents darmes car axi com los enemichs han gran temor com vesen les hosts de la batalla ben ordenar axi certes lo diable se espaventa molt com veu quels homens ab spirituals senys de armes de virtuts viuen en bona concordia. Adonchs tots devem viure en la casa de Deu en una concordia e en un coratge per tal que puscham vençer lo diable. La serventa de Deu que vol viure en concordia primerament deu derenclir totes les males custumes en guisa

no sia malvada ne sia desordenada ne mal nodri-
ıe sia desreglada per ço que no torbe les altres
entes de Jhesu-Crist ab la sua perversitat. E ay-
leu mesurar e arreglar totes les sues obres e tots
ıeus moviments e totes les sues paraules e la sua
ı en guisa que vivint segons deu se puscha con-
ıar ab aquelles ab qui viu. Adonchs sor molt ama-
ımonestte que visques humilment e concordant-
ıt en lo monestir ab totes les serventes de Jhesu-
t. Sor amable convida a pau totes aquelles qui son
ordants a pau e benvolença no digues paraula en
on ques pertangua a baralla o que pugue engen-
liscordia. O sposa de Jhesu-Crist la caritat de Deu
parada del mon placia a Deu que aquella matexa
at te aiuste ab ell Amen.

Capitol XLIII. De paciencia e sustinencia.

Molt cara sor apren de Jhesu-Crist una liço de gran
temprançe. Mira be attentament Jhesu-Crist e no
hauras dolor de les injuries quet son fetes car soste-
ıint per nos passio ha lexat exemple a nosaltres lo qual
:om fos ferit ab palmes en les gualtes açotat en les
:spalles escarnit ab escopines foradat ab grans claus
ı condempnat a greu e cruel mort de la creu tostemps
:alla e no dix mot. Sor molt cara com algu te deson-
ara digues tu aço merexen mos peccats com te fan
njuries digues tu aço fan los meus mals en tota quan-

ta adversitat sostendras digues que per ton peccat te esdeve pus leugerament sostendras totes injuries si consideres los peccats per los quals te sdevenen los mals. Donchs com algu parle mal de tu fes oracio com algu te maleira beneexlo tu beneex aquell quit malehira dona benediccio al quit maleex monstra pasciencia al quis ahira contra tu dissol o ablanex la ira del furios ab dolçor venç la iniquitat ab benignitat venç la malicia ab bonesa sobra los mals dels altres ab la tua mansea foragita e destrouex les desonries dels altres ab pensa reposada. Sor amable apparella lo teu cor a be e a mal e porta ab paciencia tots los bens e los mals segons que vindran soste les coses contraries a les prosperes plasents e profitoses e en tot loch hon te occorreran sosteles ab pensa pacient menyspresa les desonries que seran dites sobra e venç los desonors que a tu hauran fetes e menyspresaho tot menyspresa les erros quet dien los mals parles dissimulant que nou hous. Honesta verge posat que sies per algu comoguda o que sies provocada o que sies axebucada o posat que algu te salt en la cara o quet aleu crims o quet provoch a baralla o quet apparell a contencions o quet digue improbris o quet façe injuria o quet menyspreu tu empero calla tu no digues res tu o dissimula tu ho menyspresa tu no parles tu te scilenci no respongues injuriosament no digues males paraules no desonres a quit desonre no li digues lo quet diu no respongues ab desonries car tu callant e ab scilenci venciras pus tot. O sposa de Jhesu-Crist pren fort luyta contra les adversitats temporals en tots

cassos que esdevendran sies ferma porta totes co-
pacientment. Pacientment deu hom sostenir allo
es esdevengut a molts. Axi es be mortal aquell
dona afliccio com aquell qui la soste axi morra
ıell qui fa lo mal com aquell quil soste. Amable sor
u a mi sapies que no es persona el mon quet po-
s noure si Deu no lin hagues dat poder. Lo teu
mich no hagra sobre tu potestat si Deu nou ha-
s permes. Cove que per moltes tribulacions entrem
o regne de Deu. No son suficients los mals e les
sions de aquest temps per aconseguir la vida esde-
idora ni la gloria divinal. Sor molt cara impossi-
es que sies dona e que no tastes dolors e anguo-
. Tots quants som en aquest mon sostenim conguo-
. Aquesta vida tota es plena de lagremes. La pre-
t vida comensa son xant a plor e a lagremes. Lin-
t com nex en lo començament de la sua vida plora-
fant com hix del ventre de la sua mare primera-
nt plora que no riu plorants e lagremajants som gi-
ı en aquesta present vida. Profitosa es la tribulacio
ofitoses son les pressures de aquesta present vida.
nt com som mes tribulats en aquesta present vida
t mes som fortificats e refermats tant com en la pre-
ıt vida som mes afligits e batuts tant mes nos ale-
rem en lo segle sdevenidor. Si açi som be farits
açots en lo juhi divinal serem atrobats purgats e
nejats. Axi placia a Deu Amen.

Capitol XLIIII. De malaltia.

Nostre Senyor diu en lo libre del Apochalipsi yo castich e reprench aquell que yo am. En tres maneres castigue Deus los homens en la present vida car ell fir los reprovats a lur dampnacio corregeix los elets e aquells que ell veu errar per lur preguacio fir los justs per crexer lo merit de lur gloria e eternal remuneracio. Deus feri Egipte ab plagues e aço per lur dampnacio fou plagat Lazer pobre per sa preguacio es batut Job per provar sa paciencia. Açota Deus lom ans que façe peccat per so que no sia mal bate sant Pau lo qual temptant lo diable sostenia agullons carnals. Es a veguades batut lom per nostre Senyor Deu apres lo peccat per ço que sia esmenat e corregit axi com aquell qui fou liurat a Satanas a destruccio e afliccio de la carn per tal quel spirit fos salvat. Profitosa cosa es als forts e robusts enmalaltir per tal que per raho de lur vigor e ferma sanitat nos alegren en les coses mundanals mes que no deuen. Mala es la sanitat de la carn que porta lom a destruccio de la anima e molt es bona la malaltia aquella de la carn que porta sanitat de la anima. Lapostol loa la malaltia de la carn dient com yo son malalt lavors son pus fort. Lo bon hom nos deu entristir per los açots de Deu car en aço en que es castigat es corregit e smenat. Si nos reduhim a memoria los mals que havem fets pus leugera-

ment sostindrem les malalties corporals. No deu hom murmurar en la malaltia e la raho es aquesta car lom es jutiat per aquell los juhis del qual per tostemps son justs. Com algu soste malaltia e murmura contra Deus lavors acusa lo juhi del jutge e provoca contra si la ira de Deu. No pot esser cosa injusta aquella que plau al jutge. Just e dreturer nostre Senyor Deu castigue aquell qui ell ama e bat aquell fill lo qual ell reeb sots la sua cura delitansi axi com a pare. En aquesta vida Deus perdona als peccadors e no perdona al justs. En la vida esdevenidora perdonara als justs e no perdonara als peccadors. Aquell qui en aquesta vida no merex esser batut en linfern sera aturmentat. Sapies cara sor que dolor e tristor son coses comunes a tots. No es hom en aquest segle qui no hage dolor. Deus castigue en aquest mon aquells los quals apparella a possehir la sua gloria eternal. Sor amable prechte que not entristesques en les tues malalties. En les tues dolors fes gracies a Deu. Desija mes haver sanitat de anima que de cors car la malaltia nafra la carn e cura la pensa. La dolor crema los viçis e trenca les forçes e vigors de la carnalitat. Sapies que en la dolor es provada per ço que not trenchs per impaciencia. En la fornal se prova laur. Si vols esser denejada de totes sutzures obs tes que sies purguada en la fornal de la tribulacio. Si vols apparexer pura necessari es que sies denejada ab lo foch de persecucio. Tu es posada en lo foch per ço que sies purguada de tota legea de peccats. Totes aquestes coses sostens per esser provada. Adonchs amada sor en Jhe-

su-Crist prechte que non murmures en tes malalties no blasphemes no digues perque sostinch tants de mals no digues perque son axi ten afligionada perque son axi tan passionada. Poriesme tu dir — frare meu prechte quem digues que deig dir en les mies malalties e com deig acusar mi matexa. — Sor honesta tu acusaras tu matexa en la forma seguent yo son Senyor meu fort gran peccadora e no son punida segons que meresch no sent tanta venjançe quanta meresch e merex lo meu peccat. Menys son ferida que meresch. Menor es la venjançe de la tribulacio que la manera de la transgressio del meu peccat. No son eguals les penes als merits dels meus peccats ni son tantes les penes quantes foren les culpes. O esposa de Jhesu-Crist si vols esser purguada dels peccats acusa tu matexa en la pena e loa la divinal justicia. Si tu en la tua malaltia glorifiques nostre Senyor Deu lavors Deus te corregira piadosament ab açots de castiguacio e exercitara en tu la sua diciplina e Deus qui perdonant te foragitava tu de si matex ferint te crida que torns a ell. Amable sor cogita tots quants turments son el mon posa davant lo teu coratge totes quantes penes poden esser totes les dolors de turments totes les pus forts e les pus cruels dolors que poden esser en aquesta present vida e acomparaho tot al foch del infern. Lavors te sara leuger tot quant mal sostens en aquesta present vida. Sor amable si tu tems res hages temor de les penes dinfern car aquestes penes son temporals e aquelles son eternals. Morint en aquestes penes los dolors e los turments sen van e passen mo-

t en aquelles suceeix perpetualment la dolor. Si tu
ısideres be tu matexa veuras que tot quant sostens
esmena de la vida tua car los açots absolen e re-
ten los peccats als quis convertexen a Deu. Les pla-
es e los açots aprofiten al quis convertex a sa pur-
ıcio. Aquell qui com es castigat se corregex aci en
re mon es desliurat mas aquells qui aci son batuts
çotats e nos corregexen son dampnats a pena tem-
al e eternal e son jutjats primerament en aquest
le e apres seran jutjats en lesdevenidor. Aquests
ı doble dampnacio aquests han dobles açots car açi
ı comensament de turment e de la han compliment
penes. Adonchs sapies que la ma de Deu te ha liu-
a a pena la indignacio de Deu te ha feta afliccio-
e ell irat ha manat que hages espariencia de tots
ls. Sapies sor amable que com tu es trencada e cas-
a ab flaquesa de cors com tu es subiugada a ma-
ies de la carn com tu es turmentada ab agullons
inosos de dolors com tu es esvahida ab pacions de
nima com tu es afliccionada ab congoxa de la pen-
com tu es liurada a impugnacio dels sperits malig-
tot aço te fa sostenir la divinal dreta justicia per
peccat. Les tues armes te son contraries e bata-
ı contra tu ab les tues sagetes es penetrada ab los
s darts es ferida e nafrada. En aço que has peccat
allo seras turmentada per ço com has seguida la
n es açotada en la carn en allo plores en que has
eat. Sor amable sapies que en la carn es turmen-
a en la qual has errat en aquella has juhi de pena
la qual es stada la causa del peccat e de la culpa.

De alli hon es caygude en los vicis en alli sostens turment. O esposa de Jhesu-Crist justament es corregida e justament es afliccionada en juhi just es jutjada tempestat justa te bat justa pena te prem hages paciencia en la malaltia e en totes les adversitats Amen.

Capitol XLV. De avaricia.

Jhesu-Crist diu en lo seu Evangeli guardatsvos de tota avaricia car la vida del hom no sta en la habundancia de les coses que posseex sobre la terra. Sant Pau apostol diu no sien nomenades entre vosaltres fornicacio ni legea ni inmundicia ni avaricia. Item diu lo dit apostol tot fornicador e tot inmunde e tot avaricios lo qual es servitut de idoles no ha heretat en lo regne de Deu. Salamo diu que aquell qui seguex avaricia torba tota la sua casa lo avar per negun temps sera recomplit de pecunia. Aquell qui ama riqueses non aconseguira fruyt ni profit. No ha pijor cosa en lo mon que amar pecunies car aquest aytal porta la sua anima venal. Axi com la avaricia acabuça lom en infern axi la liberalitat de almoyna lo leva sobre lo cel. Lom avar es semblant al infern axi com linfern null temps diu assats ne axi lavar null temps se sadolla de riqueses e axi con lo ytropich hon mes beu maior set ha per semblant forma lo avar com mes ha e mes desija. Avàricia e cobeiançe son germanes e la superbia es lur mare. Null temps fo superbia sens cobejan-

ıi cobejançe sens avaricia. Sor amable no sia la
ma presta e apparellada a reebre e tancada a do-
Maior delit e plaer vulles trobar en donar que en
lre. Prechte sor molt cara que no meta raels la
icia en lo teu cor no sia atrobada en tu avaricia
ʒita del teu cor avaricia. Dichte que si perfeta-
t menyspreses totes les coses temporals e terre-
per amor de Jhesu-Crist ab aquell matex Jhesu-
t espos teu te alegraras en la celestial gloria
:n.

Capitol XLVI. De cobeiançe.

ıyl de tots mals es cobeiance. No es qui puscha
:tament reebre en si les batalles spirituals si ja
:erament no ha aterrats e vençuts los delits car-
No es alguna pensa que puscha francament con-
ılar Deu si ella cobeja o desija les coses terrenals
nsitories de aquest mon. Lull de la pensa no pot
e ni mirar les coses altes si es tancat al pols de
nal cobeiançe. Cobeiançe es greu peccat car es
ı de tots peccats. No es meravella si aquells qui
ın en peccat mortal son deputats a foch eternal
que vivints en aquest mon no appaguaren la fla-
ie cobejançe. Sor molt cara posat que no hages
nia si empero has cobeiance de haverne not apro-
ens. Not val res la nuditat del cors si has cobe-
: de haver moltes vestidures. Judes per cobeiance

de moneda vene Jhesu-Crist. Tots nuus nexem en la present vida perque donchs cobeiam ten ardentment les coses terrenals e transitories. Si nosaltres creem quels bens de aquest mon deuen perir perque los amam ab ten ardent amor. Si nos amam los bens de aquest mon terrenals e transitories mes que no devem peccam. Adonchs sor molt amada considera lo decahiment de la tua vida e conex qne aço poch que has te pora bastar. Si donchs la cobeiançe es rael de tots mals segons que havem dit necessari es que la gites del teu cor per tal que noy cresquen diversos rams de vicis e de peccats. No sia en tu mala cobeiançe. Sor amable prech Deu qui es tot poderos que per amor dell te façe menyspresar los bens de aquest mon e que no temes adversitat ni fretura Amen.

Capitol XLVII. De pobresa.

Benaventurats son los pobres de spirit car de aquells es lo regne dels cels. Molts son pobres los quals lur pobresa nols fa benaventurats ans los fa miserables car no sostenen la pobresa per amor de Deu ans la sostenen forçadament. Son altres pobres la pobresa dels quals nols fa miserables ans los fa benaventurats car sostenen la pobresa per amor de Deu e de aquests aytals se diu benaventurats son los pobres de spirit. Sor cara altre veguada retorn a parlar ab tu prechte que oges la tribulacio e la paciencia de Job e per ço

nonest que not vulles entristir per desesperacio
ı tribulacio nit leus en alt per superbia en la pros-
at de aquest mon. Tu ligs quels patriarques foren
ı e habundosos en peccunia e en bens temporals
foren humils en lur coratge qui fon Abram qui
yo parlare ab lo meu Senyor posat que yo sia
pols e çendra. Per tal sor amable seras tu bena-
ırada si en les prosperitats e en les adversitats
a Deu tostemps laors e gracies creent que la be-
nturançe de aquest mon passa e transpassa axi
a fum axi com una vapor quis leva de la terra.
ıstol sant Pau diu si tota nostra esperançe es en
esent vida pus miserables som en Jhesu-Crist que
los homens del mon car Jhesu-Crist per ço que no
ısem laur nos monstra de menyspresar los dons
nals e per ço que no temessem fam deiuna XL
e per ço que no temessem esser nuus mana a sos
bles que no haguessen sino una vestidura e per
ıe no haguessem paor de les tribulacions volch
ıser tribulat e per ço que no temessem la mort
ı ell reebre mort per nosaltres. Tot quant es en
ɔn o es cobeiance de la carn o cobeiançe dels ulls
ıerbia de vida. Lo mon perira e tota la sua co-
ıçe. Adonchs sor molt amada prechte que no
ı les coses que son en lo mon en guisa que no
cam ensemps ab lo mon. Cert es que Daviu reg-
e com ell hagues grans tresors dargent e daur e
ırias grans pobles ab lo seu gran poder empero
ssa si esser humil he dix yo son pobre e posat
aballs de la mia juventut ença. Item en altre loch

diu jo son strany en la terra e peregri axi com tots los meus pares antessessors. Sor amable prechte que no adolcescan los bens transitoris ni los profits terrenals nit alegres dels guanys mundanals e not entristiras dels dampnatges terrenals mas fen axi com es scrit. Si habundes en riqueses noy vulles fermar lo cor. Les coses que ab gran amor possehim perdemles ab gran dolor. Sposa de Jhesu-Crist oges que dich. Sapies que aquell al qual servexen les coses terrenals e celestials es fet pobre per nosaltres e aço per tal que ab la sua pobresa nos enriqueex. Tu donchs honesta verge vet per la carrera per la qual es anat primerament lo teu spos Jhesu-Crist e ab passos continuats segueix lo teu guiador celestial sens tot dupte. Si tul segueix regnaras ab ell en lo cel. Sor molt amable mira be e contemple la virginitat e pobresa de la verge Maria la qual fon axi richa en nostre Senyor Deu que meresque esser mare de Deu empero fou axi pobre en bens temporals que no hac serventes ni madrines en lo seu part e lo porxe hon infanta fon axi stret que no posa lo seu car fill en lo lit sino en lo pesebre. Per semblant forma Joseph de qui la verge Maria fou sposa com fos hom just fon axi pobre que sa vida e son vestir havia a guanyar ab art de fusteria car legim que fon fuster. Dels sants apostols legim que servien a nostre Senyor Deu en fam en set en molts dejunis en fret en nuditat e en moltes vigilies. O esposa de Jhesu-Crist molts exemplis has ab los quals poras menyspresar les riqueses terrenals e desiiar les riqueses celestials car aquells qui volen esser fets richs en aquest mon

en en moltes temptacions e en los laços del diable
en molts mals desitgs qui acabuçen lom en infern.
lenterosament menyspresen les riqueses terrenals
uells qui perfetament posen lur speranse en les ri-
eses celestials car la pobresa voluntaria met lom
ns en lo regne dels cels. No som venguts al mones-
per ço quey viscam en delits ans hi som venguts
r tal que vellant pregant dejunant cantant e contre
nostre enemich batallant vingam al regne quins es
tat endreçantnoshi Jhesu-Crist. Per ço nasquem
us en aquest mon e per ço nos acostam nuus al bab-
me que nuus e sens tot empatxament muntem al
l. Ve com es cosa mala e leia e impropia que aquell
i per sa mare es engenrat nuu e per la Sgleya es
ebut nuu que vulla entrar rich en lo regne de Deu.
is leugera cosa es passar lo camell per lo cos de
ulla quel hom rich entrar en lo regne dels cels. Mes
l un poch freyturar que massa haver. Massa es avar
uell al qual no basta Deu. Sapies sor molt amada
e si en aquest mont sostenim per Jhesu-Crist fam
; e nuditat sens tot dupte nos hons alegrarem ab ell
lo regne celestial Amen.

Capitol XLVIII. De murmuracio.

Lostal del nostre cor es santificat per la gracia de
u e per habitacio del Sant Spirit lavors com dins
cor habita caritat pau bonesa humilitat paciencia

e semblants virtuts. Aquestes son les nostres riqueses ço es bones custumes e bones virtuts mas si nos comensam a barallar e murmurar e contendre tentos som despullats dels bens spirituals e romanim buyts. E la raho es aquesta car les virtuts no poden habitar ab los vicis. Sabem de cer que un petit de levat corromp tota la pasta. Cascun servent de Deu en lo seu cor deu pensar com cau en gran mal si ell murmura per les coses temporals. Aquell qui murmura per los bens terrenals es fet pobre de alli don davia esser ferich. Les nostres riqueses deuen esser virtuts. Donchs nos perdem les virtuts si murmuram per menjar o per beure o per vestir. Greu peccat es murmuracio. Diu sant Gregori que aquell qui murmura no reeb lo regne del cel e aquell quil reeb no pot murmurar. Lo coratge del foll es axi com a roda que porta fanch e sutzura e murmura. Aytals son molts frares e moltes sors en la congregacio qui son subiugats a desigs carnals e no cessen de murmurar. Perque sor cara molt es necessari a nos lo consel de sant Pau qui diu no murmurets axi com alguns de aquells qui eren en lo desert qui murmuraven e periren a mala mort. Adonchs perilosa cosa es murmurar car si murmuram per ventura perirem en lo monestir axi com aquells periren en lo desert. Perquens cove que guordem nostres lengues de murmuracio per ço que Deus no vulle que axi com aquells periren en lo present mon nosaltres no periam en lo sdevenidor. No murmurem donchs en guisa que axi com aquells periren en la present vida nosaltres no periscam en la esdevenidora esquivem

ota murmuracio per ço que no sostingam en les ani-
nes aço que aquells sostingueren en los cossos. Item
apostol consellant a nosaltres parla dient axi no tem-
an Jhesu-Crist axi com alguns de aquells lo tempta-
ni e periren per les serps quils mataren. Aquell
empta Jhesu-Crist qui per menjar e per beure e per
estir murmura axi com es scrit del demunt dit po-
le temptaren Deu en lur coratge per tal com dema-
aren viandes a lurs desitgs. Item en altre loch diu
murmuren en lurs tabernacles e no hoyren la vou del
enyor. Aquel tempta Jhesu-Crist qui demanant coses
superflues en lo monestir murmura contra lo president.
Contra Jhesu-Crist fa aquell qui en lo monestir de-
mane mes que no deu haver. Contra Jhesu-Crist pec-
ca aquell qui demanant en lo monestir coses terrenals
e transitories escandaliza los seus presidents. Aytals
diu que periren per serps perque per serps car la serp
es verinosa e tot hom qui murmura porta en la lengua
vari del diable. E per ço diu sant Jacme que la len-
gua es mal qui no troba repos e es plena de vari mor-
al. Esquivem donchs murmuracio per ço que no pe-
iscam per veri diabolical e mortal. Sor molt amada
en Jhesu-Crist oges que diu Jhesu-Crist en lo seu
Evangeli dichvos que no siats ansiosos a la vida vos-
ra que menjarets ni que vistrets. Quaix que digue ma-
nifestament Deus quius ha dada la vida vos dara vian-
la e quius ha donat lo cors vos donara vestidures. E
lix apres de aço Jhesu-Crist mirats los ocells del aer
qui no sembren ni culen ni umplen los orons nils gra-
ners empero Deus los governe. E donchs si Deus go-

verna los ocells qui huy son e dema no son la ani
dels quals es mortal quant mes donchs dara als ser
dors e servents de Deu vianda e vestidures la ani
dels quals es inmortal e als quals es promes lo reg
dels cels. Item diu Jhesu-Crist considerats los li
dels camps com crexen e no treballen ni filen ni ti
empero Deus los vist de molt gran bellesa quant n
vestira Deus los seus servents e serventes. No mat
Deus la vida dels seus servidors ab fam ni ab set
ab nuditat. E Jhesu-Crist apres de tot aço conc
dient cercats e demanats primerament lo regne de D
e la sua justicia e totes les altres coses necessaries
seran donades. Quaix que digue servits a Deu ab teu
cantats e alegratsvos nit e die ab gran reverenci
ell darvos ha totes les coses quius son necessaries
la present vida e en la sdevenidora car no minuara
be als qui serquen Deu. Sor molt cara Deus quit
treta de la casa del teu pare si tu perseveres en la s
servitut te donara tot quant be demanara lo teu c
Amen.

Capitol XLIX. De ben propri.

Sor molt cara sapies que gran crim es en los se
vents de Jhesu-Crist haver res propri. Perque ne
temps sia trobat en tu res que sia propi. Totes qua
tes coses son en lo monestir son comunes a tot
Adonchs si la serventa de Jhesu-Crist ha res amag

axi com a propri la qual cosa no sapien les altres serventes de Jhesu-Crist allo es furt e furt es peccat. La raho es aquesta car tot quant ha la religiosa deu haver en comu ab totes les serventes de Jhesu-Crist e si alguna cosa amagara axi com a propia furt es manifest frau es greu peccat es cami de infern es. Per aquest cami los ladres davallen al infern car axi com diu sant Pau apostol ladres ni robadors no possehiran lo regne del cel. La serventa de Jhesu-Crist que separa si matexa de la comunitat dels altres amagant alguna cosa axi com a propia sera separada de la compayia de la gloria celestial. Molts venen a la comuna compayia del monestir mas no viuen tots segons lo Evangeli la qual cosa no poden dir sens gran gemech. En lo monestir son los apostols de Jhesu-Crist hoc e hi es Judes qui trahi Jhesu-Crist. Eshi tambe Ananies ab sa muler Sapheira eshi Giezi dexeble de Eliseu. Aquells qui per amor de Jhesu-Crist derenclexen tot quant han en aquest mon semblant que foren los apostols e aço fan per raho de haver la eternal gloria seran remunerats ab los dits apostols en la eternal benaventurança. Aquel qui apres que ha lexat lo mon ve al monestir e presumex fer frau en los bens del dit monestir aytal es Judes e sostindra en lo infern la pena de Judes per ço com la cosa comuna vol fer propia. Aquell qui de la vida mundanal se converteix al servey de Deu si de les coses que ha possehides en lo present segle se reserva una part e laltre dona al monestir ensemps ab si matex merex haver sentencia de malediccio ensemps ab Anania e ab Saphira mas aquell

qui del segle es vengut al monestir e la cosa que no ha poguda haver en sa casa vol haver en lo monestir e aço demana ab gran instancia aytal sens tot dupte sera ferit ab la lebrosia de Giezi car sostendra en la anima la lebrosia que Giezi sostench en lo cors. Honesta sor axi com demunt te dit gran difarencia ha entre aquells qui viuen en lo monestir. Aquells viuen en lo monestir a semblança dels apostols qui de tot quant han possehit en lo mon non amaguen res en lo monestir als quals es endrassada la paraula del Psalmista dient tot lo meu be es unirme ab Jhesu-Crist e posar en lo Senyor Deu meu tota la mia esperança. Posa donchs tota la tua cogitacio en Deu e ell provehir ta. Aquells qui axi com Judes Escariot retenen en si algun be propi o amaguen alguna cosa del monestir sen pugen fins al cel e devallen fins als abissos del infern e la lur anima es plena de mals. Aquells qui ab Anania e Saphira dels bens que hagren en lo mon ne liuren una part al monestir e laltre se retenen axi com a propia confien en lur virtut e gloriegense en la multitut de les lurs riqueses. Mas aquells qui axi com Giezi demanen en lo monestir les coses que no han pogudes haver en lo mon son aquells dels quals diu lo Psalmista veus lom que no ha posat Deu en sa aiuda ans ha posada sa esperança en la multitut de les sues riqueses. Tu donchs sor amable no çeles res no amachs res no poses res pera tu en loch amagat not retengues res no romangua res amagat ab tu aço que has hagesho ab benediccio e ab licencia no dons res sens licencia. Honesta verge posa tota la tua

:ogitacio en nostre Senyor Deu e ell provehir ta
Amen.

Capitol L. De oracio.

Sor molt cara oges aço quet dich. Sapies que fer
oracio ans de hora ordenada providencia es mas fer
oracio en lo temps ordenat es obediencia lexar pas-
sar lo temps de la oracio es negligencia. Tant deu es-
ser la oracio pus continuada quant es pus profitosa.
Jhesu-Crist diu eu lo seu Evangeli tot quant demana-
rets en la oracio invocant lo meu nom si havets vera
creença tot ho reebrets. Sant Pau diu fets oracio sens
entrevall. Sant Jaume diu molt val la oracio del hom
just continuada. Amable sor apparella la tua anima
ans de la oracio e no vulles esser axi com a hom qui
tempta Deu apparellet a la oracio e mostra la cons-
ciencia del teu cor per ço que aconseguesques habun-
dant gracia de nostre Senyor Deu e allavors pregues
verament com non cogites altre cosa en lo teu cor. Lo
jutge es tot inclinat a les pregaries si lo peccador es
corregit de la sua malesa. La oracio deu esser del cor
e no pas dels labis mes val pregar e fer oracio ab sci-
lenci que pregar Deu solament de paraula sens inten-
cio de la pensa. Aquella oracio es pura la qual no tor-
ben superflues cogitacions aquell coratge es luny de
Deu qui en la oracio es occupat en les cogitacions de
aquest mon. En dues maneres es empatxada la oracio

perque no pot esser empetrat aço que es demanat ço es si hom nos sta de fer mal o si no lexa lo peccat que te en lo cor. La nostra pensa es celestial e lavors contempla Deu en la oracio com no es ampatxada per terrenals cures e ansies temporals. Tota veguada que hom fa oracio apella lo Sant Sperit que vingue mes ans que vingue lo Sant Sperit fugen del hom totes les cogitacions e temptacions dels diables los quals se acabuçen dins les penses dels homens car no poden sostenir la presencia del Sant Sperit. Aquell qui es injuriat no cessa de pregar Deu per aquell quil ha injuriat. En altre guisa sapies que segons la sentencia del Salvador aquell pecca qui no fa oracio per sos enemichs. Axi com no aprofita la medicina a la nafra hom roman lo ferro per semblant forma no aprofita gens la oracio de aquell qui reserva loy dins son cor. Culpablement esten les mans a Deu aquell qui faent oracio manifesta sos peccats loantse de aquells axi com lo phariseu glorieiantse preguave e mes loava si mateix de les bones obres que feya que no a Deu. Sor molt amada fes oracio ab lagremes continuades fes oracio perseveranthi pregua Deu die e nit no cesse la tua oracio la tua oracio sie frequentade e sovineiada te fort amanides les armes de la oracio no caygua la oracio de la tua bocha sta soven en oracio vesset en oracio gemegua tostemps e planyte dient oracio levet en la nit a fer oracio vella e pregue en oracio provoca e vella en oracio e en preguaries donet a velles faent oracio tancha un petit los ulls e puys pregua. La oracio sovineiada remou les segetes del diable. Oracio

de tots dies venç los darts del diable. Oracio es la primera virtut contre les batalles de les temptacions. Oracio sobra les temtacions dels enemichs venç los diables sobre los leigs spirits. Per oracio son vensuts los dimonis per oracio son sobrats los diables. Oracio sobra tots mals. Honesta verge la tua oracio sia pura. Amonestte cara sor que prechs per los bons homens qui perseveren en be. Prechte que prechs per los mals que Deus los converta de mal en be pregua per tots amichs e encara per tos enemichs pregua per tots los feels christians vius e morts sia endreçada la tua oracio axi com lo ensens davant Deu Amen.

Capitol LI. De liço.

Per la liço son deneiats los peccats per liço som adoctrinats que devem fer. Fer oracio e legir cascu es bona cosa siu podem fer ensems millor cosa es pregar que ligir. Com pregam parlam ab Deu com ligim Deus parle ab nosaltres. Sor molt cara si vols esser ab Deu per tostemps prega Deu tostemps e lig. Molt nos es necessaria la lisso divinal car per lo ligir aprenem que devem fer que devem squivar hon devem anar. Per ço diu lo Propheta la tua paraula Senyor es lum als meus peus e a les mies petiades per la liço crexen lo seny e lenteniment la liço nos instruex com devem fer oracio la liço nos informa com nos devem haver en la vida activa e contemplativa. Per ço diu lo

Psalmista benaventurat es hom qui contemple en la ley divinal de nit e de die. Liço e oracio son armes ab les quals es vençut lo diable. Aquestes dues coses son obres mijensant las quals aconseguim la eterna benaventurança. Per oracio e liço son destrouits los vicis e les virtuts son nodrides en la anima. La serventa de Jhesu-Crist tostemps deu pregar e legir. Per ço es dit per lo Psalmista non sare confusa mentre ligire los teus manaments. Adonchs amada sor en Jhesu-Crist continua la oracio persevera en la contemplacio de les santes Scriptures sies diligent en legir la ley divinal fes tot ton studi en los libres divinals hages us de legir la tua liço sia continuada recorda tots jorns en la ley divinal. La liço destrouex la error de la mala vida e arrancha lom de la vanitat del mon. La liço te demostre que deus fer et demostra que deus squivar e manifestet lo cami per hon deus anar. Molt aprofites com ligs si fas aço que ligs. Sor amable nostre Senyor Deu obre lo teu cor en la sua ley e en los seus manaments Amen.

Capitol LII. De fer obres de mans.

Diu lo propheta Jheremies levem nostres coratges ab les mans a Deu. Aquell qui fa oracio e treballa de mans leva a Deu lo cor e les mans. Qui fa oracio e no treballa de mans leva a Deu lo cor e no les mans. Qui treballa e no fa oracio leva a Deu les mans e no lo

cor. Adonchs sor molt cara necessari nos es que levem en la oracio lo cor a Deu e que estenam a Deu les mans per bona obre. La rahon es aquesta per tal que no siam represos per negligencia dels manaments de Deu lavors com volem obtenir salut ab la sola oracio o ab la sola obre. E per ço diu Lapostol aquell qui no treballa raho es que no menge. La serventa de Jhesu-Crist deu tostemps pregar legir e obrar per tal quel spirit de fornicacio no engan la pensa ociosa. La delectacio de la carn se venç ab treball. Sor molt cara departeix lo die en tres parts en la primera fes oracio en la segona lig en la terça treballa. Lo rey Salamo per ociositat fo enbolcat en moltes fornicacions e per la cobejançe de la fornicacio adora les ydoles. Sor molt care les demunt dites coses son molt necessaries ço es oracio liço e obra. Per la oracio som denejats per la liço som instruhits per la obre som beatificats. Axi ho diu lo Sant Spirit en lo psalm tu meniaras los treballs de les tues mans benaventurat es e be hauras en aquesta present vida. Si a veguades cesses de ligir te la obre a ma en guisa que null temps sies ociosa car ociositat es enemigue de la anima. Lo diable enguana tot aquell lo qual troba ocios. Lo diable entra tots jorns en clausura e si troba algu ocios ten tost lo acusa. O sposa de Jhesu-Crist guardet que com lo diable entrara en la clausura e haura escudriyats los fets de cascuna sor que no trob en tu cosa de la qual te puscha acusar. Per aquesta raho te amonest sor en Jhesu-Crist molt amada que per amor de Deu null temps sies ossiosa. Prechte que a les tues compayones

mostres la amor de Jhesus no solament ab paraules mes encare ab bones obres. Lavors ames Deu vertaderament si per amor sua fas aquelles bones obres que poras. Cascuna anima santa deu monstrar en si la temor de Deu ab paraules e ab santes obres. E per ço diu lespos en lo libre dels Cantichs a la Esgleya esposa sua posa a mi axi com un sagell sobre lo teu cor e sobre lo teu braç. En lo cor son les cogitacions en lo braç son les operacions. Adonchs sobre lo cor e sobre lo braç de la sposa es posat lo espos axi com sagell car demostre en la volentat e en la obre quant es amat per la santa anima com la amor de Deu null temps es ociosa. Si es vera amor grans obres fa e si no obre no es amor. Prechte donchs amable sor que ams Deu perfetament en guisa que amant ell null temps sies ociosa. Si verament ames Deu null temps seras ociosa si Deus ames en veritat per amor de aquell fogiras a tota ociositat. Qui ama Deu de tota sa pensa postposa tota ociositat per amor sua. No sera donat lo regne de Deu als ociosos sino a aquells qui studien en lo servey divinal. Lo regne de Deu no sera donat als vaguabunts sino a aquells qui treballen dignament per amor de nostre Senyor Deu. Aquells qui en bones obres son peresosos e tebeus no hauran loch en lo regne de Deu. Luxuria enguana tost los homens donats a ociositat. Luxuria tost enguana lom ocios el hom vaguabunt. Luxuria crema e inflama lom qui troba ocios. Luxuria fug a occupacio industriosa e a virtuos treball. Lom venç la luxuria ab treball. Lo cors qui es fatigat per treball menys se adelita en carnali-

tats. Perque amable sor en Jhesu-Crist esquiva tota ociositat no ams ociositat fatigua lo teu cors ab treball e exercitet en bones obres cerca alguna bona obre en la qual sia occupada la intencio del teu coratge la tua obre e la tua intencio tostemps sien en Deu Amen.

Capitol LIII. De psalms e ympnes.

Sor molt cara com tu cantes devant Deu psalms e impnes tracte dins la tua pensa aço que cantes ab la tua vou la tua pensa concorde ab la tua lengua e ab la vou. No cogites una cosa e quen cantes altre. Si tu cogites una cosa en la pensa e altre hon cantes en la boca perts lo fruyt del teu treball. Si lo teu cors sta en la esgleya e la tua pensa va defora vaguabunda perts lo teu loguer. E per ço diu lo Propheta aquest poble me loa em honra ab los labis e lo lur cor es luny de mi. Lapostol diu yo cant en lo meu spirit e cantare en la mia pensa cantare en la bocha e cantare en lo cor. Bona cosa es preguar Deu per tostemps en la pensa. Bona cosa es glorificar Deu ab psalms e ympnes e cants spirituals ab so e ab vou. Axi com ab oracions som aiudats axi ab la melodia dels psalms som recomplits de delectacio. Los cants de la Esgleya alegren les penses del homens adeliten los fastiyosos desperten los pereosos e conviden los peccadors a plors e lagremes car per molt que sien durs los coratges dels homens seglars tentost com hoen la dolçor

dels psalms son convertits a la amor de pietat. Molts son qui son punyits ab la suauetat dels psalms ploren lur peccats. La oracio en la present vida val a remetre peccats mas lo cant dels psalms significa la laor perpetual dels goigs de Paradis car axi es scrit per lo Psalmista dient los benaventurats qui habiten en la tua casa Senyor te loaran per secula seculorum. Tot hom qui feelment e ab pensa attenta canta los psalms a Deu es acomparat e acompanyat als angels e la raho es aquesta car lom loa aquell en la terra lo qual los angels adoren e glorifiquen continuadament en los cels. Lo cantar del psalms nos provoca a veguades a lagremes a veguades nos convida a oracio. Los psalms nos fan esser gracioses les velles de la nit dient a nos alegratsvos justs en lo Senyor car als perfets pertany loar Deu. Los psalms nos denuncien la hora de prima portantnos alegria de lum dient Senyor Deu salvem per la virtud del teu nom e jutgem en la tua virtut. Los psalms nos consagren la hora de tercia com diem vingue sobre nos la tua misericordia Senyor e salvens en la tua paraula. Los psalms alegren la hora del mig jorn tractantnos lo pa que devem menjar. Los psalms resolven lo dejuni en hora de nona sadollantnos ab dolçor e suauitat spiritual. Los salpms nos comanen a Deu en la hora de vespres dient Senyor sia endressada e tramesa la mia oracio davant la tua presencia axi com lo ensens sen puja en alt. Lo levar que yo fas de les mies mans es sacrifici de hora de vespres. Los psalms nos amonesten que en hora de completa beneiscam a Deu dient o servents de Deu beneits lo Sen-

yor. Sor molt amada en Jhesu-Crist rete fermament en la tua memoria que com la anima ab amor e devocio canta a Deu psalms ympnes e cantichs spirituals lavors sona fort dolçament en les orelles de Deu. E per ço lespos Jhesu-Crist amonesta en lo libre dels Cantichs la sua esposa ço es la sancta Esgleya o la anima sancta dient o sposa mia monstram la tua faç sone la tua vou en les mies orelles car la tua vou es dolça e la tua cara es molt bella. Tu donchs amada mia jaus en lo lit de molt dolça contemplacio en lo qual desiges de complaure a mi en psalms ympnes e cants spirituals e ab devotes oracions vine e mostrem la tua faç ço es hix del sacret del teu cor e mostre als altres la bellesa de les tues obres virtuoses per ço quen reeben bon eximpli. Car diu lo Evangelista vegen la gent les vostres bones obres e glorifiquenne lo pare nostre qui es en los çels son la tua vou en les mies orelles ço es la vou de la laor divinal la vou de goig e de alegria spiritual son per ço que façes les altres approfitar en laor e gloria mia. Los cants dels psalms adolcexen les orelles dels hoydors e instroexen les animes a ben viure. La vou de aquells qui canten es feta una car nos mesclam paraulas de laor ab los angels de Deu los quals no veem. Los servidors de Deu tostemps deuen loar lo nom de nostre Senyor car les aygues sobiranes ho demostren de les quals diu lo Psalmista vosaltres aygues qui sots sobre los cels beneyts lo Senyor car los elets null temps cessaran de loar lo nom de Deu. De les aygues jusanes se lig en lo Genesi sien aiustades en un loch les aygues que son

jus lo cel car los reprovats qui ara son dispergits per tot lo mon seran aiustats e closos en linfern hon sien turmentats perdurablement. Incessantment denen los feels retre laors a Deu car Deus se adelite en aquells e que Deus se adelite en les laors dels feels testimoni ne fa lespos Jhesu-Crist que parlant a la sua esposa en lo libre dels Cantichs diu axi tu qui habites en los orts fem hoyr la tua vou. Cove habitar en los orts si vol quel seu espos oia la sua vou ço es lo cant de la bona prehicacio e de sancta alegria e de la divinal laor en la qual lo espos se adelite lo qual cant desigen hoir los amichs qui ab gran attencio escolten. Aquests amichs son los elets qui desigen hoir les paraules de vida ço es les liçons los psalms los ympnes e los cants spirituals per tal que senten alguna cosa de la terra celestial. Adonchs sor molt reverent axi com demunt es dit fort es necessari a tu que en tota la tua vida loes Deu tot poderos Creador teu car ab aço obtendras venia e perdo. Loal donchs en lo teu cor loal en la vou de melodia loal en lo secret de contemplacio loal en lo secret de la pensa e en la dolçor de la tua vou. Jatsia que siam peccadors e indignes a loar Deu empero ja per axo no devem cessar de loarlo car ab aço speram aconseguir remissio de peccats. E que es laor divinal que es divinal vou en los psalms sino sacrifici de laor. E per ço diu lo Psalmista lo sacrifici de laor me honra e aquell sera lo cami per lo qual li mostrare la salut de Deu. Quaix que digue manifestament en los psalms ha cami de laor per lo qual porem venir a la eternal laor mas si yo nol te mostre nol poras

bar per tu matexa. Perque la mia cara sor com lo
ni de nostre salut sie en les laors del Creador amo-
ıtte que la laor de Deu per null temps se luny de la
bocha. Sor molt cara en Jhesu-Crist Deus es la
laor adonchs tu sies laor sua en tal forma que la
laor sia tostemps en la tua bocha Amen.

Capitol LIIII. De vida activa e contemplativa.

acob vese una escala que stave sobre la terra per
ual pujaven e devallaven angels e la sobirana part
la escala tocava als cels. En aquesta escala son po-
tots aquells qui son predestinats a possehir la vi-
eternal e tots aquells qui pertayen al regne dels
han loch en aquesta escala. Aquesta escala es la
cta Esgleya mare nostre la qual quant a una part
encara treballa en la terra e quant a la part sobi-
a ja regne en los cels. En aquesta escala son tres
ens domens ço es homens seglars homens actius e
ens contemplatius. Los seglars son en lo loch pus
los actius son en mig de la escala los contempla-
son en la sobirana part de la escala. E de aquests
ordens de homens alguns son en la mola altres en
amp altres en lo lit. La mola es la vida seglar lo
p es lo coratge del hom actiu. En lo camp son los
hicadors de la paraula divinal en lo lit es la amor
espos ço es de Jhesu-Crist. Aquells qui son en la
la circuexen la terra car les coses terrenals amen

les coses terrenals serquen e demanen aquells qui son en lo camp conreen la terra car sembren la paraula de Deu en les orelles dels homens aquells qui son en lo lit menyspresen tot quant es terrenal e mundanal. En lo peu de aquesta escala son los homens del segle en mig de la escala stan los actius en la sobirana part de la escala stan los contemplatius ja quaix posats en lo cel car no cogiten sino de les coses celestials. Aquests son los angels de Deu qui pugen e devallan per la escala pugen a Deu per contemplacio e devallen al proisme per compassio. Vida activa innocencia es de bones obres. La persona contemplativa renunciant al mon tota sa delectacio posa en viure en Deu. Poriesme tu dir sor molt cara — frare meu prechte quem digues em mostres la difarencia que es entre la vida activa e contemplativa. — Sor molt cara sapies que molt gran difarencia ha entre la vida activa e contemplativa car la vida activa sta en donar pa al famajant en doctrinar los proismes ab paraula de saviesa en corregir aquell qui erra en reduhir lo superbios a carrera de humilitat en portar a concordia los discordants en visitar los malalts en soterrar los morts en reembre los catius e encarcerats en distribuir a cascu de aço del seu segons la necessitat que occorre. Sor mia molt amada ja has hoydes les obres de la vida activa ara sit plau prechte que oges les virtuts de la vida contemplativa. Sapies que la vida contemplativa es retenir en la tua pensa la caritat de Deu e del proisme sostraures dels brogits forans treballar en la contemplacio e desitg del Creador en tant que daqui

ivant no placia a la persona contemplativa de fer res mundanal ans menyspreant totes les ansies e cures del son present se inflame tota sospirant de veure la faç el seu Creador portant ab gran plor e enuig lo gran arrech e fexuch pes de aquesta corruptible carn dejant esser en mig dels angels hoynt lurs ympnes salms e cantichs sospirant contínuament esser en tres ciutadans celestials alegrantse ab ells davant Deu el do de incorrupcio. Sor amable are has hoyda la ida activa e has hoyda la vida contemplativa. Prech-e que ab la Maria Magdalena vulles elegir la millor part ço es la vida contemplativa. Bona es la vida activa mas millor es la contemplativa. Aquell qui primerament aprofita fer en la vida activa pus leugerament pen puja a la contemplativa. Tota persona que desige a temporal gloria o la carnal cobejance aytal es empatxada en la contemplativa. Sin vols haver exemplile la vida contemplativa mira Jacob qui com amas Raxel la qual significque la vida contemplativa fonlidonada Lya que significa la vida activa la qual servex a Deu en lo treball de aquest mon car reeb e albergua los pobres e aquells visita e aconsola e soterra e complex totes les obres de misericordia. Lya que significa la vida activa habunda en fills car molt mes son los actius que los contemplatius. Raxel es interpretada ovella o persona que veu e mira lo principi o començament car los contemplatius son simples e ignoscents axi com a ovelles separats de tot brogit mundanal per ço que ells conjunts se a la sola contemplacio divinal vegen aquell qui diu yo son principi e co-

mensament qui parte ab vosaltres. Rachel ha dos fills car dues formes hi ha de contemplatius car los uns son qui viuen en comu ço es en los monestirs altres son solitaris separats dels homens. Molt pus benaventurada es la vida contemplativa que la activa axi com la aguila ferma lo seu ull en lo raig del sol e nol ne remou sino com vol donar vianda al cors. Per semblant forma los sants qui son en aquesta vida present davallen de la vida contemplativa a la activa car consideren que posat que aquelles coses axi altes sien molt profitoses empero ab tot aço les coses baxes son queacom necessaries a la nostre fraytura e per ço lespos Jhesu-Crist parlant a la sua esposa ço es a la anima contemplativa diuli en lo libre dels Cantichs levet e cuytet amada mia coloma mia belesa mia per virtut de castedat levet de aquell sobredolç estament teu ço es del repos de contemplacio en la qual desiges de complaure a mi solament en psalms ympnes oracions e cantars spirituals. Cuytet donchs e vine ço es hix per lo profit de tos proismes per ço quels façes ressemblants a tu per ofici de preicacio e per eximplis de bones obres a salut de lurs animes. La visio dels animals dels quals se lig en lo libre de Ezechiel qui anaven e no tornaven pertany a la presencia de la vida nativa mas la visio dels animals qui anaven e retornaven pertany a la mesura de la vida contemplativa en la qual com lom hi es sospes e elevat tantost que es ferit ab la sua flaquesa li cove devallar e com es devallada prenne força e vigor renovellant la sua pensa torna a pujar alli don era devallada la qual co-

ta no pot esser feta en la vida activa de la qual si al-
gu devalla per poch que sia tentost se ambolca es re-
gira de legeses en legeses e de vicis en vicis. Moltes
vegades esdeve que la pensa se dreça de la terra al
cel e tentost per la faxuguesa de la carn que la agreu-
a devalla del cel a terra. Deus visita moltes persones
seglars e per la sua gloria les leva a la altesa de con-
emplacio e son molts contemplatius qui aleneguen
eiament en les coses carnals e terrenals los quals de-
enclexen Deu ab lo seu juhi just e amagat. Axi com
quell qui es soterrat en lo moniment cessa de tota
obre terrenal axi aquell qui reposa en la dolçor de
contemplacio cessa de tot acte mundanal. E axi com
os homens pujantsen per la vida activa son soterrats
en lo repos de contemplacio per semblant forma lun-
gantse de la vida seglar la vida activa los reeb quaix
soterrantlos en si matexa hon axi com la vida activa
es sepulcre de la vide seglar axi matex la vida con-
emplativa es moniment de la vida activa. Los homens
sants axi com a veguades hixen del secret de contem-
placio a la vida activa axi matex de la vida activa re-
tornen al secret de la spiritual contemplacio per tal
que dins loen Deu car dins ell proceeix e dins si han
rebut que façen defora obres a laor e gloria divinal.
Axi com Deus vol que a veguades los contemplatius
isquen a la vida activa axi vol a veguades que no sien
inquietats e destorbats ans vol que reposen en lo se-
cret de la suau contemplacio la qual cosa manifesta-
ment en los Cantichs es declarada com lespos coniure
les filles de Jherusalem que no desperten la sua ama-

da fins que a ella placia dient coniurvos filles de Jherusalem per les cabres e per los cervos dels temps que no despartets ni façats vellar la mia amada fins que a ella placia. Ço es no despertets ni façats vellar la anima donada a contemplacio a oracions a liçons e occupada en obres divinals e no la vullats inquietar ab obres foranes fins que a ella placia ço es fins que sia passat lo temps de contemplacio e requerint la frevoltat del cors ella vulla esser despertada del dormir del repos spiritual e de sobirana dolçor. Empero en aquesta present vida no es qui puscha contemplar Deu perfetament hont sant Johan declara aço en lo Epocalipsi dient que un gran scilenci fon fet en lo cel quaix per mija hora. Lo cel es la anima del hom just. E per ço diu lo Propheta lo cel es a mi cadira. Adonchs com en la pensa se te scilenci de contemplacio lavors es fet scilenci en lo cel ço es en la anima car lavors cessen dins les cogitacions los brogits de les coses e de les obres terrenals. Mas com la vida contemplativa no puscha en aquest mon esser perfeta no dura lo dit scilenci en lo cel per hora entegra mas quaix mija hora. Aquell qui perfetament vol tenir la vida contemplativa deu cessar de tota obre terrenal. E per ço en lo dit libre dels Cantichs diu la esposa de si matexa yo dorm e lo meu cor vella quaix que la pensa santa parlas manifestament e digues com yo dorm defora reposada dels brogits mundanals lavors dins la mia cogitacio contemple les coses celestials. Larcha de Noe que fon departida en dues parts principals la una de les quals ere jusana laltre sobirana

gnifica los actius e los contemplatius dels quals los
ctius stan en la part jusana los contemplatius en la
obirana. Larcha de Noe hac tres cambres e signifi-
ren tres ordens de gents que son en la santa Esgle-
ç ço es conjuguats continents e vergens. De aquesta
da contemplativa diu Jhesu-Crist en lo seu Evange-
si vols esser perfet ven tot quant has e donaho a
obres e hauras tresor en lo cel e vine e seguexme.
e Maria Magdalena diu la millor part ha elegida Ma-
ia la qual no li sera tolta en la vida esdevenidora e
a dita vida activa fenex en lo present mon. La vida
contemplativa no fenex car tostemps persevera la vida
activa defal en aquest segle. La contemplativa comen-
ça en aquest mon e a son compliment en lo cel. Ho-
nesta verge amonestte que per amor de Deu menys-
preus lo mon present per amor de Deu te separe de
totes les ansies del segle studiet servir a Deu sens
empatxament de aquest mon no sia ansia en lo mon
quet sostragua nit separe de la amor de Deu no sia
trafech en lo mon quit luny de la intencio de Deu fo-
agita de tu tota cosa quet pugue ampetxar lo bon pro-
posit hages en oy tot quant ama lo mon present sies
norta al mon el mon sia mort a tu separet de la amor
del mon present axi com si eres morta no cobeigs la
gloria de aquest mon sino com si foses morta. Sor
molt amada en Jhesu-Crist no hages cura del present
mon sino com si eres soterrada en lo moniment sepa-
ret de tot neguosi terrenal axi com si eres soterrada
en lo sepulcre. Sor en Jhesu-Crist amable mentre que
vius menyspresa aço que no poras haver apres la mort

e si axi ho fas hauras apres la mort la vida eternal Amen.

Capitol LV. De curiositat que es voler saber coses superflues que no fan profit.

Molt cara sor amonestte que tots dies te studius de profitar en bones obres e que no consideres los mals que fan los altres mas considera los bens que tu dens fer. E per ço dix un savi no vulles escudriyar de saber coses vanes e sens tot profit no es cosa necessaria a tu conexer les coses que son separades dels senys humanals. Digna cosa es ques lex de jutiar les penses dels homens. Aquell qui es perfetament no pot conexer los coratges daltri. La raho de aço es car no podem jutiar les coses incertes fins que vingue Jhesu-Crist qui illuminara les tenebres amaguades e manifestara los consels dels coratges. Digna cosa es que sia sens peccat aquell qui vol corregir los vicis dels altres. Los homens folls com volen rependre los erros dels altres demostren los lurs. Tant com lom studia en escodriyar curiosament e vana los vicis dels altres tant mes ignora sos peccats los quals deguera conexer e plorar mas com lo retorna a si matex es mira be so fa inquisicio de la vida dels altres per rependrelos car en si matex troba moltes coses que deu rependre e planyer. E per ço diu sant Greguori tant menys devem rependre los coratges dels altres quant mes sa-

n que no podem illuminar ab la nostra vista les te-
bres de la cogitacio de nostre proisme. Sant Isidre
ı pus apparellats som de rependre los vicis de cas-
n hom que de seguir ses virtuts e no desijam saber
be que fa algu ans tant com podem escodriyam lo
l que haura fet. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt
ada concelte que mes vulles rependre los teus vi-
que los daltri sies ansiosa de la tua curacio sies
lt entesa en la tua salut sies apparellada de esme-
tu matexa no vulles fer inquisicio de aço que a tu
pertany null temps desigs saber e ja los homens
parlen entre si mateys no vulles encercar que fa
que diu aytal e aytal hom no sies curiosa lexa les
ies e cures de la vida daltri no sia curiositat en lo
n que enguan lo teu coratge no sia cobeianse en
mon de vana curiositat que entre dins lo teu cor e
per tal que no façes enquesta de les costumes dels
res oblidant les tues. Sposa de Jhesu-Crist prechte
ab tanta cura e ansia corregesques los teus viçis
quant studi reprens los viçis daltri no hages cura
saber les coses amaguades guardet de encercar les
es que no deus saber lexat de saber le cosa que no
presa ab auctoritat de la santa Escriptura no cer-
es mes sino tant com divinals letres te mostren null
ps desigs saber aço que not pertany de saber. Sor
ble sapies per tot cert que curiositat es perillosa
sumpcio. La curiositat dampnosa provoca a here-
acabuça la pensa en faules plenes de sacrilegis en
coses escures ret los homens audaçes e en les co-
ignorades fa los homens soptosos determenant aço

que no saben. Sor molt amada prechte que ab ton studi esmens la tua vida per tal que apres de la present vida vingues als guoigs eternals Amen.

Capitol LVI. De diligencia esvellada.

Prechte cara sor que oges Jhesu-Crist dient en lo seu Evangeli vellats car no sabets quan deu venir lo vostre Senyor. Item en altre loch diu a tots ho dich que vellets. E sant Pere apostol diu siats savis e vellats en oracions car com los homens diran ara havem pau e seguretat lavors vindra sobre ells lo soptos decahiment e lur destruccio. E Salamo diu ja son algens homens justs e savis e lurs obres son en la ma de Deu empero no sab lom e ja si es digne de amor o de oy. La raho de aço es car les coses certes son reservades al temps sdevenidor. Sor en Jhesu-Crist molt amada sapies que per tal nostre Senyor Deu nos ha çelat lo temps del seu evaniment per tal que nos veents lo temps incert e la lengua espera en tota hora lo esperem jutge esdevenidor car no sabem quan vinra. Paraules son de sant Greguori lo plaser de la present vida axi deu esser tractat que la amargor del esdevenidor juhi null temps se partescha de la nostra memoria. Soven lo diable enguana lom faentlo peccar e com lo veu trist e desolat per lo caure que ha fet altre veguada lo enguana prometentli gran seguretat de longua vida. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada

tostemps nos es necessari que com fem algun be tentost reduiscam a memoria los mals que havem fets en guisa que nos conexent la culpa null temps nos alegrem vanament de la bona obre que fem. Per tal Deus ha volgut que no sapiam la hora de la mort perque tostemps viscam en sospita en guisa que com no la podem veure ni saber tots dies nos apparellem a ella e nons tinguam per segurs en la present vida. Sant Isidre nos amonesta de aço dient no es just quis deia confiar en la sua justicia ni es peccador quis deia desesperar de la misericordia divinal ans deu hom haver ensemps en lo seu cor esperança e paor e en tal forma esper en la misericordia de Deu que tostemps tema la sua iusticia e jatsia que la conversio dels sants sia loable empero incert nos es e ja quina sera la nostra fi. Null temps deu esser lom sens paor car la satisfaccio de penitencia en lo juhi de Deu esta no pas en lo del hom. E segons que diu Cesarius tant com som segurs dels peccats passats tant devem esser ansiosos dels esdevenidors. Amable sor sapies de cert que tota la vida del hom savi es recordacio de la mort. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada si tota hora velles en lo pensament de la mort seras savia e discreta si tots dies leves la pensa a Deu e reduexs a la tua pensa lo die de la tua mort benaventurada seras segons la paraula del savi qui diu benaventurat es lom qui tostemps es pauruch. Per aquesta raho te amonest verge honesta que tostemps sies pauruca tostemps sospitosa tostemps sies ansiosa e astuta contra les temptacions del diable tostemps vella e batalla continuada-

ment contra lo enemich antich de die e de nit sta en oracio esvellada e combat virtuosament contra los eguayts del diable tota la tua vida estigue provehida contra lanemich e gira la tua ansia contra les estucies del diable. Honesta verge oges aço que Jhesu-Crist espos teu diu en lo Evangeli benaventurat es aquell servent lo qual com vendra lo Senyor trobara vellant. Adonchs si tu ab tota la tua pensa velles a Jhesu-Crist Deus teu entre los benaventurats seras comptada en la eternal benaventurança. Benaventurada seras si ab tota la tua devocio leves los ulls de la tua pensa a la vertadera lum que es Deu. Vertaderament seras benaventurada si ab totes tes forçes velles a Deu car ell ha promesa corona als qui vellen. E per ço en lo libre dels Cantichs es scrit dels ulls del espos dient axi los seus ulls son axi com a colomes sobre los rius de les aygues les quals colomes son lavades ab let e stan prop dels rius habundosos. Los ulls del espos son los homens sants qui vivint en lur simplicitat axi com a colomes e ab lurs preicacions e bons eximplis mostren als altres la carrera de salut. Aquests aytals stan sobre les rius de les aygues car tostemps conversen o habiten en lo sadolament de les santes Scriptures. E aquests son lavats ab let car en lo babtisme son deneiats dels peccats per la gracia divinal. E que entenem nos per gran habundancia de aygues sino les preguoneses de la santa Scriptura els secrets divinals ab los quals nos sadollam lavors com ligint o hoint per habundosa doctrina de prop aquestes habundoses aygues stan les colomes per tal que en les aygues miren

la ombra dels oçels de rapina quils volen demunt e acabuçantse en les aygues les dites colomes scapen a les ungles de lurs grans enemichs. Per semblant forma les persones santes miren en la santa Scriptura los enguans del diable e per les difinicions o determinacions quey vesen quasi en una ombra conexen lo enemich e fugen a sos enguans. Per semblant forma tu çara sor leg soven les contemplacions de la santa Scriptura car en aqueles poras conexer en quina forma poras esquivar los aguayts dels enemichs. Honesta verge altra veguada te amonest que de tot ton poder te recomans als consels de la santa Scriptura ço es que no façes res sino tant com la santa Scriptura te informara car alli trobaras com poras fugir als enguans dels diables. Per semblant forma te amonest que per paor dels ocels de rapina ço es dels diables segues sobre los rius de les santes Scriptures en guisa que tu mal provesida ço es que Deus no vulle sies feta taca als teus enemichs. Prechte que continuadament velles sobre los rius de les santes Scriptures e venciras los enguans de tos enemichs. O lassos e folls e perque no conexem e perque no entenem que hans que les nostres cogitacions pervenguen a obre ja son manifestades davant la presencia divinal clarament. En va lo Psalmista diu que Deus escodrinya los royons els coratges. Per ço la mia cara sor pensem nos en quina forma stam tostemps en la presencia divinal car som terra e pols. Vet lo Senyor nostre qui retribuira a cascu segons les sues obres prop es tost vindra e no tardara ell vindra e farans salvats. Vellem donchs ab tota perseverança

e devocio en guisa que com lo Senyor vindra e tocara a la porta nons trop durments sino vellants en les sues laors e en la sua amor e en lo seu sant servey. Correguam donchs mentre havem lum per ço que nons comprenguen les tenebres. Axi ho diu la saviesa de Deu en lo libre dels proverbis benaventurat es aquell qui hou a mi e qui vella continuament a les mies portes e observa les posts de la mia porta. Aquell qui trobara mi trobara vida e trobara salut de nostre Senyor Deu. Verge esposa de Jhesu-Crist per tal te consell que ab tot ton studi velles en Deu per tal que en lo dia de la necessitat lo trobs misericordios. Adonchs honesta verge prechte que no sia cas en lo mon quet trob descuydade no sia cas el mon que empatx la tua bona consideracio. Posa davant los teus ulls que no es res que nos puscha esdevenir. Remembrente per tostemps les miseries esdevenidores. Com hauras prosperitat menbret com li poras contrastar tostemps cogita en la tua pensa que not vingue algun contrari. Al savi hom se pertany de provesir al dampnatge e al perill esdevenidor. Totes les coses que son previstes pus leugeres son de sostenir. Los mals qui determenadament son esperats mils se porten. La cosa que es vista de luny temps no sen meravella hom com se esdeve. La previsio precedent trencha les soptoses adversitats que sobrevenen. La cogitacio e previsio precedents aleugen los mals esdevenidors. La previsio primera ablaneix lo aveniment dels mals. Lo mal de que hom no es provesit forment fir. Molts son greus les coses que no son stades cogitades. Cruels coses son

ıelles en les quals som cayguts sens provisio pre-
lent. Los mals als quals no ha hom provesit for-
nt firen. Lo mal soptos tost trenca. Lo mal al qual
ses provesit dona molt gran afliccio. La soptosa
npestat de la mar somou gran terror e paor. Lene-
ch qui ve soptosament fa gran dampnatge. Tots
ıls soptosos son molt greus. Los mals quis esdeve-
ı soptosament agreugen molt. Adonchs sor en Jhe-
Crist molt amada apparella lo teu cor a be e a mal.
lo die que hauras be not obliden los mals passats.
s esvellada en lo teu seny en guisa que vanes cogi-
ions not ensutzesquen. Ama la sciencia de les Scrip-
es e menyspresa los vicis de la carn. Sor molt cara
ies que si tu velles de tot lo teu cor e ab tota la
devocio serveysx a Deu en tota la tua vida. Sapies
sens tot dupte tu regnaras ab ell en la gloria ce-
ial Amen.

Capitol LVII. De saviesa.

Sor molt cara oges Jhesu-Crist dient en lo seu Evan-
i siats savis axi com a serpents e simples com a
omes. E Salamo diu la simplesa dels justs los en-
çara e lenguan dels mals homens destrohira a ells
teyxs. La carrera del hom simple es carrera de
ı e aquells qui fan mal stan en continuada temor.
justicia del simple endreçara la sua carrera e lo
lvat caura en la sua malicia. Lom ignocent creu to-

ta paraula e aquell qui enguanara los justs caura en sa propia destruccio e los homens simples possehiran lurs bens. Los homeyers han en oy lom simple e los justs cerquen la salut de aquell. La santa rustiquesa o pagesia o grossaria solament aprofita a si matexa e tant com hedifica la Esgleya de Deu tant la destroex sino contrasta als qui destrouexen la veritat. E segons que diu sant Jheronim en los servents de Jhesu-Crist no deu esser cercada bellesa ni ornament de cors sino solament simplicitat de pensa mas si lom es simple o es rustech nos pense pas que per la simplesa o rustiquesa la sua santedat stigue en la sua lengua mas ten solament sta en la pura e simple consciencia qui havia de elegir la una de dues coses imperfetes. Molt millor cosa seria elegir haver grosseria santa que lengua peccadora e pintada. En maior reverencia deu esser tenguda la santa rustiquesa e grosseria que la guarguanta molt parlera. Sor en Jhesu-Crist molt amada si la nostra intencio sera simple davant Deu les nostres obres no seran tenebroses en lo seu juhi. Aquells qui no saben esser casts per iusticia no poden esser ignocents per simplesa. La santa Esgleya dels elets comença en virtut de temor les carreres de dreta simplicitat e termenales en caritat. Deus no solament mira les paraules ans escodrinya lo cor e ama aquells quil servexen en simplesa de cor. E per ço lespos parla en lo libre dels Cantichs dient una es la coloma mia perfeta mia una es eleta a la sua mare e a la sua engenradora. La gracia de Deu es mare nostra per regeneracio per la qual una coloma es elegida car

solament aquells aculi qui perseveren en simplicitat e nos separen de la unitat. Molts feels christians son qui ab tota lur intencio trameten a Deu e ab un desig de Jhesu-Crist se nodrexen es liguen los uns als altres e ellavors fan un cors compost de molts menbres e aquests vivints en una simplicitat son fets una coloma. Les coses que per los homens son menyspresades e tengudes per vils en gran gloria son devant Deu. Adonchs sor amable preguem Deu tot poderos queus trameta lo seu Sant Sperit del cel quins façe haver simplesa de coloma e saviesa de serp car la serp es animal molt astut car ligse de la serp quis apella assi que com veu venir lo encantador fica la una oreia en la terra e laltra se tanca ab la coa per ço que no hoge la vou del encantador. E per ço lo Propheta parlant de aquells qui son cruells e savis en mal diu si la furor de aquests es semblant a la furor de la serp axi com es lo aspis sorde la qual tancha les oreies per tal que no hoge la vou del encantador lo qual encanta saviament. Adonchs sor amable ressemble a la serp en aquesta part ço es que tanchs les orelles per ço que no hoges males paraules. Honesta verge pregua Deu que lo lit del peccador no engrex lo teu cap. Oli del peccador es la laor del laguoter. La serp tancha la orella per tal que no hoge lo encantador. Tu axi matex tancha la orella per ço que no hoges lo mal parler. La serp es savia que no vol hoir la paraula de la mort per ço que no muyre. Adonchs sies tu savia en lo hoyr per ço que les males paraules no entren per les orelles a la tua anima don muyres. Adonchs

esposa de Jhesu-Crist prechte que no hages en tu saviesa de serp sens simplicitat. Hage en tu astucia de serp per ço que esquius lo mal saviament e studiosa. Sie en tu simplesa de coloma per ço quet promogua a fer bones obres. Sor en Jhesu-Crist molt amada sapies que la coloma ha VII virtuts les quals poras haver en tu per gracia del Sant Sperit. La coloma reposa sovin e seu sobre los rius de les aygues per tal que veent venir lo falco sobre si se acabuçe en les ones del riu e que escap. Item la dita coloma elegeixs los millors grans del forment nodreixs sovin los polls daltri no fir ab lo bech no ha fel fa lo niu en les finestres del mur ha gemech en loch de cant. Honesta verge pregua Deu ab tot lo teu estudi quet do aquestes virtuts de la coloma ço es que segues sobre los rius de les santes Scriptures en guisa que per lurs consells escaps a la rapina del diable. Com legiras les santes Scriptures elegeixs les millors sentencies ab les quals te sadols nodreix los polls daltri ço es converteix a Deu los homens quis son lunyats de virtuts e aço faras ab tes bones paraules e santes e sants eximplis no fires ab lo bech ço es no façes mal a ton proisme ni li digues mal no hages fel ço es no hages ira dins tu matexa en les finestres de les pedres fe ton niu ço es la tua esperança sia ferma en Deu qui es dit ferma pedre hages gemech en loch de cant ço es que axi com los homens seglars se alegren en les cantilenes mundanals axi te alegres tu en gemech e tristor spiritual. Adonchs sor amable a tus cove segons demunt es dit que ab tota la tua ansia entenes e esquius los eguayts

ıels enemichs. En tal forma tes necessari haver igno-
ɜencia de simple vida que ensemps ab la simplesa de
ɾida hages prudencia. Aquell qui no mescla la pru-
lencia ab la simplesa segons que diu lo Propheta es
ɔoloma enguanada la qual no ha cor. Per tal es colo-
na com es simple per tal es sens cor com ha pruden-
ɔia sens simplesa. Sor amable altre veguade te amo-
ıest que apparells dins lo teu cor digne habitacio a
hesu-Crist en guisa que ell venint ab lo pare e ab lo
ɜant Spirit vulla fer sa habitacio en la cambre del teu
ıits Amen.

'apitol LVIII. Com la verge deu esquivar companyia de dones seglars e legues.

Sor molt cara prechte que fuges a la companyia de
ɜs dones legues e seglars. Les dones legues que no han
b tu una religio nos acosten ab tu a una compayia
ar allo hot prehiquen que elles amen de aço te in-
ɔrmen que mes volen. Per ço deus esquivar la com-
ıayia de les dones seglars car lo mon amen e del mon
ıarlen les coses terrenals amen e per ço de les coses
errenals parlen les coses transitories cobegen e per
ɔ de coses transitories unplen les tues orelles. Per
al diu la santa Scriptura cascu loha ço que ame. Cer-
es sil hom amave les coses celestials les coses cele-
ıals loaria si les coses celestials amava les coses ce-
estials aprovaria e prehicaria si les coses celestials

cobeiava de aquelles te amonestaria. E per ço la mia cara sor consellte que foragits de tu la companyia de les dones seglars. La raho es aquesta car leygs parlaments corrumpen les bones custumes. Diguesme cara sor que fa la muller del hom ab la esposa de Jhesu-Crist que fa la dona maridada ab la verge a Jhesu-Crist devota que fa la dona maridada ab la verge a Deu consegrada la dona que ama son marit que fa ab la verge que ama Jhesu-Crist la dona que no te lo teu proposit perque ve a la tua compayia la fembra seglar que no porta lo teu habit perque se acosta a la tua compayia que tracta ab tu la dona seglar la qual no porta ab tu lo jou de Jhesu-Crist la dona que ab tu no sobiugua lo coll al jou de Jhesu-Crist perque se acosta al teu colloqui e parlament. Labit es divers e diversa es la afeccio. Axi com diversa es ab tu en la vestidura axi es diversa en lo coratge. La dona seglar orgue es de Satanas ella canta devant tu cantilenes ab les quals te vincle a les delectacions del mon e ab quet mostre les çendes del diable. La serena de la mar segons que legim es del melich amunt axi com una verge molt bella e del melich avall es axi com a ocell canta ab molt dolce vou e ab grans melodies e ab molt gran dolçor fa diverses concordançes empero sovin se esdeve que ab dolces cantilenes enguana los mariners els posa en gran parill. Sovin se esdeve quels mariners navegans per la mar hoen les dolçes vous de les serenes e son enguanats per les dolces vous e ab los cantars suaus e son portats a perdicio de mort. Axi com les serenes enguanen los mariners ab lurs dolços

cants axi la dona seglar ab ses belles paraules enguanadores diçipa les serventes de Jhesu-Crist e axi com la serena ab ses dolçes cantilenes sol desviar los navegants de lur dret cami e portalos a perdicio axi la dona seglar ab ses paraules blanes e enguanadores sol saure les serventes de Jhesu-Crist de lur bon propost portantles a perill de lurs animes. Adonchs sor mada en Jhesu-Crist fuig als cants de les serenes per l que tu mentre hous les delectacions terrenals no es foragitada del cami dret de les santes virtuts. E tan e que son les paraules de les fembres legues e seglars sino cants de serenes. Donchs fuig al cant de la serena e separa les tues orelles de la dona quet doma mal consell fuig a les paraules de la dona seglar axi com al siulet de la serpent guardet que en lo monestir not enguan la lengua de la dona mal parlera. Axi com la serp enguana la dona en Paradis terrenal guardet que la dona vana e lenguda no escamp en les tues orelles verins de mort guardet que la mort no entre per les tues finestres ço per los ulls e per les orelles dins la tua anima. Sor amable com tu veuras la dona diversa ab tu en lo teu proposit arma lo teu cor ab lescut de la fe e arma contra ella lo teu front ab lo senyal de la creu victoriosa. Honesta verge en aço solament te atorch licencia de parlar ab dona seglar que ab los teus sants consells li façes derenclir lo mon e venir al monestir. En aço solament te do licencia de parlar ab dona seglar que li mostres a menyspresar les coses terrenals e amar les celestials e exir del mon e servir a Deu en guisa que per lo teu parlar menys-

preu les coses transitories e cobeig les eternals. Sor molt cara si tu faç aço quet he dit guardaras tu matexa de mal en lo present mon e reebras de nostre Senyor Deu corona en cel Amen.

Capitol LIX. Com la verge no deu amar familiaritat de homens.

Sor molt cara e si ab ten gran studi deus fugir a les fembres quant mes deus fugir a la compayia dels homens. E si ab tanta ansia esquives la familieritat de les dones quant mes deus esquivar la familieritat dels homens e si ab tanta cura e ansia esquives lo parlar de les fembres quant mes deus esquivar los enguans dels homens e si ab ten gran treball separes les orelles de les paraules de les fembres quant mes les deus separar de les paraules enguanadores dels homens. Sor mia en Jhesu-Crist consellte que per sant que sia lom no hage ab tu compayia per sant que sia e per just no hage ab tu familiaritat per gran religios que sia no soumeg per res ab tu per molt que sia bo no hage continuacio ab tu. La raho es aquesta per tal que per sobres de gran familiaritat no perda la un e laltre la castedat e que per continuacio de visitacio no sia en cascuna part anullada la honestat e per continuat parlament de cada part la religio no sia difamada e que per us de veures tots jorns no sia cascuna part deshonestada. Aquell cau de la caritat del proisme qui

ona occasio de fèr mal car posat que no fàça mal per
bre emperò engendra oppinio molt mala. Per conti-
uacio pecca lom pus tost. Sovin se esdeve que la
vinentesa e familieritat venç e no pot esser sobrada
l occasio de peccar e sovin enclina la volontat e la
net en obre. La continuacio e avinentesa sobre aquells
qui no pogren esser sobrats per la delectacio. Hom e
lona aiustats en un loch alla los provoca la inclinacio
de la carn don es axida. La natural flama de la carn
se encen si atteny materia luxuriosa. Hom e dona son
diversos per natura los quals si son collocats en un
loch posat que no pequen empero per sobres de con-
inuacio nodrexen entre si mala fama e com qui por-
ara foch en lo seu si e que nos crem. Lo foch e la es-
opa aiustats ensemps nodrexen flames e posat que no
ien contraries coses si son posats en un loch nodre-
:en gran flama per semblant forma posat que la dona
l hom no façen mal empero per sobres de gran fami-
iaritat nodrexen mala fama e fan los altres murmurar
:ontra ells. Si lo frare religios e la monja continuen
nassa en familieritat donen als altres materia de mur-
nuracio. Diversos son en natura generativa lom e la
lona e per ço si massa continuen ne hix occasio de
peccar. Perque stan donchs en una lo foch e la estopa
perque la serp es collocada dins lo si perque lo foch
s portat en la falda perque la fembre que ha promes-
a castedat a Deu ha compayia ab homens. La dona que
per amor de Deu ha menyspresat lo segle perque ama
a familieritat dels homens perque ama la presencia
dels homens la dona que desija entrar ab Jhesu-Crist

en lo talem celestial perque la fembra que es devota a Deu vol hoyr les paraules enguanadores dels homens perque aquella que no ha volgut haver marit en lo segle com es posada en lo monestir cobeia veure la faç dels homens. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada si vols esser segura de fornicacio sies separada de cors e de pensa de la compayia dels homens si vols tenir perfetament la castedat per amor de Jhesu-Crist lunyet dels homens. Tu com seras posada prop la serp no seras lonch temps segura. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada oges paraules de bon consell. No senten los homens lo teu parlament no vegen la tua faç no coneguen la tua cara posat que ogen lo teu nom. Verge honesta oges les paraules del Apostol dient obs es a nos que haiam bon testimoni de aquells qui son de fora e que dins nos haiam bona vida. Per nostre be e bona fama e per be dels altres sapies sor amable que si per amor de Deu esquives la compayia dels homens reebras per Deu en lo cel la compayia dels angels Amen.

Capitol LX. Que la verge deu fugir a la familieritat dels homens jovens.

Cara sor si los homens sants deuen esser axi esquivats per tal que per continuacio de familieritat no perescha la santedad del hom e de la dona quant mes deuen esser esquivats los homens jovens qui seguexen

es tenebroses carreres e delectacions de la vida temporal. E si ab tancadura e ansia deus fugir a la familiaritat continuada dels sants homens quant mes cove ı tu de fugir als homens jovens qui seguexen les coveiançes del present segle. Lo diable presenta davant os ulls de la dona religiosa la faç dels homens jovens per tal que en la nit se pens en la bellesa del jove que haura vista en lo die en guisa que la visio e lo corporal esguart se giren es regiren continuadament en lo coratge. Axi entra la sageta de Satanas per les portes dels ulls fins al coratge. E per ço diu lo Propheta la mort es entrada en nostra casa per les nostres finestres no entra la sageta del diable dins les entramenes de la pensa sino per los senys corporals. Sor en Jhesu-Crist molt amada los homens poden licitament esser amats pero que sien absents. Amats poden esser los homens no dins mas de fora. Amar pots los homens dins ton coratge no pas dins la casa. Ama los homens dins la pensa mas de luny. Amats deuen esser los homens per ço com son obre de Deu mes fora a casa. Amats deuen esser los homens no pas per la bellesa corporal mas per tal com son obra del Creador. Sor amable altre veguada yot amonest que james no parles sola ab hom sol. Hom el mon no parle ab tu separadament. No vulles parlar ab negun hom sino levant dos testimonis. Esposa de Jhesu-Crist james no deus parlar sola ab sol hom sino ab lo confessor com te confesses de tos peccats. La fembra monja qué desija parlar sola ab hom sol ha gran folia en la sua pensa. Oges donchs sor amada mia si tu per amor de

Jhesu-Crist vols tenir perfeta castedat lig molt sovera e lunyet de compayia de hom e sies certa que si estant en la terra hauras menyspresada perfetament la familiaritat dels homens per amor de Jhesu-Crist regnaras ab ell sens tot dupte en lo cel Amen.

Capitol LXI. Que la verge nos deu acompanyar ab mals homens.

Molt cara sor oges les paraules de Salamo dient fill meu si los homens peccadors te alleten nols cregues no vulles semblar al hom injust ni seguesques la lur carrera. Separet del hom inich e hauras pau. Homens justs sien tos compayons e la tua gloria sia en la temor de Deu. Tot hom qui tu conexeras observar la temor de Deu sia conjunt ab tu en amistat. Sant Ambros diu que la vida dels sants homens deu esser norma de ben viure als altres homens. Aquell quis acompanya ab santa persona al seu acostament pendra us de ben parlar e eximpli de bona obre per ço que la sua amor sia encesa de die en die en amor. No es gran laor esser bo ab los bons mas aquell deu esser ben loat qui es bo ab los mals. Aquell hom es molt loable qui en la compayia dels mals es bo. Axi com aquell es colpable qui es mal entre los bons axi aquell es loable qui es bo entre los mals. Les paraules dels homens qui temen Deu son paraules de vida e son sanitat de anima als qui les amen e les seguexen. Axi com

ıol com hix foragita les tenebres axi la doctrina
ɜ sants homens foragita de nostres senys les tene-
s dels vicis. E per ço diu lo Psalmista ab los sants
ıs sant ab los perversos seras pervers. Adonchs sor
Jhesu-Crist molt amada si vols ben viure esquiva
ompayia de les males persones esquiva los inichs
; als malvats menyspresa los ociosos fuig a pressu-
ɔ a gran multitut de homens mesquins e de aquells
segons la edat lur son inclinats a mal. Not acom-
ys ab persones males not mescles ab persones leu-
es de seny conjunte ab los bons desija la compa-
dels bons requir la compayia dels bons acostet al
ts e no ten separs. Si es ab la lur compayia aytam-
los acompayeras en la conversacio e en les virtuts.
ıell es savi qui va ab los savis aquell es foll quis
ɜcla ab los folls. Cascu se acompanya ab son sem-
nt. Perilosa cosa es viure entre mals homens peri-
a cosa es viure entre homens qui son de prava e
lvada voluntat. Mes val haver oy dels mals homens
ɜ viure en lur compayia. Axi com en la comuna
a dels sants ha molt de be axi en la compayia dels
ls ha molt de mal. Aquell qui tocara la cosa leya
a enlegit e aquell qui tocara la cosa sutza sera en-
zit. Adonchs sor amable si tu hous volenterosa-
nt les mies paraules e les complex per obre seras
nptàda entre los elets de Deu Amen.

Capitol LXII. Que la verge no deu reebre dons.

Sor molt cara oges aço que yot parle. La serventa de Jhesu-Crist que reeb dons o letres amaguadament trencha son orde. Gran mal fa e gran peccat comet la verge si reeb dons dels homens car son orde trencha. Gran mal fa car per reebre los dons temporals es feta menyspresadora e trencadora de son orde. La verge que desija entrar en noçes ab Jhesu-Crist no deu donar als homens sudaris pintes correges cintes ni cinyels. La monge que espera Jhesu-Crist ab la lantea flamejant no deu reebre dels homens dons del segle ço es pintes espills vels e anells paternostres daurats ni altres coses semblants. La monja que per amor de Jhesu-Crist es velada no deu reebre de sos amichs dons de vanitat. La monja que per amor de Jhesu-Crist ha posat vel sagrat sobre lo seu cap molt pecca si reeb dels homens dons del segle. La monja que en tals coses se adelita ab gran vanitat es enguanada e demostra sanyal de avol fembra e de aço parlant sant Jheronim diu que la santa amor nos agrada de dolçes letres e pintades ni de sudaris ni de dons sovineiats. Quaix que digue si en la pensa de la monja habitava santa amor no reebria dels homens dons de vanitat e de superfluitat. La pensa santa e religiosa no desija reebre dons dels amichs seglars sino de Jhesu-Crist per amor del qual ha menyspresades totes les coses

errenals car de aquell deu desijar los dons ab lo qual spera haver goig en la gloria celestial. La dona casta o demana dons terrenals sino celestials. Tant com la ersona se adelita mes en les coses terrenals tant mes lunyada de la amor de Deu e si les monjas fan dins monestir aço que dones seglars solen fer en lo se-e molt son culpables devant Deu. E diguesme — e o haura difarencia entre les dones mundanals e les nonges. — No haura difarencia entre aquells qui son dins lo monestir e aquells qui son en lo segle. E no haura departiment ni difarencia entre les dones seglars e religioses. E si les dones monges donen a sos amichs dons plasents e adelitables axi com solen fer les males fembres hon es la honestat hon es la religio hon es la castedat hon es la puritat hon es la sanedat. E si les monges les quals deuen plaure a Deu er bones obres complaen a lurs amichs en mal doantlus dons luxuriosos hon es la castedat hon es la ontinencia hon es la reverencia hon es la vergonya. si les monges mes volen complaura als homens en segle que a Jhesu-Crist rey eternal en lo cel hon es puritat de la religio hon es la rigor del orde hon es ardor de contemplacio hon es la nedesa de la pen-hon es la contriccio del cor hon es la ansia de la racio hon son los gemechs dels pits hon es labit moacal. Si les monges se alegren en los dons temporals xi com se solen alegrar les dones seglars hon es lo enyspreu del mon hon es la temor del infern hon es memoria del juhi divinal hon es la recordacio del ternal foch hon es la amor divinal. E si les monges

desigen reebre dels homens dons de vanitat hon es la memoria dels peccats hon son les lagremes dels ulls hon es la recordacio dels delictes. Aytal monja es menyspresada viltènguda avilada e a no res tornada. Certes la monja que reeb dons dels homens en los quals se adelita menyspresa son orde. La monja que mes se alegre en los dons de sos amichs que en los manaments de son orde e en son bon proposit es prevaricadora e trencadora de su religio. De aquestes aytals diu lo Propheta que lur man dreta es plena de dons. Quaix que digue posat que lurs obres pusquen esser vistes bones empero mes se alegren en los dons que en les bones obres mes amen reebre dels homens dons temporals que de Jhesu-Crist bens eternals. La monja que ame Jhesu-Crist perfetament no reeb superfluus ni delitables dons dels homens car Jhesu-Crist ama sobre tots dons mundanals. Per ço en lo libre dels Cantichs es dit a la Esgleya belles son les tues gualtes axi com les de la tortra. La Esgleya es acomparada a la tortra e cascuna anima santa car a Jhesu-Crist ama perfetament e no posa res devant la sua amor. La tortra apres que per mort ha perduda sa compayia null temps ne cerca altre. Per semblant forma ho deu fer la monja car apres que li es mort lo mon no deu reebre de qui avant amor carnal car no deu amar los homens en mal. La religiosa fembre que ama negun hom mes que Jhesu-Crist no es casta ans es adultra car menyspresa Jhesu-Crist al qual es esposada. La religiosa fembra tentost com ve al monestir pren Jhesu-Crist per espos e si apres de aço ama algun hom

nalment lexantne Jhesu-Crist comet greu adulteri
i no es adultra en lo cors esho en la pensa. Segons
paraula que diu Jhesu-Crist aquell qui mira la fem-
ı cobejantla ja ha fornicat dins lo seu cor. Per sem-
ınt forma fornica la dona ab lom sil cobeia dins son
: e sil ama carnalment. Perque molt amada sor en
esu-Crist consellte quel teu espos ams sobre totes
ses e que solament desitgs dell reebre dons. Prechte
e Jhesu-Crist espos ams sobre totes coses e per
ıor dell no reebes dons mundanals. Aquella que de-
ı dons terrenals sens tot dupte no espera haver dons
estials. Los dons exorben los ulls dels savis e mu-
ı les paraules dels justs. Certes si los dons exorben
ulls dels savis axi matex torben los ulls de les
ıses religioses que nols lexen veure Deu. E per ço
ı sant Isidre que ull qui es tancat ab la pols no pot
ıre les coses altes. Quaix que digue manifestament
l de la pensa no pot perfetament mirar les coses ce-
tials si la pols de la cobeiançe lo tanca. La pensa
servent de Deu no pot esser francha en sa contem-
cio mentre es escuresida ab les terrenals cobeian-
. Si la pensa de la monge se adelita en los dons
renals no contempla perfetament les coses celes-
s. Si la monja desija complaure als homens reebent
onant no ama Deu perfetament car Deus menys-
esan aquells qui desigen complaure los altres en les
ıitats de aquest mon. E per ço diu David Propheta
us ha dissipats los ossos de aquells qui plaen al
nens e son confusos car Deus los ha menyspresats.
echte sor amable que ab tota la tua devocio oges lo

Propheta Ysahies dient aquell qui lunya les sues mans de tot do habitara en lo cel e veura lo rey dels sants en la sua gloria. Aquell qui per amor de Jhesu-Crist no reeb dels homens dons de vanitat e de superfluitat veura Deu en la sua magestat e alegrar sa perpetualment en la sua bellesa ab tots los sants. Perque sor en Jhesu-Crist molt amable prechte que reebes consell de aquest sant propheta dient espolsa les tues mans de tot do. Altre veguada te amonest quet studius en ressemblar aquell qui diu yo acompanyat de justicia comparre en la tua presencia e sare sadollat com aparexere en la tua gloria Amen.

Capitol LXIII. Que la verge deu retre ab devocio aço que ha promes a Deu.

Sor molt cara pensa be de que has fet vot a Deu e com lo li deus retre. Tu matexa has votada tota tu matexa entregue li deus retre acusa tu matexa en los peccats loa a Deu en los beneficis no atribuesques res de be a tu matexa digues que de algun senyor has reebut tot quant has confessa Deus esser misericordios e tu esser gran peccadora aquell esser vertader e tu esser mentidera. Prechte sor molt amada que digues ab lo Propheta yo entrare en la tua casa ço es en lo monestir ab sacrificis ço es ab espirit de contriccio e de compunccio e de punyiment e retret los meus vots ço es ofarre mi matexa a tu tota entegra en lo al-

tar del cor car tota me so votada a tu. Necessari es al quis vol salvar que tot quant ha votat a Deu li reta ab gran devocio. Tota persona que desija venir als goigs eternals necessari es ques studiu de complir los bens que ha promesos a Deu. E per ço diu lo Propheta votats e retets los vots a Deu Senyor vostre. Quaix que digue votats e retets vosaltres mateixs car aquell qui vota se fa deutor a Deu. Alguns vots son comuns a tots altres son especials. Vots comuns son aquells que havem promesos en lo babtisme ço es que no peccariem e que renunciavem al diable e a les sues pompes. Vots specials son com algu vota que sera monge o canonge o hermita o semblant cosa la qual si aquell quiu vota nou ret nos para salvar. La raho es aquesta car aquell qui ha promes a Deu de ben viure sino ho complex per obre nos pora salvar. Aquell qui posara a negligencia de complir los bens que ha promesos a Deu no pora venir als bens que Deus ha promesos. Aquell qui no vol retre a Deu los bens qui ha votats com vol reebre de Deu lo celestial do com no li vulle retre son vot e com se pensa reebre de Deu los dons celestials. Aquell qui posa a negligencia de paguar a Deu sos vots car aytal no es feel entre los infeels sera comptat aquell qui ha negligencia en retre a Deu sos vots entre los infeels perira aquell qui lo seu vot no acabara ab bones obres. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada prechte que façes lo be que has promes no sies leugera a prometra e dura a metraho en obre no prometes a Deu cosa que no deges atendre no presumesques ultra tes forçes no prometes

aço que no poras fer. Davant Deu seras molt culpable sino rets lo be que has promes. Molt desplaen a Deu aquells qui no complexen a Deu lurs vots. Entre los infeels seran collocats aquells qui no complexen los vots que han fets. Mes val no prometre que no complir la fe promesa. Empero sor amable en les coses mal promeses romp e trenca la fe en lo leig vot muda ton decret e aço que has promes e ordonat no faces lo mal que has promes no complesques la cosa que follament has promesa mala es la prometensa ques complex ab peccat. Adonchs sor esposa de Jhesu-Crist axi com te dit si ab vera devocio rets a Deu los vots que li has promesos rcebras dell los eternals bens que ell te ha estojats Amen.

Capitol LXIV. Que la verge tostemps deu considerar la fi perque es venguda al monestir.

Cara sor sapies tu matexa qui es conex tu matexa reduex a la tua memoria perque es nada sies remembrant perque es exida en aquest mon pera quin us es engenrada per quina condicio es feta per quina cosa a fer en aquest mon es creada membret de la tua condicio serva lorde de ta natura sies la cosa que es feta tal sies qual te ha feta Deus sies tal qual ta instruyda lo teu faedor ti manera en tota te obre hages temprança en tota cosa no façes res sens temprança no façes res ni mes ni menys que vol Deus. En lo be no

ɔu esser res desmoderat. Totes coses poques soń pro-
ɥses e perfetes en sa manera. Les coses ques fan ab
mprança porten salut. Lo be que es desmoderat es
t dampnos. Tota superfluitat es jutiada esser vici.
rudencia es temprar les virtuts per ço que de be nos
ça mal. Sor molt amada guarda que la cosa que fa-
ıs sia covinent al temps. Primerament guarda que
ɔus fer hon lo deus fer quan lo deus fer en quina
ıisa lo deus fer per la discrecio conexer les rahons
ɜ les coses que deuras fer. Ab tota diligencia posa
farencia en les coses que fas ab gran diligencia co-
ta com comensaras lo be que faras e com lo finaras.
ɜ discrecio en totes les tues obres. Com be hauras
scutida la tua obre lavors la possehiras perfetament.
ɔt quant faras sens discrecio sera vici. Moltes coses
ın viciades per mala custuma moltes coses son re-
ovades per mal us moltes coses son mal usurpades
ıntra bones custumes. Adonchs lo us deu seguir lo
ny. La ley e la raho deuen vençer lo mal us. Con-
llte honesta verge que dins lo teu cor tingues ferma
en lo cap bacinet de salut en lo front lo senyal de
creu en la bocha paraula de veritat en la pensa bo-
ı voluntat en los pits amor vertadera de Deu e del
roisme en lo cors senyal de castedat en la obra ho-
estat en la vida temprança en la prosperitat humili-
ıt en la tribulacio paciencia en la conversacio sim-
lesa en lo teu Creador cerca esperança amor en la
ternal vida en les bones obres final perseveranse
ımen.

Capitol LXV. Que la verge no vulla complaura als homens ab la bellesa de la sua cara.

Prechte molt cara sor que esquivem totes belleses nohibles per ço que no cresquen en nos rebrotims de tots mals. Aquell qui ama bellesa corporal enguana si matex. La raho es aquesta car la bellesa del cors es enguanable vana terra cendra e enguan dels homens. E per ço dix Salomo que anguanadora es la gracia de bella parlaria e vana es la bellesa corporal. Molts e diversos son stats anganats ab la bellesa del cors. Los homens folls consideren la bellesa del cors caen en lo laç del diable com miren la bellesa de la carn son enlaçats en los filats del diable. Molts son ligats en peccats per la bellesa corporal. Deu no requir la bellesa del cors sino de la anima. Mes ama Deu la bellesa spiritual que la carnal. Jhesu-Crist nos adelite en la bellesa del cors sino en la puritat del anima. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada consellte que ams aquella bellesa en la qual se adelite Deu. No vulles dins lo teu coratge amar la bellesa dels homens no consideres los homens per intencio de alegrarte en lur belese. Prechte la mia cara sor que not pintes la cara per complaure als homens e com per tal te ha Deus feta la cara que placies als ulls dels homens. No sia aytal la tua intensio que devant los homens vulles aparexer bella car si per tal te ornes que en la presencia

ls homens sies vista esser bella gran injuria fas a esu-Crist espos teu ab lo qual es esposada. Si tu ols aparexer devant los ulls dels homens bella ja no st casta sino adultra e axi com adultra fas a Jhesu-rist injuria. Si per tal que sies amada mostres als omens la tua bellesa diguesme e com poras dir que o sies adultra si mes ames los homens que no a Jhe-u-Crist. Com diras yo no son adultra com en lo mo-estir te sies liurada a Jhesu-Crist e ara vulles com-plaura als homens ab la bellesa de la tua cara. Com ço fas senyal mostres de avol fembre. Aço acustumen le fer les avols fembres e les dones que son munda-nals car pintense la faç per tal que appareguen belles als ulls dels homens. E com es leia cosa e com abo-ninable que les monges façen aço que solen fer les vols fembres e les dones seglars. Adonchs honesta erge oges que dich atten al meu consell null temps embellesques la cara per complaura als homens as orna la tua consciencia ab bones virtuts per ço ue placies a Jhesu-Crist espos teu. Nos adelita Deu la bellesa corporal sino en la bellesa della pensa os adelita Deu en la pintura de la cara sino en bones ostumes no en lo gest del cors sino en la santa con-ersacio. Com la anima santa per amor de Deu es or-ada dins si de bones costumes lavors es amada per hesu-Crist la qual cosa declara lespos en lo libre dels antichs parlant a la esposa. Diu axi o e com es bella mada mia. Quaix que digues com es bella amada mia o es tu es bella vivint justament e religiosa es amada ia amant a mi sobre totes coses. Per tal es bella e

resplandent car vivint be converses en bones obres e per tal es amigua mia car amesme perfetament e no ames altre amich mes que a mi e no solament es amada ans encare es molt cara car mes desijes complaure a mi per bones obres en la pensa que als homens en la bellesa forana del cors e no solament es amigua ans es molt cara plena de delits. La anima santa es dita cara en delits de les santes Scriptures car no pot venir perfetament a la familieritat de Jhesu-Crist aquell qui menyspresa habundar en delits de la santa Scriptura. Aquell pora venir perfetament a la amor de Jhesu-Crist quis recomplex ab los delits de la santa Scriptura e ama Jhesu-Crist e es amat per ell. Mas aquell qui mes desija complaura als homens ab la bellesa de la sua cara que a Jhesu-Crist ab bones obres no ama Jhesu-Crist perfetament ni es amat per ell. Amonestte donchs sor molt cara que ams Jhesu-Crist sobre totes coses car Deus lo pare ta eleta per ell eternalment. Prechte que sol a ell cobeixs complaure e que no vulles reebre dels homens laor temporal e possebiras gloria eternal Amen.

Capitol LXVI. Que la verge no deu riure desmoderadament.

Molt cara sor oges les paraules del savi Salomo qui diu yo he jutiat lo riure esser error e al goig he dit perquet enguanes debades. Error es dita com una co-

a se deu fer e fasen altre. E ellavors donchs se fa la
rror com riu aquell qui deuria plorar per tal es dita
rror car com hom se riu no ha en la sua memoria e
ensa lo die de la sua mort. Aquell es enguanat vana-
nent quis alegre en los guoigs temporals. Enguanats
on aquells quis alegren en les prosperitats de aquest
egle. Aquests aytals si reduhien a memoria lo die de
ur mort ans plorarien lurs peccats ques alegrassen
nis riessen de les coses vanes e si havien dins lur
pensa los mals que han a sostenir no riurien ans plo-
rarien. E per ço diu Salamo que les rialles seran mes-
clades ab dolors e lo plor occupa los extrems del goig.
E Jhesu-Crist diu en lo seu Evangeli benaventurats
son aquells qui ploren car ells seran aconsolats. No
lix benaventurats son aquells qui riuen sino los qui
ploren car aquells son vertaderament benaventurats
qui ploren lurs peccats no pas aquells quis rien de les
coses vanes. Aquells qui segons Deu ploren son bena-
venturats car ells seran aconsolats. Sant Jaume apos-
ol repren aquells qui rien follament e diu les vostres
ialles se convertiran en plor e lo goig en tristor. Lo
oll se exalçe en grans rialles la sua vou mas lo savi
envides conexeras ques ria. Adonchs sor mia esquiva
o riure axi com a error e convertex en plor la ale-
gria temporal. La raho de aço es per tal que tu plorant
n aquest exili pusques beatificar tu matexa en guisa
que en lo die de la tua mort sies trobada benaventu-
ada si en aquest mon plores tos peccats. Conex tu
matexa esser peregrina en aquest mon car la tua pro-
ia terra no es açi sino en lo cel. No havem açi ciutat

certa ni segura car Deus nos ha promesa alt en lo cel la ciutat celestial de Jherusalem a la qual desijava venir lo propheta David com deya molt me son alegrat en les coses quem son dites car nos irem a la casa de nostre Senyor Deu. De aquest desitg flamejava lo servent de Jhesu-Crist qui deya aylas car la mia peregrinacio la mia vida temporal es massa allonguada e massa dura. Yo he habitat ab los habitadors de la terra de Cedar. Com Daviu deya aquestes coses nos reya de les vanitats de aquest mon ans plorava de la peregrinacio de aquesta vida que tant durave. Adonchs honesta sor prechte que lo teu goig sia per tostemps en lo cel. Lo goig e la alegria tostemps sia moderada e reposada seguint la sentencia del Apostol dient alegratsvos ab lo Senyor tostemps. Altre veguada vos dich queus alegrets. Item en altre loch diu que goig es fruyt del spirit. Aquesta alegria no torba la pensa ab vanes rialles ans leva la anima per desig a la terra celestial per tal que pugue hoyr que li sia dit entra en lo goig del teu Senyor. La faç del hom es spill del cor en les rialles pot hom conexer lo cor de la monja. Les rialles e los jochs vans mostren quin cor ha la monja car si ha lo cor cast nos riura follament null temps se riura sino ha deshonestat en la pensa. E per ço diu lo Senyor de la habundancia del cor parla la bocha. Donchs per sobrehabundancia de cor va riu la verge. Si en la pensa de la dona no havia vanitat null temps riuria. La pensa casta mes se alegre en lo plor que en les rialles. Certes si la monja hagues en la pensa vera castedat mes amaria lagremes que alegria temporal si

la monja reduya a sa memoria les sues negligencies e les penes infernals mes amaria lagremes que rialles. Alli hon habunden rialles e jochs noy regna perfeta caritat. La monja que perfetament ama Jhesu-Crist nil t em nos riu ans plora per la sua amor. Maravellme perque ama rialles e iochs la persona que es venguda al monestir per escampar lagremes per sos peccats maravellme com la monja no ha vergonya com riu alçant la vou a grans crits. Leig sta lo riure a la persona qui en aquesta present miseria degra tostemps plorar sos peccats. Nosaltres miserables e perque riem qui havem a retre compte a Deu en presencia de tots los angels de totes nostres obres. Mes nos val en la present vida plorar que riure per tal que puscham aconseguir de nostre Senyor Deu venia e remissio de nostres peccats en laltre vida. Prechte sor amable que esquius jochs e rialles escampant continuadament lagremes per tos peccats. Fuig a jochs e rialles e plora los peccats incessantment. Oges esposa de Jhesu-Crist que diu lespos a la esposa en lo libre dels Cantichs los meus ulls son axi com a fonts daygues que son en Esebon. Car com la anima santa plora en aquesta miseria de aquest mon laves dels peccats ab la gracia de Deu. Per semblant forma deu plorar la persona santa continuadament per tal que puscha esser lavada de sos peccats. Adonchs sor molt cara si en la present vida plorarem nostres peccats ens lunyarem de vanitats de aquest mon creeguam de cert que obtendrem venia e perdo de nostre Senyor Deu dels nostres peccats Amen.

Capitol LXVII. Que la verge no deu desijar veure les ciutats.

Sor molt cara oges en quina forma lo propheta Jheremies plora nostres iniquitats dient o las com ses escuresit laur e la color maravellosa de aquell ses mudada e les pedres del sant santuari se son despergides en lo cap de totes les places. Per laur entenem la vida religiosa dels homens la qual era daurada per gloria de virtuts e era escura per leges e sutzes obres. La color merevellosa del aur significa lornament de les virtuts lo qual per bones obres primerament era precios e merevellos e ara per los vicis e per les obres mundanals es demudat vil e menyspresat. Verament mudat ses labit merevellos dels religiosos dels monjos dels canonges e de les santes verges e monges car mes se ornen huy per complaure al poble que a Deu. Verament mudada es la color merevellosa del aur car mes es ornat huy labit dels religiosos per vanagloria e per ço que placien als homens que per complaure per humilitat en la presencia divinal. Certes huy son mudats los abits e vestirs merevellosos dels religiosos car mes se ornen huy per ço que placien en lo palau del rey que en la presencia del Creador. Seguexse donchs que son despergides les pedres del santuari en lo cap de totes les places. Les pedres del santuari significuen les persones religioses que null temps deu-

ı anar vaguabunts fora lo monestir ans deurien tos-
ıps star contemplant devant los ulls divinals en un
h secret del monestir. Mas huy son despergides
ıestes pedres del santuari en lo cap de totes les pla-
car com los religiosos van vaguabunts fora lo mo-
tir per les coses vanes e mundanals lavors les pe-
s del santuari son despergides en lo cap de totes
places. Com les persones religioses amen mes ha-
ır en lo palau del rey que dins la clausura del mo-
tir lavors son despergides les pedres del santuari
mes desigen hoyr les paraules superflues dels richs
nens que los manaments de les santes Scriptures.
ors son dispergides en lo cap de totes les places
pedres dels santuaris com mes se alegren en los
ıvits e parlaments dels richs homens que en la po-
tat e abstinencia del frares religiosos. Mes deuen
ar los servents de Deu los legums dins lo mones-
que no habundosos convits en lo segle. Los homens
giosos mes se deuen alegrar de la taula pobre dels
es que de la taula richa e grassa del reys. La ra-
es aquesta car segons que diu sant Agusti mes val
poch freytureiar que massa en riqueses habundar.
val sostenir pobretat en lo monestir per amor de
ı que haver moltes riqueses en lo segle. Necessari
onchs al religios qui desija esser salvat que menys-
u lo mon e ques tanch dins la claustra del mo-
tir. La persona religiosa deu fugir a la congrega-
dels homens seglars e requerir e cercar la compa-
dels servents de Deu. Los homens religiosos mes
en amar la claustra quel palau reyal. Donchs sor

cara oges que dich escolta aço quet consell mes te val seure en la claustra que circuir les ciutats mes te val reposar dins les portes del monestir que aparexer en la presencia del poble mes vulles amar star en lo monestir que veure les ciutats. Sit enclous dins lo monestir seras amada per Jhesu-Crist la qual cosa dona entenent lespos com diu en lo libre dels Cantichs la mia sor es un ort tancat ort tancat e font sagellada. Cascuna anima santa es entesa esser ort tancat car mentre nodrex les virtuts engendra flos e recomplexse de virtuts e conserva los fruyts que ha engendrats. Ort clos e tancat es dita la santa anima lavors com per amor de la vida eternal se lunya del brogit del present mon com fuig que no sia vista per los homens com los bens que fa amagua de la laor dels homens com per amor de Deu se tancha per ço que no sia vista per los homens com menyspresa les humanals laors e com ab bona intencio se enclou per tal quel enemich antich lo diable no puscha trenchar lo mur per tolre los bens que posseex dins si. La santa persona religiosa es dita font sagellada car com ella cogita continuadament les coses celestials com la santa Scriptura aiusta continuadament en la sua memoria no cessa la santa pensa engendrar en si aygues de vida ab les quals puscha sadollar los proismes assedegats. Adonchs sor molt cara axi com demunt te dit si mentre vius te enclous per amor de Jhesu-Crist dins les portes de la claustra e serves perfetament los manaments de la tua regle apres de aquesta vida te alegraras ab Jhesu-Crist espos teu en lo talem celestial Amen.

Capitol LXVIII. De temptacio.

Molt cara sor oges sant Jaume dient contrastats al diable e fugir vos ha. E sant Jheronim diu no es hom pus fort el mon que aquell qui venç lo diable e aquell es lo pus flach qui es vensut e sobrat ab la sua propia carn. Les segetes del diable deuen esser apaguades ab fret ab velles e ab deiunis. Lo ginyos enemich nostre tostemps cerca com nos pora enguanar e no cura de matar los cossos sino les animes. Axi com lo lop dissipa les ovelles axi lo diable dissipa les animes com destroex e mata lo poble christia. Empero lo diable no tempta los alets sino tant com Deu li permet. Com lo diable tempta los servents de Deu lavors serveix a lur profit car nols enguana ab ses temptacions ans los ret cautelosos. Moltes veguades esdeve que les temptacions que comou lo diable a destruccio dels homens Deu les convertex a profit de lurs animes. No poriem sostenir les temptacions del diable los servents de Deu si la pietat de Deu no temprava e no refrenava la lur iniquitat jatsia que lo diable tostemps desija temptar los servents de Deu empero sino reeb de Deu poder de temptar no pot complir per obre aço que vol. Hon posat que la volontat del diable tostemps sia injusta empero com Deu ho permet justament li es donat lo poder. Lo diable de part sua injustament vol temptar los servents de Deu mas nols pot temptar

sens licencia de Deu. De aço es scrit en lo libre dels Reys hon se litg quel sperit de Deu malvexava a Saul. Axi poriem fer justament questio si erá spirit de Deu. Responch que en aquest loch son compreses dues coses ço es la potestat de Deu justa e la volontat del diable injusta car spirit mal era per sa mala volontat e aquest matex era sperit de Deu per ço com havia resebuda de Deu iusta potestat. Lo diable no pot metre los vicis dins la anima per son propi poder be pot ençendre la cobeiançe e no pot ençendre les flames de cobeiançe sino alli hon veu primerament grans delectacions de la cogitacio. E si nosaltres foragitam de nos les delectacions de mala cogitacio tentost sen pertex lo diable confus e envergonyit e porta trencades les armes de la sua temptacio. Lo diable ab semblança de be vol enguanar los servents de Deu fenyentse esser angel de lum mas tanta deu esser la discrecio de les persones santes que puscha jutiar entre mal e be per ço quel diable nons pusca enguanar ab sos fraus. Aquesta es la demanda que feya Josue dient diguesme es nostre o es dels nostres enemichs. E per ço diu lo propheta Jheremias si tu separares la cosa preciosa de la cosa viciosa seras axi com a bocha mia. Le diable es molt terrible als ulls dels homens seglars mas als ulls dels servents de Deu es vil e menyspresat. Los infeels temen lo diable axi com a leo mas aquells qui son forts en la fe lo menyspresen axi com si era un petit vermitxol e com lo veen sen rien. Lo diable serp es allenegosa e sino contrasta hom al seu cap ço es a la primera suggestio tot sen entre dins en les entra-

ıenes del cor alleneguus axi dolçament que no es sen-
t. Los començaments de les temptacions diabolicals
ɔn frevols e flaques mas si lom no les esquiva e pas-
ɜn per gran us en custuma a la derreria se enforte-
ɜn ten poderosament que ab gran dificultat poden es-
ɜr vençuts. Com lo diable vol enguanar algun hom
rimerament considera la sua natura e alli aplica sa
ɜmptacio hon veu lom mes inclinat a peccar. E per
ıl diu sant Isidre lo diable tempta lom mes en aque-
a part en la qual lo veu mes enclinar a viçis per al-
una humor que crex en ell en guisa que don crexen-
ı a la humor e crexent la humor crescha la tempta-
o axi com aquell qui porta laygue no la tramet per
tre part sino per aquella hon conex que correra mi-
or. Lo diable per tota la vida del hom lo desija temp-
ır mas molt mes en la fi e aço es la paraula que pri-
ıerament fon anunciada a la serpent com nostre Sen-
ɔr li dix tu aguaytaras al talo del hom e ellavors
guayta lo diable al talo del hom com se esforça de
ıguanarlo en la fi de la sua vida car com lo diable
o pot lom enguanar en la vida en la fi met tota la
ıa força per enguanarlo per la qual raho per molt
ıe lom sia bo e iust obs li es que en la present vida
ɔs tingue james per segur ans li es necessari que ell
ant humil tostemps sia cautelos e ansios que no sia
ıguanat en la sua fi. Adonchs sor molt cara necessa-
es a nos pregar Deu tot poderos que nons lex esser
mptats mes que no porem sostenir car Deu restreny
s forçes del diable que nons nogua tant com ell de-
ja. E per ço lo Sant Spirit repren lo diable en lo li-

bre dels Cantichs dient levet vent tramuntanal e vine tu vent del mig jorn e bufa sobre lo meu ort e habundara la fragancia de les sues odors. E que entenem per la tramuntana qui constreny e fa los homens peresosos sino lesperit diabolical qui tempta e posseex tots los reprovats faent peresozos los homens en lur vida e en lur bona obre. Per lo vent del mig jorn qui es calt es entes lo Sant Sperit lo qual com tocha la pensa dels elets los desperta de tota peresa els fa ardents e flameiants en la amor divinal. Donchs leuse lo vent de la tremuntana ço es partescha lo mal sperit de la Esgleya e lunyse de cascuna anima feel en guisa que no tempte mes que no deu e vingue lo mig jorn e bufe en lort de la esposa e habunde la fraguancia de les sues odors per tal que sobrevinent Lesperit Sant escampe lo foch de caritat en les penses dels homens e despert la pensa de la son de negligencia e com faça aço Lesperit Sant habunden les bones obres car venint Lesperit Sant aquell qui primerament dormia per peresa se desperta a fer totes bones obres e florex axi com ort e apres de la flor fa fruyts habundosos de gran odor ab los quals sadolla si matex e sos proismes migensant les bones obres. Poriesme dir tu — o car frare prechte quem dons remey contra les temptacions del diable. — Sor en Jhesu-Crist molt amada un bon remey te dare contre totes les temptacions del diable e contra tots viçis lo qual es aquest que com mes seras temptada lavors hages major recos a oracio. Si donchs les males cogitacions de aquest segle e sutzes torben lo teu cor e com consellen de

er alguna cosa mala foragitales de la tua anima ab
racions pures o ab velles santes. Sta davant Deu con-
inuament en lo temps de la tua oracio per ço que
us leugerament pusques escapar a la temptacio del
iable. Venerable sor prechte que conegues que no so-
ament devem combatre contra les temptacions diabo-
cals ans encara contra los vicis de la carn. La raho
e aço es car la carn cobeia contra lesperit e lesperit
ontra la carn e per ço devem fer oracio ab tanta per-
everançe fins que ab la gracia divinal puscam vençer
s suggestions o inclinacions dels desitgs carnals e les
mptacions diabolicals. La oracio sovineiada apagua
impugnacio dels vicis oracio continuada trenca les
nçes e los darts del diable oracio es la primera vir-
t contra los esvehiments de les temptacions. Adonchs
or molt cara axi com te ja dit ab oracions pûres e ab
antes velles poras sobrar les temptacions diabolicals
si per ventura encara sents les batalles carnals si est
erida ab los agullons de la carn si la memoria de la
arnalitat fa coçeguelles al teu coratge si la tua carn
ncara te impugne si la luxuria te tempta si lo delit
arnal te convida a peccar posa davant tu matexa la
memoria de la mort posat davant lo juhi esdevenidor
eduex a la tua memoria los turments infernals posat
evant les penes eternals posa devant los teus ulls los
erpetuals fochs infernals poset denant les orribles
enes del infern en guisa que la ardor de la pena apa-
ue en tu la ardor de luxuria Amen.

Capitol LXIX. De sompnis.

Molt cara sor escolta aço quet dire. Sovin se esde ve que los demonis qui van de nit nos torben los seny corporals ab diverses visions. A veguades ab manifest impugnacio baten e cobegen los cossos dels homen En diverses guises se esdevenen los sompnis. Algu sompnis venen per sadollament e alguns per flaque les quals coses vesem per esperiencia altres sompn son qui hixen de propia cogitacio car moltes vegud somiam de nit ço que cogitam de die. Molts sompn se esdevenen per illusio dels spirits diabolicals. Fa testimoni Salamo dient molts han fet errar los somp nis e aquells son stats deçebuts qui posen lur esperan çe en ells. Algunes apparicions se fan justament a com aquelles ques fan per revelacio de Deu axi co se lig en la ley antigua de Josep fill de Jacob qui pe lo sompni fon fet senyor de sos germans e axi com s lig en lo Evangeli de Josep espos de la verge Mari qui per lo sompni fon amonestat que fogis ab sa es posa e ab linfant en Egipte. A veguades se fan vision compostes de cogitacio e illusio a veguades ab cogit cio e revelacio. De aço parle Daniel qui diu aquell qu revela los secrets mostra a tu les coses esdevenidore e posat que alguns sompnis sien vertaders empero nol devem creure leugerament car hixen de diverses yma

; e no conexem perfetament de hon venen.
no devem facilment ni leugera donar fe als
per tal que si lo Satanas se transfigurave en
lum no enguanas lom poch cautelos. A ve-
nguanen los diables algunes persones qui
ı sompnis ab art axi anguanable per ço com
ımpnis axi se esdevenen com ells dien. E per
liables dien algunes coses veres per ço quels
ı en moltes mas posat que los sompnis se es-
ɜn axi com los diables dien empero nols de-
are car de enguan proceexen segons lo testi-
la santa Scriptura qui diu sius parlen posat
se esdevengua nou creguats. Los sompnis son
ıs a las devinacions e aquells qui les observen
adevins. Adonchs no devem donar fe als
posat que appareguen vertaders esser. Aquell
ɔmpnis e adevins posa sa esperançe no confia
e semblen aquell qui seguex lo vent e vol
a ombra. Devinacions mentides e sompnis en-
ɜs vanes coses son. De cert dich que no devem
n sompnis per ço que no siam enguanats en
nostra esperançe tostemps ferma en Deu e
ıaiam cura en sompnis. Digne cosa es que po-
tra esperançe en Deu e que no haiam con-
ı sompnis. Sor cara consellte que la tua pen-
a en sompnis ni en devinacions fermada ans
t sia segura en Deu tot poderos car si creus
pnis ni en devinacions tost seras enguana-
tota la tua vida menyspresa sompnis e ade-
ɔosa la tua esperanse perfetament en la Pro-

alegren sentint ja en lur contemplacio los bens de la eternal vida. Lo Senyor tot poderos ha volgut que ignorem lo die de la mort per tal que com creeguam que tots jorns nos sta fort prop cascu sia ansios de fer bones obres pus que es ten incert de la exida de aquesta present vida. Los diables reeben les animes dels mals homens en lo die de lur mort car gran raho es que aquells sien turmentadors en les penes qui son stats entenedors e consellers en les culpes. Los malignes spirits demanen lurs obres lavors com la anima hix del cors e lavors repliquen a la anima los mals que li han consellats fer per tal que ab si le sen porten als turments. Lom inich apres la mort sera turmentat e lom iust apres de aquest treball en lo repos eternal sera collocat. Axi com la benaventurança alegre los benaventurats axi devem creure quels peccadors en lurs animes apres de aquesta vida seran en lo foch eternal turmentats. Sor mia en Jhesu-Crist molt amada yo he manifestades aquestes coses a les tues orelles per tal que conegues que molt nos es necessari menyspresar tostemps les coses terrenals e haver tostemps en memoria lo die de la mort. Oges les paraules de sant Jaume apostol dient quina cosa es la nostra vida sino una vapor de fort petite durada. E Salamo diu not gloriegs en lo die seguent car ignores e ja que sera de tu en lo die esdevenidor. Adonchs sor amable ab gran ansia deus viure e ja que sera de tu lo die esdevenidor. Considera tots jorns lo terme de la tua vida per tal que pusques menyspresar les dolçors de la present vida e aconseguir los bens celestials. En to-

s les tues obres vulles considerar los derrers dies
ns de la mort e null temps no peccaras. Per aques-
t raho te amonest sor mia molt cara que not alegres
n les vanitats de aquest mon car sens tot dupte a
orir has. No poses te esperanse en les coses tempo-
ls car no es el mon alguna cosa quet puscha esca-
ir de la mort perque la carn mesquina se alegre en
s coses terrenals la qual es apparellada a esser feta
anda de vermens. Honesta sor per ço te dites les
recedents coses que null temps te oblide lorde de la
a condicio. Membret que çendre es e çendra torna-
s pols es e pols tornaras car axi ho dix lo Senyor
t poderos al primer hom reduex a la tua memoria
s paraules que dix Job parlant de si matex yom deg
orrompre axi com a podrimer e esser destrohit axi
om la vestedura qui es roseguada per les arnes e per
t tinya posa devant los teus ulls la memoria de la
a mort proposa davant tu lo die de la tua exida lo
ie de la tua mort tostemps sia en la tua memoria en
aisa que per la sua recordacio esquius perfetament
s vicis els peccats Amen.

Capitol LXXI. De la mort.

Sor amable prechte que oges les paraules dun savi
ui diu o mort e com es amargua la tua memoria al
om rich qui reposa ab gran confiançe en les sues ri-
ueses o bens temporals. Item o mort e com es bo lo

teu juhi al hom pobre qui es frayturos en riqueses o mort e com es dolça als miserables e com es suau als qui viuen en amargor de vida o e com es plasent e alegre als triste e als plorosos. La mort posa fi a tots mals en la present vida e done terme als mals en aquest segle e toll tota fretura e tota miseria. La mort posa terme a totes les tribulacions en aquest mon. Aylas e com ve tart la mort als mesquins qui la esperen. Adonchs sor molt cara mes val be morir que mal viure mes val no esser que en miseria perpetual esser. Poriesme tu dir sor cara — prechte frare meu quem digues si devem plorar los morts ni fer plant per los amichs morts. — Sor amable a la dita questio respon un sant dient jatsia que la pietat man plorar per los feels difunts empero la fe veda que per res no plorem. No devem plorar per los feels ans devem retre gracies a Deu quils ha vulguts deliurar de la miseria del mon present los quals segons nostre fe ha fets passar als lochs de lum e de pau. No devem plorar los feels defunts car no duptam que no sien anats al repos eternal. Honesta verge oges aço que yot dich aquells homens deuen esser plorats en la mort los quals pren lo diable a gran vergonya lur no pas aquells los quals reeben los angels ab gran honor. Aquells deuen esser plorats qui son portats per los diables a les penes infernals e no pas aquells qui son portats per los angels als goigs de Paradis. Aquells deuen esser plorats qui apres la mort son per los diables soterrats en linfern e no pas aquells qui per los angels son collocats en lo cel aquells deuen esser plorats qui moren mal no pas

aquells qui be fenexen lurs dies aquells deuen esser plorats qui moren soptosament à mala mort e no pas aquells qui ab lur mort preciosa son honrats. Verge esposa de Jhesu-Crist oges quet dich com yo plor los morts qui be moren yo fàs dampnatge a mi matex e no aprofita a ells com yo plor los morts no fas profit a ells e dampnifich a mi metex. Aquells donchs que no esperen resurreccio devem plorar lurs morts los quals apres la mort no creen ressuscitar. Adonchs sor molt cara nosaltres qui creem quels nostres morts deuen regnar ab Jhesu-Crist no devem per ells plorar sino Deus preguar no devem plorar los morts carnalment mas devem escampar per ells preguaries a Deu quels vulla deliurar de peccats e de tot mal Amen.

Capitol LXXII. Del juhi de nostre Senyor Deu.

Dos juhis divinals son la un es en lo qual son jutiats los homens en la present vida altre es en lo qual seran jutiats en la vida esdevenidora. Alguns son jutiats ab malaltie pobretats e diverses tribulacions del present segle per tal que no sien jutiats en lo esdevenidor. E per ço la pena temporal aprofita a alguns a lur purguacio altres son als quals comença ja açi la lur dampnacio e que esperen en laltre mon total destruccio. Alguns son jutiats en lo present segle per tribulacions altres seran jutiats per foch en lo die de la derrera exeminacio la justicia del just li sera segura e

per ço parlant Job a nostre Senyor Deu diu Deu mata e destroex lom ignoscent e lom peccador car com la ignoscencia del hom es ben examinada acomparada es a la ignoscencia divinal no es res. Es destrohit lo peccador per nostre Senyor Deu com ab la agudesa del seu juhi la iniquitat del peccador es examinada e eternalment dampnada. En lo derrer juhi segons les diversitats de les obres apparexera Jhesu-Crist als elets benigne als reprovats terrible. E lo die del juhi haura cascu lo jutge segons la consciencia que haura hauda car Jhesu-Crist stant en son repos apparexera terrible a tots aquells los quals acusa la lur mala consciencia. Sor molt cara oges sant Isidre dient no es hom qui sia sens peccat no es qui puscha esser segur del juhi divinal com de les paraules ocioses se hage a retre raho. Aylassos nosaltres mesquins de peccadors aylassos indignes que direm en aquell juhi qui no solament peccam tots jorns en ocioses paraules ans encara peccam per fer males obres et per null temps cessam de fer mal. Si en lo juhi del Senyor tot poderos lo just envides sera segur que sera de nosaltres caytius peccadors. Si en la examinacio del jutge estret e rigoros la justicia del just envides sera segura que farem nos mesquins en aquell die qui continuament multipliccam peccats a peccats si en lo die del juhi lo just envides se salvara hon aparexerem nos en aquell die qui havem fets innumerables mals. No es hom qui en aquell die puscha esser sens temor ço es com se mouran los cels la terra e tots los elements se dissolran per sobres de calor. De aquest die es dit que

sera die de ira e de tribulacio die de miseria e de venjançe die de nuvol e de escuredat die de trompa e de gran crit. En aquell die sera tribulat lom fort e rigoros. Poriesme tu dir cara sor — o car frare que direm en aquell die com vindra aquell jutge ten estret car per ço com tu mas feta memoria del seu aveniment ma feta plorar. Tu recitant aquell terrible die del juhi mas provocada a lagremes forçadament. — Sor en Jhesu-Crist molt amada be has fet si has plorat per la temor del jutge estret e rigoros perque sapies quens es obs que abans que apparegua lo die del juhi nos presentem devant la faç del jutge per confessio posant nostres lagremes devant la sua presencia. En aquesta vida ha temps acceptable e dies de salut e per tal diu la santa Escriptura cercats lo Senyor mentres pot trobar invocaulo mentre es prop. En aquesta vida es prop lo jutge e no es vist en la vida esdevenidora sera vist mas sera luny. Adonchs sor cara necessari nos es que cerquem Deu aci ab tota nostra pensa e ab tot nostre cor en aquesta present vida sil volem trobar en la vida esdevenidora. Si en aquesta vida lo cercam ab tota devocio lunyantnos de males obres en lo die del juhi aconseguirem del misericordia car benigne es e molt misericordios. Car dell es scrit suau es lo Senyor a tots e la sua misericordia es sobre totes les sues obres. Adonchs sor molt care supplichquem aquell terrible e molt just jutge ab lagremes e ab tota devocio que en lo die del juhi nons reta segons nostres miseries mes quens mostre ses misericordies en guisa que nons lex hoir ab los repro-

vats aquella terrible sentencia qui diu axi anatsvos-hen malvats e malahits del meu pare al foch eternal ans ab los seus elets nos façe hoyr venits beneyts del meu pare reebets lo regne quius sta apparellat del començament del mon ença Amen.

Capitol LXXIII. De una amonestacio feta per sant Bernat a sa germana.

Molt cara sor ja per la gracia divinal endreçe al port la nau de la mia doctrina empero altre veguada retorn a tu dient en ma amonestacio tum preguist que yot scrivis paraules de santa amonestacio e yo posat que nou hage fet axi com devia empero ab la gracia divinal segons mon petit poder he collides auctoritats e sentencies dels dits dels sants pares per ta amonestacio les quals he presentades a la tua amor e caritat en aquest libre. Adonchs sor en Jhesu-Crist molt amada ja veus com has amonestacions de bona vida. Consell tes donat e norma de ben viure. No es ja alguna ignorancia quet escus de peccat ja no ignores que vol dir bona vida no est ignorant de ben viure ja no poras dir yo he peccat per ignorancia. La raho de aço es car ja tens declarada la ley la qual deus seguir jat son mostrats los manaments de ben viure ja tes demostrat com te deus conservar en la casa de Deu ja tes manifestat quina deus esser ja has conoxença dels manaments divinals ja sabs que vol dir viure dreta-

ment. Guardet donchs que de qui avant no ofenes Deu guardet que no menyspreus de qui avant lo be que sabs no menyspreus ab mala vida lo be que ligs. Si tu vivint mal menyspreses lo be que hauras ligit molt seras culpable en la presencia de Deu. La raho es aquesta car mes val no conexer la carrera de salut que tornar atras apres que hom la coneguda. Adonchs pus que has resebut lo do de saber retelo en la tua pensa e complex per obre ço que has apres per doctrina. Sor amable altre veguada e altre te man e amonest que ab sobiran estudi conserves los manaments de aquest libre Amen.

Capitol LXXIIII. De una oracio que fa sant Bernat a Deu posant intercessora la sua cara sor.

Prechte cara sor en Jhesu-Crist molt amada que not vinguen en greu les coses quet vul dir ab ardent devocio car sapies que molt te am en Jhesu-Crist. E per ço yot mostre la mia consciencia mas com yo manifest a tu los meus peccats temme que no ensutzescha les tues orelles. Prechte sor mia en Jhesu-Crist molt amada que ab ta oracio impetres ab Deu venia de mon peccat e perdo a mi indigne peccador. Yo miserable peccador de la mia infantesa ança he insutzida la mia vida tostemps he aiustats mals a mals tostemps he cumulats peccats a peccats null temps he cessat de peccar no he fet lo be

que debia fer yo miserable no son digne de veure la altesa del cel per la granesa de la mia iniquitat com yo he provocada la ira de Deu tot poderos contra mi e devant la sua presencia he cogitats molts mals innumerables. Dit he e mal he fet de la mia infantesa ença en la mia puericia he peccat e en la infantesa e en la juventut e ço que es pus greu cosa e pus perillosa he peccat en la mia vellesa. Yo mesqui son caygut en lo fanch de iniquitat yo malmirent son caygut en lo abis dels peccats yo culpable son caygut en lo pou de malvestat yo malestruch son caygut en la pregonesa dels mals yo miserable son devallat en la sutzura dels vicis. Ay mesqui ay malestruch caygut son e per ma virtut nom pusch levar. Prechte donchs sor amable quem sosleves ab la aiuda de la tua santa oracio prestem la ma de la tua oracio e traume de la pregonesa dels vicis estenme la ma de la tua aiuda e desliurem de la cova de iniquitat. Sor cara yo son cert que si tu serves aço que has promes a Jhesu-Crist quet sera donada corona en lo goig eternal e a mi peccador sera donada venia en aquesta vida. Si tu ab devota pensa compleixs les coses que has votades a Jhesu-Crist tu obtindras venia a mi indigne e tu seras ab les santes vergens en lo talem celestial ab goig perpetual. Honesta verge yo son cert e no dupte pas en res que la tua virginal oracio pora obtenir venia a mi peccador indigne. Sor amable si tu perseveres en lo servir de Deu axi com has promes aconseguiras venia a mi indigne e

tu alegrar tas perpetualment entre los cors de les santes vergens. Honesta verge prechte que ab pensa esvellada oges aço que yot dich tu est sor mia molt devota en Jhesu-Crist per preguaries de la qual no dupte que yo no sia deneiat de les legees de mos peccats. Si tu amable sor est verge plasent a Deu e si tu dorms ab Jhesu-Crist espos teu en lo talem cast e pur obtendras tot quant demanaras per la mia salut si tu sor abraçes Jhesu-Crist ab casts abraçaments sens tot dupte tu poras obtenir a mi peccador venia e misericordia si tu ab virginal odor te conjunys als abraçaments de Jhesu-Crist obtendras a mi indigne venia de mos peccats si ames sobre totes coses Jhesu-Crist espos teu e reposes en la sua molt dolça amor poras aconseguir a mi absolucio de mos peccats. Se de cert que Jhesu-Crist espos teu not lexara trista nit dira de no ans te donara tot quant li demanaras quit ha acompayada a la sua passio. Molt te ama aquell qui ab la sua preciosa sanch ta reemuda. Adonchs sor mia lo teu amat Jhesu-Crist sera a tu remissio de mos peccats e jo he esperanse de remissio si tu cara sor la qual am yo molt entres ab Jhesu-Crist en les noçes en lo talem celestial. Tu sor molt amable seras solas meu en lo die del temoros e estret juhi en lo qual he a retre raho de les culpes e negligencies mies. Prech Deu quel merit de la tua santa virginitat diminuescha la pena de la mia iniquitat Amen.

Capitol LXXV. Com sant Bernat demana los VII dons del Sant Spirit.

Clement e piados pare preguamte per lo unigenit fill teu Jhesu-Crist Deu e hom crucificat e glorificat que dels teus tresors trametes en nos lesperit de la sua gracia ab los seus VII dons lo qual ha reposat sobre ell en tota la sua bellesa ço es lesperit de saviesa per lo qual testem los fruyts dolços qui proceexen del fruyt benaventurat de vida. Trametnos lo do del enteniment ab lo qual sia illuminat lo consell de la nostra pensa trametnos lo do de consell per tal que anant per lo cami de aquest mon seguischam les petiades virtuoses per les çendes dretes e segures trametnos lo do de fortalesa ab lo qual puscham aterrar les forçes dels nostres enemichs trametnos lo do de sciencia ab lo qual siam recomplits de les resplendors de la sagrada doctrina per fer difarencia entre be e mal trametnos lo do de pietat ab lo qual nos vistam les entramenes de misericordia trametnos lo do de temor ab lo qual lunyantnos de tot mal siam reposats en lo reverencial pes de la tua eternal magestat. Tu Senyor nostre Jhesu-Crist has volgut que nos demanassem les demunt dites coses sagrades tues en nostra oracio las quals coses demanam esser obtengudes per la tua santa creu a laor e gloria del teu nom

sobresant al qual ensemps ab lo pare e al Sant Spirit sia honor gloria laor de gracies bellea imperi per secula seculorum Amen.

Aci es acabat lo libre quel glorios sant Bernat trames a la sua germana. Deo gracias. Amen.

Finito libro sit laus et gloria Christo.
Amen.

]BRIQUES DE TOT LO PRESENT LIBRE.

Pag.

›lech que feu sant Bernat sobre lo seguent bre. 425
›l primer qui tracte de la fe catholica . . 427
segon. De virtut de sperançe. 428
terç. De la divinal gracia 430
quart. De la temor divinal 434
V. De la virtut de caritat. 440
VI. De les obres que comensen a fer los quis convertexen per penitencia . . 444
VII. De conservacio 448
VIII. Del menyspreu daquest mon . . 453
IX. De abit e vestidura 456
X. De puniment de cor 459
XI. De tristicia 465
XII. De la amor de Deu 468
XIII. De la amor del proisme 472
XIIII. De compassio 475
XV. De misericordia 477
XVI. Dels eximplis quens han lexats los sants 478
XVII. De contencio 483
XVIII. De disciplina 488
XIX. De virtut de obediencia 493
XX. De virtut de perseverança . . . 497

„ XXI. De virtut de virginitat. 5
„ XXII. De virtut de castedat 5
„ XXIII. De peccat de fornicacio. . . . 5
„ XXIIII. De abstinencia. 5
„ XXV. De ambriaguesa. 5
„ XXVI. Qui parle de peccat 5
„ XXVII. De confessio de peccats e de lur penitencia 5
„ XXVIII. De la confessio de peccats . . 5
„ XXVIIII. Com deu hom reebre lo precios cors de Jhesu-Crist. 5
„ XXX. De cogitacio. 5
„ XXXI. De cilençi 5
„ XXXII. De peccat de mentida e de falcia. 5
„ XXXIII. De periuri. 5
„ XXXIIII. De mal parlar daltri 5
„ XXXV. De enveia 5
„ XXXVI. De ira 5
„ XXXVII De oy 5
„ XXXVIII. De superbia. 5
„ XXXIX. De jactancia o vanagloria . . 5
„ XL. De humilitat 5
„ XLI. De paciencia 55
„ XLII. De concordia 55
„ XLIII. De paciencia e sustinencia. . . 55
„ XLIIII. De malaltia. 55
„ XLV. De avaricia 56
„ XLVI. De cobeiançe 56
„ XLVII. De pobresa. 56
„ XLVIII. De murmuracio 56

„ XLIX. De ben propri 570
„ L. De oracio 573
„ LI. De liço 575
„ LII. De fer obres de mans 576
„ LIII. De psalms e ympnes. 579
„ LIIII. De vida activa e contemplativa . 583
„ LV. De curiositat que es voler saber coses superflues que no fan profit 590
„ LVI. De diligencia esvellada 592
„ LVII. De saviesa. 597
„ LVIII. Com la verge deu esquivar companyia de dones seglars e llegues. . . 601
„ LIX. Com la verge no deu amar familiaritat de homens. 604
„ LX. Que la verge deu fugir a la familieritat dels homens jovens 606
„ LXI. Que la verge nos deu acompanyar ab mals homens. 608
„ LXII. Que la verge no deu reebre dons. 610
„ LXIII. Que la verge deu retre ab devocio aço que ha promes a Deu 614
„ LXIV. Que la verge tostemps deu considerar la fi perque es venguda al monestir. 616
„ LXV. Que la verge no vulla complaura als homens ab la bellesa de la sua cara. 618
„ LXVI. Que la verge no deu riure desmoderadament 620
„ LXVII. Que la verge no deu desijar veure les ciutats 624
„ LXVIII. De temptacio. 627

„ LXIX. De sompnis. 632
„ LXX. Del temps breu de la present vida. 634
„ LXXI. De la mort 637
„ LXXII. Del juhi de nostre Senyor Deu . 639
„ LXXIII. De una amonestacio feta per sant Bernat a sa germana 642
„ LXXIIII. De una oracio que fa sant Bernat a Deu posant intercessora la sua cara sor. 643
„ LXXV. Com sant Bernat demana los VII dons del Sant Spirit. 646

COLECCION

DE

DOCUMENTOS INÉDITOS DEL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

PUBLICADA DE REAL ÓRDEN

POR

SU CRONISTA,

D. Próspero de Bofarull y Mascaró.

TOMO XIV.

LEVANTAMIENTO

Y

JERRA DE CATALUÑA

en tiempo de don Juan II.

OS RELATIVOS Á AQUELLOS SUCESOS,

UBLICADOS DE REAL ÓRDEN

POR

SPERO DE BOFARULL Y MASCARÓ,

Cronista de la Corona de Aragon

Tomo I.

BARCELONA.

EN LA IMPRENTA DEL ARCHIVO.

1858.

AL LECTOR.

Conocidas son las turbulencias de que fué teatro el Prin-
ipado de Cataluña durante el reinado de don Juan se-
undo, y que han sido historiadas por muchos y distingui-
os escritores; pero son tambien muy diversos los juicios
ue sobre ellas se han emitido. Para los unos, la culpa de
quellos tristes sucesos estuvo toda de parte del Principa-
o, que no hizo mas que cubrir su espíritu de rebeldía con
l manto de la legalidad y del celo por la paz de la real
ımilia: para los otros, don Juan, por propio impulso ó do-
ıinado por su segunda esposa doña Juana Enriquez, fué
ara su hijo don Cárlos un verdadero padrastro, y para la
rovincia un verdadero tirano, como quebrantador de sus
onstituciones y privilegios. Al hijo le han llamado algu-
os rebelde: otros le apellidaron santo. Como quiera, es
ı cierto que aquellos disturbios nacieron del propósito, hi-
ócrita ó sincero, de restablecer entre el padre y el hijo
ı deseada concordia, turbada por las males artes de pér-
dos consejeros, y de amparar y defender á este último en
ıs derechos que por la ley le competian; pero malogra-
os ó torcidos los primeros pasos, por culpa tal vez de
uien mas debia encaminarlos á buen término, sobrepúso-

se luego á la fria razon el hervor de las pasiones, y faltando á los unos la necesaria cordura para llegar á un pronto y fácil acomodamiento, perdido por los otros el respeto á la Majestad, y roto al cabo el freno de la obediencia, vióse Cataluña envuelta en una desastrosa guerra civil de doce años, en que por ambas partes se malgastaron torpemente las fuerzas que el pais habia empleado en mejores tiempos en acrecentar su grandeza, y durante la cual anduvo el Principado poco menos que mendigando reyes por toda Europa, puesta como quien dice en almoneda la corona condal de Barcelona.

No pretendemos aquí, ni es de nuestra incumbencia, el emitir un nuevo juicio acerca de aquellos acontecimientos: tratamos solamente de manifestar, que aun despues de lo mucho que sobre ellos se ha escrito, puede ser que el proceso no se halle suficientemente instruido, y que, por lo mismo, no ha de ser del todo estéril para el que se consagra á semejantes estudios el cúmulo de cartas, acuerdos y otros papeles cuya publicacion emprendemos con este tomo décimocuarto de nuestra Coleccion; porque pudiendo examinar así el asunto en sus últimos pormenores, podrán entenderse mas claramente los móviles que se pusieron en juego en aquellas fatales circunstancias, la presion que sobre los ánimos de los jefes del movimiento pudo ejercer la opinion de la muchedumbre, y la rigidez de principios, extremada si se quiere, en que la Diputacion catalana y su consejo fundaron, primero su adhesion al Príncipe de Viana, y luego su desobediencia manifiesta á un soberano á quien consideraban como conculcador de los fueros de la provincia y violador de la fe jurada.

Bajo este supuesto, pasamos á dar razon de los originales con que contamos para el esclarecimiento de aque-

llos hechos, y que vamos ahora á dar á luz en este y otros tomos sucesivos de nuestra Coleccion.

Existen en primer lugar en este Archivo once volúmenes, que bajo el título: *Turbationum Cathaloniæ*, contienen las actas de la junta que, compuesta de los diputados y oidores de cuentas del General, y de otras veintisiete personas que á estos se agregaron, se constituyó en esta provincia luego de haber sido prorogadas las cortes de Lérida, y por comision de estas, para atender al pro comun y procurar la libertad del Príncipe de Viana. Entre otros documentos, se lee en aquellas actas la voluminosa correspondencia que siguió dicha junta, ya con las numerosas embajadas que envió á la corte, ya con los comunes de la provincia, ya con los diputados de Aragon y de Valencia, ya en fin con los jefes que puso al frente de las armas, cuando creyó llegado el caso de alzar banderas contra el rey don Juan. Por ellas, pues, darémos ahora principio á nuestra publicacion, trasladándolas íntegras, sin mas que reducir á breve expresion la parte formularia del escribano; porque si bien podíamos haber cercenado mucho, ya que no todos los documentos han de tener igual importancia, y por necesidad habrán de verse repetidas mas de una vez las mismas ideas, hemos preferido pecar de redundantes, á constituirnos árbitros de una eleccion que podia no ser para todos acertada.

Pero aquella junta cesó en sus funciones luego que, proclamado conde de Barcelona don Pedro, condestable de Portugal y ex-maestre de Avis, llegó éste á las playas de la capital y tomó posesion del gobierno, á principios del año 1464. La soberanía de don Pedro no podia avenirse con las omnímodas facultades de una corporacion que, desde que la provincia babia negado la obediencia á don

Juan, venia tambien ejerciendo atribuciones de soberana: y la junta fué disuelta. Por esto sus actas no alcanzan mas allá de aquella fecha. La guerra continuaba, sin embargo; murió don Pedro de Portugal, y fué proclamado Renato de Anjou; perseveró Cataluña en su obstinada resistencia, y no se restableció la paz hasta fines del año 1472. Mas como durante esta segunda época continuó la diputacion funcionando, si no como soberana, con las extensas facultades que le atribuian entonces las instituciones en la gestion de los negocios públicos de la provincia; en los *Registros* de este Cuerpo, en sus *Dietarios,* en sus *Libros de Deliberaciones*, y en los del diputado Zaportella, único que apartándose de sus compañeros, abrazó muy al principio la causa de don Juan, y pasándose á Tarragona, pretendió representar allí por sí solo la Generalidad de Cataluña, hallarémos los materiales necesarios para la completa ilustracion de este último período. En una palabra, poniendo á contribucion todos los papeles de esta clase cuya custodia nos está confiada, entresacando y trasladando cuantos nos parezca que pueden dar alguna luz sobre aquellos graves sucesos; procurarémos en esta serie suministrar al lector todos los datos que puedan ayudarle á tener de ellos un cabal conocimiento, y á juzgarlos por sí mismo, sin prevencion y con justicia.

Tal es, en suma, nuestro propósito; tales son los elementos con que contamos para llevarlo á cabo: si contra nuestros deseos no lo conseguimos, y no podemos en este punto llenar cumplidamente el encargo que el Gobierno de S. M. nos ha confiado, cúlpese nuestro poco acierto, nó nuestra falta de celo.

OCESSUS FACTUS PER DOMINOS DEPUTATOS ET EORUM CONSILIUM PRO LIBERATIONE ILLUSTRISSIMI DOMINI CHAROLI PRIMOGENITI ARAGONUM ET SICILIE PER SERENISSIMUM DOMINUM REGEM PATREM SUUM DETENTI VIRTUTE COMISSIONIS PER CURIAM GENERALEM QUE IN CIVITATE ILERDE CELEBRABATUR DICTIS DOMINIS DEPUTATIS FACTE.

AÑO 1460.

8 DE DICIEMBRE.

Als molt reverend e honorables mossenyors los putats del General de Cathalunya residents en Barinona.

Reverend e molt honorables mossenyors. Crehem a ticia vostra es pervengut la detencio feta per la Mastat del Senyor Rey en la persona del Senyor Prinp per la cual aquesta cort ha insistit per tots los reeys e mijans de supplicacions quens ha occorregut.

E perque defallint a nosaltres la potestat per la prorrogacio de la dita cort feta pera quinze de janer no havem forma de procehir a altres deliberacions e provisions per les quals se pogues obtenir lo desijat repos del dit cas havem delliberat cometre encarregar e pregar a vosaltres per la occurrencia de tant gran negoci vos placia ajustar consell ab aquell nombre de personas que a vosaltres sera vist en manera per mija de vosaltres e dels congregadors sian trobats tals remeys que concernesquen servey de nostre Senyor Deu e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica e tranquillitat de la persona del dit Princep. Perqueus pregam e encarregam molt afectadament queus placia en les dites coses donar presta expedicio axi com lo cas requer. Scrita en lo loch on es convocada la cort en Leyda a cinch dies del mes de deembre any Mil CCCCLX. — La Cort general del Principat de Cathalunya convocada en la ciutat de Leyda a vostra honor.

En cumplimiento de lo prevenido en la carta que antecede, los diputados de Cataluña, que lo eran el abad de Monserrat, el noble Luis de Ivorra, y Miguel Cardona, ciudadano de Barcelona, convocaron para la tarde de dicho dia y en la casa de la Diputacion á las siguientes personas. — *Por el brazo eclesiástico:* - El señor obispo de Barcelona, el abad de San Benito de Bages, el abad de Roses, el Prior de Cataluña, maestro Juan Ferrando, prior de Tortosa; el Dean de la Seo, micer Nicolas Pujades, arcediano de la Mar; mo-

:n Bartolomé Regas, micer Agustin de la Illa, mosen Fran-
sco Colom, arcediano del Vallés; micer Dusay, oficial; maes-
o Juan Cosida, mosen Hugo de Lobets, maestro . . . Ja-
:r, mosen Juan Sorts, mosen . . . . Sos, micer Bernardo
atheu, mosen Juan Pintor, fray Pedro Juan Çaplana, co-
endador de la Guardia. *Por el brazo militar:* Mosen Dal-
acio de Queralt, mosen Martin Guerau de Cruilles, mosen
ıan Çabestida, mosen Juan de Monbuy y de Tagamanent,
osen Burgués de Viladecans, mosen Jayme Giner, mosen
alceran Dusay, mosen Bartolomé Santjust, mosen Fran-
sco Miquel de Gerona, mosen Hugo de Vilafrancha, mo-
:n Pedro de Relat, mosen Jordi, baile de Rosellon; mosen
arcos Lor, mosen Gerardo de Clescari, mosen Fran-
sco Çaçala, mosen Guillermo Ramon Dezbrull, menor, mo-
:n Bartolomé Castelló, mosen Francisco Bisbal, mosen
altasar Romeu, mosen Francisco Jonquers, mosen Pedro
ıan Baldrich, En Francisco de Sanmenat, En Artal de
laramunt, En Bernardo de Guimerá, En Juan de Argen-
ona, En Pedro Splugues, En Bernardo Miquel, En Pedro de
ochafort, En Francisco de Monbuy, En Francisco Benito
ezvalls y En Luis Miguel Dezvalls, hermanos. *Por el brazo*
:al: - Por los concelleres de Barcelona, mosen Pedro Tor-
:nt, mayor, conceller *en cap*; mosen Luis Xexanti, conce-
er segnndo, mosen Pedro Dusay, mosen Juan Lull, mo-
en Bernardo Fivaller, mosen Francisco del Bosch, de Le-
ida, mosen Jayme Ros, mosen Beltran Dezvalls, mosen
ernardo de Marimont, mosen Guillermo Romeu, mosen
edro Juan de Santcliment, mosen Antonio Pujades, mo-
en Pedro Torrent, menor, mosen Francisco Lobets, mo-
en Guillermo Colom, mosen Beltran Torro, mosen Miguel
ezpla, mosen Juan Boscha, mayor de edad, En Juan Bos-
ha, menor, En Raimundo Ros, En Juan de Mijavila, En

Francisco de Millars, de Conflent, Ermant Negre, síndico de Puigcerdá, En Bartolomé Alcover, síndico de Cobliure.

Congregados todos ellos, y con asistencia de los asesores, notario y otros empleados de la Diputacion, fueles leida dicha carta, y el abad de Monserrat explicó brevemente su contenido, pidiendo consejo sobre lo que deberia hacerse. Discutido el negocio, se acordó lo que sigue:

Tots los dits senyors congregats son concordes que vist lo contengut en la preinserta letra als dits deputats tremesa per la dita cort de Cataluña que han per cert que los dits deputats en virtut de la dita letra e lo contengut en aquella han plen poder de fer les eleccions de persones pera missatgers e consellers e axi ho consellen als dits deputats ço es que ells e los oydors de comptes del dit General elegesquen aquell nombre de persones quels sera vist ab que ni hage de tots los estaments segons es acustumat per missatgers que vajen al Senyor Rey per explicar e supplicar a la sua Majestat tot lo que sera concordat e mes en les instruccions a ells per los diputats e oydors per aço fahedores. E axi mateix tots los dits congregats consellen als dits diputats que ells e los dits oydors elegesquen altre nombre de persones en lo qual ni haja de tots los estaments segons es acustumat per aconsellar als dits diputats e oydors totes les coses quils occorreran per los dits affers de la dita embaxada e altres coses concernents lo dit negoci. E per exequutar la dita embaxada e les altres coses concernents lo dit

negoci han per cert poder despendre e aconsellen que despenen dels diners del dit General aquella quantitat de peccunia quels semblara esser necessaria en les dites coses.

Encara tots los dits congregats prometeren e jurareu sobre los quatre sants Evangelis per ells tocats que en cas que en la dita cort de Cathalunya se fes algun dubte o contrast en la dita despesa segons dit es fahedora per prosseguir les coses de la dita embaxada o altres concernents a aquest negoci que no consentiran ni algu dells consentira en algun acte fahedor en la dita cort desviant o contrari a les dites coses tro a tant que lo dit dubte o contrast sie tolt o levat e la dita despesa e actes per los dits deputats e oydors fets per les dites coses sien admesos lohats e ratificats per la dita cort.

Procedióse seguidamente á la eleccion de los doce embajadores y veinte y siete consejeros, siendo elegidos para el primer cargo: - El reverendísimo señor arzobispo de Tarragona, el reverendo señor obispo de Barcelona, maestro Ferrando, micer Pintor, egregio señor conde de Prades, mosen Martin Guerau de Cruylles, mosen Montayans, En Francisco de Santmenat, mosen Pedro Torrent, conceller *en cap*, mosen Bernardo Fivaller, mosen Pedro Juan de Santcliment, y Francisco Sampso, ciudadano de Gerona; y para el segundo: - El reverendo señor abad de San Benito de Bages, el Prior de Cataluña, mosen Bartolomé Regas, mosen el arcediano de la Mar, mosen Fransisco Co-

lom, micer Juan Çaplana, micer Agustin de la Illa, mosen Andrés Sors, canonigos de Barcelona, fray Pedro Juan Çaplana, comendador de la Guardia, conde de Modica, mosen Dalmacio de Queralt , mosen Arnaldo de Vilademany y de Blanes, mosen Juan Çabestida, mosen Marcos Lor, mosen Burgues de Viladecans, Bernardo de Guimerá, Artal de Claramunt, Pedro Splugues, mosen Luis Xatanti, mosen Francisco del Bosch , de Lérida , mosen Pedro Dusay , mosen Jayme Ros, mosen Miguel Dezpla, mosen Francisco Lobet, mosen Guillermo Colom , mosen Pedro Torrent, el jóven mosen Antonio Pujades.

Al abad de Bages y á Arnaldo de Vilademany, que se hallaban ausentes, se les escribió como sigue.

Mossenyer Reverend. Per alguns afers concernents gran benavenir e honor de aquest Principat havem a comunicar ab vos. Pregam e encarregamvos per ço molt stretament que vista la present vingau e siau aci ab nosaltres de continent e sens triga car vostra venguda no sofer dilacio alguna. E sia lo Sant Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona a VIIII dies del mes de deembre en lany de la Nativitat de nostre Senyor Mil CCCCLX. — A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor. — Al reverend mossenyer labat de Sant Benet de Bages.

En los mismos términos y por igual motivo se escribió tambien á Guillermo de Muntanyans.

9 DE DICIEMBRE.

En la tarde de dicho dia, congregados eu la casa de la iputacion los embajadores y consejeros electos, aceptaron cargo, y despues de haber prestado juramento de haber- bien y fielmente en su desempeño, guardando el debido ecreto, acordaron señalar á cada uno de los embajadores dotacion correspondiente, y redactar las siguientes carta instrucciones, que fueron por todos aprobadas:

Molt alt e molt excellent Senyor.

Per consell de aquelles persones per nosaltres con- ocades e congregades en lo present ciutat e casa de la iputacio juxta la comissio a nosaltres feta per la cort ongregada en la ciutat de Leyda havem elegits per issatgers nostres los reverends archabisbe de Terra- ona bisbe de Barchinona mestre Johan Ferrando rior de Tortosa e micer Johan Pintor cononge e ar- iacha de aci lo egregi compte de Prades lo noble ossen Marti Guerau de Cruilles mossen Anthoni Gui- em de Muntayans cavallers En Franci de Sentmanat onzell mossen Pere Torrent major de dies conseller e aquesta ciutat mossen Franci Sampso ciutada de erona mossen Bernat Fivaller e mossen Pere Johan e Sant Climent ciutadans de Barchinona per explicar supplicar de nostra part a vostra Altesa algunes co-

ses concernents servey de Deu e de vostra gran Senyoria repos de aquest Principat e dels poblats en aquell. Supplicam per ço a vostra Majestat que li placia oyr aquells e donar plena fe e creença e votivament exaudir en lo que de nostra part vos diran e suplicaran. E hauremho a gracia e merce a vostra Altesa. La qual nostre Senyor Deu conserve e prosper segons desija. E man a nosaltres tot lo que plasent li sia. Serita en Barchinona a deu de deembre any de la nativitat de nostre Senyor Mil CCCC sexanta. — Senyor molt excellent. — De vostra Altesa humils subdits e vassalls qui a aquella humilment se recomanen. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona. — Al molt alt e molt excellent Senyor lo Senyor Rey.

Instruccions fetes als reverendissim reverend egregi noble honorables e magnifichs senyors Arcbisbe de Tarragona Bisbe de Barchinona mestre Johan Ferrando Prior de Tortosa e micer Johan Pintor canonge e ardiacha de Barchinona Comte de Prades mossen Marti Guerau de Cruylles mossen Anthoni Guillem de Muntayans cavallers e En Franci de Sentmenat donzell mossen Pere Dez-Torrent major de dies consellers de Barchinona mossen Franci Sampso ciutada de Girona mossen Bernat Fivaller e mossen Pere Johan de Santcliment ciutadans de Barchinona embaxàdors elegits e deputats per los reverend e honorables deputats del General de Cathalunya residents en Barçalona ab consell e assentiment de les persones per ells convocades e congregades juxta la comissio a ells

feta e facultat donada per la cort general del Principat de Cathalunya qui en la ciutat de Leyda se celebre.

Primerament los dits embaxadors o aquells dells qui son presents en la ciutat de Barchinona ab molta diligencia cuyta e celeritat faran sa via e cami vers la ciutat de Leyda ahon se acompanyaran los dits senyors archabisbe e comte e altres coembaxadors lurs qui alli o per lo cami trobats hauran als quals en la dita ciutat comunicaran les presents instruccions e totes les coses que venen a carrech de lur embaxada. E entre si totes les dites coses ruminaran perque pus consultament e expedita puixen en los casos necessaris donar qual compliment e exequucio dells se confia e spera. E mes donen los dits embaxadors qui presents en lo consell e congregacio en la casa de la Diputacio son stats quanta sperança se ha en la present embaxada de obtenir gran assossech e repos en les coses e emergents de la detencio feta en la persona del Illustrissimo Princep fill de la Magestat del Senyor Rey gloriosament regnant.

Item havent comunicat ensemps com dit es los sobredits embaxadors en la ciutat de Leyda ensemps dalli partiran. E si per algun cars ere algu dells impedit no stiguen los restants anar e exequutar les coses dejuscrites encara que per ventura per la dita Majestat scrit los fos se detinguessen en la anada. E tots ensemps o los que seran no detenguts o impedits per ust cars vajen a la dita Magestat en lo loch hon sera encara que fos fora lo Principat de Cathalunya. E do-

nada la letra de crehença que porten premeses degudes recomendacions e quals de faels e devotissimos vassalls se pertany pertinentment e ab deguda reverencia exposaran a la dita Magestat ab quanta dolor e comocions de animos es pervengut a noticia del Principat de Cathalunya la detencio feta per la sua Majestat de la persona del Illustrissimo Princep son fill la qual detencio ha donat e dona tant gran congoxa e incredible als poblats en lo dit Principat que ab copiositat alguna de paraules prou splicar nos poria. Pero haviase per los dits poblats molta sperança que los congregats en la cort general del Principat de Cathalunya donarien a tantes congoxes tal remedi que seria gloria e honor de Deus Omnipotent servey de la dita Magestat repos tranquillitat e unio de pare e de fill e benefici gran de la cosa publica del dit Principat. E aquesta tal sperança sustentave los coratges de moltes gents. Pero seguintse la prorrogacio de la cort veent los congregats en aquella no haver remediat en les coses sobredites segons necessari era al benefici publich del dit Principat pus vehien ells no poder recapte donar a tantes e tant grans necessitats com en lo dit Principat occorrien usants de grandissima providencia han feta comissio als dits deputats a prosseguir e continuar e ab efecte obtenir lo relevament de tantes congoxes. E per quant los dits deputats per compliment, donar en les dites coses per la dita cort comenades e a ells comeses han elegit cert nombre de persones notables prou gran e copios de quiscun dels staments del dit Principat per assistir a ells e consell donar en

les coses que exequutar hauran e ab consell de les dites persones han feta la dita embaxada e delliberades les instruccions seguents.

Ço es que ab molta humilitat e reverencia segons es degut e pertinent per part de tots los dits deputats e consell exposaran a la dita Majestat la gran admiracio que es haguda en tot lo dit Principat per la dita detencio del Illustrissimo Princep lo qual es tant virtuos e dotat de tants merits que qualsevol persona es molt inclinada amarlo e voler. E tant mes rechaem en dita admiracio quant nos sent nes sab lo dit Illustrissimo Princep haver cosa alguna comesa merexedora de tal detencio. E finalment supplicaran la dita Majestat ab benivolencia amor e bon tractament fahedor a la persona del dit Princep e que placia a la sua celsitud donar e atorgar plena libertat al dit Illustrissimo Princep induhint en aço lo dit Senyor ab moltes suasions supplicacions instancies e multiplicades rahons. Les quals son remeses a la saviesa gran dels embaxadors sobredits. Poran commemorar dits embaxadors grans perills de inconvenients qui seguir podrien e precipuament en la illa de Sicilia e altres sentintse no donar prompte repos en aquestas tals novitats. Les quals no ab bon nom se sentiran per totes les parts de christians e porien portar no poch nocument al repos e benefici de les illes de que lo dit Senyor e tots sos subdits infinits treballs despeses e congoxes sentir porien. Donchs lo amor paternal gracia e benedicçio tractaran procuraran sollicitaran instaran e ab efecte faran los dits embaxadors sia reduit del dit Sere-

nissimo pare en lo dit fill Illustrissimo faent e tractant lo pare obres fer de pare e lo dit fill obedientissimo esser com se mereix es pertany a la dita Majestat. Aquest donchs diran los dits embaxadors necessariament pertany al dit Principat e a llur innata fidelitat e no fahent aquest tal tractament e encara certificar la dita Majestat dels perills que prevehen en deurien esser redarguits. E per tant per retre son deute ab molt grandissima instancia e multiplicades supplicacions faran en totas maneras lo dit Illustrissimo Princep sia en libertat restituhit fahent cerca la Majestat del Senyor Rey que james dels seus peus se partiran fins en aquesta peticio exaudits los haja. Hoc encara que si a ells exaudir no volria de continent hi iria altra embaxada e apres altra e altra fins tant que los vassalls seus sian stats merexedors aquesta gracia de la sua clemencia obtenir. E que per ço sta continuament consell congregat en Barchinona per provehir lo que per avant occorrera.

Circa aço los sobredits embaxadors de tanta saviesa dotats faran tant sa diligencia quant possible los sia e de quiscuna cosa quels occorrera fassen avis cuytat als diputats e consell perque sobre les coses que de nou emergiran ab son consell los puixen respondre del que fer deuran.

Item los dits embaxadors ab deguda reverencia e recomendacions donaran la letra a la Senyora Reyna Illustrissima e supplicaran a la sua Altesa les congoxes perills e necessitats demunt scrits. E supplicaran la sua Celsitud vulla intercedir e fer se obtingue la libe-

racio del dit Illustrissimo Princep no ommetent a dir a la sua Senyoria quant aquestes novitats encara redunden en molt deservey de la sua excellencia afermant molt la sperança del dit Principat esser per la sua intercessio liberacio del dit Princep obtenir. Supplicantla en aquest fet que tant lo dit·Principat stima vulla fer tals obres perque molt major obligacio haver li haje fahent la sua excellencia per manera sia lo mija de la redempcio de tants inconvenients qui apparellats stan e que ab la sua intercessio aquesta demanada liberacio obtenguda sia.

Item los dits embaxadors comunicaran ab los del regne de Arago segons los sera vist per benefici del negoci e per conduhir lo per que tramesos son si se trobaran ensemps ab la dita Majestat e per semblant si del regne de Valencia embaxadors si trobaven.

Item los dits embaxadors e quascu dells jure a nostre Senyor Deus e als quatre sants Evangelis corporalment tocats los presents personalment en mans e poder del President a la diputacio e los absents en mans e poder del Senyor Archabisbe e ell mateix sobre sos pits present e continuantho lo notari que diligentment e faelment se hauran circa les coses damunt scrites a bon effecte e conclusio de aquelles e emergents e dependents delles e que directament ne indirecta ab la Majestat del dit Senyor Rey o ab la Senyora Reyna de altres negocis alguns no tractaran supplicaran parlaran o tractaran o tractar parlar o suplicar faran. E de la Majestat del dit Senyor los sobredits embaxadors no partiran fins per los sobredits

deputats ab lur consell sien de aço licenciats. E si algu dells sobrescrits aquest jurament prestar no volra sia hagut per no embaxador e sens ell o ells los altres procehesquen a exequucio de les coses sobredites car solament per causa de la liberacio sobrescrita son elegits e delliberats esser tramesos e anar e no per causa altra alguna comuna o particular. Pero si apres sera vist necessari per los deputats e dit consell es facultad retenguda poder licenciar segons sera necessari. — A. P. abbat de Montserrat. — Datum Barchinone die decimo mensis decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº sexagesimo.

10 DE DICIEMBRE.

Entregadas las antedichas instrucciones al escribano secretario de la embajada, Antonio Llombart, dióse licencia á Pedro Torrent y á Juan Ferrando para que difiriesen su salida hasta mañana; y luego, por la tarde, emprendieron su marcha todos los demás embajadores, despidiéndoles los diputados, oidores de cuentas y muchos otros ciudadanos.

11 DE DICIEMBRE.

Salen de Barcelona los dos embajadores Pedro Torrent y

Juan Ferrando. Reunidos por la tarde los diputados y consejeros, se dió cuenta de la siguiente carta:

Molt reverend honorables e savis senyors. Per la cort de aqueix Principat nos es stat dat special carrech de scriure continuament a vostres reverencia e honorables saviesas del que occorrera e se sotsseguira en aquest negoci de la libertat del Senyor Princep. E del fet fins aci vos significam com ahir arribats en lo castell de Itona hon es la Majestat dels Senyors Rey e Reyna e lo Senyor Princep donada la letra que portavem al Senyor Rey e per semblant a la Senyora Reyna e explicada per nos la crehença quens era comesa nos hoy e recepta molt humanament e benigne. E obtinguem per medi de la Senyora Reyna licencia de visitar e parlar ab lo senyor Princep ab lo qual comunicam daquest negoci dientsli de part de tot lo Principat totes aquelles paraules consolatories quens parague en tal cas se devien dir de que lo Senyor Princep pres gran consolacio pregantnos que ensemps ab los del Regne de Arago fessem instancia e summa diligencia é que no cansassem que ell sia libertat. Fins aci lo Senyor Rey no havia volgut consentir ab lo Senyor Princep se pogues parlar ne comunicar per los embaxadors del regne de Arago qui en Leyda per aquesta raho vingueren aquests dies prop passats e per cas semblant ans de hir foren en Itona e per obtenir nos primerament la visita nos sembla haver obtengut molt per la primera vegada. Tot ço ques pot

sentir del Senyor Princep es que lo Senyor Rey lo vol ab si menar en Arago ab tal pacte que lo Senyor Princep haja primerament renunciar a la ferma de dret e a la manifestacio del fur de Arago e lo Senyor Princep es content e quant en si es ho ha ja fet. Empero los setanta dos congregats en Fraga als quals son remeses les corts de Arago no ho volen passar que tal acte de renunciacio de fur se fassa sensa lo Senyor Princep no haja major libertat. Per ço ahir trameteren embaxada al Senyor Rey dients que volen en aço delliberacio de dos dies. E per tant lo Senyor Rey deu venir vuy data de la present al terme de Fraga e prorogara les corts de Arago fins dijous primer vinent per dar orde en aquests pochs dies si per ells haver a fer acte algu de cort en tals libertats sen seguia algun benefici al Senyor Princep o major libertat de la que vuy no ha seran contents. Altrament per lo que hom pot fins açi sentir no son delliberats de passar en tal renunciacio si be lo senyor Princep los ne ha scrit e encarregats a nosaltres hi treballassem tement que no fos major dan. E axi se pensa ques prengues medi que lo Senyor Rey lo menas en Fraga ab si. E quant es per Fraga e sos termens los LXXII seran contents passar e fer acte de cort e dispensar en la ferma e manifestacio e hon lo volgues menar en altra part Darago que no hi consentirien sino quel sen torn en Itona car dihen que per renunciacio e dispensacio de tanta libertat ne volen aconseguir algun benefici segur al Senyor Princep. Aquest es lo maneig. Del que finara e de tot sereu mossenyors continuament per letres cer-

ificats com nos es manat per la cort general e per semblant vos placia de la liberacio de vostre consell avisar dels motius e deliberacions fets aqui per vosaltres a fi nos puscam ajudar car lo cas es tal ho requir. Placieus donar al portador de la present quatre florins e mig dor. Ha esser aqui dijous propvinent a les VI hores apres migjorn. E no havem mes a dir sino que serem promptes en fer ço que vosaltres volreu. Dada en la vila de Fraga sots *lo segell* del senyor bisbe de Vich a VIIII dies de deembre any Mil CCCCLX. — A vostra honor apparellats lo bisbe de Vich Francesch Galceran de Pinos micer Anthoni Riquer embaxadors del Principat de Cathalunya. — Als molt reverend honorables e savis senyors los Diputats del Principat de Cathalunya residents en la ciutat de Barchinona.

Visto su contenido, se acordó que sus firmantes se agregasen á los demas embajadores con la misma calidad, cargos y facultades, por lo cual se resolvió expedir los despachos que siguen:

Molt reverend noble e honorables senyors. Rebuda havem vostra letra dada en Fraga a VIIII° del present per la qual efectualment som certificats de la diligencia per vosaltres feta en la liberacio del Illustrissimo Senyor Princep. E com haveu obtengut de la Majestat del Senyor Rey facultat de visitar lo dit Senyor Princep e de fet lo haveu visitat e confortat. E encara

nos avisau de les coses qui ab la cort de Arago o aquella representants se tractaven sobre la liberacio del dit Senyor Princep. La qual letra a nosaltres legida e publicada nos ha donat molta contentacio e alguna consolacio en la gran congoixa que tenim per causa de la detencio del dit Senyor Princep la qual detencio a tot aquest Principat e poblats en aquell dona occasio de molts grans congoixes e perill a grans inconvenients. Regraciam molt a V. R. P. noblesa e saviesa la diligencia bona haguda en aquestes coses e ab quant major afeccio podem pregam e requerim aquellas ab summa cura e grandissima vigilancia vullan continuar e prosseguir en supplicar instar porfidiar e sollicitar per totes aquelles vies e mijans vist vos sera la liberacio de la persona del dit Senyor Princep certificant-vos reverend noble e honorable Senyors com diluns prop passat cerque lo mig jorn reebem nosaltres diputats certa comissio de la cort sobre aquests fets per vigor de la qual ab molta vigilancia fou deputat lo present consell e ignorants lavors la comissio a vosaltres tres feta per la dita cort vehent la arduitat e necessitat gran del cars elegim dotze embaxadors qui per prosseguir la liberacio del dit Senyor Princep a la Majestat del Senyor Rey anassen los quals molt cuitadament anassen lo negoci requer havem expedits e fan sa via ves la ciutat de Leyda e de alli congregats ahon lo Serenissimo Rey sera. E rebuda vostra letra vist que per la cort era ja stadá consemblant comissio a vosaltres feta e ja entre nosaltres comunicat fos que havent certitud a qui la dita cort de totes co-

ses havia carrech comes ensemps los associassem harem deliberadament consultament e concorda feta unio de vosaltres tres als dotze altres embaxadors volents e ordonants que aixi com eren dotze sian quinze embaxadors per aquest Principat los quals juxta la forma de las instruccions tremesas e les quals quascun dia segons les occurrencies tremetrem prosseguiscau la liberacio de la persona del dit Illustrissimo Princep. La magnitut e ponderositat del negoci importa e requer que no solament XV embaxadors e tant grans persones com hi son mas encara molt mes concorreguen e sien deputats en lo repos tranquillitat e assossech de aquell. Pregamvos donchs Senyors molt reverend noble e honorable ab molta promptitud aquest carrech e comissio queus fem acceptar vullau e prestar lo jurament que han prestat los altres XII embaxadors contengut en les instruccions que han ab si los dits embaxadors les quals comunicades seran a vosaltres per ells als quals de vostra unio e participi scrivim. E perque millor puxau aquest carrech exercir havem ordonat e provehit a cascu de vosaltres sia feta peccuniaria subvencio per las despesas segons juxta la condicio de quascu als altres XII es estat subvengut. Trameteu sius plaura procuras aci car encontinent los seran liurats. E entretant que los dits dotze coembaxadors vostres tardaran aqui arribar vos pregam afectuosament no desistau continuament sollicitar supplicar instar e demanar ab totes aquelles multiplicades vias e maneras queus sera vist util la liberacio de la persona del dit Illustrissimo Princep la qual liberacio

stimam e reputam esser repos e tranquillitat del benefici publich daquest Principat. E mes vos pregam a la Majestat del Senyor Rey denuncieu la dita eleccio de XV embaxadors e tremesa a sa Majestat la nomina dels quals embaxadors es dins la present interclusa. E si entretant obtenir podeu altra visitacio del Senyor Princep notificantli per son confort la sobredita embaxada aquella per res no sia ommesa. E de totes les coses queus occorreran vos placia continuadament avisar certificantvos com havem satisfet lo correu e remunerat per quant fahent bon servey ans del temps prefigit hic es stat. Ell mateix torna a vosaltres ha hi esser en XXIII hores. Parteix daci vuy a quatre hores apres mig jorn e es contentat del viatge que ha fet ab vostra letra e ha ben servit car hic es estat a les dues hores apres mija nit perque ha avensat XII hores. Si per ventura occorrera scriurens per vosaltres res a nosaltres enviaunos ab aquest correu e dauli lo temps queus parra lo negoci perque vindra requira e sera pagat aci. E sia lo Sant Sperit vostra guarda rescrivintnos lo queus sera plasent. Dada en Barchinona a XI de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. P. abat de Montserrat. — Los Deputats de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. —Als molt reverend noble e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend noble e magnifichs senyors e de

gran providencia. Vuy dues hores passada mija nit rebem una letra del reverend noble e honorables senyors lo Senyor bisbe de Vich don Francesch Galceran de Pinos e micer Anthoni Riquer embaxadors segons en lur letra se mostra elets per lo Principat de Cathalunya copia de la cual vos enviam interclusa ab la present de la cual nos som molt alegrats sabent e sentint com lo Senyor Rey per sa clemencia ha donat loch que ells hagen visitat lo Illustrissimo Senyor Princep crehent que la sua Senyoria ne haura haut plaer e gran consolacio e perqueus par nostre Senyor Deus comença a moure lo Senyor Rey a clemencia e som ab major fiança los affers obtindran lo fi desijat. E per conformarnos a la voluntat de la cort qui ha elegits los dessus dits segons lur letra mostra per prosseguir la desijada deliurança del dit Senyor Princep havem delliberat unir e agregar aquells a la vostra embaxada pregant e encarregantvos que prestat per ells semblant sagrament que vosaltres haveu prestat segons les instruccions que vosaltres vos ne aportau vos placia aquells acompanyar o admetre en la dita vostra embaxada e companyia e en tots los affers de aquella e comunicarlos les dites instruccions a fi que tots ensemps e units siau embaxadors de aquesta embaxada e fassau las instancias e totes altres coses en les dites instruccions contengudas. E speram en nostre Senyor Deus que per mija industria e treball vostres se aconseguira lo fi de aquest negoci tant desijat. E perque vejau la resposta quels fem vos ne enviam copia ab la present. Pregam e encarregamvos encara ultra la voluntat que

sabem hi teniu gran vos placia cuytar vostre cami per utilitat del negoci queus es comes. E sia lo Sant Sperit en vostra guarda rescrivintnos lo queus sia plasent. E per quant lo present correu tira quant mes pot lo cami placieus no tenirlo. E parteix vuy a quatre hores apres mig jorn e ha esser a Leyda en XXII hores. Dada en Barchinona a X de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. P. abat de Muntserrat. —Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtud de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. — Als molt reverend noble e magnifichs Senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Despues de esto, se acordó dar noticia de lo actuado á los eclesiásticos, nobles y comunes de Cataluña, despachando la circular que sigue, variadas convenientemente algunas palabras, segun el estamento de cada uno.

Senyor molt reverend. Be crehem sou participant en la gran contristacio que los vassalls del Senyor Rey han haguda e han de la preso o detencio per lo dit Senyor feta pochs dies ha passats de la persona del Illustrissimo Princep fill seu en Leyda entre los quals los congregats en la cort de Leyda han mostrat sentiment molt gran e per ço han feta grandissima e continua instancia e supplicacio al dit Senyor per lo deliuramcnt del dit Princep. E axi continuant la dita instancia lo dit Senyor feu prorrogacio de la dita cort

ı XV de janer propvinent per la cual veent los de la lita cort no podien continuar pus avant la dita instan-:ia per mostrar llur bon zell delliberaren lo dit dia de a dita prorrogacio fer segons feren embaxadors per :ontinuar la dita instancia lo reverend bisbe de Vich o noble don Francesch Galceran de Pinos e micer Anthoni Riquer de Leyda. E mes avant feren e envia-ren a nosaltres dits deputats comissio que aci ajustas-ıem gran consell en lo qual se provehis la dita instan-:ia se pogues continuar. E reebuda la dita comissio ıquell jorn mateix fonch ajustat gran consell de tots os staments en lo qual foren elegits XII missatgers ɔer anar al Senyor Rey los noms dels quals vos treme-:em ab la present los quals ab los dits tres fassen grandissima instancia al dit Senyor per obtenir la li-ɔeracio del dit Princep. Los quals missatgers aci ele-gits partiren ahir e continuaran Deu volent lur cami lo plus prest que possible los sie perque en la triga se poria causar perill. E vuy havem haguda letra del dit bisbe de Vich e sos companyons com lo Senyor Rey ha permes que ells hagen visitat lo dit Senyor e ha-gen parlat ab ell de que creem haura haguda no po-cha consolacio e plaer e presumim quel haura molt gran veent e sabent la instancia de la dita embaxada. E havem sperança que per la dita instancia de la dita embaxada qui ara son XV e de notables personas e dotats de moltes virtuts faran qne nostre Senyor co-mença moure lo cor del dit Senyor Rey qui es en la ma sua lo inclinara e moura a tal clemencia que als de-sigs justs dels dits vassalls del dit Senyor Rey sera sa-

tisfet. Axi mateix los dits deputats ab lo dit gran consell que congregaren feren lo dit jorn eleccio de nosaltres XXVII persones en les quals ne ha de quiscun stament segons es acustumat per aconsellar e provehir en les coses que occorreran per la dita embaxada. De les quals coses Senyor molt reverend per vostra consolacio e plaer havem volgut certificar vostra reverend paternitat la qual la Sancta Trinitat tinga en sa guarda. Rescrivintnos del que plasent vos sia. Dada en Barçalona a XI de deembre any Mil CCCCLX. — A. P. abad de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. — Al Reverendissim pare en Christ lo Senyor Patriarcha de Alexandria administrador perpetuu del Bisbat de Urgell.

12 DE DICIEMBRE.

Dióse cuenta de haberse recibido las siguientes cartas.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Vuy mati a les quatre hores per cor-

eu havem reebuda vostra letra ab dos copies de letres ntercluses avisatories del que lo reverend bisbe de Vich don Francesch Galceran de Pinos e micer Riquer mbaxadors ham fet e obtengut de la Majestat del enyor Rey e encara com los haveu associats a nosaltres per esser coembaxadors nostres de les quals coses totes havem molta consolacio e speram en nostre enyor Deu que entre tots obtindrem lo fruyt desijat. Nosaltres havem dormit esta nit aci e ara partim per inarnos a Montmaneu e tirarem dormir a Tarragua Deu volent. Maiors jornades faherem mas alguns de nostres coembaxadors son encara derrers. E ordonen ostres reverencia noblesas magnificencias e honorables aviesas de nosaltres lo que plasent los sie. Scrita en gualada a XII de deembre any Mil CCCCLX. — A ota vostra ordinacio e honor promptes bisbe de Barhinona Marti Guerau de Cruylles Anthoni Guillem de luntayans e Franci de Santmenat embaxadors et cera.

Als venerables religios magnifichs amats e feels nostres los diputats del General del Principat de Cathamya.

Diputats. Entes havem que vosaltres per causa de detencio per nos feta de la persona del illustre rincep nostre molt car e molt amat fill haurieu deiberat fer e trametre a nos embaxada de nombre de otze persones que havem presa gran admiracio per ue nons par tal necessitat hi occorrega com si coses

algunes vos occorren de supplicar a nos juxta lo dit cas aquellas nos podeu per mija de una o dos personas o al menys tres manifestar e supplicar majorment que ja ni ha tres en Fraga elegits per la cort per aquesta causa. E per ço mirau be de fer lo contrari que cuydant aprofitar porieu noure mes que no pensau. Dada en lo castell de Aytona a onze de deembre any Mil CCCC sexanta. — Rex Johannes. — Serena secretarius.

A las que se acordó contestar:

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e honorables senyors. Apres que de açi alguna part de vosaltres son partits nosaltres james havem cessat ne cessam cogitar e encerquar vies e maneras per les quals sie donat remedi a les grans e moltes congoxes que son es continuen per causa de la detencio de la persona del Illustrissimo Princep. E essent diligents en lo sobredit stants nosaltres congregats e sobre lo dit negoci cogitants nos ha occorregut esser util e expedient que apres que per vosaltres ab aquella diligencia que confiam e speram sera la Majestat del Senyor Rey multiplicadament supplicada atorgar la liberacio plenaria del dit Senyor Princep no volra fos supplicada ab deguda reverencia e molta afeccio plagues a la dita Majestat comanar la

persona del dit Senyor Princep a la terra la qual a manleuta o en pena de carceller o en altra forma de menys carrech e obligacio a perill de la terra la dita comanda acceptas e en si rebes. E en aço som moguts per quant se diu aci la persona del dit Senyor Princep star en molt perill constituida en la forma que a present sta la qual no se stima prou accepta ne de tanta seguretat com desijen los animos dels poblats en aquest Principat considerades les persones quis diu haver carrech de la custodia de la persona del dit Illustrissimo Princep jatsia se crega la Serenitat del Senyor Rey haver cregut en la dita custodia dignament provehir. De aquest nostre parer voler e intencio havem deliberat avisar V. R. P. noblesa e saviesas les quals per esser de tanta virtut intelligencia e auctoritat dotades e presents ab la Majestat del Senyor Rey veuran lo que pus util e expedient es per conduccio del fi degut e efecte per nosaltres desijats. Pregamvos per ço que deliberat per vosaltres lo que pus util e necessari sie e loch e temps congruu e opportu ab aquella millor manera queus semblara fassau la peticio e instancia damunt dita car nosaltres imitant e conseguint los medis ja per la cort començats haurem e reputarem lo demunt scrit medi per loable tota hora que per vosaltres approbat e a exequucio deduhit sera. E si lo cas sera plagues al Senyor Rey a la terra consentir e comanar la persona del dit Illustrissimo Princep certificantnosen vos serie trames poder bastant pera tot lo necessari. Pero tant en aço quant en totes les altres coses queus occorreran vos pregam nos

scrivau de vostre parer e intencio. E si per ventura les coses se dilataven parnos serie pertinent e necessari al menys degues a present obtenir que les persones qui son a custodia del dit Illustrissimo Princep deputades fossen mudades e tals hi sien assignades qui sien del Principat de Cathalunya. En lo restant que occorrera successivament ab molta vigilancia pensarem eus seran nostres delliberacions significades. Spetxant lo sobre scrit e ja ordenat ha sobrevengut correu de la Majestat del Senyor Rey quens dona circa les VII hores de la tarda una letra de la dita Majestat de la qual letra trametem copia interclusa en la present. Es stat sobre lo tenor de la dita letra per nosaltres deliberat que placia a vosaltres per virtut de la letra de crehença queus trametem de nostra part dir e respondre al dit Senyor que no deu rahonablament la sua Serenitat admiracio pendre del nombre de la embaxada elegit com la arduitat e granesa del negoci sie de tant pes e stimacio que encara es reputat lo dit nombre no esser par a tant gran negoci com es demostracio de no esser observada benivolencia e amor entre tals pare e fill en que tant sta lo repos e benefici de aquest Principat e que es molt pertinent a la innata fidelitat dels cathalans entremetresen de tals diferencias e procurar unio observancia de amor e benivolencia en aquellas. E que si al dit Senyor plaura voler fer gracia als cathalans qui de aquella son be merexedors sera bon nom reputacio gloria e honor de la dita Majestat. E on per aquesta embaxada no li plagues tal gracia atorgar poder fer certa la sua Altesa que no

solament aquesta embaxada mas altra e altra de molt major nombre hi hiran. E axi remetentlo pus avant a la gran prudencia de vosaltres vos pregam a descarrech e excusacio nostra al sobre dit effecte fassau per nosaltres la resposta. E sia lo Sant Sperit en direccio e guarda vostra e dels affers que haveu en carreg. Dada en Barchinona a XII de deembre del any Mil CCCC LX. — A. P. abat de Muntserrat. — Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. — Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt alt e molt excellent Senyor.

Vuy entre VI e VII hores entrant la nit han rebuda una letra de vostra Majestat los deputats del General de aquest Principat a ells dressada la resposta de la qual havem remesa als missatgers qui aqui son de aquest Principat. Por ço supplicam a vostra Altesa li placia donar fe e crehença a aquells en tot lo que de nostra part diran e explicaran a aquella axi com si nos personalment ho dehiem. E mannos vostra gran Senyoria lo que li sia plasent. La qual la santa Trinitat guart e prosper votivament. Scrita en Barchinona a XII de deembre del any Mil CCCC sexanta. —Senyor molt excellent. — De V. S. humils subdits e vasalls qui a aquella humilment se recomanen. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut

de la comissio de la cort elegit e assignat. — Al molt alt e molt excellent Senyor lo Senyor Rey.

13 DE DICIEMBRE.

Reunidos los diputados y consejeros en la casa de la Diputacion, á la hora de costumbre, se dió cuenta de varios despachos que se habian recibido, los cuales, con las contestaciones que á ellos se acordaron, eran del tenor siguiente:

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables Senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit et cetera.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Jatsia vos hajam scrit vuy de Agualada empero per quant fahent nostre cami sempre investigam de la fahena perque som tramesos avisam vostres reverencia noblesas magnificencias e honorables saviesas com apres havem trobat un correu quius porta una letra del Senyor Rey havem creença es del negoci. Apres havem trobat labat de Sant Johan ces Abbadesses qui ve de cort lo qual apres moltes rahons nos ha dit que ell ha haguts ayres que lo Senyor Rey ha deliberat e feta conclusio portarsen lo Senyor Princep en Navarra. Es cosa quens par devia venir a

stra noticia e per ço vos ne fem la present perque
ıixau pensar en tot. E ordonen vostras reverencia
ıblesas magnificencias e honorables saviesas de no-
ltres lo que plasent los sie. Scrita en Muntmaneu a
I de deembre any Mil CCCCLX.—A tota vostra or-
nacio e honor promptes bisbe de Barchinona Marti
ıerau de Cruylles Anthoni Guillem de Muntayans e
'anci de Santmenat embaxadors.

Als molt reverend honorables e savis senyors los di-
ıtats del Priucipat de Cathalunya residents en Bar-
ıinona.

Molt reverend honorables e savis senyors. Crehem
ıureu rebuda una letra nostra per correu propri per
qual vos fem certs del medi se tractave per lo Sen-
ır Rey ab los setantados representants la cort gene-
ıl del Regne de Arago sobre lo fet de la manifesta-
o e ferma de dret e de les continues supplicacions
:tes per nosaltres a la Majestat del Senyor Rey per
ırt del Principat. E per quant lo tracte ha pres con-
usio e fi segons vostres reverencia e honorables sa-
ıesas poran veure en lo translat del acte vos reme-
m dins la present sols lo Senyor Rey se dete de pre-
:nt per una ferma manque en lo acte de mossen Cer-
ıllo qui es hu dels LXXII e de present es absent al
ıal per correu se ha provehit attes que negun acte
t per los LXXII no pot sortir son effecte sino tots
ıncorts per esser expres capitol ha en lo poder dat
s dits LXXII. Creents esser benefici per major liber-

tat del Senyor Princep e repos dels regnes e Principat deliberam fer la present per lo carrech a nosaltres dat per la cort de aqueix Principat de conferir e consultar de tot lo occorrent en lo dit fet V. R. e honorables savieses. Ahir que comptavem X del present en lo castell de Itona fom ab lo Senyor Rey per continuar les supplicacions per la cort fetes segons lo poder a nosoltres dat e apres alguns colloquis nos remes pera Fraga. La resposta e maneig del supplicat per la cort e per nosaltres en nom de aqueix Principat de present e de dia en dia se espere la Majestat del Senyor Rey sols sta per la ferma dessus dita. No obmetents la molta voluntat e cara de la Senyora Reyna fa en aquests fets e tot quant fins aci ses obtengut per la major libertat ha lo Senyor Princep que no havia ses obtengut per mija de la Senyora Reyna la qual nos ha mostrada molta cara e affeccio ferhi per amor e voluntat que ha en aqueix Principat lo que sia possible a sa Senyoria. E axi per mija de la Senyora Reyna obtinguem visita del Senyor Princep e cascuna vegada nos es stada otorgada. E axi havem sperança en tot benefici e major libertat del dit Senyor Princep. Nosaltres havem comunicat ab los LXXII del Regne de Arago los quals han haguda molt accepta e grata nostra comunicacio e axi per semblant de quant ha occorregut a ells nos han amplament informats e axi vicissim nos comunicam segons la comissio a nosaltres dada per la cort. E no havem mes a dir sino que serem promptes en fer ço que vosaltres volreu. Scrita en la vila de Fraga sots segell del Senyor bisbe de

a onze dies de deembre any Mil CCCCLX.—Pla-
donar al correu portador de la present sis flo-
dor ha esser aqui dissapte propvinent a mig jorn.
vostra honor apparellats lo bisbe de Vich Fran-
Galceran de Pinos micer Antoni Riquer emba-
rs del Principat de Cathalunya.

Senyor Rey de voluntad de las setanta e dos per-
s representantes la cort general del Regno de Ara-
attendido e considerado que el muy illustre don
les principe de Viana fijo suyo es seydo detenido
el dito Senyor Rey dentro del Principado de Ca-
nya e de present esta en el castillo e logar de
na del dito Principado e que es seydo supplicado
ito Senyor Rey por la Illustrissima Senyora Reyna
r el dito muy Illustre Principe e por el mesmo
estados rogados los setenta e dos que por beneficio
dito Illustre Principe por quanto quiere e desea
trahido de los ditos castillo e logar de Aytona a la
de Fraga en do de present se celebra la dita cort
ifrascripto acto se ficiese. Por tanto considerando
ran beneficio e utilidad que de la dita venida e de
ifrascripto resultar puede al servicio del dito Sen-
Rey e al beneficio del dito Principe e al reposo de
osa publica de los regnos de su Senyoria e por
s muchos e buenos respectos por aquesta vegada
solament statuece e ordena que durante el tiempo
ascripto prefixo al present acto en la present vila
Fraga e terminos de aquella tan solament la perso-

na del sobredito don Charles Principe non pueda ser manifestada por el Justicia de Aragon e sus logares tenientes o alguno dellos nin por oficiales de aquellos e que non se puede alegrar del beneficio de ferma de dreyto de alguna natura e que por los ditos oficiales nin por otro alguno durant el present acto el dito Principe non pueda seyer por via de appellido nin por otra via alguna por mero oficio o a instancia de part preso nin sacado de poder del dito Senyor Rey ni de aquellas personas que el dito Principe guardaran e el contrario fazient se pueda no obedecer. E quiere que el present acto nunque pueda ser trahido en consequencia en el sdevenidor e que por aquell no sia fecho ni causado agora ni en otro tiempo sdevenidor prejudicio o lesion alguna a los fueros privilegios libertades usos e costumbres del Regne de Aragon ante quiere que aquellos romanguen sin lesion e prejudicio alguno e que ell present acto dure por todo el mes de Março primero viniente inclusive e no mas. E ordena e statuesce el dito Senyor Rey de voluntat de los ditos setanta e dos representantes la dita cort que el dito Principe non pueda ser sacado de la dita villa de Fraga e sus terminos a otra nenguna parte sino por tornarlo a los ditos castillo e logar de Aytona de do deve venir de la qual tornada haya de constar por carta publica la qual se haia a liurar al notario de la cort hun dia apres que sera tornado a los ditos castillo e logar de Aytona. E statuesce el dito Senyor Rey de voluntad de los ditos setanta e dos representantes la dita cort que apres que el dito Principe sea tornado

a los ditos castillo e logar de Aytona el present acto e cosas en aquell contenidas sean extinctas e jure el Senyor Rey de tenir e complir el sobredito acto e cosas en aquell contenidas e contra aquellas no venir ne fazer venir directament ne indirecta. — Semblant acte es stat fet per la persona de don Johan de Beamont.

Als molt reverend honorables e savis senyors los diputats del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e honorables Senyors. Vostra letra havem rebuda dimecres a deu hores de nit per la qual nos avisau de les coses per vostres reverencia e saviesas delliberades e provehides en lo cas occorrent de la capcio del Illustre Princep de Viana entre les quals haveu dispost de una embaxada de dotze persones mencionant la persona nostra entrels altres. E jatsia en la cort nos fos persuadit pendre aquest carrech per algun respecte nos parague retrens excusat sempre ab intencio de fer e obrar tot lo possible en lo cas ja dit. Vehent pero ha plagut en lo present a vostres circunspeccions ordenarnos en lo nombre dels altres delliberam obtemperar e seguir vostra voluntat e delliberacio. E perque vuy devem anar a Itona demanat per lo Senyor Rey tornarem de continent e sperant açi segons scriviu farem tot ço e quant nos instruhireu no quant mereix la importancia del cas mas quant la poquesa nostra pora bastar aprovant sempre

vostres loables consideracions les quals vos pregam perseverеu e no escuseu per descarrech de aquest Principat e molt gran servey de la Regia Magestat. Oferintnos en la part contingent e per vosaltres ordenada james fallir. E ab tant vostra reverencia e saviesas ordenan lo quels placia. Feta en Leyda a XI de deembre. — P. Archabisbe de Terragona a vostra honor.— Los aragonesos renuncien a la ferma dins Fraga e son terme a temps de tres mesos per haver lo Princep alli. Creuse cert quel Senyor Rey hi devallara apres lo temps que tornen a Itona. Si als recrexia jo avisare.

Als molt reverend magnifichs honorables e savis senyors los diputats del Principat de Cathalunya risidents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs honorables e savis mossenyors. Una letra vostra he reebuda sus ara a mija nit a deu de deembre per la qual rest avisat de la virtuosa provesio haveu feta en lo cas occorrent. Diheume per semblant en lo nombre dels que haveu diputat trametre al Senyor Rey haveu elegit a mi e ordenau sper los altres. Al que mossenyors responch ser prompte complir lo que per vosaltres mes ordenat e placiaus mossenyors voler desempetchar los que de aqui han de partir. E no pus per aquesta mossenyors sino que ordeneu lo queus placia e sera fet. Juneda X de deembre. — Mossenyors a vostra ordinacio apparellat lo Comte de Prades.

Al molt reverend e molt magnifichs mossenyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend e honorables mossenyors e de gran providencia. Vuy que contam onze de deembre he reebuda vostra letra per la qual so stat avisat del carrech que plau a vostres providencias prenga ensemps ab los nominats en vostra cedula per exequutar lo contengut en la letra de la cort e per tant vos plau mesper aci fins hich sian los nominats per vostras providencias. E axi desijos en aquests fets e en tots altres que redunden en ben avenir he delliberat de aquest Principat e honor de vosaltres fere com per vostras saviesas mes scrit. Ordonant de mi mossenyors e de gran providencia lo queus sia plasent. De Leyda a XI de deembre. — Mossenyors a la ordinacio de vosaltres prest Franci Sampso.

14 DE DICIEMBRE.

Las cartas y contestaciones que fueron leidas y aprobadas en la sesion de este dia son las que siguen:

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables

mossenyors. Vostra letra de XII del corrent ensemps ab traslat de una letra del Senyor Rey havem rebuda vuy aci en Cervera per correu circa la una hora apres mig jorn la qual hoyda de continent havem delliberat fervos la present per lo dit correu avisantvos havem gran plaer del quens haveu certificats e Deu volent complirem e executarem vostra voluntat e delliberacio. Ir vos scrivim que labbat de Sant Johan les Abbadeses que venie de cort nos havie dit havie haguts ayres que lo Senyor Rey habia delliberat portar en Navarra lo Senyor Princep. Encara vos ne tornam avisar a cautela. Mes avant havem parlat ab lo nebot den Cresques juheu daci qui vingue ir de Navarra e hanos dit com dema que sera diumenge haura VIII jorns ell e altres jueus foren a Pamplona e trobaren les portes tancades. E per quant no volien que degu hi entras si donchs no eren jueus ells entraren dins e anaren a la judeca e demanant perque tenian la ciutat tancada fonlus dit que per tant com lo dimarts lavors passat havian volgut pendre lo conestable de Navarra pero que era scapat mas havian pres un gran burges de la ciutat qui es molt servidor del Senyor Princep e mes havian pres un bastard de Beamunt germa del dit conestable e que li tenien en guarda C homens armats. De tot aço mossenyors vos havem volguts avisar perque tot fou en lo dia que fou pres lo Senyor Princep vostras Reverencias noblesas magestats e honorables saviesas levenne lo juy quels parra. Mossen Pere Dez-Torrent sera sta nit ab nosaltres. Juxta la letra del Senyor Rey veem la sua Majestat haver admiracio del

nombre de nostra embaxada nosaltres som de parer que tot quant es per vosaltres fet sera a servey seu e que per res nous deveu oblidar de convocar los staments del Principat e exequutar tot lo que ere dit e dellibert ans de nostra partida perque nos pugue dir que ab medur consell tot nos sie fet. E ordonau mossenyors de nosaltres lo que plasent vos sie. Srita en Cervera vuy dissapte jorn de sancta Lucia tocades II hores apres mig jorn any Mil CCCCLX. — A tota vostra ordinacio e honor promptes los VIII embaxadors et cetera partits de aquexa ciutat.

Als molt reverend honorables e savis senyors los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables e savis senyors. Considerada la necessitat que occorre en aquests fets si es necessari avisar. Ahir per correu propri vos remetem cert acte concordat en la cort de Arago segons per la tenor de aquell haveu pogut veure. E vuy que es divendres lo Senyor Rey es stat personalmeut aci en Fraga e lo acte concordat no ha sortit son efecte ans lo Senyor Rey ha prorrogada la cort de Arago fins a X de febrer e licenciats los LXXII de que vos dihem ha pres la fahena una gran desfavor e hanli dat X^{m} florins segons se diu. Lo Senyor Rey ha sebut certa eleccio de embaxadors per vostras reverencia e honorables saviesas segons diu elets e feta diputacio de cert nombre de persones per asistir a V. R. e saviesas en con-

sell que vos dihem han tant congoxat la Majestat del Senyor Rey que aquella congoixa e enuig ha dat causa a licenciar la cort e no voler passar lo acte concordat que no hi mancava sino la ferma de mossen Cervello. E axi lo Senyor Rey comunicant dels fets nos dix la congoixa e que no se podia fer e moltes rahons a les quals quant fonch possible satisfem dients que lo que fet era no se era fet per agreviar sa Majestat mas sols per servey de sa Senyoria. E ja per negocis semblants era acustumat fer diputats semblants embaxadors majorment ab comissio de la cort replicant per moltes vegades que no se podia ne menys sensa voluntat de sa Senyoria la cort de la qual sa Senyoria es cap ni lo poder se extenia al que se era fet mas que aço era voler lançar los bens del General e moltes altres coses. Tant ne replicam que may la poguem reposar ans de sobre de congoixa te ara a menys libertat lo Senyor Princep altra que no era debans de que hir haviem sperança alguna segons vos scrivim e huy la havem de tot perduda. No havem ommes dir la vostra excusa a la Senyora Reyna per esser mediadora de repos. E per semblant havem trovat de que nos som molt congoxats hoc tant que havem dellibera del que sentim e occorre avisarne V. R. e savieses en les quals ha tanta discrecio que pensaran de fer es de fer e nos daran consell en lo fahedor per nosaltres. Dixnos que mes eren comocions que no embaxades e que no li pot negu tolre libertat de castigar sos fills ni los de sa casa e pensant fer be fanli mes mal ni ha constitucio ne usatge li obsta. E axi fanli tants enuigs

congoxes les embaxades que es dubte de gran dan
n aquests fets segons lo que fins aci ses seguit. Axi
ıossenyors placieus en tot delliberar e rescriurerıos
e vostre consell. En lo mig treballarem continuada-
ıent per lo mes repos sera a nosaltres possible. E no
avem mes a dir sino que farem tot ço que vosaltres
olreu. Scrita en Fraga a XII de deembre any Mil
CCC sexanta sots segell del senyor bisbe de Vich. —
. vostra honor apparellats lo bisbe de Vich Francesch
alceran de Pinos micer Anthoni Riquer embaxadors
el Principat de Cathalunya.

Als molt reverend honorables e savis senyors los di-
utats del Principat de Cathalunya residents en Bar-
hinona.

Mossenyors apres feta la present se es seguit que lo
enyor Rey huy dissapte demati ha pres la via del
ıstell de Miravet personalment ab la persona del Sen-
or Princep de que nos ha tret de tota sperança e te-
im tan gran enuig no podem mes ni sabem que fer
ıs nos es significada descontenta molta no solament
el dessusdit mes del per nosaltres continuadament.
xi mossenyors placieus en tot pensar e darnos consell
ıe es de fer. Ab certitut se diu tornat lo Senyor de
iravet va la via de Çaragoça pera festas. No sabem
ıe sera sols per esservos de tot avis la voluntat nos-
a es fer tostemps lo que per la cort nos es manat e
ra per vosaltres ordenat e continuadement seguir la
ajestat del Senyor Rey e per res al mon no mancar.

Lo correu parteix daci huy dissapte a les XI hores ans de mig jorn sia pagat segons lo servey fara a arbitre vostre. A III de deembre.

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e honorables senyors. A XIIII del present cerque lo mig jorn havem rebuda una letra de vosaltres senyor bisbe de Vich don Francesch de Pinos e micer Anthoni Riquer dada en Fraga a XIII del present la qual vista e hoida havem hauda no poca contristacio e dolor de les novitats que per la dita letra som stats sabedors e creem no esser bon senyal la Majestat del Senyor Rey haja prorrogada la cort de Arago e licenciats los LXXII. Dolemnos molt e som en molta angoxa que la Majestat del Senyor Rey haja en res senyalat per causa de la embaxada daquest Principat haja pres enuig algu e a la persona del Illustrissimo Princep fretura major de la que tenia haja donada e transferida en lo castell de Miravet. Encara tenim axi gran dolor e congoxa que la dita Majestat haja volgut reptar a nosaltres en la forma que scriviu los tres sobredits ne haja dit la cort ne nosaltres no haver pogut fer ne degut lo que fem e que nostres enantaments son mes comocions que embaxades e altres paraules reprehensives en derogacio del General e Principat de Cathalunya. E per quant aquestas cosas no deuen passar sens deguda satisfaccio e resposta ab deguda reverencia e honor feta delliberadament

consulta sobre les dites coses havent diligentment
ensat vos pregam a descarrech nostre e del Princi-
at en loch e temps oportu per oyr e entendre ab per-
nent humilitat e reverencia en efecte sia feta a la sua
erenitat la seguent resposta ço es esser a certitut nos-
a pervenguda la reprehensio feta de nostres actes
s quals la cort no podia haver fet e nosaltres axi
ych prosseguit anomenantnos comocions et cetera.
a qual reprehensio pervenguda a noticia nostra nos
a donat occasio esser donat creximent gran a nostres
olors e congoxas les quals ja haviem per la detencio
la persona del Illustrissimo Princep son fill per la
a Majestat senyala pendre les coses no ab aquella
aciencia e amor que los clements reys dels quals
ablę recordacio se ha solien e acustumaven e fins
i la sua Serenitat havia acustumat. E que la cort ha
gut fer lo acte fet de la comissio a nosaltres e con-
mblants e altres comissions ha acustumat la cort fer
on la cort tal comissio feta no hagues pogueram no-
ltres diputats e degueram per provisio fahedora en
s de tant gran magnitut e ponderositat e molt me-
r que aquest no es convocar e congregar gran con-
ll e provehir segons acustumat es. E de aço es la
sa de la Diputacio en notoria e continuada posses-
. E de despesa o de qualsevol actes fets en la casa
la Diputacio la Majestat del Senyor Rey ab clemen-
a sua parlant no pot ne sen deu entremetre car la
rt de per si es aquella qui dona facultat e pot des-
ndre e los diputats en son cars sens participi del dit
nyor e dels actes e cosas de la casa de la Diputacio

sols la cort pot examinar dispondre e ordonar sens participi algu o intervencio del Senyor Rey. E james en aquesta casa se tractaren comocions e molt menys ara ans continuament se ha tractat consellat e procurat en la dita casa cosas de gran servey honor e exaltacio de la Corona Darago segons de innumerables actes eximplis donar se podrian. E sera suplicada la sua Majestat de consenblants paraules com es tractarse aci comocions usar no vulla car veu be la sua Serenitat la innata fidelitat dels catalans no comporta tal forma de parlar qui en la fidelitat notament algu fer puxa. E pot esser ben dit e certament los nostres actes e procehiments esser repos de vulgars comocions e populars car los pobles crehent lo dit Illustrissimo Princep esser vengut en aquest Principat assegurat prenents gran contristacio de la captura del dit Princep stan molt arremorats e commoguts no sens gran perill de molts inconvenients e certament los enantaments per nosaltres fets en eleccio de tant sollempne embaxada dona gran repos e assossech als miradors havent sperança que per la vostra gran virtut auctoritat intelligencia e saviesa en tal manera procehireu que sera satisfet al degut daquest Principat. E com no ignora la Majestat del Senyor Rey per actes en temps de la sua loctinencia molt disputats e determenats la prehe-minencia de la casa de la Diputacio es tal que cognicio real en res no admet. Pot convocar e congregar concells ab cort e sens cort tota hora que es vist necessari e oportu e pot despeses fer per ordinacio de la cort e en altre forma en los casos ordonats sens parti-

gu o sabuda reals. E aquesta tal preheminencia
ritat es tant delicadament per los catalans ob-
a que del contrari disputa alguna no consent e
s causa com lo merexer daquest General sia tant
ue molt major auctoritat e preheminencia ven-
daquelles usar licitament podria e deuria car
General ha magnificada excelsa e ampliada la
a Darago en lo esser que es. E si a dita Corona
itat alguna ha occorregut aquest General de
vol gran perill e inconvenient la ha preservada
per innumerables actes vulgats es notori. Aquest
al es la anima del Principat de Cathalunya la
s poblats en lo dit Principat han acustumat de-
com la vida. Sia donchs supplicada la Majes-
l Senyor Rey per sa merce no vulla en tal ma-
otar que comocions se façen os tracten coses
ctar e fer nos degen o puxen en aquesta casa la
ant honor benefici e servey a sos predecessors e
a fets e se spere fer a la sua Majestat tota vega-
necessari sera. E si aquesta casa en virtut de
issio donada consell ha deputat e tal embaxada
la sua Majestat non deu pendre indignacio o ad-
io la sua Serenitat car en la persona del Senyor
p va molt e consisteix lo benefici publich e re-
aquest Principat per esser fill seu. No ha en
mes aquesta patria los grans dans e inconve-
que rebe en temps de la vacacio del regne per
del Rey en Marti de gloriosa recordacio. E jatsia
s dos germans fossen pero disponent la divina
ncia sens fills romangueren de que provengueren

nablament son los catalans incitats a major
voler ab major diligencia per la sua liberacio
llar e ja los catius en terra de moros de simp
dicio e altres presos e detenguts en poder de
tians han qui per lur liberacio treballa e desp
aço per dret divinal e humanal som convidat
mes hun fill dun tant glorios Rey nostre e q
compren e en que tant va deu haver qui treba
ça lo degut en la sua liberacio. Dignes seriem
reprehensio de Deu de la Majestat del Senyor
de totes les gents del mon si en la liberacio
Senyor Princep e repos e pacificacio de pare a
tro deute no retiem en lo qual ab molta dilig
compliment retre los catalans son molt dellil
per cosa alguna que vegen ne ogen no cansa
cessaran son dever fer e exequtar essent cer
servey a la Majestat del dit Senyor Rey e bene
cosa publica. E per ço vosàltres sens trepidac
na mas ab molta constancia e fermetat com vi
ment acustumat haveu supplicareu sollicitareu

congoxa sentim que a la persona del dit Illustrissimo Princep stretura e afliccio alguna per causa nostra sia donada. Aço dihem per quant en dita letra nos es scrit que seria portat a Miravet e donada major stricciо sentits los actes de açi. Pero nosaltres havem sperança en la clemencia del dit Senyor Rey que les sinistras informacions e consells que donats li son prest conexera e castigara los qui en tal manera lo informen e procuren no esser paternal amor e filial obediencia entre sa Majestat e lo dit Senyor Princep observada. Nostro desig es e voluntat procurar sollicitar supplicar insercar e aconseguir que lo Senyor Rey vulla paternalment tractar lo Senyor Princep lo qual ab molta obediencia reverentment hage la Sua Majestat reverir e honorar. Fahent aço retents nostron deute fem servey a cascuns dells e benefici a la cosa publica dels poblats en aquest Principat los quals ja stan en tanta conturbacio per les novitats començades que dona occasio cessar gran part de la negociacio. Tant repos e benefici aconseguir en sola gracia fins aci demanam a la sua Majestat no subintrant merits alguns de justicia ab tot que per la seguretat e guiatges al dit Senyor Princep donats intrar si pogues e no deuria voler la Majestat del dit Senyor per forma alguna de la sua fe disputa haver se degues. Pero lexant a present tots merits de justicia continuament en gracia demanar insistim e pregam a vosaltres ab molta afeccio quant pus humilment e pertinent se puxa supliquen e insten la liberacio del dit Senyor Princep e on a la sua Majestat no plagues axi tost dita liberacio atorgar al

menys li placia donar la custodia de la persona del dit Senyor Princep al Principat de Cathalunya lo qual es inexpugnable castell e pus fort quel de Miravet. Per nosaltres sera receptat com a carcellers o en aquella forma que a la sua Altesa sera plasent. Fareu donchs cerque aquestas cosas pregamvos tot lo que de vosaltres se spera e confie ab aquella vigilancia e diligencia que en les coses publicas de aquest Principat acustumat haveu e se requer per lo benefici e repos dels poblats en aquell e si a vosaltres cosa alguna era vist al benefici daquest negoci util e expedient exequtarla avisantnos pero continuadament e molt particular de tot lo que fareu direu e parlareu e de tot lo que a vosaltres semblara e per semblant si tractat algu se movie. Restam molt scandalizats de la prorrogacio de la cort Darago e licencia de les LXXII representants la dita cort car aço denota esser fet per flaquir les suplicacions fahedores a intercessio e benefici del dit Senyor Princep pero ques vulla sia confortamnos que prosseguim aquest fet justament ab recta e santa intencio e haurem Deus Omnipotent director e ajudador e per nostra sollicitacio e intercessio speram aconseguir degudament gloria e honor a la Majestat Real e benefici grandissimo als poblats en aquest Principat. E per ço no cessarem ne cansarem retre nostro deute pregamvos empero nos aviseu si per Arago e Valencia se continuara instancia alguna e en quina forma e manera. E jatsia per les instruccions donades a vosaltres siau incautats anar on la Magestat del dit Senyor Rey sia encara vos pregam e per virtut del jurament

per vosaltres prestat vos encarregam e strenyem seguiscau la Majestat del dit Senyor on que vaja suplicantlo e sollicitantlo sempre de les coses que comeses vos son car segons la occorrencia del temps vos sera tremesa subvencio per poder aquest carrech suportar. Havem alguna admiracio com vosaltres senyor bisbe de Vich don Francesch e micer Riquer no haveu respost haver rebut letra nostra de XI del present la qual vos portava Johan Gay correu eus responiem a les coses que scrit nos havieu. Placiaus avisarnos si rebuda la haveu car ab molt dupte ne stam com ja hi degues esser divendres a vespre. Dada en Barchinona a XIIII de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. Pere abat de Munserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor.

16 DE DICIEMBRE.

Se hizo lectura en esta sesion de las cartas que siguen.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables Senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. La causa de la present es solament

per avisarvos com havem sabut certament per molts que havem trobats en la via com ir mati lo Senyor Rey porta lo Princep en Miravet e la Senyora Reyna ana en Fraga e la cort Darago es prorrogada per tot febrer. Dien los quin venen e si trobaren que com lo trague de Itona lo dit Princep demana tres vegades Barchinona e que tot lo mon plorave. E som certs que lo Senyor Rey ha feta exuta resposta als embaxadors Darago. De tot aço havem deliberat avisarvos per correu a fi que puixau pensar e deliberar en tot. Mossen Pere Dez Torrent es ab nosaltres e tantost entrarem en Leyda tots plegats. E ordonau mossenyors de nosaltres lo que plasent vos sia. Scrita en Belloch a XIIII de deembre que es dimenge circa les XI hores ans de mig jorn any Mil CCCC sexanta. — Apres havem sabut com lo Senyor Rey tirara la via de Ceragoça.—A tota vostra ordinacio e honor promptes los VIIII embaxadors et cetera partits de aqueixa ciutat.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputats del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e magnifichs senyors. Rebuda havem vostra letra dada en Barchinona a XI del present per la qual nos es per V. R. e honorables savieses notificat de la molta vigilancia haveu en aquests fets haguda en provehir en la eleccio dels embaxadors feta e consell e units ells ab nosaltres ensemps encarragantnos la dita embaxada intimassem a la Majestat del Senyor Rey hoc e nos plagues aquella unio e carrech

acceptar segons extesament en la dita letra es expressat per la qual no poch som stats aconsolats de saber tan singular provisio. E aquella denunciam a la Senyora Reyna per absencia del Senyor Rey qui era ab lo Senyor Princep cami de Miravet. Empero segons vos havem scrit per correu a la Majestat Reyal no es estada assats accepta ne menys lo consell format per la qual occasio lo carrech per vosaltres dat a nosaltres acceptam molt spontament e voluntaria per servey de la Majestat Reyal e repos de la libertat del Senyor Princep e beavenir de la cosa publica de aqueix Principat. Es ver que per quant tenim instruccions a nosaltres per la cort dades nos semble no freturar prestar jurament fins passat lo terme del XV de janer prefigit per la cort a nosaltres. Attes que per les instruccions nos es dada forma per la cort no obstant continuadament siam molt contents ensemps ab los embaxadors fer unidament e instar les supplicacions a la Majestat Reyal per la libertat del Senyor Princep e totes altres coses en aço per vosaltres mossenyors ordonades e ordonadores e passats los XV de janer som contentissims aquell jurament prestar e servar instruccions et alias in forma segons nos es scrit e los altres han jurat. E per quant vos havem scrit derrerament lo Senyor Rey sen mena lo Senyor Princep la via de Miravet estants congoxats que fariem en aquell instant attes lo mossen Cervello que fallia al nombre dels LXXII esser arribat recorreguem als LXXII e femlos congregar pregantlos quels plagues cloure lo acte del qual vos havem remes copia e aquell intimar a la Ma-

jestat Real a fi pogues tornar lo Senyor Princep segons era concordat. E axi de continent ho feren e ab lo acte fet trameteren lo Visrey de Sicilia al Senyor Rey e axi se parti ensemps ab letra de la ma de la Senyora Reyna que dona al Senyor Rey. E considerat aço la sua Majestat fonch contenta passar lo acte com vos es trames exceptat que si son affigides tres coses ço es que axi com lo acte sols comprenia Fraga e sos termes e fins per tot març e que aquell hagues a tornar en Cathalunya ara vol lo Senyor Rey que sia extes per tot lo regne de Arago lo puixa ab si menar sensa la manifestacio ni ferma de dret no haja loch e que dure per tot lo mes de maig e que trahentlo del Regne de Arago lo haja a tornar en Cathalunya o regne de Valencia e no en altra part ab tal pacte que si lo Senyor Rey solia anar a cassa o altre loch per X o XV dies lo puixa tenir en la Aljafaria de Çaragoça o altre loch dins lo regne sense sa Majestat ni de la Senyora Reyna e aquells XV dies sense esser manifestat e aço jure sollemnament. E axi lo Senyor Princep torna de Asco aci en Fraga e lo Senyor Rey Reyna e Princep van la via de Çaragoça a festes segons expressament se diu. E tal resposta ha tornat lo Visrey e en aquesta forma es lo acte concordat ab lo Regne que per no poder haver mes nos semble alguna cosa major e millor que no star retret al castell de Miravet. E axi mossenyors per esservos de tot avis vos fem lo present correu del que fins a la hora parteix lo correu ses seguit. E mossenyors per quant nos scriviu de peccuniaria bestreta vos fem certs com a mossenyor de Vich

son stats bestrets CCXXX florins e a don Françesch Galceran de Pinos CLXXVII florins e a miçer Riquer C florins. Remetem aqui procures cascu les quals per los qui les han vos seran notificades a rebre per nosaltres e cascu de nos pregantvos que ultra lo dessus dit fet compliment a cascu de sa bestreta nos vullau fer bestraure alguna quantitat mes attes que ha ja dies som en continua despesa per aquests fets e ara que tirarem la via de Çaragoça e encara creem fins a Navarra hon no som coneguts e speramnos fer moltes despeses e assats grans. E axi mossenyors placieus fernos dar prest soccorriment pus ab bonissima voluntat podeu veure nostres treballs. Ab tot nos sien significades moltes coses segons vos havem scrit no temem res fahent lo degut e havent sperança en vostre bon consell e ajuda confiants tostemps de la misericordia de Deu. E no havem mes a dir sino que som promptes de fer tot ço que ordonareu. Lo correu se parteix huy data de la present a VIII hores de mati. Pagaulo segons lo servey fara com be haveu acostumat. Scrita en la vila de Fraga diluns a XV del mes de deembre any Mil CCCC sexanta. — A vostra honor prests lo bisbe de Vich don Francesch Gauceran de Pinos e micer Anthoni Riquer embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de

le habian sido remitidos con este objeto por uno de los servidores del Príncipe de Viana.

Remissio del Senyor Princep e de sa germana la Princesa.

Nos Johannes Dei gratia Rex Aragonum Navarre Sicilie Valencie Majoricarum Sardinie et Corsice comes Barchinone dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossillionis et Ceritanie. Etsi vos illustrissimus Princeps dilectissimusque filius noster Carolus operante humani generis hoste antiquo vosque etiam illustrissima filia nostra Blancha Principissa ejusdem Principis soror eodem operante inimico extra nostram paternam et debitam obedienciam per tempora permanseritis qua occasione plurima homicidia currerie depredaciones furta rapine incendia capciones incarceraciones percussiones violencie extorsiones et multa alia hujusmodi et etiam acriora proch dolor facta et secuta fuerunt in regno nostro predicto Navarre queque hic pro expresis haberi volumus. Quia tamen supplicacio perhumilis Serenissime Regine consortis nostre carissime que pro vobis piam matrem humanissime se exhibet nostrum propulsavit auditum quod vos et idem Princeps et Principissa maximo cum desiderio cupitis in nostrum paternum amorem gratiam et benedictionem reduci et a nobis veniam clementer obtinere eapropter supplicacione dicte Serenissime Regine consortis nostre exaudita benigne et etiam ad preces

llustrissimi Regis Portugalie nepotis nostri carissimi
t quia proprium est nostri Regis domini et patris
estri dictorum Illustrissimorum Caroli et Blanche
'rincipum natorum nostrorum tradendo oblivioni
uamcumque causam et culpam quam vos dicti Illus-
rissimi Principes filii nostri dederitis seu habueritis
ı predictis volentesque etiam in his vobiscum pii
legis domini et patris morem gerere et viscera pieta-
ıs clementer aperire ut Rex Navarre dominus et pa-
ɜr vester predictus tenore presentis deliberate con-
ulte ac scienter et expresse in nostrum paternum
morem graciam et benediccionem vos illustrissimos
'rincipem et Principssam filios nostros reducimus et
jusmodi contextu vobis eisdem illustrissimis Princi-
ibus filiis nostris omnia et singula quecumque mi-
us bene acta et gesta perpetuo remittimus parcimus
ıdulgemus et perdonamus vobis eisdem Principibus
liis nostris omnia et singula ac quecumque maleficia
xcessus crimina et delicta currerias percusiones ho-
ıicidia incendia rapinas violencias res ablatas depre-
aciones furta damnificaciones incommoda illata ju-
ium regiorum fischalium patrimonialium funccionum
ectigalium tam debite quam indebite impositorum et
ım generaliter quam particulariter exacciones reten-
iones redempciones captorum carceratorumque ex-
ɔrsiones et demum quarumcumque peccuniarum re-
um et bonorum mobilium et se movencium debito-
um nominumque confiscaciones ac delicta quelibet
ɔublica et privata aliaque scelera et forisfacta quan-
umcumque graviora et gravissima a quibuscumque

preteritis temporibus usque ad realem integracionem per vos dictum Principem nobis faciendam de parte dicti regni nostri Navarre nobis inobediente ubicumque quomodocumque et qualitercumque seu quocumque pretextu occasione sive causa in nos et subditos vassallos et servitores amicos et familiares nostros sive comissa et perpetrata fuerint sive non etiamsi manifestam inobedientiam et rebellionem ac crimen lese majestatis in primo capite sapiant sive non omnemque etiam culpam et ofensam et penam realem et personalem in quam premissorum vel aliquorum ex eis occasione vel causa vel alias quomodolibet forsitan incidissetis seu posset dici quomodolibet incidisse. Revocantes contextu hujusmodi nos Rex predictus cassantes cancellantes abolentes irritantes et anullantes ex plenitudine potestatis nostre absolute qua in hac parte uti volumus respectibus supradictis pro statu nostro reique publice ac bono pacis dicti nostri regni Navarre aliorumque regnorum nostrorum ab alto comissorum quoscumque processus banna bonorum jura contumacias sentencias tam definitivas quam interlocutorias contra vos vel aliquem vestrum per nos aut quosvis nostros locumtenentes et alios presides aut oficiales occasione criminum excessuum et delictorum predictorum aut alias quomodolibet latas et promulgatas ac condemnaciones quaslibet inde secutas etiamsi jus partis private qualitercumque tangerent harum serie deliberate et consulte ac etiam ex dicta potestatis nostre absolute plenitudine qua in hac parte de dicta certa sciencia et expresse uti volumus respectibus

radictis imperpetuum amplissime benignissime et
nino cum misericordia clemencia et magnitudine
ittimus parcimus indulgemus perdonamus et re-
amus. Insuper omnem vobis ex premissis seu qui-
vis aliis irrogatam infamie maculam inobedien-
que et rebellionis notam si qua est et aliam quam-
nque ignominiam sive labem a vobis et vestrum
libet abstergimus et clemencius abolemus rein-
rantes vos et vestrum utrumque in vestram pristi-
n famam. Nec adversus vos aut vestrum aliquem
textu rerum gestarum per vos eosdem tam in judi-
quam extra vel alias tempore incepte inobedien-
predicte usque ad realem integracionem partis dic-
egni nostri Navarre inobedientis fiendam ex nunc
ntea nullo unquam tempore per nos aut oficiales
tros quoscumque quavis auctoritate dignitate et po-
tate infultos ex mero oficio seu ad denunciacionem
rumcumque qui exinde tangerentur vel per viam
uisicionis seu accusacionis ordinarie vel extraordi-
ie vel per restitucionem in integrum realiter vel
sonaliter seu alias qualitercumque in judicio vel
ra aliqualiter procedatur jure legibus foris consti-
ionibus regnorumque capitulis et rescriptis usibus
suetudinibus usaticis et demum municipalibus le-
is et statutis quibuscumque et ceteris huic nostre
osicioni quam edictalis legis et statuti vim obti-
volumus statuimus atque decernimus forte con-
iis nullatenus obstituris. Immo ut predicta firmius
orentur ex predicta nostra supprema potestate le-
generalem tenore presencium super hiis conden-

do nobis et quibuscumque personis damnificatis et damna passis qualitercumque et quomodocumque durante dicta inobediencia abdicamus et auferimus jus et facultatem agendi petendi supplicandi acusandi inquirendi et oficium judicis implorandi in et super quibusvis criminibus juribus bonis rebus mobilibus aut se moventibus et actionibus nobis et eis quocumque modo pertinentibus vel pertinere valentibus pro bonis juribus actionibus rebus debitis et nominibus ab eis captis occupatis confiscatis vel ab eorum debitoribus exactis seu super quibus liberati fuerint aut vobiscum aut vestrum aliquo transegerint vel pacti fuerint quoniam ut predicitur pro statu rei publice regnorum nostrorum ita fieri disponimus servarique jubemus. Insuper volumus quod omnia gesta seu acta tam in judicio quam extra per vos dictum Illustrissimum Principem filium nostrum seu vestros oficiales durante tempore quo extra obedienciam nostram fuistis ubi essent ex defectu jurisdiccionis nulla non possint anullari aut invalidari vel irritari pretextu defectus jurisdictionis. Suplentes ex dicta nostra regia potestate legibus absoluta omnem et quantumque defectum dicte jurisdictionis. Propterea universis et singulis oficialibus et subditis nostris quibuscumque auctoritate et dignitate distinctis in dicione nostra omni constitutis presentibus et futuris injungimus strictiusque mandamus sub obtentu nostre gratie et amoris subque fidelitatis debito quibus nobis astricti sunt quatenus premissa omnia et singula servent servarique faciant atque mandent contraria interpretacione

acumque consultacioneque omni semota nec secus
ippiam attentare presumant. Quod si contigeret ex
nc nullum esse deceruimus et inane ex quo contra-
ctores secusque agentes in penas ipsas et alias gra-
ores nostro reservatas arbitrio ipso facto decerni-
as absque spe venie incurrisse premissis omnibus
suo robore et efectu firmis semper manentibus et
observancia predistincta. Volumus insuper et man-
mus quod presentis copia auctentica eandem vim
caciam robur et firmitatem in judicio et extra judi-
ım et ubique obtineat fidemque assequatur quas re-
ssio indultum et reintegracio subscripta in sui pro-
ia forma expedita sigillata et debitis solempnitati-
ıs roborata obtinet obtenturaque est et potest efica-
ssime operari cujus contrafactores quoslibet penis
bscriptis mulctari volumus et puniri. Et ut predicta
onia et singula majori robore fulciantur juramus ad
ucem domini nostri Jhesuchristi ejusque sancta
ıatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta
edicta omnia et singula tenere et observare teneri-
ıe et servari facere inviolabiliter per quoscumque et
ıntra ea aut aliquod eorundem non facere vel venire,
ıt permittere directe vel indirecte modo aliquo sive
usa vel eciam racione. In cujus rei testimonium pre-
ntem fieri jussimus nostro comuni sigillo in penden-
. munitam. Data Barchinone die tricesimo januarii
ıno a Nativitate Domini Millesimo quadringentesimo
xagesimo regnique nostri Navarre anno tricesimo
ıinto aliorum vero regnorum nostrorum anno tercio.
- Rex Joannes. — Dominus rex mandavit mihi Do-

minico Detho et viderunt eam Johannes Pages vicecancelarius Andreas Catala locumtenens thesaurarii generalis Petrus Torrellas conservator Regii Patrimonii et Jacobus Pauli advocatus fiscalis domini Regis. — Vidit Vicecancellarius. — Vidit Jacobus Pauli. — Vidit Locumtenens thesaurarii generalis. — Vidit Petrus Torroella conservator.

Guiatge de don Johan de Beamunt e del licenciado de Viana.

Nos don Johan per la gracia de Dios rey Daragon de Navarre de Sicilia de Valencia de Mallorques de Cerdenya e de Corcega comte de Barchinona duque de Athenas e de Neopatria e encara comte de Rossellon e de Cerdanya. Por dar orden e disposicion a todo bien e ussar de oficio de rey humano e clemente e por contentament de seguridat de vosotros los noble religioso e amados nuestros don Johan de Beamunt e el licenciado de Viana don Joan Perez de Torralba de e con tenor de la present e de nuestra certa sciencia e expressa a vosotros los dichos noble don Johan de Beamunt e don Johan Perez de Torralba e a cada uno e qualquiere de vos guiamos e asseguramos en nuestra buena fe e parabla reyal e damos nuestro seguro e salvo conducto para que liberament e sin algun recelo podays e cada uno de vos pueda con aquellas cavalgaduras servidores e bienes que quereys ir venir

e tornar por camino e fuera camino de dia e de
ɜ a vuestro arbitrio e voluntat a las tierras del
ıfico noble bien amado consellero e camarlench
ro don Lop Ximenez Durrea virrey de Sicilia
.iene e possihe en el regno Daragon. E essomes-
odais ir venir estar e tornar en de e por quales-
e otras tierras ciudades villas lugares e otras par-
ualesquiere de nuestros regnos e tierras assi de
como de alla mar sin ser presos detenidos ar-
.dos secrestados emparados vexados inquietados
stados executadôs ni en alguna otra manera agra-
s por nos ni por oficiales o subditos nuestros qua-
ıiere por causa o consideracion de qualesquiere
ɜsos crimines e delictos que por vosotros o por
quiere de vos sean o pudiessen ser en qualquiere
ɜra fechos comesos e perpetrados siquiera sup-
ɜen crimen de lesa majestat encara in primo ca-
siquiera no en todo el tiempo passado e encara
dero fasta el dia e ora que el present nuestro
tge e salvoconducto mediant acto publico a voso-
o a qualquiere de vos sera librado por el religio-
bien amado consellero nuestro don fray Luis Dez-
maestre de Muntesa. E queremos e declaramos
en el present nuestro guiatge e salvo conducto
compresas e entendidas qualesquiere otras cosas
ra que aqui no sean expressas e de aquellas se ho-
ɜe de fazer expressa mencion car nos por aquesta
na a qualesquiera oficiales e subditos nuestros
) mayores quanto menores e otras personas de
esquiere preheminencia dignidat ley grado o con-

dicion que sean dezimos encargamos exortamos e mandamos quanto mas strechamente dezir se puede dius obtenimiento de nuestra gracia e mercet e incorrimento de nuestra ira e indignacion e pena de veinte mil florines doro de los bienes de qualquiere contrafazient havedores e a nuestros cofres applicadores que el present nuestro guiatge securo e salvo conducto e todas e cada unas cosas en el contenidas tengan firmement e observen tener e observar fagan inviolablement por todos e contra aquel ni cosas en el contenidas no fagan ni vengan ni permettan ser contrafecho en manera alguna guardandose attentament de fazer al contrario quanto a nos servir e obedecer e en las ditas penas ultra otras mayores e mas graves a nuestro arbitrio reservadas no encorrer desean. En testimonio de lo qual mandamos ser fecha la present con nuestro sillo en el dorso seellada. Dada en la nuestra ciudat de Tudela el primero dia del mes de abril en el anyo de la Natividat de Nuestro Senyor Mil CCCCLX. — Rex Johannes.

17 DE DICIEMBRE.

Resolvió la junta en este dia: qne el secreto jurado se limitase solamente al voto que cada uno emitiese, á las instrucciones que se acordasen ó hubiesen acordado, y á lo demás que expresase la fórmula del juramento que prestaron todos al aceptar el cargo; que se enviase una comi-

on á los concelleres de Barcelona para invitarles á que
or su parte enviasen tambien una embajada al rey; y por
ltimo, el nombrar una comision que se encargase de es-
ıdiar y recopilar los textos de las constituciones y demás
yes y privilegios que pudiesen alegarse á su tiempo pa-
ı demostrar la justicia con que obraba el Principado en
ste negocio.

18 DE DICIEMBRE.

Se pasó la sesion de este dia sin adoptar resolucion nin-
una, por no haberse recibido carta de los embajadores ni
tra noticia de interés.

19 DE DICIEMBRE.

Llegó el correo de los embajadores con el siguiente
pliego.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables
senyors mossenyors los diputats del General de Ca-
thalunya e consell en virtut de comissio de la cort
elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honora-
bles mossenyors. Ir despres dinar sabens que lo sen-

yor Rey ab lo senyor Princep tornantsen del cami de Miravet havien dormit en lo loch de Mayals e devien anar sopar a Fraga nosaltres considerants que la nit no poguerem parlar ab sa Senyoria deliberam venir açi en Itona e vuy mati som anats a Fraga e ans de la vila som exits nosaltres bisbe de Vich Francesch de Pinos e Anthoni Riquer e tots ensemps apartats en un camp prestat primerament per nosaltres dits tres lo jurament juxta forma de les instruccions havem legida una letra de vosaltres senyors ir rebuda de la qual e dels motius en aquella contenguts havem hagut gran consolacio e plaer e en son loch tots los dits motius e altres quius occorreran seran per nosaltres dits e explicats a la Majestat del Senyor Rey. Apres apuntam lo modo del primer rahonament fahedor al Senyor Rey lo qual apuntament fet tots ensemps som entrats en Fraga e muntats descavalcar al castell sens que algu de la cort nons ha exit a rebre sino lo Visrey de Sicilia don Pedro Durrea e lo Justicia Darago los quals trobam a mija vila. E axi muntats al castell essents a la sala e volents entrar en la cambra on ere lo Senyor Rey de continent sa Majestat isque a la sala e aqui tots li besam la ma e en presencia del archabisbe de Çaragoça e del mestre de Calatrava fills seus e de molta altra gent nosaltres per orgue de mi dit archabisbe premeses degudes e humils recomendacions de tot lo Principat e de vosaltres senyors scientment ans de donar la letra de creença explicam aquella a la sua Altesa juxta forma de las instruccions. E lo dit Senyor ab cara molt plasent mostra haver pleer

de nostra venguda e dix que fossem be venguts e que de la fidelitat amor e devocio del Principat ell nere be cert e als non creurie mas per quant lo negoci conte molts caps e dix haver moltes circunstancies e la sua Senyoria havie partir dema per anar tenir festes a Çaragoça dix que anassem alla e reposadament tractar se hie de les fahenes. Nosaltres replicam que fariem son manament majorment que ja haviem de ordinacio de vosaltres Senyors de no partirnos de sa Majestat. E fet tot aço diguem a sa clamencia que si plasent li ere voliem parlar ab Senyora Reyna e encare suplicam sa Altesa fos de sa merçe nos dexas parlar e fer reverencia al Senyor Princep e lo dit Senyor dix que de tot ere content. E tant prest partintsnos de sa Senyoria anam a la Senyora Reyna e premeses humils e degudes recomendacions explicamli la creença juxta les instruccions e ella nos respos molt humanament que fosem be venguts e que jatsie no fos necessari car lo Senyor Rey no oblide lo amor paternal ne les suplicacions del Principat qui compren assay ella de bon grat sempre suplicarie la Majestat del Senyor Rey per la deliurança del Senyor Princep encarregantsnos vullam continuar nostres suplicacions. E partints de ella anam al Senyor Princep qui sta en lo dit castell en una cambra al costat de la cambra de la Senyora Reyna e tots li besam la ma e premeses degudes recomendacions en presencia de mossen Rebolledo mossen Vilalpando e mossen Lope Dangulo e altres castellans qui eren en la dita cambra ab paraules curtes e generals li dixem la causa de nostra venguda e que si algunes co-

ses volie ordonar e manar que erem prests al seu servey. Ell mostra haver gran pler de nostra vista e dix que be fossem venguts e que certament ell ha gran sperança de esser reduit en lo amor paternal de deliurança de sa persona per mija del Principat. Dient a la fi de son parlar que ere molt necessari cuytar per salut de sa persona. E axi nos partim dell e apres fem reverencia al Infant don Fernando. E per quant no havie posades en Fraga com siam circa de CL de-cavall e lo Senyor Rey diu partira dema deliberam tornar aci en Itonà a dinar o verius sopar e axi ses fet. Tantost com sapiam lo Senyor sie partit tirarem la sua via Deu volent e sempre sens cançar entendrem en lo contengut en vostres instruccions e letres e en tot lo que apres per vosaltres sera ordonat e deliberat faent-vos certs que tenim lo animo dispost a no fluxar en res. Creents tostemps ferne servey a nostre Senyor Deu e al Senyor Rey e honor als cathalans que fins aci han be mostrat per obra esser fidelissimos a la Corona Reyal. Som empero de parer per moltes rahons que sentim e pensam que vosaltres Senyors deveu ampliar vostre consell per dar mes sforç a la fahena ço qui es be necessari. Avisants vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses que fins aci embaxada de Valencia no hic ha venguda e los aragonesos no tenen molta assiduitat segons se diu. Lo Senyor Rey portantsen lo Princep a Miravet ses acordat ab los aragonesos en aquesta manera ço es que no traura lo Princep dels Regnes Darago Valencia e Principat e que tota hora lo sen portara ab si e ells

han promes no manifestarlo per lo fur e diuse que lo dit Princep hi ha renunciat e per ço e per tenir festes a Çaragoça lo Senyor Rey ha X^{m} florins. La present vos trametem per Johan de La Penya correu. Partira daci dema demati a una hora apres mija nit ha esser aqui en XXIIII hores no havem fet preu ab ell per ço que vosaltres lo façau pagar juxta lo servey que fet haura. En Lombard li ha bestrets cinch florins dor. Placieus sovint scriurens de vostres deliberacions e apuntaments. Certificants vos com en Leyda havem fet que en Romeu de Comajuncosa cullidor del dret de la bolla ha dat al dit Lombard cinquanta florins dor perque aquells convertescha en pagar correus e altres extraordinaris de nostra embaxada. E per quant havem ofert al dit cullidor que vosaltres mossenyors deputats li scriureu sou contents del que fet havem vos ne fem aquest avis. E ordonen vostres reverencia nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sie. Scrita en Itona a XVII de deembre any Mil CCCC sexanta. — A tota vostra ordinacio promptes los XV embaxadors del Principat de Cathalunya.

20 DE DICIEMBRE.

Despues de haber sido elegido como consejero Juan Lull, en reemplazo de Pedro Dusay, á quien los concelleres habian nombrado otro de los embajadores que envia-

ban al rey D. Juan, y prestado por aquel el debido juramento, se acordó contestar á la carta recibida el dia anterior, en estos términos:

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e honorables senyors. Succesivament havem rebudes IIII letres vostres una dels VIIII partits de aquesta ciutat dada en Belloch a XIIII altra dels XII dada en Leyda lo dit dia de XIIII altra dels III dada en Fraga a XV e altre de tots XV embaxadors dada en Aytona a XVII de deembre present. Les dos primeres letres afreturen pocha resposta per quant solament contenen avis fet a nosaltres del progres del camie com ensemps devieu de Leyda partir per anar hon seria lo Senyor Rey. Lo tenor de les altres dues letres e coses en aquelles contengudes nos han donat causa de grandissima congoxa. Com per la de XV siam certificats los aragonesos axi largament haver passat en la renunciacio de la ferma de dret e manifestacio e consentit lo Senyor Princep poder esser portat per tot Arago. Per laltra letra de XVII som avisats de vostra poch acolorada recepcio e remissio de resposta pera Çeragoça feta per la Majestat del Senyor Rey e de la visitacio feta al Senyor Princep ab los testimonis e resposta per lo dit Princep feta. E ab tot en aquesta materia tant plenament com volguerem deliberar no hajam pogut pus resposta de la Majestat del Senyor Rey haguda no havem pero per quant

a nosaltres es necessari e forçat ab extrema vigilancia en la salvacio de la persona del Senyor Princep entendre e proveir havem deliberades les coses dejussoritès les quals son excusacio a tot aquest Principat e a nosaltres e donen via legittima e orde a altres provisions pus stretes si fer les covendra. E perque sie a vosaltres notori la materia de aquesta detencio com es presa en aquest Principat vos certificam que los pobbles stan tan arremorats que si no fos la representacio nostra ja nos foren alguns grans inconvenients excusats. E continuament aquest crit e rumor popular pren calor e creximent en loch de diminucio e fredor que per raho la dilacio hi deurie procurar. E nosaltres aci congregats no stam en poch perill e ja particularment per molts nos es dit que de la persona del Senyor Princep a nosaltres covendra retre raho. E si noy fem prou som de penitencia cominats. E com a la opinio popular en saltar prou no satisfem nos es dit que lo degut no fem e que metem lo cap entre les cames e moltes altres coses grantment notadores sic fan e dien publicament e palesa ne serie algu qui secretament rependre ho gosas poden alguna conjectura de aço pendre que jatsia fins açi aquesta ciutat se fos detenguda que embaxada no fahes sobre aquesta materia ab tot excusable color hi hagues pus lo conseller en cap e ab insignies de conseller entre vosaltres es ha deliberat lo consell de C jurats ab grandissima unio embaxada fer special per aquesta ciutat de VIII persones II ciutadans II mercaders II artistes II menestrals los quals son ja elegits e tantost hiran. E per

semblant som avisats en Perpinya e altres ciutats viles e lochs de Cathalunya star les gents molt commogudes e se fan embaxades per aquesta materia. A nosaltres donchs cove per lo servey que a Nostre Senyor Deu sen fa e per gran servey e honor del Senyor Rey e per lo molt benefici de la republica de aquest Principat ab grandissima attencio treballar en aquesta materia e per semblant a vosaltres hoc encara per evitar irreparables dans que cominats son si aquesta materia juxta lo mester no es provehida. E per tant haguerem per molt propri e degut stimar quant lo Senyor Rey vos remete pera Çaragoça fer la resposta fos stat stretament supplicat reposar e aturarse en Fraga per deliberar sobre les coses que vosaltres portaveu. Perque habentho denegat la sua Majestat pus excusats seriem en sdevenidor. Pus fet no es stat loham molt e havem per molt accepte com haveu seguida la dita Majestat per haver resposta e continuar la comissio a vosaltres feta. E no crega algu aquesta materia se hage vulgarment o freda prosseguir ans ab molta fermetat sforç e fretura se continuara la prossequucio de aquest negoci. E perque millor en les coses seguents nostra intencio e deliberacio sie compresa certificam vostres providencies com no sols aquest taulell mas tots los miradors de ça han per fort mal lo acte e consentiment dels aragonesos sobre la manifestacio hoc encara per pigor que lo Senyor Princep puxa esser per tot Arago portat car essent vehi a la frontera facilment pora esser sens sabuda de la Majestat reyal furtat o transportat en altres terres hon passaria gran

perill la sua persona de la qual aquest Principat es
molt gelos e per les circunstancies de aquesta deten-
cio se conjecture haverse major dificultat en la libe-
acio o repos a conseguir e seguretat a la persona del
lit Senyor Princep la qual pus fos en poder de perso-
nes segures e tals que dupte de inconvenient no se ha-
gues cessaria la tanta congoxa com rahonablament se
leu haver stant les coses com stan. E per ço desplau
nosaltres molt lo acte dels aragonesos com sia per
donar facultat al perill e inconvenient de la persona
del dit Senyor Princep lo qual volgueram mes fos en
Miravet per seguretat de la sua persona a la qual
quest Principat enten provehir encara que qualsevol
randissima despesa e grans treballs e perills subir
e hage. Entretant vos pregam molt afectuosament de
ontinent reebuda la present exequuteu lo dejus scrit
o es que aneu al Senyor Rey supplicarli afectuosa-
ment ab los motius en les instruccions e letra conten-
uts e altres si applicar sen hi poden placia a la sua
Majestat liberar la persona del dit Senyor Princep o
l menys donarlo a vosaltres qui en nom del Principat
e Cathalunya com a carcellers lo acceptareu et cete-
a. Con encontinent la dita Majestat no fos contenta
e liberar o comanarlous havem delliberat eus pre-
am per vosaltres li sia dit com aquest Principat fins
çi en aquesta materia no era volgut entrar en merits
e justicia sperant e creent que ab bonas e vertaderes
informacions e humils e devotas supplicacions la sua
serenitat se inclinaria gracia fer al dit Principat qui
tant li es merexedor pero vist que la sua Majestat

sta tan obsessa de perversos consells e per iniques e sinistres informacions no libera ha deliberat lo dit Principat demanar la liberacio del dit Senyor Princep per justicia. E si james en aquesta patria de molta virtut se ha usat per defensio de libertats privilegis contitucions e usatges menys en aquest cas no sen usara mas molt mes e ab molta animositat constancia e virtut ab tot major dificultat hi haja per esser les cosas fora lo Principat. Pero havem sperança en Deus omnipotent qui veu ab quanta recta e santa intencio e a quant benefici de la cosa publica preservacio de innumerables inconvenients e a servey e honor del Senyor Rey aquesta materia se prossegueix nos donara confort e manera que la dificultat no obviara en res. E per fundar que de justicia lo dit Senyor Princep no deu esser detengut havem nosaltres la remissio que feta li era de tots odis passats e recepcio en paternal gracia e amor e amplissima seguretat ab solempnissimo jurament vallada. E ab tal seguretat es lo dit Princep en Cathalunya vengut a Fraga primer e a Leyda apres anat es demanat per lo Senyor Rey ab multiplicades letres e qualsevol en Cathalunya per lo Rey demanats van en virtut de usatges e alias a ell segurs e han plenissima seguretat. E mes lo dit Princep demanat e vocat era anat al loch de la cort en la qual se alegren tots los de la cort de securitat amplissima nes pot dir lo dit Princep no esser de la cort ans tota hora que volgues podia en ella entrevenir e seure per com hun caveller o gentilhome lo qual privilegi perdre no pot ne los drets de la terra permeten alguna

persona detenidora de altre esser o apresonadora a qui besat en aquell dia haje car lo besar es senyal de pau e seguretat e molt mes en los reys e senyors e no solament aquell dia mas aquella hora que detengut fou lo Princep fou per lo Senyor Rey besat. Con se digues que lo dit Princep apres la remissio o seguretat delinquit hauria ço que nos creu sino que iniques e perverses informacions de malvats consellers tals coses suggereixen en la mente e pensa del Senyor Rey hauria de tal delicte constar e nos pot fer que apres lo besar hagues delinquit qui fou ab la detencio quasi en hun moment e covendriali esser dades les defensions qui son al menor de la terra atorgades special al stament militar. E no pot lo Senyor Rey ab sa clemencia parlant per causa civil o criminal traure algu del Principat per expressas constitucions e leys de la terra e per la sua Majestat jurades. Les quals leys en pacte deduhides ab la terra fetas nos pot interpretar glosar o stendre sens lo Principat qui en fer observar aquella e altres ha sos remeys justs deguts e pertinents e ja en altres temps en pratica e observancia virtuosament deduhits. E de totes aquestes rahons hi ha fundaments notoris per drets usatges constitucions libertats e privilegis tant generals quant particulars. E ab aquestes rahons de justicia si per gracia obtenir nos pot supplicareu lo Senyor Rey instantissimament vulla librar lo Senyor Princep. E si preten la sua Majestat haver lo dit Princep delinquit e que la seguretat per ço no deu observar jatsia tal pretensio ab humil reverencia de la sua altesa parlant mostra haver

pocha existencia per quant lo tal delicte ha esser comes açi en Cathalunya e la preso es feta en Cathalunya supplicareu la sua Majestat reduhintli a memoria lo sagrament prestat per observancia de constitucions e libertats de la terra e ab aquella reverencia ques pertany lo requerreu torn e restituesca la persona del dit Senyor Princep en lo Principat de Cathalunya e dins la vegueria don la tret. E de les respostas que sobre aço haureu de la sua Majestat ab correu volant nos certificau avisantnos sius plaura de vostre parer e intencio sobre totas aquestas cosas e com se podria debitament provehir a la seguretat de la persona del dit Senyor Princep car vosaltres de tanta circunspeccio dotats e subin les coses al ull molt millor podeu en aquestas cosas consellar que nosaltres qui de tant luny hi tiram. E compreneu tant en aquest Principat queus va molt en lo prospero exit de aquest negoci.

E abans que ab la Majestat del dit Senyor segons dessus es contengut parleu o de continent apres segons la opportunitat oferra e a vosaltres sera vist pus util e expedient al negoci de que se tracte comunicareu ab los LXXII representants la cort de Arago o aquells dells qui hi seran e si los dits LXXII no staven o congregar nos podien ab los diputats de Arago e ab los jurats de la ciutat de Çaragoça o ab quascuns dells en lurs congregacions. E per part del Principat de Cathalunya los exposareu com en la detencio de la persona del Senyor Princep sostenen violacio moltes leys e libertats del dit Principat e molt mes en la extraccio de la persona del Senyor Princep fora lo

dit Principat pero que aquesta tal violacio e lesio los cathalans speren reparar en temps e loch oportu. E per tant fins aci havem ommesos tots medis de justicia e convertintse solament ab suplicacions interposats en reconciliar lo amor e gracia paternal en lo Senyor Princep lo que fins açi consentit nols es stat per lo Senyor Rey obviant en aço suggestions e informacions malivolas e de perversos consellers qui cerquen e procuren inconvenients e grans dans en la cosa publica de tots los regnes e dominis del Senyor Rey. E molt mes a present stan promptes e apparellats los dans e inconvenients irreparables a la dita republica quant axi liberament renunciant a la inextimable libertat que ha Arago la persona del dit Princep pot esser portada per tot Arago cor per la convicinitat que ha a terras e personas molt poch desijants la salut e salvacio de la persona del dit Senyor Princep podria esser en alguna cauta materia furtat o alias transportat en mans e poder de aquellas gents e terras lo que redundaria en gran deslahor e desservey de nostre Senyor Deus poch honor e descarrech hoc e gran desservey del Senyor Rey irreparable dan e inconvenient a tots los poblats en lo domini reyal hoc e grandissimo vituperi vergonya e carrech als poblats en lo regne Darago aon es constituit e als cathalans e altres subdits de la Corona Reyal. E per que tants irreparables inconvenients seguir nos puixen jatsia los cathalans creguen los aragonesos ab summa vigilancia en aço pensar pero per excusacio dels cathalans dedubiu a ells totes aquestas coses pregant e encarre-

gant les vullen molt attendre e provehir tals casos e altres inopinats seguir nos puixen et alias provehesquen a tota indempnitat e salut de la persona del dit Senyor Princep fahent per forma e manera que lo dit Princep obediencia submissio e reverencia filial hage fer observar e portar a la Majestat del Senyor Rey lo qual vulla la sua gracia paternal amor e benediccio en son fill ab clemencia dispondre e talment tractarlo fahent certs a ells quius hoiran que si lo dit Princep fos en Cathalunya tal provisio faherem los cathalans en custodia de la persona del dit Senyor Princep que dubitacio alguna de la sua salut per cas indegut haver nos poguera. E ara pus en Cathalunya constituit no es inciten los cathalans als aragonesos lur deute retre axi com crehen sien ja ben covidats e deliberats pero a pus habundant cautela encara los cathalans fan la present exhortacio e prechs per lur descarrech. E si lo que nos creu cas algu inopinat se seguia attes majorment que los aragonesos han donada causa en la treta de la persona del dit Senyor Princep del Principat de Cathalunya e transportacio en Arago cansentint en lo pacte dessus dit tot lo carrech hauria esser scrit e donat als dits aragonesos e los cathalans participi algu no haurian. E perque aquests prechs exhortacio e encarregament en sdevenidor aparer puixen a tot descarrech dels cathalans fareu llevar acte publich e carta per lo notari que haveu. E haureu ordonada una cedula contenent lo efecte sobredit de la presentacio de la qual lo notari levara acte. E si de Valencia hi haura embaxada de tot aquest desencusa-

ment nostre vullau ab ells comunicar. E si de ciutats o vilas de Cathalunya hi ha embaxades nos par esser pertinent demanarlos sien presents en los colloquis e parlaments que fareu ab lo Senyor Rey e altres sobredits. A la Senyora Reyna de part de aquest Principat vos placia regraciar les bonas ofertes que fetes ha les quals som certs si volra a exequucio deduhir nosaltres obtendrem no haver venir en disputacio de justicia en aquesta materia ne haver defendre nostras libertats e privilegis las quals no entenem perdre per res car per aquestes libertats es lo Principat de Cathalunya en qual esser e reputacio es perdudes aquellas seria anichilat e a no res reduit. Donchs no lexarles rompre o perdre es sostenir e ampliar la Reyal corona e la cosa publica lo repos de la qual o grandissima turbacio sta en la salut de la persona del Senyor Princep. A la qual si inconvenient irreparable seguia sens dubte seguirien tants grans mals per tota aquesta terra que seria cosa incredible. Sera donchs supplicada la Reginal Altesa vulla intercedir e obrar segons ha ofert e comfiam e seranli recitades de les coses sobre scrites las qui degen conduir a benefici del negoci. Al Senyor Princep vos placia visitar tant frequentadament com permes vos sera ab tot hajam a no pocha admiracio e encara a cosa molt desagual a la devocio fidelitat e intencio daquest Principat que presents tals testimonis com nos haveu scrit lo Principat de Cathalunya o vosaltres aquell representants hajau visitar e parlar ab lo Senyor Princep e encara que de aço se fassa clamor al Senyor Rey a la Senyora Reyna seria

molt pertinent e que sentissen los testimonis ab gran molestia lurs fets esser presos e reputats per aquest Principat. Totes les coses sobre scrites vos havem largament volgudes deduir perque sentau lo voler e deliberacio daquest Principat. Pero per quant vosaltres sou aqui presents dotats de tanta providencia e tant en aquest Principat compreneu e podeu millor veure e delliberar lo que pus necessari es pera la liberacio del dit Senyor Princep e conservacio de la sua persoua crehents fermament vosaltres en aquest negoci virtuosament vos portareu som contents de les coses sobre scrites puxau detraure en vostro parlar e no exequtar lo queus sera vist portar nocument a la desijada conduccio e exida bona daquest negoci. Pero volem en totes maneras los prechs e exhortacio se fassa als aragonesos ab aquell tall de paraules e scrits queus semblara a nostro descarrech. E desijam molt continuament nos scrivau de tot lo queus semblara açi se dega delliberar e exequutar car sobre la ampliacio de quens haveu scrit se enten ab diligencia. E pregamvos molt frequentadament nos scrivau de totes coses e novitats que aquius subseguiran. E sia lo Sant Sperit vostra guarda e direccio dels afers queus son comenats. Dada en la ciutat de Barchinona a XX de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. Pere abbat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio elegit e assignat a vostra honor promptes.

Además en la misma sesion se dió cuenta de las cartas que siguen:

Als molt reverend magnifichs e honorables mossenyors los diputats del General del Principat de Cathalunya e consell de aquells residents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e honorables mossenyors. Una vostra letra en lo dia de vuy entre nou e deu hores de mati havem reebuda aconsolativa a nosaltres per los preparatoris grans e notables fets e continuats en la deliberacio de la persona del Illustrissimo Princep fill del Senyor Rey en los quals havem trobat singular plaer. Deus per sa merçe ne vulla complir lo voler de tots e vulla moure lo cor del dit Senyor Rey lo qual es en sa ma com dit es a tal clemencia que als desigs justs de sos vassalls sia satisfet. Ja nosaltres tenim sindich a les corts lo qual encara hi es. Pensau que sera un voler ab vosaltres e nosaltres qui ho volem per los quals tot lo Principat ha reluyr. Suplicant la Santa Individua Trinitat vos conserve eus vulla aconsellar donantnos compliment de vostres e nostres desigs. Scrita en Puigcerda a XVII del mes de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A vostras honor e servey apparellats los consols de la vila de Puigcerda.

Als molt reverend honorables e de molt gran saviesa mossenyors los deputats del General e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Als molt reverend honorables e de molt gran saviesa mossenyors. Novament havem rebuda una vostra letra sots data de XI del corrent mes per la qual molt largament som stats informats de la preso del Senyor Princep a tots los pobles extremament anxiosa e aximateix de les notables provisions preparacions e exequucions de aquellas subseguidas per delliuracio del dit Senyor Princep de les quals vostra letra molt amplament fa demostracio les quals han donada e donen a aquesta ciutat consolacio com speram en nostre Senyor Deu que aquelles seran causa del delliurament del dit Senyor Princep e aquell seguit sera complida la grandissima voluntat de tots los pobbles e on e en cars aquesta ciutat en res hi pugues supplir ha una extrema voluntat de ferho sens fallir. Regraciamvos tant com podem la gran e bona voluntat per vostras grans reverencias e benignitat devers aquesta ciutat demostrada en haberla avisat de tot lo dit negoci sperants que certificats del delliurament lo adjutori divinal migençant subseguidor del dit Senyor Princep e de la prossequucio de aquell vostras reverencias nos ho comunicaran per esser participans en vostras ordinacions. Oferintsnos promptes fer per vostras grans reverencias tot lo queus sera plasent. E conserveus la Trinitat Sancta en sa divinal gracia. Scrita en Vich a XVII de deembre any Mil CCCC sexanta. — A totes

vostres ordinacions e servicis prests los consellers de Vich.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs mossenyors los diputats del General e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs mossenyors. Quanta es stada la marevella contristacio e dolor que nosaltres axi en comu com quascu en singular havem haguda e havem de la detencio feta per lo Senyor Rey de la persona del Illustrissimo Princep fill seu pensarse deu com de hun tant discidi entre pare e fill de tan altissima potencia nos puxa sperar algun ben avenir en lo regne ne en la cosa publica de aquell. Es veritat que lo contengut en vostra letra nos ha algun tant aconsolats ço es la bona provisio de la cort e las solemnes embaxades e altres provisions molt sanctament axi per la dita cort com per vostras reverencias fetas de que som molt aleujats eus regraciam molt vostre bon avis. Placia a nostre Senyor Deu com pensam e speram vinguen al fi perque son fetas. A gran gracia haurem si del quis seguirá serem per vosaltres certificats pregantvos afectuosament vos placia ferho. Nosaltres tostemps serem molt promptes en tot lo queus parra siam bons per ben avenir del dit negoci. E no res menys en los oficis divinals e en nostres oracions com abans de vostra exhortacio hajam pregat tot dia expressament per lo delliurament de la persona del dit Princep. Sera ver que per contempla-

cio de la santa intencio vostra sera tant ferventment com porem e ab specials oracions e pregarias continuat. Placia a Deu omnipotent per sa clemencia vulla inclinar la sua orella a oyr aquellas. E sia la Trinitat sancta direccio vostra e del negoci present. De Vich a XVI de deembre any Mil CCCCLX. — A la ordinacio de vostras reverencias ben apparellats lo capitol de Vich.

Als molt reverend e molt magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barcelona.

Molt reverend e magnifichs senyors. Dimarts prop passat de nit a les vuyt hores rebi una vostra letra ensemps ab tres altres letres la una de les quals era dreçada al capitol daci e lo dia seguent de mati li fonch liurada per mi. Laltra ques dreçava a don Matheu de Moncada la nit mateixa doni a sa muller quis troba aci en Leyda. Laltre ques dreçava al baro de Ribelles per quant no he sabut on es ni per semblant he pogut trobar homes de sa terra es romasa en ves mi. Fare per mon treball de trametreli aquella al pus prest que pore. Mossenyors segons relacio dels qui venen de Fraga lo Senyor Rey vuy depres dinar es partit de Fraga e fa sa via Çaragoça e menassen lo *Senyor Rey*. Mes mossenyors vostres embaxadors diumenge prop passat en la nit me feren haver dos correus lo hun fonch desempatxat al Senyor Rey qui tirave la via de Miravet e mossen Cruilles quel desempatxave feume

bestraure dos florins laltra trematerem a Fraga e per manament dels dits missatgers bestraguili hun flori present lo hoste de correus oferintme quels me farien dar a mossen Cardona receptor. En lo mig los dits missatgers son partits e nols he poguts cobrar. Suplichvos manen al dit receptor los me do. De Leyda a XVIII de deembre any Mil CCCCLX. — Quis comana en vostra gracia Thomas de Carcassona diputat local de Leyda.

21 DE DICIEMBRE.

Reuniéronse los diputados y consejeros, pero no se adoptó ningun acuerdo.

22 DE DICIEMBRE.

Dióse audiencia á Francisco Dezplá, el cual, recien llegado de Lérida, expuso lo que allí habia ocurrido al salir el príncipe de Viana y cuando las cortes comisionaron á la Diputacion para entender en este negocio. Se ventilaron luego algunos puntos, sin que recayese resolucion sobre ellos.

23 DE DICIEMBRE.

Presentáronse con la siguiente credencial Dalmacio Dez-

volo y Francisco Andreu, embajadores enviados al Señor Rey por la villa de Perpiñan para interceder por el Príncipe.

Als molt reverend honorables e de molt gran providencia senyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables e de molt gran providencia senyors. Per causa de la detencio feta per la Majestat del Senyor Rey de la persona del Illustre Princep trametem per embaxados a sa molt gran Altea los honorables mossen Dalmau Dez-Volo cavaller e mossen Françes Andreu burges de la vila de Perpinya los quals a ple informats per nosaltres vos explicaran certes coses per lo dit negoci. Placiaus darlos fe e crehença com a nosaltres si presents les dihem a vostres molt grans providencies. E la Trinitat increada molt reverend honorables e de molt gran providencia senyors sia proteccio vostra rescrivintnos totes coses que plaents vos sien. Scrita en Perpinya a XVI de deembre del any Mil CCCC sexanta. — Los dos staments militar e reyal del comdat de Rossello a vostra honor promptes.

Dióseles audiencia, manifestaron las instrucciones que llevaban, se les comunicó el estado del negocio, y se acordó que se pusiesen en todo de acuerdo con los embajadores enviados por los diputados y consejeros; con cuyo

motivo se acordó escribir la carta que sigue:

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors. Vuy son stats ab nosaltres los magnifichs mossen Dalmau Dez-Volo cavaller per lo braç militar e mossen Francesch Andreu burges de Perpinya per lo braç reyal del comdat de Rossello missatgers a nosaltres diputats tramesos ab letra de crehença en virtut de la qual nos han explicat e demanat entre les altres coses quens plagues informar e comunicarlos les coses que fins a la present jornada en aquest negoci eren per nosaltres fetes e a vosaltres comeses. E mes attes que lurs principals e ells havien voluntat e ferm proposit en aquest negoci unir e conformarse a la nostra voluntat e fer una matexa instancia ab vosaltres a la Majestat del Senyor Rey per aquest negoci axi que tots units e confederats millor se pogues obtenir lo desig que tots havem nos plagues scriure a vosaltres senyors que fossen per vosaltres informats e avisats de tots los afers que fets haurieu e de aquells ab ells comunicar. Hon nos considerada la dita explicacio e la gran voluntat e afeccio que en aquest negoci mostren e dien haver e voler fer hun cor hun sforç e una instancia ab vosaltres e considerat aquests dos staments quan comprenen en aquest Principat havem deliberat que totes les coses que a vosaltres son comeses e scrites e daquiavant vos seran comeses per nosaltres sien

comunicades als dits missatgers segons vos sera vist. Perqueus pregam e encarregam molt afectuosament que aquesta nostra deliberacio metats en exequucio e totes altres coses queus havem scrites rescrivintnos segons vos havem scrit. E sia lo Sant Sperit vostra guarda e direccio dels afers perque sou aqui. Dada en Barchinona a vint e tres de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. P. abbat de Montserat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Tambien se acordó escribir á los estamentos militar y real de Rosellon en estos términos:

Als molt nobles e molt magnifichs senyors e de gran providencia los del stament militar del comdat de Rossello.

Molt nobles e molt magnifichs senyors e de gran providencia. Una letra havem rebuda del vostre stament e del stament Reyal de aqueix comdat per los magnifichs mossen Dalmau Dez-Volo conseller e mossen Francesch Andreu burges de la vila de Perpenya embaxadors per vosaltres elets e en virtnt de la crehença a ells comanada nos han explicat quens plagues informar e comunicarlos totes les coses per nosaltres fetes e comeses als nostres embaxadors e scriurels los comunicassen tots los afers segons eren succehits e

daquiavant succehiran car ells volien fer hun sforç
huna instancia e un cor ab los dits nostres embaxa-
dors. De la qual cosa havem hagut singular plaer sen-
tint vostra bona loable e acustumada afeccio e consi-
derat los dits staments quant comprenen en aquest
Principat. E volent complaure a vostra voluntat los
havem comunicats totes les instruccions e letres que
fins aci havem als dits nostres embaxadors els havem
scrit quels informen avisen e comunican tots los afers
a fi que per mija de la instancia de tots aquest negoci
obtinga aquella fi que tots desijam en lo qual no va
poch als poblats de aquest Principat. E per quant ha-
vèm voluntat scriureus e comunicar les coses que oc-
correran vos pregam elegiau algun nombre de perso-
nes que fos de XII per be que los vostres embaxadors
donassen en parer de nou als quals scrivam e drecem
es nostres letres. E nous maravelleu si en la eleccio
de la embaxada e de la XXVII noy metem algu dels
staments de aqueix comdat car nos feu per oblit ne
nenys per no havervos en la reputacio e stima que
merexeu mas per sola necessitat del negoci qui requi-
ia çeleritat extrema segons vets per la qual conven-
gue a nosaltres lo diluns jorn de la concepcio de Nos-
ra Dona que reebem la comissio a mig jorn ajustar
gran consell e aquella mateixa nit elegir embaxadors
a la XXVII e dar orde que los dits embaxadors par-
issen segons que feren lo dimecres segueut a mig jorn.
E sia molt nobles e molt magnifichs senyors e de gran
providencia lo Sant Sperit en vostra guarda. Dada en
Barchinona a XXIII del mes de deembre del any Mil

CCCC sexanta. — A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt magnifichs e molt honorables e savis senyors los del stament reyal del comdat de Rossello.

Molt magnifichs e molt honorables e savis senyors. Una letra per part del vostre stament e del stament militar de aquex comdat havem reebuda per los vostres embaxadors mossen Dalmau Dez Volo cavaller e mossen Francesch Andreu burges de la vila de Perpinya ab creença a nosaltres en virtut de aquella explicada de la qual havem haut singular plaer e consolacio vehent e considerant vostra bona voluntat e afeccio que en aquest negoci del Illustrissim Princep e de tot aquest Principat mostrau. E per quant nos han explicat voler veure e sentir nosaltres quines coses haviem a nostres embaxadors comeses e scrites aquelles largament los havem comunicades e encara als dits nostres embaxadors scrit que tots los afers com han succehit e daquiavant succehiran los comuniquen a fi que tots fassam hun cor hun sforç e una instancia sperant en nostre Senyor que per aquest mija se obtindra lo bon desig de tots a gloria de nostre Senyor e servey del dit Senyor Rey e benefici del dit Senyor Princep e tranquilitat e repos de aquest Principat. E nostra voluntad es avisar e certificarvos de les coses que occorreran. E nous marevelleu si en la eleccio de la

embaxada e de la XXVII noy metem algu dels stamens de aqueix comdat car nos feu per oblit ne menys per no havervos en la reputacio e stima que merexeu mas per sola necessitat extrema segons vehets per la qual covingue a nosaltres lo diluns jorn de la Concepcio de nostra Dona que rebem la comissio a mig jorn ajustar gran consell e aquella matexa nit elegir embaxadors e la XXVII e dar orde que los dits embaxadors partissen segons que feren lo dimecres seguent a mig jorn. E sia molt magnifichs e molt honorables e savis senyors la Santa Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XXIII de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A. P. abbat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Por último, se dió cuenta de haberse recibido la siguiente carta:

Als molt reverend magnifichs e honorables senyors e de gran reverencia los diputats de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e honorables senyors. Per lo cas qui es occorregut en la persona del Illustre Senyor lo Princep de Viana per certs sguarts la cort general del present Principat de Cathalunya concordablement ha deliberat scriure a moltes persones de quiscun stament e per la prorrogacio subseguida la

dita cort ha manat a mi e altres promovedors de aquella que fessem desempatxar les letres e que per diputacions ho en altra manera trametessem aquelles. Perqueus trametem les dites letres encarregantvos per part de la dita cort que per la dita via o en altra mes util e congrua vos placia scampar e distribuir les dites letres la qual cosa tots nosaltres promovedors per lo carrech quen tenim vos haurem a singular gracia certificant vostres reverencias que nosaltres distribuim daçi les letres e pliques queus defallen per quant ne havem avinentesa ab menor despesa que nos farie daqui. E per quant no havem trobada manera de podervos trametre ab menor despesa les dites pliques attes lo gran volum havem pactat ab lo portador de la present appellat Marti Buada que li sien dats per port de les dites letres deu rals valents quinze solidos barchelonesos los quals vos supplicam li sien dats quant vos dara les dites letres. E si res voldran manar de nosaltres les grans reverencias vostras serem prests ha obeyr tot lo que manat. E sia lo Sant Sperit en guarda vostra. Scrita en Leyda a XVIIII de deembre del any Mil CCCC sexanta. — A tota ordinacio de vostres grans reverencias prest e qui en vostra gracia me coman Johan Torres promovedor de la cort general de Cathalunya per lestat eclesiastich. — A tota ordinacio de vostres grans reverencies prest qui en vostra gracia me recoman P. de Sentcliment promovedor de la cort general de Cathalunya per lestat militar.

24 DE DICIEMBRE.

Comparecieron algunos diputados; pero no pudo haber sesion, por no haberse reunido la mayoría.

AÑO 1461.

25 DE DICIEMBRE.

Se reunieron algunos individuos de la junta, pero nada se resolvió.

26 DE DICIEMBRE.

Tampoco pudo haber sesion, por haber impedido la lluvia que se reuniesen los mas de los diputados y consejeros.

27 DE DICIEMBRE.

Se acordó escribir la carta que sigue:

Molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors. Divendres XVIIII de aquest mes reebem una vostra letra a la qual responguem eus scrivim largament ab correu que spetxam lo diumenge seguent a mig jorn. Per quant stam en algun dubte la dita letra per algun empaich no sia venguda en vostra ma vos ne enviam copia ab la present. E perque som desijosos continuament saber noves de vosaltres e dels afers queus son acomanats quin progres feran no obstant que confiam de la gran industria e saber vostre e de la summa voluntat e afeccio que haveu en aquest negoci vos pregam e encarregam ab la major afeccio que podem e sabem sovent nos scrivau dels afers quin cors fan e que es stada la causa de la tan gran dilacio que es stada de scriurens car ab molts pensaments ne stam dels quals altra vegada vos pregam nos tragau e nons plangau los correus. E si per ventura lo Senyor Rey havia dilatat entrar en Çaragoça e per aço no havieu haut loch parlar ab ell vos pregam aneu la hon sia a dirli les coses de que haveu carrech qui no han dilacio com sabeu. E sia molt reverent egregi nobles e magnifichs senyors la Sancta Trinitat vostra guarda e direccio dels afers qui teniu entre mans. Dada en Barchinona a XXVII de deembre del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. — Als molt reverend egregi nobles e mag-

ifichs senyors los embaxadors del Principat de Catalunya.

28 DE DICIEMBRE.

Hubo sesion, pero nada se acordó.

29 DE DICIEMBRE.

En este dia se resolvió comunicar á los conselleres, y á ıs treinta y dos personas elegidas para este negocio, las ıstrucciones que los diputados y sus consejeros habian ado á sus embajadores.

Asimismo se dió cuenta de haberse recibido la siguiente arta:

Molt reverend e magnifichs senyors. Vostra letra he eebuda e aquella vista he hagut gran plaser de aquela regraciant a vosaltres vostre bon avis. E no obsant en dies passats ja fos avisat de la preso e detenio del molt Illustre Princep pero no axi stesament com ostra reverencia e honorables saviesas me scriviu a ı qual breument vos responch ma voluntat es conırmar ab aquells qui en tals cas han trobat enuig om sia nova molt dolorosa per la terra. E si en res

ma persona e bens podia suplir en fer benefici e servir en repos la dita fasena seria prompta no contrestant les provisions axi virtuosament fetes axi per les corts com per vosaltres senyors les quals son molt notables e bonas. Placia a nostre Senyor Deu mete al cor del Senyor Rey que la dita embaxada e terra ne obtenga de sa Majestat ço quen desija per raho e benavenir de la terra. E si per vosaltres sera vist poder fer yo cosa neguna per servey del Senyor Rey e del dit Princep e benefici de la terra ab consell de vosaltres sere prest. E sia en vostra proteccio la Trinitat Sancta. De Peralada a XVIIII de deembre. — Lo qui es prest a la ordinacio de vosaltres Vescomte de Rocaberti. — Als molt reverend e magnifichs senyors los deputats del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

30 DE DICIEMBRE.

Se acordó expedir la siguiente carta:

Molt reverends egregi nobles e magnifichs senyors. Reebuda una vostra letra feta en Aytona a XVII del present mes e respost a aquella per una nostra larga letra feta a XX del dit mes ab correu volant veent no haviam letres de vosaltres lo dissapte prop passat vos tornam scriure ab copia de la dita nostra letra e en-

cara fins aci no havem letra vostra de que no som solament meravellats mas quasi turbats que de tant temps en ça no hajam letra vostra car no podem bonament delliberar ne provehir en res sens haver letres vostres o no podem pensar que es caùsa de la dilacio majorment que axi en instruccions com en totes nostres letres vos hajam molt encarregats de scriurens sovent e avisar de totes les coses aqui occorrents e encara de les circunstancias de les quals no podem ni volem dar fe attes per vosaltres no havem avis algu que no reputam a poch carrech. Perque vos pregam e encarregam tant stretament e afectuosa com podem satisfassats a nostres desigs ens deliurets de aquests tan grans e diversos pensaments. Avisantvos que solament per aço vos fem lo portador de la present per dubte que correus no sien presos. E sia molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors la Sancta Trinitat vostra guarda e endressa dels afers que teniu entre mans. Dada en Barchinona a XXX de deembre del any Mil CCCCLXI. — A. P. abbat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostre honor promptes.

31 DE DICIEMBRE.

Se resolvió enviar á los embajadores una segunda copia de la carta que se les escribió el 20, en el caso de que hoy no se recibiese noticia de ellos.

1.º DE ENERO.

No hubo sesion, por la festividad del dia; pero el secretario expidió la carta que sigue:

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors. Jatzia la nit passada vos hajam scrit per home propri pero per lo strem desig que havem no menys de congoixa e perturbacio vos tornam ab la present scriure quasi allo mateix ço es que som molt meravellats que despuys que rebem vostra letra feta en Aytona a XVII del corrent mes e a aquella vos responguem encontinent ab una nostra letra larga e apres perque nons era respost dubtant de qualque empatx vos tornam scriure ab copia de la dita nostra letra larga e ab tot fins aci non havem haut resposta. De que segons dit es no som solament meravellats mas stam torbats e empatxats a no poder delliberar e procehir pus avant en aquest negoci. E hoym moltes noves a les quals no podem donar fe segons que de vosaltres no hajam letres en les quals speram no solament esser certificats dels afers perque sou aqui mas encara de les circunstancies e noves occorrents. Per ço altra vegada vos pregam e encarregam tant e tant afectuosament com po-

dem e sabem nos scrivau de tot largament e sovent e nons plangau correus. E perquens es dit que no stau ajustats ans segregats quens semble gran dezfavor al negoci vos pregam e encarregam stigau ensemps e si per falta de posades vos ereu hauts a departir nos par vos deguesseu strenyer ab aquells servidors que haurieu necessaris e stiguesseu ab lo Senyor Rey qui continuament vos vehes. E continueu la instancia dels afers queus son comesos a fi conega quant havem a cor aquest negoci. E axi mateix vos pregam que tota hora que haureu opportunitat visitar lo Senyor Princep lo visiteu. E sia lo Sant Sperit vostra guarda. Dada en la ciutat de Barchinona a XXXI de deembre del any Mil CCCC sexanta hu.—A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

2 DE ENERO.

Ante todo se dió cuenta de haberse recibido el siguiente despacho.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables monssenyors despuys que de Itona vos scrivim no havem hagut causa de certificarvos de res dels negocis perque som tramesos per quant fins avuy nos ha fallit materia car axi com ab nostra derrera letra vos scrivim lo Senyor Rey parti de Fraga per venir aci e continuament nosaltres seguints sa Majestat li som anats derrera e lo dimarts ans de Nadal hora tarda la sua Senyoria e la Senyora Reyna entraren primers en Çaragossa apres entra de nit lo Senyor Princep acompanyat de entorn LX o LXX ginets e fon dat orde que lo poble qui exie al pont e per les carreres a veurel sen tornas en llurs cases Aquella nit nosaltres restam a Alfageri e lendema que era vespre de Nadal ans de dinar entram aci en Çaragoça sens que algu de cort ne fora cort nons isque acompanyar e via dreta tiram a la Aljafaria e trobants lo Senyor Rey que exie de missa supplicam la sua Majestat quens volgues hoir apart e axi fou consentit e entrats tots en una cambra nosaltres per orgue de mi archabisbe supplicam la sua gran Altesa fos de sa merce nos fes resposta al que en Fraga lo haviam supplicat e la sua Senyoria respos que solament era arribat e scassament havie hagut temps de descalçarse los sperons e per ço no havie delliberada la resposta mas que tan prest hi entendric. Supplicam mes avant sa clemencia poguessem parlar ab la Senyora Reyna e dix ere content e de fet hi parlam en la mateixa cambra regraciant e supplicant sempre a la sua Altesa les ofertes que fetes havia metes en obra. La qual molt liberament dix tos-

temps esser presta e axi tots ensemps ab la Senyora Reyna tornamnos acostar al Senyor Rey e supplicam sa Majestat nos das licencia de visitar lo Senyor Princep e lo dit Senyor respos que no freturave e que nosaltres pensavem fer pler al dit Princep e davemli congoixa. E volent a aço replicar la Senyora Reyna se cuyta dient al Senyor Rey que li fos plasent per aquesta vegada e axi sa Majestat ho atorgua pero dix quel visitassem al depres dinar e axi nos partim de sa clemencia e sabem que la causa de la dilacio de visitar era per quant lo apartament en que lo dit Senyor Princep sta ere les hores mal a punt. Com fom dinats jatzie fossen passadas tres horas apres mig jorn nos aplegam al monestir de Prehicadors per comunicar si ere expedient lo jorn de Nadal tornar al Senyor Rey per haber resposta. E fou vist per tots que attesa la gran festivitat e considerat haviem sentiments que lo Senyor Rey no prenie pler en nostres cuytes dellieram lo dit jorn no fossem ab sa Majestat ne axi poch anassem aquell vespre al dit Senyor Princep per quant ere molt nit. Lendema jorn de Nadal visitam lo dit Princep confortantlo segons nos parague ab pertinents paraules de part de aqueix Principat tota hora presents e scoltants los cavallers e altres castellans quil tenen en custodia. Lo dit Senyor Princep mostra haver gran plaer de nostra vista e feunos hun lareh rahonament en efecte que de les culpes que li eren dades era tant net com Deu es net de colpa e que desque parti de Navarra per anar al Senyor Rey son oncle en Napols on ere anat per obtenir per mija seu la

resposta e de fet hir que ere diluns per lo mati anam a la Aljafaria e lo dit Senyor Rey feunos entrar en una cambra e alli assegut sus una cadira mana seure tots nosaltres en sengles banchs al entorn sens intervencio de altra persona sino del Anthoni Lombart secretari o scriva de nostra embaxada. E de continent supplicam molt humilment la sua Altesa fos de sa merce nos fes resposta a nostres continuades supplicacions. E lo dit Senyor comença a respondre dihent que havia delliberat esser un poch larch en son dir per alguna informacio nostra ab protestacio que ço que dirie del Princep del temps passat no ere perque en la causa de la sua detencio les coses passades haguessen gens obrat ne sen recordas mas perque vehessem e sentissem que la sua Senyoria sens gran raho nos movie. E axi ell feu un rahonament que dura pus de III hores e parti aquell en dos parts. La primera narrant com lo dit Princep sempre ha enalat e treballat en haver lo regiment de Navarra e derrerament de Sicilia e levarlos a la sua Altesa e mencionant menudament totes les culpes per lo dit Princep comeses de edad de XVI anys fins al dia de la reconciliacio les quals son moltes e greus si axi passen. Apres les altres faltes e culpes per les quals aferme haverlo detengut qui son aquestes ço es que lo dit Princep contra concordia verbal se fahie dir es intitulave en letres primogenit Darago de Sicilia et cetera. Item que don Johan de Cardona son majordom havia feta publicar per Barchinona una crida en que dehia lo dit Princep esser primogenit e hereter Darago de Sicilia et cetera. Item

que sempre directament e indirecta tractava e treballava en inmiscirse contra la voluntat paternal en lo regiment dels regnes e domini de la casa Darago. Item que ha fetes e fahia moltes provisions de oficis axi de Governacio de Cathalunya com altres ara per lavors mort lo Senyor Rey e les dites provisions spatxades e ab segell pendent liurades. Item que en lo tracte del matrimoni de Castella lo dit Senyor havie usat de algunes arts ab la sua Majestat ço es quel havie supplicat que rompes lo dit matrimoni car apres ell dit Princep trobarie vias per les quals mils se compliria a sa voluntat e apres dix que mossen Diego de Ribera altre dels embaxadors de Castella sots alguna color parla per dos vegades sens sabuda del frare conembaxador seu ab lo dit Princep del qual parlar lo dit frare comprenent suspita dix al Senyor Rey ques crehie se tractava contra ell alguna cosa e quey guardas be. Item que per letres que la sua Senyoria diu haver hagudas de la cort de Castella un baro vassall seu tractave la sua mort lo qual dix no li es stat scrit de quina nacio es. Item que per letra de la infanta sa filla condessa de Foix ere stada informada la sua Majestat que lo dit Princep havia tractat ab lo Rey de Castella que li liuraria la ciutat de Pamplona per manera que la sua Majestat fos molt congoxada de guerres e altrament e hagues mala velladat. Item que en la deposicio feta per don Johan de Beamunt diu constar que lo dit Princep sen devie tornar de Leyda en Barchinona e devia passar en Mallorqua e dalli trametre a dir a la sua Altesa que sil volie fer jurar per primo-

genit fore content en altra manera que havie delliberat anarsen en Cartagenia e dalli al Rey de Castelli e contra voluntat paternal finar lo matrimoni ab a germana dient lo dit Senyor Rey que tot aço cons per scriptures les quals nos oferi mostrar e que infor mada la sua Senyoria de totes les dites coses e consi derats los grans inconvenients qui se speraven segui no solament a la sua persona mas a tots sos regnes terres dellibera dels dits inconvenients elegir lo me nor ço es detenir la persona del dit Princep. Lalt part de son rahonament fou mostrant haver enuig d tan gran embaxada e de nostres tant frequentades su plicacions fahent raho que jatzie la sua senyoria cr gues aqueix Principat no erras en intencio pero err ve e fallie al parer seu molt en lo modo de proceh per quant axi la eleccio de nostra embaxada com eleccio de aqueix consell com lo gran nombre de no altres era manera de comoure los pobles significa que tot se fahie per obra e induccio de alguns e q aço redundaba granment en desservey de sa Majest per quant los Reys de Castella e de França qui s gons dix forçe no desigen lo seu tranquille repos s bents tals consell e embaxada crehents esser la ter divisa ab sa Altesa serien induits a moureli guerra metrel en congoxa dient que aqueix Principat sol fi hie aquests moviments car Arago e Valencia no se movien dient que si fos obra de Deu tots los seus re nes se mogueren e moltes altres paraules qui seria largues de comptar concloent a la fi que la person del dit Princep no delliurarie per res e dient que no

mmjassem pus de supplicacions significant que daci
vant les pendrie ab algun enuig donantnos un cortes
mniat. Nosaltres oyt tot lo dit rabonament e consi-
rants com la sua clemencia es molt indignada con-
ı lo dit Princep molt humilment regraciam a la sua
tesa la gracia que feta nos havia de havernos comu-
cades per sa benignitat totes les dessus dites coses
i amplament dients que tant com toque les culpes e
tes assertes comeses per lo dit Princep despuys en
que en sa gracia e amor lo havie acceptat aqueix
incipat no entenie mostrarse en res contra la sua
eyal Majestat ne axi poch li entenie torbar lo medi
justicia sino per clemencia ab mija de supplica-
ons on culpa alguna hagues. Tant com toque a les
mocions de pobles dixem que parlant ab sa clemen-
ı la embaxada e consell eren fets a tant gran servey
sa Majestat que major nos podie dir car per llur re-
esentacio los pobles se eren algun tant assegurats e
y en die stan reposats creents quen exira tota bona
ncordia e que ne grans ne pochs no havian dada
ra en aço sino lo respecte dessusdit. E axi en tots
s altres caps satisfahem a tot descarrech de aqueix
incipat e nostre sens flixarhi en res. E veent que la
a Senyoria nos havia dat negativa a nostra primera
pplicacio lavors humilment lo supplicam prenents
ndament que haviem vist lo Senyor Princep molt
ach e trist e dubtant de perill de sa persona stant
xi com sta fos de sa merce lo volgues liurar al Prin-
ipat a pena de carceller oferint que pus per mitja de
usticia lo vol tractar aqueix Principat lo tindrie pres

en manera que la sua Senyoria ne seria be segura. En aço respos molt curt que may ho faria ans elegiria morir VII vegades per tant que no fos cregut lo dit Princep no esser prou segur e en poder seu ne carrech algu pogues esser dat a sa Altesa per los miradors dient que no cal dubtar de algun inconvenient de la persona del dit Princep car son fill es. E axi prosseguint aquestas paraulas dix a son propri motiu que abans seria induhit tornarlo en Cathalunya pero no fora de sa potestad. E en aço fou respost per nosaltres no acceptants ne recusants la oferta ab paraules molt humils metentlo en cami de pensament sobre totes les dites coses. Veritat es mossenyors que lo seu so e desig es que nosaltres nos ne tornassem en bona hora e en aço li es stat dit la sua clemencia no ignora que los embaxadors son tramesos per sos principals ab leys e stretures contra les quals no poden fer en alguna manera. E nons volem oblidar mossenyors que abans que fos lo dit rahonament la sua Senyoria volgue parlar separadament ab mi bisbe de Barchinona e ab mi mestre Ferrando fahentnos semblant sermo del dessus dit e significantnos la negativa a nostres supplicacions e demanantnos per moltes vegades que farie mes la nostra embaxada si haviem la negativa e nosaltres responguem que crehiem haver bona resposta de sa Majestat e que en totes coses nos haviem a regir e fer segons seria delliberat e scrit per nostres principals. E veus aci monssenyors totes les coses com son fins al dia de vuy passades. Sobre lo cap quens haveu scrit ço es on lo Senyor Rey per mija de sup-

plicacions no volgues liberar la persona del dit Senyor Princep quel demanassem per justicia vist los motius de vostra derrera letra e cogitades les causes per les quals lo dit Senyor Princep es detengut havem delliberat consultar vostres reverencia noblesas magnificencies e honorables savieses perque hi pensen be e façan acompanyar los dits motius de altres e mes fortituts de justicia si mes sen hi poden aplicar per manera que no haja contrari o almenys a la fi se puixen sostenir en tota plaça car metre en consistori reyal un tant gran negoci majorment que la sua senyoria aferme esser crimen lese majestatis et in prima specie e haverse tractar fora lo Principat on dels jutges e consellers força nos haurie prou confiança ha paragut a nosaltres que la dilacio de consultar no pot portar nocument attesa la intencio del dit Senyor Rey la qual per les coses dessus dites podeu pensar e considerar quina es. Tots empero donam en parer que per obtenir lo desijat altres mes forts rahons hauran procehir daqui de les quals nons donau prou sentiments ab vostres letres specialment en la derrera. E per ço mossenyors vos pregam e encarregam vullau ampliar lo consell de tots los staments dèl Principat e dar orde que si los vocats noy poran personalment esser almenys hi trameten procuradors a fi que un tan gran negoci qui tots toca per tots sie aprovat. E fahentho axi e ab bona unitat havem sperança en nostre Senyor Deu les fahenes succehiran be recordantvos mossenyors que tota hora ab bon animo serem prests fer e exequutar vostres delliberacions segons ja vos ha-

vem scrit. E no volem callar que a nostre parer aquesta empresa si ve al port de salut com tots desijam sera perpetual reformacio del Principat e conservacio de les leys e bon stament de aquell e si quod absit ere lo contrari valguera mes nuncha haversen parlat. Dema si a Deu plaura havem delliberat anar a la Senyora Reyna e supplicant strenyerla mes que fins aci no havem e prestament e continua vos certificarem del que haurem fet e sentit. Avisantsvos mossenyors lo jorn de Nadal e totes festes e altres dies a mati e depres dinar nos som aplegats tractants sempre de les dites fahenes de les quals havem comunicat ab los missatgers de Leyda e de Tortosa e comunicarem ab tots altres missatgers qui vindran e axi ho continuarem quascun dia per dar mes calor al negoci. Tro aci los diputats jurats nons han feta resposta ne hic ha arribada embaxada de Valencia ab tot se digue venen cuatre embaxadors ne la embaxada de Barchinona no es encara arribada. Si som stats larchs en lescriure nous sie enuig car per quant les letres no han replicat ho havem axi manat al dit Secretari o scriva nostre a fi que pus delliberadament e clara nos puixau scriure de vostra voluntat e intencio. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables saviesas ço que plasent lus sie. Scrite en Çaragoça a XXX de deembre any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Y luego se resolvió espedir á todos los estamentos de Cataluña la circular del tenor que sigue.

Senyor molt Reverend.

Lo dia de la Concepcio de Nostra Dona fonch reebuda per nosaltres certa comissio de la cort la qual lavors se celebrava en la ciutat de Leyda per la qual nos era denunciada la detencio de la persona del dit Senyor Princep en la liberacio de la qual la dita cort no podia conclusio donar per causa de la prorogacio feta de la cort. E per ço nos cometia e encarregava per la ocurrencia de tant gran negoci ab consell de aquell nombre de persones quens seria vist se atrobassen remeys concernents servey de Nostre Senyor Deu e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica e tranquillitat de la persona del dit Senyor Princep. E nosaltres en virtut de la dita comissio ab consell de cert nombre de persones elegit havem fins aci procehit segons Deu nos ha administrat pero fins aci no ses aconseguit lo fi desijat ans ab delliberacio del dit consell es vist V. reverendissima P. e alguns altres deure esser demanats. Perque pregam afectuosament la dita R. P. V. que per los respectes demunt dits li placia a XII del present mes ab tota cuyta esser aci. E per res fallir e mancar en aquesta materia de tanta importancia no vulla e si per ventura ere per algun impediment detenguda vulla aci la dita jornada

trametre alguna persona qui en nom de aquella en aço entrevenga. E sia Senyor molt reverend la Santissima Trinitat guarda de la dita R. P. V. la qual nos rescriva lo que li placia. Scrita en Barchinona a dos dies de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abbat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona a honor vostra promptes.

3 DE ENERO.

Se dió cuenta de una carta de los embajadores, cuyo tenor con el de la contestacion que se acordó y el del pasquin que se halló fijado en la plaza de San Jaime son como van aquí continuados.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Ab nostra letra de XXX del passat vos havem scrit tant larch que mes nos podie dir fins aquella hora are vos certificam com ir anam a la Senyora Reyna hora tarda la qual trobam anave visitar lo senyor Princep e sabent nostra venguda se atura e asseguda en una sala de la Aljafaria nosaltres per orgue de mi archabisbe succintament per caps e con-

lusions recitam a la sua Altesa lo rahonament del
ual ja vos havem scrit hagut ab lo Senyor Rey e la
egativa per sa Majestat a nosaltres dada als dos caps
e que lo havem supplicat e encare fahent nostre pro-
es; de parlarhi enlardam aquelles paraules que lo Sen-
or Rey nos dix ço es que ans serie induit portar lo
rincep en Cathalunya supplicant la sua clemencia
ue pus lo Principat no haviem trobada tanta gracia
o lo Senyor que almenys per intercessio sua obtin-
uessem o liberacio del dit Princep o comanda al dit
'rincipat a pena de carceller dientsli que si la sua
enyoria vol creem tots que la Majestat del Senyor
ey ho consentira. En aço ella respos que lo dit Sen-
or es tant indignat contra lo Princep e anuyat de
ostra embaxada e supplicacions que tot lo ardiment
gosar ha perdut de supplicarlo pus avant e que ja
eugu no lin gose parlar stenentse la dita Senyoria en
arregar a vosaltres mossenyors de la nostra embaxa-
la e del consell e de les comocions dels pobles quasi
er la manera quens dix lo Senyor Rey a que per nos-
ltres fon satisfet en la manera que dixem al Senyor
ey a tot descarrech del Principat e de vosaltres sen-
ors. Quant es al fet de tornar lo Princep en lo Prin-
ipat la dita Senyora que es molt sabuda e de gran in-
elligencia significa que si voliem de aço ella suppli-
arie. Nosaltres dissimulam sa oferta no acceptants ne
ecusantsla mas lexantho a sa voluntat perque de tan
ocha cosa nons pensas haver contentats. E axi ella
orna dir sobre lo fet de les comocions que pus ja ha-
vem haguda la resposta del Senyor Rey donassem or-

de en assossegar los pobles a que fon respost que crehiem los pobles farien major comocio si tornavem aqui sens alguna gracia obtenguda del Senyor Rey. E lavors ella dix per dues vegades que pensassem algun expedient o altre medi quasi denotant quens en tornassem e responguem aqueys sercam e per ço venim a V. S. de la qual han exir los medis e expedients e axi restam en ubert. Fet aço acompanyam la Senyora Reyna al apartament del Princep e com fom dins es foren besats nosaltres nos ne tornam e delliberam avisarvos de tot e encare com ir los jurats daçi nos han respost que ells de per si insistexen e suppliquen continuament mas que ab nosaltres ensemps no instarien al present dientsnos que los diputats han deliberat aplegar los staments del regne per causa de la instancia per nosaltres a ells feta segons vos havem scrit e que lavors tots ensemps deliberaran en aço talment que sera lahor de nostre Senyor Rey e Princep e benefici de la cosa publica. Certificantsvos mossenyors que sovint havem ades huns ades altres exploradors e missatges quins reporten de part del Senyor Rey moltes cominacions e paraules inductives a tornarnosne aqui e per nosaltres es satisfet a tot descarrech del Principat e nostre. Apres havem sentit que lo Senyor Rey vol partir dema que sera divendres ab lo Princep per anar a Morella encastellarlo. Com sabrem que axi sie certament havem deliberat fer al Senyor Rey sobre aço hun rahonament del qual com fet sia e de la sua partida vos avisarem e si partex nosaltres farem juxta vostres instruccions e letres. Placieus mossen-

yors scriurens vostra deliberacio e que es de fer are vage are no vage a Morella. Aci se diu e ho han per cert que lo Senyor Rey de Castella tramet al Senyor Rey embaxada. E ordonen vostres reverencias nobles-sas magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sia. Scrita en Çaragossa lo jorn de Ninou primer dia de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Ir rebem vostra letra feta en Çeragoça a XXX de deembre e huy ne havem rebuda altra feta lo primer del present. Per lo tenor de la primera letra som stesament avisats de la resposta feta a vosaltres per la Majestat del Senyor Rey e de les causes en son rahonament deduhides perque es seguida la detencio del Senyor Princep. Hoida la dita resposta som grantment congoxats vehents que la sua Majestat no vol en res condescendre a les supplicacions de aquest Principat les quals grantment concernexen son servey repos e benefici de la cosa publica. E perque no sia reputat per la sua Majestat ne per altre algu lo ques fa procehir de induccio de persones sino sols que per retre nostre deute cove fer lo que fem vos avisam com los pobles crexen continuament en tanta animositat sobre

aquesta materia que si nosaltres no fem be be nostro deber no serem sens perill de inconvenient. E aquesta nit se es seguit en aquesta ciutat ultra lo acustumat parlar que sich fahia que per plaçes e cantons se son posats alberans ab letra desfraçada dels quals vos trametem copia. Hasen seguida gran rumor. E lo governador apres mig jorn ha feta certa crida sots pena de cors e de haver negu de aquesta materia del Princep parlar no sia gosat. Ha hic en tota la ciutat moltes maneres e diverses de loquucions e parers e siau certs no sic sta sans perill. Prou pora cempendre la Majestat del Senyor Rey si li plau la veritat considerar que aquest consistori no fa comocions ans les reposa e sta en perill e som cominats publicament e secreta per no fer tant com los miradors volrien. Havemvosne volguts avisar perque en son cars e loch vos ne puxau servir a descarrech de aquest Principat. E per quant vista vostra letra conexem esser quasi en la stretura de les deliberacions que shan a fer en aquesta materia ir a dos del present deliberam esser demanades moltes gents de cascuns dels staments als quals se ha scrit e molt stretament pregat esser aci a XII del present. Aquella jornada Deus endreçant se fara tal deliberacio que succehira a gloria de Deus omnipotent servey e honor de la Majestat del Senyor Rey benefici e tranquillitat a la persona del Senyor Princep e repos de tants animos comoguts en aquest Principat. De la qual deliberacio sereu ben certificats. E perque entre tant no cesse la obra de vosaltres e nosaltres confiant en la clemencia de Deus omnipotent qui promp-

tament illumina e inspira on vol e la Majestat del Senyor Rey ab hun hoc o plazeme podria adobar tantes negatives com vos ha dades no crehent ja mes la sua prudentissima Altesa vulla causa e loch donar en probar pobles e gents comogudes hoc e encara vulla experimentar los cathalans com sabran lurs privilegis conservar havem deliberat placia a vosaltres james cessar instar e infestar de supplicar lo Senyor Rey quens vulla donar lo Senyor Princep a pena de carcellers o si en major libertat lo podieu haver tant a major gracia ho hauriem pero en aço instar com dihem per res desistir no vullau encara que conegau lo Senyor Rey pendreu a grandissim enug car los Reys e Senyors en Cathalunya quant fan lo que volen e no es vist conduhir a benefici de la cosa publica acustumen oyr lo que es degut dir e majorment per observancia de privilegis e libertats. E molt mes pot e deu lo Principat en aquesta materia dir e parlar lo que pertinent sia com dita materia sia tal que concernesque total repos tranquillitat e benefici de tot lo domini de la dita Majestat. E perque tant los toca es be raho hi pensen ey parlen e quant la sua Majestat ben reconeguda e apartada de la infirmitat de sinistra opinio e informacio que a present ha considerara lo gran interes que concorro als poblats en aquest Principat reputara esser poch lo que fins aci en aquesta materia es fet. E si los aragonesos o altres en aquest fet flaquejen dolemnos ells se aconorten de lur be e honor e nosaltres per ço no cessarem nostro deute retre. E dupte algu de inconvenient en vosaltres no hajau lo qual no cre-

hem per moltas cominacions queus sien fetes directament o indirecta fos attemptat. Car aquesta casa sta al devant en tot e per tot e axi es deliberat e nos diria james qui so pensara car tot lo pijor es ja precogitat. Placieus donchs virtuosament com haveu principiat prosseguir aquest negoci e continuament oportunament e importuna suplicar e instar lo Senyor Princep vos sia donat a pena de carcellers. Sobre los merits de justicia fem ab diligencia veure e en scrits posar ne es stada james nostra intencio que en scrits aquesta justicia fos demanada ne se hagues entrar en tals merits que lo Senyor Rey o son consell o jutges per ell delegats ho haguessen judicar mas que en vostres parlaments ho deduisseu a la sua Majestat en aquella forma que scriviem. Pus fet no es stat fem aci pus amplament veure e posarhi sobre los dits merits de justicia e forma de procehir en aquella pero entretant nos semble que per fulcir en algun cars vostres rahonaments e instancia podria esser dit aquest Principat esser molt les e interessat per ruptura e violacio de molts usatges constitucions e privilegis de la terra en aquesta preso e extraccio del Principat de la persona del Senyor Princep. Les quals constitucions e privilegis son paccionades e ab jurament per lo Senyor Rey fet e prestat de observarlas corroborades. Los prechs é exhortacio dels aragonesos juxta la forma a vosaltres scrita vos placia no cesse per forma alguna car si nols mou a ben obrar lur motiu almenys moguts per nostre exemplar podriennos fer companya. Per laltra letra som avisats com la dita Majestat deu menar lo

Senyor Princep encastellarlo a Morella. Si ho fara continuament seguiu la dita Majestat o a Morella o on se vulla vaja. E per suasions o cominacions algunas vos placia no apartarvos ne desistir de segnir la dita Majestat e continuar las supplicacions e instancies e per res ne tots ne part nous en tornassen car seria causa de gran confusio e perill de inconvenients si aquexa sperança cessave e seria total postracio de aquest Principat. E per quant es dubte la dita Majestat sera a Leyda la jornada de la cort per qualsevol excogitada causa vos pregam afectuosament no jaquiau dita Majestat ans aquella jornada siau on sera. Entretant seran açi delliberades las cosas necessarias al fet de tant gran importancia. E placiaus successivament e molt frequentada e de cascun succes dels camins que fareu e on sereu avisarnos e de les noves de Castella e de totes altres qui aquius occorreran. No omettentvos unir e comunicar ab les altres embaxades qui per aquesta materia seran on vosaltres sereu car la unitat porta molt benefici al negoci. Dada en Barchinona a III de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

O valents homens de la ciutat de Barchinona. No ignoreu la preso del Princep com es injustament per levarli la successio del regne hil volen matar. E tots

los diputats e del consell ni los majors no fan lo que deurien per lo malvat de Governador qui malament informa lo Rey e la Reyna. Pero ara es hora siau forçats e stau apparellats que a la ora que sereu cridats que siau a la rambla e tots deliberareu que es de fer.

4 DE ENERO.

Se resolvió convocar una junta de letrados, que informase de qué medios podria echarse mano, y qué razones podrian alegarse, para reclamar por la via judicial la libertad del Principe.

5 DE ENERO.

Se propuso por algunos de los diputados y consejeros el acuerdo que sigue, del cual disintieron Jaime Taranau, Gregorio Molgosa, Juan Dusay, Andrés Solzina y Juan Andreu, presentando los votos particulares que tambien se copian á continuacion.

Quod supplicent domino Regi verbo quod observet guidaticum seu guidatica pro observacione usaticorum Barchinone Quoniam per iniquum Statuerunt etiam Auctoritate et rogatu et pratice eorundem et sich

iberet illico dominum Principem filium suum non
istantibus quibusvis in contrarium forte dictis que
serant de jure aut de facto non obstare et dictum
rincipem non fore culpabilem. Et si fortasse domi-
us Rex non annuat dictis supplicacionibus verbo fac-
is dicendo quod post guidatica dictus Princeps delin-
uerit vel alias contradixerit dicant quod non credunt
uod delinquerit et sic eum placeat liberare. Et si do-
inus Rex persistat in denegacione observacionis pre-
ictorum tunc supplicetur quod pro predictis exami-
andis eundem Principem restituat in Principatu Ca-
halonie et civitate Illerde in qua ipsum cepit et ex
uibus Principatu et civitate eum extraxit et secum
uxit contra constituciones et libertates Cathalonie per
jus Majestatem juratas supplicando in omnibus pre-
lictis dictum dominum Regem in vim contractus et
uramenti per eum prestitorum ad quorum observan-
iam precise astrictus est cum usatica et constitucio-
ies sint leges paccionate et jurate et vim contractus
abentes et nullum subeant judicium directe vel indi-
ecte sed pro clara observancia et alias supplicent
daptando melius quo potuerint verba et fiat sine
driptis.

Sia supplicat al Senyor Rey que com per la deten-
io que ell ha feta de la persona del Senyor Princep
ll seu haja derogat e contravengut a molts usatges
e Barchinona ço es al usatge *quoniam per iniquum*
er quant lavia guiat e al usatge *auctoritate et rogatu*

et cum temporibus per quant havia trames per ell e al usatge *statuerunt etiam* per quant en aquell mateix dia lavia besat. e mes per traure lo dit Senyor Princep de la ciutat e vegueria de Leyda e del Principat de Cathalunya haja derogat e contravengut a moltes constitucions de Cathalunya e privilegis de la dita ciutat de Leyda e assignantment a la constitucio del Rey En Pere segon en la 2ª cort de Barchinona capitulo XIº que comença *Item quod omnes cause que sint de Cathalonia et cetera* e a la constitucio del mateix Rey En Pere en la dita cort capitulo XIIº que comença *Item quod cause vicarie* e a la constitucio del Rey En Jaume segon in III curia Barchinone capitulo VIIIº que comença *Item ordinamus* e a la constitucio de la Reyna dona Maria en la cort de Barchinona capitulo IIº que comença Volents les constitucions et cetera item als privilegis de la dita ciutat de Leyda que volen que negu qui alli sia pres puga esser tret de la dita ciutat que sia sa merçe per reparacio del greuge fet al dit Principat e ciutat de Leyda e per observancia de les dites constitucions e privilegis vulla de continent tornar lo dit illustre Princep en lo dit Principat de Cathalunya vegueria e ciutat de Leyda. E apres per observancia dels dits usatges li placia tornar lo dit illustre Princep en ça libertat com sia stat pres e detengut contra forma dels dits usatges et cetera. — Johannes Dusay.

Andreas Solzina doctor decretorum est intencionis

l verbo et non in scriptis suplicetur Regie Majes-
quod attento quod Illustrissimus Princeps filius
fuit per suam Serenitatem detentus in civitate
de Principatus Cathalonie et demum illum secum
t extra dictam civitatem et Principatum ex quo
nt lese constituciones generales Cathalonie dis-
ntes quod cause vegarie infra vegariam et cause
alonie infra Cathaloniam et cetera quod placeat
clemencie dictas leges patrie per suam Majesta-
juratas et paccionatas inter ipsum et dictum Prin-
tum illesas intactasque servare ac tenere prout
suique predecessores recordacionis immortalis est
ierunt optime soliti et ita quod placeat ejusdem
trissime dominacioni dictum Principem infra dic-
Principatum et vegariam reducere. Et si per suam
statem respondetur quod dictus Princeps comissit
en lese magestatis et cetera poterit responderi
l si et ubi ita esset quod minime creditur dictus
ceps erat et est guidatus per vulgatos usaticos de-
os et allegatos propter quos venit omnino rele-
lus. Verum quia in Regno Aragonie non est locus
utacioni de dictis meritis per dictas constitucio-
que etiam locum habent in asserto crimine lese
statis et in primo capite cum generaliter loquan-
et generaliter sunt intelligende etsi sua Majestas
endit non habere locum dictas constituciones in
pretenso crimine istud est interpretari dictas
tituciones quod minime fieri potest per suam Se-
atem solam obstante alia generali constitucione
alonie et sic si ipse vult istud pretendere ut sup-

plicetur sue clemencie quod pro interpretacione et intellectu dictarum constitucionum dignetur servare et illesam tenere aliam constitucionem super dicta interpretacione disponentem et super isto puncto absque aliqua alia disputacione aliorum meritorum astringere et pedem figere omnino ut dicte constituciones illese intacteque serventur et hec michi visa sunt recte uteque procedere salva semper deliberatione cujusvis melius statuentis.

6 DE ENERO.

Fueron leidos y discutidos el acuerdo y votos presentados en el dia anterior, pero no se adoptó ninguna resolucion difinitiva.

7 DE ENERO.

Habiéndose recibido de los embajadores la carta que á continuacion se copia, se acordó que una comision de la junta pasase, como lo verificó, á comunicarla á los consellers.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General

Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la
elegit.

olt reverend egregi nobles magnifichs e honora-
mossenyors. Lo jorn de Ninou vos scrivim stesa-
t del que era necessari. Aquesta es per avisarvos
una gran o extrema passio congoxa e contristacio
apres havem haguda per causa de hun rahona-
t que lo Senyor Rey nos feu divendres prop pas-
hora tarda demanats per sa Majestat en presencia
on consell ço es del archabisbe de Çaragossa bis-
le Gerona mestre de Muntesa visrey de Sicilia vi-
nceller don Pedro Durrea justicia e batle Darago
er Jacme Pau micer Johan de Gallach mossen Pe-
laca lo comenador de Montço mossen Luis de Vich
s de la Cavalleria tresorer micer Luis de Sant An-
e lo prothonotari dientnos com sa Majestat anuja-
le nostres instancies e supplicacions jatsia no hi
tengut nos volie mostrar en scrits les culpes del
yor Princep de les quals molt amplament vos ha-
scrit significant que fins açi creent aqueix Prin-
t ne nosaltres no havem peccat en intencio sa
nencia ha pres benignament aquest fet pero que si
avant continuavem no ho pendrie a paciencia pus
haviem dada raho de la detencio del dit Princep
ferint ab cara e gests feroçes que nostres importu-
ts li farien fer coses que no havie en voluntat de
e quel enteniem e provocavem a ira la qual dix
r missatge de mort assenyalant que duy mes la
Majestat no pot anar en aquest fet sinon per los
ms e que si pus avant per aquest negoci li yeniem

devant ell haurie procehir a castigar aqueix Principat e nosaltrès. E dit aço mana al prothonotari legir primo hun memorial en paper que dix lo dit Senyor ere stat trobat en poder del secretari del Senyor Princep lo qual segons se diu li fou trames per hun juriste de açi continent en efecte que per furs alli mencionats e practiques daquest Regne pus los primogenits dels Reys passen XIIII anys poden es deuen dir primogenits e exercir lo ofici de Gobernador general. Item una letra segons dix feta per lo Rey de Castella a don Johan de Beamunt la qual solament en dos linees conte creença al portador. Item altra letra que mossen Diego de Ribera cavaller castella fahie al dit don Johan per raho del matrimoni ques tractave de Castella ab lo dit Princep. E quascuna de les dites letres al parer nostre son molt apartades de culpa impingidora al Senyor Princep. Es ver lo Senyor Rey ne trau cert seny per presumpcio. Item altra letra tramesa per lo dit don Johan de Beamunt a son frare conestable de Navarra certificantlo de coses familiars entre ells e a la fi parle alguns mots del Senyor Princep molt bons honests e tals que ans li succeexen al parer nostre a lahor qua a culpa. Item altra letra que la vezcomtessa de Biota fahie al dit Princep en la qual ha moltes paraules impertinentes e no ben dites avisant lo dit Princep de la poca voluntat que los Senyor Rey e Reyna han en ferlo jurar per primogenit e en fer lo matrimoni de Castella e jatsia hi haja moltes indegudes paraules pero a nostre parer no fan res al Princep car lo carrech seria de la dita vezcomtessa. Apres feu

r hun paper lo qual se aferme esser la deposició
lon Johan de Beamunt la qual tota es feta e com-
ta en molta lahor del Senyor Princep e a nostre
er no mostre fer en res contra lo dit Princep car
ses que diu es que ell dit don Johan e lo doctor de
ia havien pensat pero no deliberat que lo Senyor
ncep de Leyda tornas en Barchinona e que de alli
netes al Senyor Rey tres missatgers per dir a sa
estat quel fes jurar per primogenit e ques fes lo
rimoni de Castella e com fossen partits los missat-
s que tentost lo Princep partis e anas a Mallorcha
es assegurar del Governador e si alli stave segur
s que tiras en Sicilia e si li parie no esser expe-
nt anar en Sicilia que anas a Cartagenia e que fes
natrimoni ab lo Rey de Castella pero no diu que
lit Princep sabes res en aço ne hagues res fet ne
que ofena la Majestat del Senyor Rey. Legides to-
les dites coses lo dit Senyor Rey torna parlar dres-
t les paraules a nosaltres dient ja veeu com ço que
vos havie dit del Princep passe axi perque daci
nt vos ne podeu tornar e nom provoqueu mes a ira
no ho pendria a paciencia ans haurie procehir
tra vosaltres e lo meu Principat allegantnos una
que diu es en Castella qui sappelle ley de Spanya
qual dispon que si lo Rey es supplicat e per una o
vegades denegue admetre la supplicacio dalli
nt lo qui mes supplique cau en pena de menos va-
que vol dir quasi infidelitat dient que ell seria for-
procehir en castigar juxta la dita ley si mes avant
enujat per nosaltres. Hoc mes dient que lo Rey En

Pere per sola suspicio de certs actes que son frare fahie feu matar aquell e lo rey de Mallorcha per sola sospita que contra ell se hague fou destrouit e pres axi que nous meravellasseu del que ell fahie contra lo Princep com ja fos practicat per los dits Reys per sola presumpcio quant mes ell per les causes dessus dites. Les quals coses per nosaltres oides molt humilment responguem que tant com toque lo interes del Senyor Princep ne en scusarlo al present no curavem dir res más que la sua Senyoria volgues tolre als cathalans la via de supplicar era metrelos en desesperacio e que nuncha per los Reys passats de gloriosa memoria fou prohibit lo supplicar e axi que plagues a la sua Altesa no pendre en enug nostres supplicacions e instancies majorment que axi nos era forçat juxta la comissio per vosaltres senyors a nosaltres feta. Quant es a la ley de menos valer responguem ab paraules pertinents que los orelles dels cathalans no acustumen ne poden oir res quels toch a lur innata e incorrupta fidelitat e que de la sua Altesa era pres humilment más que algun altre fora la sua persona no satrevis a tal cosa dir car no porie passar sens deguda resposta. E lo dit Senyor Rey inflamat en ira e colera replica que ell stave e perseverave en lo que dit havie. E axi partintsnos de la sua Senyoria molt torbats e contristats anam a la posada de mi archabisbe e fem venir los missatgers de Barchinona Leyda Perpinya e Tortosa als quals recitam totes les dites coses demanantslos sobre aço de consell. Los de Barchinona dixeren que encara no havien explicada lur embaxada al Sen-

· Rey e que fins haguessen amplament parlat ab sa
jestat no porien res dir significants que ells porta-
ı tals coses que crehien fer tot be. E nosaltres
ınts lur resposta nols volguem pus anujar e axi sen
ıren. Los altres missatgers restaren e tots ensemps
ıiberam que per la honor del Principat covenie e
ı molt necessari tornar parlar ab lo Senyor Rey
ɔsent son consell per satisfer als dos caps qui to-
en a la pupilla del ull dels cathalans ço es al pro-
ɔir les supplicacions e al carrech de infidelitat e que
cap de Spanya per mi comte de Prades es certa for-
ı e manera per tots nosaltres composta. E de fet ir
e era dissabte fom ab sa Majestat e present lo con-
l dessus dit tota humil e subjecta reverencia de sa
tesa precedent satisfem molt prolixament als dos ar-
les dessus dits ab copia de paraules forçades e ab
uell gest de homenia que los cathalans acustumen
rlar per la honor del Principat e lur en tals casos
ɔmpanyantho de motius gestes conquestes e altres
ses fetes ab scampament de sanch e perdicio de
ns per los cathalans. E quant al article de la ley de
anya fon dit que los cathalans ja tenen lurs leys e
atiques molt apartades de les leys e pratiques de
ıstella França e Anglaterra dient a la fi que apartada
sua clement e reyal persona si algu de son consell
altres qualsevol persones tacha alguna de infidelitat
lien impingir a aqueix Principat ne a nosaltres que
ts deliberavem perdre les persones animes e bens
tra que lo Principat hi provehirie talment que la
ɔnor sua seria salva. Lo dit Senyor Rey oides totes

les dites coses molt attentament e lo seu consell constituit en gran silenci respos molt humanament que no placia a Deu ell haja haguda intencio de denedar expressament les dites supplicacions quant es en respecte de nosaltres ne del seu Principat de Cathalunya pero que ere ver quant en respecte dels altres vassalls e dels miradors circumvehins qui comprenien altre de aquest modo de supplicar ell haguere a gran servey que cessassem pus sabiem sa intencio. E mes dix de la ley de Spanya era sa intencio haverho dit per exempli e no que sa Majestat entenes que en sos regnes e terres ell judicas ne exequutas res sino ab les leys municipals de aquelles e drets comuns e segons los Reys passats han acustumat ne plagues a Deu que la sua intencio fos de haver res pensat de infidelitat ans te lo Principat e los cathalans per fidelissimos vassalls e que en consell ne fora may oy dir lo contrari certificantnos que on lo opposit sentis ell hi exposarie la persona en defensio lur axi com sa Majestat creu los cathalans han expostes e exposarien les persones a mort per la defensio exaltacio e honor de sa reyal corona segons han tostemps acustumat. Feta la resposta dessus dita nosaltres a qui la tristicia e passio que teniem fou en goig reduida regraciam aquella molt a la sua Altesa e lin besam la ma. Apres lo matex instant per bocha de mestre Johan Ferrando com a predicador en aquesta part foren dites a la sua Senyoria algunes coses molt appropriades a la materia dessus dita e signantment mostrant gran admiracio e alguna resta de passio de aquelles paraules proferides

er sa Majestat nol provocassem mes a ira com sia
ıissatge de la mort assenyalant les nostres persones
allargantse lo dit mestre Ferrando en dir algunes
uctoritats de la sacrada Scriptura e altres coses molt
ignes de venir en orelles de hun Rey e senyor tal
om ell es. E lo dit Senyor prenent benignament lo
arlar de mestre Ferrando dix veritat esser que ell
ıavie proferides les dites paraules pero no les entenie
ıaver dites contra nosaltres ne contra algu del Prin-
ipat mas lo seu concepte es que la nostra represen-
acio e instancia cause tants pensaments en les gents
ue venen en detraccio de la sua reyal Majestat que
ıllo lo encen e provoque en gran ira quil porte en in-
ıuportabla congoixa per la qual remediar si no cessam
ıera forçat a exequutar la persona del Senyor Princep
ui es causa de aço. Nosaltres responguem que pus lo
Principat de clemencia e misericordia lo supplicave
fos de sa merçe aço no nogues lo Senyor Princep e
axi nos partim alegrament de sa presencia e delibe-
ram de tot avisar vostres reverencia nobleses magni-
ficencies e honorables savieses a fi que vejau e sen-
tiau tot lo proces del negoci e millor puixau deliberar
lo que sia a bona conduccio de aquell. Certificant-
vos que are oym agre are dolç per moltes vies e bona-
ment en res nous podem fermar per fer pronostich.
Nostre Senyor Deu sie tots temps director. Sabut ha-
vem e es cert que lo Senyor Rey tramet a vosaltres e
a Gerona e Perpinya e altres parts del Principat mos-
sen Guillem Ramon Darill e mossen Luis de Vich
veureu mossenyors que diran e provehireu segons de

vosaltres se spere. Aximateix tramet en Valencia lo scriva de racio per la matexa fahena. Tot vos sie avis. Nosaltres ab gran diligencia e voluntat continuament vaccam circa lo negoci sperant sempre ab desig vostres deliberacions e conclusions. Lo dit Senyor Rey segons se diu sta e persevere en portar lo Princep en Morella. Vuy mati a les set hores ja ordenada la present es arribat Manxo servidor segons diu de vos mossenyors de Montserrat ab una letra en la qual veem vos meravellaveu com nous haviem scrit fins aquella hora e significau haver dubte que los correus no fossen presos. Ja vos havem scrit e dada raho del lagui de nostre scriure e per dos correus derrerament spatxats la hu a XXX del passat laltre lo jorn de Ninou pensam havervos explicada prou materia. Creeu mossenyors que no folgam nit ne dia e nons porieu mes cuytar que som cuytats en dar recapte al que tenim entre mans. Dels correus no hajau suspita car fins açi no sabem que algu ne sie stat pres ne detengut. E ordonen vostres reverencias nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sia. Scrita en Çaragossa a IIII de janer any Mil CCCC sexanta hu.— A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Reunidos otra vez por la tarde los diputados y consejeros, acordaron tambien enviar copia de la carta que precede á las universidades de Gerona, Perpiñan, Lérida, Cervera y Tortosa, acompañándola con la circular que sigue:

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e molt savis senyors. Per altra pochs dies ha vos havem scrit queus plagues elegir una persona la qual fos açi al XII jorn del present mes per les rahons en la dita letra contengudes. E ara perque havem rebuda una letra dels embaxadors de aquest Principat e vejau que si conte e los afers en quin punt son vos ne enviam copia interclusa en la present. E jatsia cregam hajats elegida persona per venir açi segons es dit encara vos pregam que la fassau cuytar que no manch a la jornada car ja vehets los afers si ho requeren. E sia molt honorables e savis senyors la Santa Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a VII de janer any Mil CCCCLXI. — A. P. abbat de Montserrat.—Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Tambien se aprobó la contestacion que debia darse á los embajadores, en los siguientes términos.

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e honorables senyors. Gran aleujament e consolacio ha donat a nostres inexplicables congoxes la animosa virtut per vosaltres.

usada e exercida segons per vostra letra de quatre del present vuy rebuda som diligentment avisats. E no solament vostra letra aço explica mas moltes particulars singularissima e virtuosa fama a vosaltres attribuex. E jatsia la sperança de aquest Principat e de nosaltres aquell representants en vosaltres tal fos com per experiencia loablament comprovam encara som molt alegres e confortats sentir e saber axi virtuosament lo honor de aquest Principat en lo qual tant compreneu hajau defes a comu descarrech de tots de que infinidament vos regraciam. Pregantvos continuament que ab summa virtut e sforç aquest negoci prosseguiau de queus restara perpetua gloria e fama car stimat es per los miradors e es opinio certa que en lo prospero exit de aquest negoci sta la felicitat e prostracio de aquest Principat. E femvos certs que en aquesta materia es tanta la unio dels coratges dels cathalans que discrepancia alguna no recau entre majors mijans e populars. Con tanta unitat es e perseverancia de aquella facil cosa es virtuosament obrar de que se aconsegueix inextimable premi. Aço no dihem perque james de vosaltres se haja sperat altre del que sentim mas sols ho scrivim per nostra contentacio e confort a vostra virtut. E encara que per vosaltres axi virtuosament sia stat satisfet a la Majestat del Senyor Rey com scriviu havem delliberat scriureus nostre parer lo qual vos pregam sia a la dita Majestat en presencia de son consell si possible es en tal orde e forma explicat que comprenga vosaltres havernos certificats de tot lo que dit e rahonat era stat. E jatsia

vosaltres aquest Principat representats promptament haguesseu satisfet pero nosaltres loant e aprovant la satisfaccio vostra encara havem delliberat heus havem scrit esser ampliada la dita resposta e satisfaccio e axi juxta les coses dejuscrites sera vostre parlament deduhit. Crehem aquest tal orde conduhira la dita Majestat esser certa que no solament lo que vosaltres dehiu parlau de vosaltres mateix mas que molt mes encara que no li explicau vos es en comissio donat. E venint respondre e satisfer particularment a tots los caps en dita vostra letra contenguts juxta lo orde en que son en aquella posats vos dehim com havem gran plaher e a bon senyal que la Majestat del Senyor Rey en presencia dels quens scriviu fahents son consell vos haja volgut parlar e respondre car no havem dupte molts dells en aquella porcio que podra cascu ajudaran aquesta materia e la dirigiran a bon fi. E hon nou facen podran esser certs que de Deus omnipotent qui mal algu no jaquex impunit e encara de gents podrien haver tal premi com se merexerie de tan enorme crim com serie torbar tant benefici e repos de la cosa publica de aquest Principat lo qual ha per constant e ferm que pot e deu extirpar los qui mal aconsellen a la Majestat real. Ens plaura molt totes vegades ques puixa davant lo dit consell sien nostras instancies fetes. E encara hauriem a bo comunament siu era vist o particular fossen los del dit consell pregats convidats e incitats a ben obrar e consellar en aquest negoci. E si lo contrari faran ço que no creu aquest Principat degen sperar condigna satisfaccio. En lo

queus scrivin havervos dit la dita Majestat esser enujada de vostras supplicacions e que no pendria a paciencia pus continuasseu e que procehiria contra vosaltres e aquest seu Principat e que no fos pus a ira provocat allegant la ley de Castella de menos valer et cetera e los procehiments del Rey En Pere et cetera vos responem deliberadament e consulta que ab tot per vosaltres virtuosament hi sie stat satisfet perque la sua Majestat be planament conega aquest parlar en Cathalunya no esser sentit sens grandissima congoxa e que algu altre no seria tollerat encara desijam esserli replicat e satisfet. Primerament que havem a gran admiracio la sua Majestat digua esser enujada de supplicacions com ab la sua clemencia parlant tals paraules no sien pertinents a la sua corona reyal car lo ver Rey deu resemblar al Rey dels Reys Deus omnipotent lo qual no solament no pren enuig en esser supplicat mas expressament mana quel demanem el suppliquem el importunem e ab ferma fi demanat de qualsevol ab plaer ha oides e exaudides les supplicacions. Deduhir a vosaltres actes ne exemplars de aço serie superfluu e demasiat enujantse donchs la sua serenitat de supplicacions se lunya a Deus resemblar e de tanta perfeccio. E si als cathalans es obtruncada la via de supplicar quin cami los resta lurs libertats conservar sino via tal que seria e molt enujosa e molt damnosa als Reys e a la cosa publica car lurs libertats conservar deliberat han e defendre virtuosament e deguda com la vida. E no plau als cathalans ne comportar entenen esser regits ne governats per leys de Castella

ne encara que en lo gobern o regiment dells exemplar sen prenga car ells tenen ja ses leys e privilegis paccionats conformes a drets divinals e humanals en los quals han viscut e volen morir. E la dita ley de menos valer per supplicar es dissona e diforme a la ley de Deus omnipotent e a la humana raho perque no deuria esser per la prudentissima Serenitat reyal allegada e menys en fet deduhida. Los actes del Rey En Pere commemorats nos deurien traure en exemplar car no han conformitat alguna ab los presents per moltes rahons no ignorades com les culpes imposades a la persona del Senyor Princep no sien tals que algu de poca condicio que fos no serie per aço en preso tres jorns detengut ans si la dita Majestat era degudament informada e rectament sens passio li plahia contemplar son honor gloria e fama la qual aquest Principat desija mes que aquells qui li consellen los enantaments que fa conexeria aquest Principat en haver tramesa tal embaxada e tals supplicacions continuar fer gran servey e honor a la sua corona e repos a la sua senectut e per aquest mija la sua Majestat esser exempta e relevada del nom e sinistra opinio en que començа recaure de que molt nos dolem ens congoxam e ab molta rectitut de intencio e ab innata e incorrupta fidelitat havem procehit e no havem res comes perque siam dignes sino de molt premi e remuneracio. En tals fets no ha loch castich ne cominacio de aquell e encara que tals coses sien stades cominades nos creu e exequucio de aquelles se procehis per la sua savia e ordenada senyoria com sia Rey natu-

ral e no pas tira. E si nosaltres fem tal instancia cercam per defensio de libertats les quals jatsia justes sien encara son estades ab scampament de sanch adquirides e si desemparar les haviem no volriem pus viure car aquestes libertats han axi feta gran e ampliada la corona Darago la qual serie anichilada aquelles perdudes. Nostres passats virtuosament les han adquirides e aquells actes commemoram e seria ben pertinent la sua Majestat prengues exemplar dels actes del sant Rey En Jacme e altres Reys virtuosos e del glorios Rey don Fernando son pare qui podent deseretar lo rey don Johan lo defene virtuosament el feu adorar Rey en Castella don viura perpetuament en glorios nom e fama e meresque per Deus esser premiat en la corona Darago. Molt havem que dir e podriem en aquesta materia lo queus obmetem per evitar prolixitat e sabent parlar a vosaltres de tantes virtuts be fornits e acompanyats. Vosaltres hi haveu ja egregiament satisfet e encara per vostre confort e satisfaccio nosaltres quant pus breu podem vos ne splicam nostre proposit. Venints a la resposta feta per la dita Majestat al replicat de mestre Johan Ferrando qui axi virtuosament e sforçada parla havem gran admiracio e grandissima congoxa la dita Majestat interpretant les paraules dites de provocacio a ira sia poguda inclinar en dir que per remediar si no cessaren li seria forçat exequutar la persona del Senyor Princep et cetera. O dures paraules e incredibles que per causa aliena e stranya pare exequutas tal fill. No volriem per algunes gents fos sentit dita Majestat haver

tals paraules proferides car no serien per son servey e
honor. Es aximateix de grandissima congoxa en aquest
Principat oyr ne sentir lo Senyor Princep deure ha-
ver no solament exequucio personal mas minima con-
goxa per causa de aquest Principat lo qual en benefi-
ci e repos del pare e fill tracta e treballe e james ces-
sara fins obtengut haja lo degut. E jatsia aquest pas
sia de grandissima importancia breument volem sia
lit a la Majestat en lo consell què los cathalans no
rehen tal cosa. Pero pus dita es si en la persona del
Senyor Princep se segueix exequucio alguna hauran
ser cert los cathalans sera feta per causa dells car sa-
bud es lo Princep no haver culpa digna de exequucio
pus injustament sera exequutat la divina vindicta
olra e ordenara ques seguiran coses les quals no apor-
taran lo repos que lo Senyor Rey recite e pense ans
seguiran tants inconvenients que portarien molt ma-
ors congoxes a la sua Serenitat e als poblats en aquest
Principat qui no serien axi reparables com son de pre-
ent. E perque hora es aquest negoci strenyerse e no
us palparlo ne per dilacions portar havem deliberat
a persona del Senyor Princep sia demanada esser res-
tuhida en Leyda hon es stat pres car de justicia per
bertats e privilegis de la patria axi se deu fer. E pus
o Senyor Rey se enuge de supplicacions si nous sera
ist usar de termens suplicatius usau de altres scili-
et que aço demaneu de justicia e en virtut del jura-
ment per la sua Majestat prestat. Sobre aquest article
avem haguda gran congregacio de juristes los quals
oncordament la materia disputada han conclos per

los drets de la patria lo Princep deure e haver tenir en Leyda segons veureu en lo altre scrit sobre la justicia qui va ab la present. Apres que lo dit Senyor Princep sera en Leyda se tractara de les altres coses e merits de liberacio. En cars de proces de heretgia qui es major e egual al de lesa Majestat fon tornat mestre Johan lo metge moro de Perpenya en Barcelona on era stat pres e tret daqui. Molt mes se deuen sostenir e forçar aquestes constitucions concernents tant lo interes publich en lo Senyor Princep que en lo metge moro. E si la dita Majestat ab gloses e interpretacions les quals fer no deu volra dilatar o les dites constitucions qui a la letra han esser enteses no volra observar oblidantse del prestat jurament lo que no crehem seria portar los poblats en aquest Principat en desesperacio vehentse privats de les libertats en que son nodrits. Fins aci ab molta humilitat e reverencia haviem volgut en soles supplicacions insistir per mes demostrar a la sua Majestat voler humilment e subjecta aquesta instancia fer e crehent pus facilment obtenir lo que demanavem axi com degut era. Pero pus la sua Serenitat vol provar e experimentar lo virtuos sforç dels cathalans forçat es intrar en la materia de justicia e procehir en forma que sera a ell e a nosaltres de molta congoxa. Pero speramne grandissima libertat e repos a la cosa publica. En venguda de mossen Erill e de mossen Luis de Vich trobam plaer car sentiran e veuran aci moltes coses de que podran scriure en que conexera lo Senyor Rey esser molt major lo sforç e unio de aquesta patria que aqui

no se stime. Jaus havem scrit nostra deliberacio esser vos placia si lo Senyor Rey parteix de aqui per anar a Morella o en altra part ab lo Senyor Princep tota via lo vullau seguir e no cansarvos de aquesta virtuosa e honrosa empresa. A XII del present que seran aci molts demanats strenyerem totes nostres conclusions e sereu de aquelles amplament certificats. A la Senyora Reyna havem per molt propri sia fet un ben stret rahonament assenyalant sperança de moltes congoxes e encara que les gents no stimen la sua Altesa fer benefici a aquest negoci e recitarli particularment de les coses sobrescrites segons vist vos sera supplicantla per obres e efectes vulla fer mostrar lo benefici que hi fa. E tant frequentadament com puxau vos placia visitar lo Senyor Princep e confortarlo. E sia lo Sant Sperit vostra guarda e direccio dels afers queus son acomanats. Dada en Barchinona a VII de janer any de la Nativitat de nostre Senyor Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abbat de Montserrat.— Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio elegit e assignat a vostra honor promptes.

Por último, despues de haberse acordado que por los letrados consultores se ordenasen por escrito los usages, constituciones y demás leyes que pudiesen creerse infringidas con la prision del Príncipe, se dispuso que en la carta á los embajadores arriba transcrita se les incluyesen, además de una copia de dichas leyes, las siguientes instrucciones :

Per quant per vosaltres mossenyors son demanats los motius per los quals se diu lo Illustre Princep salva la Reyal clemencia no poder esser detengut son posats axi segons se segueix.

Primo es cosa certa lo Illustre Princep haver obtenguda remissio molt ampla de tot lo passat en tant que de les coses passades nos pot haver fundament algu.

Item que lo dit Illustre Princep es vengut en les terres e senyories del Senyor Rey guiat e assegurat e per conseguent no pot esser en alguna manera pres o inquietat. E tota vegada que lo contrari es fet es violat e infringit lo usatge *Quoniam per iniquum* lo tenor del qual trames aqui.

Item que lo dit Illustre Princep es stat demanat per lo dit Senyor Rey e per conseguent es guiat e contra ell no pot esser procehit segons lo usatge *Auctoritate et rogatu* lo tenor del qual sera trames. E si lo contrari es fet lo dit usatge seria violat e lo dit usatge *Quoniam per iniquum.*

Item que lo dit Illustre Princep poch e paucicimo temps ans de la sua detencio fonch tractat paternalment per lo dit Senyor Rey besant aquell ab molta dileccio e per conseguent juxta disposicio del usatge *Statuernt etiam* no pot ni deu esser stada feta la dita detencio. E si lo contrari es fet tal usatge serie violat e infringit trellat del qual sera trames.

Item mes que lo dit Illustre Princep es una de les

precipues persones en lo stament militar per esser fill de nostre Rey e Senyor e per conseguent se alegre del militar privilegi lo qual ha que no pot ne deu esser procehit inquirint contra aquell sens instancia de part formada. E jatsia se pogues dir aquest privilegi no esser libertat comuna de tots los braços empero per quant per constitucions de Cathalunya los privilegis particulars per los reys de gloriosa memoria atorgats no poden ne deuen esser infringits si lo contrari era fet les constitucions serien violades en gran dan de tots los poblats en lo Principat.

Item mes lo dit Senyor Rey salva la sua clemencia en e per raho de la dita detencio e extraccio de la persona del dit Illustre Princep fora lo Principat de Cathalunya haura fet contra les constitucions de Cathalunya ço es la constitucio del Senyor Rey En Pere segon en la cort de Barchinona Cº IIº e del Senyor Rey En Jacme segon en la terça cort de Barchinona Cº VIIIº treslat de les quals sera trames per les quals constitucions es dispost que les causes de Cathalunya sien e hajen esser tratades en Cathalunya. Com donchs la dita detencio sia stada iniciada en Cathalunya och e lo assert delicte se digue esser comes apres es stat vengut lo dit Illustre Princep en Cathalunya necessariament ha esser dita causa de Cathalunya e sis diu ans era comes la remissio e guiatge ho exclou e stan ferms lo dit guiatge e usatges dessus mencionats.

Item mes avant es stat fet contra les constitucions qui disponen que les causes de la vegueria dins la vegueria deuen esser tractades e son la constitucio del

Senyor Rey En Pere segon en la cort de Barchinona Cº XIIº e del Senyor Rey En Jacme segon en la tercera cort de Barchinona Cº VIIIº les quals constitucions dessus mencionades e encara la constitucio de la Senyora Reyna Maria que comença Volents han loch axi en causes civils com criminals. En tant que tota vegada que lo contrari es fet es infringir e violar les dites constitucions les quals leys se deuen tractar e entendre planament e al seny litteral e si interpretacio se deu fer ja es donat modo e forma com se deu fer ço es appellats e entrevenints cert nombre de tots los staments del Principat segons es disposat per la constitucio del Senyor Rey En Jacme segon en la segona cort de Barchinona Cº XXXIº e en la cort de Gerona Cº Xº.

Les sobredites coses son deduides solament a efecte que de paraula sien manifestades a la Majestat del Rey fahent de les dites constitucions e usatges occular ostensio no pas que en manera alguna sen deje subir juy com solament la conclusio dege ser que lo dit Senyor Rey per observança de les dites constitucions dege tornar lo dit Illustre Princep en Cathalunya. E sis volie dir que fora lo Principat se conegues de tal alterquacio se deu satisfer de paraula que aço no es cosa que comporten les paraules ne lo pla e literal seny de les dites constitucions. E aço exclou encara que fos opposat crim de lesa Majestat.

8 DE ENERO.

Se acordó despachar la siguiente carta:

Los diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona als molt honorables los diputats locals de Leyda Cervera e Tarrega salut.

Com per la embaxada de aquest Principat que es ab lo Senyor Rey covinga enviar sòven correus cuytats e volants segons los affers de la dita embaxada occorren e experiencia haja mostrat que als dits correus per no haver les besties necessaries a fer lo servey degut prove gran dan per obviar a aquell dan vos pregam encarregam e manam molt stretament que endresseu los dits correus si a vosaltres recorreran en haver les besties necessaries per al servey que han a fer car los dits correus pagaran lo just e rahonable loguer de les dites besties. E en aço vos encarregam siau be attents e encara donasseu orde que alguns tinguessen besties preparades als dits correus per la dita raho. E si obs es ne recorreu als oficials reyals hi donen orde. Dada en Barchinona a VIII de janer en lany de la Nativitat de Nostre Senyor Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat.

9 DE ENERO.

Se resolvió espedir á las universidades de Gerona, Perpiñan, Tortosa, Lérida, Cervera y Vich una circular concebida en estos términos.

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e savis senyors. Nosaltres continuament ab grandissima diligencia e vigilancia pensam entenem e treballam donar orde de repos e tranquillitat a la grandissima turbacio la qual es en aquest Principat per causa de la detencio de la persona del Illustre Senyor Princep la qual detencio no solament done inquietacio a la cosa publica del dit Principat mas encara vos fem certs que exprimentam la negociacio e mercaderia la qual es sustentacio dels poblats en lo Principat es tant deteriorada que ve quasi a total anichilacio. E mes havem per indubitat com ab deliberacio de gran consell de juristes e homens doctes sia axi trobat que en la detencio e extraccio fora lo Principat feta de la persona del dit Princep ab humil reverencia de la Majestat reyal parlant sostenen lesio interes e violacio moltes libertats usatges constitucions e privilegis de aquest Principat en pactes deduhits o per la Serenitat del Senyor Rey jurats per

reintegracio dels quals prejudicis e lesions continuanent los embaxadors de aquest Principat fan humil e continua instancia e supplicacions a la Majestat del Senyor Rey lo qual fins açi ab humil clemencia de la sua Altesa parlant no solament no ha volgut gracia fer al dit Principat que com a carcellers nos donas la persona del Senyor Princep mas axi poch li ha plagut reintegrar tants prejudicis e violacions fets a les libertats constitucions e privilegis de Cathalunya ans segons haureu vist per la copia de la letra a nosaltres derrerament tramesa per los dits embaxadors la qual copia per correu tramesa vos havem lo dit Senyor allegant ley de Castella e en lo govern dels cathalans en exemplar trahent se mostra molt enujat e congoxat de les supplicacions per part de aquest Principat fetes e moltes paraules la sua Majestat ha proferides les quals no pocha admiracio e congoxa deuen portar a tots los poblats en aquest Principat als quals es molt necessari treballen en reparacio e conservacio de lurs libertats e privilegis car aquells interessats o perduts serie tota la terra en gran prostracio redigida. E aquesta tal reparacio e conservacio es gran servey e benefici de la reyal corona e repos e tranquillitat de la cosa publica de tot lo Principat lo qual si les libertats no eren no serie tant popular ne opulent com es per causa de la gran sterelitat de la terra. Les libertats donchs son aquelles qui de poch lo han fet gran e lo fan esser en la reputacio que es e los nostres passats les dites libertats ab scampament de sanch han adquisides e apres ab molta virtut fins aci conservades. E si en lo

present cars lo qual es major que james occorregues en aquest Principat les dites libertats no son conservades seria causa dels majors inconvenients que james en aquesta terra se seguissen. E vuy los poblats en lo Principat no deuen esser tant de virtut e bon sforç destituhits que no abasten a reparacio sostenim ent e conservacio dels dits privilegis e libertats qui ab tanta virtut per nostres predecessors son stats adquisits. E no duptam los qui aci som presents obtenir la dita reparacio per tals medis deguts e pertinents son stades les coses introduides e majorment per la singular e virtuosa unitat per obra divina en aquest Principat inspirada sobre aquesta materia la qual es tanta que fins aci ab un cor voler e parlar aquesta materia unicament es prosseguida per los embaxadors de aquest Principat de les ciutats de Barchinona comdat de Rossello de Leyda de Tortosa qui ab lo Senyor Rey son. Empero som certificats que alguns seminadors de zizania enemichs de la cosa publica de aquest Principat han sinistrament informada la Majestat del Senyor Rey donantli entendre en aquexa ciutat per algunes causes e passions particulars haver diferencies tals que podrien procurar separacio e apartament de la prossequucio de aquest negoci e defensio de les dites libertats e per ço va a aqui mossen Guillem Ramon Darill o altre trames per la dita Majestat. De que havem deliberat avisarvos e pregar afectuosament que com fins açi virtuosament aquexa ciutat ha acostumat no fallir al benefici publich de aquest Principat en lo present cars de tant gran importancia fallir no vulla e

si diferencies algunes ha entre vosaltres vullau de tanta virtut usar que de continent aquelles reposeu e a unio reduhiscau per manera que sie conegut per tot lo mon planament aquest Principat totes passions part posar per ses libertats defendre. E per quant en aquesta materia fins aci per nosaltres es insistit se deu mostrar los qui no hic son loar approbar e haver ferms nostros procehiments e en aquells remetresen com sien tals que reportaran grandissimo benefici e total repos a aquest Principat. Lo dit mossen Erill o altre deu esser aci ab nosaltres de la resposta que feta li sera vos certificarem. E placieus trametre aci persona que represente aquexa ciutat qui hic sia a XII del present segons ja havem scrit relexant tot dubte qui mogut sia de poder haver scrit e demanada aquexa e les altres ciutats com fet havem car indubitadament axi ses pogut e degut fer. E qui tals duptes promou vol e procura lo Principat romandre violat e interessat en ses libertats e privilegis. Placieus donchs en les sobredites coses provehir virtuosament com de vostres savieses indubitadament confiam e speram. E sia molt honorables e savis senyors la sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a VIIII de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abbat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostre honor promptes.

10 DE ENERO.

Se acordó el despacho de la carta que á continuacion se copia; se resolvió que todos los actos y acuerdos de la junta se conservasen secretos, comunicándolos solamente á los concelleres de Barcelona, y se determinó además convocar para que asistiesen á la sesion del dia 12 á gran número de individuos de los tres estamentos.

Al molt honorable e molt savi mossen Johan Torres canonge de Vich promovedor del bras eclesiastich en la cort convocada en Leyda.

Mossenyor molt honorable e molt savi. Per quant es portat en dupte que lo dia de la prorrogacio essent aqui lo Senyor Rey nos fes algun acte qui derogas a la comissio a nos feta per la cort e als actes dequen fets ab tot cregam que vos e los altres qui aquis trobaran hi sereu molt attents encara per nostre descarrech havem deliberat avisarvosne e pregar hi sieu attents vos e tots los qui si trobaran. E per quant no havem temps de scriuren als pahers de aquexa ciutat vos pregam de nostra part los ne encauteu a fi quey sien sollicits e attents. E sia monsenyor molt honorable e molt savi la Santa Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a X de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del

General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

11 DE ENERO.

Se acordó el órden en que debian colocarse en el consistorio los individuos de los tres estamentos convocados para la sesion del dia siguiente; y luego se dió cuenta de las cartas y documentos que siguen :

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Dimarts prop passat entre les XII e unah ores de mig jorn stants ajustats per anar al Senyor Rey continuar nostres supplicacions rebem vostra letra per Auger de Casal correu la qual legida havem hagut gran plaer del contengut en aquella specialment del avis de la ampliacio del consell pera XII del present mes sperants en nostre Senyor Deu fareu tal delliberacio circa lo negoci que sera lahor sua servey al Senyor Rey consolacio al Senyor Princep e repos als regnes e terres. E sens divertir a altres coses anam al Senyor Rey e ab aquellas millors paraules quens ha paregut havem supplicat per la liberacio del dit Princep o tradicio al Principat a pena de carceller

acompanyant nostre dit de paraules quel devien molt induhir a condescendre a les dites supplicacions e assenyaladament que haviem oyt dir a sa Majestat com nos feu lo gran rahonament primer de que vos scrivim recitant les culpes del dit Princep del temps passat que a supplicacio de don Johan Dixer e de mossen Guillem de Vich li havie perdonat de coses molt greus concloents que lo Principat de Cathalunya ere merexedor de obtenir de la sua clemencia una tal gracia com pesas mes sens comparacio que altra singular persona mesclant en aquest parlar que en pendre lo dit Princep dins lo dit Principat e traurel de aquell rebien lesio e interes usatges constitucions e leys de aqueix Principat les quals la sua Majestat solemnament ha jurades. Lo dit Senyor Rey ab paraules mansuetas e bones respos que ell no crehie feta lesio ne interes als dits usatges constitucions e leys e que tota hora que li seria mostrat hagut sobre aço consell ell reintegrarie lo Principat degudament. Quant es al fet de les supplicacions dix que no li recordave haver dit que a supplicació de alguna persona may hagues perdonat al dit Princep sino a intercessio del Senyor Rey mort frare seu de gloriosa memoria lo qual ell reverie e tenia com a pare e al qual no poguera contradir mas que nunque lo volgue en la sua paternal benivolencia acceptar per prechs de Papa Calixto ne de la Senyora Reyna morta ne del Rey de Castella e que ja nos havie dit que tal cosa no farie per tant com serie vist haverse dubte lo dit Princep no esser segur en poder seu e que seria gran carrech seu per esserli pa-

re desenganantnos que no ho farie. Nosaltres vista sa resposta supplicam la sua Altesa nos lexas visitar lo dit Princep e obtenguda licencia anam al seu apartament e notificamli com insistim continuament ab lo Senyor Rey circa la sua liberacio confortantlo que virtuosament prengues la sua detencio e que confias en la virtut e amor paternal e en son bon dret. Ell respos que habia sabut que principalment per dos coses ere detengut la una perques diria ell tractaba e treballava contra la persona del Senyor Rey son pare laltra per lo fet del matrimoni de Castella. A la primera dix que no plagues a Deu tal cosa fos e sis trobava no volie li fos feta gracia sino la justicia rasa. A la segona que nunque ell havia parlat ab los missatgers de Castella sino ab sabuda e voluntad de la sua Majestat e que les letres que rebie de Castella totes les hi mostrave e que les letres que fahia al Rey de Castella totes les ordonava la Majestat del Senyor Rey son pare concloent que ell ere totalment net de aço e dient que si algun servidor seu se mostrave haver pensat e tractat res que fos contra la persona del dit Senyor son pare que la major gracia que li porie fer serie aquell tal lexas exequutar a ell per quant dix lo dit Senyor Rey esser misericordios e forse usaria de clemencia e ell dit Princep sens alguna merce farie la exequucio dient que en fer de aço castich no darie avantatge a la sua Altesa notificant que ell havia dada una suplicacio al Senyor Rey en scrits la qual volguera nosaltres veessem e la sua Majestat ne supplicassem pregantnos que continuament entenguessem en

supplicar e fer per manera que lo Senyor Rey volgues entendre en la sua justicia e vista la sua ignocencia desempatxas com la tarda fos gran dan e detriment de la sua persona. Ir que ere dijous hora tarda a asso assignada tornam al Senyor Rey e parlam ab sa Majestat a soles molt amplament continuant nostres supplicacions e tornant reiterar lo interes e lesio de les constitucions usatges e leys dessus dites mesclanthi alguns retrets dels serveys e fidelitat que aqueix Principat ha fets e mostrada a la sua Altesa vivint lo Senyor Rey son frare e apres en lo qual rahonament ha haguts replicats triplicats e quadruplicats per part nostra ades uns ades altres molt stesament e ab grans rahons e motius per manera que res no ha restat a dir ne scrutar per sentir la ultima voluntat e intencio de la sua Clemencia comemorants a la sua Altesa que pus lo terme de la cort de Cathalunya es tant vehi e la sua Senyoria nons ha exaudits fos de sa merce per alguna contentacio del Principat anas a Leyda ab la Senyora Reyna e Illustre Princep per continuar la cort posantsli al devant que dels fets de Castella dels quals devall sera dit e de totes altres coses que toquen servey de la sua alta Corona alli se porie tractar e provehir a tot lo que fos servey e honor sua e repos e benefici de tots sos regnes. Los resposta e replicats de la sua alta Majestat concloen en aço. Quant es en lo fet del Princep e de les constitucions e leys del Principat que ja havem haguda dell per moltes vegades resposta en la qual sta e persevera. Quant es al fet de anar en Leyda que ell hi enten anar per prorogar la

:ort fins a XII de febrer pero nosaltres creem que so-
ament entrara en la vegueria e prorogara e apres tor-
ıara aci per quant diu ha nova certa de les gents del
Rey de Castella quis son acostades a la frontera da-
quest regne e encara de Valencia e han ja presa en
ıquest regne una torre o logaret appellat Ponter qui
:s de hun gentilhome appellat Garcia de Vera dient-
ıos que lo Rey de Castella es stat mogut per les no-
'es qui hi son anades ço es que Cathalunya e part
)arago e Valencia se son rebellats per causa de la pre-
o del Princep mostrant lo dit Senyor Rey haver per
ert que la representacio de aqueix consell e de vos-
re embaxada donen causa en aço. No que ell cregue
osaltres ne nosaltres peccar en intencio mas que per
a nostra instancia fem aquella impressio en les ore-
es del Rey de Castella significant que cessant nos-
'es instancies tot cessarie e per aquesta raho dix el
olia star aci e provehir a les fronteras e si mester se-
a la sua voluntat es de anar a Calatahiu o a Taraço-
a dient que si ell anava en Cathalunya serie gran
ırrech a la sua reyal corona e que hans hirie X pas-
ıs avant que no tornaria un arrera pero que si lo fet
e Castella ere reposat la sua voluntat e delliberacio
; de tenir e continuar la cort en Cathalunya per re-
ırmar la justicia e bon stament del Principat. E es
ar mossenyors que apres de nostres replicats qui a
t satisfahien a nostre parer veents que la sua Ma-
stat nos movie un punt del seu proposit fou dit per
ı de nosaltres almenys fos de sa merce que en lo in-
rim no innovas res sa Majestat en lo fet del Princep

per quant se diu certament que ell lo portara encastellar à Morella. A que ha respost que de les coses sdevenidores ell no oferie res com aquellas stiguen en la ma de Deu. Per conclusio mossenyors vos certificam que cosa alguna qui contente nostre sperit no havem pogut traure ne sentir de la sua clemencia. De tot vos havem volguts avisar perque vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables saviesas millor puixen delliberar ço que plasent lus sera. Ab la present e ab les altres letres que trameses vos havem les quals poreu si vist vos sera recensir veureu tot lo que ses fet en aquest negoci e en quin punt sta. Nosaltres complints vostra voluntat seguirem la Majestat del Senyor Rey lla hon ira e si prorogue la cort entrarem en Leyda aquell dia per veure que si fara. Apres tornarem ab sa Majestat on que sie e continuament vos avisarem del que occorrera. E per vostre avis e queus ne serviau si mester sera vos trametem ab la present un traslat del acte fet per lo Senyor Rey e la cort Darago per traure lo dit Senyor Princep del Principat e altre translat de una carta de concordia feta per lo Rey En Jacme de alta recordacio ab don Alfonso fill e primogenit seu per gran discordia qui entre ells ere segons se mostre. Los deputats daci nons han res dit nels podem fer ajustar si be los ne havem tenguts aprop. Faremhi lo possible. Lo Senyor Rey tramet mossen Johan de Madrigal al Rey de Castella per saber e requerirlo si los moviments que fins aci ha fets son cominacio de guerra o no. E ordonen vostres reverencias noblesas magnificencies e honora-

bles savieses lo que plasent lus sia. Scrita en Çaragoça a VIIII de janer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

El Senyor Rey de voluntat de la cort general Daragon e quatro braços de aquella e de las LXXII personas representants la cort general. Attendendo e considerando quel muy Illustre don Karles Princep de Viana fijo suyo es seydo detenido por el dito Senyor Rey dentro del Principado de Cathalunya e de present sta en el Principado e que es seydo supplicado el dito Senyor por la Illustrissima Senyora Reyna e por el e por el dito Illustre Principe e por el mesmo son seydos rogados los ditos LXXII que por beneficio del dito Illustre Principe por quanto quiere e desea seyer trahido del dito Principado al Regno de Arago e que el infrascripto acto se fisiesse. Por tanto considerando el gran beneficio e utilidat que de la dita venida e del infrascripto resultar puede al servicio del dito Senyor Rey e al beneficio del dito Principe e al reposo de la cosa publica de los reynos de su Senyoria e por otros muchos e buenos respectos por aquesta vegada tan solament statuesce e ordena que durant el tiempo infrascripto prefixo al present acto la persona del sobredito don Karles Principe no puede seyer manifestada por el Justicia de Aragon ni sus logares tenientes o alguno dellos ni por oficiales de aquellos e que no se pueda alegrar de beneficio de ferma de dretxo de alguna natura sia e que por los

ditos oficiales ni por otro alguno oficial durant el present por el dito Principe no pueda seyer por via de appellido ni por otra via alguna por mero oficio o a instancia de part preso ni sacado de poder del dito Senyor Rey ni de aquellas personas que el dito Principe guardaran e el contrario fazient se pueda no obedecer. E quiere que el present acto nuncha pueda seyer trahido en consequencia en el sdevenidor prejudicio por aquell no sia fetxo ni causado agora ni en otro tiempo sdevenidor prejudicio o lezion alguna a los fueros privilegios libertades usos et costumbres del Reyno de Aragon ante quiere que aquellos romanguen sin lezion e prejudicio alguno e que el present acto dure por todo el mes de mayo primero vinient inclusive e no mas. E ordone e statuesce el dito Senyor Rey de voluntat de la dita cort ditos LXXII representants la dita cort que el dito Principe no puede seyer sacado del Reyno de Aragon a otra ninguna part sino por tornarlo al dito Principado de do deve venir o al Reyno de Valencia de lo qual haya a constar por carta publica la qual se haya a liurar al notario de la cort dentro de X dias apres que sera tornado al dito Principado o puesto en el Reyno de Valencia. E statuesce el dito Senyor Rey de voluntat de los ditos LXXII representants la dita cort que apres que el dito Principe sera tornado al dito Principado o puesto en el dito Reyno de Valencia el present acto e cosas en aquell contenidas sien extinctos. E place al dito Senyor Rey tener al dito Senyor Principe en la ciutat de Çaragoça en el palacio suyo reyal clamado la Alja-

faria o en la dita ciudat e terminos de aquella o levarlo con su Majestat por el dito Regno de Aragon o lexarlo donde la muy Illustre Senyora Reyna stara dentro del dito Regno de Aragon con tanto empero que si la Majestat suya querra por tempo de diez o XV dies ir a caça o otro deport ensembla con la dita Illustrissima Senyora Reyna por el ditxo Regno de Aragon que sea en facultad del dito Senyor Rey poderlo fazer dexando al dito Illustre Princep fijo suyo en el dito palacio de la dita Aljafaria o en la dita ciutat de Çaragossa o terminos de aquella do a sa Senyoria plazera e visto le sera. Et jurara el Senyor Rey de tener e complir el sobreditxo acto e todos e cada unas cosas en aquel contenidas et contrellas no venir ne fazer venir directament ni indirecta.

Sepan todos quantos esta carta veran que Nos don Jayme per la gracia de Dios Rey de Aragon de Mallorques de Valencia comte de Barchinona e de Urgell e Senyor de Montpeller prometemos a vos don Alfonso Infante de Aragon primero fillo nuestro que de aquello que vos en esse dia de hoy en que esta carta vos femos devedes e havedes en els Regnos de Aragon e de Valencia per nos aci como las cartas nuestras que vos ende havedes dizen no vos baxaremos en todos nuestros dias ni res no vos en tocaremos ni vos en tolremos asi lo vos crexeremos vos levandovos a provecho de nos e de la tierra. E esto que sie entendido a buena fe e sin enganyo e a conexença de don Exa-

mèn de Foçes e de don Bernat Guillem de Entença e de don Examen Perez de Aranoso assi que ellos conosquen entre nos e vos. E si de esto o de algo contendiesemos e nos e vos fagamos e segamos todo quanto ellos hi veran por bien. E demas prometemosvos que con el Rey de Castiella no nos adóbaremos sin vuestra voluntat ni con el amor nenguno ni convinenças contra vos no faremos ni sen vos e de esto femos a vos homenage de manos e de boca e juramos sobre los sanctos Evangelios tocados con nuestras manos e mandamos a don Eximen de Foces e a don Bernat Guillem de Entença e don Eximen Perez de Aranoso ricos homines nuestros que fagan a vos hominage de manos e de boca e que vos juren sobre sanctos Evangelios que esto fagan a nos tener e guardar e complir a vos assi como en esta carta vos lo prometemos e sino que vos aiuden a todo lur poder fasta que vos lo hayamos adobado. E nos sobreditos don Eximen de Foces e don Bernat Guillem Dantença e don Eximen Perez de Aranoso femos a vos don Alfonso homenage de manos e de boca assi como vassallos a Senyor e vos lo juramos sobre sanctos Evangelios que vos faremos tener cumplir e guardar todo esto que en esta carta vos promete vostro padre a todo nostre poder e buena fe e sin enganyo. E porque esta carta vos sea mas firme nos sobredito don Jayme Rey Daragon e Nos don Eximen de Foces e don Bernat Guillem Dantença e don Eximen Perez de Arenoso femosla sellar con nostros sellos. Datum apud Biar septimo decimo kalendas julii anno Domini Millesimo CC° Quinquagesimo Quarto.—

Sig✠num Jacobi Dei gracia Regis Aragonum Majoricarum et Valencie comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesullani. — Testes son desto frare Andreu Vispo de Valencia maestre Martin Artiacha de Valencia don Gonçalbo Perez Cabiscol de Valencia don Guillem Prior de Cornellan frare Pere de Lerida Prior de la casa de los Prehicadores de Valencia. — Sig✠num Petri de Capellades domini Regis scriptoris qui mandato ipsius hec scripsit loco die et anno prefixis.

Als molt reverend magnifichs e de molt gran saviesa mossenyors los diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e de gran saviesa mossenyors. A cinch del present e dejus scrit mes de nits entre sis e set hores rebem una vostra letra dada en Barchinona a dos del dit mes en la qual nos narrau la comissio per les corts a vosaltres feta. Lo fi desijat no ses pogut obtenir. Nos pregau vullam elegir una persona e aquella a vosaltres tremetre ab suficient potestat per les dites coses. E rebuda aquella havem trobat anuig com lo desijat per vosaltres no ses pogut complir e havem deliberat de continent celebrar consell en modo la persona per vosaltres demanada sia eleta e aquella dins lo temps a vosaltres tramesa supplicant la inmensa Trinitat vos vulla aconsellar tal modo sia servey de nostre Senyor Deus e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica tranquillitat de la

persona del dit Senyor Princep. E si algunes coses molt reverend magnifichs e de gran saviesa mossenyors vos seran plasents per nosaltres fahedores fiablement nos scrivets. Scrita en Puigcerda a VI del mes de janer del any Mil CCCCLXI. — A vostres honors e servey apparellats los consols de la vila de Puigcerda.

Als molt reverend honorables e molt savis senyors los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables e molt savis senyors. Rebuda havem una letra de les reverencies vostres e aquella legida perque ferventment desijam la utilitat sossech e repos de la cosa publica de aquest Principat e en lo benavenir de aquella tant com en nosaltres es no volem defallir de continent per los sguarts en aquella expressats havem constituhit sindich nostre lo honorable micer Pau Alamany doctor en decrets canonge e paborde daquesta Esglesia per esser aqui la jornada ab potestat suficient juxta lo expremit en la terra. E perque aquesta feyna par a nosaltres de molt gran importancia supplicam a nostre Senyor Deu la vulla endressar e obrir cami saludable per la liberacio de la persona del Illustre Senyor Princep en forma que sia a la sua lahor e servey e honor del Senyor Rey e de la cosa publica oferintsnos en tot lo que puxam fer a benavenir del negoci. E sia molt reverend honorables e molt savis senyors custodia vos-

ra la Trinitat Sancta. Scrita en Vich a VII de janer any Mil CCCCLXI. — A la ordinacio de les reverencies vostres molt promptes lo capitol de Vich.

Als molt reverend e honorables senyors los senyors deputats generals del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e honorables senyors. Lo die de Ninou me fon presentada una letra de vostres reverencies ab la qual mes injunt presentas o fes donar hun plech de letres als quis dressaven les quals eren segellades ab sagell del reverend archabisbe de Tarregona. Perque molt reverend e honorables senyors les dites letres foren per mi presentades o fetes dreçar als quis dressaven del dia que per mi foren rebudes fins lo dissapte seguent per tot lo die que teniem tres del mes present e dejus scrit. E per ço com es veritat fasne la present letra. E sia la sancta Trinitat en continua proteccio de vostres reverencies. Scrita en Vilafrancha de Penades a VIII del mes de janer del any Mil CCCCLXI. —(Noy trobam sotscrit e fou per oblit.)

Als molt reverend e molt honorables e de gran saviesa senyors deputats del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e molt honorables e de gran saviesa senyors. Diumenge proppassat que teniam quatre de

janer reebem una letra vostra la dada de la qual era en Barchinona de dos del dit mes de janer e vist lo contengut en aquella havem congregat nostron consell en lo qual havem elegit en sindich lo honrat En Gabriel Puig conciutada nostre exhibidor de la present al qual havem donada ampla potestat segons per ell vos sera feta fe. E no pus per la present. Si negunes coses vos seran plasents infaliblament nos en vullau scriure. E sia molt reverend e honorables e savis senyors lo Sant Sperit en vostra continua proteccio. Dada en Manresa a VIIII de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A vostra honor e servey apparellats los consellers de Manresa.

Als molt reverend honorables e de gran saviesa senyors los deputats del General de Cathalunya.

Molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors. Per los respectes expressats en una vostra letra per nos rebuda diumenge envers mig jorn IIII del corrent mes sots data de dos del ja dit mes e en altra manera trametem a les vostres molt gran reverencies lo venerable En Gabriel Viver notari ciutada sindich e missatger de aquesta ciutat de aquells e de nostra intencio per nos largament instruit e informat e al qual havem comenada creença a les vostres molt gran reverencies de part nostra per ell explicadora. Per tant molt reverend honorables e de gran saviesa senyors sia a vosaltres plasent vullats donar plena fe e creença al dit nostre sindich e missatger de les pre-

ents exhibidor en tot ço e quant de part nostra vos explicara axi com si nos personalment vos ho explicavem. E conserveus molt reverend honorables e de gran saviesa senyors la Trinitat Sancta en sa divinal gracia e recomendacio. Scrita en Vich a VIIII de janer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio prests quis recomanen en vostra gracia los consellers de Vich.

Reverende in Christo patri et amico singularissimo domino abbati de Monserrat.

Reverendo in Christo pater et amice singularissime debita salute in Domino comendata. Litteras deputatorum recepi actis diebus quibus mea indispositione nec personaliter respondere potui ut jam V. R. per comissionem venerabili Priori nostro de Natzaret factam significavi. Quare bono comuni et ipsius utilitatibus quam maxime affectatus decrevi si meam in aliquo bonam habetis presenciam neglecta indispositione ad vos illico pervenire. Quapropter R. V. confidenter rogo ut meam litteram omnibus ipsis dominis presentetis et paratam voluntatem. Ego paratus ad omnia pro omnium honore et servicio vestram responsionem spero. Quod si talis non fuerit necessitas me feratis excusatum deprecor. Et de omnibus per vestras litteras sim certificatus queque grata rescribendo. In monasterio Populeti X januarii. — A vostra voluntat presto el abat de Poblet.

Als reverend nobles e magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend nobles e magnifichs senyors. Preposada tota deguda recomandacio en Nostre Senyor Jhesus non obstant per la indisposicio de ma persona haja respost per creença a vostres letres la qual porta lo venerable nostre Prior de Natzaret empero desijant sens nengun dubte cumplir totes coses a vostre servey e benefici del ben comu so deliberat postposada alguna necessitat de ma persona venir a vosaltres si tal necessitat occorre. Perqueus deman gracia si la necessitat de les fahenes ho requer per lo portador me rescrigau de continent car jo so prest de continent obseguir al que volreu. E si per ventura les fahenes no son axi ardues per jo esser axi no prou dispost me hajau per scusat. Manant de mi a vostra honor e servir ab tota confiança. Del monestir de Poblet a VIIII de janer. — A vostra ordinacio presto el abat de Poblet.

Als molt reverend magnifichs e molt savis senyors los diputats del Principat de Cathalunya.

Molt reverend magnifichs e molt savis senyors. A VI del present mes de janer havem rebuda una vostra letra en la qual afectuosament nos pregau que nosaltres volguessem elegir alguna persona de nostre capitol ab potestat suficient per entrevenir en lo parlament fahedor per utilitat e repos de la cosa publica

tquillitat de la persona del Senyor Princep. E nos-
es de continent haguda vostra letra havem elegit
ıonorable mossen Miquel Periç canonge nostre do-
ıtli aquella potestat que en semblants actes es acos-
ıat de donar lo qual per los respectes en vostra le-
contenguts sera la jornada contenguda en la dita
tra letra ab vosaltres en Barchinona. E sia lo Sant
ırit proteccio e guarda vostra. De Leyda a VI de ja-
del any Mil CCCCLXI. — Molt reverend e magni-
s senyors los qui son prests a ordinacio de vosal-
ı los dega e capitol de Leyda.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputats
General del Principat de Cathalunya.
Molt reverend magnifichs e de gran providencia
yors. Diluns a V del present rebem una letra vos-
dada en Barchinona a dos del present contenent
efecte per los fets de la detencio de la persona del
ıyor Princep hi en aquella contenguts tramatessem
ıí una persona ab potestat suficient per les coses
la letra contengudes. E per ço jatsia aquí sia lo
ıorable En Franci del Bosch ciutada de aquesta
tat sens revocacio del altesa la arduitat dels nego-
havem deliberat trametreus lo honorable En Johan
ıllo ciutàda de aquesta ciutat ab plen poder. Placia
ostre Senyor en los dits afers se provehescha a la-
e gloria de nostre Senyor e servey del Senyor Rey
tilitat e repos del Principat. Scrita en Leyda a VII
janer any Mil CCCCLXI. — A vostres beneplacits e

honor prests los pahers e prohomens de la ciutat de Leyda.

Als molt reverend e magnifichs mossenyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e magnifichs senyors. Hir poch apres XII hores tocades apres mig jorn rebi dues vostres letres en un plech la una mia laltra a la ciutat la qual de continent doni al honorable En Bernat Gralla hun dels pahers. Una altra ni havia fora lo dit plech peral Capitol daci la qual per semblant prestament fon dada a mossen Valterra vicari spiritual. Mossenyors dissapta proppassat vos scrivi per altra com havia presentat vostra letra patent al veguer daci sobre lo delliurament del scuder de mossen Cardona la qual letra e translat de la carta de la presentacio feta per mi e resposta del veguer daquen feta es interclus dins la mia letra la qual sen porta un correu. Lo sobre dit die dos hores apres mig jorn segons lo hoste de correus ma feta relacio e crech la devets haver rebuda e bon no lo efecte de la resposta del dit veguer es que ell nol havia pres ni per ell era detengut pres mas per lo Senyor Rey e per sos algutzirs e per lo dit Senyor era stat inhibit. De Leyda a VI de janer any Mil CCCCLXI. — Quis comana en vostra gracia Thomas de Carcassona diputat local de Leyda.

12 DE ENERO.

Ante todo se dió cuenta de haberse recibido las cartas que siguen:

Als molt reverend honorables e de molt gran providencia senyors los deputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables senyors e de molt gran providencia. Dues vostres letres havem reebudes ab un translat interclus de una letra dels embaxadors continents en efecte tremetam una persona ab poder suficient per als nogocis occorrents per causa de la detencio feta per la Majestat del Senyor Rey de la persona del Illustre Princep son fill. E per entendre en la sua deliberacio havem elegit ab suficient potestat lo-norable mestre Marti Pere doctor en medecina daquesta ciutat exhibidor de la present. Pregam e exortamvos per ço que a tot ço e quant explicara per part de nosàltres e de aquesta ciutat vostres grans reverencia e honorables saviesas donen plena fe e creença. Les quals la Sancta e individua Trinitat tinga en la sua proteccio. Scrita en Gerona a X de janer de lany Mil CCCCLXI. — A totes vostres ordinacions prests los urats de Gerona.

Als molt reverend magnifichs e savis senyors los diputats de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e de gran savieses mossenyors. Ahir quis comptave deu del mes present e devall scrit entre VII e VIII hores de la nit nos fonch donada una vostra letra la qual lesta encontinent manam consell ordinari per huy qui es diumenge fet lo ofici divinal. En lo consell ajustat en la sala de nostra paeria fem proposicio del negoci contengut en la dita letra e encara a cautela specificadament fem legir aquella regraciant a vostres magnificencies savieses com per aquella aquesta universitat es stada encautada de algunes coses al dit negoci molt necessaries specialment com se speren passar per açi ço es mossen Franci Darill e lo fill de mossen Guillem de Vich per la Majestat del Senyor Rey tramesos los quals se speran comunicar ab vostres reverencies e que de la resposta que feta los sera per vostres letres serem certificats. Significantvos com ab aquella major diligencia que podem havem entes e entenem vuy qui es diumenge en halestir lo dit consell de LX per tenirlo dema qui sera diluns si sera possible celebrar aquell a fi que per aquell puxen asser fetes degudes provisions a les coses per vostres reverencies demanades. E hon hagues algun torb en lo dit consell es provehit pero altres deguts remeys provehir en los dits afers talment que si plasent sera a nostre Senyor Deu sera fet servici a ell e a la Majestat del Senyor Rey e benavenir

del Principat e contentacio a vostres molt reverend magnifiques e gran savieses los quals conserve lo Altisme per molts anys dilatats. De Cervera a XI de janer any Mil CCCCLXI. — Molt reverend magnifichs e savis senyors a tota ordinacio vostra prests los pahers de la vila de Cervera.

Luego despues se presentó ante los diputados y consejo el maestro racional Luis de Vich, enviado por el rey don Juan, el cual presentó la credencial y en virtud de ella pronunció el discurso que á continuacion se copian.

Als venerable religios magnifichs amats e feels nostres los diputats del Principat de Cathalunya.

Lo Rey.

Venerable religios magnifichs amats e feels nostres. Sobre alguns afers de present occorrents vos tramatem de les parts della lo magnifich amat conseller e mestre racional de nostra cort en lo regne de Valencia mossen Luis de Vich informat a ple ab instruccions nostres de la intencio nostra. Pregamvos per tant e encarregam axi stretament com podem que al dit mossen Luis doneu plena fe e creença. E en aço que per ell vos sera referit de part nostra vos hajau ab aquella moderacio e prudencia que la exigencia del cas occorrent requer e de vosaltres fermament confiam. Data en Çaragoça a dos dies de janer de lany Mil CCCCLXI. — Rex Johannes.

Com lo dit Senyor havia feta la detencio del dit Princep justamen per quant lo dit Princep sempre apres mort de la Senyora Reyna mare del dit Senyor Princep de gloriosa memoria li es stat inobedient e li ha procurats e fets molts e grans enuigs e molts grans dans axi en lo Regne de Navarra com en altra manera entro lo dia de la reconciliacio. E apres que contra concordia verbal lo dit Princep se feya dir e intitular en letres e provisions sues primogenit Darago e de Sicilia et cetera e que don Johan de Cardona son majordom havia feta fer per Barchinona una crida en que deya lo dit Princep esser primogenit e hereter Darago e de Sicilia et cetera e que contra voluntat de la Majestat del Senyor Rey se inmiscia en lo regiment de sos regnes e terres e que feya moltes provisions de oficis de Governador de Cathalunya e altres ara per lavors mort lo Senyor Rey ab segell pendent spatxades e liurades a la part e que en lo tracte del matrimoni de Castella lo dit Princep habia usat de algunes arts ço es que havia supplicat lo dit Senyor rompes lo dit matrimoni car apres ell li trobaria vies per les quals lo dit matrimoni se compliria a sa voluntat e que mossen Diego de Ribera altre dels embaxados de Castella sots alguna color parla dues vegades sens sabuda del frare conambaxador seu ab lo dit Princep del qual parlar lo dit frare comprenent sospita dix al Senyor Rey ques crehia se tractava contra ell alguna cosa e quey guardas be e que per letres que la sua senyoria

diu haver hagudes de la cort de Castella un baro vassall seu tractava la sua mort lo qual dix no li era stat scrit de quina nacio era. E mes que en la deposicio feta per don Johan de Beamunt diu constar que lo dit Princep sen devia tornar de Leyda en Barchinona e devie passar en Mallorques e dalli tramatent a dir a la sua Altesa que sil volia fer jurar per primogenit fore content en altre manera que havia deliberat anarsen en Cartagenia e dalli al Rey de Castella e contra voluntat paternal finar lo matrimoni ab sa germana. E que jatsia la sua Majestat no cregues los dits diputats ni lo Principat pecassen en intencio pero de aquest tan gran ajust de consell e de tan gran nombre de embaxada lo dit Senyor considerava pervenir a sa Majestat e a sos regnes e terres grans dans e inconvenients car lo Rey de Castella crehent lo dit Senyor esser divis ab sos vassalls havia feta certa gent darmes e la havia mesa en lo regne Darago e de Navarra e ja havian presa en Arago una terra de Pomar. E per ço los pregava de part del dit Senyor que volguessen desistir dels aplechs e consells que cascun jorn tenien e fessen tornar la dita lur tan gran embaxada.

Por la tarde del mismo dia se reunieron los diputados y consejeros con muchos individuos de los tres estamentos que habian sido convocados al efecto. En esta reunion se dió cuenta del estado del negocio del Príncipe; leyéronse todos los papeles á él referentes, se manifestó todo lo obrado, y se pidió dictámen acerca de lo que debia hacer-

se en adelante. Todos los concurrentes aprobaron unánimemente lo actuado; pero respecto de lo hacedero, los nuevamente convocados pidieron un plazo para estudiar la cuestion y deliberar sobre ella. Tampoco pudieron los diputados ponerse difinitivamente de acuerdo sobre la contestacion que debia darse á Luis de Vich. En la sesion que celebraron solos los diputados y consejeros, se dió tambien cuenta de haberse recibido las dos cartas que siguen:

Als molt reverend magnifichs honorables e savis senyors los senyors deputats del General de Cathalunya.

Molt reverend magnifichs honorables e savis senyors. Una vostra letra havem reebuda dada en Barchinona lo segon dia del mes e any dejus scrit per la qual nos pregau trametessem aqui alguna persona ab suficient potestat per intervenir en sercar remeys concernents servey de nostre Senyor Deu e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica e tranquillitat de la persona del Senyor Princep la qual cosa per nosaltres molt desijada e per la qual nostre Senyor Deu continuament pregam havem juxta vostra peticio e pregaries comunament e concordable elegit lo molt honorable mossen Peregri Mir concanonge nostre e ardiaca de Vilasecca de la present exhibidor lo qual per tractar e expedir les dites coses en la dita vostra letra contengudes incidents dependents e emergents de aquelles ha nostres veus e plena potestat. Placia a la sanctissima Trinitat infundirhi lo lum del Sanct Spe-

rit per la direccio del qual lo fi desijat en breu se obtengue. Dada en Terragona a vuyt del mes de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — Al honor vostre apparellats los camarer e capitol de la Seu de Terragona.

Als molt reverend e honorables senyors los diputats de Cathalunya.

Molt reverend e honorables senyors. Vuy he rebuda una letra vostra desestradament per via de Rossello en la qual mencionantme la comissio a vosaltres per la cort feta sobre la detencio e liberacio de la persona del Senyor Princep me pregau afectadament jo sia aqui a XII del present. Vista la brevitat del temps per la tarda de la letra no es possible a mi per aquell dia esser aqui mes sens dupte me dispondre en esserhi lo pus prest que puga com aquell qui tinch gran desig de totes les coses quentrevenir puga que sian servey del Senyor Rey e Princep e benefici de la cosa publica daquest Principat. E per la present no he mes que dir sino que si res ordenar volreu que faça sera fet ab bona voluntat. Scrita en Baga a X de janer. — A vostra honor prest Guillem de Pinos vezcomte Dilla e de Canet.

13 DE ENERO.

En la sesion de este dia se acordó que por el abad de

Monserrat se contestase á Luis de Vich en términos generales, diciéndole que la Diputacion y la Junta ó Conferencia, en el negocio que les habian encargado las cortes, procurarian el mayor bien del señor Rey y el sosiego y la satisfaccion del Principado. Se acordó luego despachar las siguientes cartas, y se dió cuenta de haberse recibido las que mas abajo se insertan.

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e savis senyors. Per nostra letra que derrerament scrivim a vostres savieses fahem oferta que certificariem aquelles del que los embaxadors del Senyor Rey qui venien explicarien a nosaltres e de la resposta quels seria feta. Perque satisfent a nostra oferta vos certificam com lo magnifich mossen Luis de Vich per part de la Majestat del dit Senyor ha explicat a nosaltres diputats car ab los del consell parlar no li ha plagut dihentnos algunes causes perque la dita Majestat havie feta la detencio de la persona del Illustrissimo Senyor Princep les quals son aquelles expressades en la letra dels embaxadors de la qual vos havem trames copia. Subjungint que la dita Majestat nos pregava e encarregava donassem orde e manera fos desistit en les supplicacions instancies et prosequcions ques fan per part de aquest Principat en liberacio de la persona del dit Princep. Per nosaltres diputats fon detenguda en lo respondre deliberacio proposant al dit mossen Luis de Vich si li plague-

ra present lo consell dels XXVII congregats fer la sua exposicio e oyr la resposta en que ell se reserva acort e apres significa no haver comissio de parlar sinq ab nosaltres diputats. E per tant es deliberat per lo dit consell e per tots los altres apres congregats esser feta al dit mossen Luis la resposta en efecte seguent la qual per lo dit consell es stada acordada e conclosa e es que lo Principat de Cathalunya e nosaltres ab lo consell aquell representants per cosa alguna no desistiriem en la prosequcio de la liberacio del Senyor Princep car en la detencio sua e extraccio del Principat de Cathalunya sostenen ruptura e violacio molts usatges constitucions privilegis e libertats del Principat los quals se enten conservar e defendre e mes que la dita detencio per molts sguarts porta grans inconvenients e dans a la cosa publica de aquest Principat e deservey molt gran a la Majestat del Senyor Rey lo qual es sinistrament informat e no ben consellat en aquesta materia ans dels tals consells axi creguts per la sua Altesa seguex diminucio de honor e reputacio a la sua corona. E per quant aquest Principat es lo principal conseller del Senyor Rey e qui millor veu e ab fidelitat innata lo que es honor e servey de la sua corona e utilitat conservacio e repos de la cosa publica li consellen insten y prosseguexen restitucio de la persona del Senyor Princep en Cathaluuya don lo ha tret e apres liberacio e de aquest proposit james disistira lo Principat ans ho continuara procurara e curara esser observades les libertats de la Patria. E sia la sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona

a XIII de janer any Mil CCCCLXI. — A. P. abbat de Montserrat. — Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. A nosaltres es continua cura solicitut e vigilancia donar orde en les coses que concernexen la desijada fi de les coses occorrents per causa de la detencio del Senyor Princep lo qual negoci es ab tanta strenuitat e sforç empres en aquest Principat que per forma alguna desistir en aquell no seria comportat certificantvos com ir a XII del present arribaren aci tots los de quius trametem nomina e cascuna ora ne arriben. Dit dia apres mig jorn congregats tots en la casa de la Diputacio los fon feta relacio de les coses fins aci en aquest negoci subseguides e foren legides publicament totes vostres letres a nosaltres trameses e les instruccions per nosaltres fetes e letres a vosaltres trameses e tots los actes en aquest negoci subseguits. Per los dits congregats ab tanta uniformitat e concordia que en lo mon mes dir ne excogitar nos podria foren tots los dits actes molt loats comendats ratificats e aprovats dihents que pus virtuosament fet nos podien e axi ho faeren continuar per lo notari fahent oferta cascuns per si e per aquells qui represen-

tamen no fallir james en la prossequcio de aquest negoci ans ab molta animositat fins a la fi aquell continuar portar fins a reintegracio total dels privilegis e libertats de la patria e son specialment stats molt contents de la satisfaccio per vosaltres feta a descarrech de aquest Principat volent mes avant loant e aprovant pus la Majestat del Senyor Rey gracia consentir al Principat de liberar la persona del Senyor Princep o a pena de carceller donar ha denegat de justicia deurelo restituhir en Cathalunya sia promptament e streta demanat juxta la forma de la ultima letra que tramesa vos havem car tots los dits congregats staran spenant la dita resposta perques puxa talment consellar deliberar e exequtar quen segguescha servey e honor al Senyor Rey utilitat e repos a la cosa publica daquest Principat. Pregamvos donchs tan stretament com podem ab molta cuyta e ab aquella decencia ques pertany juxta la forma de la dita letra dada aci a VII del present mes façau la dita instancia de justicia si feta ja no es ço que nò crehem e ab molta cuyta nos certifiquen de la resposta perque en aquesta materia se puxa cumplidament deliberar. Mes vos avisam com mossen Luis de Vich ha donada a nosaltres diputats una letra de la dita Majestat e per part de aquella de e per part de aquella nos ha explicat les causes de la detencio del Senyor Princep les quals molt mes ne eren ja per vosaltres scrites subjungint que la dita Majestat nos pregave e encarregave se domas orde e manera fos desistit en les suplicacions instancia e prossequcio ques fan per part de aquest

Principat en la liberacio de la persona del dit Princep. Per nosaltres deputats fon retenguda en lo respondre deliberacio posant al devant al dit mossen Luis si li plaguera present lo consell dels XXVII fer la sua exposicio e oyr la resposta dihentli que en aquest negoci no fahiem res sino per vigor de la comissio de la cort la qual ab cert consell feta nos era en que ell se reserva acort e apres significa no haver comissio de parlar sino ab nosaltres diputats sols. Es stat deliberat vuy per los XXVII e per tots los novament venguts que la prossequcio de aquest negoci no pot esser dorelicta ans cove dit negoci prosseguir fins a fi e conclusio desijada e axi ne han fet levar acte. E per ço juxta deliberacio dels demunt dits sera al dit mossen Luis feta resposta que per res nos pot desistir de aquest negoci allegant e deduhint les causes e rahons de que tant vos havem scrit e per ço no les replicam e es ordonat molt pus forçadament e streta que nous es stat scrit en la derrera e altres letres li sie feta la resposta e axi sera fet. Per lo mati havem rebuda vostra letra de VIIII del present per la qual som certificats dels replicats triplicats e quadruplicats. Stam ab molta contentacio de vostra diligencia eus pregam continueu juxta la forma ja scrita e en los inconvenients que la dita Majestat allega del Rey de Castella e que ha sinistra opinio de les coses que per aquest Principat se fan som nosaltres be certs que tal opinio de nostres actes e procehiments no se ha ne sen haura car pus axi rectament debita e virtuosa procehim attesa nostra innata e incorrupta fidelitat ya vulgada

notoria e publica tals pensaments no se hauran ans creuran lo Senyor Rey mal consellat e perversament recaure en error e deservey de la sua corona e dan de la cosa publica daquest Principat. E pus la sua Majestat veu que per aquests actes son suscitades tals novitats per lo Rey de Castella è facilment les pot reposar comanant lo Princep al Principat de Cathalunya com a carcellers perque se vol detenir ne aturar en fer aço que es de justicia e son servey e lo Principat ho reputara a gracia. Nos detenga donchs la sua Serenitat en fer gracia al dit Principat e reposara tantes coses suscitades e podra poch stimar qualsevol moviments de Rey vehins e altres. Lo acte del Rey En Jacme e son fill primogenit havem rebut ab plaer car servira en son cas e loch. Aquesta letra e totes coses sien comunicades als missatgers de Barchinona car semblant comissio han ells de la ciutat e aquestes dues cases procehoxen ab summa unio e bona intelligencia. E sia lo Sant Sperit vostra proteccio e guarda e dels afers queus son acomenats bona direccio. Dada en Barchinona a XIII de janer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt reverend e honorables e savis senyors los diputats de Cathalunya.

Molt reverend e honorables Senyors. Ahir que comptavem onze del present me fon tramesa una letra de

vostres grans savieses ab la qual me pregavets que vuy que havem XII daquest mes jo fos aqui per consellar en los negocis en aquella contenguts la qual cosa no es a mi possible car vuy es la jornada per vosaltres assignada es stat carrech daquells qui havian carrech de trametrem la letra que al darrer jorn se haja sperat. Pero la hon vostres grans savieses son ab tantes notables persones com se diu haveu convocades en vostre consell yo hi fas poca fretura. Placia nostre Senyor que ab vostre bon treball e daquells queus consellen se do orde que del Senyor Rey se obtinga la desliuransa del Senyor Princep en manera que sia servey del dit Senyor e be avenir del Senyor Princep. E ordonau de mi molt reverend e honorables senyors lo que plasent vos sia. Scrita a Cobliure a XII de janer. — Vostre Berenguer Dolms quins recomana a vosaltres.

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs e honorables mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Vostra letra de XXIII del passat havem rebuda ab la qual nos scriviu stesament dels actes fets per los embaxadors lo queus regraciam als quals per la expedicio e cuyta del correu no havem temps axi com volriem de satisfer hi respondre. Pero per quant lefecte final de vostra dita letra es pregar-

nos elegissem algun nombre de persones que fos de XII sertificam vostres reverencies nobleses e magnificencies que tant per los respectes que scriviu quant per fer unio e conformitat ab vostres procehiments e voluntat tant quant hi sentirem e sabrem havem feta eleccio de quinze persones ab poder de respondre e fer cara en tot ço que lo negoci concorrent requerra procehint en tots aquests actes lo jurament per vosaltres sorit se devia prestar del qual poder ensemps ab la satisfaccio de les dites e altres coses per la primera vos scriurem copiosament. Lo trellat de les persones de que es feta dita eleccio sera interclus dins la present significantvos que lestament nostre e reyal e la vila de Perpenya tostemps sera en unitat e bona concordia toquant lo be avenir e repos del concorrent negoci no contrestant qualsevol perturbador que treballas en lo contrari. E sia lo Sant Sperit vostra proteccio e continua guarda. Dada en Perpenya a XII de janer any mil quatracents sexanta hu. — Lo vesqomte de Roda. — Los elets per lestament militar del comdat de Rossello residents en Perpenya prests a vostra ordinacio.

Mossenyors la letra qui es ab la present dirigida al nostre embaxador lo magnifich mossen Dalmau Dez-Volo vos placia haja spatxat recapte ensemps ab letres vostres.

Apres havem vist lo trellat de la letra tramesa a vosaltres per los dits embaxadors a la qual vos respondrem com dessus es dit.

Als molt reverend magnifichs e molt savis senyors los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e molt savis senyors. Vostra letra havem rebuda de dos del present ab la qual nos scriviu com per causa de la detencio del Senyor Princep e de la comissio a vosaltres feta per la cort que ab consell de aquelles persones queus fos vist provehisseu tots remeys concernents servey de nostre Senyor Deus e del Senyor Rey e utilitat de la cosa publica e tranquillitat de la persona del dit Senyor Princep per ço com lo fi desijat fins aci no es stat obtengut ab consell de les persones eletes haveu delliberat haver consell de mes persones scrivintnos elegiam una persona e la tremetam a vosaltres ab plen poder sobre les dites coses per la qual raho aquesta universitat ha elet lo honorable En Francesch Burgues ciutada de aquesta ciutat per entrevenir en les dites coses ab tot poder bestant sobre aquelles. Perqueus placia aquell admetre en los dits fets e donarli fe e creença en tot ço e quant per aquesta ciutat dira e explicara a vostres reverencies e magnificencies les quals nos rescriguen en tot lo que plasent los sia. E tinga aquellas la Sancta Trinitat en sa continua proteccio e guarda. Scrita en Tortosa a VIII de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A tota honor de vostras reverencias e magnificencias apparellats los procuradors de Tortosa.

verendo in Christo patri virisque colendissimis
nisque deputatis Principatus Cathalonie.
verende in Christo pater virique colendissimi et
ifici. A vestrum serie et potestate quoddam exivit
im literarum nos movendo et monendo ob neces-
n concurrenciam in numero copioso personarum
iendique remedia ab Altissimi consilio super dis-
na nostrum et serenissimi Regis et incliti prin-
sciscitatos vos dicitis ab inbaxiatoribus Princi-
ut ipsa exharat littera ac perlecta ob quod jussa
am insequentes et patrie in comuni ministerio
quam Ecclesia hec multo perplexo levietam et
lo ejus fuerit innodata ut tanto servicio una cum
ocius Principatus libere insistamus elegimus ad
n sindicum nostrum honorabilem Franciscum
ut canonicum et archidiaconum majorem hujus
ie cum facultate plenissima assistendi qui et uti-
comuni in federe Regis nostri Illustrissimi et ejus
filii studebit pro parte nostra in fine omnium
rdare. Deus omnipotens qui fons est tocius con-
nefabili sua providencia adaperiat corda vestra
ndat remedia pacifica donetque media paterni-
exus ipseque Spiritus Sanctus cum Principe nos-
t maneat nec solvantur Altissimum exoramus
Ex Dertusa VIII januarii anno a Nativitate Do-
Millessimo CCCC sexagesimo primo.—Colendis-
Paternitati et dominacionibus vestris prompti
ulum Ecclesie Dertuse.

Als molt observandissims e magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya en Barchinona residents.

Molt observandissims e magnifichs senyors. Dimarts quais comptava sis del present mes de jener ab aquella deguda manera ques pertany rebi una vostra letra segons la seria de aquella me pregau volgues elegir una persona en cars que jo fos impedit de no poder anar aqui a Barchinona la qual fos ab vostras saviesas a XII del dessus dit present mes havent aguart a utilitat e repos de la cosa publica. E per tant desijant concordia e lo ben avenir de tots he delliberat trametre en loch meu e per mi lo honorable micer Johan de Soldevila oficial e vicari general meu, ab poder bastant e ultra aço supplich e continuament vull supplicar nostre Senyor Deu vos endres en tal manera que lo fi sia accepte a sa sacratissima Majestat e tranquillitat de la terra la qual vos vulla consellar e sia de tots special custodia. Dada en Tortosa a VIII del dessus dit mes de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A la honor e obsequi de vosaltres prest Ot de Muncada bisbe de Tortosa.

Als molt reverend honorables e savis senyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables e molt savis senyors. Jo

vostres grans providencias havem recebudes dues letres ab una interclusa en la una de aquellas contenents en efecte per certs sguarts tocants servey de nostre Senyor Deu e del Senyor Rey utilitat e repos de la cosa pública e tranquillitat de la persona del Senyor Princep volguessem elegir una persona ab suficient potestat per les dites coses la qual per los respectes demunt dits sia a XII del present mes aqui en aqueixa ciutat. E nosaltres vistes les dites dues letres vostres e interclusa havent voluntat gran en fer e cumplir les coses per vosaltres demanades havem fet aplegar un consell ordinari en lo qual havem fetes legir les dites vostres letres pregantlos de paraula volguessen donar conclusio en la eleccio de la persona segons per vosaltres es demanat. Mes per tant com nosaltres e lo dit consell ara novellament som entrats en lo regiment e per ordinacio de aquesta vila lo consell ordinari no pot elegir algun sindich ne missatger sens un gran consell appellat de Sexantena en la qual han esser sexanta prohomens los quals sexanta prohomens han esser liquidats per lo racional de aquesta vila quals son en majors talles o summa de quistia e aço sots grans penes sagrament e homenatge quey va a nosaltres e a tot lo consell ordinari no havem pogut dar conclusio en la liquidacio dels dits LX prohomens ans continuament sens divertir a altres actes ni negocis nosaltres fem treballar lo dit racional de aquesta vila en fer la dita liquidacio dels dits LX prohomens. E per major expedicio del dit negoci havem associats ces prohomens al dit racional per fer la dita liqui-

dacio e crehem fermament que dins breu temps sera acabada de liquidar la dita sexantena e encontinent sens dilacio alguna nosaltres aplegarem lo dit consell de LX en lo qual elegirem tal persona e ab tal poder que Deus migensan Deu ne sera lohat e vosaltres contents. E aço senyors molt reverend honorables e molt savis no pensets sia ficcio ni difugi a dar expedicio al dit negoci car lo voler nostre e de tota aquesta universitat es en tota honor del Senyor Rey e ben avenir de la cosa publica de tot lo Principat e repos del Senyor Princep. E sia molt reverend honorables e molt savis senyors la Sancta Trinitat vostra continua guarda. Scrita en Cervera a VIIII de janer any Mil CCCC LXI. — Molt reverend honorables e savis senyors a tota ordinacio vostra prests los pahers de la vila de Cervera.

Als molt reverend magnifichs e savis senyors los deputats de Cathalunya residents en la ciutat de Barchinona.

Molt reverend magnifichs e de gran saviesa mossenyors. Vuy que tenim XII del present mes de janer any present e dejus scrit havem avisat molt mati un consell appellat de Sexantena en lo qual havem proposs lo contengut en vostres letres e encara aquelles fets legir en lo dit consell lo qual consell no discrepant igu ab grandissima voluntat han elegit e creat sindich actor e procurador de aquesta universitat e dels singulars de aquesta lo honorable En Jaeme Tallada ab

amplissima potestat en aquell per la dita vila donat tant com es al present cas e coses en vostres letres contengudes. Mes per quant desijam ell si possible es vuy esser aqui lan fem anar cuytat no havent en sa publica forma lo dit sindicat per quant desijam com predit es ell sia aqui lo qual Deus volent prestament molt prest li trametrem en sa publica forma. Pregant molt reverend magnifichs e savis mossenyors donau fe e creença al dit Jacme Tallada en tot ço e quant de part nostra e de tota aquesta universitat vos sera dit expremit e recitat. E conserveus Deus vostres reverend magnifiques persones. De Cervera a XII de janer any Mil CCCC sexanta hu.—Molt reverend magnifichs e savis senyors a tota ordinacio vostra prests los pahers de la vila de Cervera.

Als molt reverend magnifichs e honorables, senyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend magnifichs e honorables senyors. Havem vuy rebuda una letra vostra dada en Barchinona a dos del present mes ab afecte que deguessem trametre una persona ab suficient potestat sobre les coses contengudes en la dita letra la qual persona sia e dege esser aqui a XII del dit present mes. Per tant com axi espatxadament no havem pogut trametre ni espatxar la dita persona havem donat carrech e comissio al honorable micer Agosti de la Illa canonge e ardiacha de Vallespir en la Seu Delna de entrevenir en les coses per les quals demanau la dita persona. Axi que si per

qualsevulla manera o raho lo dit micer Agosti no poria entrevenir en les dites coses o en altra manera sera necessari trametrehi altra persona del nostre Capitol hauda letra vostra tantost com sera possible la hi trametrem. E sia ab tant la Sancta Trinitat en vostra guarda. Dada en Elna a sis del mes de janer any de Nostre Senyor Mil CCCCLXI. — A vostra ordinacio prests lo capitol de la Seu Delna.

Als molt reverend honorables e de molt gran saviesa mossenyors los diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend honorables e de gran saviesa mossenyors. Diluns prop passat entre sis e set hores de nit reebem una vostra letra en la qual nos avisaveu de la comissio per la cort general a vosaltres feta per la deliberacio de la persona del Senyor Princep e com vosaltres en virtut de la dita comissio ab consell de cert nombre de persones havieu fets certs enantaments e preparatoris empero fins aci no era aconseguit lo fi desijat ans ab deliberacio del dit consell era vist nosaltres e altres esser demanats e per çons pregaveu afectuosament volguessem elegir una persona queus tramatessem ab suficient potestat per les dites causes la qual per los respectes dessus dits sia a XII del present mes aqui. Perque reeber aquella de continent fem ajustar consell general en lo qual fonch elegit sindich per aquesta vila sobre lo dit fet lo honorable En Johan Solanell de aquesta vila portador de la present

ab suficient potestat segons pot esser vist en son sindicat lo qual havem amplament informat de nostra intencio sobre lo dit negoci. Pregantvos mossenyors que al dit Joban Solanell sindich nostre e a tot ço e quant a vostra molt gran reverencia e honorables savieses sera explicat sobre lo dit fet vos placia donar plena fe e creença. E sia molt reverend honorables e de gran saviesa mossenyors la Sancta Trinitat vostra continua guarda. Scrita en Puigcerda a VIIII de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A vostra honor e servey apparellats los consols de la vila de Puigcerda.

Al reverendo e magnificos e devotos amigos los diputados del General de Cathalueña residentes en Barchinona.

Reverendo e magnificos e devotos amigos. Vuestra letra recebi scrita en Barchinona a dos del presente notificandome por aquella el inconveniente e caso recresoido a que la corte vuestra desto Principadgo non podia donar conclusion por causa de la porrogacion fecha de la corte para la qual aviades demandado cierto nombre de personas entre les quales me declarastes escreviendome que por los respectos en vuestra letra contenidos yo sea a dotze del presente en esa ciudad. Magnificos e devotos amigos del inconveniente e caso pocas personas son que mas se devan doler que yo e nuestro Señor sabe como a mi noticia vino el pesar e grand enojo que ove e tengo non sin causa e por los esguardes non dubdo conosceys por quanto

con intrannable deseo soy presto trabajar a servicio del Senyor Rey mi Senyor e paz e sosiego e tranquillidad de sus Reynos e bien avenir deste Principadgo de Cathalunia e dado orden en algunos fechos que tengo necessarios en este condado e tierra a Dios plaziendo lo mas presto que ser pueda sere en esa cibdat segund lo escrivo a la vuestra corte de Cathaluenna a la qual nuestro Senyor Dios de tal gracia que todos e yo con ellos e con vos podamos en el dicho inconveniente e caso dar tal orden e manera commo Dios sea loado e el Senyor Rey mi Senyor servido e el inconveniente cesse por quel casso se repare a su servicio e a bien e paz e sosiego de todos sus regnos e repos e bien avenir deste Principadgo commo specialmente este es mi deseo. Dada en Sant Pedro Pescador a nueve dias de enero anno de Mil CCCCLXI. — Infante.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables e de molt gran providencia mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat residents en Barchinona.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs e honorables mossenyors. Ultra dues letres que de vosaltres molt reverend honorables e de molt gran providencia senyors diputats havem reebudes la primera de dos del mes corrent laltre de set del mateix mes ab lo tradat o copia de la letra per los embaxadors del Prin-

cipat a vosaltres tramesa ir a les nou apres mig jorn rebem per correu certa altra letra de vostres molt grans reverencia noblesas magnificencies e honorables savieses data a nou del mes corrent. E per tant car ans de la recepcio de la dita letra de comuna concordia de nosaltres e de les condicions de persones entrevenints en los consells generals de aquesta vila haviem convocat consell general per aquell celebrar la jornada de la present a les set ores ans de mig jorn en lo dit consell congregat havem feta legir la dita vostra letra e legida aquella per lo dit consell ab gran unitat e concordia es feta eleccio de tres persones ço es dels honorable En Thomas Taqui per burgesos Francesch Pericoles per mercaders e Johan Ramon altre dels sobreposats de parayres per los cap de mesters e sobreposats dels oficis los quals han manament de partir dema de gran mayti per esser ab vostres molt gran reverencia nobleses magnificencies e honorables savieses e informaran aquelles de la grandissima concordia e inseparable unio que es vuy en aquesta vila e encara en lo bras militar de aquest comdat per conservacio de les libertats constitucions usatges e privilegis de Cathalunya a gran servici e benefici de la reyal Corona de la Majestat del Senyor Rey repos e tranquillitat de la republica de tot lo Principat. E la potencia increada molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables e de molt gran providencia mossenyors sia proteccio de vostres molt grans reverencia nobleses magnificencies e honorables savieses. Scrita en Perpinya a XII de janer del any Mil

CCCCLXI. — Los consols de la vila de Perpinya a vostra ordinacio sempre prests.

14 DE ENERO.

Despues de haberse presentado Luis de Vich y habérsele contestado por el abad de Monserrat en los términos acordados anteriormente, se dió lectura de varias cartas que se habian recibido y van copiadas á continuacion; y habiéndose luego presentado algunos otros individuos de los convocados de los tres estamentos, se les dió cuenta del estado de los negocios, y aprobaron tambien por unanimidad todo lo obrado hasta entonces.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Stants dissapte prop passat ajustats per anar a la Senyora Reyna arriba a VIIII horas de mati Johan de Sant Per correu ab vostra letra e memorial dels usatges e constitucions e translats de aquells afrontants en la fahena del Senyor Princep de que havem hagut gran consolacio majorment com vehem vostres intencions e delliberacions declarades ab dita letra esser conformes in omnibus et per omnia en ço que nosaltres haviem ja delliberat fet e dit a la Majestat del Senyor Rey don havem a creure lo Sant Sperit obra en los coratges de tots. Anats a la Senyora Reyna supplicam la sua Altesa que pus lo Principat

era stat exaudit per lo Senyor Rey en les supplicions de esser liberat lo Senyor Princep o liurat als thalans a pena de carceller fos de merce sua suplis sa Majestat volgues anar en Leyda ab ella e ab lo incep e tota la casada e seria satisfet al interes e io dels usatges constitucions e leys de aqueix Prinat mettentli al devant que de alli porie lo dit Senr Rey provehir als fets de Castella a tot lo que plant li fos e moltes altres coses apropriades a la maria. La sua Senyoria respos molt graciosament e ale e que ho farie de bona voluntat e crehie nostres otius esser molt a raho conformes a venir a servey l Senyor Rey. Al despres dinar appellats per lo Senr Rey hora tarda e manats exir tots los de son conll de la cambra solament restant ab ell lo senyor chabisbe son fill e Nanthoni Lombart scriva de nosa embaxada ha dit a nosaltres haver hagut avis cert ie les gents del Rey de Castella son a la frontera de rago e Navarra MDCCC de cavall e que ha per clar vostra e nostra representacio es causa de aço per iant en Castella segons altres vegades nos ha dit e ja os havem scrit ha nova que tots sos regnes e terres on rebelles havent lo dit Senyor per article que la ta fama ha covidat e fa simbell al Rey de Castella i fer lo que fa dientnos que la nostra aturada aci no fruyt algu ans gran dan e que abans agreuge que o benifique la fahena del Princep e que pus utilitat o fa la sua Majestat volguera fos dat orde solament istassem aci dos o tres de nosaltres e los altres sen rnassen e axi cessaria la fama qui es causa de mou-

re lo Rey de Castella. Significant que apres millor se menegerie la fahena del Princep dient que per lo moviment del dit Rey de Castella se mostra clarament la culpa del Princep e la ligança que diu ha feta ab lo dit Rey concloent que nostres instancies son a gran deservey a nostre Senyor Deu e a la su Altesa e dan a sos regnes e terres. Per nosaltres es stat satisfet que la fama de sos vassalls e specialment los cathalans es tant vulgada per lo univers que nunque de rebellio se porie haver penser e quant es en tornarnosne tots o part no esser en nostra facultat supplicant sa Majestat fos de merce sua nostras instancias e importunitats no dampnassen en res al Senyor Princep qui culpa alguna noy te posantli al devant que los fets de Castella e les comocions dels pobles e tots altres dans e congoxes qui per causa de aço se speren stan en ma sua de esser abolides e reposades solament volent complaure aqueix Principat de tornar lo Princep en Cathalunya axi com crehie la sua clemencia hi fos tenguda per observancia dels dits usatges constitucions guiatge e altres motius per vosaltres senyors tramesos qui li son stats comemorats stesament. E que are la sua Majestat havia millor opportunitat a descarrech seu complaure lo Principat que james anant continuar la cort en Leyda portanthi lo Princep on sens tota falla conexerien los cathalans esser prests e disposts a tot lo que sie servey e honor de la sua alta corona e altres moltes paraules qui serien largues de recitar. Lo dit Senyor respos que per sa fe la sua voluntat era de anar continuar la dita cort ans que fos lo movi-

ment de Castella pero que ara per nenguna via noy hiria ans provehiria a les fronteres mas que reposat aço la sua intencio es de anarhi e entendre en tot bo que sia util e bon stament del Principat pero nunque ha dit quey vulle portar lo Princep. Axi mateix diu no enten haver contrafet a usatges ne constitucions e si ho ha vist que sie per son consell la sua Majestat ho reparara. E dan fi al rahonament notifica a nosaltres com daqui li son stats tramesos tres actes de cortdos del Rey En Pere e un del Rey En Marti per los quals diu pot porrogar daci la cort e que axi ho enten fer perque en lo temps que hiria e vendria de Leyda provehira a les fronteres. Nosaltres havem dit a la sua Altesa quens par hi obsten capitols de cort e que la sua Majestat fes be veure sis podie fer. Dixnos que per aço havia fet ajustar consell ab tot que los juristes daqueixa ciutat de son consell diu li han scrit que ho pot be fer. E tornats en nostres posades hun home del consell del Senyor Rey vench a mi Comte de Prades dient que ell se dolie molt daquestas fahenas del Princep majorment si venien a ruptura e que ell havia pensat dient no haverne res del Senyor Rey que fora bo la sua Majestat fos supplicada anas en Leyda continuar la cort e ell veurie sis porie dar orde que lo Senyor Rey portas lo Princep en Fraga pero que on lo Senyor Rey continuas la cort fos promes e ofert per los de nosaltres qui entrevenim en cort que la cort no darie mes poder a vosaltres mossenyors del que teniu ne insistira pus sino en la manera que huy se fa per vosaltres e nosaltres. Per mi dit Comte li fon respos

que al meu parer de portar lo Princep en Fraga non calie parlar car lo precipuu interes del Principat es com de aquell es stat tret. E lavors lo dit menejador dix veurem si poriem fer que fos portat en Aytona o a Miravet. E jo diguili que ho comunicarie a mos con-embaxadors. Tot aço mossenyors fon reportat a nosaltres ir que ere digmenge de mati e per tots concordament fon delliberat que si lo Senyor Rey volia portar la Senyora Reyna per quant sens ella no creem res fer e lo Princep en Leyda on ere stat pres que de aço lo supplicariem molt humilment e que alli se comensas de menejar lo assossech e tranquille repos de pare e fill creents fer molt per dar començament a la fahena e veniem delliberats jatzia fos impertinencia e cosa exorbitant com quascu dege en cort entrar libertament pero per introduhir la materia e dispondrela en cami de meneig que oferissem los qui en cort entram tant quant en nosaltres fore de fer que la cort no donas mes poder ne per ella res fos innovat en lo fet del Princep stant empero en sa força e virtut vostra comissio e potestat e consell e nostra embaxada e lo exercici de aquells e que en aço fos prefigit terme de VIII o XV dies concloents que si aço venia be al Senyor Rey nosaltres consultariem vosaltres mossenyors ans de fer res. E axi fon tot per mi dit Comte reportat al dit menejador lo qual comunicat ab lo Senyor Rey respos la sua Majestat seria contenta de anar continuar la cort en Leyda e entrar en pratica de les dites fahenes pero que la Senyora Reyna no porie partir daci per quant haurie presidir en les corts ab los

.XXII e sens ella per absencia del Senyor Rey nos-
oria dar conclusio en los negocis de la dita cort e
que seria content lo dit Senyor Rey portar lo Princep
n Cathalunya sens anomenar loch. Be creem mossen-
ors serie o Miravet o Aytona. Fet a nosaltres report de
ço e comunicat stesament delliberam fos dit al me-
ejedor per res no fluxariem que lo dit Princep no
ornas en Leyda e menys ab nostre assentiment vol-
iem fos encastellat ans com ho sabessem de nostre
oder ab mija de supplicacions insistiriem en contra-
i e que de la Senyora Reyna per lo sguart dessus dit
ios fluxariem jatzia ab enuig com cregam les sues in-
ervencio e supplicacions poder obrar mes que totes
ltres. Reportada nostra intencio al Senyor Rey la sua
Altesa nos ha fet dir que per res no portaria lo Prin-
ep en Leyda ne anomenaria lo loch en lo metrie ma-
ant que daci avant lo meneig cessas e axi la fahena
noguda ses abolida. Vuy mossenyors havem dat car-
ech que lo consell del Senyor Rey ses aplegat a casa
lel senyor archabisbe de Çaragoça. Sonhi stats lo dit
rchabisbe bisbe de Gerona mestre de Muntesa bisbe
le Taraçona don Pedro Durrea Justicia Darago mos-
en Johan Ferrandis de Heredia mossen Berenguer
le Bardaxi don Miguel Gilabert mossen Johan Cerdan
nicer Luis de Santangel micer Johan de Gallach e mi-
er Jacme Pau als quals juxta vostra voluntat notifica-
la ab vostres letres havem ab copia de paraules sfor-
ades e juxta la materia pertinents dit de part de
iquest Principat lo quens ha paregut pertinent per in-
itar e mourelos en treballar ab la Majestat del Senyor

Rey per conduhir tot amor e tranquille repos entre la sua gran Altesa e lo Senyor Princep notificantlus que per quant lo Principat de Cathalunya per servey del dit Senyor Rey e benefici de sos regnes e terres e per lo interes de les constitucions usatges e libertats del dit Principat havie molt insistit e insistie en aço volie fos a ells manifest que segons lur ben obrar en son cas e loch ho haurie a bona memoria e si lo contrari era haventho per interes propri no oblidarie la satisfaccio deguda. Lo dit archabisbe respos que ells de aço comunicarien e apres nos farien resposta. De totes les dites coses mossenyors vos havem volguts stesament avisar que tot vos sie manifest e encara vos certificam com huy depres dinar es partit lo vicicanciller de manament del Senyor Rey per prorogar la cort de Leyda. E nosaltres per provehir al necessari havem dat carrech que mossen Miquel de Boxadors e mossen Dalmau dez Volo cavallers e micer Vello sindich de Tortosa qui eren aci per los fets del dit Princep son partits ab letra nostra de creença a la cort e ab procures particulars de alguns de nosaltres per disentir si res hi ere attentat e per avisar vosaltres senyors e nosaltres del que sera. Per moltes vies se referme lo moviment del Rey de Castella ab tot nosaltres fermament nou cregam. Fins aci los deputats nons han feta resposta. Tot vos sie avis mossenyors. Com nosaltres bisbe de Vich Francesch de Pinos e Anthoni Riquer fom elegits embaxadors la cort nos dona tres porters qui continuament han servit e serveixen ço es Leonart Codina lo Navarro e En Calbo los quals per llurs ne-

cessitats demanen diners placieus ferlos algun socorriment qui lus sie trames aci ab lo primer correu. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables saviesas lo que plasent lus sie. Scrita en Çaragoça a XII de janer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputats del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e honorables senyors e de grans reverencies. Diluns proppassat que comptavem V del present mes de janer rebi una vostra letra la dada de la qual fonch aqui en Barchinona a dos del dit mes. Lo efecte principal de aquella seria que jo fos aqui en la dita ciutat a XII del dit mes hon molts altres axi matex seran per contractar dels afers del Senyor Princep e utilitat de la cosa publica. Hont mol reverend e honorables senyors jo no pux esser per la indisposicio de ma persona que quatre mesos ha stich malalt e detengut de greu malaltia segons lo portador de la present religios de aquest monestir vos informara pus largament al qual vos suplich doneu fe e creença en tot lo que de part mia vos dira e haverme per scusat car si possible fos a mi de molt bona voluntat hi anara. E no mes per la present molt reverend e honorables senyors sino que la Sancta Trinitat sia vostra guarda eus endreça en los dits afers axi com sab es necessari. Scrita en Sanctes Creus a VIIII de janer any LXI.

— A ordinacio de vostres reverencies promte lo abbat de Sanctes Creus.

Al molt honorable e car frare micer Agosti de la Illa doctor en decrets canonge e ardiacha de Vallespir en la Seu Delna.

Molt honorable mossenyer e car frare. Vuy havem resebuda una letra dels reverent e honorables diputats del General de Cathalunya dada en Barchinona a dos del present mes contenent en efecte que com sobre la liberacio de la persona del Senyor Princep los dits diputats en vigor de la comissio per la cort qui ladonchs se celebrave en la ciutat de Leyda a ells feta hagen procehit segons Deus los ha administrat e fins aci no sie conseguit lo fi desijat ans hagen deliberat lo present capitol deure esser demenat e que volguessem elegir una persona la qual los trametessem ab suficient potestat per les coses aqui deliberadores e fahedores sobre la dita liberacio del dit Senyor Princep la qual persona sie aqui en Barchinona a XII del dit present mes e que per res fallir ne mancar en aquesta materia de tanta importancia no volguessem. Per tant que axi espatxadament no ses trobada en capitol persona per trametre aqui lo dit capitol vos ha elegit a esser e entrevenir en totes les dites coses aqui fahedores e delliberadores tocants e concernents servey de nostre Senyor Deu e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica e tranquillitat de la persona del dit Senyor Princep. De la qual potestad apar en poder

len Johan Rotlan notari e secretari del dit capitol. Axiqueus pregam afectuosament que en nom e veu lel dit capitol vullau entrevenir e aqui donar vostre onsentiment e dissentiment segons conexerets e vosra saviesa e bona discrecio vos dictara. Dada en Ela a sis del mes de janer del any de nostre Senyor Iil CCCCLXI. — Si cas sera que vullau nis require aver la potestat en forma enviaunos una copia tal om sera necessari per tant que no hi fall res. — Lo apitol de la Seu Delna a tota vostra honor appellat.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputts del General de Cathalunya residents en Barchiona.

Molt reverend magnifichs e honorables senyors. ostra letra dada en Barchinona a X del present mes e rebuda a la qual vos responch que jo havia pensat tesa la nova que havem de la venguda del Senyor ey que per ventura sa Senyoria no volgues dar alin destorp a la comissio feta per la cort e actes per rtut de aquella per vostres reverencies executats e er tant ne havia ja parlat ab alguns moventho de mi atex incautant e sollicitant que si tal cas era fossen tents que tal acte nos fes mostrantlos al ull alguns convenients qui seguir sen podien. E quant he pogut is aci sentir tots stan ferms. E de continent hagui buda vostra letra parli ab los pahers e ab alguns els XXIIII elegits per aquesta ciutat per aquesta cau-

se, occorrent avisantlos del dit negoci e als sols pahers per causa mostri la vostra letra e per tots nemine discrepante ab molta fermetat e unitat mes estat respost que no cal dubtar de nenguna alteracio. De mi us dich que tant so content de vostres bons procehiments fins aci fets e confiu dels que fareu qui seran ab ajuda de Deu millors que sempre stare attent en defensio de les coses per vostres reverencies fetes e de vostra comissio. Veritat es senyors que per alguns es mogut dupte si la Majestat Reyal ve axi com se creu posat que no fasse sino porrogarho si per algun dia continua la cort si vostra comissio seria finida e aço seria bo que vostre consell vehes a fi que si finida era e la cort havia temps que vostra comissio fos iterum confirmada sino stariam nos axi com fem e del queus fos vist aqui seria saludable que jo fos aci avisat. E per aquesta no fretura mes dir sino que manen les reverencies vostres tot quant plasent los sia. Scrita en Leyda a XII de janer de lany Mil CCCCLXI. — Qui en gracia de vostres gran reverencies humilment me coman Johan Torres canonge de Vich.

Als honorables convocats de la cort General de Cathalunya residents en la ciutat de Leyda.

Cert fas jo Francesch Merti notari publich de la vila del Arbos com dissapte que comtava hom deu del present mes de janer any present Mil CCCCLXI lo consell de la universitat de la dita vila del Arbos convocat consell general axi com es acustumat et cetera en

ırça de vostra letra a la dita universitat e prohomens
e aquella dirigida sobre la detencio per la Majestat
el Senyor Rey feta en la persona del Senyor Princep
altres causes segons en la dita vostra letra la dada
e la qual fou en Leyda sots impressio del segell del
everendissim senyor archabisbe en defecte de la cort
eneral a III de deembre any Mil CCCCLX es larga-
ıent contengut han crehats sindichs yconomos e pro-
uradors e missatgers specials En Bernat Ribes mer-
ader e Jacme Gibert jurat lo dit any Mil CCCCLXI
e la universitat de la dita vila e cascun dells in soli-
um ita quod occupantis condicio et cetera videlizet ad
omparendum nominibus eorum propiis et nomine to-
ius universitatis coram vobis dictis honorabilibus
onvocatis dicti Generalis in dicta civitate ut alibi fue-
it mandatum ad proponendum dicendum tractandum
ıromittendum et firmandum coram vobis seu aliis
ıersonis electis seu eligendis videbitur super predic-
is fore faciendum et cetera et ad audiendum et soltan-
lum queque in parlamento seu consilio fuerit deter-
ninatum et etiam ad audiendum et soltandum queque
n dicto parlamento seu consilio concordabitur et nar-
abitur nec non ad dandum dicendum promittendum
ractandum et finiendum ac etiam consenciendum vo-
ıis dictis honorabilibus convocatis auxilium et favo-
em super negociis tractandis in dicto parlamento et
ımnia alia faciendum que alii sindici universitatum
ivitatum villarum et locorum regalium Cathalonie
ıro predictis apud dictam civitatem Ilerdensem et ali-
ıi facient pro predictis dictis honorabilibus convocatis

et constituentes etiam ad plura alia et cetera cum potestate substituendi unum vel plures procuratores ad predicta et cetera prout ni sceda de hiis per me premissa largius continetur. Et quia propter modicum tempus predicta omnia et alia in formam publicam non potui redigere et fui requisitus ut in predictis fides plenaria tam in judicio quam extra impendatur quare ego dictus notarius pono meum assuetum poni in instrumentis publicis Sig✠num.

Al molt honorable mossen e major frare mossen Johan Comes canonge de Barchinona.

Molt honorable mossen e car frare. Vuy he rebuda una letra dels reverend e honorables senyors diputats del General de Cathalunya dada en Barchinona a dos del present mes contenent en efecte quel senyor bisbe e jo per ell per raho de la sua absencia degues anar e esser en Barchinona a XII del dit present mes per entrevenir en les coses aqui fahedores e deliberadores tocants e concernents lo servey de nostre Senyor Deus e del Senyor Rey e utilitat e repos de la cosa publica e tranquillitat de la persona del Senyor Princep. E com lo dit Senyor bisbe no sia en la terra axi com a tots es manifest e jo per la absencia del dit Senyor sia detengut de tantes fahenes e de tantes occupacions en tant que a mi es impossible partirme del bisbat vos prech afectuosament tant quant puch ni se axi com lo dit Senyor bisbe vos ha per vicari que en nom seu e de mi per ell vullau entrevenir en les dites

coses e aqui donar vostre consentiment e dissentiment segons conexereu e les fahenes se requerran oferintme per vos en totes coses a vos plasents e a mi possibles. E sia lo Sant Sperit en vostra proteccio. Scrita a Elna a sis dies de janer any de nostre Senyor Mil CCCCLXI. — Qui a vos mossen me coman Andreu Alfonselo.

15 DE ENERO.

Se acordó que se extendiese la minuta de la contestacion que debia darse á los embajadores, y que la carta de estos se comunicase á los abogados del General, para que redactasen un memorial de lo que podria contestárseles.

16 DE ENERO.

Fué aprobada la contestacion á los embajadores, de la cual, así como de otros despachos expedidos ó recibidos, se dió cuenta en esta sesion y son como siguen:

Als molt reverend egregi magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Tantes coses son stades scrites en los dies passats per les frequentades letres que trameses vos havem

que al present per evitar vici de replicats ab brevitat pot esser respost a vostra letra de XII del present a XIIII en la nit per nosaltres rebuda la qual solament es stada legida e hoida per nosaltres mas encara per tots los congregats de present en que conve molt gran e copios nombre de persones de cascun stament molt savies e de gran reputacio e stima que comprenen tot lo Principat de Cathalunya. E per semblant es per tots hoyda e ab comuna approbacio tramesa. E perque siau participants en la contencio e plaer que se ha de la prossequucio diligent ques fa en aquest negoci del Illustrissimo Senyor Princep vos certificam com legits publicament en presencia dels congregats tots los actes e scrits que en aquesta materia se son fets e les letres daqui vengudes per tots los dits congregats ab summa unio virtut e conformitat son stats no solament approvats mas encara molt comendats. De tal unitat e virtut que vuy es en tot aquest Principat se ha creure fermament esser causa Deus omnipotent qui axi en hun moment ha illuminat e scalfats a concordia e unitat de volers los coratges dels poblats en aquest Principat qui tots ab una boca parlen. E no es cosa sens gran admiracio tantes gents axi disperses de loch e voluntats e encara moltes contraries divises e apasionades haver promptament ses passions deposades o talment per aquest negoci arreglades que tots temps del principi fins ara la concordia ha pres tal augment que en aquesta materia sino ab hun parer no sinch parle lo qual es que sia prosseguida fins a la desijada fi e james cessar o desistir nos prometa.

esta es la comuna deliberacio del hun strem de
ıalunya al altre. E jatsia lo enemich de concordia
a sua vigilancia acostumada no haja cessat ziza-
seminar pero es frustrat de la sua obra e per il-
inacio del Sant Sperit virtuosa concordia e unitat
ral e obte. Don se ha fermament creure nostre
yor Deus fer part en aquesta materia e deuse gran
fort pendre haura lo fi desijat. Subintrant donchs
espondre de dita vostra letra haguera plagut a tots
qui la han oyda axi stretament com era scrit per
ostra letra de VII del present e ab aquell compli-
ıt fossen stades totes les coses splicades. Pero
ıse apres que scrit havem sera stat fet e que la
vitat del temps per lavors no comportas tantes co-
com scriviem esser a exequucio deduhides. E hon
ıresent nou fossen afectuosament vos pregam vu-
ı aquelles coses a efecte deduhir acompanyantho
ara de les coses dejus scrites en lo cars hon fossen
ecessaries sien. Les rahons e suasions que la Ma-
at del Senyor Rey vos ha fetes de partir de aqui
ırnarvosen impingint que la vostra representacio
ıa causa al Rey de Castella trametre gent darmes
la frontera et cetera ab la sua clemencia parlant
ıs deuen fer moure ne es voluntat nostra per forma
ına de la sua Majestat partiscau e la prossequucio
aquest negoci desempareu ans seriem pus promp-
e deliberats trametra allra e altra pus numeroses
baxades que diminuir de aqueixa car certament
t es la voluntat unica en les gents sobre la prosse-
ıcio de aquest negoci que tornarvosen o tot o part

semblaria desistir de aquell o podria portar molt inconvenients e no sens causa car aquest negoci no solament concernex la persona del Senyor Princep mas encara lo prospero stat de tots los poblats en aquest Principat de la cosa publica del qual lo Senyor Rey de present es cap e apres la sua Majestat nos pot dir lo dit Senyor Princep com a successor seu no deja esser cap de la cosa publica del dit Principat. Gran interes ha donchs aquest cors de cosa publica del Principat de Cathalunya en la conservacio de aquell qui spere esser son cap dotat de tant consell prudencia e virtuts com es lo dit Senyor Princep. Vulgarment se diu que sostenint passio lo cap totes les parts del cors stan desordonades e gravades. Considerat lo dit Senyor Princep esser tal fill de nostre Rey e Senyor justissima causa e raho es en conservacio de aquell lo dit Principat tot son sforç metre e diligentissimament treballar majorment com lo dit Senyor Princep demostrant gran amor als catalans a ells venir e entre ells viure e cohabitar elegit havia. Es creu la gran confiança que en los cathalans ha haguda haverli donat causa de menys suspicions haver que per ventura alias hagudes per ell foren. E deu donchs restar frustrat lo dit Senyor Princep de tanta seguretat e sperança que haguda ha en los cathalans. Cert no ans dignament e deguda deuen per la sua liberacio ab molta diligencia e virtut treballar e majorment com se vege esser innocent de culpa e les causes de la sua detencio scrites e aci splicades esser tals que qualsevol de menor condicio ab molta menys pena sens com-

cio de la que ell ha passada seria remes e relaxat.
olt mes se deu en la prossequucio daquest negoci
everar e sens sperança de cansar e desistir ab ex-
ıa vigilancia e importunitat entendresi per quant
a detencio del dit Senyor Princep e extraccio de la
persona del Principat de Cathalunya sostenen le-
prejudici e violacio molts usatges constitucions
ilegis e libertats lo qual interes es molt propri de
los cathalans e tant propri com la vida. Perque
seguint reperacio de aquest negoci prosseguim la
cara cosa que ha la cosa publica de aquest Prin-
t,ço es observacio de les libertats les quals virtuo-
ent obrant nostres predecessors exposant persona
ıns per exaltament e ampliacio de la corona Reyal
acquisides. Perque vos pregam fermament e ab
ıules de molta eficacia aparteu tota sperança que
ita Majestat hagues de vosaltres tots o part tor-
rosen per moltes rahons e suasions que fetes vos
e o fer vos puxa car negunes no son de tanta im-
ıancia que la menor causa de les sobrescrites no
de major ponderositat e reputacio. Ab molta fer-
at e stretura vos placia splicar a la dita Majestat
esta deliberacio dels cathalans inconmutable enca-
ue tots los majors inconvenients del mon vehessen
egual inconvenient al que sostenen veure no po-
. Haver guerra ab reys vehins quant potents que
ı no han en tal redupte o stimacio com han veure
Rey e Senyor quils deuria ben amar voler e en-
çar no solament no volerlos otorgar gracia mas en-
ı ab lesio interes e violacio de usatges e constitu-

cions no voler les libertats de la patria observar e ab tot per molts sia cregut lo ques diu de la gent darmes de Castella esser fama introduida per moure vosaltres al rètorn encara que molt mes ne fos en esser que nos diu per ço lo retorn en forma alguna permes no seria fins deguda reintegracio de les libertats de la patria haguda fos la qual reintegracio ab summa diligencia e gran instancia molt sforçadament demanada per vosaltres continuament sia juxta la forma de la dita letra. E pregamvos per res no ommetau axi stretament com ho scrivim explicar a la dita Majestat ab aquella pertinencia de paraules e reverencies ques mereix present son consell totes les coses que scrites vos havem eus scrivim per obtenir reintegracio dels perjudicis fets a la patria per la extraccio de la persona del Senyor Princep de la vegueria de Leyda e Principat de Cathalunya abon cove per reparacio de les dites libertats sia restituit e tornat. E axi ab los motius ja stesament scrits ab deguda humilitat e reverencia molt stretament demanareu a la dita Majestat restituir e tornar la persona del dit Senyor Princep en Cathalunya e dins la vegueria de Leyda. E tant sobre aço vos strenyereu que de la sua Serenitat resposta clara reporteu si li plaura la dita reintegracio al Principat fer retornant lo dit Senyor Princep en lo Principat de Cathalunya e dins la vegueria de Leyda no oblidantvos en aquests parlaments a la sua Majestat commemorar aquestes esser leys de la terra paccionades e per la sua Altesa de observar jurades les quals han esser a la ungla seguides e al pla e litteral seny enteses sens

intricacions e subtilitats de glosadors com per semblants libertats axi sia molt rahonablement e justa disposat. Car los Reys e Senyors deuen haver la paraula molt ferma e plana no varia e sens intricacio entenedora per manera que de tal paraula disputa alguna haver nos deja. E molt menys se deu disputa alguna o dubitacio sostenir de observança de la fe o jurament de Rey. E aço han los Reys de Arago ab molta diligencia acostumat observar e son stats de lur fe molt gelosos e si ses qualsevol persona qui degudament vol haver bon nom honor e reputacio. E encara que la sua Majestat diga que no enten haver contrafet usatges e constitucions e siu havia vist per son consell ho repararia ab humil reverencia de la sua Serenitat parlant aquesta forma de parlar no excusa la ruptura e violacio de les dites libertats car si ho fahia james hi seria fet prejudici car promptament se diria que no se enten contrafer et cetera. Per vosaltres en aço sera dit esser notori e manifest per la dita extraccio esser contrafet als dits usatges constitucions e libertats e aquesta tal notorietat no admet cognicio o visio alguna de consell e molt menys fora lo Principat segons extensament veureu per lo memorial que va ab la present letra. Sola lectura o demostracio de usatges e constitucions que sacostuma fer dels privilegis o libertats se comporta per les dites constitucions les quals son tan planes e les cove sens gloses e interpretacions entendre que la sua occulatissima Serenitat si de occupacio no stara occupada oyda lectura delles per vosaltres feta facilment compendra e

prompta quant sia contrafet a dites constitucions usatges e libertats la reparacio e reintegracio de les quals virtuosament entenem prosseguir e de dita prossequucio james desistir ab los migans deguts e pertinents. Be havem sperança que la sua Majestat vos fara resposta voler dita reperacio fer e per obra ho metra car si nou fahia portaria los poblats en aquest Principat en tal desesperacio que donaria occasio a inconvenients irreparables e la sua prudentissima Altesa servey e bona reputacio de tals coses no reportaria. Creheu ab gran dolor e congoxa recau en nosaltres tal pensament que sentissem la dita Majestat per reparacio de tals prejudicis no voler retornar lo Senyor Princep en la vegueria de Leyda don lo ha tret pero cove saber quen ha esser prestament del ocho no. Moltes vegades haurem sentit lo no que encara nou podrem creure. Pero si tal credit una vegada se admet en los coratges dels cathalans siau certs que no se oblidaran usar de tots los remeys que puxen degudament per observacio de lurs privilegis e libertats. E de aquesta tal voluntat vos pregam façau certissima la Majestat del dit Senyor suplicant la clemencia sua en tal punt e axi stret no vulla portar los cathalans ne experimentar si alguna part los ha restat de aquella singular e precipua virtut que lurs predecessors hagueren en adquirir les libertats suplicant stretament e molt clara la sua Serenitat no vulla fer experiencia del que abastara lo ingeni e poder dels cathalans en defensio de les libertats. E feu ben certa la sua Majestat que no se oblidaran de tant be e honor

ır car axi poch se aconortarien de aço com farien del
at e honor de la sua corona sil vehien star en gran
erill. Ne deuria voler la sua Majestat se contentassen
s cathalans abandonar aquesta empresa qui tant to-
ne e concernex lur honor e propri interes perque lo
ıteres de la sua Altesa abandonar james deliberassen
om no farien ne james ho han fet ans es notoria e ma-
ifesta lur innata e incorrupta fidelitat per la qual en
art alguna del mon no se haura pensament a ells o
lur nom e honor contrari. E si de aquestes coses fa-
ıa alguna va per lo mon sera en laor e recomenda-
o dels cathalans car per tot se dira que virtuosament
bren no donant loch ne comport no esserlos obser-
ades los privilegis e libertats a ells jurades. Desigen
ero esser molt lunyats los cathalans de tal concerta-
io e volrien humanament e ab molta clemencia es-
er per la Majestat de lur Rey e Senyor esser contrac-
ıts. E axi ho speram per vostre miga e industria se
btendra haventvoshi ab aquella virtut que tots temps
onfiat havem. E podra esser a la Majestat del dit
enyor commemorat lo exemplar del Rey En Jacme
e inmortal memoria lo qual havent algunes diferen-
ies ab son fill primogenit molt humanament e virtuo-
ı remete a tres persones de la terra la total decisio e
epos de aquelles diferencies lo que fou ab molta ra-
o fet car en causa de propria passio algu jutge egual
sser no pot ne deu perque fora molt pertinent stat
a laor de Deus servey e honor del Senyor Rey repos
tranquillitat de la cosa publica del Principat al dit
enyor hagues plagut haver feta gracia al Principat

segons al principi ab molta instancia humilment es stat supplicat e per lo dit Principat li es stat consellat. Lo qual consell la dita Majestat per son servey deguera haver molt abraçat e seguit com lo dit Principat sempre haja acostumat be defendre e aconsellar lo honor de son Rey e Senyor e extirpar los qui perversament e iniqua lo ofenen per males informacions e consells o en fet. E clarament veu lo dit Principat esser lo dit Senyor molt ofes per sinistres informacions e passions de que aquesta cosa publica qui es lo cors de aquell cap covendra pendre aquell sentiment que seu merex. Don conexera lo dit Senyor aquest Principat haverlo deliurat de tanta opressio com es la en que sta e seralsne molt grat e viura longament ab molt repos e tranquillitat car per experiencia ses vist los Reys qui justicia han administrada com deuen e han lurs pobles amats e fetes gracies a aquest Principat seguint lo consell dell han molt ampliada la corona Darago e fet tot quant han volgut de son honor e servey. A la Senyora Reyna vos pregam façau un molt stret e afectat parlament explicantli acomodadament totes les coses damunt scrites suplicant la Senyoria sua sia lo miga de obtenir lo repos de tantes congoxes que apperellades stan car son certs los cathalans que si la sua Altesa volra en obra e exequucio deduhir les ofertes que fetes ha les libertats seran be observades e aquest negoci pendra molt bon terme e repos. E hon se haja a venir a altres instancies e remeys no podra esser que la sua Senyoria e encara los seus no hagen e porten gran part de les congoxes ques susci-

taran les quals crehem seran tantes que bastaran a moltes gents fornir mes que no volriem. Donchs per 'er gracia als cathalans e evitar tants inconvenients ıpparellats placia a la sua Altesa pus ferho pot pro-'ehirhi e fer ab la Majestat del Senyor Rey aquestes :oses sien reparades. La comuna opinio es que tot lo 'epos daquest fet sta en ma e poder de la dita Senyo-'ia perque es vist necessari esser molt streta suplica-la e inquietada per donar orde lo dit repos se haja. : per tant molt stretament lan suplicareu car siu vol a sua Senyoria qui es tant intelligent molt promptanent trobara vies e expedients per total conclusio e epos dels negocis. E de seguretat plenissima e de ɔoltes coses quis cogiten per sdevenidor poran a la ua Altesa oferta fer e totes les coses dir queus sien istes utils a condicio desijada daquest negoci. E speialment li podra esser dit que attesa la qualitat e conicio de la persona del Senyor Princep si algun inconenient li occorrie stant les coses com de present stan e seguiria grandissima infamia e a la Majestat del enyor Rey e molt mes a la dita Senyora e los inconenients serien tants e tant grans que lo assossech no eria axi facil com vuy es. E per provehir e obviar a ço fora stat molt pertinent a gran descarrech de la Iajestat del dit Senyor e de la dita Senyora haver coıanada la persona del dit Senyor Princep al Princiat de Cathalunya com a carceller car si a la persona el dit Senyor Princep ço que Deus no vulla cars aders seguia res no abastaria als inconvenients proveir. En lo tractament mogut no afretura respondre pus

ya es abolit e plaunos molt lo rahonament per vosaltres al consell fet e encara que pus stret anas no poria nocument algu portar. Pregamvos encara per descarrech de aquest Principat los torneu parlar significantlos aquest Principat ha molts exemplars com son stats extirpats e fets punir perversos consellers qui damnejaven la cosa publica en molt menors cassos que no es lo present lo qual si a inconvenients venir haura ço que Deus no vulla lo total perill e pena sera dels consellants o qui en lo consell entrevenen. E aço molt meritament per quant no entenen ab aquella diligencia e sforç que deurien en ben consellar encara que demanats no fossen e clarificar ab bones informacions e motius la pensa del Senyor Rey oppressa e detenguda de iniques informacions e axi evitarien molt e innumerables dans e sinistres qui apperellats stan e reduhirien ab lurs bons consells e informacions la sua reyal persona a bona opinio e la constituhirien en tranquillitat e repos don seguirien en lo dit Principat e encara en tots sos regnes e terres gran benefici e utilitat. Totes les coses sobrescrites en efecte axi expressament com les scrivim vos pregam e stretament encarregam expliqueu a la dita Majestat e de tot nos rescrivau quant pus prest se puxa. E no prengau admiracio si som stats algun tant prolixos en nostro scriure encara que en lo començ de la letra diguessem esser breus car a nosaltres par aço molt breu e ha molta brevitat sguardant la granesa de la afeccio ques ha en aquest negoci e gran afeccio nos pot de poques peraules contentar. E per res no ommetau frequenta-

dament visitar la persona del Senyor Princep e confortarlo pertinentment. Jaus havem scrit de la resposta feta a mossen Luis de Vich la qual ben corroborada ab los motius sobrescrits es stada que de aquesta materia nos pot desistir. E consemblant resposta sentim esser feta per lo consell de C. jurats de aquesta ciutat e encara per lo sindicat. E per quant sentim la Majestat del Senyor Rey es informada tanta unitat no esser açi e que aquesta materia ab divisio e ruptura evanira sia certa divisio no poderhi recaure e per ço seria dignament provehir per la sua Serenitat si castigava be aquells qui tales informacions fetes li han el han mes en frustratories sperançes. Les universitats han feta oferta vendre los infants si mester sera per prossequucio de aquest negoci e los singulars molt majors ofertes. Trametemvos copia de les letres que nagudes havem de Rossello. Apres que les sobredites coses ab comuna deliberacio foren en scrits redigides lada de la present es stat tot legit intelligiblement e publica a tots los congregats los quals ultra lo sobrescrit encara han volgut sia ajustat que sia dit a la Maestat del Senyor Rey que si no fos la innata e inconupta fidelitat dels cathalans e la inmoble constancia que han e fermetat en lo degut de la successio de lur Rey e Senyor no stiguera la sua Serenitat ab tant repos e tranquilitat en la cadira reyal com fa. E aço dien per les coses qui se attemptaren tractar e cautament noure en lo temps de son frare de eterna recordacio per lo net de Napols et cetera. Pero coneguda la dita fermetat dels cathalans tots aquells moviments cessa-

ren e la sua Senyoria degudament e quieta succeheix. E mes han volgut los dits congregats degau dir a les guardes del Senyor Princep ab molta diligencia degudament façen la custodia car covendralos donarne bona raho. E que recordeu al reverend bisbe de Gerona canceller e al viceeanceller lo jurament per ells prestat de observar les leys de la terra perque sien promptes a ben consellar e obrar e ells e los altres cathalans del consell specialment hagen sperar de aquest Principat segons los fets condigna smena. E perque nos puxa dir totes les sobrescrites coses no esser stades a compliment reportades a la sua Majestat han volgut e deliberat vosaltres esser requests en virtut del jurament per vosaltres prestat de legir la sobre scrita letra a la Majestat del Senyor Rey present son consell si fer se pora sino a la dita Majestat e a la Senyora Reyna e al consell cascuns per si. Perque inseguint dita deliberacio vos requirim en virtut del jurament façau dita lectura e hajau cathalana resposta. E sia molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors la Sancta Trinitat vostra guarda e direccio dels afers que teniu entre mans. Dada en Barchinona a XVI de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Senyors. Metentse ya en bell la letra present a VII ores de nit havem rebuda vostra letra de XIIII a la

qual responent quant a les copies de les dues letres pot esser sien exides car nosaltres volents ab conformitat anar ab aquesta ciutat comunicam vostra letra al consell e nostra resposta per quant ells se volien ab aquella conformar. Pero provehirem que certament daqui avant de vostres letres nos podra copia en forma alguna haver e sis pora trobar com es exida si fara lo degut. De les letres que nosaltres vos trametem encara que sen hagues copia no hi donam molt car ja veheu com si provehex sia legida la que va. La resposta feta per los del consell es cominal encara que mostren desastimar aquest Principat pero façes lo be. La resposta dels diputats de Arago par a nosaltres satisfaça poch a lur honor pero sien continuats algunes vegades dirlosho per veure sis mouran ajudar condubir la materia. E no duptasseu en res que açi ha summa uniformitat per prosequucio de aquest negoci. Be sentira lo Senyor Rey ço que ha trobat mossen Luis de Vich e sabra lo contrari de ço que es stada informada la sua Serenitat la qual dignament provehiria si castigava be los que tals informacions li han fetes. La lectura de aquesta letra que va a la stretura del jurament sera excusacio a vosaltres si necessari era.

Segons les letres trameses als dits diputats e consell demostren la Majestat del Senyor Rey quant li es dit que sia merçe sua tornar lo Illustre Princep en Cathalunya per observancia de les constitucions ya allegades diu ho fara veure en son consell.

Deu esser satisfet a la sua Serenitat de paraula e sens scrits ne subir juhi que salva tots temps la clemencia sua tal visio o conexença o demanar de consell en Arago del present negoci en lo que ha sguart al Principat de Cathalunya nos deu esser fora lo Principat de Cathalunya per les rahons seguents.

Primo car per ço son fetes les constitucions disposants que les causes de Cathalunya dins Cathalunya sien tractades perque de res que en aquelles haje sguart fora lo Principat no sie tractat e lo contrari serie en gran dan e lesio del Principat. E sis vol dir que aço es dupte si la dita extraccio es contra constitucio o no deu esser satisfet que de aquex dupte conexer se deu dins lo Principat e no fora aquell majorment que si era permes que tal conexença fos feta fora lo Principat ne seguiria hun gran inconvenient que los cathalans serien privats sens coneguda de dret de lur possessio la qual es que no deuen esser trets fora lo Principat e axi seria contra les constitucions de Cathalunya signantment contra la constitucio del Senyor Rey En Pere en la cort de Barchinona capitol XXIIII e del Senyor Rey En Jacme segon en la terça cort de Barchinona capitol VI et VII. E per conseguent ans de totes coses deu lo dit Illustre Princep esser restituit en la ciutat e vegueria de Leyda e axi sera lo dit Principat restituit del que es stat despullat sens coneguda de dret salva la Majestat reyal e fahent aço lo dit Senyor Rey servara son jurament.

Item mes intrant fora lo Principat o conexent de tal cosa se seguiria lo contrari de la fi per la qual los

loriosos Reys de loable recordacio han consentit ab
ys paccionades als dits cathalans que les causes de
athalunya sien tractades dins Cathalunya la qual es
ada per moltes rahons signantment que jutgant o co-
exentse dins Cathalunya judiquen conexen o vejen ca-
ıalans los quals han experiencia dels usatges e cons-
tucions de Cathalunya. Item e los tals cathalans ju-
icants o conexents votants han jurat servar les dites
ɔnstitucions e usatges e axi no es versemblant vol-
uessen degerar ne fer a Deu tanta ofensa. E per ço
o sens causa es stat statuit e ab ley paccionada ator-
at que no puxen judicar de les causes dels cathalans
ino cathalans la constitucio del Senyor Rey En Pe-
e terç en la cort de Cervera capitol X e del Senyor
ley En Ferrando en la cort de Barchinona capitol II.
e si lo contrari era fet hauria valor segons la cons-
tucio del Senyor Rey Alfons en la cort de Monblanch
apitol XX.

Item mes lo Senyor Rey es tengut per sa clemencia
trenyentsi ab ley paccionada judicar *per directum* se-
ons lo usatge *alium namque* e judicar *per directum*
s judicar segons disposen les constitucions de Catha-
ınya. E hon constitucions hi ha qui disposen cessen
ɔtes altres leys segons disposa la constitucio del Sen-
or Rey En Marti en la cort de Barchinona capitol II
del Senyor En Ferrando en la cort de Barchinona
apitol XVII. Com donchs sie disposat per constitucio
ue les causes de Cathalunya dins Cathalunya et ce-
ɔra igitur cessen totes altres disposicions.

Item clar es que lo Senyor Rey per sa clemencia ab

ley paccionada deu judicar servant los bons usos al Principat segons la constitucio del Senyor Rey En Pere segon en la cort de Barchinona capitol VIII e del Senyor Rey En Ferrando en la cort de Barchinona capitol II e IIII. E es certa cosa que quant alguna causa es de gran importancia aquella es acostumada e usitada tractar ab grandissim nombre de homens de sciencia e notables e altres singulars homens. E com aquesta sia tant gran que major no puxa esser dita tant mes deu esser tractada ab grandissimo consell e de cathalans juxta les dites constitucions. E ab aço es satisfet si era dit per la Majestat reyal que ja te juristes cathalans en son consell car la arduitat de la causa merex tots los juristes de Cathalunya e no poch nombre majorment que per lo que fins aci es stat fet lo Principat ha causa de haver aquells per sospitosos ço es los juristes e los lechs per esser no cathalans son no suficients a judicar o votar o consellar en causes de Cathalunya segons disponen les dites constitucions.

Item certa cosa es que les paraules de les constitucions son clares e deuen esser servades a la ungla e segons lo seny literal de aquelles com sien leys paccionades e ab contracte consentides segons disposen les dites constitucions e per conseguent pus del litteral seny apar frustra es dubitar en aquell. Ne obsta si per ventura era dit que aço que per lo Senyor Rey es dit es dupte si les dites constitucions han loch o no car en aço se deu satisfer que o les paraules de les dites constitucions son clares o no cal conexença o es

lupte de aquelles e axi merexen interpretacio e en tal
ns ya es dada forma com se deu per tal interpreta-
io ço es ab IIII prelats IIII richs homens IIII cava-
lers e IIII ciutadans o juristes e han esser cathalans
dins Cathalunya segons les dites constitucions ya
llegades.

E si per ventura per la dita Majestat era dit que pus
n Arago no pot demanar consell que com sera en Ca-
halunya ell ne demanara siali satisfet que salva sa
lemencia reyal lo Principat roman interessat que sta
rivat de sa possessio sens coneguda contra les dites
onstitucions e que torn lo dit Illustre Princep en lo
Principat e apres pora conexer o haver consell del que
aura a fer e venir en Cathalunya.

Item mes que en la dita detencio concorren altres
rejudicis de constitucions e usatges ya allegats los
uals romanen salva la sua Majestat violats si la resti-
ucio del dit Illustre Princep era diferida. E axi la res-
osta de sa Serenitat no satisfa al contrari salva sa
lemencia.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e hono-
ables mossenyors los diputats del General de Catha-
unya e consell en virtut de comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honora-
les mossenyors. Entre les congoxes e passions que
ins avuy havem passades per causa de la fahena de
ostra embaxada no hi ha denguna qui mes enug e
passio nos haja dada que es per quant havem sabut

que la Majestat del Senyor Rey ha hagut translat de la letra queus trematem del derrer rahonament fet a la sua gran Altesa e de la resposta per vosaltres a nosaltres feta e som certs la sua clemencia es avisada de aqui que la fahena nos menege ab la calor que nosaltres havem significat a la sua Majestat ans es pretes nosaltres esser los qui causam tan gran noviment e tant de aço quant de nostre scriure lo dit Senyor ha gran indignacio. Aquestes coses mossenyors destrouexen totalment lo fundament de aquesta materia e volen dir encarregar nosaltres de mes congoxa que los fets nostres no importen fahents lo degut. Nosaltres no podem imaginar com poden esser exits los dits translats pregam e encarreganvos tant quant podem sapiau e sentiau com ses fet e si gran home e de condicio sera qui li sie fet qual rahonament se mereix per vosaltres senyors ab intervencio dels consellers de aqueixa ciutat per quant han scrit als lurs missatgers que la dita letra e resposta per vosaltres lus son stades comunicades. E si sera ministre vostre que per vosaltres hi sia provehit degudament per manera que dacianant tals coses nos façen car jatsia nosaltres no hajam scrit sino de la veritat encara podeu pensar tal pratica poria portar no poch nocument e dan. Diluns prop passat faem lo rahonament per vosaltres scrit als del consell del Senyor Rey en lo palau del Senyor archabisbe de Çaragossa e lendema nos feren resposta havent en efecte que tots ells ensemps e departidament havien treballat e treballaven en placar la Majestat del Senyor Rey a tota bona clemencia e gracia vers lo Senyor

'rincep e que per redubte del Principat de Cathalun-
'a ne de altres persones no starien de consellar al Sen-
'or Rey ço quels par sia lahor de nostre Senyor Deu
ervey del dit Senyor Rey repos del Senyor Princep e
enefici dels regnes e terres del dit Senyor Rey segons
)eu e lur conciencia.-Per nosaltres fou replicat que si
xi ho fahien tots erem de bon acort e de part del
'rincipat lus ho regraciam. E lo jorn mateix don Pe-
lro Durrea mossen Berenguer de Bardaxi e don Xi-
neno Gordo tres dels diputats de aquest regne acom-
anyats de alguns ministres nos feren resposta do-
ant alguna raho de la tarda allegant absencia del Vis-
ey de Sicilia e altres condeputats lurs los quals per
noviments de Castella e altres coses empatxats no
ren venguts fins aquesta hora e dients ells no fretu-
ar de complida voluntat en fer tots treballs e instan-
ies en suplicar la Regia Majestat segons nosaltres
em oferints que axi ho faran tots temps pero dixeren
o recau en lur facultat ne poden unirse ab nosaltres
i donchs per la cort o LXXII nols era ordonat mas
le per si faran lo degut. E ordonen vostres reveren-
ies nobleses magnificencies e honorables savieses ço
ue plasent lus sia. Scrita en Çarogoça a XIIII de ja-
er any Mil CCCCLXI.—A tota vostra ordinacio prom-
tes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

17 DE ENERO.

Se adoptó el siguiente acuerdo:

Es deliberat per los dits deputats ab consell dels XXVII que per tant com ara occorren algunes coses en les quals se haura a fer provisio deguda per los dits diputats ab lo dit consell dels XXVII que del nombre dels congregats sien elegides certes persones perque millor la examinacio e exequcio de les dites coses sie feta. Item que sie dit a tots los dits congregats que romanguen per alguns dies fins en altra manera sia deliberat.

Y procediéndose luego á la eleccion de que en él se trata, resultaron elegidos los que siguen:

Lo Patriarcha de Laxandria e bisbe Durgell. — Lo procurador del bisbe de Tortosa. — Lo procurador del bisbe Delna o lo sindich del capitol. — Labat de Sant Colgat. — Labat de Roses. — Labat de Sant Quirch. — Labat Damer. — Labat de Sant Johan les Abadesses. — Labat Dager. — Lo sindich del capitol de Tarragona. — Lo sindich del capitol de Leyda. —

sindich del capitol de Gerona. — Lo sindich del' pitol de Vich. — Lo sindich del capitol de Tortosa. Lo comte de Pallars. — Lo vezcomte Dilla e de Ca- t. — Lo vezcomte de Rochaberti. — Lo noble En ıerau de Queralt. — Lo noble mossen Guerau de ›rvello. — Lo noble mossen Franci Darill. — Lo no- e En Pere de Rocaberti. — Lo noble Arnau Guillem ɜ Çervello.

Mossen Roger Alamany. — Mossen Bernat Çalba.— ossen Bernat Margarit. — Mossen Arnau de Foxa.— ossen Ivany de Santmenat. — Cavallers.

En Guillem de Biura. — En Pere de Belloch.— En ›re Miquel de Paguera. — Donzells.

Lo sindich de la ciutat de Leyda. — Lo sindich de ciutat de Gerona. — Lo sindich de la vila de Per- nya. — Lo sindich de la ciutat de Tortosa. —Lo sin- ch de la ciutat de Vich. — Lo sindich de la vila de ›rvera. — Lo sindich de la ciutat de Manresa. —Lo ıdich de la vila de Puigcerda. — Lo sindich de Vi- franchа de Penades. — Lo sindich de Vilafrancha de ›nflent. — Lo sindich de la vila de Bosulu. — Lo ıdich de la vila de Campredon. — Lo sindich de la la de Cobliura. — Lo sindich de la vila del Prat del ɜy. — Lo sindich de la vila del Arbos.

Por último se dió cuenta de haberse recibido las varias rtas que aquí se copian:

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e ho-

norables e de molt gran providencia mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat residents en Barchinona.

Molt reverend egregi nobles magnifichs honorables e de molt gran providencia mossenyors. A nit passada a onze hores rebem per en Molins correu certa letra de vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses data a tretze del mes corrent de janer. E attesa la hora indisposta e perque los actes en la dita letra descrits no havien celeritat speram avuy de bon mayti a aplagar lo consell en lo cual legida aquella vist havem lo gran sforç del Principat e de vosaltres qui representats aquell. Regraciamvos molt lo avis de la resposta feta al magnifich mossen Luis de Vich embaxador per lo Senyor Rey lo qual segons per vostres letres som avisats sespera venir aci. E sian certs molt reverend egregi magnifichs honorables e de molt gran providencia mossenyors que per nosaltres e dit consell sera deliberada fer tal e tant unida resposta que sera a lahor e gloria de nostre Senyor Deu e servici de la Majestat del Senyor Rey e utilitat publica del Principat e de la dita resposta certificarem vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses dels quals la Sancta e infinida Trinitat sia continua proteccio e guarda. Scrita en Perpinya a XV de janer del any Mil CCCCLXI. — Los consols de la vila de Perpinya a vostra ordinacio sempre prests.

Als molt reverend honorables e savis senyors los
putats del General de Cathalunya residents en Bar-
inona.

Molt reverend honorables e savis senyors. Vostra le-
a havem rebuda dada en Barchinona a dos del cor-
nt mes de janer e les coses en aquella contengudes
olt attentament pensades havem elegit e deputat anar
vosaltres lo spectable mossen Johan Jofre Serray ca-
onge e cabiscol de aquesta seu al qual vos placia do-
ir plena fe e creença en tot ço que de nostra part
ra e explicara a les reverencies e savieses de vosal-
es qui de tots llurs beneplacits nos poden fiablement
riure. En Gerona a V del dit mes de janer 1461. —
tot vostre voler apparallats lo capitol de la seu de
erona.

Als molt reverend magnifichs e de gran providen-
a senyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend magnifichs e de gran providencia sen-
rs. Vuy havem reebut una letra vostra dada en Bar-
inona a VII del present ab un treslat de certa letra
vostres reverencies e providencia de Çaragoça per
s missatges del Principat tramesa les quals lestes
s responem quant a la persona que demanau de
uesta ciutat que ja dimecres a vespre proppassat
s tramatem lo honorable En Johan Agullo ciutada
aquesta ciutat. Del treslat de la letra dels embaxa-

dors del Principat vos regraciam molt lo avis ab tot quen havem hagut molta conguoxa e contristacio de les coses en aquell contengudes. Placia a nostre Senyor Deu pose en lo cor del Senyor Rey lo que li sia a honor e gloria sua e servey del dit Senyor Rey repos e benavenir de ses terres. Pregamvos lo mes afectuosament que podem del que sentreu daqui avant axi de plaers e goigs e contristacions nos façau participans ab vosaltres lo pus prest que poreu. E sie molt reverend e magnifichs senyors la Sancta Trinitat en custodia vostra. Dada en Leyda a VIIII de janer any Mil CCCCLXI. — A vostres beneplacits e honor prests los pahers e prohomens de la ciutat de Leyda.

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat residents en Barchinona.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors. Vostra letra de nou del present reebuda e lo contengut en aquella diligentment vist havem justat consell al qual explicat lo contengut en aquella regraciamvos molt vostres bons avisos e treballs en los quals virtuosament insistiu per repos del Principat e conservacio de les libertats de aquell. E quant es al cap de la diferencia en aquella mencionat per gracia divina som stats tots temps e som unanimes en tota bona confederacio axi com vosaltres aqui. E mostrantho per obra dit consell novament ha lohat aprovat e per

ferms ha tots vostres procehiments segons fets los havets remetentse en aquells sperant en nostre Senyor Deu que son tals que son a honor e gloria sua servey del Senyor Rey e repos e tranquillitat del Principat observacio de les libertats de aquell e ben avenir del Senyor Princep. Pregantvos afectuosament quant podem vos placia continuadament avisarnos de les coses ques ocorreran. De mossen Arill e de mossen Luis de Vich vos dihem son passats per açens mas nons han dit res si resposta lis farets. Placieus avisarnosne e sia molt reverend egregi nobles e savis senyors la Sancta Trinitat en custodia e proteccio vostres. De Leyda a dotze de janer lany Mil CCCC sexanta hu.— A vostres beneplacits e honor prests los pahers e consell de la ciutat de Leyda.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend e magnifichs senyors. La causa de la present es per notificar a vostres grans reverencies com vuy data de la present lo vicicanceller del Senyor Rey a dues hores passat mig dia ha fet sonar lo seny a la cort segons es de costum en la qual ha porrogat a XIII de febrer e per part del stat eclesiastich es stala presentada una cedula de la qual vos tramet copia dins la present interclusa a la qual ses aderit tot lestat militar e tot lo bras reyal en lo qual son stats per Leyda Gerona Tortosa e alguns altres sindichs e tot ço ses fet ab gran concordia e unitat e molta gent en

nombre. Veritat es que lo sotsindich de Barchinona ha fet un altre dissentiment no altre en substancia ni efecte mas aquell matex ha duplicat per quant tenia instruccio que dissentis per Barchinona. Lo dit dissentiment que fet havem era ja deliberat per los quins trobavem açi e apres ne es stat trames altre ordenat per los embaxadors e tot es un efecte. De tots navem compost lo queus tramet e quant al dit negoci no fretura mes a dir.

Item se diu que lo Senyor Rey escriu diverses letres a nombre de CCC e mes tramet mossen Guillem Ramon Darill e mossen Luis de Vich per divisir les voluntats de les gents e metre en turbacio les universitats axi seculars com eclesiastiques per los capitols. Placieus cogitar si seria espedient que fossen trameses algunes persones secretament per les ciutats e viles e capitols e altres queus paragues avisantlos e dantlos forma de respondre. Aço he volgut dir movent e per aquesta senyors molt reverend e magnifichs no dich pus sino que sia lo Sant Sperit en vostra guarda. Scrita en Leyda a XV de janer del any Mil CCCCLXI. — Qui en gracia de vostres grans reverencies umilment me coman Johan Comes canonge de Vich e per semblant me coman Pere de Santcliment.

18 DE ENERO.

Despues de haberse publicado la eleccion hecha el dia

anterior y prestado los elegidos el debido juramento, se hizo lectura de algunas cartas recibidas y se acordó despachar otras, cuyo tenor es como sigue:

Als molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors. A XVI del present scrivim molt prolixament de tot lo quens occorria. Apres se ha subseguit que nosaltres per donar orde en esser les coses mes promptament e deguda deliberades a exequcio deduhides havem novament retengudes e deputades XXXXV persones XV de cascun stament la nomina dels quals vos tramatem interclusa en la present e los quals tots ensemps ab los primers entrevenen en los negocis. E per quant aci se diu que la Majestat del Senyor Rey deu partir de aqui alguns crehen vendra aci e altres a Leyda havem deliberat pregarvos afectuosament que partint la Majestat del dit Senyor de aqui molt cuytadament nos en fassau avis e del que sentireu hon fa sa via. E si la Majestat del dit Senyor lexa lo Illustre Princep aqui en Çaragoça los nou de vosaltres ço es los senyors archabisbe comte lo conseller bisbe de Barchinona mossen Gruylles mossen Sampso mestre Ferrando Franci de Santmenat Pere Johan de Sant Climent vagen e seguesquen lo Senyor Rey on se vulla que vaja e los VI ço es lo Senyor bisbe de Vich don Francesch de Pinos micer Antoni Riquer micer Pintor mossen Muntanyans e mossen Bernat Fivaller romanguen ab lo dit Senyor

Princep e en lo loch hon ell romandra. E axi frequentadament com poden visitenlo el conforten que james aquest Principat cessara o desistira prosseguir la sua liberacio. E si la Majestat del dit Senyor partira de Çaragoça e menara ab si lo dit Senyor Princep havem deliberat tots emsemps seguiau lo dit Senyor Rey hon se vulla que vaja ab lo dit Senyor Princep. E si la dita Majestat lexera lo dit Princep en algun castell o loch en tal cas los sobredits nou de vosaltres seguesquen lo Senyor Rey e los sobredits VI romanguen en aquella o loch hon romandra lo Senyor Princep. E sils sera permes visitenlo e conforten quant pus frequentadament poran. E hon permes nols sia romanguenhi en totes maneres e pur donenli sentir que ells romanen alli e fan residencia. E de tot siam certificats car tantost als uns e altres sera trames aquell reforç que sera vist opportu e necessari. E si per ventura la Majestat del dit Senyor mostrava no plaure los VI dessus nomenats romandre a Çaragoça Morella o Miravet o o altre loch hon lo dit Senyor Princep romangues en totes maneres romanguenhi car per virtut del jurament prestat los ne requerim e ab aço son excusats e poden virtuosament obrar romanent e confortant lo dit Senyor Princep per aquelles vies degudes que podran. E los seguints la dita Majestat continuament sens intermedi facen instancia juxta la comissio que haveu. En lo quens scriviu dels porters som molts contents pagarlos. Fermen procura tots en poder den Lombard a aquella persona que volran perque ferm apocha aci a nosaltres en la qual apoca farem metre que

de sa voluntat sie donada a les mullers o altres persones que scriuran la part de quiscu. E sia molt reverend egregi nobles e magnifichs senyors la Santa Trinitat guarda vostra e direccio dels afers que teniu entre mans. Dada en Barchinona a XVIII de janer del any Mil CCCCLXI. —A. P. abat de Montserat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Ahir vespre arribaren los missatgers de Perpenya e ja son stats vuy en lo consell.

Al molt honorable mossen Thomas de Carcassona cavaller deputat local en la ciutat e vegueria de Leyda.

Mossen molt honorable. Per quant es molt necessari per benefici dels afers saber a nosaltres la venguda del Senyor Rey quis diu fara en aquexa ciutat o en aquesta primerament volem eus manam stretament que venint aqui lo Senyor Rey o passant solament venint ensa per correu volant ne siam avisats e provehiu que arribant aqui lo dit Senyor Rey per aturar o per passar avant ara sia de nit o de dia vos ho sapiau perquens fassau lo dit avis segons es dit. Dada en Barchinona a XVIII de janer del any Mil CCCC sexanta hu — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya en Barchinona.

Al honorable En Luis de Vilaplana deputat lo-

cal en la vila e vegueria de Cervera.

Honorable senyor. Per quant es molt necessari per benefici dels afers que prosseguim saber la venguda del Senyor Rey quis diu deu fer prestament a aquesta ciutat vos encarregam e manam molt stretament que passant aquent lo dit Senyor ab correu volant nos ne aviseu de continent e provehiu que vos siau avisat de la dita venguda ara sia de nit o de dia perqueus pregam fer lo dit avis. Data en Barchinona a XVIII de janer del lany Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables e de molt gran providencia mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat residents en Barchinona.

Molt reverend egregi nobles magnifichs honorables e de molt gran providencia mossenyors. Hir per lo correu queus havem remes ab letra de nosaltres vos avisam de la eleccio feta per lo consell general de aquesta vila dels honorables En Thomas Taqui per burgesos Francesch Pericoles per mercaders e den Johan Ramon altre dels sobreposats o capdemesters del ofici de parayres per los capdemesters o sobreposats dels oficis de la dita vila exhibidors de la present los quals a ple informats manifestaran a vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses la gran

unitat de aquesta vila e la voluntat del dit consell. Placiaus darlos fe e crehença com a elegits per lo dit consell e plenament instruits per nosaltres e per lo consell per causa de la dita lur eleccio novament format e deputat del qual han poder. E la gracia del Sant Sperit dirigescha vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses aquelles conservant en sa dita gracia. Scrita en Perpenya a XIII de janer del any Mil CCCCLXI. — Los consols de la vila de Perpinya a vostra ordinacio sempre prests.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. A XII del present vos scrivim notificantvos la eleccio per nosaltres de XV persones preses ab aquella seguretat de jurament segons per vostres letres nos era significat e lo cars requer. E responent en aquelles mas largament que possible nons fou per la cuyta del correu. Regraciam primerament a vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses lo bon aculiment que per vostra acustumada virtut haveu fet a nostres embaxadors segons largament per vosaltres e per los dits embaxadors som stesament avisats e per semblant havem pres singular pler com nos haveu de la causa e raho per la qual havieu mesos en oblit en les eleccions e actes per vos-

altres fets los staments de aquest comdat. E pus no ignorau quant comprenen los poblats en aquell e la necessitat del cars digne de grandissim esforç vos placia per avant recordarvosne e donar lo loch degut a algunes persones notables del dit comdat en manera que ab vosaltres ensemps puguen e hajan facultat de obrar e exercitar tals coses que sien a lahor de la divina Providencia e honor del Senyor Rey benefici e repos de aquest Principat. E ultra les demunt dites letres havem rebut hun trellat duna letra de vostres embaxadors de Çaragoça de IIII del present per la qual som avisats de alguns rahonaments fets per ells a la Majestat del Senyor Rey e de les respostes e replicats per ells fetes les quals si plasent fos a Deu volguerem fossen altres. Placiali per la sua clamencia que vulla mitigar la indignacio del dit Senyor eus vulla preservar de tant inconvenients preparats. E com sabeu mossenyors per nosaltres es stat trames mossen Dalmau Volo ab certes instruccions e significantment que ab son companyo ensemps se aderis en les supplicacions fahedores al Senyor Rey per vostros embaxadors e per quant aço es fahena comuna nos parria no contrestant que fins aci lajam sostengut de propries bosses aquest carrech degues venir a vosaltres qui haveu lo poder e per çous placia volerlo agregar o graduar ab los altres attes que nosaltres no som en ordes per poderlo sostenir com fan les universitats e per semblant complaurens vullau de les coses contengudes en hun petit memorial interclos en la present tot per spatxament e major endres de la fahena e

scriurem a vostre diputat local. En la venguda ques diu de mossen Guillem Ramon Derill e de mossen Luis de Vich desigam molt esser prevists per vosaltres del queus hauran dit ne per vosaltres respost perque sia vist anar tots ab unitat. E de les noves com haveu acostumat vos placia continuament avisarnos. E ordenen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses lo que plasent los sia. E sia lo Sant Sperit vostra proteccio e continua guarda. Dada en Perpinya a XIIII de janer lany Mil CCCCLXI. — Felix Albert. — Los elets per lestament militar del comtat de Rossello residents en Perpenya prests a vostra ordinacio.

Mossenyors. Placieus la letra dirigida al nostre embaxador lo magnifich mossen Dalmau dez Volo haja bon recapte ab altres vostres.

Als molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors. Lo die de proppassat rebem una vostra letra closa e segellada sots data de VIIII del corrent mes per la qual molt amplament som stats informats de tot lo negoci tocant lo Senyor Rey e lo Senyor Illustre Princep e dels avisaments e preparatoris lo dit fet tocants partida dels quals avisaments en vigor de una altra letra vostra a nos liurada a IIII del dit mes sots data de dos del ja dit corrent mes per nos es stada mesa en execucio en tremetra nostro embaxador e sin-

dich ab ampla potestat e letra de creença a vostras grans reverencies segons som certs ja explicada. E es veritat que en vostra letra derrera es feta mencio quens trametets copia de la letra dels embaxadors e es veritat que tal copia no havem vista ne rebuda. E tots aquests actes per nos e aquesta ciutat fets sobra tot lo dit negoci son stats fets ab tanta concordia que una petita tintilla de discrepancia no si ha mostrada ans sta unita e ab tota perseverança segons la explicacio de nostre embaxador feta e continuada a les vostres reverencies ragraciantvos molt la bona voluntat demostrada devers nosaltres e aquesta ciutat e nostro embaxador. E en res qui toch los senyors Rey e Princep e libertats del Principat de Cathalunya e universitats de aquella aquesta ciutat no defallira a tot beavenir de tots. Conserveus molt reverend honorables e de gran saviesa senyors la Trinitat Sancta en divinal gracia e recomendacio. Scrita en Vich a XV de janer any mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio prests quis recomanan en vostra gracia los consellers e tot lo concell de Vich.

Al reverendissim pare en Crist lo Senyor Patriarcha de Alaxandria administrador perpetuu del bisbat de Urgell.

Reverendissimo Senyor. Com ab consell de les XXVII persones per nosaltres elegides en virtut de la comissio a nosaltres feta per la cort convocada en la ciutat de Leyda per aconsellarnos en la prossecucio de

la liberacio del Illustre Princep fill del serenissim Senyor Rey hajam elegides certes persones de quiscun stament per algunes coses que de present occorren en les quals se haura a fer per nosaltres ab bon consell deguda provisio e vos senyor molt reverend siau una de les persones principals del vostre stament pregam e encarregam a vostra reverendissima paternitat queus placia esser aci per los dits fets lo plus prest que sia possible com la triga poria portar perill e nocument. E si vostra reverendissima persona era justament scusada de no poder venir vos placia enviar alguna persona que represent e sia en vostre loch en les dites coses qui speram en nostre Senyor seran servey seu e del dit Illustrissimo Senyor Rey e benefici del dit Illustre Princep repos e tranquillitat no solament daquest Principat mas de tots sos regnes e terres. E sia reverendissimo Senyor la Santa Trinitat guarda e proteccio vostra. Data en Barchinona a XVIII de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abbat de Montserrat.— Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la comissio elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt honorables e savis senyors los consols de la vila de Perpenya.

Molt honorables e savis senyors. Vostra letra de crehença a vostres missatgers acomanada havem rebuda e a ells molt graciosament en virtut de la qual nos han splicada vostra voluntat a la qual vos respo-

nem quens som molt alegrats de la bona e sancta unitat en que sou en vostre consell com sia fundament de tot be. Apres vos regraciam e molt comendam la bona e recta intencio e voluntat que haveu en la prossequcio de aquests afers que son comuns e sguarden a tots los poblats en aquest Principat en lo qual aquexa universitat no poch compren e es de molt stimar e sempre havem confiat e sperat. Lo que vehem de la copia quens es dit volrieu dels actes entro aci fets per aquest negoci vos responem que per les grans occupacions que lo nostre scriva ha de aquest fet los dits actes no son en punt de podersen dar copia pero havem provehit e manat que als dits vostres missatgers sien comunicats e mostrats per lur informacio plaer e consolacio. En les que de aci avant se faran ells hi entrevendran e seran presents. E sia molt honorables e savis senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Data en Barchinona a XVIII de janer any Mil CCCCLXI.— A. P. abat de Montserrat.— Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt nobles e magnifichs senyors e de gran providencia los elets per lo stament militar del comdat de Rossello residents en Perpenya.

Molt nobles e magnifichs senyors e de gran providencia. Vostra letra havem rebuda feta a XIIII del present la qual conte molts caps als quals per la gran occupacio que tenim en los afers que prosseguim ab

aquesta nous podem plenament respondre mas Deu volent breument vos respondrem a tot. Per aquesta solament vos avisam de la resposta que havem feta a mossen Luis de Vich com a nosaltres e tot nostre consell incomutablament havem deliberat aquests afers prosseguir entro a la fi desijada e per cosa o cars algu quinsevulla no desistir de nostro proposit. E semblant resposta ha feta aquesta ciutat e lo consell de cent jurats e encara los del sindicat. E derrerament havem scrit als embaxadors una larga letra per la qual los strenyem en virtut del jurament que han prestat fer e exequir lo quels scrivim que la dita letra ligen al dit Senyor e a la Senyora Reyna e encara als de son consell e sapiam lo och o lo no del Senyor Rey de nostra demanda e supplicacio a fi que segons la resposta pugam pensar e provehir en lo necessari. E sia molt nobles e magnifichs senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XVIII de janer del any Mil CCCCLXI.— A. P. abat de Montserrat.— Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

19 DE ENERO.

Despues de haberse acordado que los diputados y oidores trasladasen todos su domicilio á la casa de la Diputacion para la mejor y mas pronta expedicion de los negocios,

se dió lectura de los despachos que siguen:

Molt reverend e honorables los senyors diputats del General de Cathalunya.

Molt reverend e honorables e de grans providencies. Rebuda vostra letra havem gran anug perque fins aci no es obtenguda la liberacio del Senyor Princep com es desijada e per vosaltres ab summa diligencia degudament tractada instada e supplicada. E per donar compliment en lo quens scrivets de Barchinona a dos del present mes havem de present donat ple e suficient poder al honorable En Francesch Millars de aquesta vila lo qual crehem esser aqui de e per entrevenir per aquesta vila en dita fahena de dita liberacio de dit Senyor Princep tant aqui quant en qualsevulla altra part. E ab tant si negunes coses altres vos son plasents de nos manats a tota vostra posta oferint en fer per vosaltres tot lo a nos possible. Supplicants la Trinitat Sancta vos conserve en vostres prospers staments. De Vilafrancha de Conflent a VIII de janer. — Los que en gracia vostra se recomanen consols de Vilafrancha de Conflent.

Als honorables senyers los jurats de la vila dels Prats del Rey.

Honorables senyers. Jatsia per letra propria que fos a vosaltres dressada nous hajam appellats en aquest consell que aci tenim per la liberacio del Illus-

tre Princep pero trobantse aci En Christofol Serra notari de aquexa vila qui ses dit sindich de aqueixa universitat e esser entrevengut per aquella en corts lo havem appellat e fet venir al dit consell perque hi entrevingue ab les altres universitats qui hi son appellades. Perque notifficantvos les dites coses vos pregam e encarregam stretament vullau trametre poder bastant a ell o altres persones per entrevenir aci en aquest consell en nom de aquexa universitat per servey de nostro Senyor Deus e del Illustrissimo Senyor Rey e benefici del Illustrissimo Senyor Princep e encara repos e tranquillitat de la cosa publica de aquest Principat. Dada en Barchinona a XVIIII de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

20 DE ENERO.

Se dió cuenta de las siguientes cartas:

Als molt nobles e molt magnifichs senyors los diputats del regne de Valencia.

Molt nobles e molt magnifichs senyors. No ve a nosaltres en dupte que la detencio feta per la Majestat del Senyor Rey de la persona del Illustrissimo Princep son fill no haja donat e done a vosaltres e a tots los

poblats en aquexa ciutat e regne dolor e contristacio molta com per la matexa detencio es a nosaltres e a tots los de aquest Principat en los animos tanta afliccio que bonament explicar nos poria ne aço sens deguda causa per quant la innata fidelitat qui es en los vassalls de la corona Darago meritament los incita a complanyer e dolres de tot infortuni entre lur Rey e Senyor e tal seu fill causant diferencia alguna hoc e per los innumerables inconvenients e perills qui a la dita Corona e a la cosa publica dels regnes e dominis de aquella per tal cars provenir stan apparellats. E per tant sabuda la dita detencio decontinent sens alguna triga per part de aquest Principat e de nosaltres per comissio de la general cort en Leyda congregada aquella representants fonch proveit en trametre al Senyor Rey solemna embaxada qual crehem sapiats per instantissimament supplicar intercedir e obrar lo paternal amor gracia e benediccio de la dita Majestat reyal en lo dit Illustrissimo fill seu esser reduhits e de aquell la reverencia e obediencia filial esser fetes e la persona del dit Senyor Princep esser en libertat restituida. Stimant lo dit Principat e nosaltres en nom de aquell aquestes supplicacions intercessio e obra e hun tal ofici esser degut e pertanyerse al dit Principat e a la devota e incorrupta fidelitat de aquell per dir significar e exposar a la dita Majestat reyal quant ab gran alteracio del seu glorios nom tal novitat es haguda entre les gents e de aquella per totes les parts del mon discorrera la fama. Hoc e per manifestarli los dits perills e inconvenients qui en sos regnes e domi-

nis per la commocio dels poblats a causa de la dita novitat porien facilment provenir e assenyaladament en la illa de Sicilia e altres sues illes si prestament no sabran aquella esser quietada. E part aço per sentirse degudament lo dit Principat e los poblats de aquell de tota oppressio e congoxa del dit Illustrissimo Princep qui es fill de lur Rey e Senyor e apres los seus dies en lo dit Principat e altres seus regnes e dominis legittim successor e al qual la matexa fidelitat apres la Majestat del dit Senyor Rey son pare indubitadament es deguda. E essent aquell tal e de tanta prudencia virtuts e gracies singularment dotat que meritament quiscuns vassalls de la dita Reyal corona son incitats a voler e amarlo e de la sua persona haver grandissimo recel per quant speren apres los benaventurats dies de la dita Majestat reyal esser per aquell senyorejats e regits ab molta justicia e saviesa. Fallir stimara lo dit Principat al stret deute de fidelitat e precipuament envers la dita Majestat reyal si en aço no se interposas e retes son degut ofici. Crehent no resmenys e havent per ferm que semblant voluntat delliberacio e proposit fos e recaygues en los del regne de Arago hoc e en los poblats en aquexa ciutat e regne per esser quiscuns e tots ensemps vassalls de la dita Majestat reyal e tots deutors de la devocio e fidelitat matexa e la qual tots temps per quiscuns es stada virtuosament guardada e colta. Los del regne de Arago empero jatsia per nostres embaxadors e part nostra instantment exortats e requests no han feta ne fan fins aci aquella intercessio e obra que lo present

negoci es vist exhigir abans en la persona del dit Senyor Priucep es stat renunciat al inextimable privilegi e libertat de aquell regne de la ferma de dret e manifestacio del qual acte jatsia cregam a bona intencio fet provenen a aquest negoci molt grans contraris. E per la vostra part e de aquexa ciutat e regne no vehem fins aci alguna embaxada ne altres obres o intercessions al negoci condignes la qual cosa es a nosaltres de molta admiracio e porta al dit negoci detriment molt gran sens falla per quant la instancia sola es de aquest Principat e per lo dit Senyor Rey es allegat esser inconsulta empresa e que no correspon a la voluntat divinal per quant los altres seus regnes e dominis de aço nos senten. E axi nostres embaxadors e aquest Principat fins aci no son stats per la dita Majestat reyal exaudits ne la liberacio del dit Senyor Princep obtenguda ne haguda la custodia de la persona del dit Senyor Princep la qual aquest Principat ha demanada e pendria ab summa voluntat a tot carrech de carceller per quant es acomanada a persones no prou acceptes. E axi frustrades fins aci nostres supplicacions e peticions lo honor reyal no es redressat ne lo dit Senyor Princep restituit en libertat ne a benefici publich proveit abans la cosa publica sta fluctua e es en gran perill constituida. Tot aço crehem fora ya reposat e lo fi desijat obtengut si per part vostra e del dit regne de Arago les nostres supplicacions e instancies envers la dita Majestat reyal fossen stades acompanyades. E jatsia gens per aço aquest Principat no desista ne entena desistir james

que santament e deguda a tot sèrvici de nostre
r Deu honor e servey de la dita Majestat reyal
ɛtat de la persona del dit Senyor Princep tran-
at e repos de la cosa publica del domini reyal
ncipiat e que prosseguir enten fins a la optata
ıra que sia lo dit negoci de gran arduitat e gra-
: requira qualsevol inmenses despeses car es
: ferma sperança en lo poder divinal qui segons
s sanctes intencions ha dirigit aquest negoci en-
'a nostra obra e sera de aquella com fins aci es
uctor e director. E apres Deu e lo seu adjutori
tra ferma sperança en lo sforç e virtut de aquest
pat e dels poblats en aquell qui tots temps han
a magnificada e dilatada la honor de la corona
e de empreses ardues e magnanimes son per-
ts a la desijada fi e per semblant de aquesta la
ı aconseguir al servey divinal e de la dita reyal
ı. Confortats encara per la constancia e unio de
qui es entre totes comunitats e persones de aquest
pat per aquest negoci e en tanta calor e ardor
ɔ contents de la comuna tant solemna embaxa-
ı per part del dit Principat ne son encara fetes
rt de aquesta ciutat e de altres ciutats e comu-
moltes. Pero per quant tots temps aquexa ciu-
regne han haguda fraternal benivolencia ab
Principat e de moltes e glorioses empreses fe-
ervey de la dita corona reyal es stat participant
oria es stada comuna ne aquest dit Principat
sol aquest negoci prossegueix meritara lo con-
nom e premi desija tant a si tot sol vendicar la

gloria que ab molt voluntari e benigne animo no desig vosaltres haver en aquella participi per lo amor convicinitat e fraternal companya fins aci observades per tants donchs e tant dignes sguarts quals son los dessus toquats havem deliberat scriure a les nobleses magnificencies vostres e aquelles pregar exortar e summament requirir se vullen interposar en aquest negoci e ab nosaltres ensemps intercedir e virtuosament fer e obrar per la liberacio del dit Senyor Princep e bona unitat e concordia entre los dits Senyors pare e fill de la qual provendran tots los dits beneficis. E com se dirie que la Majestat del dit Senyor Rey deliberaria encastellar lo dit Senyor Princep en lo castell de Morella que es constituit dins los limits de aquex regne vullats ab remeys pertinents e deguts e quals de bons e fidelissimos vasalls se pertany fer e proveir que tal cosa a exequucio nos deduescha car per aquest Principat se faria la matexa provisio si dins aquell aço fer se delliberave ne vehem qual paternal indignacio dega aço portar a efecte ne qual pasciencia o negligencia de faels vassalls no degen aço per tots los migans deguts e pertinents obviar signantment com les culpes al dit Senyor Princep attribuides no sien tals que meriten no solament ell qui es tant virtuos e de culpes inmune mas altre qualsevol pena de tanta detencio merexer. E donchs qual es lo vassall de la Majestat reyal qui ab ulls connivents e dissimulants don loch a paternal animadversio per iniques suggestions e sinistres informacions procurada. Saben les prudencies vostres esser hun matex e

ɔnsemblant linatge de injusticia e de culpa dels qui
ıferexen injuria e dels qui porien e no la propulsen
si aço ha loch entre qualsevol condicions de homens
er la sola conjunccio e deute de humana natura quant
ıes ha loch en la persona del dit Senyor Princep en
ı qual e deute de fidelitat cõncomitancia de virtuts
perança de regiment en la cosa publica util e fruc-
ıos e altres moltes coses concorren. Ne sera tanta ne
ant duradora la indignacio del dit Senyor Rey en lo
it Illustrissimo fill seu que regoneguda algun temps
illuminada per lo Sant Sperit no veja e conega les
ıformacions e seduccions de perversos e mals conse-
ers qui contra lıun tal seu fill lo conmouen la qual
ɔnmocio la Serenitat reyal rectament informada de-
osara e reconciliara a si lo dit son fill qui es carn e
ntramenes sues e a ell se exhibira ple de clemencia
pietat com de benigue pare a devot e obedient fill
ɐ pertany dignament punira e castigara los engana-
ors e inichs seus consellers e stimara e premiara los
evots e faels vassalls qui dissimulat no hauran abans
ttentament provehit e guardat la Serenitat sua haver
umplidament conegut les sinistres informacions que
ɜtes li son e hauran ab los medis pertinents obviat
ls inconvenients qui de tals perverses informacions
eguir se podien e los qui lur deute no hi hauran re-
ıt no seran haguts per quitis de culpa. Grans son los
guarts e deutes qui a vosaltres e a nosaltres e a quis-
uns vassalls de la dita Majestat reyal a aço inciten
onviden destrenyen e forcen. Aço aquest Principat
ncara que sols esser li covingues com fins açi es stat

enten prosseguir e ab la divinal ajuda a efecte deduhir. Per mes empero satisfer al nostre deute e pus promptament obtenir lo fi desijat de la liberacio del dit Senyor Princep a la prossequucio de tant honoros e degut negoci vos convidam exortam e requirim altra e altra vegada per la çomuna fidelitat deguda per quiscuns e per tants e tant arduus sguarts quals dessus se dien. E no vullau esser oblidants de virtut loar e fama per vosaltres tots temps enseguides preades e stimades pregantsvos per vostra letra siam fets sabedors qual sobre aco sia la intencio vostra. Als del stament militar de aquex regne volenters scrivirem sobre aquest matex fet sino per quant ignoram aquells esser ajustats e si ho seran vos placia comunicarlos la present car per semblant requirim e exortam a aço lurs nobleses e acostumades virtuts e los placia pendre aquesta per sua La Sancta Trinitat vos tinga molt nobles e magnifichs senyors en sa proteccio. E rescriviunos francosament de ço queus placia. Scrita en Barchinona a XX de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Apres feta la present es stada feta deliberacio de major embaxada ço de XXXXV persones XV de quiscun stament e de les mes insignes del Principat la qual partira prestament e sera agregada a la altra qui es nombre de XV e axi seran LX tots temps supplicants e instants la liberacio del dit Senyor Princep es-

ser obtenguda e si necessari sera ni hira altra e altra de major nombre. La qual cosa vos significam perque sintats la voluntat e afeccio de aquest Principat en aquest negoci e quant ha deliberat per aço subir qualsevol grans treballs e despeses. Data ut supra. &c.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Jatsia fins aci vos hajam scrit a compliment del que ab vostra letra de XIII del present divendres prop passat rebuda per Johan Gay correu entre les XII e huna hores de mig jorn haveu ordenat fos per nosaltres dit e supplicat a la Majestat del Senyor Rey empero per quant nos haveu scrit que los congregats speraran aqui nostra resposta vos certificam com encara ir anam parlar ab lo Senyor Rey introduint nostre rahonament que haviem oyt dir a molts la sua Majestat devie partir de açi molt prest supplicantla fos merçe sua nos ho manifestas per manera poguessem cumplir la voluntat de nostres principals. La sua Senyoria nos dix que certament partira diluns per anar la via de Leyda. Oyt aço supplicam molt humilment la sua clemencia sen manas la Senyora Reyna e lo Senyor Princep e tota la casada dients axi com per moltes altres vegades haviem dit a la sua gran Altesa que portar lo dit Princep en Leyda ultra

que justicia ho exigia per observança dels usatges constitucions e leys del Principat encare li fore reputat a molta gracia. La sua Senyoria ha respost a quascun cap ço es al supplicar per gracia e clemencia e al insistir per justicia ab prou e multiplicades paraules a les quals per nosaltres es stat replicat e triplicat. Pero la conclusio es que la sua Majestat sta e persevere en son proposit del qual altres vegades amplament vos havem avisats specialment ab dues nostres letres una de VIIII altra de XII del present fahent raho que si la sua Majestat portave lo Princep en Leyda serie vist ell atorgar haver contrafet als dits usatges e constitucions lo que sa clemencia no creu. De anar la Senyora Reyna en Leyda dix lo dit Senyor Rey que encare no havien deliberat pero nostra opinio es que lo Senyor e Reyna nos partiran mas qual cami faran ne on hira lo Senyor Princep fins açi no sen pot certament scriure. Ab tot lo Senyor Rey ha dit a nosaltres quel portarie en regne de Valencia. Ver es que lo Senyor Rey tirara en Leyda on la sua Majestat fa avisar moltes gents del Principat a modo de parlament pera III de febrer. Lo Senyor Princep visitam ir e ab ell parlam stesament confortantlo de nostre poder tota vegada mostre haver pler de nostres visitacions e paraules avisantvos mossenyors que fins aci e la Majestat del Senyor Rey e la Illustrissima Senyora Reyna havem continuament suplicades e tengudes a prop del negoci. Ara ab hun modo de rahonaments ara ab altres e unes hores ab nudes suplicacions de gracia e clemencia altres insistints per justicia e al-

tres mixtament. Lo que sen es seguit ab nostres letres vos es manifest. Nostra deliberacio es que en la partida del Senyor Rey en totes parts del cami que la opportunitat consente continuem stretament nostres suplicacions e si lo Senyor Rey mena lo Senyor Princep en part a nosaltres no plasent stam deliberats per la honor del Principat no anar en aquella part per fugir a tota manera de assentiment servants en totes altres coses vostres deliberacio e voluntat. Certificantsvos mossenyors com per alguns del consell del Senyor Rey nos es stat demanat quels donassem en scrits per via de memorial los usatges constitucions e leys del Principat qui afronten en la fahena de la detencio del dit Senyor Princep e nosaltres nou havem volgut fer per la raho en vostra letra contenguda e encara perquens par que lo Senyor Rey tot sol no pot conexer de aço car lo greuge es stat fet en cort e ab intervencio de cort se ha conexer mas de paraula lus ho havem dit amplament. Vuy mossenyors havem concertat que sera presentada als deputats e jurats de aci la requesta de que dies ha nos scrivis. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sia. Scrita en Çarragoça a XVIII de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

21 DE ENERO.

Despues de haber consultado la junta á los conselleres de Barcelona, y de acuerdo con ellos, resolvió enviar al rey una nueva embajada de cuarenta y cinco personas, para gestionar lo conveniente acerca de la libertad del príncipe de Viana.

Se acordó luego despachar la siguiente carta:

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Encara que algunes deliberacions sien per nosaltres a vostres providencies ab alguna congoxa e stretura scrites non deuen per ço indignacio o admiracio alguna concebre vostres circunspectes persones de tanta composicio e repos dotades quant nosaltres stimam car los fets que tots tractam importen molt grans reduptes e la liberacio de la persona del Senyor Princep acompanyada de observacio de les libertats e privilegis de la patria es tant volguda e desijada que nons podem suadir ab prou cuyta e diligencia hi sia retut lo deute per nosaltres de qui vehem la obra e hi fem quant podem. E no es aço sens causa car qui molt vol e desige ab la volguda promptitut

no consegueix lo desijat e si nosaltres matexs cumplida satisfaccio a nostre appetit donar nons semble represos per vosaltres esser deuriem si nostres instancies e scrits queus trametem no eran tals que demostrassen ab molta eficacia e stretura lo que en lo cor e voler portam car la tal forma a vosaltres on necessari fos grandissima excusacio dona la qual som ben certs no esser necessari car aquest negoci axi concerneix vosaltres com nosaltres e la prossequucio de aquell a tots per deutes afixa. Los principals de vosaltres crehem divinament inspirats faheran entrevengueren e consentiren en la comissio per vigor de la qual procehim. E si aquest negoci degudament succehex e desijada del benefici e gloria quen succehira quin ha major porcio e contribuir sino aquells qui mes han en aquest Principat. Rahonablement donchs deu esser compres per la circunspeccio de vosaltres que encara que per nosaltres fos scrit requirint per vigor del jurament fos legida la letra queus tremetem data a XVI del present no era fet per esser cogitat en vosaltres defecte algu mas per alguna excusacio vostra si mester fos. E per tant nons ha desplagut pus necessari nous es stat vist per benefici del negoci hajau dilatada o detenguda la lectura de dita letra segons per una vostra vuy mati rebuda dada en Çaragoça a XX del present som certificats. Pero per quant es molt necessari al benifici daquest negoci strenyerlo e haver prest lo efecte desijat nos par que si la Majestat del Senyor Rey prest no donara via e cami en la reintegracio de les libertats de la patria ab lectura o recita-

cio deu sentir lo contengut en dita letra e pus avant quey podreu aplicar car preveure vostres grans ingenis poden aquest fet prosseguirse a instancia de multitut en la qual pot la dilacio procurar molta fredor e altres inconvenients que no ignorau e majorment que se ha plena certitut molts dels consellers e oficials de la dita Majestat ab continuat studi cerqueu e procuren seminar zizania e diferencies per torbar la prosequucio de tant benefici de la cosa publica. O diabolich ofici e digne de molta pena la qual pus aquest fet es de Deus evitar nos deu en hun temps o altre. E per quant la diabolica suggestio podria gran nocument portar a aquest negoci metent divisio en la uniforma voluntat que vuy es en aquest Principat es vist a nosaltres ans de tal inconvenient strenyer molt lo negoci en queus va tant com a cascu de nosaltres e per lo benefici de la patria e per la salut de cascu de vosaltres car no duptam si ço que Deus no placia seguia vosaltres e nosaltres e tot lo Principat seria durament flagellat e ab molta raho pus la virtut no seria exercida quant lo temps e loch ho comportaven eu requerien.

Per la dita vostra letra som certificats la Majestat del dit Senyor esser partida de Çaragoça ab la Senyora Reyna e lo Senyor Princep los quals romandran en Fraga e la sua Serenitat vendra en Leyda et cetera. Havemne molt plaher per quant havem sperança la sua Majestat essent entre nosaltres se placara e aconseguirem lo fi desijat ab tot que les prevencions de tal venguda no senyalen bon temps car la congregacio quis fa pera tres de febrer no occorrent necessitat al-

guna e essent lo terme de la cort tant prop nos pot fer a endreça daquest negoci o a bon fi algu e no es sino ajustar violacio de constitucions a violacio car empreniments e tals prevencions per entrar en cort prohibits son per constitucio pero venga la sua Majestat e fassa qualsevol experiencia de la virtut dels cathalans en aquest fet en que son illuminats per obra divina car sperança havem en Deus omnipotent qui la prossequucio daquest negoci ha fet axi principiar e continuar no desistira obrar fins al degut fi e lahor e gloria sua honor e servey de la Majestat reyal liberacio del Senyor Princep repos e benefici de la cosa publica daquest Principat.

Scriviunos en dita vostra letra una de les pus forts rahons que la dita Majestat fa en condescendre a les supplicacions fetes esser que la representacio vostra e nostra dona entendre als miradors la sua Serenitat cohartada portaria lo Senyor Princep en Leyda e que seria vist haver contrafet a leys de la patria et cetera. Quant al haver cantrafet se ha per notori e dupte no comporte e per tant es demanada reintegracio la qual entenem haver en totes maneras e crehem seria millor consellada la dita Majestat planament aquesta reintegracio li plagues fer e seria molt bon testimoni de la consciencia sua car molt facilment pot evenir no cuidantho que la sua Majestat contrafaria a leys de la patria e no comportant molta disputa de son jurament reparant lo fet a observancia plana de dites leys ne reportaria la sua Serenitat glorios nom e honros testimoni de la sua consciencia. Quant a la cohartacio

dita la sua Majestat pot parlar com li plau pero suplicacions a les gents no semblen cohartacions. Vosaltres simplement gracia demanants suplicat haveu e apres justicia demanada e si fer justicia de si mateix vol cohartacio nomenar loable es e virtut e la sua Majestat ab clemencia sua parlant excusar nos deu de justicia voler esser cohartat certificantvos Senyors com ans de rebre vostra letra volents nosaltres aquest negoci talment strenyer com necessari es sentits los tractats quis fan per dissolre la comissio per la cort feta sobre la prossequucio daquest negoci la qual es salvacio de tots haviem delliberada embaxada de XXXXV personas algunas daquest consell e altres de fora qui apres vosaltres e ab vosaltres instancia fahessen en aquest negoci e si ab aço recapte no haviem ni iria altre e altre fins tot lo Principat davant la sua Majestat sia. E certament si tarda conclusio donar a aquest negoci axi ho veura. La dita embaxada sera aqui ans de XIII de febrer. Entretant placia a vosaltres informar be e confortar los qui arribaran aqui pera tres de febrer en ofensio de les libertats de la patria e dan daquest negoci no vullen loch als empreniments donar. E som certs que ab la industria providencia e virtut vostre e ab los XXXXV qui seran tots persones de entrevenir en cort per cascun stament aquest fet stara tant corroborat que derogacio feta no li podra esser.

Apres a set hores de nit havem rebuda per Molins altra letra responent a la particio de vosaltres feta pera seguir la Majestat del Senyor Rey e star on lo Senyor Princep staria. Nous deveu meravellar de nostras

deliberacions e si en alguna part prenen alteracio car segons los avisos quens feu axi cove provehir. Lavors haviem que seria encastellat en Morella o Miravet e uxta aquell avis haviem provehit. Ara pus es a Fraga e haura forma de esser frequentadament visitat stant vosaltres en hun loch ho havem a molt plaer pregamvos pero molt sovin o tots o part segons veureu esser expedient lo visiteu. E placiaus pus la Majestat del Senyor Rey sia dins Cathalunya molt pus stretament suplicarla del que tant havem scrit certificantla de la multitut de la gent qui ira suplicar e importunarla si loch a vostras suplicacions consentir no vol. E avisaunos continuadament de tot lo que succehira com fins aci notablament haveu acostumat. Ens plauria nos scrivisseu de vostres parers sobre lo que fer se deu a obtenir lo exit desijat del que prosseguim incautantvos tots temps que duptam lo adolciment quis comença pendre segons scriviu no sia per temptar o trobar via e orde per exequutar millor las aspredats cominades car les obres qui son fetes e fan aço senyalen e coviden fernos star ab molta attencio. Perque placiausho tot be considerar. Ab la present vos trametem traslat de dues letres trameses per la Majestat del Senyor Rey al Senyor Princep perque de aquelles vos ajudets en vostres supplicacions e instancies en quant bonament fer se puxa. E sia molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat vostra guarda e del negoci que acomanat vos es direccio bona. Dada en Barchinona a XXII de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Monserrat.—Los

diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

22 DE ENERO.

Se dió cuenta de varias cartas, y entre ellas de dos que el rey habia dirigido al príncipe, de las cuales se mandó sacar copia, todas las cuales son del tenor que sigue.

El Rey.

Illustre muy caro e muy amado fijo. Recebimos vuestra letra por aqueste vuestro ambaxador que nos embiastes e entendimos lo que dezir nos quiso de vuestra parte por expedicion de lo qual scrivimos al lugartinent de nuestro thesorero mandandole de recaudo en toda manera porque vos con la bendicion de Dios partays e vos vengays para Lerida donde para quatro de novembre a el plaziendo entendemos de ser como todo mas extenso por el dicho vuestro embaxador vos sera referido. Dada en la villa de Fraga a XXIIII de octubre M. CCCC sexanta. — Rex Johannes. — Esta recibe por de mi mano.— Petrus Doliet secretarius.

Al muy illustre nuestro muy caro e muy amado fijo don Karles principe de Viana.

El Rey.

Muy Illustre Principe nuestro muy caro e muy amado fijo. Con correu que es venido del amado secretario nuestro mossen Barthomeu de Reus son venidas dos letras dirigidas a vos una del dicho mossen Barthomeu secretario e otra creemos de aquel vuestro qui alla sta. Embiamosvoslas con la present con las quales seredes informado del stamento de aquellos fechos. E muy Illustre Principe nuestro muy caro e muy amado fijo la bendicion de nuestro Senyor Dios e nuestra hayades. De la nuestra villa de Fraga a XXXI dias de octubre del anyo Mil CCCC sexanta. — Rex Johannes.

Post signatam. Recebimos vuestra letra embiamosvos las cautelas letras de cambio e de avisos desempachadas como dalla nos han seydo embiadas. Rogamosvos que vos vengades lo antes que pudieredes a Lerida a donde nos seremos mediant nuestro Senyor Dios el martes que primero viene. Data ut supra. — Dominicus Decho secretarius.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Vuy entre II e III ores apres mig

jorn havem rebuda vostra letra de XVIII del present per Molins correu a la qual responem. Quant es en haver aqui retengudes e deputades les XXXXV persones associades a les XXVII primeres par a nosaltres haver usat de molta discrecio e saviesa e feta bonissima e perfeta obra. Quant es en la divisio de nosaltres deliberada on lo Senyor Princep restas aci o fos trames en altra part ja vos havem vuy scrit com los senyors Rey e Reyna e Princep son partits per anar a Fraga e de alli lo Senyor Rey tirara en Leyda e nosaltres partirem dema si a Deu plau e per diversos camins tirarem la lur via e digmenge prop vinent tots nos havem a trobar en Aytona per continuar nostre ofici e fer e complir vostra voluntat. Mas considerat que al parer nostre la fahena fa senyal de caminar per bon cami semble a nosaltres la virtut unida no deures dividir ans esser molt necessari star continuament tots on lo Senyor Rey sera e axi ho farem fins altrament per vosaltres sia scrit tant per la bona conduccio desijada del negoci quant per la salut de la persona del dit Senyor Princep lo qual ans de la recepcio de vostra letra haviem deliberat tots o part ab licencia de la Majestat del Senyor Rey visitar sovint de Leyda o de Aytona o de la on nos trobem. En aquest interim mossenyors se veura la intencio del Senyor Rey e per vosaltres que de tot sereu continuament informats pera esser deliberat lo que semblara necessari e util per aconseguir lo desijat fi. De totes les dites coses vos havem volguts avisar per tant com creem e vostra letra mostre la intencio de vosaltres era qne lo dit Sen-

yor Princep fos encastellat o a Morella o a Miravet segons lo Senyor Rey havie per molts continuats dies significat. Pero pus la sua Majestat ha mes en exequucio portarlo en Fraga par a nosaltres la fahena començe pendre adolciment e no volriem la sua Altesa prenentho a molestia alteras alguna cosa. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sia. Scrita en Çarogoça a XX de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Apres que ab nostra derrera letra vos havem scrit de tot lo necessari fins a la hora lo Senyor Rey a propri motiu per hun home de son consell nos trames a dir havie delliberat fer anar la Senyora Reyna e lo Senyor Princep en Fraga e la sua Majestat tirarie en Leyda de que nosaltres haguem molt gran plaer e consolacio per quant los sentiments precedents que de la sua Altesa a boca e alias haviem haguts fahien demostracio segons per nostres letres sou stats certificats de portar lo dit Senyor Princep encastellar a Morella o a Miravet de que haviem causat en

nosaltres un tal abit de passio e tristor que aconortar nons era possible considerants que nostres supplicacions operacio alguna fructuosa no havien feta. E stants axi algun tant alegres per la dita nova de anar lo Senyor Princep en Fraga a XVIII del present a VI hores de nit arriba Auger de Casal correu ab vostra larga letra e altres coses en aquella mencionades de les quals havem hagut grandissimo plaer veents la molt loabla uniforma sforçada e inseparable unitat concordia e voluntat de tots e lo que be sanctament e deguda per defensio de les leys e libertats de la patria o alias es stat delliberat. Empero vist que lo Senyor Rey a propri motiu ha feta dita delliberacio e ja la ha mesa en exequucio com sia partit vuy mati e la Senyora Reyna e lo Senyor Princep ensemps los quals havem acompanyats fora ciutat ha paragut a nosaltres es començar cami de adolciment a la fahena portant lo dit Princep a una legua de la vegueria on fon detengut car menys havia a fer de alli aportarlo en Leyda. E hoydes algunes paraules a nosaltres reportades per homens be assenyalats del consell del dit Senyor Rey significants que la sua gran Altesa com sie en Leyda se metra facilment en algun cami de gracia e entendre en lo que li es demanat per justicia som entrats en pensament esser mes expedient sperar la lectura de dita letra en Fraga o en Leyda si a vosaltres mossenyors sera vist per no desviar la anada del dit Senyor Rey qui sens tot dubte de la dita letra haguera hagut molta molestia facilment fore commutada en altra part e loch en no poch dan e perill de la perso-

na del dit Senyor Princep e encara del fi desijat car una de las pus fortes rahons que lo Senyor Rey fa de no condescendre a nostres supplicacions es per quant diu que la representacio vostra e nostra farien creure als miradors que la sua Senyoria quasi cohartada hauria portat lo dit Senyor Princep en Leyda e mes que seria vist atorgar la sua real clemencia haver contrafet a les leys del Principat lo que no creu ab tot per nosaltres hi sia stat complidament satisfet. Per los sguarts dessus dits e considerat que al nostre parer la materia se dispon a cami havem fets aplegar los missatgers de aqueixa ciutat e de Leyda e de Perpinya als quals legida vostra letra e recitades les coses dessus dites e per ells comunicats a nosaltres certs rahonaments haguts ab lo Senyor Rey havem dellibera vosaltres mossenyors esser consultadors de totes les dites coses e suspendre lo efecte de vostra dita letra fins a tant per vosaltres sie altrament delliberat e ordonat. No creguen vostras reverencies nobleses magnificencies e honorables saviesas pusillanimitat ne altres rahons o causes haver dada causa a la consulta mas sols los respectes predits. Vosaltres mossenyors pensau en tot e triaune lo millor car ab jurament e sens nosaltres complirem tot lo que delliberareu e ordonareu. E notants alguns mots de vostra letra e per alguns particulars avisos no volem callar esser marevellats dirse nosaltres no haver dites e applicades a la Majestat del dit Senyor Rey ab deguts gests e continença totes les coses de que nos haveu scrit car del contrari per nostres letres e altrament conste. E lo que

ab vostra dita letra volieu fos dit al Senyor Rey la fidelitat e constancia dels cathalans esserse comprovades en sa reyal persona per lo ques attenta del net del Senyor Rey de inmortal recordacio molt ha per nosaltres li fon dit e moltes altres mes segons veureu en nostra letra de VIIII del present en aquell pas on diu mesclanthi alguns retrets dels serveys e fidelitat que aqueix Principat ha fets e mostrada a la sua Altesa vivint lo Senyor Rey son frare e apres et cetera. En la partida del Senyor Rey havem dit a la sua gran Altesa que sabuda la sua partida lo Principat de Cathalunya manave dir a la sua Altesa fore molt alegre e content ab la reyal persona la Senyora Reyna Illustre Princep e Infants anassen e stiguessen en tot loch continuament e que placia a nostre Senyor Deu dispongue en lo seu cor qui deu star en sas mans e poder tals delliberacions que sien altrament a contentacio e consolacio de aqueix Principat que no son stades fins vuy. E lo dit Senyor Rey ha respost que juxta la deliberacio sua hira en Leyda e aqui se asseura a totes coses veure e provehir e aquesta es la sua intencio jatsia dix lo dit Senyor Rey per alguns sie dit lo contrari. Certificantsvos mossenyors com lo dit Senyor Rey ha manades moltes letres pera vosaltres e moltes universitats e persones de aqueix Principat. Ab aquelles veureu llur afecte. Nosaltres partirem dema si a Deu plaura per tirar la sua via. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses lo que plesent lus sie. Scrita en Çaragoça a XX de janer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordi-

nacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

24 DE ENERO.

En la sesion de este dia se acordó expedir los despachos que á continuacion se insertan.

Al reverendissimo Pare en Christ e senyor lo Patriarcha de Alexandria administrador perpetuu del bisbat de Urgell.

Reverendissimo pare en Christ e Senyor. Per altres havem scrit a vostra molt reverend paternitat que per coses concernents gran servey de la corona reyal liberacio de la persona del Senyor Princep defensio de libertats e privilegis e benefici grandissimo de la cosa publica de aquest Principat plagues a la dita reverendissima P. V. esser aci certa jornada queus significavem la qual cosa crehem la dita V. R. P. no ha pogut cumplir de algun just impediment impedita. E com reverendissimo Senyor los afers prenguen quiscuns dies tal augment que es pertinent e necessari tots los poblats en aquest Principat homens de condicio desijants lo servey de la corona reyal liberacio de la persona del dit Senyor Princep defensio de libertats e privilegis e benefici de la cosa publica esser e trobarse aci en lo tractar dels dits negocis per tant Senyor

ab la major afeccio que podem vos pregam e encarregam per quant V. reverendissima P. e la casa vostra james no acostuma fallir al servey e honor de la dita corona reyal e a defensio de libertats e benefici de la patria placia a la dita R. P. V. ab aquella major celeritat que pora venir e attenyer aci per la tanta necessitat que occorre. E aço Senyor molt reverend ultra que sera fer lo degut e lo a que la vostra condicio vos convida tots nosaltres que aci som vos ho haurem a singular complascencia. E si la dita V. P. encara era impedita per algun tal cars que bonament venir no pogues vos placia al menys trametre en nom vostre persona qui per vostra Senyoria entrevingua en aquests afers a fi que algu represente vostre loch e aquell no sie vacuu lla hon entreve tota Cathalunya ab hun animo e voler en la prossequucio de aquest negoci. E tingaus reverendissimo pare en Christ e Senyor la Sancta Trinitat en sa guarda. Scrita en Barchinona a XXIII de janer del any Mil CCCCLXI.—A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt honorables e savis senyors. En nostro consell son deliberades algunes coses concerments grantment servey de Deu e de la Majestat del Senyor Rey e gran repos e benefici de aquest Principat e conservacio dels

privilegis e libertats atorgades als poblats en aquell en les quals coses es entrevengut lo vostre sindich lo honorable En Johan Agullo al qual com sia persona intelligent savia e disposta e en aquests afers conexem sa bona e gran afeccio a honor de aqueixa ciutat habenli dat carrech de aquelles vos scriva e informe largament. Pero vos pregam e encarregam molt stretament que aquelles coses de que lo dit vostre sindich vos scriura vos placia promptament deduir e metre en exequucio per los dits sguarts. E sia molt honorables e savis senyors vostra guarda la Sancta Trinitat. Dada en Barchinona a XXIII de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als molt honorables e molt savis senyors los consols de la vila de Perpinya.

Molt honorables e molt savis senyors. Apres que los embaxadors vostres son stats aci e ab ells ensemps e los altres per nosaltres convocats sobre los afers arduus de aquest Principat qui de present occorren havem comunicat de moltes coses havents sguart als dits afers es prevengut a noticia nostra tant per avis quen havem hagut dels embaxadors de aquest dit Principat qui son ab lo Senyor Rey quant encara per la experiencia que lo dit Senyor Rey havia scrit particularment a moltes persones del dit Principat encarregant e manantlos sien en Leyda a III del mes de febrer

prop vinent hon sera la sua Altesa la qual cosa seria vista significar que lo dit Senyor Rey vulla prevenir aquests tals a fi que a la jornada de la cort per obra de aquests prevenguts fos revocada la comissio a nosaltres feta a prosseguir la liberacio del Senyor Princep la qual cosa si ço que Deus no vulla a fi venie poden veure les savieses vostres quants inconvenients portaria car primerament seria frustrada la liberacio del dit Senyor Princep en la qual tant e tant gran interes recau a aquest Principat e a tots los regnes e dominis de la corona reyal restaria les e prejudicat aquest dit Principat en ses libertats e privilegis e altres inconvenients ne serien apparellats qui no afreturen esser explicats a vosaltres qui aquells poden assats prevenre ne la cosa redundarie a servici del dit Senyor Rey jatsia la sua Altesa informada per inichs consellers de present ne crega lo contrari. Per tant es sumament necessari a la jornada de la cort qui es a XIII del dit mes de febrer esser lla los sindichs de les universitats e stament reyal e entre les altres universitats de aquexa qui tant compren en lo dit Principat per fer sobre aço la part e instancia deguda. Sobre aço havem parlat als dits embaxadors vostres e volgut dells saber si han potestad per entrevenir en la dita cort e apres que havem dells sabut que no haurien tal poder havem deliberat scriure a les savieses vostres segons per semblant scrivim a les universitats altres. Pregamvos donchs molt honorables e molt savis senyors vullats de continent crear vostres sindichs per intervencio de la dita cort ab potestat e comissio qual

lo benefici de aquests afers e la bona voluutad que fins aci mostrada hi havets e de vosaltres tots temps se spera exhigexen e requiren. E per quant aquests senyors de embaxadors vostres aci tramesos son de molta saviesa dotats e per lo que aci han vist e comunicat en aquests afers son grantment de aquells abeurats seria vist a nosaltres salva vostra deliberacio que seria molt util cosa a ells esser dada la potestat dessus dita. Pero com que sia a vosaltres vist vos placia en totes maneres provehir que aquests o altres sindichs vostres a la dita jornada e apres tant quant sia necessari no fallesquen. E aço ultra que sera fer lo comu benefici de tot lo Principat al qual quiscuns devem esser convidats vos ho haurem a complascencia molta. Tingaus molt honorables e molt savis senyors la Sancta Trinitat en sa guarda rescrivintnos de ço queus placia. Scrita en Barchinona a XXIII de janer any Mil CCCC sexanta hu.—A. P. abat de Montserrat. —Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostre honor.

Als molt nobles e molt magnifichs senyors los XV elets per lo stament militar del comdat de Rossello.

Molt nobles e magnifichs senyors. Nosaltres ab summa vigilancia dia e nit entenem circa los afers concernents servey de la corona reyal liberacio de la persona del Senyor Princep defensio de libertats e privilegis e repos e benefici de la cosa publica de aquest Principat. E havem hagut singular plaer de vostra

creacio de consell que a la matexa fi de vosaltres es aqui feta segons que daquestes coses ya vos havem scrit per altres. E com aquests afers fins aci no hagen lo repos que tots desijam ans quiscun dia prenguen tal augment que es mol necessari entendre en aquells ab sobiran studi hoc e que vosaltres e nosaltres tots ensemps fossem e siam en hun loch per fer unes matexes deliberacions en les coses que occorren les quals essents axi dispersos bonament fer no poriem per tant vos pregam e encarregam ab la major afeccio que podem que tots vosaltres si bonament se pora fer sino la major part vullau attenyer e venir aci per entrevinir en los dits afers e dir e consellar en aquells lo que a vosaltres vist sia. E aço sera molt benifici dels dits afers e gran placer e consolacio a tots nosaltres per quant vehem e sabem que son tals e comprenen tant en aquest Principat que meritament deuen esser en aquest loch hon es al present tota Cathalunya. Placiaus senyors quiscuns ab bon animo dispondreus a aço per quant e vosaltres e los vostres haveu acustumat tots temps sentirvos de la honor de la corona reyal e de la defensio e benefici de la cosa publica e de les libertats e privilegis de aquella la qual vay sta en tanta necessitat e stretura que no es momoria de homens james fos en tal congoxa. Perque li vullau subvenir e occorrer degudament e en tals casos fallir en forma alguna no vullau ans molt prest vullau açi esser com dit es per pus promptament fer lo que honor e servey sia de la reyal corona liberacio de la persona del Senyor Princep observacio de privilegis e libertats repos

e benefici de la dita cosa publica. E tingaus molt nobles e magnifichs senyors la Sancta Trinitat en sa guarda. Dada en Barchinona a XXIII de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat apparellats a vostra honor.

24 DE ENERO.

Se hizo lectura de las dos siguientes cartas:

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors e de gran providencia. Vostra letra havem rebuda de XVIII del present ab la qual feu mencio que per la gran occupacio dels afers que tots prosseguim nons haveu pogut plenament respondre als caps de una letra nostra de XIIII del mateix avisantnos de la resposta feta per vosaltres a mossen Luis de Vich e del incomutable proposit que vosaltres e vostre consell e aquexa ciutat e son consell havets e han en la prossequucio de dits afers hoc e com darrerament havets scrit als embaxadors strenyentlos et

rables mossenyors los diputats de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables e de gran providencia mossenyors. La present fem solament per avisarvos com per los fets concorrents havem elegit trametre aqui a vosaltres lo magnifich mossen Johan Çampso cavaller per lo qual vostres reverencies magnificencies e honorables savieses seran certificades de nostres voluntats e delliberacions. E sia molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors la Trinitat individua vostra continua guarda. Dada en Perpinya a XXVII de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — Los elets per lestament militar del comdat de Rossello residents en Perpinya prests a vostra ordinacio.

Als molt reverend honorables mossenyors los diputats generals de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e honorables mossenyors. Per lo honorable micer Johan Andreu altre dels sindichs de aquesta universitat som stats avisats com per vostres reverend e honorables savieses es ordonada e feta certa embaxada al Serenissim Senyor lo Senyor Rey de nombre de XXXXV persones entre les quals vostres reverend e honorables savieses recordantse de aquesta universitat es elegit lo sindich de aquella e com nosaltres e tot lo consell volent en los fets de la dita universitat tant com se pot degudament provehir haguessem elegits los honorables En Johan Pellicer

qua en les supplicacions e actes que per dits embaxadors seran fets. E ordonen vostres grans reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses so que plasent los sera. E sia molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors vostra proteccio e guarda. Dada en Perpinya a XVII de ljaner del any Mil CCCCLXI. — Lo viscomte de Roda. — Los elets per lestament militar del comdat de Rossello residents en Perpinya prests a vostra ordinacio.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat en Barchinona.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Dues letres vostres havem rebudes la una de vosaltres senyors de deputats de VII del present ab copia interclusa de una letra dels embaxadors de aquest Principat sobre les coses per aquells fetes per la liberacio e delliurament del Senyor Princep e laltra de vosaltres e del consell elegit en virtut de la comissio de la cort feta a VIIII del dit e present mes per les quals largament restam informats de tot lo que es stat fet per los dits embaxadors del Principat en instar e suplicar la Majestat del Senyor Rey de la liberacio del dit Senyor Princep e de la resposta e respostes quels son stades fetes per lo dit Senyor Rey e de les coses que per aquell los son stades dites e allegades e de les satisfaccions e replicacions per aquells

fetes e del gran treball cura e sollicitut que fan e del punt en que son los dits fets e desijavem molt saber les dites coses regraciantvos com nos ne haveu informats suplicants nostre Senyor Deu vulla lo cor del Senyor Rey inclinar a tota clemencia sobre los dits fets e metigar e induhir a fer en aquells lo que es suplicat e supliquen los dits embaxadors per manera los privilegis e libertats del dit Principat sien conservats e se obtinga liberacio e delliurament del dit Senyor Princep e reintegracio e reparacio dels greuges e prejuhis que en aço son stats fets segons vosaltres e totes les universitats e altres del dit Principat tots concordes desijen. Certificantsvos com som e romanim molt aconsolats de les coses quens haveu scrites en la dita letra de VIIII del present e del virtuos sforç que per vosaltres se fa a reparacio sosteniment e conservacio dels privilegis e libertats de aquest Principat e de la unitat e concordia de tot lo Principat ab la qual aquesta causa ab hun animo es prosseguida supplicants nostre Senyor Deu vos done tal conseil e tanta virtut que provehescau e façau en les dites lo que sia a lahor e gloria sua e servey del Senyor Rey benefici e repos de la cosa publica de aquest Principat e liberacio e delliurament de la persona del dit Senyor Princep. Certificantsvos mes com en aquesta ciutat per gracia divina tots som de hun animo de hun cor e de una voluntat que sia prosseguida e continuada la instancia ques fa a reparacio sosteniment e conservacio dels dits privilegis e libertats e liberacio del dit Senyor Princep en les quals coses aquesta ciutat no ha

eliberat fallir com veja aquellas esser de tan gran im-
ortancia com puxen esser segons per vosaltres nos es
rit ne ha entre nosaltres diferencies algunes en fer
dita prossequucio e voler que aquellas faça ans tots
gran voluntat desijam sia en les dites coses per
saltres fet e provehit tot lo que sia necessari a ob-
nir debita reparacio dels dits greuges e prejuhis
r res menys deguts e pertinents havents ferma con-
nça que les coses que per vosaltres se fan es faran
los dits fets son e seran a total benefici e repos de
uest Principat. E jatsia en aquesta ciutat sia stat tra-
es per lo dit Senyor Rey En Pau Rossell scriva de
cio ab letra de creença suplicantnos per moltes cau-
s com al dit Senyor Rey es cosa molesta les missat-
ries que per la dita raho li son fetes significant que
n e poden esser occasio de mes mal e a fer creure
s circumvehins que Cathalunya seria contraria al
nyor Rey e incitarlos a guerra contra sa Senyoria e
ntra ses terres e regnes exortant amonestant e en-
rregantnos volguessem cessar de fer les dites mis-
tgeries e ferne tornar los missatgers que per la dita
ho eren stats tramesos. Empero aquesta ciutat ha de-
erat tornar trametre a vosaltres lo honorable En
ancesch Burgues ciutada de aquella axi com per
saltres nos era stat scrit ab poder e instruccio de
trevenir ensemps ab vosaltres e los altres convocats
les coses que sien necessaries fer sobre los dits
ts e no fem dupte que per vosaltres nos puxa fer e
ser feta la dita convocacio per les causes dessus di-
s e altres per vosaltres scrites. Certificantsvos com

som e serem prests tots temps esser unanimes e concordes ensèmps ab vosaltres a entendre en lo benifici de la cosa publica a reparacio sostenimen e conservacio dels privilegis e libertats de aquest Principat segons havem dit. E no diem pus per la present sino que vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses ordoneu ens rescriuen tot lo que plusent los sia. E tinga aquelles la Sancta Trinitat en sa continua proteccio e guarda. Scrita en Tortosa a quinze de janer del any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio molt promptes e apparellats los procuradors de Tortosa.

25 DE ENERO.

Despues de haberse publicado la eleccion de los cuarenta y cinco embajadores que debian agregarse á los quince ya enviados, para interceder por el Príncipe y exigir su libertad, se acordó despachar las cartas que siguen:

A mossenyer molt magnifich En Felip Albert donzell.

Mossenyer molt magnifich. Com per lo benefici dels afers queus son acomanats per la cort general de Cathalunya convocada en Leyda hajam deliberat de fer embaxada de XXXXV persones XV de quiscun stament trametedores al Senyor Rey ultra los XV embaxadors qui ja son ab sa Majestat per los dits afers e en lo nombre dels XXXXV siats vos elegit entre los

altres del vostre stament per tant vos pregam e encarregam per quant desijats lo benavenir dels dits afers que lo jorn de Nostra Dona del mes de febrer prop vinent siats personalment en la vila de Tarrega per esser e agregarvos ab los altres qui partins de açi seran a dita jornada en la dita vila e per continuar daqui avant lo cami e prosseguir la dita embaxada. E de continent trametau aci procurador ab poder vostre bastant de rebre e fer apocha de la bestreta queus ser a feta per lo carrech de la dita embaxada. Data en Barchinona a XXV de janer del lany Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als molt honorables e savis senyors los consols de la vila de Perpenya.

Molt honorables e savis senyors. Per benefici dels afers quens son acomanats per la cort general de Cathalunya convocada en Leyda dels quals per diversos nos havem scrit es stat deliberat de fer embaxada de XXXXV persones XV de quiscun stament trametedores al Senyor Rey ultra los XV embaxadors qui ja son ab sa Majestat per los dits afers. E en lo nombre dels XXXXV son stats elegits dos dels embaxadors vostres qui haviets aci tramesos ço es los honorables En Thomas Taqui e En Francesch Pericoles segons veureu per copia de la nomina de tots los XXXXV. Lo terç vostre embaxador restara açi ab nosaltres e en nostre

consell perque hi represente aquexa universitat. Les dites coses vos havem volgut significar e pregarvos queys placia donar poder als dits dos vostres embaxadors qui lla hiran perque en nom de aquexa universitat per benefici dels dits afers puxen entrevenir en la cort general qui a XIII del mes de febrer prop vinent se ha a continuar. E sia molt honorables e molt savis Senyors la Santa Trinitat vostra guarda rescrivintnos ço queus placia. Data en Barchinona a XXV de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.— Los diputats del general de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

La nomina dels XXXXV es dins la present.

Als molt honorables senyors los jurats de la vila de Besolu.

Molt honorables senyors. Com per benefici dels afers quens son acomanats per la cort general de Cathalunya convocada en Leyda hajam deliberat de fer embaxada de XXXXV persones XV de quiscun stament trametedores al Senyor Rey ultra los embaxadors qui ya son ab sa Majestat per los dits afers e en lo nombre dels dits XXXXV sia stat deliberat de sindich vostre e de aquexa universitat entre les altres universitats reyals e hajam entes a dir que ja havets vostre sindich en cort del dit Senyor Rey hu quis diu Bernat Ornos per tant vos pregam e encarregam per quant desijats lo benifici dels dits afers que per vostres letres de continent scrivats al dit vostre sindich ques

ditas liberacio e observancia de libertats han tremesa e tremeten addicio a la embaxada de XXXXV personas aqui presents en que ha XV las pus populosas universitats e de quascuns dels altres staments gents qui molt comprenen e perque los venguts extensament diran la causa de llur venguda e comissio que han los placia oyr et cetera. E feta fi per lo dit Senyor archabisbe lo qui sera deliberat dels XXXXV parlara e dira en efecte lo que dejus se conte.

E perque millor e pus propriament sia parlat a la dita Majestat juxta la intencio e delliberacio dels dits diputats e consell la dita delliberacio es aquesta que quant sia possible se deu orde donar en evitar inconvenients e procurar ab bons mijans la dita Majestat se meta en camí de repos e de retre son deute cerqua la liberacio del dit Senyor Princep e observancia de las leys de la patria las quals dos cosas en tota manera sen han obtenir. E per quant la dita Majestat derreramente ha feta demostracio en paraules e per algunes letres que ha scrites voler planament son deute retre lo Principat de Cathalunya ho ha a molta gracia e en aço deu esser molt abraçat e confortat lo dit Senyor per totes vies possibles aço deduescha a efecte. Pero si en la dita demostracio fos la cosa simulada e continuativa de les altres cosas en Cathalunya procurades lo que molt prest sera conegut per los dits embaxadors lo dit Principat enten e ha delliberat degudament obtenir e venir a efecte de las dos cosas sobredites tant justas e concernents lahor de Deus omnipotent servey e honor de la corona reyal benefici repos e tranquil-

bestant de rebre e fer apocha de la bestreta quens sera feta per lo carrech de la dita embaxada. E sia molt honorable e honest religios la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XXV de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als honorables senyers los consellers de la vila de Berga.

Honorables senyors. Com per benefici dels afers quens son acomanats per la cort general de Cathalunya convocada en Leyda hajam deliberat de fer altra embaxada de XXXXV persones ço es XV de quiscun stament per trametre al Senyor Rey ultra los XV embaxadors qui ja son ab sa Majestat per los dits afers el en lo nombre de les XV universitats eletes per lo bras reyal sia aquexa universitat per tant vos pregam e encarregam molt stretament per quant desijats lo benifici dels dits afers elegiats e trametats aci alguna persona disposta ab poder bestant de entrevenir en la dita cort per esser e agregarla e partir ab los altres qui ya son aci per poder esser lo jorn de Nostra Dona de febrer prop vinent en la vila de Tarregua e daqui avant prosseguir lo cami e la dita embaxada car aci li sera feta la bestreta per lo carrech de la dita embaxada. E vullau aço de continent metre en obra per quant lo temps no soste dilacio alguna. Dada en Barchinona a XXV de janer any Mil CCCC sexanta hu.—

A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als molt nobles e molt magnifichs senyors los quinze elets per lo braç militar del comdat de Rossellò residents en Perpinya.

Molt nobles e magnifichs senyors. Vostra letra havem rebuda a XXIIII del present a la qual vos responem que lo tancar dels portals de aquesta ciutat no es cosa nova car molt soven se tanquen e aço per obviar que ores captades los drets de la ciutat e encara de les Generalitats no sien fraudats. E de les barreres dels sperons es la matexa occasio car certament molts e moltes giren la cara e la voluntat en fraudar los dits drets segons los arrendadors e collidors dels dits drets han feta relacio e clamor. E sia molt nobles e molt magnifichs senyors lo Sant Sperit vostra guarda. Dada en Barchinona a XXV de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als molt honorables e savis senyors los capitol e canonges de la Seu de Tortosa.

Molt honorables e savis senyors. Com per benefici dels afers quens son acomanats per la cort general de Cathalunya convocada en Leyda hajam deliberat de

gria e consolacio los cathalans qui de la fidelitat son lo fundament havien haguda pervenia util reputacio e honor a la corona reyal e a ells car los amichs e ben volents sen alegren e los enemichs ne reportarien dolor e prostracio axi la diferencia entre pare e fill per la detencio senyalada als dits cathalans en las entramenes dels quals irradicablement sta la fidelitat innata en lo moment que fou la detencio sabuda en tota Cathalunya unicament e pariformament havia donat e donave tanta contristacio dolor e congoxa que es cosa incredible e inexplicable. Cessa en aquell punt tota la negociacio e com alienats tots los cathalans staven e los enemichs de la reyal corona gran exaltacio e alegria de tals cosas prenien. Perque usant los cathalans de llur acustumada devocio e sagacitat per donar alguna sperança de redreç e repos a les gents qui attonitas staven tremeteren la dita reyal Majestat embaxada de les quinze personas aqui presents dotades de molta saviesa e consell sperants axi com versemblantment sperar se devia que la dita Majestat per sa virtut bon voler e gracia al merexer e devocio dels cathalans corresponent per llur intercessio ab mija industria e treball dels dits quinze embaxadors orden reposar tantes congoxes e fer gracia e honor al dit Principat e benificar a la cosa publica de aquell. E jatsia innumeras vegadas la dita Majestat sia stada supplicada en tant temps no ha pogut obtenir lo dit Principat haja plagut a dita Majestat en la sua gracia amor e benediccio paternal rebre e admetre lo dit son fill e axi poch fins aci ha trobada gracia lo dit Princi-

Reverendissimo pare en Christ e senyor. Jatsia per altres hajam scrit a V. R. P. queus plagues venir aci quant abans fos possible per les rahons en aquelles contengudes e si per alguna indisposicio de vostra reverendissima persona noy podia venir vos plagues enviar alguna persona qui en vostre loch fos aci segons en les dites letres se conte e com ara per benifici dels dits afers hajam deliberat fer altra embaxada de XXXXV persones ço es XV de cascun stament per enviar a la Majestat del Senyor Rey ultra los XV embaxadors qui son ab sa Majestat per los dits afers e en lo nombre de les dites XV persones del vostre stament hajam elegit V. R. P. e siam avisats hauria alguna indisposicio lo que molt nos desplau per ço pregam e encarregam a vostra senyoria vos placia elegir e enviar alguna persona qui en loch vostre vaja en la dita embaxada ab poder si obs es entrevenir en la cort e prestament sia aci o a Tarrega per lo jorn de Nostra Dona de febrer prop vinent e daqui avant per justarse e venir als altres qui hi seran lo dit dia e prosseguir lo cami e la dita embaxada. E entretant la persona que hi trametreu enviu procura açi a algu ab poder de fermar apoca e rebre la bestreta que li sera feta per lo carrech de la dita embaxada. E sia reverendissimo pare en Christ e senyor la Sancta Trinitat guarda de vostra reverendissima persona la qual nos rescriva lo que li placia. Scrita en Barchinona a XXV de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la

cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

26 DE ENERO.

En esta sesion se dió lectura de las siguientes cartas:

Al venerable religios magnifichs e amats nostres los diputats del Principat de Cathalunya.

Lo Rey.

Venerable religios magnifichs amats e feels nostres. Per causes molt urgents e per evitar altres majors perills scandels e inconvenients que staven apparellats redundant en gran deservey nostre e dan de la cosa publica de tots nostres regnes e terres e no veent que altrament si pogues bonament donar remey condecent per nos stant en la ciutat de Leyda fon manada detenir en nostre palau la persona del Illustre Princep don Carles nostre fill lo qual apres havem portat ab nos en nostra cort. Es veritat que segons havem compres per alguns se diria que la detencio del dit Princep e altres anantaments serien stats fets contra forma de les constitucions de Cathalunya privilegis e libertats de aquella ço que a Deu no placia car la experiencia evidentment ha demostrat que tenint carrech de la loctinencia general del Serenissimo Rey nostre frare de inmortal memoria en aquests seus regnes e

Principat de Cathalunya tots temps supplicam la Majestat sua e tant com fou en nos foren mantengudes les libertats dels dits regnes e Principat e apres que per gracia de nostre Senyor Deus havem succehit en los dits regnes e Principat ab molta libertad e promptissima voluntat havem confermat los furs constitucions privilegis e libertats de cascun dels dits regnes e Principat mantenguts e observats aquells e aquelles e fetes e acordades moltes altres gracies e axi es voluntat nostra de fer e prosseguirho. En cas empero ques pretenes esser stada feta alguna cosa en contrari ço que no es al juhi nostre sobre la detencio del dit Princep e altres actes apres subseguits que sia contra les constitucions privilegis e libertats del dit Principat ab bon consell e digesta deliberacio nos ho manarem tornar a degut stament e axi ho havem ofert tots temps a les quinze persones a nos trameses e als missatgers de Barchinona e a totes altres persones quens han de aço supplicat e a Deu no placia que ab leys de Spanya ne altres leys haguessem a judicar ne reglar la justicia en aqueix Principat nostre sino ab les constitucions de Cathalunya usatges de Barchinona privilegis e libertats del dit Principat e aço ab tota veritat havem respost ab molta moderacio e mansuetut e no ab gest feroz ne iros ne ab cominacions que per nos sien stades fetes al dit Principat per fer aquesta instancia. Havemvos volgut significar les coses demunt dites perque siau avisats de la bona intencio nostra ab proposit de partir de aci e esser personalment Deu volent en la ciutat de Leyda a tres del mes de febrer prop vi-

e mostrara per efecte voler deduhir lo que dit ha e scrit en les sobredites letres novament fetes de que tanta consolàcio se ha haguda segons en lo principi es deduhit e reportara per ço de Deus Omnipotent lo premi e retribucio que acustuma donar als reys qui justament e ab obediencia sua los subdits governen lo qual es en lo mundanal regne per fama e en lo eternal per gloria ferlos regnar perpetuament.

E imposat fi al dit parlament si la Majestat del dit Senyor responia que sta e persevera en las respostas ja fetas als dits embaxadors serali replicat que sia de sa merce millor e pus consideradament e attenta pensarhi e fer altra resposta pus justa e digna e de mes contentacio e consolacio als cathalans. E si encara dira que sta e persevera siali replicat esser merce sua pensarhi alguns jorns car tal resposta es molt contraria a sos scrits e los cathalans aquella james haurien per accepta.

E si la dita Majestat ab graciosas e humanes paraules respondra returantse delliberacio e acort los sobredits embaxadors regraciantlin a la fi lo supplicaran la resposta sia presta e com lo Principat desija a lahor de Deus servey del Senyor Rey benefici de la cosa publica e consolacio dels poblats en lo Principat.

E apres tantost faran los dits embaxadors reverencia a la Senyora Reyna Illustrissima e en efecte diran del demunt scrit lo que pertinent e necessari sia e supplicaran la sua Altesa vulla donar orde en lo repos desijat afermant que la sua Senyoria ho ha en mar e

27 DE ENERO.

Los cuarenta y cinco embajadores nuevamente elegidos prestaron el debido juramento, segun la fórmula que aquí se copia; y luego se leyó una carta que se habia recibido de los jurados de Mallorca.

Primo juraran solemnament de tenir servar e complir les instruccions que per los dits senyors diputats e consell donades los seran e mes fer e complir tot ço e quant ara de present en llur partida o apres per letres dels dits mossenyors diputats e consell los sera significat injungit e manat.

Item los dits embaxadors en virtut del dit sagrament prometran que partints de la present ciutat los que açi se atrobaran partiran ço es lo senyor vezcomte Dilla ab deu cavalcadures e cavalcadors o de deu en sus e los abats e nobles ço es quiscu dells ab vuyt cavalcadures e cavalcadors o de vuyt en sus. E los procuradors e sindichs de prelats e de capitols e cavallers e gentils homens e encara los sindichs de universitats ço es quiscu dells ab cinch cavalcadures e cavalcadors o de cinch en sus. E lo dit nombre de cavalcadures e cavalcadors tendran continuament a llur cost e despesa durant la present embaxada e ab lo mateix nombre de cavalcadures e cavalcadors sos-

provehint segons a llur gran providencia sera vist e indempnitat de tots.

Item es delliberat que en lo derrer rahonament e en tots parlars e scrits daquiavant lo Senyor Princep sia nomenat primogenit e no en altra forma.

Item que sia fet lo jurament contengut en les primeres instruccions.

Data en Barchinona a XXXI de janer del lany Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Segona instruccio dada als derrers embaxadors.

Explicat a la reyal Majestat ab aquella reverencia ques pertany lo contengut en les primeres instruccions si la Serenitat sua en lo temps en aquelles designat no fara la resposta qual lo Principat de Cathalunya justament e deguda spera per quant la dilacio daquest negoci es grantment prejudicial al dit Principat los dits embaxadors a la dita Majestat splicaran o devall contengut lo qual es vist deure es ser a la gran Excellencia sua intelligiblament legit presents los qui si trobaran e es lo seguent.

Com lo Principat de Cathalunya volentse retre excusat e mostrar a Deus e al mon que son deute ha retut e net en la liberacio de la persona del Senyor Princep primogenit e per observacio de les libertats e leys de la patria jurades axi com son tenguts los cathalans qui divinament inspirats e miraculosa son tots del

podem fer algunes determinacions en actes ten ponderosos nos pot congregar per jurar fins lendema de la festa de sant Julia e per ço abans de aquell dia no podem fer alguna cosa. E perque desigam molt saber e sentir si alguna cosa se ha innovada en aquella materia pregam molt afectuosament a vostres grans reverencies e savieses que per vostra letra nos vullau avisar de ço que fins a la jornada sera fet e sentireu. E aço haurem a molt grat a vostres grans savieses oferintnos apparellats a tot lo que plahent vos sia de nosaltres. E tingaus mossenyors la Sancta Trinitat en sa guarda. Scrita en Mallorques diluns a sinch del mes de janer del any Mil CCCCLXI. — A vostre honor prests los jurats de la universitat e regne de Mallorques.

28 DE ENERO.

En esta sesion se dió cuenta de las varias cartas que á continuacion van insertas:

Als molt reverend magnifichs e honorables mossenyors los diputats de Cathalunya en Barchinona.

Molt reverend magnifichs e honorables mossenyors. Precedent debita comanda aquesta universitat tramet lo portador de la present sindich de aquella per causa de la celebracio de les corts per intervenir en aque-

ta forma dels usatges constitucions e libertats de la patria jurades observar per la dita Majestat. E apres tantes instancies veu per efectes lo dit Principat en tánt temps no haver pogut trobar en lo conspecte de dita Majestat gracia ne justicia ab humil reverencia de dita Majestat parlant ans ha vist per experiencia lo dit Principat moltes fames de gents darmes meses e altres demostracions esser stades fetes molts consellers e oficials de la sua Majestat esser anats per lo dit Principat suscitant gents e procurant que nos pogues prosseguir la peticio de gracia o justicia. Quantes zizanies han temptades seminar. Quantes coses han dites per procurar e suscitar divisions en lo dit Principat. Notori es en gran ofensa del ofici pertinent a reyal Majestat. Veuse mes avant per experiencia innumerables letres en forma instilada esser anades per Cathalunya demanants moltes gents per a III de febrer lo que dignament porta gran admiracio. Vistes donchs e considerades totes aquestes coses e moltes cominacions qui publicament son exides e van per la terra semble al dit Principat molt diligentment e ab aquell sforç ques merex es pertany deure attendre a la sua indemnitat e virtuosament procurar ab migans deguts e pertinents esserlos complit ço que justament e pertinent han demanat e per ço encara treballant e fatigantse havent sperança a conseguir lo degut han los cathalans tramesos e a la primera embaxada ajustat nombre de XXXXV persones les quals ensemps ab les primeres XV prostrats e molt humilment altra e altra vegades han supplicada la dita Altesa li plagues atorgar e a

hir sobre les dites coses es estat delliberat vos ne striguessem e haguessem sobre aquelles lo consell vostre. Per tant vos supplicam molt afectuosament nos vullau scriure del vostre parer e intencio e lo que consellau degam fer sobre les coses dessus dites e aço molt prestament per tal que si ho consellareu a la dita jornada puxam haver feta la provisio deguda. E rescrivennos vostres reverencies e magnificencies tot lo que plasent los sia. Les quals tinga la Sancta Trinitat en sa proteccio e guarda. Scrita en Tortosa a XXVI de janer del any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes e apparellats los procuradors de Tortosa.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Apres que ab nostra derrera letra vos havem scrit de tot lo necessari fins a la hora lo Senyor Rey a propri motiu per hun home de son consell nos trames a dir havie delliberat fer anar la Senyora Reyna e lo Senyor Princep en Fraga e la sua Majestat tirarie en Leyda de que nosaltres haguem molt gran plaer e consolacio per quant los sentiments precedents que de la sua Altesa a bocha e alias haviem haguts fahien demostracio segons per nostres letres sou stats certificats de portar lo dit Senyor Princep encastellar a Morella o a Miravet de que havie causat en

E si la Majestat del Senyor Rey per si podia del primogenit judicar per indirecta poria donar la successio a quis volria lo que nos pot fer per lo gran e format interes del Principat. Lo rey En Jacme segon essent de aço ben cert quant lo fill primogenit se fon fet frare del orde de Muntesa congregada cort e proposat per lo Rey volent fos jurat infant Namfos segon nat james la terra ho permes fins lo primogenit Jacme personalment dis volen esser religios e renuncia en cort a la primogenitura e drets de aquella. E quan lo rey En Jacme primer dona al segon nat lo Principat de Cathalunya e al terç lo regne de Mallorcha lo primogenit ho hague aprovar e consentirhi. La fidelitat donchs innata e integerrima que han los cathalans los compelles la salvacio del fill primogenit de son Rey e Senyor incorquar procurar solicitar e defendre e com los cathalans devant totes les nacions del mon sien lo fundament de la fidelitat ab molta integritat veben lo que es a la fidelitat pertinent e res de la pertinencia de la fidelitat emmetre no volen e mes quant veben divinament esser en aço ab unanimitat inspirats e encara en tal voluntat e unanimitat han participi les altres subdits a la corona reyal si diligentment sie attes e considerat ne creben los cathalans no poder aço obtenir tant just degut e pertinent e que es volen liberar e salvar la persona del fill primogenit de lur Rey e senyor lo qual fill rectament apres los felices e longhs dies de la dita Serenitat se spera rey e senyor lart Digna dosa es e pertinent aqueta a la fidelitat dels cathalans le si aço no fahien dignes serien de gran

reprehensio e notamment no retrien lur deute ne farien las presents ço que virtuosament han fet los predecessors lurs si en la liberacio del dit Senyor primogenit compliment no donaven e majorment com sapien esser innocent de culpa e les causes de la sua detencio scrites e explicades esser tals que qualsevol de menor condicio ab molta menys pena sens comparacio de la que ell ha passada serie remes e relexat. E com los cathalans sien obligats e tenguts a la patria e a si mateys deuen molt mes per la liberacio del dit Illustre primogenit ab molta diligencia e virtut treballar e en la prossequucio de aquest negoci sens speranza de cansar o desistir ab extrema vigilancia e importanitat entendre e perseverar per quant en la detencio del dit Illustre Primogenit e extracció de la sua persona del Principat de Cathalunya han ruptura e sostenen notoriament e manifesta lesio prejudici e violacio molts usatges constitucions privilegis e llibertats de la patria lo qual interes es molt propri de tots los cathalans e tan propri com la vida. Perque prosseguint reparacio de aquest negoci reten lo deute de fidelitat a la Majestat del dit Senyor Rey e a la propria e prosseguexen la pus cara cosa que ha la cosa publica daquest Principat ço es observancia de les libertats les quals virtuosament obrant nostres predecessors exposant persones e bens per exaltament e ampliacio de la corona reyal han adquirides. Sia donchs apartada tota speranza que la Majestat del Senyor Rey hagues que aquest negoci degudament no fos prosseguit encara que tots altres inconveniens

veure per no desistir deguessen car egual inconvenient al que sostenen veure no poden guerres ab tots los vehins reys o altres qualsevol grans inconvenients en tal redupte o stimacio no han com aquest e qual pot esser major inconvenient o dan que aquest veure discordia entre tals pare e fill veure los cathalans lur rey e senyor qui primer que ells lo jurassen en Rey e Senyor los ha solemnament jurat e promes observar les libertats de la patria no solament deneganlos gracia mas encara supplicat demanat importunat e fatigat de justicia per observancia dels dits juraments e libertats dilata los cathalans reintegrar e soste disputacio e materia de la sua fe reyal e jurament. E en qui la soste aquesta disputa. En un seu fill primogenit virtuos inmune de culpa savi e de gran consell dotat e de la pus alta sanch de christians. O inconvenient e ofensa gran per als cathalans dolor e contristacio incredible. Egual a aquest haver no poden covelos aquest tal inconvenient defendre e provehir ab los deguts migans e axi ho faran e hi exposaran la vida si mester es. Ligen los cathalans en temps dels reys En Jacme e Pere esser diferencies suscitades ab lurs fills primogenits pero aquelles eren sens lesio e violacio de libertats e ab interposicio de la terra com a media e cominal persona eren les diferencies reposades e ab homenatge se obliga lo ple de humanitat e virtut Rey En Jacme star a judici de tres persones per la patria e que pacte algu no pendria ab lo Rey de Castella sens voler de son fill. En lo present cars concorre diferencia de pare a fill e ab violacio notoria e manifesta de

les leys de la patria les quals reintegrar excusar nos pot e ab aquelles viure e morir volen e deliberats son los cathalans sens loch o comport donar en lo contrari. Encara que la Majestat del Senyor Rey diguà o aferma que no creu haver contrafet à les libertats de la patria ab humil reverencia de la sua Altesa parlant no cesse per ço la violacio notoria e prejudici dels drets de la terra e la ruptura derogàcio e contrafàccio no menys per ço sta en esserne tal. Excusacio es altre que ajustar inconvenient à inconvenient car si tals paraules excusatories bastaven a reparacio e reintegracio dels prejudicis james altre reparacio se hauria que de paraules e james per la sua Majestat seria cregut haver infrictes leys de la patria. E molt major inconvenient porta a les dites leys de la patria dirse per la sua Majestat que vist per son consell en Arago que fos prejudicat à dites leys se repararia et cetera car les leys de la patria no permeten tals coses tractarse en Arago e axi poch comporten o admeten judici o cognicio en son consell las violacions e ruptures de tanta notorietat ne la sua Majestat tal cosa deuria voler car deliberat que fos haver contrafet tal declaracio no succehiria a honor de la sua Majestat e per ço han acustumat los Reys gloriosos molt gelosos esser de lur paraula e molt mes de la fe e ja molt mes del prestat sollempne jurament majorment per observancia de leys paccionades non permeten disputa ne contradiccio perque notament non puxa venir a la reyal dignitat sola lectura visio o demostracio plena dels usatges constitucions o privilegis se comporte per les dites

constitucions les quals son tant plenas que qualsevol oyda la lectura compendra facilment e prompta quant sia contrafet a dites constitucions e usatges les quals cove a la letra e sens gloses o interpretacions entendre e aquest notori enteniment ha tot lo Principat de Cathalunya que per vigor de dits usatges e constitucions deu e ha esser lo dit Senyor Primogenit retornat en la vegania de Leyda o liberat e sobre aço consell o disputacio de juristes non volen non consentirien los cathalans e axi lo dit Principat ho ha consellat e conselle e consellara a la dita Majestat lo qual consell com a molt virtuos e just concernent lahor de Deus servey e honor de la dita Majestat tan gran benefici repos e tranquillitat de tot lo Principat e observancia de les leys de aquell jurades la dita Majestat millor seguir deurie que no lo consell dels malvats enemichs de la sua corona e honor del dit Principat qui en aquesta materia laconsellen e axi sinistrament lo informan de que en temps e loch oportu portaran digna remuneracio car lo dit Principat dotat de molta providencia integritat e virtut sens passio alguna reguladament le deguda conselle la dita Majestat. Perque supplicaran los dits embaxadors instaran e demanaran a la dita Majestat tant stretament e afectuosa com puxen sia de sa merce per retre lo deute de justicia a que es obligat e tengut e per lo Rey dels Reys li es comes e manat e encara la religio del jurament per ell prestat per observancia de les leys de la patria seguint lo consell del Principat molt promptament e expedita torn lo dit Senyor Primogenit dins la vegaria

de Leyda e lo leix en libertat com axi per observancia de usatges constitucions e libertats de la patria ferho dega e hi sia stret e tengut no obstant se diga lo dit Senyor Primogenit haver delinquit stant en Leyda lo que lo Principat se ha per cert no haver subsistencia de veritat ab deguda e humil reverencia de la reyal Majestat parlant no esserli per pus impingit sino per levarli los drets de primogenitura e colorar la prejudicial detencio car indubitat es notori e manifest lo dit Senyor Primogenit esser stat en la sua vengudà assegurat e apres per la reyal Majestat vocat que anas a Leyda ab la paternal benediccio e apres en la hora e moment de la detencio la reyal Majestat li dona la dextra ma e assegurat besar los quals actes per leys de Cathalunya e encara per humana raho donen notoria e plenissima seguretat no comportant disputa alguna. E hon aço demanat fer e exeguir prestament la dita Majestat no volgues portaria los poblats en aquest Principat en tal desesperacio que donaria occasio a inconvenients irreparables e james ells dita reparacio prosseguir desistiran ab los mitgans deguts e pertinents e la sua Serenitat prudentissima servey e bona reputacio de tals cosas no reportaria car los cathalans delliberat tenen no oblidarse usar de tots los remeys que puxen degudament per observacio de lurs privilegis e libertats los quals remeys pot e deu la sua Majestat confiar tant en la circunspeccio e sagacitat dels cathalans que no son ara per pensar. E de aço los dits embaxadors facen certissima la dita Majestat supplicantla que mentre es lo temps lo repos se prengue car

si una vegada les coses eran totalment començades serien dificillimas de reposar e per ço los cathalans nos cansen ne cessen moltes supplicacions premetre e per XV e per XXXXV embaxadors qui tots LX Cathalunya representen. Placia a la dita Majestat los LX embaxadors exaudir e no vulla en tal punt e axi stret portar los cathalans ne experimentarlos si alguna part o reliquia los ha restada de aquella precipua e singular virtut que lurs predecessors hagueren en adquirir les libertats. Sia supplicada per los dits embaxadors molt stretament e clara la sua Serenitat no vulla fer experiencia en que bastara lo ingeni e poder dels cathalans per defensio de les libertats. E sia feta certissima la sua Serenitat que no se oblidaran de tant be e honor lur car axi poch se aconortarien de aço com farien del stat e honor de la sua corona sil vehien star en gran perill. Ne deurie voler la sua Majestat se contentassen los cathalans abandonar aquesta empresa tant concernent la fidelitat lur honor e propri interes car salvant aquesta saben deure viure juxta les leys en que son nats e aquesta perduda es firmissima sentencia lur Deus dignament ordonaria ells esser prostrats e en perpetua captivitat e servitut constituhits car ells han per ferma delliberacio e proposit la liberacio de la persona del Senyor Primogenit en que concorre la reintegracio e observancia de les libertats de la patria esser total conservacio e reparacio de aquest Principat e la detencio o cars advers de la dita persona del Senyor Primogenit esser total dissipacio e destruccio de tota aquesta patria. Qui podra donchs

reluctar, retraure o remoure aquesta incomutable intencio dels cathalans. Placia a la sua Majestat no vulla ell esser ne pus detenirse en tornar lo dit Primogenit dins la vegaria de Leyda e promptament liberarlo. Aquesta es la peticio firmissima e justissima dels cathalans en la qual disputa mes sperar o dilacio no es sens gran perill. Supplicaran donchs los dits embaxadors hajan de la Majestat del dit Senyor resposta cathalana de oc o no stimant la dilacio venir en negativa apartant lo dit Senyor de tota sperança qui al efecte de menar dilacio portas car axi poch abandonarien los cathalans aquesta empresa com lo honor de la reyal corona al qual janes han fallit ans es notoria e manifesta per lo univers e molt vulguda lur innata e incorrupta fidelitat la qual ha donat causa e occasio la dita Majestat quietament e pacifica seura en la reyal cadira com per causa de la integritat e constancia dels cathalans foren repellits los tractats moguts e sollicitats de esser jurat en Rey y Senyor lo net del rey don Alfonso son frare de gran recordacio. Be degue plaure a la sua Serenitat la fidelitat en aquell cars per los cathalans observada. No li deu donchs aquesta desplaure qui es tant notoria pertinent e necessaria la qual indubitadament en lo present cars observar entenen. Estan molt aconortats e confortats los cathalans que per molt que sia dit o scrit en derogacio de lur nom o fama e en les parts foranas publicacio alguna de les coses ques fan ara redundara en labor e comendacio dels cathalans per tantes experiencies de fidelitat comprovats e per tot se dira ells virtuosament

obrar no donant loch ne comport a coses indignes e no esserlos observades los privilegis e libertats a ells jurades. Desigen empero esser molt lunyats los cathalans de tal contestacio e volrien humanament e ab molta clemencia esser per la Majestat de lur Rey e Senyor contractats. E axi ho speren los cathalans per mitga e industria dels dits LX embaxadors se obtendra havent-si ab aquella virtut que confiam.

E feta fi al dit parlament lo supplicaran faça resposta de oc o no e de la resposta qual que sia o retencio de delliberacio ab correu volant facen avis.

A la Senyora Reyna faran los dits embaxadors altre parlament replicant de las cosas sobrescritas e exposant a la sua Altesa lo quels semblara esser necessari e oportu supplicant la Senyoria sua sia lo mitga de obtenir repos de tantes conguoxas qui promptes e aparellades stan dihent a la sua Excellencia que los cathalans han per ferm e indubitat que si la sua Senyoria volra en fet e exequacio deduhir lo que ha ofert e pot fer les libertats seran a la patria observades e liberat lo Senyor Primogenit e aquests negocis pendran bon terme repos e conclusio de que la sua Altesa se obligaria molt e molt aquest Principat lo qual de seguretat plenissima en les coses que se cogiten per al sdevenidor fara oferta e la fara ben observar. La comuna opinio es que lo repos daquests fets sta en ma e voler de la dita Senyora Reyna la qual si voluntat hi ha facilment pot repos e conclusio donar als negocis de que sera molt afectadament per los dits embaxadors la sua Excellencia supplicada faihent cer-

ta la sua Senyoria que on venir se haja a altres instancias e remeys no podra esser la sua Excellencia e los seus no senten part de les conguoxes ques suscitaran les quals seran tantes que bastaran fornir mes gents que nos voliria. E altres coses podran los dits embaxadors a la dita Senyora explicar utils e acomodas a desigada conduccio del negoci e specialment podira esser dit que attesa la qualitat e condicio de la persona del Senyor Primogenit si algun inconvenient li occorrie stant les coses com de present stan ne seguira grandissima infamia e a la Majestat del Senyor Rey e molt mes a la dita Senyoria e los inconvenients serien tants e tant grans que lo assossech no seria axi facil com vuy es e per provehir e obviar aço fora stat molt pertinent a gran descarrech de la Majestat del dit Senyor e de la dita Senyoria haver comanada la persona del dit Primogenit al Principat de Catalunya com a carceller car si a la persona del dit Primogenit ço que Deus no vulla cars advers seguia res no bastaria als inconvenients provehir.

Item es deliberat que en lo derrer rahonament e en tots parlars escrits daqui avant lo Senyor Princep sia nomenat Primogenit e no en altra forma.

Item que sia fet lo jurament contengut en les primeres instruccions.

Dada en Barchinona a XXXI de janer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat.

Memorial extra les ordinacions fet als LX embaxa-

dors del Principat de Cathalunya per los diputats e consell et cetera.

In primis los dits diputats e consell fan recort e memoria als dits embaxadors quels placia e vullen diligentment considerar los actes fets per la Majestat del Senyor Rey del principi de la sua entrada ença e signantment los actes derrerament fets en la detencio del Illustre Senyor Princep e primogenit com aquell matex jorn que ell fon detengut foren fetes les novitats en Navarra e per semblant provehit en la captura de don Johan de Cardona en regne de Valencia la qual detencio fon feta del Senyor Princep stant tant fort e molt clausulada remissio e recepcio en amor e benediccio paternal seguretat e fe donada e per semblant stant lo guiatge e fe donada a don Johan de Beumont stant encara vocacio per moltes letres feta al dit Senyor Princep donants fe e seguretat oc e en lo acte de la detencio precebi dacinide la dextra ma e besar en la bona que li feu la dita Majestat. E segons per alguns es dit quant se feu la dita detencio e lo Senyor Princep munta al Senyor Rey hi munta per vocacio feta per la dita Majestat per hu que li tramete. E tots aquests actes donen fe e seguretat plenissima.

Deuse mes considerar la extraccio de Leyda e portacio fins Azoo per encastellar en Miravet e successivament la extraccio del Principat de Cathalunya e portament en e per Arago e metiment de fama de guerra de Castella. Deuse mes considerar les respostes als em-

baxadors fetes e cominacions als tres primers e apres als XV e les moltes cominacions fetes per letres a la ciutat de Barchinona e a molts particulars. E mes encara se deuen ponderar les praticas observades e tractats fets trametent embaxadors per la terra ab ofertes de paper blanch e sindicat a homens de remença e comovent sagramental ab tractat de persones e servant moltes cauteles ab universitats e particulars e mes convocant pera tres de febrer moltes gents ab letres insolitas e fahent acte no acustumat e majorment ab pretensio de cort pera tretze de febrer. Per los sguarts demunt dits e per alguns scrits vists se compren la intencio del Senyor Rey e quant ha a cor portar a fi lo proposit començat en la materia del dit Senyor Princep al qual si sens gran contradiccio la sua Majestat venguda fora sino fos stada feta per la cort als diputats la commissio divinament inspirada per vigor de la qual es stada feta es fa justament e deguda la prosseucio de la liberacio del Senyor Princep e de la observancia de les leys de la patria. De les sobredites coses e altres cogitades e sabudes qui pron exprimir nos poden se ha per ferm la dita Majestat voliria subvertir e remoure la dita commissio a fi que aquella remoguda no se hagues forma prosseguir lo dit negoci car encara que la cort stigues e tractas aquest negoci sta en ma e voler del Senyor Rey quant vol sen tracte e no pus avant car ab prorogacio o licenciament es disolt lo fet de la cort e la commissio dels deputats es durable e arrecohada a menys persones e per ço pot millor al negoci e perjudicis provehir. E la vocacio fe-

ab la qual pot la sua Majestat daquell negoci complidament tractar e cort per aço no lm cal sperar o purgacio e repos del objecte fet lo qual ans de totes coses purgar se hauria e esser conegut si val la prorogacio o no. Tot aço deu esser cautament compost e ordonat per gran benifici del negoci e per semblant que negu no sia conduhit a impugnar o mal dir la dita commissio per la qual tanta salut reportara Deus volent lo Principat.

Memorial per al honorable micer Johan Andreu de les coses que sollicitar haura e pendre carrech per los diputats e consell lo quál no comunich a negu car solament es fet per memoria de si matex breument e per capsous.

Primerament lo dit micer Johan qui porta les instruccions e ha entrevengut e sabut en les delliberacions qui fetes son comunicara les instruccions e memorial altra que porta als LX embaxadors e a cascu dells ço es la primera instruccio per lo primer rahonament a la Majestat del Senyor Rey fahedor e altres coses contengudes en aquellas e ab aquella diligencia que dell se confie sollicitara tots los embaxadors e particularment algúns principals dells pera la prospera e bona conduccio del negoci tostemps per manera que uniformitat e bona concordia sia en tot e per tot observada.

Item comunicara la segona instruccio e rahonament

qui en lo segon loch se haura fer a la Majestat del Senyór Rey e per quant lo parer es ques deu legir lo que sera descarrech a tots sollicitara lo dit micer Johan sia delliberad a la persona qui ho legira perque sia ben previst e molt intelligiblament e speciosament e ab lo gest degut ho lige.

Item mes communicara lo dit micer Johan Andreu als LX embaxadors e specialment ab los caps o principals homens de la embaxada ço es de aquells qui en cort poden entrevenir lo memorial concerment los fets de corts e molt attentament e diligent sollicitara sia ben provehit en obviar a les coses tractades per derogar al poder e comissio donats als diputats e consell praticanthio singularment ab les persones qui vendran a la jornada de tres de febrer e a la cort en forma que ab bona concordia e voler unich de tots aquesta materia sia prosseguida e finida car la sola unitat es salvacio daquest negoci e deuse diligentment attendre la cort no faes novitat alguna derogacio en la comissio per la cort feta.

E per recort del dit micer Bernat se nota que les constitucions De tractatu causarum infra Cathalon iam et cetera militant in casu occurrenti. Nec obstat constitucio Les causas de pobres et cetera quia licet in illis sit tolleratum non in aliis. Item quia crimen lese Majestatis non est regalia ita afixa quod non possit comunicari ymmo potest inferior a Rege et ordinarius cognoscere et de moneta et aliis regaliis consueverunt inferiores cognoscere de quibusdam vero usaticis alius a principe non potest facere processum quia nequeunt

comunicari. Hic autem non est talis processus et merito causa Cathalonie est et factum Cathalonicum presertim quia de regaliis ubi proceditur alias quam per processum usaticus Inferiores cognoscunt. Regi Majoricarum factus fuit processus usaticus Auctoritate et rogatu. Et comiti Empuriarum processus simili modo et infanti Ferdinando fratri Regis Petri fuit factus processus velut contra hostem publicum quia ivit ad Regem Castelle inimicum Regis et cum gentibus armorum invasit regnum et locum de Biar. Item processus fuit factus comiti Urgeli et ut publicus hostis fuit persecutus obsessus et captus et fuit in civitate Illerde condempnatus et ideo non prejudicabat extraccio quia cognitum fuit in Cathalonia et si fuit in vita tolleratus hoc fuit de misericordia que potest ubique exerceri. Item quia in omnibus concurrebat Cathalonia et coadiuvabat et consilio et auxilio patrie Reges processerunt.

Ad constitucionem Quod cause vicarie et cetera videtur dubium propter caudam constitucionis que disponit usaticum Placitare debere servari in baronibus.

Item usus consuetudo et stilus Cathalonie habent quod primogenitus est in regno successurus vel qui habet jura primogeniti. Item primogenitura est quedam dignitas in regno. Hec omnia sunt inconcusse observata et approbata per constitucionem et leges patrie ad quam spectat hoc defendere. Et patria in materia successionis habet formatum interesse quapropter de primogenito sine patria judicari non debet quia alias posset deludi et prejudicari in suo interesse et a

seculo non fuit aliter visum ymmo semper primogenitus stans vel habens jura primogenitura successit et iste est stilus et usus inconcusse observatus confirmatus et aprobatus per constituciones.

Ad hoc ponderatur constitucio regis Jacobi secundi in curia Gerunde disponens quod primogenitus est succesurus et merito videtur jus quesitum psalmo etiam Deus judicium tuum regi da et justiciam tuam filio Regi. Vide etiam propositum in pace et treuga.

Item constitucio Regis Martini aperit quod eo ipso quod primogenitus est habet cancellarium, vicecancellarium et cetera. Item aperit primum constitucio ubi dicit Emposar leys als successors en la primogenitura quod eo ipso quod primogenitus est successor et cetera.

Neque primogenitus potest valencias facere in regno ceteri autem filii regii possunt et ut barones habentur in regno secus autem de primogenito.

Facit ad hec quod Rex Jacobus primus cum donasset comitatum Barchinone secundo nato et regnum Majoricarum tercio nato has donaciones confirmavit et fecit primogenitus cujus erat interesse alius subsistenciam non habuissent propter jus ipsi primogenito quesitum. Facit etiam quod in quibuscumque concessionibus et arduis factis per aliquem ex regibus habentem primogenitum in omnibus firmavit primogenitus pro suo interesse formato. Sunt de his innumeri actus.

Facit etiam quod Rex Jacobus secundus cum filius primogenitus religionem intrasset volens primogeniture jura dari secundo nato Namfos convocatis curiis et

requirens patrie ad hoc consensum minime fuit concessum vel admissum donech plene constitit primogenitum in religione velle permanere et etiam expresse renunciasse juribus primogeniture et his peractis consensit patria.

Facit quod orta contencione inter Regem Jacobum et primogenitum tres fuerunt assignati inter eos cognitores.

Facit etiam quod orta diferencia tempore Regine Forciate inter Regem Petrum tercium et primogenitum Johannem patria se interposuit et mostrant capitula quod patria fuit cominalis debita persona et equalis inter eas ad tractandum concordiam et securitatem omnium.

Facit etiam quod post mortem Regis Martini patria deputavit cognitores ad quem primogeniture jura spectarent. Comparuerunt infans Ferdinandus dux Gandie dux Andegavie comes Lune comes Urgelli fuit productum pro parte ducis Gandie testamentum regium in quo de regno disponebatur quia tamen reges de hoc regno disponere nequeunt primogeniture jura ad infantem Ferdinandum visum fuit spectare.

Facit etiam quod certus de his Alfonsus rex tractatus pro nepote inceptos reliquit neque alio jure successit Johannes nisi quia jam cognitum erat ad eum spectare jura primogeniture et ideo gubernator erat generalis.

Facit etiam quod in concernentibus statum ac magnum in populo scandalum non potest rex sine populo exequi capitulo quarto.

Quod autem vocatus a principe guidatus sit dicitur quod sic ad quod L.III § transfugas Dig. ad L. Cor. de sica. Antequam provincia et sic militat usaticus Quoniam per iniquum et ita fuit ultimo servatum in facto de mossen Çarriera qui fuerat vocatus ut ad Paulum Vida veniret ille detinuit eum ad quod L.II de judi. et §. De dilacionibus.

Nec obstat si dicatur quod postea deliquit tunc enim stat usaticus Statuerunt cum aliis ei sequentibus in momento enim detencionis fuit data dextera et basium. Et si dicatur quod loquitur de forisfactis et quod hec est juris execucio dicitur quod sequentia usaticus Et fides condentium declarat mentem que est omne nocumentum esse forisfactum nec potest dici juris exequcio quia infecto processu et propterea propter formatum interesse patrie vult patria quod ostendatur quomodo postea deliquit. Neque fides data pati deberet hujusmodi supplicia legitur enim quod Demetrio Rege Asie obsedente judeos qui romanis federati erant accersito romanorum auxilio Marcus Publius Scevola missus est cum potenti manu cui occurrens obviam Demetrius ut tractaret porrigens dextram Marcus retraxit dextram nollens illam dare Demetrio reputans indignum esse juris exequcionem facere in quem data esset dextra que fidem et securitatem denotat sed ait Scevola Absit dextram dare quem ulturus sum statim subjungens Senatus populusque romanus precipit tibi discedas a judeis ei amicis. Respondit deliberare velle et faciens circulum circum Demetrium ait Senatus populusque romanus precipit tibi ne discedas ab hoc

circulo donech dellibraveris et respondit discendendum esse ad votum Senatus.

Item etiam deducitur quod per literas regias directas civitati Barchinone ait Majestas non habere neque scire immo et non creditur principem contra Regis personam quitquam machinasse.

31 DE ENERO.

Comparecieron en el parlamento algunos síndicos nuevamente elegidos, y se hizo lectura de las cartas que siguen:

Als reverents molt nobles e molt magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la compissio de la cort elegit e assignat.

Reverend molt nobles e molt magnifichs senyors. Vostra letra haveu rebuda sqrita en Barchinona a XI del corrent mes de janer en la qual nos scriviu tots los actes que fets haveu per raho de la detencio de la persona del Illustrissimo Princep feta per la Majestat del molt alt Senyor Rey pregant exortant e requirint a nosaltres nos vullam interposar en lo dit negoci e ab vosaltres ensemps intercedir e virtuosament fer e obrar per la liberacio del dit Senyor Princep a bona unitat e concordia entre los dits senyors pare e fill. E pre-

meses algunes particularitats del dit negoci nos pregau que per nostra letra siau fets sabedors qual sobre aço sia la intencio nostra. A la qual responent vos dehim que a nosaltres per nostre ofici los quals en algunes coses representam los staments del present regne no havents empero comissio de cort general per la Majestat del Senyor Rey convocada axi com en la vostra letra se conte vosaltres haver de la cort de aquelx Principat no es dat procehir en lo dit negoci per aquella forma e per aquelles vies o medis que vosaltres dieu e a nosaltres requeriu en vostra letra: E per be que no sia necessari excitarnos en aquelles coses que concerneixen servici exaltacio e honor de la reyal Majestat e corona de Arago com tots nosaltres e nostres predecessors en aquelles sien stats e siam vigils apparellats e promptes empero siau certs que nosaltres e aquells dels dits staments als quals per si particularment es licit congregar e per deguts medis prosseguir qualsevol just negoci axi com a fidelissims vassalls de la Majestat del dit Senyor Rey e de la reyal corona de Arago e vers zeladors de la honor de aquella ab innata fidelitat amor e benivolencia quanta per tots temps han haut e han e sempre son apparellats haver a la dita Majestat e corona reyal han fet e fan continuament sos deguts et pertinents preparatoris per si e per sos licits remeys captada benivolencia de la dita Majestat axi com es degut util e necessari en aquests afers ab humils supplicacions intercedint axi com de bons e feels vassalls se pertany per bona concordia unitat amor e paternal dileccio del dit serenissimo

Rey e Senyor. Em-
lo que a nos-
s altres de
al deu-
Majes-
a e al be-
sos regnes e
es havents exis-
e entendrem e som
o tota benivolencia de
Rey la qual confiam en
o facilment se captara per
rans demostracions de embaxa-
de aquelles en procurar ab hu-
ns tota amor tota benivolencia concor-
al paternal de la Majestat del dit Senyor
dit Senyor Princep e obediencia e amor fi-
dit Senyor Princep al dit Senyor Rey e en to-
liberacio de la detencio. Confiants tota hora en
isericordia de nostre Senyor Deus e en la molta
anitat clemencia e benignitat que sempre ab en la
estat del dit Senyor Rey havem conegut que mi-
ants les vostres humils supplicacions e dels altres
salls del dit Senyor Rey e nostres tant sera placat
content que prestament entre los dits Senyors pare
fill nos trobara als que amor benivolencia e dileccio
aternal e reverencia obediencia e filial devocio ab
lena libertad e tranquillitat. E axi suplicam la divina
Majestat per sa merce vulla e mana esser entre aquells
er tots temps E hajaus reverent nobles e magnifichs

Senyor Rey en lo dit Illustrissimo Senyor, son fill e obediencia filial deguda per lo dit Senyor Princep a la Majestat del dit Senyor Rey. E per lo deliurament de qualsevol detencio de la persona del dit Illustrissimo Princep. E en les dites coses del primer dia que a nostra noticia pervingue la dita detencio havem continuament entes e tota ora siau certs entendrem e entendran e obraran quant en ells sia e en nosaltres ab summa diligencia cura e solicitut sens fallir hun punt per negligencia o en altra manera al que som obligats e devem fer per lo deute de la fidelitat nostra. E per be que totes aquestes coses sien axi en son esser e ab tota veritat e encara per demostracions extrinseques serien stades a vostres noblees o magnificencies pus certes sino per quant nos es stat notificat e havem alguns certituts que per tals demostracions es causada alguna erronea opinio en les gents del realme de Castella e aquelles han fet demostracio de gents de armes en les fronteres de aquest regne e del regne de Arago les quals termenen convicinen e son propinques e contigues com sabeu ab lo dit realme de Castella per fer guerra en aquests regnes les quals coses no sens causa per la gran potencia de Castella a nosaltres tant vehina e de vosaltres molt distant axi los del regne de Arago com los de aquest regne devem be attendre per la defensio seguretat salvetat dels dits regues e per guardar e conservar aquells pera la corona reyal de Arago axi com ja en la guerra feta ultimament per gracia de nostre Senyor Deu havem be guardats e defeses la defensio de la qual vendi a nostre sols car-

rech ab lo sforç e ajuda de nostre Rey e Senyor. Empero volem siau certs que nosaltres en lo que a nostre ofici sesguarda e fermament comfiam los altres de la present ciutat e regne satisfents debitament al deute de fidelitat de la qual som tenguts a la dita Majestat del dit Senyor Rey e al servici de aquella e al benifici pacifich stat repos e conservacio de sos regnes e terres per aquelles degudes vies e formes havents existencia en fet e operacio treballarem e entendrem e som certs treballaran e attendran ab tota benivolencia de la dita Majestat del Senyor Rey la qual confiam en nostre Senyor Deu axi be o facilment se captara per altres vies com per grans demostracions de embaxades e multiplicacio de aquelles en procurar ab humils suplicacions tota amor tota benivolencia concordia e dignitat paternal de la Majestat del dit Senyor Rey en lo dit Senyor Princep e obediencia e amor filial del dit Senyor Princep al dit Senyor Rey e en total deliberacio de la detencio. Confiants tota hora en la misericordia de nostre Senyor Deus e en la molta humanitat clemencia e benignitat que sempre ab en la Majestat del dit Senyor Rey havem conegut que mijançants les vostres humils supplicacions e dels altres vassalls del dit Senyor Rey e nostres tant sera placat e content que prestament entre los dits Senyors pare e fill nos trobara als que amor benivolencia e dileccio paternal e reverencia obediencia e filial devocio ab plena libertad e tranquillitat. E axi suplicam la divina Majestat per sa merce vulla e mana esser entre aquells per tots temps E hajaus reverent nobles e magnifichs

senyors la Santa Trinitat en sa continua proteccio oferintsnos fer per les reverencies nobleses e magnificencies vostres totes coses grates e accepter. Scrita en Valencia a XXVII de janer. — Los diputats del regne de Valencia a tota honor e beneplacits vostres apparellats.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Les XXXXV persones les quals havem elegides per agregar a la vostra embaxada seran Deus volent en Tarrega lo jorn de Nostra Dona de febrer e lo dimarts seguent en Leyda e han manament que ans que facen res comuniquen en Leyda ab vosaltres de les coses que sen porten. Porqueus pregam e encarregam molt stretament que rebuda la present sens alguna triga partiau e dret aneu a la dita ciutat de Leyda per esserhi a la dita jornada de dimarts per conferir ab los dits XXXXV o los qui si trobaran e veure les coses en les dites instruccions contengudes. E de aço vos pregam no haja falla com axis sia deliberat en nostre consell. E sia molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat vostra guarda e direccio dels afers que teniu entre mans. Data en Barchinona a XXXI de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.—Los diputats del general de Cathalunya e consell en vir-

tut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverends egregi nobles e honorables e de gran providencia mossenyors. Nosaltres trametem aqui lo magnifich mossen Joban Çampso cavaller hu de nosaltres quinze elegits per conferir e comunicar ab vosaltres axi de la resposta fahedora a vostra letra de XXIII del present com encara dels fets concorrents concernents servey de la corona reyal liberacio de la persona del Senyor Princep defensio de libertats e privilegis e repos e benifici de la cosa publica de aquest Principat. Placiens darli fe e crehença en tot ço que de part nostre vos explicara e dira axi com si tots nosaltres erem aqui presents. E sia molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors la Trinitat individua vostra proteccio e guarda. Dada en Perpinya a XXVII de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — Lo viscomte de Roda. — Los elets per lestament militar del comdat de Rossello residents en Perpinya prests a vostra ordinacio.

1.º DE FEBRERO.

En esta sesion se dió cuenta de los siguientes despachos y luego se eligió una comision que se entendiese con otra nombrada por los concelleres de Barcelona, para el mejor despacho de los negocios.

Als molt reverend e honorables senyors los diputats de Cathalunya en Barchinona residents.

Molt reverend e honorables senyors. Vista vostra voluntat e deliberacio per vostra letra a nos notificada desijants tostemps deliberadament fer no solament en aquest negoci e per benefici dels afers a vosaltres comenats mes en totes altres coses per vosaltres ordonades e deliberades adherir fer e complir en tota vostra ordinació encontinent havem fet nostres sindichs los quals per aquesta raho spetxadament trametem aqui als quals havem expressament manat fassen stiguen a tota vostra ordinacio e en neguna manera de aquella nos departesquen. Suplicantvos aquesta vila e aquells en nom de aquella ordinariament e per son grau hajau per recomenats. Oferintnos nos e la vila tostemps promptes en totes coses fer complir lo que per vosaltres a nos sera notificat e volreu fassam. En Besalu a XXVIIII de janer any de la nativitat de Nostre Senyor Mil CCCCLXI. — Prests a tots vostres manaments e ordinacions servir los jurats de la vila de Besalu.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Nosaltres havem nomenat per hun dels embaxadors per la universitat de Besalu En Bernat Ornos de la dita vila lo qual es per alguns altres afers en la cort del Senyor Rey. E si per ventura lo dit Bernat no era aqui o era aqui e per los afers de que havia carrech per la dita vila no podia esser hun dels dits embaxadors havem nomenat En Miquel Merques per esser embaxador per la dita universitat. Perqueus pregam molt afectuosament queus placia que en cas que lo dit Bernat Ornos empatxat no sera lo vullau admetre ab la dita vostra companya e embaxada e si empatxat sera admetcu lo dit Miquel segons es dit car tots son sindichs de la dita vila e quiscu dells ha poder de entrevenir en la cort per la dita vila. E de aquell que restara en la embaxada feu rebre e prestar lo sagrament que los altres embaxadors han prestat. Dada en Barchinona lo primer die de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Al honorable senyor En Bernat Ornos sindich de la vila de Besalu.

Honorable senyor. Nosaltres vos havem elegit per hu dels embaxadors de aquest Principat pero perques diu que vos per ventura sieu empatxat per afers de la vila de Besulu en tal manera que no poreu entrevenir en la embaxada per ço en tal cas havem elegit En Miquel Merques de la dita vila qui axi mateix es sindich ab vos e altres de aquella e al qual havem bestrets XXV florins dor per carrech de la embaxada e apres aquell qui romandra en la embaxada fassa procura en poder del notari qui es aqui ab la dita embaxada ab poder de rebre cent cinquanta florins dor segons havem donat als altres embaxadors qui son per universitats e los cent XXV qui resten farem donar a aquell qui sera procurador segons lo dit Miquel vos dira. Dada en Barchinona lo primer dia de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. En la derrera visita per nosaltres feta del Senyor Princep la sua Illustre senyoria nos dix trobare pler pogues comunicar ab alguns de nosaltres de certes coses tocants servey del Senyor Rey e seu al qual diguem tota hora esser prests e que treball de

anar e venir nons scusariam. Don se segui que a XXVIIII del present lo dit Senyor Princep nos trames aci en Leyda una letra translat de la qual es interclus en la present la qual legida e precedent deliberacio de tots fou acordat que solament los devall nomenats hi anassen a fi que segons lo rahonament haguessem manera e bona scusa de star en deliberacio. E axi ir anam a Fraga nosaltres archabisbe comte de Prades Bernat de Siveller Johan Pintor Anthoni Guillem de Montanyans e Anthoni Riquer e ensemps ab los honorables mossen Pere Dussay mossen Guillem Romeu Steve Mir e Pere Julia quatre dels missatgers de aquexa ciutat aximateix per lo dit Senyor Princep demanats. Primerament manifestada nostra venguda al Senyor Rey e obtenguda licencia de la sua gran Altesa anam al Senyor Princep. E exit tot hom de la cambra del castell hon sta so que fins aquella hora en les vesites passades no ere stat fet lo dit Senyor Princep nos feu un rahonament molt discret e singularment compost havent en efecte que despuys la sua Illustre persona per la Majestat reyal es detenguda la Illustrissima Senyora Reyna axi en supplicar ab gran voluntat e attencio lo dit Senyor Rey per la sua liberacio com en visitarlo e en moltes altres maneras li ha mostrades e fetes obra de mare per la qual raho dix restarli infinidament obligat. E com ell dit Senyor Princep per rahonaments de la dita Senyora Reyna e de altres hage compres que la gran Altesa del Senyor Rey se congoxe molt de nostres representacio e instancies e force la liberacio de la sua persona se conduirie millor

si nosaltres desistiem e ell dit Senyor Princep vulle e entene en totes maneres la Majestat del Senyor Rey altrement que de gracia e clemencia no sia instada com sempre vulle star a total obediencia sua e encare desige esser restituit en la gracia e benediccio paternal per mija de la dita Senyora Reyna pregave a nosaltres volguessem talment moderar nostres instancias e dits que lo dit Senyor Rey no congoxat de aquelles ab intervencio de la dita Senyora Reyna entengues en ferli gracia car ell dit Senyor Princep ere content fer tota aquella summissio e altres coses que la sua gran Altesa volgues e ordonas. Fet lo dit rahonament ab molt prudents e pesades paraules per nosaltres fou respost que certament la dita Senyora Reyna molt virtuosament se ere haguda e havia en la sua fahena e que totes hores que per nosaltres ere stada supplicada la sua gran Altesa sempre molt liberalment si era oferta e ab gran voluntat havia fet lo de que ere stada supplicada e que totes vegades nosaltres prostrats e ab molta humilitat haviam continuades nostres supplicacions de gracia e clemencia e encare de justicia e axi ho enteniem prosseguir no solament per la liberacio de la sua Illustre persona mas principalment per reintegracio dels usatges de Barchinona constitucions privilegis e libertats de Cathalunya les quals prenien gran lesio e interes en la sua detencio e que desistirnos de aço no ere posible tro tant fossen degudament reintegrades significants a la sua Illustra persona que aso mateix lo Principat fahere per lo pus simple gentil home o altre del Principat quant mes

per la sua Illustre persona qui apres del Senyor Rey es cap del stament militar del Principat e que per defendre dits usatges constitucions privilegis e libertats totes exposariem les persones si mester era acompanyant tot nostre dit de paraules pertinents e degudes juxta la materia. Lo dit Senyor Princep monstra voler entendre en qual manera era contrafet a dites constitucions usatges e libertats. E nosaltres molt succintament e reposada juxta los memorials per vosaltres mossenyors dies ha tramesos ho recitam tot a la sua Senyoria ab gran compliment. E lo dit Senyor Princep alegrantse molt al parer nostre de haver hoyt so que creem certament ignorave torna pregar a nosaltres que ab la humilitat deguda e pertinent de vassalls a Senyor volguessem continuar nostres supplicacions e que donassem orde quant en nosaltres fos o per gracia e clemencia o per expedients se donas conclusio en la sua liberacio significantnos ell star ab molt detriment e congoxa. Nosaltres responguem que axi ho fariem sempre e crehiem pus lo Senyor Rey fos en Leyda de continent la sua gran Altesa entendria en lo repos de aquest negoci segons ha ofert. E axi confortantslo de nostre poder com havem acustumat nos partim de la sua Illustre senyoria e tornam a la Majestat del Senyor Rey al qual referim tot lo dit rahonament. E lo dit Senyor Rey mostra no saberhi res e trobar pler en la resposta que feta havem al dit Princep sols dix no havie dit trobar enuig en nostres supplicacions e instancies e obtenguda licencia tornam aci en Leyda. Veus aci mossenyors tot lo que ses sub-

seguit apres de nostra derrera letra. Comprenguenne vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses so quels parra. Auger de Casal correu a XXVIIII del present entre tres e quatre hores apres mig jorn nos dona vostra letra de XXVIII per la qual restam avisats de la vengnda dels XXXXV. Com sien asi vistes les instruccions e altres coses que dieu porten farem lo que ordonat sia per vosaltres mossenyors e de tot lo que succehira sereu continuament avisats. Lo Senyor Rey es entrat açi en Leyda vuy a les tres hores apres mig jorn e fins are no sentim haja arribat algu dels convocats a parlament. Ab aquesta vos trametem copia de la requesta per nosaltres feta als deputats de Arago e de llur resposta e de nostra replica perque de tot siau avisats. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent lus sie. Scrita en Leyda a XXXI de janer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

No poden ignorar molt reverends nobles honorables e savis senyors diputats del regne de Arago la capcio e detencio feta per la Majestat del Senyor Rey de la persona del Illustre Princep de Viana fill del dit Senyor Rey per causa e occasio de la qual lo Principat de Cathalunya mogut per lo comu interes dels dominis e regnes de la prefata Majestat e encara per la gran fidelitat e amor e tranquille stat de la corona reyal ce-

lebrant cort en Leyda per solemne embaxada segons la importancia del fet multiplicades vegades supplica la excellencia del Senyor Rey e serenissima Senyora Reyna tunch en la dita cort residents e axi apres la dita cort porrogada los diputats de aquell Principat per sa embaxada en lo loch de Aytona les tals supplicacions han continuades e vuy aquellas ab gran frequentacio debitament e subiecta en la present ciutat han prosseguides e continuament no cessen supplicar per totas maneras e vias opportunas e convinents sperant cascun dia en la gran virtut e clemencia de la Majestat reyal trobar merçe e gracia. E ja no dupten haurian aquella obtenguda si a vosaltres molt reverend nobles honorables e savis senyors plagut hagues umidament e ensemps ab dits embaxadors del Principat supplicar e instar. E per quant en la tarda se porid algun perill e inconvenients causar a no poch dan del publich e bon stat dels dits dominis e regnes majorment com a supplicacio e instancia del regne de Arago lo Illustre Princep sia en lo dit regne transferit e portat e exint de aquell en altre provincia que Cathalunya no sia sens evident perill de la persona del dit Senyor Princep e altres molts prejudicis e interessos los quals per bona causa açi son obmesos per tant los embaxadors del dit Principat de Cathalunya a major descarrech de aquell Principat negligencia e culpa de qui en tan arduu negoci lo cometra incaute incite pregue exorte e requer a vosaltres senyors dipputats dessus dits vullau ab gran sollicitut e cura attendre e mirar totes e sengles coses en la present mencionades e

requestas per manera lo fi per tots desijat sia aconseguit lo qual redundara en gran servey de Nostre Senyor Deu honor e servey de la reyal corona gran assossech e repos dels dominis e regnes del Senyor Rey. Protestant si al contrari fareu lo que no es de presumir de totas e qualsevol coses licites de protestar. Requerint de la present esser feta carta publica a futura recordacio e memoria per vos notari et cetera.

Los dipputats del regne de Aragon respondiendo an cierta requesta e exortacion a ellos fetas per part de los muyt reverendos egregis nobles magnificos honorables e savios senyores los embaxadores embiados a la reyal Majestat per los muyt reverendos egregio nobles magnificos e honorables senyores los dipputats del Principado de Cathalunya en cierto nombre dizen seyer publicos e notorios assi en el regno de Aragon como en el Principado de Cathalunya les humiles e multiplicadas supplicaciones que por part de la cort general del regno de Aragon e por los dipputados del dito regno son seydes feytas an la Majestat del dito Senyor Rey e o la muyt excellent senyora la Senyora Reyna sobre la liberacion de la persona del muyt Illustre Senyor Principe de Viana fillo suyo. E a los ditos senyores embaxadores es muyt cierto como por part de la cort general del dito regno Daragon fueron embiados dos solemnes embaxadas a la prefata Majestat la una en la ciutat de Leyda la otra al lugar de Aytona del dito Principado siempre supplicando a

la Majestat del Senyor Rey e la excellent senyoria de la dita Senyora Reyna sobre la dita liberacion. E por cuanto se havia sentimento quel dito Senyor Rey mandava levar al dito Senyor Principe al castiello de Miravet que es situado dentro el dito Principado la cort del dito regno e los representantes aquella condolendose de aquesto por si e encara exortada . . . . . la dita cort asi por ell dito Senyor Principe como encara per los muyt reverend noble e magnifico senyores el vispe de Vich don Frances Pinos e micer Anthoni Riquer assi por part del dito Senyor Principe como por part dellos embaxadores con letra de crehença en la dita cort Daragon por la cort del Principado de Cathalunya embiados la Majestat del dito Senyor Rey fue por part de la dita cort Daragon humilment e con debida subjeccion e con grandissima e muyt frequent instancia supplicada quel dito Senyor Principe no quisiese levar al dito castiello antes su clemencia real aquell quisiese poner en el regno de Aragon e tener aquell en companya de su excellent porsona o de la dita muyt excellent senyora la Senyora Reyna en el dito regno, E per quanto en el dito regno Daragon el dito Senyor Principe no podia buenament seyer detenido obstantes los fueros usos privilegios e libertades del dito regno por beneficio del dito Senyor Principe e por condescendra a las instancias e pregarias feytas por los sobreditos embaxadores assi por part del dito Senyor Principe como dellos los de la dita cort del regno Daragon fizieron cierto acto por el qual se dispenso en la aturada del dito Senyor Principe en el

regno de Aragon e a supplicacion de la dita Senyora Reyna e de la dita cort el Senyor Rey transfirio la persona del dito Senyor Principe en el regno de Aragon e del lugar de Azcon que es cerqua del dito castillo de Miravet reduxo al dito Senyor Principe en la vila de Fraga e a su Alteza plazio e consintio que detendria aquell en el dito regno donde su excellent persona o la persona de la illustre Senyora Reyna staria en el dito regno segons que aquestas cosas mas largament si demuestran por tenor del acto de la cort por aquesta razon feyto. Esta en verdat quel dito Senyor Principe apres que fue el dito acto atorgado por la dita cort es seydo humanament detenido en la ciutat de Çaragoça en la Aljafaria en palacio real donde ensemble han estado las personas de los ditos senyores Rey e Reyna de lo qual se ha seguido gran beneficio a la persona del dito Senyor Principe e los ditos dipputados del dito regno Daragon han continuado e entenden a continuar las supplicaciones anteditas e fazer cerqua las ditas supplicaciones todo aquello que al oficio dellos pertenesce todos tiempos procurando el servicio del Senyor Rey e beneficio del Senyor Principe e reposo de los regnos e senyorias del dito Senyor Rey. E los ditos dipputados no creen que en supplicar la prefata Majestat conjunctament e unida los ditos senyores embaxadores com los deputados del dito regno de Aragon se subsiguese beneficio alguno en les coses sobreditas. E con aquesto dizen los ditos dipputados que non consenten en las protestaciones contra ellos feytas por part de los ditos senyores em-

baxadores ante adaquellas expressament contradizen e en contrario reprotesten et cetera. E aquesta respuesta dan a la dita requisicion requirendo al notario quende fagua carta publica et cetera.

A la resposta feta per los molt reverends nobles e magnifichs senyors de diputats del regne de Aragon responsiva al protest e requesta als dits diputats presentada per los embaxadors del Principat de Cathalunya en nom e per part del dit Principat la qual resposta comença *Los diputats et cetera* e a les coses en aquella contengudes replican los dits XV embaxadors dients que stan e perseveran en la llur requesta e coses en aquella contengudes per los sguarts recitats en ella dients que los nomenats en la dita resposta bisbe de Vich don Francesch de Pinos e micer Anthoni Riquer embaxadors no supplicaren la Majestat del Senyor Rey ni de la Senyora Reyna ne los LXXII representant la cort de Arago de metre e transferir lo Senyor Prinrep en Arago. Tan solament reportaren als dits LXXII com lo Senyor Princep los havia manat que diguessen de sa part als dits LXXII quels plagues condescendre al acte concordat e axi simplament fonch referit per los dits bisbe de Vich don Francesch de Pinos e micer Anthoni Riquer als molt reverend nobles e magnifichs senyors mossen Teraçona vezconte de Biota Johan Ferrandis de Heredia e don Exemeno Gordo diputats per LXXII a conferir ab los dits embaxadors de Cathalunya. E semblantment fonch re-

portat als dits LXXII per los dits embaxadors de Cathalunya e no sen eren mes en los dits fets car la letra de crehença que portaren als dits LXXII e la crehença explicada fonch solament per intimar als dits LXXII representant la cort de Arago la detencio e capcio feta per la Majestat reyal de la persona del Illustre Princep fill del Senyor Rey e quels fos plasent intercedir conjunctament ab los del Principat de Cathalunya a la Majestat del Senyor Rey per la liberacio e libertat del Illustre Princep. E axi ne foren instats exortats e pregats attes era fahena de tots. E aço solament es stada la crehença explicada per los dits embaxadors com aquest fos llur carrech e no lo contengut en la dita resposta majorment que lo dit acte no sorti son efecte ans rompe e lo Senyor Rey tira la via de Miravet ab lo Illustre Princep fins al loch de Asco e en lo dit loch fonch feta la segona concordia entre la Majestat del Senyor Rey e los LXXII representant la cort general del regne de Arago enterdint lo visrey de Sicilia absents los embaxadors del Principat de Cathalunya e no sabents ans totalment ignorants la dita concordia. E axi fina no altrament tots temps parlant ab la honor e reverencia ques pertany. En les altres coses dites e en la dita resposta explicades dien seria molt degut se comple ab degut efecte e sen remeten a la bona virtut dels del dit regne e al exit del negoci. Requerint la present replica esser continuada al peu de dita resposta e senso la present no esser closa la carta requerint notari et cetera.

2 DE FEBRERO.

Fueron leidas las siguientes cartas:

Als molt reverend é molt magnifichs senyors los diputats de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e molt magnifichs senyors. Una vostra letra de XXV. del present mes per correu havem rebuda e havents voluntat ab vostra voluntat notable embaxada encontinent havem elegit lo honorable micer Francesch Climent artiacha major nostre ab poder bestant axi per intervenir en la cort si manester sera com per altres coses fahents e concernents lo servey de nostre Senyor e honor del Senyor Rey e repos de la cosa publica. Per tant notificam a vostres reverencies e savieses la eleccio que havem feta del sobredit micer Francesch Climent lo qual sera a la jornada assignada en Tarrega. De Tortosa ab cuyta a XXX de janer. — A honor de vostres reverencies molt prest lo capitol de la seu de Tortosa.

Als reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs e honora-

bles senyors. Per letres del capitol de Tortosa havem sabut com han elegit per anar en aquexa embaxada micer Francesch Climent canonge e artiacha major de Tortosa lo qual Deus volent sera a la jornada a Tarrega o a Leyda ab vosaltres. Pregam per ço molt afectuosament les vostres reverencies lo vullau admetre en vostra companyia e embaxada e haura poder de entrevenir en la cort si obs es. E sia molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat en vostra guarda e direccio dels afers que teniu entre mans. Dada en Barchinona lo segon dia de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona a vostra honor apparellats.

Al molt honorable e molt savi mossen micer Francesch Climent canonge e artiacha major de la seu de Tortosa.

Molt honorable mossenyor. Per letra del capitol de Tortosa havem vist com vos han elegit per anar en la embaxada de que havem molt singular plaer. E per ço scrivim als embaxadors queus admeten en lur companyia e embaxada. Vos mossenyor enviau aci procura a quius placia per poder rebre cent cinquanta florins dor queus seran bestrets axi com als altres e ab poder de ferne apoca e de continent li seran dats e prestareu lo jurament axi com los altres embaxadors han prestat segons forma de les instruccions lo qual e la procura podeu prestar en poder del notari de la di-

ta embaxada qui es aqui Nanthoni Lombart. E sia nostre Senyor vostra guarda. Dada en Barchinona lo segon dia de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona a vostra honor apparellats.

3 DE FEBRERO.

Se acordó despachar la carta que sigue:

Al molt noble e magnifichs senyors los XV elets per lo stament militar del comdat de Rossello residents en Perpinya.

Molt noble maguifichs e honorables senyors. Una letra vostra havem rebuda per lo maguifich mossen Johan Samso cavaller ab crehença a aquell acomanada en virtud de la qual havem entes lo que sempre havem confiat e sperat de vosaltres ço es la bona e sancta intencio que en aquests afers e encara en pacificar e metre en repos algunes dissensions e diferencies que son stades suscitades entre alguns qui son dels majors e principals de aqueixa terra la concordia de los quals no es algun dubte sia molt util a aquests afers havets loablement mostrada. E encara som be per ell informats de la bona diligencia e treball que havets fets en pacificar altres diferencies qui eren aqui.

Pregam e encarregamvos donchs ab aquella major afeccio que podem que lo vostre bon proposit afeccio e voluntat vullats continuar axi en los dits afers de la liberacio de la persona del Illustre Princep primogenit Darago e de Sicilia e defensio e conservacio dels privilegis e libertats de la patria com de la pacificacio e concordia dels dits principals e majors de aquexa terra car sens dupte algu e merit e renom de gloria ne reportareu segons de vosaltres se pertany. Dada en Barchinona a III de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

4 DE FEBRERO.

Despues de haberse presentado Bernardo Gilaberto de Cruilles y prestado el debido juramento, se dió cuenta del siguiente despacho que se habia recibido de los embajadores, y se acordó además enviar otros que se pusiesen de acuerdo con el reino de Valencia.

Al molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Vuy data de la present apres mig jorn nosaltres XXXXIIII per gracia de Deu ab tota integritat de salut som arribats aci en Leyda e ans de entrar nosaltres XV primers embaxadors som exits hun gran troç fora ciutat per acompanyar e comunicar del que era necessari per lo adveniment. Tots ensemps som entrats e via dret anats al Senyor Rey al qual nosaltres XXXXIIII per orde humilment havem besada la ma segons se pertany e proferides recomendacions de part del Principat e per la sua gran Altesa benignament rebuts sens divertir a altres actes tots en hun loch congregats prestat primerament jurament per nosaltres XV e encare per los de nosaltres XXXXIIII qui prestat nol havian juxta vostres instruccions havem oides les primeres instruccions e memorial per vosaltres mossenyors tramesos dels quals e dels bon orde e composicio havem hagut gran plaer e consolacio e Deu mijançant dema e los altres dies seguents segons lo temps e opportunitat consentiran e volran treballarem per nostre poder en fer e complir les coses en dites instruccions e memorial contengudes. Mas per quant ans que nosaltres XXXXIIII fossem arribats era stat mogut a nosaltres XV lo que devall sera dit reportat a nosaltres XXXXIIII per tots es stat vist sens torbar la prosequucio del negoci vosaltres mossenyors deure esser avisats. E es aço. Los missatgers de aqueixa ciutat han dit vuy mati a nosaltres XV ells haver de la Majestat del Senyor Rey que si nes suplicada fara venir lo Illustre Princep dins aquesta vegueria e

crehen los dits missatgers que sobtindra ab pocha dificultat esser portat en aquesta ciutat de Leyda ab tal empero forma e condicio que al present nos parle dels greuges pretesos esser fets als usatges de Barchinona constitucions e libertats del Principat afrontants a aço mas que sera content la representacio vostra e nostra stigue com sta e que decontinent se entene en la forma de la liberacio del dit Senyor Princep en la cort e en altres coses que sien servey del dit Senyor Rey e benifici del Principat ab prefinicio de cert temps concordador per la sua gran Altesa e nosaltres. E si dins lo temps la liberacio del dit Senyor Princep no ha compliment en tal cas quascu reste axi com vuy sta. E per quant mossenyors a nosaltres XV era vist que aço fa algun senyal de entrar en pratica de les fahenes haviem deliberat ans de la venguda dels XXXXIIII avisarne vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses mas sabut que eren prop havem volgut sperar. E are tots LVIIII som stats del matex parer de avisar pero per aquest avis no entenem sobreseure hun punt en la exequucio de les coses per vosaltres mossenyors derrerament ab dites instruccions e memorial deliberades e comeses. Vosaltres mossenyors pensau en tot e deliberau be lo queus parra sia a benefici del negoci lo qual tots desijam isque prosperament a lahor de Nostre Senyor Deu servey de la reyal Majestat e utilitat de la republica specialment de aquest Principat e siamne prestament certificats. Fins açi per no esser cert havem diferit avisarvos de la anada que fan aqui los molt reverents nobles e mag-

nifichs senyors mestre de Muntesa e visrey de Sicilia embaxadors per la Serenitat reyal tramesos a vosaltres mossenyors e altres. Son partits vuy circa lo migjorn creuse van per causa del negoci sobredit que prosseguim. E ordonen vostres reverencies nobleses magnificencies e honorables savieses ço que plasent llurs sia. Scrita en Leyda a tres de febrer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

5 DE FEBRERO.

Los individuos del parlamento, puestos de acuerdo con los concelleres de la ciudad, resolvieron contestar á los embajadores con la carta que á continuacion se inserta, con otras de que se dió cuenta en la misma sesion.

Als molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs honorables e de gran providencia senyors. Per una letra dels quinze de vosaltres molt prudents senyors a la qual fins aci respost no havem per no haver necessitat som stats certificats del parlament fet per lo Illustrissim Senyor Primogenit als sis qui vocats anats hi eran del qual parlament havem compres lo que a vosaltres ne ha

paregut. Mostrase be la composicio del primer parlament e de quanta instruccio procehie. Lo replicat fet per lo Senyor Primogenit al vostre parlar se coneix be esser natural apartat de instruccio e de qualsevol simulacio. Es stat lo replicat e informacio per los dits sis feta per nosaltres molt comendat per quant es stat fornit de gran virtut e pertinencia segons tostemps havem indubitadament sperat. Apres hir cerqua les set hores de nit rebem una letra de vosaltres LVIIII dada a tres del present per la qual som certificats de la entrada feta ab salvament en la ciutat de Leyda e reverencia exhibida a la Majestat del Senyor Rey de que havem hagut grandissimo plaer e consolacio com en les personas de vosaltres vage molt a aquest Principat e majorment en aquest temps que sta constituhit en tanta oppressio e perill de tanta desolacio e congoxas car spere lo dit Principat remey sentir e total repos esserli donat per la industria mitga e virtut de vosaltres dels quals si desamparat era james tanta dolor fou en una terra sentida e desolacio. E si no fos la grandissima sperança que se ha en la representacio virtut e bon sforç de vosaltres e nosaltres indubitadament serien ja seguits grans inconvenients. Causa ha ja donada aquesta representacio a gran benifici e salut de la patria nostra a tots comuna e de tots mare a la sustentacio de la qual som inmensament obligats la qual obligacio a totes altres es preferida. E per ço tots a la patria devem nostre deute retre è qui mes ho cuyta e mes hi fa millor ret son deute e serveix a Deus omnipotent al qual los benificis publichs e comuns

son pus acceptes per haver mes perticipi en lo divi. Grans perills e treballs se lig esser stats subits per defensio de cosa publica de que infinita gloria e premi han aconseguit los certants en tal materia car mentre vivien eran comendats e adorats de tot lo mon bendits e staven en libertat que es la pus cara cosa que en aquest mon haver se pot e apres eternament viuen e son en continuo exemplar de virtut portats. O glorios nom e premi perpetuament durador en aquest mon del qual no ignoram tots haver en poch moment exir e virtuosament obrant restamhi perpetuament e femnos via dreta a la gloria eterna. Los qui en aquesta forma han viscut e viuen no son stats subjectes a les moltes ignominias servituts congoxas e miserias que ha convengut comportar als miserables de virtut privats qui ab ignavia e viltat la natural libertat han perduda e axi poch aquella com la adquisida per predecessors lurs defendre no han sabut. Aquestes miserias covendra a tots subir e suportar si en aquest negoci virtuosament no sera entes e les libertats e grans interessos de la patria ben defesos los quals defendre no ha molt a fer pus a Deus omnipotent ha plagut inspirar en aquest Principat e poblats en aquell tant unica voluntat e conforme en obrar virtuosament a conservacio del cors de aquesta cosa publica de la qual vosaltres sou tant precipua e notable part qui haveu e deveu aquella defendre e totes coses virtuosament per tal defensio empendre. En aquesta mateixa obligacio som nosaltres qui virtuosament e sforçada indubitadament lo matex farem e encara que

en lo maneig occorreguen moltes coses qui per ventura a huns o altres no convenguen tot hom hic ha bon comport car sabut es que en una multitud degut es esser seguit lo parer dels mes e no lo parer de cascu particular. Som certs que observantse aquesta regulacio e unitat indubitament lo Principat sera relevat de incorrer los grans inconvenients qui cominats li son. E vosaltres per exequucio obra e miga dels quals tant gran benifici reportara la cosa publica del Principat obrareu virtuosament com sempre se ha sperat en haureu utilitat perpetua honor e gloria.

Lo partit reportat a vosaltres per los missatgers de aquesta ciutat del qual en dita letra nos avisau es vist fer recaure lo Principat en los inconvenients majors ques podrien car lo dit partit es vist no voler alre dir sino fer desistir de la prossequucio del negoci e que del mal que ha lo Principat no puxa recorrer a metge. Aço seria recaure en grandissimo error molt major sens comparacio dels aragonesos qui dispensaven en lur libertat e nosaltres seriem vist venir acordats e consents en sostenir nostres prejudicis que tenim car primerament lo dit partit importa dilacio qui es gran contrari per donar loch que entren les divisions en les quals se fa continua diligencia e sollicitut e per ço es provehit sia servat lo memorial extra les instruccions derrerament donat. Importa encare mes ab gran confusio e vergonya que stant lo Principat interessat e prejudicat consente no poder reparacio demanar de sos prejudicis. Aquesta e semblants vias seria mort e sepultura del Principat car continuament si fa-

rien prejudicis e tantost se inquiririen consemblants vies perque no se haguessen reparar. Perque es nostre parer e deliberacio per forma alguna no consentir ne loch donar al tractat de tal partit nens par aquest o altre algu qui desvias o dilatas la peticio del Principat ja feta deure esser manejat o tractat ans vos pregam afectuosament e requerim en virtut del sagrament prestat que dissapte primer vinent que seran set del present tota consulta cessant sia legida a la Majestat del dit Senyor la segona instruccio la qual en les instruccions es ordenat esser legida e tantost nos avisau de la resposta certificantvos lo consell de aquesta ciutat esser en aquest parer e voler e scriu a sos embaxadors en la dita lectura sien ab vosaltres ensemps e presents. Placiaus demanarloshi e encara los altres embaxadors qui hi sien de Rossello e de universitats del Principat. Totes dites instruccions e memorial son stades legides e delliberades unitament en la dita casa de la ciutat.

Havem sabuda la venguda dels reverent e magnifich mestre de Muntesa e visrey de Sicilia de la qual som ben alegres e contents car veuran e trobaran altre virtut e unitat que per ventura no es cregut per la Majestat del Senyor Rey e vist a quant foch hic sera tengut sen podia fer altre report a la dita Majestat e hi haura credit donar altrament que fins aci no mostra haver fet. E sia molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a V de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.—

Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors de gran providencia. Per quant segons haveu vist en les nostres altres letres dades de la present havem delliberat que en la lectura que fareu a la Majestat del Senyor Rey sien convidats e presents los embaxadors de aquexa ciutat e a ells es scrit per los consellers e consell de la dita ciutat que hi sien e tots parleu ab una veu e una boqua e una cosa attes la dita ciutat ha mostrada e mostra una grandissima afeccio e incomutable voluntat en la prossequucio de aquests afers la qual cosa quant sia util e necessaria vostres reverencies e providencies senten be per ço vos pregam e encarregam molt stretament que en lo anar e estar en consell e en tota altra cosa los doneu e colloqueu en lur loch e grau pertinent e quant que mes de lur loch e grau hajen no sia menys. Car lo temps e los afers e la dita intencio e unio en vosaltres ho merexen. E jatsia ab les altres vos hajam scrit incautant a vosaltres que dels partits expedients siau hoydors e no promovedors encara a major cautela ab les presents de nostra intencio inconmutable volem siau certs com axi ab deliberacio del consell vejam

esser necessari per benifici del negoci que tractam per molts respectes los quals no curam exprimir pregantvos tots ab molta unitat e concordia entengau en dit negoci car sens dubte fahentho axi nostre Senyor Deus sera servit e la real Majestat e lo benifici del Principat sera fet. E sia molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors e de gran providencia la Sancta Trinitat en vostra guarda e direccio dels afers que teniu entre mans. Dada en Barchinona a V de febrer del any Mil CCCCLXI.— A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Al molt honorable e molt savi mossen Franci Dezpla cavaller hu dels embaxadors del Principat de Cathalunya.

Mossen molt honorable e molt savi. Molt som maravellats attesa vostra virtut e singular industria com continuament e de jorn en jorn no avisau e si en universal no ho feu com vos particularment nons scriviu dels negocis en quint punt son e de les particularitats axi dels de la casa del Senyor Rey e dels qui van e venen e com sta e si novitats si seguexen per lo semblant Leyda que fa e com stan e deveuvos recordar de moltes coses eren aci dites per alguns de Leyda. No sabem causa com vos adormiu axi que nons avisau del que es necessari. Placiaus ab summa diligencia entendre en dit negoci no sia necessari daqui avant so-

llicitar a vos mas vos siau sollicitant los altres e confortantlos a be e unidament ab molta virtut e sforç obrar tolent e abolint totes rugues e temptacions diaboliques que destruen lo be obrar. Siau hi caut e sollicit com de vos speram. E sia molt honorable mossen e molt savi la Sancta Trinitat en vostra guarda. Data en Barchinona a cinch de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona prests a vostra honor.

Al molt honorable e molt savi mossen Johan Agullo hu dels embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt honorable mossen e molt savi. Be crehem vos recorde vos fonch donat carrech que de les coses occorrents e del stat de aquexa ciutat e de altres circunstancies per vos fossem avisats. Stam marevellats com de hora en hora e de jorn en jorn cessau de avisar a nosaltres fahentsnos specificadament mencio de totes coses car com sabeu moltes coses son stades significades per vos fahents per la utilitat del negoci de les quals seria bo fossem avisats a fi que poguessem millor delliberar en lo que fer se deuria. E sia molt honorable mossen e molt savi la Sancta Trinitat vostra custodia e proteccio. Dada en Barchinona a V de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona prests a vostra honor.

Al molt honorable micer Johan Andreu doctor en leys hu dels embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt honorable mossen. Be vos recorde lo parlament vos fonch fet e lo carrech vos es stat donat e per ço vos es stat fet memorial apart pera vos. Necessari es ab summa diligencia entengau en dit negoci axi en lo cap de la cort com altres ço es que com sabeu per millor conduir lo negoci al fi desiderat es expedient sia per alguns impugnada la prorogacio feta per lo Senyor Rey absent del Principat a fi que entretant sia provehit segons per Deu sera disposat. Mes avant es necessari si per lo Senyor arquebisbe ne sereu demanat li digau lo interes fundat en dret que ha lo Principat en demanar la liberacio del Princep e com aquesta es libertat precipua sobre les altres. Apres es necessari sia be informat de juribus patrie circa media per haver lo Princep e lo que lo Principat demane e satisfaccio als objectes. Pregamvos donchs siau molt sollicit en dit negoci sollicitant los altres e confortantlos a unidament obrar removent totes rugues cautament e discreta sogons de vos confiam. Dada en Barchinona a V de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona prests a vostra honor.

Als molt reverents nobles e honorables senyors los

diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverent nobles e honorables senyors. Una letra he rebuda per la qual rest avisat de la eleccio per vosaltres feta de la embaxada de XXXXV persones al Senyor Rey en quem desplau summament com yo personalment no puch entrevenir per causa de la indisposicio de ma persona. E per tant per satisfer a vostra voluntad e al degut en aquella part que mes possible he elegit que en mon loch vage mossen Guillem Barçalo vicari meu general e dega de ma esglesia Durgell ab procura bastant per entrevenir si mester sera en les corts lo qual sera a Tarrega a la jornada per vosaltres asignada e tremetra procura aqui bestant a rebre la quantitat per vosaltres per causa de la dita embaxada consignada. E per la present no he mes dir sino que si alguna cosa vos sera plasent ab confiança men scriviu. En Salas a XXXI de janer. —Prest a tota vostra ordinacio e voluntat lo Patriarca de Laxandria bisbe Durgell.

6 DE FEBRERO.

Hízose la eleccion de las personas que debian componer la embajada á Valencia, despachándoles el salvoconducto que aquí se inserta, y se dió cuenta asimismo de las otras tres cartas que siguen.

Los deputats del General del Principat de Catha-

lunya residents en Barchinona al honorable lo diputat local en la ciutat e vegueria de Tortosa castellania Damposta e loch de Flix e als collidors del dret del General en la dita ciutat de Tortosa e altres passos on se vulla constitubits salut.

Com nosaltres en virtut de una comissio a nosaltres feta per la cort convocada en la ciutat de Leyda per afers de la dita comissio e per utilitat de la cosa publica de aquest Principat enviam al regne de Valencia los honorables mossen Franci Pallares e micer Pere Clariana doctor en leys ciutadans de aquesta ciutat e vullam aquells esser favorablament tractats ab la present vos dehim e manam que prestant los dits mossen Franci Pallares e micer Pere Clariana jurament que no porten coses algunes que hajen a pagar general lexets aquells passar e sens scorcoll de bedaçes de botges e de lengineres e de altres robes que aporten e no resmenys en ço que ops hajen los tractets favorablement. Dada en Barchinona a VI de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Al honorable senyor En Francesch de Sant Celoni diputat local en la ciutat e vegueria de Gerona.

Honorable senyor. A nostra hoyda serie pervengut que En Jaume Ferrer e En Seroli hirien per aqueixa vegueria somovent e encautant los homens de remença e convidantlos a sindicat e altres coses contra lo bon stat de aquest Principat. Volen de aço saber la ve-

ritat. Per tant vos dehim e manam que de aço ab diligencia vos entremetau e sapiau quins ne quals actes fan los dessus dits ne si com a comissaris o en quin nom. E del que haureu sabut e sentit nos avisau de continent per vostra letra. Hajauvoshi ab diligencia que ops es e de vos fiam. Dada en Barchinona a VI de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al honorable senyor En Gabriel Girau diputat local en la vila de Perpinya e bisbat Delna.

Honorable senyor. A causa de algunes noves que a hoida nostra pervenen volem eus dehim e manam que ab molta diligencia vos cureu entrametre si en la frontera de Lenguadoch ne en lo comdat de Foix o dins en lo realme de França se somou alguna gent darmes nes fa alguna novitat o preparatori que sia cosa de notar. E de aço vos entrameteu cautament e del que poreu saber e sentir nos certificau per correu volant axi prest com sabut e sentit ho hajau sens alguna falla. Hajauvoshi ab aquella diligencia que ops es e de vos fiam. Dada en Barchinona a sis de febrer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al honorable senyer En Ramon Grau collidor de les

generalitats en la ciutat e pas de la Seu Durgell.

En Ramon Grau. A causa de algunes noves que a nosaltres pervendrien volem eus dehim e manam que diligentment e cauta vos entrametau si en lo comdat de Foix e en la frontera de Gascunya se somou alguna gent darmes ne altra qualsevol novitat. E del que sabreu e sentireu per lo present correu o per altre quant hoit o sabut ho hajau nos avisau prestament e sens triga. Hajauvoshi ab la diligencia que de vos fiam. Dada en Barchinona a VI de febrer dél any Mil CCCC sexanta hú. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

7 DE FEBRERO.

En este dia se presentaron en el parlamento el maestre de Montesa y el virey de Sicilia, embajadores enviados por el rey, los cuales en virtud de la credencial que a continuacion se copia leyeron las instrucciones que se les habian dado, reducidas á reclamar del Principado que mandase retirar sus embajadas y cesase en sus pretensiones.

Als venerables religiosos magnifichs nobles amats e feels nostres los deputats del Principat de Cathalunya e altres ab ells congregats en la ciutat de Barchinona.

Lo Rey.

Venerables religiosos magnifichs nobles amats e feels nostres. De algunes coses servir de Deu e nostre e benefici de aqueix nostre Principat concernents havem plenament informats los venerable religios magnifichs noble e amats consellers nostres frare Luis Der-Puig maestre del orde e cavallaria de Sancta Maria de Montesa e Sant Jòrdi e don Lop Ximenez Durrea visrey per Nos en lo regne de Sicilia les quals per nostra part vos explicaran. Pregamvos encarregam e manam que als dits mestre e visrey en tot lo queus diran e explicaran per nostra part doneu plena fe e crehença com a nostra propria persona. Dada en Fraga a XXI dies de janer del any Mil CCCC sexanta hu. — Rex Johannes.

A lo expuesto por los embajadores se contestó en los términos que siguen, contentándose aquellos con pedir copia de la carta é instrucciones á que se referia la respuesta,

Molt reverend noble magnifichs e de gran providencia senyors.

Ab molta devocio e reverencia lo present consell ha hoyt a vostras magnificencias a las quals infinidament regraciam com vos ha plagut fernos lectura de las ins-

truccions per la Majestat del Senyor Rey a vosaltres donades las quals per quant per tants hoynts son stades ben compreses es stat vist no freturar donar congoxa o fadiga a vostras providencias de la copia demanada. E per quant aquesta materia del Illustrissimo Senyor Primogenit e successor es tant trita e delliberada en aquest consell que no fretura lonch temps consumir en delliberacio fer han acordat fer promptament resposta a las magnificencias vostras la qual vos sera legida e son les instruccions donades derrerament als embaxadors las quals son la final e inconmutable intencio del Principat de Cathalunya.

En vista de esta embajada y del estado de los negocios, se adoptó despues de maduro acuerdo la resolucion siguiente:

Recensida molt diligentment e en totes ses parts ab gran vigilancia discutida e examinada la materia occorrent per servey e honor de la reyal Majestat e corona sua e per salvacio de la persona del Illustrissimo Primogenit e per reintegracio dels privilegis e libertats del Principat de Cathalunya e per observancia sdevenidora de aquellas indemnitat benifici e total repos del dit Principat es lo parer e voler dels diputats e lur consell que la persona del dit Illustrissimo Senyor Primogenit la qual en desservey de la dita Majestat indegudament informada e ab infraccio e derogacio

de dites libertats en gran perjudici del Principat es detenguda sia treta e deslinrada de la preso en que sta e haguda a mans e poder del dit Principat fahent per aço qualsevol sforç e potencia necessaria trahent per ço e fahent anar la bandera reyal e del General on se vulla sia lo dit Senyor Primogenit ab gent de cavall e a peu stipendiada e compartida en tot lo Principat fins a tant lo dit Senyor Primogenit sia hagut. E si per ventura en la sua persona cars advers e indegut seguira sien dignament castigats los metents e consentints e la posteritat de tals damnada de tot honor e haver.

Item per sostenir la mar e les illes e encara regne de Valencia e confortar a tots es vist necessari encontinent varar e donar orde sien armades les galeas qui hi sien promptes per trametre a les dites illes e conservar la costa degudament e que de continent sien posades stepes de XXIIII galeas e procehit a factura de les que necessari sera.

La exequucio de les dites coses en deguda promptitud es remesa a algunes persones per los dits deputats e consell elegidores.

Por último se presentó en este dia y prestó el debido juramento Juan Pellicer, y se dió asimismo cuenta de los documentos que siguen :

Als molt reverent e honorables mossenyors los sen-

yors los diputats generals del Principat de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverend e honorables mossenyors. Una letra havem reebuda de vostres reverencies e honorables savieses responsiva a una altra que per part de aquesta universitat a vostres reverend e honorables savieses era stada feta sobre la eleccio feta de la persona de micer Johan Andreu a la embaxada feta al Serenissim Senyor Rey de la qual eleccio stam algun tant merevellats com siam de parer qualsevulla sindich dege usar de son poder al plaer de aquells per qui es elegit e no en altra manera com majorment per dita nostra letra vostres reverend e honorables saviesas fossen fetes certes de la intencio e voler de aquesta universitat e per haver fet lo contrari ne stam nosaltres e tot lo consell de aquesta universitat algun tant agreujats. Pero axo no obstant nosaltres havent sguart quant es de alta natura la materia que per vostres reverend e honorables savieses se tracta e volent tots temps condescendre e seguir lo que per vostres reverencies e honorables savieses sera ordonat havem provehit juxta lo contengut de una altra vostra letra que derrerament havem reebuda vage a vostres reverend e honorables saviesas En Johan Pellicer altre dels sindichs e principal de aquesta universitat per fer e complir lo que per vostres reverencies e honorables savieses sera ordonat supplicantvos lo hajau per recomanat. E com mes no hajam a dir supplicam la Sancta Trinitat sia en proteccio e guarda de vostres reverencies e honorables savieses. Dada en Vilafrancha de Penedes a

V del mes de febrer del any Mil CCCCLXI. — A la ordinacio de vostres reverend e honorables saviesas apparellats los jurats de Vilafrancha de Penedes.

Molt reverents egregi nobles magnifichs e savis senyors.

Apres que ab gran vigilancia es stat entes en la provisio fahedora per recuperacio e salut de la persona del Illustrissimo Senyor Primogenit e reintegracio dels privilegis e libertats de la patria repos e benifici del Principat hagut recors primerament a Deus omnipotent la gracia del qual humilment e devota es stada per diverses vies e formes invocada per salvacio de la persona del Senyor Primogenit e per reintegracio de les leys e libertats de la patria en la qual a disputacio no se enten loch donar es stat vist e delliberat que la persona del Senyor Primogenit sia deliurada e treta de la preso en que sta e haguda a mans e poder del Principat fahent per ço qualsevol sforç e potencia necessaria. E per ço se traura aci de continent la bandera reyal e del General es fa aci sforç de gent de cavall e a peu queus sera tramesa per seguir e haver lo dit Senyor Primogenit hon se vulla sia e per semblant per tenir la mar degudament de present se armen algunes galeas e se posaran XXIIII stepes per fabricar tantes galeas e fer per la mar totes coses necessaries a seguretat de les illes e reputacio daquest negoci. E ja mes de aquesta fahena nos desistira fins hagut sia lo dit Senyor Primogenit fahent

certes vostres providencias que dema diumenge de mati a vuyt de febrer se trauran dites banderes es posaran les stepes. Aquestes delliberacions ha convengut fer en les quals concorren los dos consells aquest e dels cent jurats de la ciutat. E perque en lo principi de la exequucio de aquesta empresa va molt e lo tot daquest negoci vos pregam molt afectadament e quant pus carament podem vos encarregam ab aquella via pus util e segura queus sera vist per haver lo dit Senyor Primogenit vullau donar orde en exequucio del dit negoci car en aquest principi sta la salut de aquest negoci. A nosaltres semble lorde deure esser aquest ço es que si la Majestat del Senyor Rey en Leyda sia concertat ab la ciutat a la qual scrivim e la ciutat de Barchinona scriu que la hora concertada de la nit trenta de vosaltres ab alguna part de la host de Leyda hisquen fahent la via de Fraga e sils sera vist esser prou potens en haver lo Senyor Primogenit vagen prests sino stiguense detenint fins sia arribada la host de Cervera qui hi sera decontinent pero semblar nos hia cautament deurie esser provehit en trencar lo pont de Fraga perque nos pogues anar la via de Arago a fi que no poguessen tirar pus enlla lo dit Senyor Primogenit. E los altres XXX embaxadors o aquella part queus sera vist pugen segurament a la Majestat del Senyor Rey e ab aquell sforç que poran dihentli com los pobles stan arremorats per deulliramen del Senyor Primogenit e que la sua Majestat stigue segura e sens dubte algu car ells son aqui per custodia de la sua persona. E de fet los dits embaxadors provee squen

los portals esser tanquats e negu no poder exir de Leyda. E per quant si la dita Majestat exia seria perillos de inconvenients per evitar aquells sia provehit e ordenat ab supplicacions et alias la dita Majestat no puixa de Leyda exir. On la dita Majestat fos en Fraga semble que tots vosaltres senyors embaxadors ab tot lo sforç de Leyda façau segurament e cauta la via de Fraga provehint per semblant al pont per manera que lo dit Senyor Primogenit no puixa esser en Arago portat e tantost vos sobrevendra lo socors de Cervera e successivament tot lo soccors de la terra. La exequucio sobredita senyors de gran providencia se ha a fer car es vista esser la salut del Senyor Primogenit del Principat e de tots. Lo modo de la exequucio nos par sia lo que scrivim pero si millor e pus util vos ni occorrie placieus exequutarho puys la cosa queus scrivim a efecte se deduescha pregantvos quant pus afectadament e streta podem de continent ho vullau a exequucio deduhir e per cosa alguna nous volguesseu detenir car seria destruccio del Principat e de tots e si en vosaltres detencio o renitencia havia vos certificam los pobles esser en tal disposicio en aquesta materia que havem per cert danunciarien qualsevol que en aço fallis ho impediment hi prestas. Lo consell sta continuament congregat en aquesta casa e per semblant lo de cent jurats en la casa de la ciutat sens exirne per dormir o per menjar. Placiaus donar carrech al notari que scriva de hora en hora ab correus cuytats car vosaltres crehem sereu be occupats e tornamvos pregar no sia ara posar redupte en res mas

queus placia promptament executar segons lo Principat e tots confiam e exiu de tota specie de tractes car aquesta es la saludable via e tota altra es la sepultura de tots attesos los tormens en que som. E si qualsevol persones exceptades aquelles qui per lo deute de fidelitat son e deuen esser exceptades vos faran contradiccio o obstacle algu sien tractats com enemichs de la cosa publica. Placiaus cogitar quant va en aço la honor del Principat e per major descarrech vostre a cautela vos ne requirim per vigor del jurament prestat. Reebuda havem vostra letra vuy dels partits moguts la qual no obstant ha convengut procehir en aquesta delliberacio fer. Hoyts havem los embaxadors del Senyor Rey e no contrastant lo que explicat nos han volem eus requirim que de tot en tot dedohisquau en obra e tota dilacio e consulta cessant la nostra delliberacio dessus dita. E provehireu senyors en trametre de continent al cami de Fraga per detenir tot correu o altra persona qui anas aquella via per no donar algun avis a la vila de Fraga e gents qui son en aquella. Lo Deu omnipotent senyors vos endres. Dada en Barchinona ab cuyta a VII de febrer any Mil CCCC LXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes. — Als molt reverends egregi nobles magnifichs e savis los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables e savis senyors. Lo dia present per nosaltres ab lo gran consell unidament ab lo consell de cent jurats de aquesta ciutat es stat delliberat que vist lo Senyor Rey jatsia supplicat de gracia e de justicia no ha volgut condecendre a les suplicacions del Principat sobre la liberacio del Illustrissimo Senyor Princep primogenit de Arago que de continent per satisfer a la fidelitat a la qual los cathalans son tenguts a la corona reyal sia procehit en haver lo dit Illustrissimo Primogenit per totes aquelles vies de fet que possibles sien contrastant a qualsevol altres exceptada la persona de la Majestat reyal qui impediment donar volrien. E per ço fahentsvos certs de les dites coses vos pregam que vista la present ab gran sollicitut entengau en lo dit negoci provehint que attes la host de Leyda va la via de Fraga de continent vista la present trametau lo major sforç tant a peu quant a caball que possible sie a la dita vila de Fraga a fi que mijançant la gracia divina lo dit Illustrissimo Primogenit se haja a les mans del Principat e sia delliurat de la detencio en que sta. Nosaltres havem scrit als honorables pahers de Leyda per la execucio de les dites coses als quals axi mateix ne scriuen los honorables consellers e consell de cent jurats de la ciutat de Barchinona e per semblant als embaxadors del dit Principat los quals promptament donaran conclusio

en lo que sia necessari segons los scrivim. Per res no stigau de provehir en lo sobredit car seria total destruccio del negoci si lo contrari era fet. Axi mateix sera necessari siau sollicits que algun correu que pas si no era del General que sia detengut. Lo Deu omnipotent vos endres. Dada en Barchinona ab cuyta a VII de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt nobles e molt magnifichs senyors don Francesch de Pinos mossen Marti Guerau de Cruylles e mossen Francesch Sampso embaxadors ensemps ab altres del Principat de Cathalunya.

Molt nobles e magnifichs mossenyors. Per quant axi per lo avis que havem hagut de vosaltres per medi de mossen Torrelles com encara per la letra per la hu de vosaltres tramesa restam avisats del home de Arago qui a vosaltres ha feta oferta e per tant com lo desig nostre es portar a bon fi si a Deus sera plasent aquest negoci vos pregam quant podem que en lo endres e adjutori ofert se do prompta exequucio majorment si Deu volra podia servir en lo que ara ab la letra comuna vos es scrit. E plaura a nosaltres per vosaltres sia ofert al qui oferta ha fet fer per ell lo que farieu per nostres persones e per un dels principals de aquest Principat. Siau be sollicits en dit negoci e encara en lo que a tots comunament es scrit con-

duhint los altres a virtuosament obrar car lo contrari seria sepultura de tots. Lo Deu omnipotent vos endres. Dada en Barchinona a VII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona prests a vostra honor.

Als molt magnifichs e savis senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt magnifichs e savis senyors. La delliberacio nostra e del consell acompanyada de determinacio del consell de cent jurats de aquesta ciutat es que considerats tots los tractats fins aci sobre la recuperacio de la persona del Illustrissimo Senyor Primogenit e observancia de les libertats de la patria fets e tenguts qui per conservacio de la unitat e benefici del dit Principat e per retre lo perfet deute de la fidelitat a la patria se entengue en recuperacio del dit Illustrissimo Primogenit. E axi deduhint la dita delliberacio en efecte dema que sera diumenge a les sis hores de mati seran tretes les banderes de sent Jordi e reyal de aquest Principat per anar la via de Fraga en lo auxili de la dita liberacio e per semblant dema se posaran juxta les determinacions en los dits consells fetes XXIIII stepes de galeres e aquelles se portaran a final acabament e entretant armades algunes galeres qui son aci per confort de les illes e de la costa. Daqui avant fetes per nosaltres dites delliberacions tenim en vosaltres e aqueixa universitat en tal reputacio que

per lo honor de aquest Principat e interes de la cosa publica de aquell del qual aqueixa universitat es principal membre sera cau e fi gloriosa de aquesta divina delliberacio e per ço quant podem vos pregam exortam e encarregam que a la dita exequucio vullau donar tal e tant expedita direccio que contrari algu no prenga. E seria parer de alguns que fos feta en la manera seguent ço es que convocat per vosaltres consell general e pres jurament dels consellers de aqueixa ciutat de no exir de la casa fins al acte de la exequucio fos legida la present letra al dit consell e de continent feta delliberacio de la dita empresa fossen tanquats tots los portals de la ciutat sols hun acceptat e hisques lost de la ciutat acompanyat de aquella gent que a vosaltres semblara la via de Fraga que van a cobrar la persona del dit Illustrissimo Primogenit e axi una part dels embaxadors de la terra be acompanyats pujen a la Majestat reyal e per preservacio de tot dampnatge de la dita reyal Majestat en tot cas que exir o partir volgues de la dita ciutat li sie consellat e no permes de exir de la dita ciutat segons als dits embaxadors havem largament scrit. Empero si altre mija apartat de tot tracte e no desviant de exequucio pus acomodat e pertinent a la dita recuperacio del Illustrissimo Primogenit vos occorrera sia feta delliberacio vostra pus lo dit acte dilatat en alguna manera no sia. E si era cas per los embaxadors nostres o alguns dells alguna dilacio o empaig en qualsevol manera colorat hi ere donada nosaltres confiam que per mija de la virtut e potencia vostra e de aqueixa uni-

versitat lo dit acte tant glorios e digne de infinida fama sera exequutat. Estau ab ferma sperança lo socors univers de aquest Principat e de aquesta ciutat sera molt prest a vosaltres e provehiu que tots los rocins qui seran dins la ciutat e sien de qualsevol persones sens excepcio alguna sien per vosaltres retenguts a fi queus ne pugau servir. Lo Sant Sperit sia en vostra direccio. Dada en Barchinona a VII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

La convocacio de vostre consell e execucio de la cosa queus scrivim es necessari sia feta o se faça hora per hora encara que a la mija nit rebau les presents.

Al honorable senyer En Luis de Vilaplana deputat local en la vila e vegueria de Cervera.

Diputat local. Nosaltres scrivim una letra als pahers de aqueixa vila e aquesta ciutat los scriu. Aximateix remetemvos les letres. E perque va molt en la prompta exequucio de aquelles vos dehim e manam que de continent les doneu als dits pahers e encara los solliciteu que promptament e presta exequuten lo quels scrivim car tota dilacio seria dan e inconvenient irreparable. Data en la ciutat de Barchinona a VII dies del mes de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del

General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Als molt honorables e savis senyors los consols de la vila de Perpinya.

Molt honorables e savis senyors. Lo dia present per nosaltres ab lo gran consell unidament ab lo consell de cent jurats de àquesta ciutat es stat delliberat que vist lo Senyor Rey jatsia supplicat de gracia e de justicia no ha volgut condecendre a les supplicacions de aquest Principat sobre la liberacio del Illustrissimo Princep primogenit del dit Senyor Rey que de continent per satisfer a la fidelitat a la qual los cathalans son tenguts a la corona reyal sia procehit en haver lo dit Illustrissimo Princep e primogenit per totes aquelles vies de fet que possibles sien contrestant a qualsevol altres exceptada la persona del Senyor Rey qui impediment donar hi volran. E axi deduhintho a efecte es stat delliberat que la ciutat de Leyda vage ab aquell nombre de gent que mes pora a la vila de Fraga per haver e cobrar lo dit Illustrissimo Princep e la ciutat de Cervera hi trameta gent. E aci se trau la bandera de Sant Jordi pera socorrer ab la mes gent que porem e posarem stepes pera XXIIII galeres per visitar les illes de Sicilia e de Cerdenya e de continent adobar e varar de les que son en la dreçana tres o quatre per guardar la costa e acordar gent de peu e de cavall. Per ço fahentsvos certs de les dites coses vos pregam e encarregam encontinent nos trametau cent homens

de peu e disposts a treball armats e a punt en los quals ne haja sexanta ballesters trenta empavessats e deu ab lances largues car nosaltres los pagarem aci lo sou e per lo temps que delliberarem e vosaltres meteuhi los conestables e capita queus parra a la dita gent. Dada en Barchinona a VII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.—Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat prests a vostra honor.

Al honorable senyer En Francesch de sant Çaloni diputat local en la ciutat e vegueria de Gerona.

Diputat local. Per quant havem delliberat per certs sguarts que no curam aci explicar haver alguna gent de cavall volem eus manam que encontinent en lo cap de aqueixa vegueria façau fer una crida que qualsevol home de honor qui sia dispost esser home darmes e servir aquest General a cavall vinga açi car lo General li dara lo sou e per aquell temps que sera delliberat dar als homens darmes. Dada en Barchinona a VII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al molt honorable e molt savi mossen Johan Agullo ciutada de Leyda hu dels embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt honorable mossényor e molt savi. Vostra letra havem reebuda vuy de mati que comptam set del present ab la qual nos avisau que puys la delliberacio fos feta aci fos scrit aqui als honorables los pahers de aqueixa ciutat de continent se donaria exequucio al dit negoci. E per tant de continent vista vostra letra la delliberacio es stada feta segons veureu ab les letres trameses als embaxadors del Principat e als dits honorables pahers. Reste donchs sia complit ab gran diligencia lo que vos es stat ofert car per nostra part es fet quant haveu demanat. E per cosa al mon no stigau car lo sforç vos sera ab gran poder de continent trames. E ateneu lo contrari no sia fet car seria grandissimo dan e total perdicio de tot aquest Principat. Lo Deu omnipotent vos endres. Dada en Barchinona ab cuyta a VII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

8 DE FEBRERO.

Se adoptaron en esta sesion los siguientes acuerdos :

Primerament que les stepes sien fetes e apparellades esser meses per lo fuster de la casa de la Dipu-

Item que los dos caps de cinquantenes determenats per los diputats e consell sien en la casa de la Diputacio de continent be armats e a punt.

Item que presents los dits diputats e aquell consell llur que ells elegiran sien meses les banderes reyal e de Sant Jordi sobre lo portal de la casa de la Diputacio qui mira sobre lo carrer de la plaça de Sant Jaucme.

Item que posades les dites banderes e aquelles restants acompanyades ab los dits cent homens armats los dits deputats e hu dels consellers de la dita ciutat acompanyats de aquells de llurs consells qui ells elegiran vagen la via de la ribera e meten XXIIII stepes de galeas en lochs condecents e utils per la faccio de les dites galeas e daqui avant de aquelles fassen boscar acabar e armar ab son efecte tantes com per los dits deputats e consell sera determenat.

Item es deliberat que les dues galeas de la ciutat e una del General e altra de don Johan Dixer ab lo mes breu temps ques pora fer sian adobades varades e armades mijançant aquells ministres que los dits deputats e consell determenaran.

Item que per ordinacio e desliberacio dels diputats ab llur consell tots los rocins o cavalls disposts per guerra qui sien de la present ciutat e en poder de qualsevol persones sien manifestats e tenguts per los dits diputats e consell e per la defensio de la republica de aquest Principat.

Item es deliberat per los dits diputats e consell que totes e sengles messions e despeses necessaries e op-

portunes a la bona expedicio e exequucio de les dites coses sien pagades es paguen de pecunies e bens del General a noticia e conexença dels dits diputats e de les persones e ministres que per ells deputats hi seran.

Item que attes que dema que sera diluns se ha a fer la crida del acordament e per la qualitat del fet rahonablament se dege contentar tota la gent de menor sou encara attesa la despesa qui per aquells qui sacordaran se ha a fer es pensat quiscun home darmes qui compren pilart e patge haje quiscun mes de sou quaranta cinch florins corrents e bestreta per dos mesos e quiscun home de peu haje sis florins corrents per quisqun mes e bestreta pera dos mesos. E mes sia donat a quisqun home sol de cavall util quinze florins corrents per mes ab bestreta de dos mesos e sia donat de sou als conestables vuyt florins per mes ab bestreta de dos mesos.

Item es mes pensat que sia per los diputats elet hun capita general de tota la armada de la terra e tres consellers ço es hun de quiscun stament a consell dels quals lo dit capita haja star.

Item es pensat que sien soldejats tres milia homens de peu los quals ja son compartits per les universitats del Principat dels quals hi haja haver mil o vuyt cents ballesters vuyt cents pavesos e doscentes lançes largues e cent spingardes o menor nombre si als diputats e consell en sdevenidor apparra.

Item es pensat que sien soldejats doscents cinquanta homens darmes si haver se poran e rocins particu-

lars utils tants com trobar sen puixen.

Item que per los diputats e consell de continent sien eletes tres persones ço es una de quiscun stament per seure entrevenir e expedir la armada de la terra.

Item es deliberat que la eleccio del capita de la dita gent darmes e los consellers de aquell e los acordadors de la dita gent que han esser tres ço es hu de quiscun stament sia remes als dits deputats.

En cumplimiento de estos acuerdos, y deseando ponerlos por obra desde luego, fueron enarboladas en este mismo dia, encima de la puerta de la casa de la Diputacion, la bandera Real y la de San Jorge; y fueron asimismo los diputados con numeroso acompañamiento á poner las quillas de las veinticuatro galeras que habian de construirse.

Despues de estas solemnidades, se volvió á reunir la Junta y se despacharon las cartas que siguen :

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt honorables e savis senyors. Ara toquades sis hores apres mitga nit havem tretes les banderes reyals e del General ab MD homens qui les acompanyen la via de vosaltres e no solament los dits M e cinchcents homens mas infinida gent. Es necessari promptament hajau donat conclusio efecte e exequucio en lo que a vosaltres es stat scrit. Lo consell general de

aquesta ciutat stan tots temps nit e jorn congregats e nosaltres axi mateix. Siaus avis e lo Deus omnipotent queus endreç. Dada en Barchinona a VIII de febrer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat.—Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Vuy demati toquades les sis hores havem tretes les banderes reyals e del General e van ab elles mil e cinchcents homens certificantvos que no solament aço mas tanta gent segueix que es sens nombre car tanta es la inclinacio e voluntat que no es stat possible fer altra car ya eren en punt que nostres persones volien exequutar. Es necessari per restauracio de vostres persones e de nosaltres promptament doneu conclusio en lo que a vosaltres es stat scrit e aço sens dilacio alguna. La cosa endreçara en tot be nostre Senyor Deus si li plaura o lo benaventurat sant Jordi. Dada en Barchinona a VIII de febrer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables e savis senyors. Vuy de mati a sis hores toquades havem tretes les banderes reyals e del General van ab elles mil e cinchcents homens be a punt e no solament lo dit nombre mas altra gent infinida tanta es la voluntat. Es necessari senyors vosaltres promptament hajau executat lo queus es stat scrit e no hajeu falla. Nostre Senyor Deus vos endreçe. Dada en Barchinona a VIII de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

9 DE FEBRERO.

Se resolvió que se mandase al regente la veguería, que mandase publicar por el pregonero, acompañado de diez trompetas y en la forma acostumbrada, el bando que sigue:

Ara hojats tot hom generalment de part del molt honorable mossen Arnau Guillem Pastor cavaller regent la vegueria de Barchinona per lo molt alt e molt excellent lo Senyor Rey a requesta dels reverend e ho-

bles diputats del General del Principat de Cathá-
a qui aço fan precehint delliberacio del consell
irtut de la comissio de la cort assignat que com
lustrissim Senyor don Carles primogenit de Ara-
de Sicilia et cetera Princep de Viana per consell
ıtigacio de malvats consellers contra Deu omnipo-
e contra la reyal corona sia detengut en gran dan
Principat de Cathalunya ofensa de Deu fractura e
ıcio de les libertats del dit Principat e de la cosa
ica de aquell e per ço lo dit Principat precehint
s degudes provisions e pratiques observades com
aci no haje pogut obtenir lo fi desijat per satisfer
fidelitat sua a la reyal corona deguda vulle haver
t Illustrissim Primogenit de Arago e de Sicilia e
cep damunt dit e aquell hagut reduir en pau amor
na concordia ab la Majestat reyal a gran benefici
s e tranquillitat de tot lo Principat e poblats en
ll per tant lo dit honorable regent notifica a tot
generalment quis vulla acordar en la armada la
lo dit Principat ha delliberada fer per causa de
ecuperacio e liberacio del dit Illustrisim Primoge-
i es home de armes portant pillart e patge haura
anta cinch florins corrents per home per sou de
ıes ab bestreta de dos mesos e si es home de ca-
util haura quinze florins corrents per mes ab bes-
ı de dos mesos e quiscun home de peu haura sis
ns corrents per mes ab bestreta de dos mesos. E
sera donat a quiscun conestable de XXV homens
t florins corrents per mes ab la dita bestreta de
mesos. E tots aquells qui lo dit sou desigeran e

volran pendre sien en la casa del General la qual es davant Lotga de la present ciutat hon seran les persones a aço deputades. E feta la seguretat acostumada hauran lo sou e bestreta dessus dits.

Despues de esto se nombró una comision para cuidar del enganche de soldados y distribucion de los fondos en los términos que expresa el documento que sigue; y luego se procedió á la eleccion de capitanes y otros oficios necesarios.

Nosaltres frare Anthoni Pere abat de Montserrat En Luis Divorra cavaller e En Miquel Cardona ciutada de Barchinona diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona considerants que per causa de la liberacio del Illustrissimo don Carles primogenit de Arago e de Sicilia et cetera per la Majestat del Illustrissimo Senyor Rey son pare detengut no sens violacio e derogacio de les libertats e privilegis del Principat de Cathalunya e poblats en aquell ha convengut a nosaltres ab delliberacio del nostre consell en virtut de la comissio per la cort general de Cathalunya convocada en la ciutat de Leyda a nosaltres feta per la dita liberacio del dit Primogenit e conservacio e defensio dels dits privilegis e libertats e repos e tranquillitat de la republica del dit Principat lo qual ab lo dit nostre consell representam fer certa armada de gent de cavall e de peu e per conseguent acordar

gent e fer e pagar moltes despeses per la dita raho per ço confiants de la industria saviesa e lealtat de vosaltres honorables mossen Johan Dalmau canonge e pabordre de la Seu de Barchinona mossen Guillem Çamaso e de Monpalau donzell e En Bernat Dezllor mestre en arts e en medicina hoidors de comptes del dit General ab la present fem constituhim e ordonam a vosaltres dits hoidors de comptes acordadors de la dita gent de cavall e de peu ab e de consell dels honorables mossen Arnau de Viladamany mossen Roger Alamany cavallers e Nartal de Claramunt donzell o de la major part dells donant e cometentvos plen poder que ab consell dels dessus dits o de la major part de aquells acordets aquell nombre de gent darmes de cavall e de peu que obs sia e sera per nosaltres dellibert ab lo dit nostre consell tatxat. E encara façats e fer façats ab consell dels dessus dits o de la major part de aquells pagues e totes altres coses necessaries e opportunes a la dita armada e exercit de aquell car nosaltres sobre les dites coses e emergents e dependents de aquelles ab consell dels dessus dits vos donam e comanam plen poder e totes nostres veus. Voem empero que en lo dit acordament de la dita gent axi de cavall com de peu e pagament del sou de aquells e per les altres coses per la dita armada necessaries entrevingue algun jurat de la scrivania de la dita deputacio qui lo nom dels acordats per vosaltres e la seguretat que han a prestar e lo pagament del dit sou e de les altres coses que pagareu en virtut de la present comissio scriva e continuu en faça libre segons

es acustumat. Dada en Barchinona a VIIII de febrer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat.

Por último, se mandó que se quitasen algunos pasquines contra el rey, que habian aparecido en varios puntos de la ciudad, y se dió cuenta de los despachos que á continuacion van insertos:

Als molt magnifichs mossenyors los capitans de les banderes reyals e del General e a quiscun dells.

Mossenyors molt magnifichs. Nosaltres aci per nostre poder fem tot lo que es ordonat per nostros principals e ja la gent de aci es fora e tira la via de Fragua ab la mes part de nosaltres e laltra part es stat deliberat restar aci per aviar mes gent e compondre e ordonar laltra gent que ve e provehir a moltes coses necessaries. Avisantsvos haviem tramesos homens per sentir on fore lo Senyor Rey e lo Senyor Primogenit e fins aci nols havem cobrats dubtant no sien presos ni havem tramesos mes. Trobariem pler nos avisasseu sovint dels lochs on vos trobareu a fi que sentint nosaltres on sera lo Senyor Primogenit vos ne puixam certificar perques puixa provehir degudament al negoci. Nosaltres no havem fet trenchar lo pont de Fraga com nos era scrit per quant lo riu es tant baix que en tots lochs se passe e fore de mes e perillos de perdre molta gent. E sia lo bon Jhesus ab tots. Scrita en Leyda a VIIII de febrer any Mil CCCCLXI.—Los em-

tadors del Principat de Cathalunya a vostra honor
sts.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs e ho-
rables senyors mossenyors los diputats del General
Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la
t elegit.

Molt reverends egregi nobles magnifichs e hono-
les mossenyors. Stants tots ajustats en la Seu de
nesta ciutat continuant nostre ofici e exequutants
stres delliberacions es arribat Johan de Sant Per
reu ab vostra letra de la qual havem molta congoi-
e contristacio. De continent aquella rebuda per
ant lo loch nons semblave segur e ya era hora tar-
devallam açi en ciutat e aplegamnos en la sglesia
Sant Johan on stam provehint a tot lo necessari e
i per orde de continent havem provehit ab los pa-
rs aplicanthi persones de nosaltres per consellar e
igir les coses a tota direccio de vostres provisions
ites e jatsia aço sia fet ab quanta diligencia se ha
gut com los pahers e la gent son stats en orde ja lo
nyor Rey es stat absent creem e pensam la via de
aga. E per nostre scusa e satisfer encara a vostra or-
nacio havem trames al Senyor Rey mestre Ferrando
procurador del Patriarcha de Alexandria bisbe
rgell e lo capitular de Terragona los quals en lo pa-
i han demanat la Majestat del Senyor Rey e per hun
nbrer los fou dit lo dit Senyor esser empatxat es
ritat que les taules eren parades e lo tinell ab con-

tinença de voler sopar e axi vehents tardar los sobredits qui muntats eren algun tant se infestaren ab lo cambrer quels fos ubert e a la fi lo dit cambrer lus dix com lo Senyor Rey era fora del palau e regonegut per los dessus dits que axi era tornantsen trobaren lo palau abandonat que tota la gent de la ciutat hi entrave e exie liberament e lexades les coses del palau en segur e degut orde tornaren a nosaltres e axi tots ensemps aprontam deliberam e metem en exequucio les coses per vosaltres mossenyors scrites. Per al present no havem mes a dir e lo torb del negoci qui talment nos occupe que noy podem mes attendre. E sia lo bon Jesus en proteccio de tots e direccio del negoci que prosseguim. Scrita en Leyda a VIII de febrer del any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs honorables e de gran providencia senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs honorables e de gran providencia senyors. Rebuda havem vostra letra e vist la virtut vostra en aquesta materia experimentarse. Crehem ab menys inconvenients fora aquesta materia venguda a conclusio si la custodia ordenada en nostres letres pera la persona del Senyor Rey fos stat possible esser observada pero continuau e no dubteu en res prosseguir aquesta materia car la vir-

tud e bon sforç ha traure a tots daquestes congoxes. E no redubteu en res certificantvos com les banderes Reyal e del General son ja fora la ciutat ab gran gent de cavall e a peu e lo veguer primer qui va ab lo sometent haurem tantost mes gent que volrem. Curt vos scrivim comanantho tot a la grandissima providencia de vosaltres e fins hajau lo Primogenit a vostres mans per res no sobresegau ne desistau. E obrau virtuosament no obmetent haver a vostres mans los del consell e aquells fer star be custodits. E de hora en hora donau carrech a algu spatxe correus volans. E sia Deus omnipotent en vostra direccio e endreça e de tots. Dada en Barchinona a VIIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.— Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Al molt honorable mossen Thomas de Carcassona cavaller deputat local en la ciutat e vegueria de Leyda.

Molt honorable mossenyor. De continent provehim que si lo noble mossen Galceran de Requesens sera aqui li sia presentada per vos mijançant notari la requesta present la qual vos trametem e si cas era que veheu ell no venia aci o vehieu que empatxas lo negoci del Senyor Primogenit princep de Viana o les gents qui van per la dita causa sperant per aço spay de una hora si ja donchs no vehieu que la spera de

una hora portas dan o torb al dit negoci del Senyor Primogenit de continent feu publicar al veguer de aqui la crida la qual ab la present vos trametem e noy haja falla. Dada en Barchinona a VIIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Com per gran interes e de importancia grandissima lo General e dret de Generalitats del Principat de Cathalunya concernent lo reverend e honorables deputats del dit General del dit Principat hajen necessari a vos molt noble mossen Galceran de Requesens portant veus de Governador general del dit Principat per fer e exequir certs actes lo dit General e dret de Generalitats directament tocants per tant mossen Thomas de Carcassona cavaller diputat local requer a vos dit noble portant veus de Governador en virtut del sagrament e homenatge por vos prestat de obtemperar les requestes dels dits reverend e honorables deputats no sperat consell consulta o altra qualsevol delliberacio que de continent sens divertir a altres qualsevol actes anets e siats en la ciutat de Barchinona com los dits reverend e honorables diputats del dit General per los dits sguarts e interes del dit dret de Generalitats hajen a vos dit noble portant veus de Governador necessari dins la ciutat de Barchinona. En altra manera procehiran contra vos dit noble portant veus de Governador fahentvos publicar per trencador

de sagrament e homenatge e privat de vostre ofici requirint et cetera.

Ara hojats tot hom generalment queus fa a saber lo honorable . . . . . veguer de la present ciutat per lo molt alt Senyor Rey a requesta dels reverends e honorables diputats del General del Principat de Cathalunya sie stat request que de continent sens divertir a altres actes anas a la ciutat de Barchinona per exequir certs actes tocants directament lo dret de les Generalitats e lo dit portant veus de Governador no haja obtemperat a les dites requestes per ço lo dit veguer notifique que daquiavant hajen lo dit noble mossen Galceran de Requesens per trencador de sagrament e homenatge e per privat de son ofici.

Los deputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona als honorables balles jurats e prohomens de qualsevol viles e lochs als quals les presents seran presentades salut e honor.

Com per certs respectes qui esguarden gran servey de Deu e benifici de la cosa publica de aquest Principat enviem en Francesch Pi portador de la present quius dira algunes coses de nostra part vos pregam e encarregam que al dit portador doneu plena fe e crehença e ho metau en prompta e deguda exequucio axi com si nosaltres personalment vos ho dehiem. Dada en Barchinona a VIIII de febrer del any Mil CCCC

sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Al molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables e savis senyors. Reebuda havem vostra letra de crehença scrita en Cervera a vuyt del present mes per En Pere de Plegamans de aqueixa vila e explicada la dita crehença e considerada la nostra delliberacio la qual es que las banderes reyal e del General vagen la via ahon sera la persona del Illustrissimo Primogenit e les quals banderes partexen lo dia present vos pregam encarregam e exortam que de continent reebuda la present dellibereu donar orde en partir ab vostre host acompanyada de CC homens utils tant solament e partint de continent aneu la dita via. E placieus sens tarda donarhi expedit compliment e sia lo vostre crit que anau a desliurar la persona del dit Illustrissimo Primogenit detenguda contra libertats de la patria. E sia la Sancta Trinitat en vostra direccio. Dada en Barchinona a VIIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Al molt honorable micer Pere Çabater diputat local en la ciutat e camp de Terragona.

Molt honorable mossenyor. Lo dia present per nos-

altres e nostre gran consell representant lo Principat de Cathalunya ab aprovacio e delliberacio del consell de cent jurats de aquesta ciutat es stat delliberat que per servey e honor de la corona reyal liberacio de la persona del Senyor Primogenit reintegracio e obser-servancia de les libertats e privilegis de la patria e per satisfer al deute de la fidelitat que son tenguts los cathalans la persona del dit Senyor Primogenit sia desliurada de la preso en que sta e haguda en mans e poder del dit Principat lo qual axi procurara e donara orde entre lo dit Senyor Rey pare e lo dit Primogenit fill sia deguda concordia e pertinent observada. E per segurament haver e obtenir la persona del dit Illustrissimo Primogenit es delliberat esser fet algun esforç e potencia de gent a cavall e a peu compartida en tot lo Principat. E lo compartimento porcio feta en la ciutat e camp de Tarragona es cent homens de peu e XV a cavall los quals ha conduhir e esser cap lo honorable En Johan de Riglos procurador del camp de Tarragona al qual de aço scrivim. Perqueus pregam molt stretament doneu orde e manera ensemps ab lo dit procurador la dita gent se haja e sien homens disposts al mester armats e ben apunt en que haja sexanta balesters trenta empavesats e deu ab lançes largues e vagen tantost a Leyda hon sera quils donara lo sou delliberat per aquest Principat e sera aquest ço es sis florins corrents per home lo mes e sera feta bastreta per dos mesos e a quiscun conestable de XXV homens vuyt florins per mes ab semblan bestreta de dos mesos. En la dita ciutat de Leyda troba-

ran qui donara lo dit sou e bestreta e dira lo que a fer hauran. Los conestables sien mesos per lo dit procurador del camp e per vos compartint que ni haja de quiscunes universitats del camp segons la occorrencia de les persones que se acordaran de aquelles. Comunicareu donchs de aço ab lo dit procurador del camp e entre abdosos donarets presta expedicio a la cosa haventvoshi ab la diligencia que de vos e de ell se spera. E si tot lo nombre de cent homens no trobareu e de tants com ne hajau trobats nos certificareu per vostra letra. Data en Barçalona a VIIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Al molt magnifich mossen Johan de Riglos procurador general per lo senyor archabisbe en lo camp de Terragona.

Mossenyor molt magnifich. Per les causes e rahons algun tant deduhides en la letra per nosaltres tramesa al deputat local de la ciutat e camp de Tarragona es stat delliberat per nosaltres e nostre gran consell representant lo Principat de Cathalúnya ab aprobacio del consell de cent jurats de aquesta ciutat ferse alguna potencia de gent darmes a cavall e a peu compartida en e de tot lo dit Principat. E lo compartiment o porcio feta de la dita ciutat e camp de Tarragona es cent homens de peu e XV a cavall de la qual gent

axi de cavall com de peu volem vos esser conductor e cap si plasent vos sera. E scrivim al dit deputat local que ab vos ensemps faça lo acordament dels dits cent homens de peu sots lo sou e bestreta en sa letra contenguts. A vos sol remetem lo carrech dels dits XV homens de cavall lo sou dels quals es delliberat esser a home darmes portant pilart e patge XXXXV florins corrents per un mes ab bestreta de dos mesos e a home de cavall util quinze florins corrents per mes ab la dita bestreta de dos mesos. Placieus en aço entendre de continent e donarhi orde per obra attenent e provehint sius plaura que no sien presos ni admesos axi en la gent de peu com de cavall sino persones utils e fructuoses al mester e ben armades e a punt en manera que de aquelles vos qui serets lo cap hajats honor e puixats fer la del Principat e ab aquells ab la mes celeritat que poreu tirareu la via de Leyda hon trobareu persona qui fara la bestreta eus dira lo queus convinga fer. Vullatsvos haver mossenyer en aço que molt sguarda la honor e interes de aquest Principat segons se confia de vos. Del nombre que hagut haureu axi a peu com de cavall nos scriurets per vostra letra. E tingaus mossenyer molt magnifich lo Sant Sperit en sa guarda. Dada en Barchinona a VIIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

10 DE FEBRERO.

El conde de Módica prestó el juramento como capitan general, y se le dieron las siguientes instrucciones:

Instruccions fetes per los molt reverend e honorables diputats del Principat de Cathalunya e consell per ells pres en virtut de la comissio a ells donada per la cort al molt egregi senyor lo comte de Mòdica per los dits reverent e honorables diputats e lur consell deputat e elet en capita general en lo exercit lo qual lo dit Principat ha fet per causa de la recuperacio e liberacio de la persona del Serenissimo don Charles primogenit de Arago e de Sicilia et cetera e Princep de Viana e per lo repos benefici e exaltacio de la corona real de Arago.

Primerament que sia recordant com mossen lo regent la vegueria de Barchinona es request per los dits reverent e honorables diputats en virtut del sagrament e homenatge per ell prestat de exequir totes requestes fetes a ell per mossenyors de diputats de exequir tot ço e quant per los dit egregi comte ab sos consellers li sera consellat o de que sera request.

E per ço tots temps que volra alguna cosa fer o exequir tant en lo conduhir e prosecucio del exercit com en punicions de alguns volentse desordonar e en totes

altres coses tindra aquesta pratica, ço es que quant volra fer alguna cosa haura sos consellers e ab aquells fara sa delliberacio e aquella feta dira al dit regent com ell ab sos consellers han delliberat tal cosa e per ço requer lo dit regent que aquella exequescha e axi sera donat orde en tots los actes fahentli assistencia lo dit egregi comte ab son consell e tot lo dit exercit a totes execucions fahedores.

Item que lo dit egregi comte ab aquella sollicitut vigilancia e continua virtut ques pertany se haje en tenir lo dit exercit pacifich e ben alleugat en lochs e stancies pertinents tots temps attenent que dit exercit stigue ben previst avisat e informat de les parts circunvehines en les quals staran e per ço lo dit egregi comte quotidianament per los ministres a ell subordinats fara fer regoneximent de les squadres de gent de cavall e caps de cinquantenes de la gent de peu e an aquells fara provehir ço es a quiscu la sua gent de vitualles be complidament e de armes.

E mes fet regoneximent de la municio del dit exercit e de totes les coses en aquell necessaries per algunes jornades manara lo dit exercit metres en algun orde axi com si propriament se devia supposar a batalla e aço per tant que venint jornada de batalla pus prevists e concertats stiguen en tals fets.

E lo dit egregi comte ab son consell se aplegara quiscun dia per veure e tractar del stament del dit exercit e per provehir a totes coses necessaries tota via pensant principalment en la municio vitualles e orde del dit exercit.

E si cas sera que lo dit exercit tindra alguna via per causa de la recuperacio e liberacio damunt dites en tal cas haje de continent a consultar los dits reverent e honorables diputats e lur consell.

E haje star tots temps e en totes coses lo dit egregi capita general a delliberacio e ordinacio de son consell o de la major part de aquell no partintse en neguna manera de les delliberacions de aquell.

E com al noble vezcomte de Rochaberti capita de la gent de peu sia donat cert consell e es necessari en totes coses de importancia fahedores per lo dit egregi comte capita general ab son consell sia appellat lo dit noble vezcomte de Rochaberti capita damunt dit ab son consell a fi que pus virtuosament reposada e unida en totes coses se proceescha.

E com aquest Principat per la innada e integerrima fidelitat dels cathalans vulla en tota manera salvar lo honor e salut de la Majestat real es molt necessari que en tot cas que lo dit exercit hagues empatx per la dita real corona e altres qualsevol persones en la recuperacio e liberacio damunt dita en tal cas la dita real persona per totes forces sie preservada de tot dampnatge perill e o desonor. Tots los altres empero que a la dita recuperacio e liberacio se opposaran sien tractats com enemichs del Senyor Rey e de la cosa publica e de la salvacio de la persona del dit Senyor Rey sia incautat lo dit exercit ab veu de publica crida e encara quiscu particularment havent tots temps lo dit egregi capita e sos consellers a cor la salut e bonor del dit Senyor Rey.

E si cas sera que alguna gent darmes o de Arago o de Valencia o de altres parts foranes se volia mezclar en lo dit exercit no sia permes en alguna manera star ensemps sino per mitgans pertinents e necessaris los sia trames a dir se alleugen en alguna part propinqua e de continent sienne consultats los diputats e consell e de continent sera feta delliberacio del ques deu fer mirant tots temps lo dit capita e son consell tal gent si segura sera o no e stant ab lo dit exercit ben previst axi per tramesa de exploradors com en altra manera.

E sera lo crit del dit exercit Vischa lo Rey e lo Primogenit.

Capita general lo egregi Senyor comte de Modica.

(Consellers seus.)

Frare Johan Despilles. — En Luis de Monsuar paher de Leyda. — Mossen Hivany de Sentmenat. — Mossen Galceran Durall. — Mossen Francesch Cescorts. — Mossen Francesch Andreu de Perpenya. Sellent.

Capita de la gent de peu lo vezcomte de Rochaberti.

(Consellers seus.)

Mossen Miquel de Boixadors. — Mossen Johan de Pallou cavaller. — Mossen Arnau Dez Volo de Perpenya.—Pere Luis de Vilafrancha donzell.—Andreu Bisbal donzell.—Johan Bernat donzell.—Bernat Johan Çacirera de Laberola. — Johan Mayans notari. — En Renart perayre. Barchinona Sellent.

Se adoptaron además varios acuerdos relativos á la organizacion del ejército, entre ellos el de comprar las armas cuyo estado se copia á continuacion para remitirlas á Lérida, y últimamente se dió cuenta de los documentos que siguen.

Lo memorial de les armes que ha haver En Johan Ferrer per la comissio a ell feta e fer aportar a Leyda.

Primo. D llances largues.

Item L caxes de passadors.

Item CC paveses.

Item CCC lançes amenesques.

Item CC cuyraçes.

Item CC cervelleres.

Item C spingardes.

Item X serpentines grosses les millors e grosses ques tropien en la ciutat ab lur artificis.

Item polvora necessaria e pedres.

Als molt reverents egregi nobles e magnifichs mossenyors los diputats del General del Principat de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de cort residents en la ciutat de Barchinona.

Molt reverents egregi nobles e magnifichs mossenyors. Rebuda havem una letra vostra e al pus prest

osible nos es stat havem entes ab molta volun-
expedicio de aquella ço es en metre en la sup-
io e de esser dada manera la Majestat del Sen-
ey aturas la qual cosa no es stada possible e aço
ıant si diu per alguns li serie stat significat lo
e cuytat de aci partir li fore spedient e necessa-
per nosaltres lo palau es stat molt ben guardat e
segons per En Johan Agullo sindich nostre e
lger vostre vos scriu pus larch lo qual ab molta
ıcia ses hagut en lo dit fet a servici de Deu e
honor del Principat. La bandera nostra es ja
a suficientment acompanyada axi de certa part
ıtra embaxada com de cavallers e ciutadans nos-
: fem infinits preparatoris ab los quals crehem
ı manera de gents nons porien impugnar ne
la fi de nostres bons proposits pero ab tot aço
's es necessari tots temps vinguen exercits de
disposts per alguns negocis que entre mans te-
: mes no tenim que dir a vostres reverencies e
ia ab tots. De Leyda a VIIII de febrer any Mil
LXI.— A vostras honors e beneplacits prests
hers e prohomens de la ciutat de Leyda.

molt reverents magnifichs e molt savis senyors
ɔutats del General de Cathalunya residents en
inona.
t reverents e molt savis e de gran providencia
's. Reebudes vostres letres a nit diumenge poch
les oracions de continent ab tota diligencia ha-

vem entes e donat orde en deduir a efecte lo que per vostres reverencies nos es stat scrit. Veritat es que per quant hora per hora quel correu arriba lo Senyor Rey e tots los de sa casa hisqueren de ciutat que no sen hac sentiment fins foren fora. E vuy de mati a la punta del jorn es exida la bandera ab crit e repich acostumats per recuperacio de la persona del Illustre Senyor Primogenit. E segons per los embaxadors pus largament serets avisats occorrens a present dupte per quant lo veguer daquesta ciutat sia malalt e axi som sens oficial sis dara orde ell façe loctinent ho sis fara neguna novitat en aquests oficis. Placiaus molt prest certificarnos de vostra intencio. No pus per la present per la cuyta sino que nostre Senyor sia vostre protector. De Leyda a VIIII de febrer del any Mil CCCC LXI. — A vostres beneplacits e honor prests los pahers e prohomens de la ciutat de Leyda.

Als molt reverent honorables e molt savis senyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverent honorables e molt savis senyors. Per quant nosaltres deduhint a deguda exequucio lo contengut en vostres letres per vostres reverencies a nosaltres trameses e per esser sollicits en los dits afers es necessari per vostres reverencies honorables savieses scriure e trametre a dir ab letra vostra al diputat local de aquesta vila manantli que tota hora e quant per nosaltres en nom e per part de aquesta universitat

sera request sobre les coses en les dites vostres letres per vosaltres trameses e les provisions per nosaltres e per lo consell de aquesta vila fetes e fahedores sobre lo dit negoci lo dit diputat local haje fer al dit oficial reyal requirintlo que obtempere lo que per nosaltres sera request deduhint aquelles a deguda exequucio. E axi mateix molt reverent honorables e molt savis senyors vos haurem a singular gracia que attenent que crehem que per vosaltres es provehidor sobre la admissio dels oficials reyals de aquest Principat hajats a memoria com aquesta vila ha privilegi que home de la vila ne qui sia domiciliat en la vegueria de aquesta vila no pot exercir algun ofici real de aquesta vila e perque mils e pus sanament en lo dit fet e negoci per vosaltres sia provehit ab la present vos ne avisam. E sia la Sancta Trinitat vostra e continua guarda. De Cervera a VIIII de febrer del any Mil CCCCLXI. — Molt reverent honorables e de loable saviesa senyors a tota honor vostre prests los pahers de la vila de Cervera.

Noverint universi quod die martis de mane inter primam et secundam horas post mediam noctem intitulata decima mensis februarii anno a Nativitate Domini Millesimo CCCC° sexagesimo primo in presencia mei Mathei Senya notarii publici infrascripti et in presencia etiam venerabilis Petri Pellicer apothecarii Gabrielis Bruguers textoris et Laurencii Querol curritoris habitatorum Villefranche Penitensium testium

ad hec vocatorum specialiter et assumptorum venerabilis Blasius Merles deputatus localis in villa et vicaria Villefranche Penitensium constitutus personaliter intus hospicium Johannis Çabater hostalerii dicte ville quod situm est extra muros dicte ville coram monasterio videlicet fratrum minorum ejusdem ville et intus quandam camaram ejusdem hospicii presentavit et per me dictum et infrascriptum notarium publicum legi requisivit et fecit nobili Galcerando de Requesens militi gerenti vices Gubernatoris generalis in Cathalonie principatu ibidem personaliter jacenti in quodam lecto constituto et reperto quandam papiri cedulam scriptam hujusmodi tenoris.— Com per gran interes e de importancia grandissima lo General e dret de generalitats del Principat de Cathalunya concernent los reverend e honorables diputats del dit General del dit Pincipat hagen necessari a vos molt noble mossen Galceran de Requesens portant veus de Governador general del dit Principat per fer e exequir certs actes lo dit General e dret de generalitats directament tocants per tant En Blay Merles deputat local en nom e per part dels dits molt reverend e honorables diputats requer a vos dit noble portant veus de Governador en virtut del sagrament e homenatge per vos prestat de obtemperar les requestes dels dits reverend e honorables deputats no sperat consell consulta o altra qualsevol delliberacio que de continent sens divertir a altres qualsevol actes anets e siats en la ciutat de Barchinona com los dits reverend e honorables deputats del dit General per los dits sguarts e

interes del dit dret de generalitats hajen a vos dit noble portantveus de Governador necessari dins la ciutat de Barchinona. En altra manera procehiran contra vos dit noble portantveus de Gobernador fahent-vos publicar per tranquador de sagrament e homenatge e privat de vostre ofici. Requirint et cetera. — Qua quidem papiri cedula lecta et ut predicitur presentata et per me dictum et infrascriptnm notarium semel lecta et publicata idem nobilis Galcerandus de Requesens gerens vices Gubernatoris generalis prefati dixit quod iterum sibi eandem papiri cedulam legerem qua iterum lecta per me dictum et infrascriptum notarium dixit quod traderem sibi copiam de eadem papiri cedula que copia fuit sibi concessa per dictum deputatum localem sed non tradita cum pre manibus non haberetur. E illico ibidem in presencia predictorum omnium processi ad scribendum dictam copiam qua scripta ipsam tradidi dicto nobili Galcerando de Requesens gerenti vices Gubernatoris prefati ipsam recipienti qua per ipsum recepta idem nobilis vicesgerens Gubernatoris dixit ibidem in presencia predictorum testium dicto deputato locali et michi dicto et infrascripto notario quod ipse volebat respondere predicte requisicioni et quod ego dictus notárius ipsam responsionem in scriptis redigerem ipso eam suo ore proferente qua responsione dum ab ejus ore proferebatur in scriptis redacta per me dictum notarium dictus nobilis gerens vices Gubernatoris ipsam responsionem in scriptis redactam michi dicto notario tradidit pro resposione ad predicta presentibus predictis tes-

tibus que qnidem responsio est hujusmodi tenoris.—A la requesta feta per part dels molt reverend e honorables mossenyors de diputats respon lo dit portantveus de Gobernador que ell es prest e apparellat de obeyr e obeex la dita requesta en tot ço e quant per lo sagrament e homenatge sie tengut obeyr e ab aquelles condicions que los oficials requests son tenguts e ab totes aquellas claritats e proheminencies de les quals aquells se acostumen de alegrar e de partir de continent sens mudar altra via segons en la dita requesta es demanat pus sia hora tal lo dit portantveus de Gobernador pugue partir com al present sien segons diuen los requerints dues hores part mija nit e poden veure axi lo dit requerint deputat local com altres testimonis presents lo temporal e mal temps que fa e lo dit Gobernador sia vengut la nit passada de la ciutat de Barchinona ab rocins grossos e tranuytant la nit e stigue discresiat e en tal punt que si li anava perdre la vida no poria fer pus del que fa e ha voluntat de fer en virtut de la dita requesta obehint aquella. E per ço requer lo dit deputat local que de sa intencio e voluntat e resposta e temps e hora scrigue de continent als dits reverend e honorables mossenyors de diputats. E la present dona per resposta com a llech retenintse que si algunes coses hi seran necessaries afegir o tolre ho puga fer a consell de son assessor com no sie aci o altre en loch de aquell totstemps ab intencio e voluntat de tenir e servar tot lo que en virtut de son jurament es tengut de servar per la requesta feta per lo dit deputat local requerint esser continuada a la fi

de la dita requesta et cetera.—Quam responsionem idem nobilis gerens vices gubernatoris petiit et requisivit inseri et continuari per me dictum et infrascriptum notarium ad finem dicte requisicionis presentibus predictis omnibus de quibus omnibus et singulis supradictis videlicet dum singula agerentur et fierent dictus venerabilis Blasius Merles dicto nomine petiit et requisivit sibi eodem nomine et dictis reverendo et honorabilibus deputatis et aliis quorum intersit fieri et tradi unum et plura publica instrumenta per me dictum et infrascriptum notarium. Que fuerunt acta in Villafrancha Penitensium die mense anno et loco predictis presentibus me dicto et infrascripto notario et testibus antedictis ad premissa vocatis specialiter et assumptis prout superius continentur.

Sig✠num mei Mathei Senya notarii publici Villefranche Penitensium auctoritate honorabilis Bernardi de Thor archidiaconi Penitensium qui premissis omnibus vocatus et requisitus una cum prenominatis testibus interfui eaque scribi feci et clausi cum suprapositis in lineis XXII pro et in XXXI si et cum raso in linea XXIII ell es.

Als molt reverent magnifichs e molt savis senyors los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Molt reverent nobles e magnifichs e de gran reverencia senyors. Huy diluns a VIIII del present a XII hores de mig jorn vos havem scrit com ir diumenge

rebem certes letres vostres e de continent exequutam aquelles segons en dita letra a nosaltres tramesa ere contengut. Apres havem sentit quel Senyor Rey parti daci abans de nosaltres havem fet lo contengut en vostra letra. Apres som certs com lo dit Senyor ensemps ab la Senyora Reyna e lo Senyor Primogenit e tots sos fils son à Fraga on se presumeix enfortir per quant la gent es exida de aquesta ciutat ab la bandera considerat aquesta ciutat esser pertinent e necessari romandre en salvetat e custodia e mes com los de Cervera ni daltres parts considerat lo promptissim degut efecte som de parer los qui son fora no bastar presentanse devan la vila de Fraga. Per ço es molt necessari e no sens maravellar com tant ses tardat considerats los perills e carrechs ques porien seguir. Nosaltres fins aci havem mes per obra lo qui per vosaltres no es stat scrit sens dilacio. Derrerament havem sabut com lo dit Senyor ha scrit al archabisbe de Terragona lo qual per los embaxadors ab voluntat de tots es stat acordat anas al dit Senyor. Nosaltres e los tots no lunyarnos de vostres ordinacions los quals ensemps ab los tots (*sic*) en totes coses necessaries per lo negoci ab vigilia e ab prudencia tracten. De Leyda a VIIII de febrer any Mil CCCCLXI. — A vostres beneplacits e honor prests los pahers e prohomens de la ciutat de Leyda.

Als molt reverend e honorables mossenyors los di-

putats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Mossenyors molt reverend e honorables. Ja a nit passada per home propri scrivi a vostres reverencies e honorables savieses com de continent fiu fer la crida sobre lo asoldejar de la gent e com unidament ab lo consell de aci trevallavem en haver los CCC homens demanats per vostres reverencia e honorables savieses. Apres vuy de mati dues heres apres mitja nit per lo correu a mi trames per vostres reverencia e honorables lo compliment quey havia donat. Ara que son vuyt ores de mati lo dit portantveus de Governador encara no es partit preparaves de ferrar rocins per partir de continent. Siu fara o no stare a la vista e si tant era faria segons la dita letra de vostres reverent e honorables savieses. Dels CCC homens ja dits stan en punt la universitat e yo que fem compte per vuy tot lo jorn star en cert de CC homens de continent haurem la nomina e juraran remetentlosvos aqui. Hani molts qui significan voler aci diners per metres algun tant en orde. Aço sia remes a vostres reverent e honorables savieses les quals siu delliberen trametre poden trametre per En Barthomeu Guilera portador de la present. Lorde en que metrem los dits homens la dita universitat e yo siens dita per vostres reverencia e honorables savieses e encara sils trametrem de continent ne tots plegats ne daqui a quant. En lendema se treballara que los homens se hagen e haguts si havem cobrada vostra resposta si no hiran tots plegats de continent los hajam e tants quants ne

porem haver encara no basten al nombre. Dada en Vilafrancha dimars a VIII hores de mati a X de febrer any Mil CCCCLXI. — Prest al manament de vostres reverent e honorables savieses lo diputat local en la vegueria e vila de Vilafrancha de Penades.

Apres hagui scrit perque hic ha molts qui stan en bandositats man demanat si ells estan en treua ne seguretat alguna ne si son guiats del guiatge. Los he dit no es dubte de la seguretat. Placia a vostres reverencies e honorables savieses scriuremen. Dada segons damunt.

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt honorables e savis senyors. Vostres letres de nou del present havem rebudes e sobre lo contengut en aquelles axi en gent disposta com encara en armes e en tot lo degut provehiu segons veureu promptament. Quant al veguer que dieu es malalt feu que ell en nom del Senyor Rey face loctinent car per vostre avis Senyors per gracia divina los cathalans tots temps son stats e seran fidelissimos a la reyal corona. Lo Deu omnipotent sia de tots direccio e guarda. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables e savis senyors. Per quant crehem ya haureu provehit en lo negoci e tramesa la gent disposta e be a punt queus havem scrit no curam de pus solament la present sera per respondre a vostra letra de nou del present la qual vuy de mati entre cinch e sis havem rebuda. En lo quens dieu dels oficials avisamvos que la ciutat de Barchinona ne nosaltres no havem tocat a oficials ni placie a Deu com la honor e fidelitat tots temps los cathalans hajen hagut e han en la pensa. E axi pus ya teniu veguer aqui continue son ofici per la reyal Majestat com fins aci ha fet regintvos pacificament e ab molt repos pau e tranquillitat sperant en Deu que les coses succehiran a servey del Senyor Rey e liberacio del Senyor Primogenit e benefici de la cosa publica. Lo Deu omnipotent sia de tots direccio e guarda. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. —Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Al honorable senyer En Luis de Vilaplana diputat local en la vila e vegueria de Cervera.

Diputat local. Perque la gent qui ha anar daqui a Leyda se ha spetxar molt prestament vos dehim e

manam que requirau los oficials de aqui en virtut de la seguretat qne han prestada de obtemperar a nostres requestes e exequutar aquelles que donen tota ajuda endreç e favor als pahers de aqueixa vila per spaxar e aviar la dita gent e encara en fer provisions de vitualles e lo que hajen obs. Dada en Barchinona à X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Al honorable senyer En Pere Jorda diputat local en la ciutat de Tortosa castellania de Amposta e loch de Flix.

Honorable senyer. Jatsia per altra quius sera presentada vos hajam scrit que fesseu arrestar qualsevulla fustes que no partissen de aqui ara perque havem entes que al Alfach ha dues fustes ço es una nau den Miquel Prats que patronege En Johan Antich Carreres e hun balaner den Barthomeu Rodriguez e hajam obs les dites fustes aci volem eus manam que encontinent provehiau si los patrons e scrivans de les dites fustes son aqui requirau los oficials de aqui en virtut de la seguretat que han prestada de obtemperar a nostres requestes e exequutar aquelles que prenguen seguretat de sagrament e homenatge e pena de X M. florins dels dits patrons e scrivans que pus sien de aqui spatxats e carregats vindran aci dreta via ab les dites nau e balaner es presentaran a nosaltres aci. E si los

dits patrons e scrivans no eren aqui feuhi anar algun oficial reyal a despeses del dit General lla on sien per pendre la dita seguretat. E dau al patro de la dita nau de Miquel Prats letra la qual ell li fa. Havenvoshi segons de vos confiam e los afers requiren. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al molt honorable senyer En Pere Jorda diputat local en la ciutat de Tortosa castellania de Amposta e loch de Flix.

Molt honorable senyer. Segons veuren en una provisio nostra patent que sera presentada havem delliberat ab nostre consell per certs sguarts que no curam aci explicar que alguna fusta poca ni gran no partesca per alguna part. Per ço vos encarregam e manam que la dita provisio presenteu als oficials de aqui e encara los requirau de paraula facen e exequuten lo contengut en la dita provisio de continent e ministraulos despeses per anar al Alfach o lla hon sapian aguent fustes. E encara provehiu que a les taules del General no spatxen algunes fustes. Feuhi la diligencia ques pertany. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Als honorables tots e sengles oficials axi reyals com eclesiastichs e de barons e altres qualsevol persones jurediccio exercints dins lo Principat de Cathalunya o altres lochs los diputats del General del dit Principat residents en Barchinona saluts.

Com per nosaltres e nostre consell elegit en virtut de la comissio per la general cort de Cathalunya convocada en la ciutat de Leyda sien delliberades esser fetes certes provisions concernents servici de nostre Senyor Deu e servey e honor de la reyal Majestat e benifici tranquillitat e repos del dit Principat de Cathalunya e per los dits sguarts e a la dita fi sia delliberat que tots navilis e fustes axi grans com petites e axi rodones com de rems qui de present son e se atrobaran en la costa del dit Principat e apres encara arribaran en la dita costa sien detengudes perque partir no puxen com si de present partien porien portar gran deservici a la reyal Majestat e dan al dit Principat de Cathalunya per tant a vosaltres e a quiscun de vosaltres als quals les presents seran presentades requirim en virtut dels sagrament e homenatges per vosaltres prestats o que prestar sots tenguts de obtemperar e exequir nostres requestes que encontinent vistes les presents donets obra en detenir totes e qualsevol dites fustes imposant grans manaments e penes levant les veles e timons de aquelles si necessari sera e fahent totes altres provisions queus seran vistes utils e expedients a fi que nostra dita delliberacio se com-

plescha e res no sia fet en contrari fins que de nosaltres ne hajats altres letres haventsvoshi quiscuns de vosaltres segons lo negoci requer. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Als molt honorables tots e qualsevol oficials reyals en lo Principat de Cathalunya constituits e a llurs loctinents los diputats del General del dit Principat residents en Barchinona salut e honor.

Com per los afers a nosaltres comesos per la cort general de Cathalunya en la ciutat de Leyda darrerament congregada enviem lo honorable En Johan Ferrer receptor de les pecunies procehints de les entrades e exides del dit General ab certs arnesos a la dita ciutat de Leyda vos pregam e requirim en virtut de la seguretat per vosaltres prestada de obtemperar a nostres requestes que al dit Johan Ferrer donets e prestets conçell favor e ajuda e tot endreç que obs haja tota vegada que per ell ne serets requests. Haventvos en aço segons de vosaltres comfiam. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Als molt honorables e savis senyors los consols de la vila de Perpinya.

Molt honorables e savis senyors. Apres varies noves que havem hagudes del negoci que tots prosse-

guiu de la liberacio de la persona del Senyor Primogenit es a nosaltres aquesta hora venguda letra dels embaxadors de aquest Principat quins dien haver de cert que lo Senyor Rey secretament seria exit de Leyda e vengut a Fraga e de Fraga de continent partit ab la Senyora Reyna portantsen lo Senyor Primogenit e tirants la via de Arago. La host de Leyda era exida seguint lo cami per lo qual lo dit Senyor Primogenit de Arago es portat per delliurar la sua persona e per semblant segueix la host de Cervera. E vuy les banderes reyal e del General son exides de aquesta ciutat de molta gent acompanyades e per quant de gent de peu ne havem en assats nombre e la vostra per venir açi es molt remota e assenyaladament perquens es vist no deure traure gent de aqui per no buydar la frontera es nostre parer que si la dita gent de peu partida no sera que no partesca car com dit es no afretura. Al negoci es mes menester gent de cavall e de tal haurem plaer vinguen tots quants si tropien. E pregam a vosaltres que al de vosaltres en cap placia ensemps ab lo diputat local al qual ne scrivim fer acordament de quants homens a cavall haver se puguen juxta la forma al dit diputat local declarada. E sia molt honorables e savis senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e savis senyors. La present es per avisar les savieses vostres com en aquesta hora havem haguda letra dels embaxadors quins dien haver haguda certinitat que lo Senyor Rey e la Senyora Reyna serien partits de Fraga tirants la via de Arago e portantsen lo Senyor Primogenit. La host de Leyda es exida seguints la via del cami per hon lo dit Senyor Primogenit es portat per haver la sua persona. Axi mateix segueix la host de Cervera. Les banderes real e del General son exides anit de aquesta ciutat acompanyades de molta gent e dema e quiscun dia ne seguiran de tota la terra. Perque de les dites coses vos certificam eus pregam vos placia prestament desempatxar e fer venir la gent de la qual vos havem scrit. E aço sens dilacio ne falla. Dada en Barchinona a X de febrer any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del general de Cathalunya e consell en virtut de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Al honorable senyer En Gabriel Girau diputat local de la vila de Perpinya.

Honorable senyer. Ab la present vos cometem diem e manam que ab entreveniment del consol en cap de aqueixa vila acordeu tants homens darmes a cavall

com haver porets per anar a proseguir la liberacio de la persona del Senyor Primogenit lla on anar ne convinga e que de aço façats fer crida prometent a home darmes portant pillart e patge XXXXV florins corrents per mes e a home de cavall util quinze florins corrents per mes ab bestreta a quiscuns per dos mesos. Attenent empero que no es nostre voler ne intencio rebats sino persones cathalanes e aquelles ben acavalcades e armades e que hajen a fer aqui mostra e hajen aci a passar per mostrarse altra vegada e que axi ho prometen sots virtut del sagrament e homenatge que prestaran de be servir en lo acordament. Nosaltres scrivim aqui al receptor de les entrades e exides que pague les quantitats que seran necessaries per lo dit acordament e per quant ha a respondre an Johan Ferrer li dehim les do a vos ab letra de cambi que fareu a nosaltres dreçada per complir al dit Johan Ferrer. E si lo dit receptor no tenia tanta quantitat scrivim al receptor de la vila que pague ab semblant letra vostra a nosaltres dreçada per complir an Rafael Rafart. Hajauvos en tot segons confiam de vos e donatshi presta expedicio com lo negoci dilacio no sostenga. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al honorable senyer En Johan Giginta receptor de les peccunies de les generalitats de entrades e exides en la vila de Perpinya.

Receptor. Per proseguir la liberacio de la persona del Senyor Primogenit a tot servey de nostre Senyor Deu e servey e honor de la Majestat del Senyor Rey son pare es delliberat per aquest Principat esser tramesa certa gent darmes lla on lo dit Senyor Primogenit sia detengut e scrivim aqui al diputat local que ab entreveniment del consol en cap acorde tanta gent a cavall util al dit mester com trobar se puscha ab lo sou e bestreta de que li scrivim. Dehim e manam a vos ab la present de les pecunies de vostra recepcio pagueu les quantitats tant quant seran necessaries al dit acordament e per quant juxta lorde a vos donat haveu a respondre an Johan Ferrer donareu les quantitats al diputat local ab letra de cambi a nosaltres dreçada per complir al dit En Johan Ferrer. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al honorable senyor En Ramon Treguier receptor de les pecunies de la bolla del plom e segell de cera en la vila de Perpinya.

Receptor. Nosaltres scrivim aqui al diputat local donantli comissio e carrech que ab entreveniment del consol en cap de aqueixa vila acorde tanta gent darmes a cavall com haver se puscha juxta forma de la letra que li fem. Scrivim al receptor de les entrades e exides que de les pecunies de sa recepcio pague tant com muntara lo dit acordament e la bestreta de aquell.

Si empero lo dit receptor no haura tanta quantitat volem e dehim e manam a vos que de la vostra recepcio hi façats compliment en axi que donets al dit diputat local tant com sera necessari per al dit acordament ab letra de cambi que dell hajats a nosaltres dreçada per complir an Rafael Rafart a qui vos haveu a respondre. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. —Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors. Rebudes havem vuy tres letres totes fetes en Leyda a VIIII del present per les quals som certificats de totes les coses fins en aquella hora subseguides. Dolemnos molt e som en gran congoxa constituhits axi com scriviu sien los negocis aqui succehits. Som be certs que si lorde per nosaltres donat fos executat la Majestat del Senyor Rey fora encara en Leyda e ja les coses en tal orde de repos que la major part de les congoxes foren alleujades. Deuse empero creure per no podersi fer altre son les coses en tal punt pero no desistirem per ço ans ab aquella major diligencia que podem entenem espatxar la gent. E ya son fora lo veguer e lo comte de Modica capita e lo vezcomte de Rochaberti ab molta gent de caball

e a peu qui ab les banderes reyal e del General fan lur via a vosaltres e continuament trametem gent seguint les banderes axi com millor expedir se poden. Pensau tant gran moviment quantes dificultats importa pero ab molta virtut e sforç sobram les dificultats e aquelles apartam quant podem e farem continuament ab molta vigilancia sens perdrer hun moment de temps e jatsia per vostra ultima letra nos aviseu que trametreu aci persona ab vostre parer lo que ab plaer speram. Ab la present responent al contengut en dita letra es nostre parer e intencio que puys a la Majestat del Senyor Rey plau axi anarse e lunyarse la bandera de Leyda qui aci es no pas pus avant ne torn atras sino que se stiga Alcarraç ab aquell nombre de gent util queus semblara. E entretant los qui poran se provehesquen de cavalls perque arribant aqui les banderes e gent segurament se puxa en Arago entrar. Certificantvos com molt prest haureu aqui an Johan Ferrer ab gran copia de armadures e municions al mester necessaries e per semblant trametrem diners e lorde queus semblara deures observar. Entretant aqui placieus compendre la materia com pus accomodadament poreu empero nons semble degau anar a la Majestat del Senyor Rey ab la Senyora Infanta ne en altra manera car nostre parer o voler no es entrar en tractat algu sino restituhit primer en Cathalunya e hagut a mans de la terra lo Senyor Primogenit. Ne volem per part de aquest Principat partit algu sia mogut. Pero no havem a displicencia mas a molta gracia a la Senyora Infanta e a qualsevol altres qui bons mi-

gancers sien e tractadors recobrat lo dit Senyor Primogenit tractar de repos en aquesta materia car lo desig nostre es obtenir lo repos pus degudament se haje. Pregamvos empero molt afectuosament a la Senyora Infanta vullau molt stretament respondre e satisfer en aquella part queus ha reportat la Majestat del dit Senyor haverli dit que la major congoixa que ha es se puixa dir los cathalans en la fidelitat haver errat car aquesta tal forma de parlar es presa ab extrema molestia nes pot dir ab veritat ab humil reverencia de la sua Majestat parlant los cathalans en la fidelitat haver error comes. Pero los actes aço manifestament comproven als quals ab gran contristacio e tarditat som pervenguts forçantnos la sua Altesa sinistrament e iniqua informada seguint los consells perversos a dita Majestat donats los quals a la sua corona no poqua derogacio e tots sos subdits irreparables dans importen. E placiaus la dita Senyora informar e fer certa que lo Principat tal indeguda reprehensio ab humil reverencia de la dita Majestat parlant nos pot per los cathalans pacientment tollerar e que placia a la Altesa de la dita Senyora vulla dir a la Serenitat reyal no vulla culpa de altre al Principat impingir e majorment tal que ab paciencia nos pot pendre. E a la dita Senyora vos pregam regracieu sos treballs e bona voluntat que ha al repos e benifici desijat mostrantli aquest Principat haver a gracia la intervencio sua. Pero en res de tractats o expedients audiencia nons par donadora sino recobrant la persona del Senyor Primogenit. Ab tant molt reverents egregi nobles

magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat vos haja en sa guarda e dirigesca en tot be nostres comuns negocis. Dada en Barchinona a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

11 DE FEBRERO.

Requiriióse al subveguer de Barcelona para que hiciese publicar por el pregonero el siguiente bando :

Ara hojats tot hom generalment queus fa a saber lo honorable En Miquel de Vilagaya donzell sotsveguer e regen la vegueria de la present ciutat de Barchinona per lo molt alt Senyor Rey a requesta dels molt reverend e honorables mossenyors los deputats del General del Principat de Cathalunya que tots los quis seran acordats sien tenguts passar davant la casa de la diputacio e axi tirar la via de lur cami ab lo nom de Deu sots pena de cors e daver.

Y luego en esta misma sesion fueron leidos los documentos que siguen:

Als molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors los deputats del General de Cathalunya.

Molt reverend honorables e de gran saviesa senyors. Dimarts deu del corrent mes envers las vuyt hores ans de mig dia reebem una vostra letra sots data de VII del dit corrent mes per la qual som stats informats de las preparacions per vostras molt gran reverencias fetas concloent fossen a vosaltres remesos cent homens en certa forma ab vostra letra donada e encontinent lesta vostra letra donam orde en exequir aquella. Empero novament seria pervengut a nostro auditori que sobre lo negoci serian insurgidas algunas alteracions per les quals aquesta ciutat sta en perplexitat e molt mes si lo Gobernador o altres oficials del Senyor Rey venian en aquesta ciutat per fer procehiments e vexacions aquesta ciutat com ne en quina forma e manera sen regiria. Per tant molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors sia a vosaltres plasent donarnos tot consell favor e ajuda sobre les dites alteracions quis dirian esser insurgidas e encara on lo Governador o altres oficials del Senyor Rey hic fahian procehiments e vexacions com ne en quina forma ne manera aquesta ciutat sen regira car segons per vostras grans reverencias sera ordonat e provehit aquesta ciutat o exequira. E conserveus molt reverend honorables e de molt gran saviesa senyors la Trinitat Sancta en sa divinal gracia e recomendacio. Scrita en Vich a XI de febrer del any Mil CCCC se-

xanta hu. — A. tots vostres manaments e ordinacions prests quis recomanen en vostra gracia los consellers de Vich.

Als molt reverend honorables e molt savis senyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat en Barchinona.

Molt reverend honorables e molt savis senyors. Diluns prop passat en la nit que comptavem VIIII del present mes de febrer reebem una vostra letra data en la ciutat de Barchinona a VII del dit mes ab la qual nos certificats de la delliberacio per vosaltres feta sobre la liberacio del Illustrissimo Princep e Primogenit del Senyor Rey e pregant e encarregantnos que per sguart e socos del dit cas trametessem a vosaltres XXV homens de peu disposts e armats ço es XV ballesters V pavesats e V ab lances largues a la qual vostra letra responem que encontinent reebuda la dita vostra letra havem donat orde en haver lo qui per vosaltres es demanat. E de fet vos trametem los dits XXV homens ço es XV ballesters V pavesats e V ab lances dels quals havem fet capita o cap llur En P. Paloma portador de la present e tots han fet sagrament e homenatge de star a ordinacio del dit P. Paloma qui ab consell de tres altres per nosaltres a ell nomenats e elegits ço es Nicholau Giner Rafael Vall e Francesch Cornet ha carrech de regir e ordonar de ells segons sera necessari e lo qual P. Paloma ha carrech ab sa-

grament e homenatge per ell prestat de presentarse ab tots los de sa companya a vosaltres e daquiavant fer tot ço que per vostres grans savieses sera ordonat. E ab tant la Sancta Divinitat sia guarda vostra. Scrita en Agualada a X de febrer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio tots temps prests consellers de la vila de Agualada.

Als honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e savis senyors. Per nosaltres e nostre consell representants lo Principat de Cathalunya en virtut de la comissio de la cort general del dit Principat e ab aprobacio del consell de cent jurats de aquesta ciutat es stat delliberat per servici de nostre Senyor Deu e servey e honor del Senyor Rey e tranquillitat e repos de aquest dit Principat que per los oficials del dit Senyor Rey sia fet e atorgat guiatge a tots los qui se acordaran e hiran en lo exercit e armada que de present se fa per lo dit Principat per lo desliurament de la persona del Illustrissimo Senyor don Carles primogenit del dit Senyor Rey. E mes sie seguretat de pau e treua entre tots los poblats en lo dit Principat juxta forma de la crida la qual per aço es stada aci feta e publicada per manament del veguer de aquesta ciutat a requesta nostra. E de present scrivim al deputat local de aqueixa ciutat que requira lo veguer o altres oficials de aqueixa ciutat a quis pertangue facen aqui publicar la mateixa crida.

Placieus per quant aço ha tant sguart al servey e honor dessus dits e benefici de aqueixa ciutat e de tot lo dit Principat ensemps ab lo dit deputat local fer la requisicio e instancia dessus dites a fi que la cosa se deduescha aqui en exequucio e en obra. E pregamvos vullau donar orde en la presta expedicio de la gent de peu de la qual scrit vos havem car per nosaltres es tramesa aqui peccunia per pagar la sou o bestreta. Si gent de cavall se attrobara scrivim al dit deputat local faça fer crida venguen aci hon se poran acordar els sera dat sou e bestreta. En tot vos placia fer cara e donar la diligencia e cura que obs es. E sia molt honorables e savis senyors la Sancta Trinitat guarda vostra. Dada en Barchinona a XI de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona a vostra honor prests.

Al honorable senyer En Francesch de Sant Çeloni deputat local en la ciutat e vegueria de Gerona.

Honorable senyer. A servici de nostre Senyor Deu e servey e honor del Senyor Rey e tranquillitat e repos de aquest Principat de Cathalunya ha stat dellibera per nosaltres e nostre consell representant lo Principat de Cathalunya e ab aprobacio del consell de la present ciutat de Barchinona que per los oficials del dit Senyor sia fet guiatge a tots los qui sacordaran e iran en lo exercit e armada que de present se fa per lo dit Principat per lo deliurament de la persona del

Illustrissimo Senyor don Carles primogenit del dit Senyor Rey. E mes sie seguretat de pau e treua entre tots los poblats en lo dit Principat juxta forma de la crida la qual per aço aci es stada feta e publicada per manament del veguer de aquesta ciutat a requesta nostra treslat de la qual crida ab la present vos trametem. Perque vos dehim e manam que de continent reebudes les presents requirau lo veguer o altre oficial de aqui al qual se pertanga sots virtut del sagrament e homanatge e seguretat que han prestada e o que prestar son tenguts de fer e exequir dilacio excusacio e consulta cessants totes e qualsevol requestes per nostra part a ells fahedores que de continent en aqueixa ciutat facen e atorguen semblant guiatge e seguretat e que facen fer e publicar semblant crida. Per nosaltres es scrit als jurats de la dita ciutat hi fassen assistencia e instancia fen ells presents la requisicio dessus dita. Mes volem fassats aqui fer crida que tot home a caball qui acordar se vulla vinga aci e serali donat sou si es home darmes portant pilart e patge XXXXV florins correns ab bestreta a quiscuns de dos meses. De la gent de peu qui sera aqui acordada vos encarregam los solliciteu per la lur presta venguda. Hajatsvos en tot ab la diligencia qui es obs a la cosa. Dada en Barchinona a XI de febrer any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

12 DE FEBRERO.

Se resolvió que Francisco Pallarés y Pedro Clariana fuesen enviados como mensajeros á Sicilia y Cerdeña ; y se acordó mandar publicar el bando que aquí se copia.

Ara hojats queus fa assaber lo honorable En Miquel de Vilagaya donzell sotsveguer e regent la vegueria de Barchinona per lo molt alt e molt excellent lo Senyor Rey a requesta dels molt reverend e honorables diputats que tots aquells quis son acordats e han pres sou del General sien tenguts daci a dos hores apres mig jorn esser exits fora la ciutat e seguir lo capita general encara que los dits acordats no hajen llurs capitans particulars ans no sperats los dits capitans hajen anar a seguir lo dit capita general sots pena de cors e de haver. E guart si et cetera.

Despues de esto, se mandó despachar varias cartas y se dió cuenta de otras que junto con algunos documentos se habian recibido, y eran como á continuacion se copian.

Als molt honorables e savis senyors los consellers de la ciutat de Vich.

Molt honorables e savis senyors. Vostra letra havem reebuda a la qual vos dehim que tots los procehiments per nosaltres e nostre consell fets son a sguart e a fi de coses concernents lo servici de nostre Senyor Deu e servey e honor del Senyor Rey e per servar la fidelitat per bons vassalls a la sua Majestat deguda e retre lo degut deute a aquella. E no placia a Deu que res sinch haja fet nis faça que sapia alteracio ni prejudici gens a la fidelitat dessus dita. E tots los oficials del Senyor Rey son conformes ab nostra voluntat e dells no speram sino ajuda e endreça e a requesta nostra es stada feta per lo veguer de aci crida de guiatge dels acordats e seguretat de pau e treua juxta forma de una copia que de aquella vos trametem e lo dit veguer va ab la host de aquesta ciutat. Perque senyors a vosaltres no cal star en nenguna perplexitat o congoixa car per gracia de Deu les coses se componen a tot be. Ne del Gobernador ne altres oficials nous cal haver redubte car ab lo dit Governador es provehit en manera que tota vegada fara lo degut e alre no resta que per la pacificacio e be de aqueixa ciutat es necessari aqui esser feta semblant crida. Nosaltres scrivim al deputat local que faça instancia en aço e requira los oficials de aqui que facen fer de continent la dita crida e a vosaltres placieushi fer aximateix instancia e axi sia provehit al benefici de aqueixa ciutat e de aquest negoci. Per quant de la gent de peu de que vos havem scrit seria cosa de dilació e fatica si havien a venir aci havem provehit que per lo arrendador de les generalitats sera pagat

aqui lo sou e que axi pagats e desempatxats puixen tirar la via de Leyda. Placiaus donar la bona expedicio e provehir e attendre que sien tals e axi a punt que puixen fer honor a la cosa car en Leyda los convendria fer mostra a ells e als altres e hauray persones qui hauran carrech de veurels ab manament de no admetre aquells qui no haguessen disposicio a la cosa. Si per ventura los diners del arrendador no abastaven a tant sou vos pregam hi façau bestraure a algu car per nosaltres sera de continent pagat lo que bestret hi sia. Los dits acordats deuen aqui prestar sagrament e homenatge de be servir segons es acustumat en tals coses. Vullauvos haver en tot ab la diligencia que la cosa requer e sia la Sancta Trinitat guarda vostra. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barçalona a vostra honor prests.

Apres feta la present es stat delliberat que la gent vinga e passe per aci en totes maneres e sera presa dells aci seguretat els sera feta la paga. Sobre tot vos placia entendre en la pacificacio de aqueixa ciutat.

Al honorable micer Pau Alamany diputat local o a son loctinent en la ciutat de Vich.

Honorable senyer. A servici de nostre Senyor Deus e servey e honor del Senyor Rey e tranquillitat e repos de aquest Principat es stat delliberat per nosaltres e nostre consell representant lo Principat de Ca-

thalunya ab aprobacio del consell de la present ciutat de Barchinona que per los oficials del dit Senyor sia fet guiatge a tots los qui sacordaran e hiran en lo exercit e armada que de present se fa per lo dit Principat per lo delliurament de la persona del Illustrissimo Senyor don Carles primogenit del dit Senyor Rey e mes sie seguretat de pau e treua entre los poblats en lo dit Principat segons forma de la crida copia de la qual vos emviam e aci es stada feta e publicada per lo regent la vegueria a requesta nostra. Per tant vos dehim e manam que encontinent reebuda la present requirau lo oficial de aqui al qual se pertanga en virtut del sagrament e homenatge e seguretat que ha prestada o es tengut prestar de obtemperar e exequir nostres requestes sens consell consulta o dilacio alguna que de continent en aqueixa ciutat facen e atorguen semblant guiatge e seguretat e facen fer e publicar la dita crida. E de aço scrivim als honorables consellers de aqui que hi facen ab vos instancia e assistencia e per ço fen que en la dita requesta hi sien ells presents. E mes volem que façats aqui fer crida que tot hom de cavall que acordar se volra vinga aci e serali donat si es home darmes portant pillart e patge XXXXV florins per mes e a home de cavall util XV florins corrents ab bestreta de dos memos. De la gent de peu qui ha anar de aqueixa ciutat sollicitau prestament partesca la via de Leyda e que sia gent disposta e util. E ja havem provehit que aqui los pagaran lo sou a fi que no hajen fatica de venir aci. E presten sagrament e homenatge de be e leyalment

servir e star al comandament del capita. Hajatsvos en tot segons los afers requeren. Dada en Barçalona a XII de febrer any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Apres feta la present es stat delliberat que la gent de peu vingue e passe aci en totes maneres e aci prestaran la seguretat els sera feta paga. Si empero alguns ni havie qui per fretura de diners no poguessen de llur casa exir lo arrendador los fara bestreta de alguna cosa. Vos certificaunos del que haura bestret e de les persones o conestables a qui sera feta la bestreta.

Als honorables senyors los jurats de Bosulu.

Honorables senyors. Si la gent quens haveu enviar no volia venir aci a pendre diners del sou que han haver enviaunos de continent una persona qui a carrech de aqueixa vila sen port los diners que de continent seran donats a aquell que enviareu. E feu per manera que sia gent util e disposta e feuhi un conestable que sia del nombre dels XXV e en los XXV haje XV ballesters e sis empavesats e quatre lançes largues. E de aqueixa gent e de Figueres havem dat carrech an Simon Çameso de Banyoles quels regescha. Avisamvosen. Dada en Barchinona a XII dies de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Apres la data sius parra que de la vegueria ne de-

jau metre en la cinquantena vostra perque no isquen tots de aqueixa vila ho remetem a vostra coneguda.

Al honorable senyer En Luis de Vilaplana deputat local en la vila e vegueria de Cervera.

Honorable senyer. Aqui passara una conestablia de XXV homens de la vila de Prats de Rey dels quals per llur bona expedicio havem provehit facen aqui davant vos la mostra. Perqueus dehim e manam vejats en la dita mostra e attenats en aquella que sien homens suficients e be a punt e altrament nols admetessets e a requesta vostra faran sagrament e homenatge en poder del veguer o altre oficial de aqui de be e reyalment servir segons es acustumat e de la mostra que feta hauran los farets albara testimonial si sera stada suficient o no e a nosaltres letra responsiva certificantnos del orde de la dita conestablia e de la seguretat per ells prestada. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCCLXI.—A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al molt egregi senyor lo comte de Modica capita general del exercit del Principat de Cathalunya.

Molt egregi senyor. Lo reverend mestre de Muntesa e lo noble don Lop Ximenez Durrea vizrey de Sicilia missatgers de la Majestat del Senyor Rey a nosaltres e a aquesta ciutat enviats com sabeu sen tornen Pre-

gam e encarregamvos molt stretament que per vos sia provehit que per la gent de la host ne altres quant en vos sia nols sia fet enuig injuria o molestia alguna ans per vos e per la dita gent sièn favorablament tractats com a embaxadors de nostre Rey e Senyor. E sia molt egregi senyor la Sancta Trinitat en vostra guarda. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barçalona a vostra honor prests.

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.

Molt honorables e savis senyors. Segons havem entes la gent qui aqui se deu acordar no vol exir sens paga que aqui los sia feta e per ço som molt contents que trametau aci alguna persona qui a carrech vostre pero sen port los diners per fer lo dit pagament car de continent li seran liurats. E parnos que de la gent que trametreu ne prengau aquella part queus parra de la vegueria e de les faldes de aqueixa ciutat. Encarregamvos que hajau gent disposta per al mester. E dels CC homens que haveu a trametre haveu a fer vuyt conestables ço es de XXV en XXV e dels XXV de quiscuna conestablia hi haja XV ballesters e sis empavesats e quatre lances largues. E per quant en los dits CC homens que havem enviar havem fets quatre caps de cinquantenes ço es En Barthomeu Alamany de Bellpuig En Raphael Sampso En Franci Beuda e

Naymerich de Lavia e de la cinquantena que Figueras e Bosulu nos envie ço es quiscu XXV havem fet cap En Simon de Çameso de Banyoles per çous pregam afectuosament que de continent los ne aviseu a tots cinch e com han a venir ells a cavall ab roci o ab mula com se vullen e aporten un scuder o patge a peu. Axi mateix vos pregam que les letres queus remetem pera Figueres e Bosulu de continent les los trameteu. Dada en Barchinona a XII dies de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Als molt reverends egregi nobles magnifichs e de gran saviesa senyors los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverends egregi nobles magnifichs e de gran saviesa senyors. Les coses com han succebit en Leyda de diumenge en ça havem sentit ab molta generalitat per algunes letres vostres fins aci vengudas las quals ab paraules generals nos informen efecte no haver hagut lo que concebut era aci e ordonat per nosaltres de que en aquesta ciutat se parlen moltes coses. Placia a Deus sje stat per lo millor lo que fet es empero prima fas dona verisimilitut lo fet de haver donat occasio a grans dans inconvenients e despeses. E qui causa haura donada a tant dan de la cosa publica ne haura algun temps raho donar e so liga tot en la nima car si exequutat fos stat lo ordonat ja fora lo re-

pos en Cathalunya e ara stam en un punt e perill de innumerables inconvenients si Deus noy ajuda. Versemblant es empero no esser stat en facultat de vosaltres servar lorde qui scrit vos era e axi se creu car podentho haver exequutat e no volent ab pocha raho se poria excusacio donar dels dans e inconvenients qui subseguir se poden. Havem sperança en Deus omnipotent scrutador dels coratges al qual amagat res no sta que donara orde en fer les coses esser be publiques e provehir a la indempnitat dels innocens e no havents culpa. Pregamvos del que se innovara e sentireu continuament nos aviseu. Jaus havem scrit no aneu pus avant de Leyda encara que tots o part demanats fosseu per la Majestat del Senyor Rey car nosaltres som en certs pensaments quens entenem e cove vos troben plegats. Lo comte de Modica capita fa aqueixa via e vuy son exits gran multitut de gent e bella de cavall e a peu. La host de Leyda sen torn sino alguna gent triada e util qui stiga a Alcarraç ab la bandera la qual no vaja de Alcarraç avant puys axi plau a la Majestat del Senyor Rey lunyarse. E pregamvos quens informeu que es del consell del Senyor Rey canceller vicecanceller e altres e ques son fets e a XIII de febrer que era la pretesa prorogacio de la cort que si fara. E de tot particularment vos placia certificarnos. E sia la Sancta Trinitat en custodia vostra e direccio dels negocis. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort

elegit e assignat a vostra honor promptes.

Als molt honorables e savis senyors los procuradors de la ciutat de Tortosa.

Molt honorables e savis senyors. Jatsia per altra vos haguessem scrit nos trametesseu certa gent de peu pero ara per quant aqueixa ciutat es en frontera e no la volem evacuar de gent havem delliberat scriureus e pregar que no cureu trametre gent alguna. E si novitats algunes sentreu en las parts foranes daquelles nos aviseu. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCCLXI.—A. P. abat de Montserrat. —Los diputats del General de Cathalunya residents en Barchinona apparellats a vostra honor.

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat al molt egregi e strenuu baro e senyor lo comte de Modica capita general del exercit del Principat de Cathalunya e qualsevol dels capitans de cinquantenes e conestables en lo dit exercit a vos dit senyor Comte tota honor e a vosaltres capitans e conestables saluts e a tots en lo dit exercit benaventurada successio.

Com per nosaltres sie trames lo honorable En Joban Ferrer exhibidor de la present ab certes pecunies e altres coses per preparacio del dit exercit e pora esser li occorrera alguna necessitat de voler com-

panyia per anar segurament ab les coses que li son acomanadas. Per tant a vos dit senyor Comte capita general pregam e requirim e a vosaltres dits capitans altres e conestables dehim e manam donets al dit En Johan Ferrer aquella companyia de vostres gents que per ell sera demanada a fi que sots tal companyia lo dit Johan Ferrer ab les coses que li son comanades sia ben conduhit e vaja segurament a tota prospera successio del dit exercit. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCCLXI.—A. P. abat de Montserrat.

Al honorable senyer En Ramon Grau receptor de les Generalitats en la ciutat e pas de la Seu Durgell.

Honorable senyer. Vostra letra havem rebuda e vist lo contengut en aquella vos dehim que vos tingau aparaulats e percebuts alguns companyons sens empero algun sou ne mig sou per lo present mas per quant sera hora que novitat alguna sentisseu per la qual fos necessari atenyer als passos que lavors fossen prests per fer servici e axi servint haguessen sou e no en altra manera. Perqueus dehim e manam ho dispongats axi scrivintnos tota hora del que sentireu que fos cosa de alguna novitat. Hajatsho a bona cura segons se confia de vos. Dada en Barchinona a XII de febrer del any Mil CCCCLXI. — A. P. abat de Montserrat. —Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Als molt magnifichs e honorables senyors los deputats del General de Cathalunya.

Molt magnifichs e honorables senyors. Vuy que es dimecres havem reebuda una letra de vostres magnificencias significantnos com ab lo gran vostre consell ab lo consell de cent jurats de aqueixa ciutat haveu provehit en haver lo Illustrissimo Princep e Primogenit del Senyor Rey de fet contrestant a qualsevol altres persones exceptada la persona del Senyor Rey qui impediment donar hi volran. Perquens scriviu stretament queus enviem XXV homens disposts e de treball armats e a punt en los quals ne hage XV ballesters e V empavesats e V ab lances largues e vagen tantost e quels ordonem hun conestable. Perque magnifichs e honorables senyors nosaltres e aquesta vila tots temps es e sera en exequntar lo que per vosaltres sera ordonat. Nosaltres farem los dits XXV homens sien prests e apparellats e ben a punt en la forma per vosaltres scrita e havem elegit en conestable En Franci Maries de aquesta vila lo qual vos supplicam accepteu lo dit Franci Maries en conestable com sie home pera tals coses abil e spert. E ab tant ordonau e manau en aquesta vila lo que plasent vos sera françosament. Dels Prats a XI de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — Los qui son prests a manament e ordinacio vostra los jurats de la vila dels Prats del Rey.

Als molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverend egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Lo dia de la data de la present lo magnifich Johan Ferrandez de Heredia missatger à nosaltres trames per la Illustrissima Senyora Reyna es vengut aci ab letra de crehença de la sua excellencia e ab certes instruccions qui son explicacio de la dita crehença translat de la qual vos trametem dins aquesta les quals letra e instruccions legides havem hagut sobre lo contengut en aquelles ensemps ab los honorables missatgers de aqueixa ciutat e altres ample colloqui é per tots concordes es stada delliberada certa resposta en scrits copia de la qual es ab aquesta la qual ab nostra letra responsiva per lo dit Johan Ferrandez havem tramesa a la dita Senyora Reyna e encara havem destinats a la sua excellencia los reverend abbat de Poblet e mestre Ferrando per informar la sua Serenitat del negoci en quin punt sta e del irreparable perill tant iminent e per informar la sua Altesa que res no baste a reposar aquest fet sino presta liberacio de la persona del Senyor Primogenit e tradicio als cathalans certificant vostres reverencies nobleses magnificencias e honorables savieses que sempre entenem e vaccam en exequutar vostres delliberacions pero fins aci stam aturats per quant la host de Cervera no es

junta e diuse no venen pus de CC o CCC homens. Com hic sien farem lo que sera delliberat per vosaltres mossenyors. Ja vos havem scrit com la gent daci qui continuament sta en Alcarraç ab la bandera ab tot hagen bona voluntat no es per fer empresa denguna per tan gran negoci. Per lo dit Johan Ferrandez som avisats que lo Senyor Rey e lo Senyor Primogenit son en Alcanyiz de la frontera. Los honorables pahers de aci e tota la gent ab bona voluntat fan lo degut. Placie a nostre Senyor Deu que tot succehesca a lahor sua servey de la reyal Majestat liberacio del dit Senyor Primogenit e utilitat e repos del Principat. A XI del present reebem vostra letra de VIIII ab quens certificau les banderes esser fora ciutat ab gran gent de cavall e a peu confortant et cetera. Nosaltres stam ab la virtut e sforç ques mereix en tal fet e siau certs no oblidarem lo honor del Principat e nostre ab tot no stam en degun orde segons vos scrivim per mossen Volo e per mossen Xatmar. Molta admiracio tenim de hun correu qui solament te un ull lo qual arriba ir ab nosaltres en Alcarraç on erem anats per comunicar ab nostres conembaxadors e no porta letra comuna sino hun plech de letres particulars. Stamne ab algun pensament tot vos sie avis. E placieus per correu volant nos certifiqueu que es de fer. E sie lo bon Jhesus proteccio de tots e direccio del negoci que prosseguim. Scrita en Leyda a XI de febrer any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Instruccions acomanades per la Serenissima Senyora Reyna al magnifich Johan Ferrandez de Heredia conseller de la Majestat del Senyor Rey de les coses que per part de la dita Senyora ha de dir e explicar als missatgers del Principat de Cathalunya stants de present en la ciutat de Leyda.

E primerament presa hora pera parlar ab los dits missatgers lo dit Johan Ferrandez los donara la letra de crehença que sen porta de la dita Senyora Reyna e dites primer les saluts acustumades los dira com la Senyoria de la dita Senyora Reyna com aquella que ama lo serviy del Senyor Rey e benefici de tots sos regnes e terras e semblantli les novitats e coses a present occorrents si en aquelles es perseverat poden esser causa de infinits errors e inconvenients los quals la Majestat sua ab infinidas e multiplicades supplicacions enten a desviar ab la Majestat del dit Senyor Rey moguda de benefici zel e intencio ha supplicada la Serenitat del dit Senyor que sia merce sua voler attendre a reposar totes coses e conduir sos vassalls qui com sempre son stats e de present creu ho sien stiguen a tota obediencia disposicio e ordinacio de la sua Majestat.

Item dira com la dita Senyora Reyna ha supplicat lo dit Senyor li faça gracia sa Senyoria puixa comunicar e praticar ab alguns dels dits missatgers per donar orde en les coses que han sguart a la persona del Illustre Princep son fill e a repos e contentacio de tots

los subdits e vassalls de sa Senyoria entenent e havent per clar la dita Senyora Reyna noy manca disposicio a podersi adobar totes coses a servey de nostre Senyor Deu honor e servici de la prefata Majestat contentacio e repos de tots sos regnes. E dira que la dita Senyora sera contenta anar en alguna part hon lo dit Johan Ferrandez apuntara ab los dits missatgers pera comunicar e practicar de totes les coses necessaries pera seguirse benefici e repos a tots los qui en los fets occorrents han participi e interes.

Item lo dit Johan Ferrandez dira per part de la dita Senyoria que per donar orde e millor disposicio e que totes coses succehesquen be li ha semblat dever supplicar com ho ha fet al dit Senyor Rey que per merce sua vulla dins lo present regne Darago tenir la persona del dit Princep en alguna part a sa Senyoria grata e accepta e no traurel de aquell en tant que les dites coses se meten en pratica e que la Majestat del dit Senyor Rey annuint a les supplicacions de la Senyora Reyna ha delliberat per contemplacio e complacencia de aquella portar e tenir lo dit Princep ab si en lo castell e vila de Alcanyiz.

Item per quant es possible los dits missatgers volran demanar alguna seguretat per aquella dells qui vendran per practicar de les coses dessusdites ab la Senyoria sua ab tot stima no esser necessari dira lo dit Johan Ferrandez com la dita Senyora ha de la Majestat prefata amplissim e bastant poder de assegurar tots los dits missatgers o aquell o aquells que trametran a la dita Senyora en aquella forma que lo dit

Senyor personalment o poria fer en sa bona fe reyal e de la dita Senyora. E si mester sera o sera demanat les seguretats que la dita Senyora fara lo dit Senyor Rey les ratificara. — La Reyna.

Fuerunt expedite in loco de Burgialaroç mandato Serenissime Regine michi Antonio de Archant facto die decimo februarii anno a Nativitate Domini Millesimo CCCC sexagesimo primo.

Resposta.

Los sexanta embaxadors del Principat de Cathalunya reebuda ab aquella humil e subiecta reverencia ques pertany de la Senyora Reyna la letra de creença per Johan Ferrandez de Heredia a ells portada e vistes e legides les instruccions axi mateix portades responen que han a molta gracia a la sua excellencia la sancta e bona intencio que tots temps ha haguda e ha de present en lo benefici dels afers quis menegen e axi la suppliquen per merce sua fins hage degut compliment vulle continuar. E notifiquen a la sua Serenitat que ells de present consulten llurs principals en manera que ab intelligencia llur los fets sien menejats e closos a tot servey de Deu e de la Majestat reyal e al benefici e repos del dit Principat. Es ver que per lo descarrech llur dien a la sua Altesa que lo be de aquests afers e lo medi ab que se han reposar es sens dilacio lo Senyor Primogenit sie entre los cathalans en manera que la excellencia de la dita Senyora Reyna ab lo dit Primogenit sien los mediadors

e servidors de aquest negoci fahents certa la sua Senyoria que no sta en facultat dels dits embaxadors poder aturar ne reseure en res.

---

13 DE FEBRERO.

Con las formalidades de estilo se hizo publicar un nuevo pregon, concebido en estos términos:

Ara hojats tot hom generalment de part del honorable mossen Pere Johan Serra ciutada e batlle de la ciutat de Barchinona que com sia cosa molt necessaria e expedient a la lahor de nostre Senyor Deu e servey de la Majestat reyal be e repos de la cosa publica del Principat de Cathalunya e molt gran e assenyalat interes del dret de les generalitats del dit Principat que fusta alguna no puxa partir de Cathalunya o costa del dit Principat e ya per ço en los dies prop passats es stada feta crida prohibitiva ab gran pena que fusta alguna no partis ara a requesta dels molt reverend e honorables diputats e consell llur del dit Principat lo dit honorable batlle mana ab veu de la present crida a totes e qualsevol persones publicas e privades de qualsevol ley grau condicio o stament sien que no sia algu qui gos metre armes o vitualles o exercici o altres coses necessaries o convinents en les patxament o per spatxament en qualsevol fusta grossa

o pocha o de qualsevol specia sia sots pena de mort natural sens tota merce sens licencia del dit honorable batlle demanada e obtenguda.

Se dió tambien cuenta de la carta y del documento que siguen:

Als molt reverent egregi nobles magnifichs e honorables senyors mossenyors los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit.

Molt reverent egregi nobles magnifichs e honorables mossenyors. Vuy dia de madona Sancta Eulalia cors sant de aqueixa ciutat la Senyora Infanta moguda de bon zel e incercant camins de repos en lo negoci concorrent nos ha feta certa proposicio e demanda a la qual ab consell e intervencio dels honorables missatgers de aqueixa ciutat e dels pahers de aquesta e de altres havem feta resposta en scrits segons de tot sereu stesament certificats per lo traslat interclus ab la present. E de continent la dita Senyora Infanta es partida per anar a la Senyora Reyna e al Senyor Primogenit e creu dar conclusio al negoci per la qual raho havem scrit als reverend abad de Poblet e mestre Ferrando qui eren anats a la Senyora Reyna que anant ab la dita Infanta sien veents e cohajudants per manera que les coses en dita scriptura contengudes passen car son plenament satisfer al que volem e de-

sijam e tenim opinio ferma que la dita sancta Eulalia ha fet aço començar e si li plaura fara al desijat fi termenar la qual cosa scriviam esser mes que si lo Senyor Primogenit era altrament liberat per quant se creu la comissio de la cort seria extincta e lavors lo Principat no restarie ab lo repos que es necessari. Certificants vostres providencies havem hagut grandissimo plaer de vostra darrera letra la nit passada entre X e XI hores per Paulo Jovenasso correu rebuda ab la qual vehem esser disposat que en res de tractes o expedients audiencia no fos dada sino recobrant la persona del Senyor Primogenit car semble a nosaltres es singularment pensat e dit e tal era nostre parer e per ço havem feta la resposta dessus dita en scrits perque tot ço que demanam havem sis segueix lo efecte a molta gloria del Principat e repos. E sis desviave lo que a Deu no placia servira a justificacio del Principat e respon a la intacta fidelitat si dit o pensat era que error hi fos causat. De continent la dita Senyora Infanta nos certificara del que haura fet e nosaltres per correu volant ne avisarem vostres providencies. La gent de Cervera es arribada aquesta vesprada son ensus de CC homens be a punt farem sia sperada laltra gent perque sia feta vostra voluntat e delliberacio. En lo interim que vindran les banderes e sperarem resposta de la dita Senyora Reyna placieus rescriurens de vostre parer voluntat e delliberacio les quals tota hora entenem tenir e seguir. E sia lo bon Jhesus proteccio de tots e direccio del negoci que prosseguim. Scrita en Leyda a XII de febrer del any Mil CCCCLXI.

— A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

A la proposicio e demanda fetas per la Illustrissima Infanta als sexanta embaxadors del Principat de Chathalunya e als missatgers de Barchinona e altres en lo claustre de la Seu de Leyda contenent en efecte que com per servey de la Majestat del Senyor Rey e repos e benavenir del Principat de Cathalunya ella sia deliberada treballar en cercar algun cami de repos volria e desijarie molt poder haver motiu dels dits embaxadors e missatgers e encara de la ciutat de Leyda en cas per la dita Infanta ab intervencio de la Illustrissima Senyora Reyna se obtingues de la Majestat del Senyor Rey que lo Senyor Primogenit fos donat restituit e portat en la dita ciutat de Leyda e liurat en poder dels dits sexanta embaxadors e dels dits missatgers e de la dita ciutat lo Senyor Rey fos complidament segur que per aquest moviment occorren dels pobles ne qualsevol altre manera al stat de la sua reyal corona ne fos feta novacio ne interes algu qui derogas a la sua dignitat reyal. Oides e enteses les dites coses los dits embaxadors haguda entre si plena deliberacio responen e dien que per molt que desijen la recuperacio del Senyor Primogenit primerament es per ells desijat lo honor e prosperitat de la reyal Majestat del Senyor Rey e per la vida e conservacio de la sua Senyoria continuament preguen com aquell que han per senyor natural e axi tots unidament ser-

vir desijen la sua excellencia. E per ço recuperat en poder dels dits sexanta embaxadors e altres missatgers e de la universitat de Leyda lo Senyor Primogenit per star e residir entre ells e ab ells son contents els plau tant quant en lo mon dir se porie assegurar e prometra ab tot compliment que si aço fet pobles o altres alguns lo que a Deu no placia se conmovien insurgien e anantaven cosa alguna contra lo stat dignitat e excellencia de la regia Majestat tals moviments e suscitacions per tot lur poder desviaran repelliran e defendran en tal manera que si mester sera les vides los bens fins a les animas no duptaran ab tot acabament exposar despendre e obligar tant e tant complidament quant james fidelissimos e bons vessalls puguen fer e hajen fet. E jatsia aquestes coses totes sien de la natural obligacio a la innata e incorrupta fidelitat dels cathalans encara per esser demanades volen expressament esser en scrits redigides e atorgades en testimoni del gran amor e devocio que han a la Majestat del Senyor Rey servey e honor e prosperitat del seu bon estament.

Y por último, entre varios acuerdos de escasa importancia, relativos á pago de tropas y otros pormenores del armamento, se hizo lectura de las cartas documentos y resoluciones que á continuacion van insertas:

Als molt reverent egregi nobles magnifichs e bono-

rables senyors mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de comissio de la cort elegit.

Molt reverends egregi nobles magnifichs e honorables. Per algunes coses a parer nostre molt necessaries al negoci que prosseguim tramettem a vosaltres los magnifichs mossen Dalmau Dez Volo e Bernat Gabriel Xatmar cavallers ab instruccions en via de memorial. Placieus dar plena fe e creença en lo queus explicaran juxta dites instruccions com si nosaltres a bocha vos ho dehiem. E per quant en los dies passats que shavie fer prorogacio de la cort fou vist a nosaltres XV primers embaxadors stants en Ceragoça deures provehir a la jornada fossen aci persones aficades qui dissentissen a la prorogacio e veessen si res se fahere qui pogues dampneyar lo negoci donam orde que mossen Miquel de Boxadors cavaller daquesta ciutat e dit mossen Volo e misser Johan Vello sindich de Tortosa vingueren de Ceragoça aci e dissentiren e faheren tot lo quels fou comés. Per la qual raho stigueren entre venir star e tornar a Ceragoça VIII jorns. Par sia molta raho los sia feta la contenta. Per ço vos fem la present perque de la veritat siau certificats. E sia lo bon Jhesus proteccio de tot e direccio del negoci que prosseguim. Scrita en Leyda a XI de febrer any Mil CCCCLXI. — A tota vostra ordinacio promptes los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Als molt reverents egregi nobles magnifichs e de

gran providencia los embaxadors del Principat de Cathalunya.

Molt reverents egregi nobles magnifichs e de gran providencia senyors. Stants nosaltres congregats per fer delliberacio sobre una letra rebuda de vostres reverencies e magnificencies ab copia de la resposta feta a la Senyora Infanta es sobrevengut mossen Dalmau dez Volo ab mossen Xatmar lo qual nos ha explicades moltes coses de vostre parer sobre lo negoci occorrent. E entre les altres nos ha explicat esser vist a vostres insignes providencies que la embaxada vostra tant numerosa e tant comprenent deurie esser o licenciada o reduida a poch nombre e consemblantment per moltes letres particulars havem vist lo voler dels mes de vosaltres recaure en aquesta part. E per quant nostre voler e desig sempre es stat conformarnos ab lo parer e delliberacio de vosaltres e fins aci en les principals delliberacions e actes fets axi ho havem fet e seguit vehent esser molt rahonable e pertinent lo que es stat portat per lo dit mossen Volo considerat es stada be observada la oferta feta a la reyal Majestat en les primeres instruccions que si per la primera de XV no atorgava lo demanat ni hiria e altra e altres embaxades car aprés dels XV hi ha anada embaxada de XXXXV e ara ni va de cinch milia persones o ensus la qual stant es prou digne cosa les altres embaxades cessen per los dits altres dignes e justs respectes e causes occorrents. E per la complacencia de vosaltres es stat concordament delliberat licenciar e absolre la embaxada de les sexanta persones qui primer e sagona-

ment son anades aqui e ab tenor de la present licenciam la dita o dites embaxades e absolem e liberam a vosaltres sexanta del carrech de la dita embaxada. Pregantvos molt carament e afectuosa que axi com es loable costum de embaxadors vos placia aci venir per donarnos millor informacio que no havem de les coses passades e fer lo que sera vist e delliberat necessari a benefici dels fets que occorren e repos del Principat. E sia molt reverents egregi nobles magnifichs e honorables senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XIII de febrer any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat a vostra honor promptes.

Al molt egregi senyor lo compte de Modica capita general del exercit del Principat de Cathalunya.

Molt egregi senyor. Trametemvos les instruccions ab les quals e ab consell de aquells qui son nomenats en aquelles vos haveu a regir pregant e encarregant a vostra senyoria que en aquests afers vos bajau ab aquella virtut que de vos confiam. E com sereu en Leyda Deus volent vos scriurem que haureu a fer. E sia senyor molt egregi la Sancta Trinitat vostra guarda e direccio dels afers queus son acomenats. Dada en Barchinona a XIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. —A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la co-

missio de la cort elegit e assignat a vostra honor prests.

Als molt reverend e magnifichs senyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elet residents en Barchinona.

Molt reverend nobles e de gran providencia senyors. En lo fet del Illustre Senyor Primogenit en lo qual ab tota promptitut e forma a nosaltres possible enseguint lo que per vosaltres es stat determenat havem donat exequucio no departintnos en res de vostres conclusions e determinacions e sobre certes coses que a nosaltres occorren havem a ple informat lo honorable En Francesch del Bosch ciutada de aquesta ciutat. Placieus donarli fe e crehença al que de nostra part vos dira havent sguart al servey de Nostre Senyor e honor de la corona de la reyal Majestat benifici e repos del Principat e de aquesta ciutat. E sia la Sancta Trinitat custodia e direccio de tots. De Leyda a XII del mes de febrer any Mil CCCCLXI. — A tots vostres beneplacits e honors apparellats los pahers e prohomens de la ciutat de Leyda.

Instruccions de les coses que lo honorable En Francesch del Bosch ciutada de Leyda ha de explicar als reverents e honorables diputats en virtut de la crehença que la ciutat de Leyda li tramet.

Primo vos mossenyor donada la letra de crehença

ab aquella millor manera que a vos sera vist comendareu com aquesta ciutat ab molta amor voluntat e afeccio adherintse axi com de paraula ha dit mostrant per obra a les delliberacions que per ses reverencies ab llur noble consell de XXVII en vertut de la comissio de la cort en la occorrencia dels fets del Illustre Senyor Primogenit. De continent rehebudos les letres yo diumenge a vespre ques comptave huyt del present se oferi als embaxadors de la terra exequutar e deduhir a afecte lo que per ses reverencies era scrit e provehit e axi ho meteren per obra. Es ver que per quant lo Senyor Rey e tots los de son consell de continent que les letres foren rebudes per nosaltres lo Senyor Rey ho havent sentiment algu o per qualsevol altra via secretament hisque de ciutat e axi nos pogue provehir axi com per ells era scrit. Pero deduhint mes a efecte lo sobredit per quant lo dit Senyor Primogenit lavors encara era a Fraga fonch treta la bandera de la ciutat acompanyada com mils poguem de continent fent la via de Fraga per entendre en recobrar la persona del dit Senyor Primogenit. Es ver que lo Senyor Rey presentint la exida de la bandera ab cuyta lo trague de Fraga fent la via de Çeragoça. E per quant nosaltres a soles no erem per prosseguir aquest fet ni bonament presentarnos alla nos convingue restar Alcarraç ab la bandera ab delliberacio e consell dels embaxadors del Principat o de la part de aquells qui eren ab la bandera. E aqui stam huy en jorn e no entenem a partir de aqui enseguint lo que per ells nos es scrit fins hajam altre socos e avis. E per quant la

Senyora Infanta huy ha parlat ab los embaxadors e nosaltres sobre certs migans que ella enten moure dels quals los embaxadors scriuen al larch ço es que enten treballar ensemps ab la Senyora Reyna que lo Senyor Primogènit vengue en aquesta ciutat en poder dels embaxadors hi de aquesta ciutat demanat que si la Majestat del Senyor Rey sera plasent passar aço sia segur que no fos feta alguna novitat en la honor e preheminencia de sa corona reyal per moviment de pobles ni alias volent pensar en levar lo Primogenit en Rey ni en altra manera hi ab tot que a nosaltres fos vist de aço deures consultar ab ses reverencies per quant haviem scrit que no sentenes en algun tracte los embaxadors nos han dit forçadament que en virtud de ses instruccions et alias ells podien e poden e deuen acceptar e passar en veure lo dit Senyor Primogenit a ma nostre. E axi perque la dita Senyora Infanta congoixava molt e per lo ajust de les gents axi propinch e per no torbar la deliuracio del dit Senyor Primogenit hi crehent esser axi vostra voluntat com los embaxadors afermen e per esser axi vist als de Barchinona e altres e com sia ver may no esser stat penser algu ni placia a Deu en res prejudicial a la innata fidelitat del Senyor Rey havem prestat nostre assentiment no entenent may en res desviar de la voluntat e delliberacions de lurs reverencies e de lur noble consell de XXVII hi ab ells dits embaxadors acceptar la persona del dit Senyor Primogenit. Semble a nosaltres esser molt necessari si a nostre Senyor Deus plau metre en lo cor de la Majestat del Senyor Rey

condescendre en donar la persona del dit Senyor Primogenit e essent reduhit o venint per qualsevol via en sdevenidor a memoria del Senyor Rey lo que ses fet e enantat en aquests fets hi deliurament de la persona del dit Senyor Primogenit hi dels qui son entrevenguts aqui en ordonar hi provehir e nosaltres aci en dedubir a efecte aquestes coses e majorment nosaltres insiguint lurs ordinacions com siam aci e molt appartats e no ab aquell sforç ni virtut que ells siam preservats de tots perills dans e inconvenients axi de persones com de bens. E que en aço molt cautament e segura hi sia provehit hi per de present e in futurum a repos e benifici de tots servey de nostre Senyor Deus hi encara de la Majestat del Senyor Rey.

E aço encara que vos los ho direu al mils que poreu encara lols legireu ad litteram.

Als molt reverent egregis magnifichs e molt savis senyors los deputats del Principat de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elet en Barchinona.

Molt reverent egregis magnifichs e molt savis senyors. Una letra vostra de set del present havem rebuda ab la qual nos scriviu les coses per vosaltres provehides sobre la liberacio del Illustrissimo Senyor Princep vist que lo Senyor Rey jatsia supplicat de gracia e de justicia no ha volgut condescendre a les supplicacions del Principat. E com es stat delliberat que la ciutat de Leyda ab la mes gent que pora vaja la via

de Fraga per haver e recobrar lo dit Senyor Princep e la universitat de Cervera hi trameta gent e com la bandera de Sant Jordi se traura per socorrer de mes gent e posareu stepes pera XXIIII galeas per visitar les illes e acordareu gent de peu e cavall per provehir en les dites coses pregantnos e encarregantnos trametam cent homens disposts a treball e armats a punt ço es sexanta ballesters trenta empavesats e deu ab lanças largues que vosaltres los pagareu lo sou e per lo temps que delliberareu. Sobre les quals coses jatsia greus e enugoses lo consell de aquesta ciutat qui tots temps ha delliberat conformarse a les provisions e deliberacions e esser unanimo e concordes ab lo Principat ha provehit de trametreus los dits cent homens e per haver aquells havem treballat e trobamne prou ben disposts que hirien sino que volen saber lo sou quels sera donat e pera quin temps e que aci los sia bestreta alguna part de lur sou per la qual raho havem deliberat fervos la present per home propi supplicantvos vullau scriure de vostra intencio sobre les dites coses e provehir de persona qui bestraga aci als qui hiran de alguna quantitat cor de tot cert vos tremetrem bona gent la que demanau. E per quant en aquesta ciutat ha gent de mar mestres daxa calafats e altres persones abtes pera fer fustes pera les quals a fer hi ha en aquesta ciutat bona disposicio vos supplicam que de las galeas que feu fer ne vullau fer en aquesta ciutat tres o quatre e sera cosa que reputarem a gracia a vostres reverencia e magnificencies les quals nos rescriguen tot lo que plasent los sia. A les quals certifi-

cam com la present hora som stats informats certament per home quiu ha vist que lo Senyor Rey ahir que era dimars fonch en Casp ab lo Senyor Princep e que fa la via Dalcanyiç hon deu aturar fins a divendres prop vinent e de alli se diu quel deu menar al castell de Morella e que la Senyora Reyna el Infant fan la via de Çeragoça. Perque mossenyors siaus avis e tingaus la Sancta Trinitat en sa proteccio e guarda. Scrita en Tortosa a XI de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A tota vostra ordinacio molt promptes e apparellats los procuradors de Tortosa.

Lo present correu parteix huy que es dimecres de nit a les nou hores apres mig jorn. Ha esser aqui dema que es dijous entre les onze e dotze hores de la nit apres mig jorn si compleix a la dita hora haventli a donar dotze florins corrents e sino compleix la mitat.

Als molt reverent magnifichs e honorables senyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverent magnifichs e honorables senyors. De vostres grans reverencies e honorables savieses havem rebuda una letra closa la data de la qual fou en Barchinona a VII del present mes en la qual nos explicau la deliberacio per vosaltres feta de acordar certa gent axi de cavall com de peu per haver lo Senyor Princep e Primogenit per aquellas vias de fet possibles contrestant a qualsevulla altres exceptada la persona del Senyor Rey qui impediment donar hi volran e queus vol-

guessem trametra cent homens de peu ço es LX ballesters XXX empavesats e X lances largues donant en aquells conestable. Perque nosaltres desijants complir lo que ordonareu vos trametem los dits cent homens als quals havem deputat e donat per conestable e regidor lo honorable En Berenguer Luch Ripoll ciutada de aquesta ciutat. Pregamvos molt lo dit conestable e tots los de sa conestablia haver per recomenats e mesos en la orde e prerogatives que aquesta ciutat ha e deu haver en semblants e altres actes com ells son e seran tostemps promptes en fer e ab efecte complir tot lo que per vostres reverencies sera ordonat e manat. Oferintsnos tostemps en fer e ab molta bona voluntat complir altres coses e molt majors qui per vostres reverencies nos seran rescrites. E sia la Sancta Trinitat en custodia e proteccio de tots. Scrita en Manresa a XII de febrer any Mil CCCCLXI. — Los quis recomanen e son prests a les grans reverencies e honorables savieses de vosaltres los consellers de la ciutat de Manresa.

Als molt reverend egregis nobles magnifichs e molt savis senyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverents egregis nobles magnifichs e molt savis senyors. Per causa de les duplicades letres vostres e dels molt honorables e molt savis senyors los consellers e consell de la insigna ciutat de Barchinona re-

hebudes digmenge proppassat quis comptave vuyt del present e dejus scrit mes de febrer per satisfer a la fidelitat a la qual los cathalans son tenguts a la corona reyal en aquelles distinctament recitada nosaltres havent a cor deduhir en efecte lo contengut en aquelles havem provehit en trametre certa gent darmes. E per quant en aquesta vila qui es una de les claus de aquest Principat es molt necessari en tuta e ferma custodia deure esser ben consellada e ajudada per tant havem delliberat trametre aqui lo honorable En P. de Plegamans exhibidor de la present plenament informat e instruhit de nostra intencio e voler sobre los dits afers. Placieus donarli fe e crehença en tot ço e quant de part nostra e de aquesta vila sobre los dits afers vos dira e explicara axi com si per nosaltres presencialment recitat vos era provehint si present vos sera en tal forma e manera que a la deguda indemnitat de aquesta vila e de tot lo Principat sia promptament subvengut. E sia la Santissima Trinitat guarda e proteccio vostra. Scrita en Cervera a XI dias del mes de febrer any Mil CCCCLXI. — Molt reverents egregis nobles e magnifichs e molt savis senyors a tots honor e servir vostres apparellats los pahers de la vila de Cervera.

Als molt reverent egregi nobles e magnifichs mossenyors los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat.

Molt reverents egregi nobles e magnifichs mossenyors. Vostra letra de VII del present havem rebuda vuy hora de mige nit per la qual restam avisats de les loables e singulars provisions e actes per vosaltres fets en deliurar la persona del Illustre Senyor Princep e Primogenit de Arago e de Sicilia de que restam molt aconsolats sperants la fi per tots desijada. E per semblant de les XXIIII galeas per la bona provisio en visitar les illes e altres coses concernents la utilitat del dit negoci. Del nombre de cent homens quens assignau vos trametam juxta lorde que scrivim de continent per nos sera provehit ab degut efecte que sera honor del nostre stament e servey del Principat avisantsvos que continuament siam avisats aci en la casa del General aci construhida segons que pus largament rescrivim al magnifich mossen Johan Çamso cavaller embaxador nostre tostemps starem ajustats per esser promptes en exequir totes coses que per vosaltres seran deliberades. E sia molt reverents egregi nobles e magnifichs mossenyors la potencia divina vostra continua guarda. Scrita en Perpinya a X de febrer del any Mil CCCCLXI. — Lo vescomte de Roda. — Los quinze elets per lestament militar del comdat de Rossello residents en Perpinya prests a vostre ordinacio.

Als molt reverend magnifichs e honorables mossenyors los deputats e consell residents en la ciutat de Barchinona.

Molt reverend magnifichs e honorables mossenyors. Vuy dada de la present que tenim XI del mes de febrer a les XII hores de mig jorn havem rehebuba una vostra letra per lo correu portador de la present la qual legida de continent per satisfer al contengut de aquella havem aplegat consell de prohomens de la present vila en lo qual ab unitat e concordia es stat delliberat per honor e exaltacio de la corona Darago e per satisfer a la deguda fidelitat condecendre e complir al contengut de vostra letra e aqui matex havem elegit capita de la gent demanada lo qual molt prest ab la dita gent sera ab vostres reverencia magnificencies e honorables savieses. Supplicantsvos de hora en hora opportunament nos vullats avisar de les occurrencies del negoci oferintnos en per tostemps esser prests e apparellats en totes coses qui sien a honor de la dita corona e conservacio de nostra fidelitat. E sia molt reverend magnifichs e honorables mossenyors la Sancta Trinitat vostra continua guarda. Scrita en Puigcerda a XI de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A vostres honor e servey apparellats los consols de la vila de Puigcerda.

Al molt reverent magnifichs e honorables mossenyors los diputats del General de Cathalunya.

Molt reverent magnifichs e honorables mossenyors. Ir a les dues hores apres mig die reebem una letra vostra dada en Barchinona a set del present tramesa per En Pere Steva correu vostra en la qual nos avi-

sau per vosaltres e vostre consell es stat deliberat que vist lo Senyor Rey no ha volgut condecendre a les supplicacions de aquest Principat sobre la liberacio de la persona del Illustrissim Princep e primogenit del dit Senyor Rey sia procehit en haver lo dit Illustrissim Princep e primogenit per totes aquelles vies que possibles sien. E per deduhirho a efecte es stat deliberat acordar gent darmes e per ço nos dieu vos emviem vint e cinch homens armats e a punt. Sobre que certificam la providencia de vosaltres que de continent rebuda la dita letra havem aplegat nostre consell e en aquell expressament havem deliberat e conclos donar bon compliment en trametreus los dits XXV homens avisant la providencia de vosaltres que molt prestament seran aqui promptes a fer lo qui per vosaltres llurs sera demanat. Dada en la vila de Figeres a X de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — Apparellats a vostre servir e honor los consols de la vila de Figeres.

Los diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barchinona als honorables qualsevol oficials reyals diputats locals guardes del dit General. Salut e honor.

Jatsia haguessem manat per nostres provisions e requestes que fusta alguna no leixasseu exir de la costa del Principat ara empero per certs sguarts que no curam aci explicar e perque les fustes portaran vitualles a aquesta ciutat volem e manam que les barques

den Johan Doye den Bernat Andreu e la sagetia den Salvador Roig qui van per aportar forments e altres vitualles a aquesta ciutat segons es dit lexets anar e navegar alla hon se vullen sens contrast. Dada en Barchinona a XIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat.

Als molt honorables e savis senyors los pahers de la vila de Cervera.

Molt honorables e savis senyors. Vostra letra de creença acomenada al honorable En Pere de Plegamans havem rebuda e hoit plenament lo dit vostre missatger de tot lo quens ha volgut dir en virtut de la dita creença. Vos responem que la nostra intencio es stada sempre e es que tot quant se es fet en aquest negoci es stat fet a conservacio de la feeltat reyal e axi no ha loch lo fet de capita. E ya havem scrit al diputat local sobre del veguer ques haje degudament en lo que aqueixa universitat volra. E que no dupteu de algu que per lo Senyor Rey es preeposat e castigar qualsevol persones qui no volran viure pacificament. E aquest Principat no enten a fallir en les dites coses. E sia molt honorables e savis senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los diputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat prests a vostra honor.

Apres la data certificamvos que en tot lo benavenir e seguretat vostra nosaltres serem promptes ab tanta voluntat e efecte com dir se puixa segons per vosaltres es dignament merescut.

Als molt honorables e de gran providencia senyors los pahers de la ciutat de Leyda.

Molt honorables e de gran providencia mossenyors. Rebuda havem vostra letra de creença en persona del honorable mossen Francesch del Bosch ciutada e sindich de aqueixa ciutat lo qual molt prudentment nos ha explicada la creença e encara legida la instruccio que sobre aço havia de vostres savieses. Per dita explicacio e lectura vehem continuarse la virtut de constancia que haveu en lo obtenirse lo desigat fi de les coses justament e sancta principiades en que aqueixa ciutat tant virtuosament e deguda ha principi donat e constantment persevera e consemblantment ab virtut speram continuara sens desistir acompanyant a nosaltres quius fem certs a seguretat e indemnitat de aqueixa ciutat e de tot lo Principat provehirem degudament principiant consellant e entrevenint en tot com pertinent es aqueixa ciutat magnanima. E en aço dubte algu no haguessen car lo honor util e indemnitat de tots es molt diligentment attes e considerat. A present haurem bona concordia ab lo capita e a vostra indemnitat es be provebit. Placieus donar orde en copiositat de vitualles. E puys aixi sou be acompanyats no es vist freturar esser aqui la embaxada car pus segu-

rament e matura se faran les delliberacions e provisions. E per ço es provehit sen tornen los embaxadors. E lo parer vostre sobre la oferta feta a la Illustrissima Senyora Infanta era molt notable e savi. De les coses que succehiran continuament seran avisades vostres savieses a la complacencia de les quals serem tostemps promptes. E sia molt honorables e savis senyors la Sancta Trinitat vostra guarda. Dada en Barchinona a XIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Monserrat. — Los deputats del General de Cathalunya e consell en virtut de la comissio de la cort elegit e assignat prests a vostra honor.

Als magnifichs e molt honorables senyors los jurats de la ciutat e regne de Mallorcha.

Molt magnifichs e molt honorables senyors. En dies passats responentvos a la letra que de vosaltres rebem vos scrivim stesament de les multiplicades supplicacions e intercessions per part de aquest Principat fetes a la Majestat del Senyor Rey per liberacio de la persona del Illustrissimo Senyor don Carles fill primogenit del dit Senyor Rey per les quals supplicacions e intercessions a fer continuament ere ab la dita Majestat sollemne embaxada en nombre de XV persones de les mes insignes de aquest Principat. E mes ab la dita letra vos diguem com era delliberat trametre altra embaxada en nombre de XXXXV persones agregades al primer nombre e que axi foren sexanta la

qual cosa en efecte es stada deduhida. Los dits sexanta embaxadors per molts dies son stats ab la dita reyal Majestat fahent e continuant les supplicacions dessus dites. E darrerament com gracia sobre aço en lo conspecte de aquella no hajen poguda obtenir han demanada la liberacio dessus dita per migans de justicia fundants aquella per quant lo dit Senyor Primogenit era vengut devant la reyal Majestat demanat per aquella e per leys e constitucions de aquest Principat tota persona per lo Princep o Rey demanada es haguda per guiada e assegurada e per altres moltes rahons per les quals aquest Principat preten la persona del dit Senyor Primogenit deure esser en libertat restituida e en la detencio sua sostenir violacio e ruptura leys moltes de aquesta patria la qual liberacio e reintegracio de les dites leys per justicia demanada axi poch ses poguda obtenir essent la dita Majestat reyal obsessa de perversos e malignes consellers qui poch tements la correccio divinal e menys desigants lo servey e honor de la dita reyal Majestat e lo benefici de la cosa publica de aquest Principat e de tots los regnes e dominis de la reyal corona volrien perdre la persona del dit Senyor Primogenit e tolreli la successio apres los dies de la dita reyal Majestat a ell deguda. E axi aquest Principat frustrat de tota sperança e de gracia e justicia en la prosecucio de aquest negoci vist a la persona del dit Senyor Primogenit esser degut deute de fidelitat com a fill primogenit de la reyal Majestat e apres los lonchs dies de aquella en los regnes e dominis seus legittim succes-

sor per retre lo deute a la dita fidelitat la qual en los coratges dels poblats en aquest Principat irradicablement es fundada e per conservacio de les constitucions e leys del dit Principat precedent matura delliberacio a tot servici de nostre Senyor Deu e honor e servey de la dita reyal Majestat e salvacio de la persona del dit Senyor Primogenit ha delliberat insurgir ab ma poderosa e fort contra los dits inichs e perversos consellers de la reyal Majestat e fer tota potencia e sforç per liberacio de la persona del dit Senyor Primogenit. E per execucio e efecte de la delliberacio dessus dita la bandera de Sant Jordi e la bandera reyal son exides de aquesta ciutat acompanyades de cert nombre de gent de cavall e de peu asoldajada de pecunies del General de aquest Principat e sots conducta del egregi comte de Modica capita general en la gent de cavall e del vezcomte de Rochaberti en la gent de peu e ab companyera del veguer de aquesta ciutat en nom del Senyor Rey e per semblant de altres ciutats e comunitats de aquest Principat son exides companyies de gents dels oficials reyals acompanyades. E axi ab ma poderosa sera prosseguit lo dit negoci e de aquell nos desistira fins la persona del dit Senyor Primogenit sia delliurada e en plena libertat restituida e fins aquest Principat sia reintegrat en la observancia de les leys e libertats sues. E mes per lo tranquille e pacifich stat de aquest Principat e dels altres regnes e dominis de la reyal corona e a preservarlos de tot peril e inconvenient e alterar tota potencia enemiga es stat delliberat aci esser fetes XXIIII galeres a les quals se dara

obra de continent e en la total expedicio de aquelles. De les quals coses totes dessus dites havem dellibe-rat fer certes les magnificencies e honorables savieses vostres perque sapien e senten tot lo nostre proces e alguna cosa no esser stada feta sino a tot servici de nostre Senyor Deu e de la dita reyal Majestat e per servar la incorrupta fidelitat a la Majestat reyal degu-da. Pregants e exhortants les dites magnificencies e honorables savieses vostres en la liberacio del dit Sen-yor Primogenit e retre sobre aço vostre deute a la di-ta reyal corona segons de bons e fidelissimos vassalls se pertany esser conformes ab dellibera cio de aquest Principat e mostrant unanimitat de volers segons fins aci entre aqueix regne e aquest Principat es stat fet e observat a tota honor de la corona reyal e al bon stat de quiscuns en que aquest Principat es molt volunta-ri e dispost e sera quiscuna vegada en totes coses be-nifici de aqueixa ciutat e regne concernents. Molt magnifichs e molt honorables senyors tingaus la Sanc-ta Trinitat en guarda sua. Rescrivintsnos françosa-ment tot ço queus placia. Dada en Barchinona a XIII de febrer del any Mil CCCC sexanta hu. — A. P. abat de Montserrat. — Los deputats del General de Catha-lunya e consell en virtut de la comissio de la cort ele-git e assignat a vostra honor prests.

FIN DEL TOMO DÉCIMOCUARTO DE LA COLECCION, PRIMERO DEL LEVANTAMIENTO Y GUERRA DE CATALUÑA EN TIEMPO DE DON JUAN SEGUNDO.